Maria Carmen
HUIAN

Contabilitatea instituțiilor de credit

Abordări teoretice și practice

Editura ECONOMICĂ

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

Argument 9

Capitolul 1
Noțiuni introductive privind instituțiile de credit 11
1.1. Definiția, tipologia și rolul instituțiilor de credit 11
1.2. Câteva coordonate ale sistemului bancar românesc actual 20
1.3. Instituții financiare nebancare 23
1.4. Servicii și produse bancare 28

Capitolul 2
Particularități ale organizării și conducerii contabilității instituțiilor de credit 31
2.1. Locul și rolul compartimentului de contabilitate în organigrama instituțiilor de credit 31
2.2. Repere normative privind contabilitatea instituțiilor de credit. Principii contabile și caracteristici calitative ale informației contabile 34
2.3. Planul de conturi al instituțiilor de credit 42
2.4. Documentele bancare și circuitul acestora 43
2.5. Situații financiare întocmite de instituțiile de credit 46

Capitolul 3
Contabilitatea capitalurilor proprii, capitalurilor asimilate, datoriilor subordonate și provizioanelor 51
3.1. Accepțiunea prudențială a capitalurilor proprii ale instituțiilor de credit 51
3.2. Contabilitatea capitalurilor proprii 57
3.2.1. Contabilitatea capitalului 57
3.2.2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor privind primele legate de capital 65
3.2.3. Contabilitatea rezervelor și a altor conturi de capitaluri proprii 66
3.2.4. Contabilitatea rezultatului reportat 70
3.2.5. Reflectarea în contabilitate a rezultatului exercițiului 71
3.3. Tratamente contabile privind datoriile subordonate 72
3.4. Reflectarea în contabilitate a provizioanelor 81

Capitolul 4
Contabilitatea activelor imobilizate la instituțiile de credit 83
4.1. Definirea și structurarea activelor imobilizate 83
4.2. Contabilitatea imobilizărilor financiare 84
4.2.1. Reflectarea în contabilitate a creditelor subordonate 85
4.2.2. Contabilitatea titlurilor de valoare imobilizate 87
4.2.3. Contabilitatea dotărilor pentru unitățile proprii din străinătate 91
4.3. Contabilitatea imobilizărilor în curs 91
4.4. Reflectarea în contabilitate a imobilizărilor necorporale și a amortizării acestora 94
4.5. Contabilitatea imobilizărilor corporale și a amortizării acestora 97
4.6. Contabilitatea subvențiilor aferente activelor 102
4.7. Contabilitatea creanțelor și datoriilor aferente operațiunilor de leasing 105
4.8. Contabilitatea activelor financiare restante și depreciate și a ajustărilor pentru deprecierea activelor imobilizate 113

Capitolul 5
Contabilitatea operațiunilor de trezorerie și a decontărilor interbancare 115
5.1. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de casă și cu alte valori 115
5.2. Contabilitatea operațiunilor de decontare interbancară 124
5.2.1. Instrumente de decontare 124
5.2.2. Contabilitatea decontărilor cu Banca Națională a României 126
5.2.3. Contabilitatea conturilor de corespondent 132
5.2.4. Contabilitatea depozitelor interbancare 134
5.2.5. Reflectarea în contabilitate a creditelor și împrumuturilor interbancare 136
5.2.6. Contabilitatea acordurilor de răscumpărare și a titlurilor date sau luate cu împrumut 138
5.3. Contabilitatea valorilor de recuperat și a altor sume datorate 143
5.4. Contabilitatea activelor financiare restante și depreciate 145
5.5. Contabilitatea ajustărilor pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de trezorerie și interbancare și alte ajustări 146

Capitolul 6
Tratamente contabile privind operațiunile cu clientela 149
6.1. Contabilitatea creditelor acordate clientelei 149
6.1.1. Reflectarea în contabilitate a creanțelor comerciale 153
6.1.2. Contabilitatea altor credite acordate persoanelor juridice și persoanelor fizice 155
6.2. Contabilitatea creditelor și împrumuturilor privind instituțiile financiare 161
6.3. Reflectarea în contabilitate a acordurilor de răscumpărare și a titlurilor date sau luate cu împrumut 163
6.4. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor prin conturile clientelei 167
6.4.1. Contabilitatea operațiunilor prin conturile curente 167
6.4.2. Contabilitatea depozitelor clienților 170
6.4.3. Contabilitatea certificatelor de depozit, carnetelor și libretelor de economii 174
6.5. Contabilitatea valorilor de recuperat și a sumelor datorate 176

Scanned with OKEN Scanner

6.6. Reflectarea în contabilitate a activelor financiare restante și depreciate 177
6.7. Contabilitatea ajustărilor pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni cu clientela și alte ajustări 179

Capitolul 7
Contabilitatea operațiunilor cu titluri la instituțiile de credit 181
7.1. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor cu titluri și alte instrumente 181
7.1.1. Delimitări și structuri privind instrumentele de datorie 181
7.1.2. Delimitări și structuri privind instrumentele de capitaluri proprii 183
7.1.3. Clasificarea contabilă a activelor și datoriilor financiare – titluri și alte instrumente financiare 185
7.1.4. Evaluarea activelor și datoriilor financiare conform IFRS 9 194
7.1.5. Organizarea contabilității operațiunilor cu titluri evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere 202
7.1.6. Contabilitatea titlurilor evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global 204
7.1.7. Contabilitatea operațiunilor cu titluri evaluate la cost amortizat 208
7.2. Contabilitatea contractelor standard 209
7.3. Contabilitatea operațiunilor cu instrumente derivate 216
7.3.1. Conceptul de instrument derivat și clasificarea sa 216
7.3.2. Contabilitatea instrumentelor derivate deținute pentru tranzacționare 220
7.3.3. Contabilitatea operațiunilor de acoperire a riscurilor 224
7.3.3.1. Definiție și termeni cheie 224
7.3.3.2. Criterii de aplicat și tipuri 232
7.3.3.3. Cazuri particulare ale aplicării contabilității de acoperire 255

Capitolul 8
Contabilitatea datoriilor constituite prin titluri, decontărilor intrabancare și a operațiunilor diverse 277
8.1. Contabilitatea datoriilor constituite prin titluri 277
8.2. Contabilitatea decontărilor privind operațiunile cu titluri 280
8.3. Contabilitatea decontărilor intrabancare 282
8.4. Contabilitatea operațiunilor cu debitorii și creditorii 284
8.4.1. Contabilitatea decontărilor cu angajații 284
8.4.2. Contabilitatea decontărilor privind asigurările sociale 288
8.4.3. Contabilitatea decontărilor cu bugetul statului și fondurile speciale 289
8.4.4. Contabilitatea debitorilor și creditorilor diverși 294
8.5. Reflectarea în contabilitate a stocurilor și activelor asimilate 297
8.6. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de regularizare 301
8.7. Contabilitatea activelor financiare restante și depreciate și a ajustărilor pentru depreciere și pierderi așteptate aferente titlurilor, operațiunilor diverse și activelor aferente unui contract și alte ajustări 305

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 9
Tratamente contabile privind deprecierea activelor financiare 309
9.1. Deprecierea activelor financiare – abordarea generală 309
9.2. Excepții de la abordarea generală a deprecierii 334
9.3. Cazuri speciale de depreciere 340

Bibliografie selectivă 347

Planul de conturi aplicabil instituțiilor de credit 353

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Argument

„Contabilitatea instituțiilor de credit: abordări teoretice și practice" tratează principalele aspecte care particularizează contabilitatea instituțiilor de credit față de cea a altor tipuri de entități, în contextul unei complexități crescânde a pieței bancare, caracterizată de o competiție acerbă și de reglementări prudențiale foarte exigente. Axată pe categoria cea mai reprezentativă de instituții de credit, băncile comerciale, lucrarea explică noțiunile teoretice de bază și le ilustrează prin exemple de aplicare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), utilizate, începând cu anul 2012 ca bază a contabilității curente, conform *Ordinului Băncii Naționale a României nr. 27/2010* republicat în 2020, cu modificările și completările ulterioare. O atenție deosebită este acordată prevederilor din *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, standard în jurul căruia gravitează contabilitatea principalelor active și datorii ale băncilor: creditele acordate, titlurile financiare deținute sau emise și depozitele atrase.

Lucrarea oferă o analiză amănunțită și practică a celei mai recente versiuni a reglementărilor contabile specifice instituțiilor de credit de natura băncilor comerciale, conținând exemple și studii de caz care ilustrează atât operațiunile obișnuite ale acestor entități, cât și situațiile speciale care pot apărea, precum tranzacțiile cu instrumente financiare derivate și operațiunile de acoperire a riscurilor. Demersul interpretativ pornește de la aspectele contabile referitoare la capitalurile proprii și activele imobilizate ale băncilor, care prezintă numeroase similitudini cu cele ale societăților pe acțiuni de natură nefinanciară, continuă cu contabilitatea operațiunilor specifice, de tipul celor de trezorerie, interbancare și cu clientela, și se finalizează cu ilustrarea regulilor contabile aplicate operațiunilor cu titluri, operațiunilor diverse și celor de regularizare. Un capitol separat este dedicat tratamentului contabil prevăzut pentru determinarea, calcularea și înregistrarea deprecierii activelor financiare.

Rezultatul multor ani de studiu, reflecție și îmbunătățiri, lucrarea se dorește a fi utilă studenților, masteranzilor și doctoranzilor în contabilitate, dar și profesioniștilor contabili și altor persoane interesate, cărora le oferă soluții concrete, interpretări și analize menite să faciliteze înțelegerea noțiunilor teoretice și

aplicarea acestora în activitatea lor. Eventualele erori îi aparțin în totalitate autoarei, care este deschisă la sugestii și observații constructive. Redactarea lucrării nu ar fi fost posibilă fără sprijinul necondiționat al familiei, fără sfaturile utile ale colegilor din colectivul de Contabilitate al Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor din cadrul Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași și fără discuțiile și întrebările pertinente ale studenților de la programele de licență și master, care au îndemnat la meditație și perfecționare. Tuturor acestora autoarea le adresează cele mai sincere mulțumiri.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 1
Noțiuni introductive privind instituțiile de credit

Capitolul abordează noțiunile de bază referitoare la instituțiile de credit, pornind de la definire și tipologie, continuând cu câteva coordonate ale sistemului bancar românesc și încheindu-se cu prezentarea principalelor servicii și produse bancare.

1.1. Definiția, tipologia și rolul instituțiilor de credit

Potrivit reglementărilor europene în vigoare, ***instituția de credit*** reprezintă întreprinderea a cărei activitate constă în *atragerea de depozite* sau de alte fonduri rambursabile de la public și în *acordarea de credite* în cont propriu[1]. Legislația bancară națională[2] prevede că instituțiile de credit, persoane juridice române, se pot constitui și funcționa în una din formele enumerate în figura nr. 1.1.

Figura nr. 1.1. *Categorii de instituții de credit în România*

Termenul de instituție de credit apare, așadar, în legislația națională prin intermediul celei europene în care s-a preferat această sintagmă, în defavoarea celei clasice de bancă, pentru a se putea aplica reguli similare tuturor instituțiilor care

---

[1] ***, *Regulamentul UE nr 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și de modificare a Regulamentului 648/2012*, Jurnalul Oficial al UE nr. 176/2013, art. 4, disponibil la http://data.europa.eu/eli/reg/2013/575/2022-07-08, accesat la data de 7.09.2022.

[2] ***, *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1027/2006, cu modificările și completările ulterioare, art. 3.

practică activități bancare, indiferent de statutul lor. Conceptul de bancă este, astfel, păstrat pentru instituțiile organizate ca societăți și nu pentru instituțiile cooperative sau mutuale, precum casele de credit mutual sau casele de credit agricol etc., instituțiile de factură publică, cele fără scop lucrativ sau casele de economii[3]. Utilizarea conceptului general de instituție de credit permite includerea sub umbrela sa a tuturor instituțiilor menționate, fără a afecta natura lor juridică sau forma de proprietate a capitalului, astfel încât toate să fie supuse acelorași exigențe.

În continuare, sunt prezentate, pe scurt, principalele categorii de instituții de credit prevăzute în legislația bancară autohtonă.

A. Băncile funcționează într-un *sistem bancar* ce reprezintă ansamblul instituțiilor de credit cu vocație universală, relațiile financiar-bancare, normele tehnicile și procedurile care interacționează pentru atragerea, mobilizarea și distribuirea de resurse financiare. Vocația universală înseamnă că ele pot desfășura oricare dintre activitățile permise de legislație instituțiilor de credit, după autorizarea corespunzătoare de către Banca Națională a României (BNR), fără a le fi interzisă inovarea la care pot fi nevoite să recurgă ca urmare a modificării cerințelor pieței sau a celor proprii[4]. Organizate ca societăți pe acțiuni, cu capital de stat, privat sau mixt, băncile desfășoară activități bancare: atragere de depozite și acordare de credite, dar și alte activități premise. Prin acestea, băncile își asumă următoarele roluri[5]:

- alocarea eficientă și rațională a resurselor în economie;
- participarea la dezvoltarea economică;
- reducerea riscurilor în economie;
- asigurarea lichidității în economie;
- mijlocirea relațiilor de plăți la nivel național și internațional;
- monitorizarea activității clienților ce previne eventuale nereguli și permite sancționarea lor.

Sistemul bancar românesc, la fel ca multe alte sisteme din lumea întreagă, este organizat pe două paliere (vezi figura nr. 1.2): pe primul se află ***banca centrală***, care este, de regulă, una în fiecare țară; pe palierul al doilea sunt celelalte bănci care pot fi: ***comerciale, de afaceri sau investiții, de depozit sau specializate***.

---

[3] Neacșu, D., Henț, E.I., *Drept bancar*, Editura Universitară, București, 2014, p. 10.

[4] Spre deosebire de bănci, celelalte instituții de credit au o vocație specializată, adică nu pot desfășura decât anumite operațiuni specializate, conform prevederilor legislative.

[5] Căpraru, B., *Activitatea bancară. Sisteme, operațiuni și practici*, Editura C.H. Beck, București, 2010, p. 12.

Scanned with OKEN Scanner

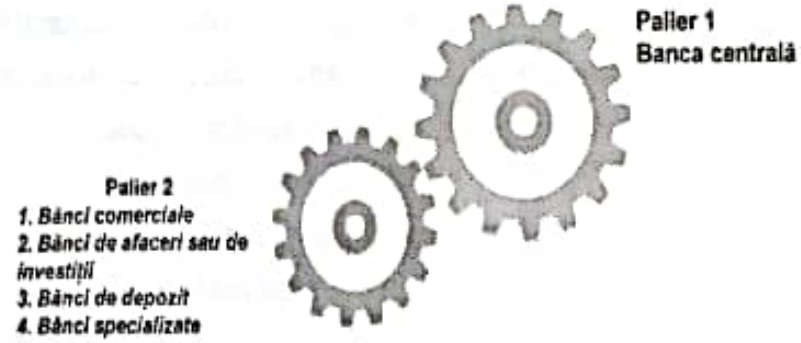

Figura nr. 1.2. *Cele două paliere de organizare a sistemului bancar românesc*

A$_1$. Banca centrală de emisiune – are capital de stat, mixt sau privat și un grad de independență care îi permite să dețină monopolul în ceea ce privește emiterea de monedă și să reglementeze și supravegheze sistemul financiar-bancar. Principalele atribuții ale Băncii Naționale a României (BNR) sunt (vezi figura nr. 1.3):

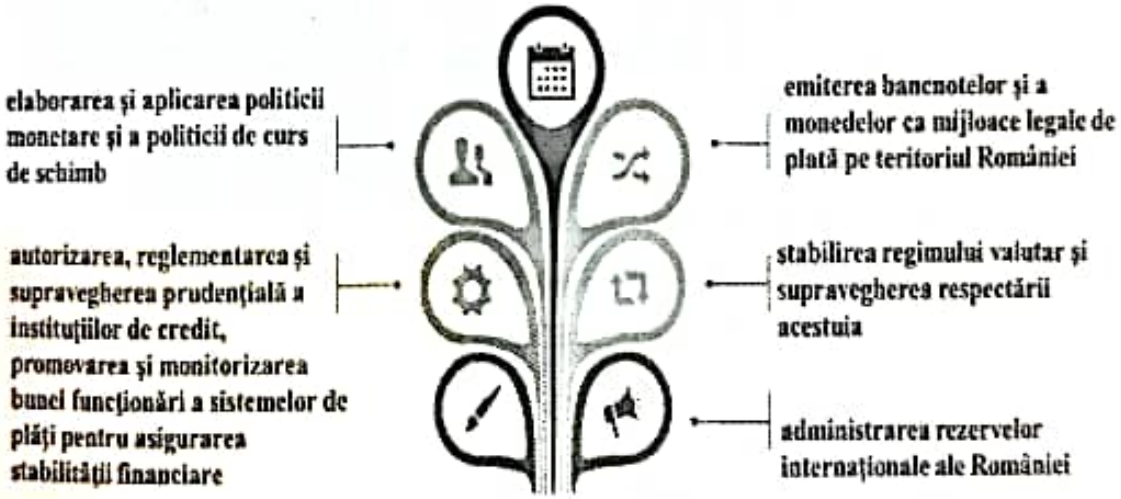

Sursa: ***, *Legea nr 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 582/2004, art. 2.

Figura nr. 1.3. *Atribuțiile Băncii Naționale a României*

a) *elaborarea și aplicarea politicii monetare și a politicii de curs de schimb.* BNR controlează nivelul masei monetare și rata dobânzii de referință din economie, elaborând, împreună cu guvernul, politicile economice și fiind responsabilă de politica monetară. De asemenea, BNR utilizează rezervele de aur și valută atunci când intervine pe piețele valutare pentru a controla evoluția cursului de schimb al monedei naționale;

b) *autorizarea, reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit*, promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți

Scanned with OKEN Scanner

pentru asigurarea stabilității financiare. BNR decide ce entități pot opera ca bănci și stabilește reguli de emitere a autorizației de funcționare a acestora, monitorizează activitatea băncilor comerciale, cerându-le periodic raportări financiare și statistice sau efectuând controale la sediul acestora. Supravegherea prudențială bancară cuprinde activitatea de reglementare și privește domeniile monetar, valutar, de credit și de plăți;

c) *emiterea bancnotelor și a monedelor* ca mijloace legale de plată pe teritoriul României. BNR deține monopolul emisiunii monetare, fiind singura autorizată: să emită însemne monetare, să scoată din circulație numerar, să confișteze bancnote și monede contrafăcute, să păstreze în siguranță monedele și bancnotele care nu sunt puse în circulație, precum și să distrugă bancnotele retrase din circulație;

d) *stabilirea regimului valutar și supravegherea respectării acestuia.* În acest sens, BNR întocmește balanța de plăti externă, balanța creanțelor și angajamentelor, încheie acorduri de clearing și de plăti cu instituții publice și private din străinătate, vinde și cumpără aur și alte metale prețioase, tranzacționează bonuri de tezaur și alte titluri emise sau garantate de guverne străine;

e) *administrarea rezervelor internaționale ale României.* La BNR sunt păstrate rezervele țării în aur, valută convertibilă și alte rezerve recunoscute pe plan internațional, utilizate pentru intervenții pe piața valutară.

În plus, BNR acordă credite băncilor din sistem (ceea ce o transformă într-o bancă a băncilor) și este împrumutător de ultimă instanță[6] (al unei instituții sau pieței monetare în ansamblu), în cazuri de criză. Societățile bancare păstrează disponibilități la banca centrală sub formă de rezerve, ca depozite cu o dobânda mică. Dar BNR este și o bancă a statului, deoarece oferă servicii financiare guvernului sau altor instituții ale statului și le acorda acestora credite pentru acoperirea deficitelor temporare dintre veniturile și cheltuielile bugetare. Banca centrală joacă rol de agent al statului în plasarea, tranzacționarea și înregistrarea titlurilor de stat (adică gestionează datoria publică), participă la execuția bugetului de stat și acționează ca trezorerie a statului, ținând evidența contabilă a contului curent al trezoreriei.

A2. Pe palierul al doilea al sistemului bancar se află restul băncilor. În cadrul acestora, cea mai mare pondere o au ***băncile comerciale.*** Acestea atrag și

[6] Căpraru, B., op. cit., p. 41.

Scanned with OKEN Scanner

mobilizează resurse disponibile de la firme și populație, pe care le acordă sub formă de împrumuturi persoanelor fizice și juridice care le solicită. În plus, băncile comerciale efectuează operațiuni de încasări și plăți cu numerar și alte servicii financiare pentru clienții lor.

În baza prevederilor legale naționale, băncile comerciale pot desfășura, în limita autorizației acordate, următoarele activități[7]:

a) atragere de depozite și de alte fonduri rambursabile și acordare de credite, incluzând printre altele: credite de consum, credite ipotecare, *factoring* cu sau fără regres, finanțarea tranzacțiilor comerciale, inclusiv forfetare;
b) leasing financiar;
c) servicii de plată și emiterea si administrarea altor mijloace de plată, cum ar fi cecuri, cambii și bilete la ordin;
d) emitere de garanții și asumare de angajamente;
e) tranzacționare în cont propriu și/sau pe contul clienților, în condițiile legii, cu: instrumente ale pieței monetare (cecuri, cambii, bilete la ordin, certificate de depozit), valută, instrumente derivate (contracte *futures* și opțiuni financiare); instrumente având la bază cursul de schimb și rata dobânzii; titluri de valoare și alte instrumente financiare transferabile;
f) participare la emisiunea de titluri de valoare si alte instrumente financiare, prin subscrierea și plasamentul acestora ori prin plasament și prestarea de servicii legate de astfel de emisiuni;
g) dobândirea de participații la capitalul altor entități;
h) servicii de consultanță cu privire la structura capitalului, strategia de afaceri și alte aspecte legate de afaceri comerciale, servicii legate de fuziuni și achiziții și prestarea altor servicii de consultanță;
i) administrare de portofolii și consultanță legată de aceasta, precum și custodie și administrare de instrumente financiare;
j) intermediere pe piața interbancară și prestare de servicii privind furnizarea de date și referințe în domeniul creditării;
k) închiriere de casete de siguranță și operațiuni cu metale și pietre prețioase și obiecte confecționate din acestea;
l) orice alte activități sau servicii, în măsura în care acestea se circumscriu domeniului financiar, cu respectarea prevederilor legale speciale care reglementează respectivele activități, dacă este cazul.

---

[7] ***, *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1027/2006, cu modificările și completările ulterioare, art. 18.

Scanned with OKEN Scanner

Potrivit aceleiași reglementări legale, instituțiile de credit pot desfășura și alte activități, permise potrivit autorizației acordate de Banca Națională a României, după cum urmează:

a) operațiuni ne-financiare în mandat sau de comision, în special pe contul altor entități din cadrul grupului din care face parte instituția de credit;
b) operațiuni de administrare a patrimoniului constând din bunuri mobile și/sau imobile aflate în proprietatea acestora, dar neafectate desfășurării activităților financiare;
c) prestarea de servicii clientelei proprii care, deși nu sunt conexe activității desfășurate, reprezintă o prelungire a operațiunilor bancare.

Prin urmare, *principalele funcții* ale băncilor comerciale din România sunt[8]:

1) *acumularea și mobilizarea mijloacelor bănești*, respectiv atragerea de depozite. Mijloacele bănești libere ale persoanelor juridice și fizice atrase de către bancă aduc venit deținătorilor lor sub forma dobânzii, dar și creează baza operațiunilor de creditare. Prin intermediul băncilor are loc concentrarea mijloacelor bănești și transformarea lor ulterioară în capital;
2) *intermedierea bancară*. În cadrul relațiilor directe dintre deținătorii de mijloace bănești libere și cei care au nevoie de capital apare problema ne-coincidenței dintre volumul de capital oferit și cel cerut, precum și a diferenței dintre termenul de rambursare a împrumutului necesar debitorului și termenul la care deținătorul de capital are nevoie de acesta. Relațiile de creditare directă dintre deținătorii de capital și debitori sunt împiedicate și de riscul de nerambursare a creditului și de riscurile generate de asimetria informațională. Băncile comerciale, intrând în rolul de intermediari financiari, înlătură aceste riscuri;
3) *efectuarea încasărilor și plăților* și *crearea instrumentelor de plată*. Majoritatea decontărilor dintre persoane juridice se realizează fără numerar. Băncile, deținând rolul de intermediari în plăți, efectuează decontări la ordinul clienților, primesc bani în cont și țin evidența tuturor intrărilor și ieșirilor de mijloace bănești. O funcție specifică băncilor comerciale este capacitatea lor de a crea sau lichida bani, adică de a majora sau micșora masa monetară. Crearea mijloacelor de plată este legată direct de activitățile de creditare și depozitare ale băncilor;

[8] Moroșan, G., *Produse și servicii bancare. Sinteze și aplicații practice*, Editura Didactică și Pedagogică – RA, București, 2015, pp. 20-22.

Scanned with OKEN Scanner

4) *organizarea emisiunii și plasării titlurilor de valoare.* Băncile comerciale îndeplinesc și funcția emitent de titluri, realizând emiterea și plasarea acțiunilor și obligațiunilor. Pe lângă aceasta, băncile au posibilitatea să direcționeze economiile lor în scopuri de producție;
5) *prestarea unor servicii de consultanță.* Băncile oferă următoarele servicii de consultanță: acoperirea conturilor, activitate creditară și de casă, recomandări privind efectuarea operațiunilor pe piețele valutară și de mărfuri.

Structura organizatorică a unei bănci comerciale, analizată pe vertical, oferă o configurație de tip rețea, cu următoarele componente: centrala bancară, sucursalele, agențiile și punctele de lucru (figura nr. 1.4).

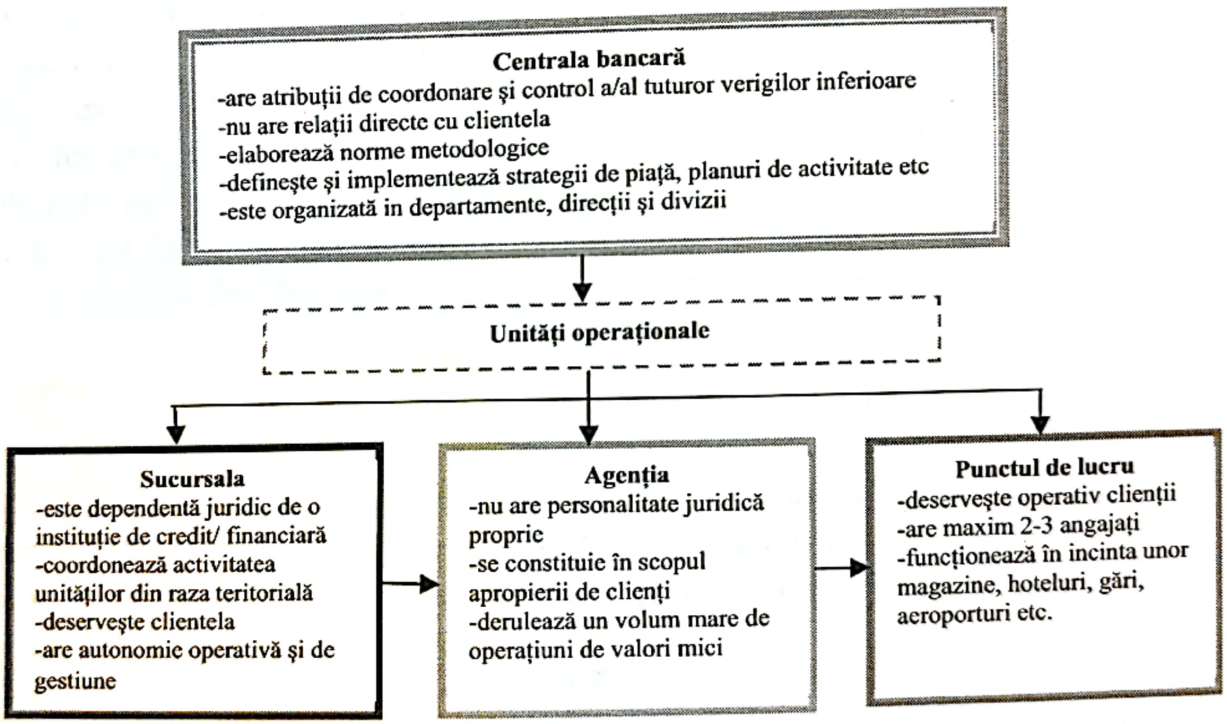

Figura nr. 1.4. *Structura organizatorică a unei bănci comerciale*

Legislația specifică instituțiilor de credit introduce o altă verigă intermediară – **filiala** – ca structură financiar-bancară cu personalitate juridică, în care o societate mamă deține o participație de capital care îi permite să exercite un control exclusiv. În vederea desfășurării activităților specifice, în afara rețelei de unități din țară, instituțiile de credit au și posibilitatea legală de a deschide unități în străinătate și de a stabili relații cu bănci corespondente din alte țări.

Alături de băncile comerciale, pe palierul secund al sistemului bancar se situează și ***băncile de afaceri*** sau ***de investiții*** care au ca activitate principală, pe

lângă acordarea de credite, participarea la constituirea și luarea în gestiune a participațiilor de capital. Ele se deosebesc de cele comerciale pin aceea că sunt implicate în operațiuni pe termen lung, iar partea cea mai consistentă din profitul lor provine din încasarea de comisioane, și nu din dobânzi. ***Băncile de depozit*** reprezintă o altă componentă a sistemului bancar. Sunt asemănătoare cu băncile comerciale, dar efectuează operațiuni de atragere de depozite și de acordare de credite pe sectoare de activitate (de exemplu, industrie și comerț). ***Băncile și instituțiile de credit specializate*** – își desfășoară atribuțiile într-o anumită ramură economică sau într-o anumită sferă a creditului (figura nr. 1.5).

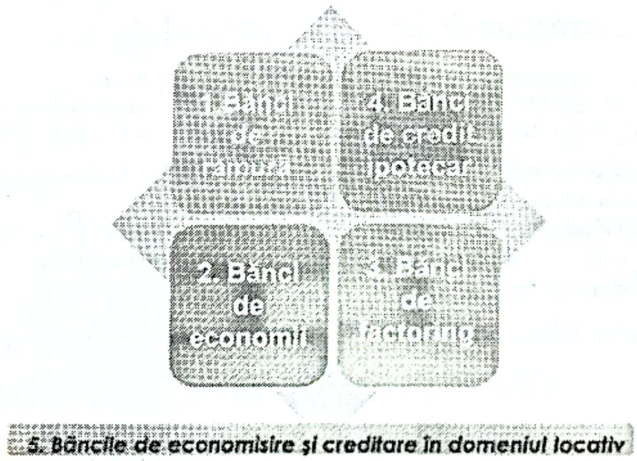

Figura nr. 1.5. *Tipuri de instituții de credit specializate*

Mai multe detalii despre fiecare tip sunt oferite în cele ce urmează:

1) *băncile de ramură* (industriale, agricole, comerț exterior etc.) atrag depozite pe termen lung și oferă credite pe termene medii și lungi doar firmelor din ramura respectivă. Băncile de comerț sprijină activitățile de import și export;
2) *băncile de economisire și creditare în domeniul locativ* sunt instituții de credit, persoane juridice române, specializate în finanțarea pe termen lung a domeniului locativ, al căror obiect principal de activitate constă în economisirea și creditarea în sistem colectiv pentru acest sector. Produsele oferite combină etapa de economisire cu cea de creditare[9]. Clienții pot beneficia, pe lângă dobânzi avantajoase, de prime de stat;
3) *băncile de credit ipotecar* sunt instituții de credit specializate, al căror obiect principal de activitate îl reprezintă acordarea de credite pe termen

[9] Căpraru, B., op. cit., p. 16.

Scanned with OKEN Scanner

lung pentru achiziția sau construcția de imobile și atragerea de resurse prin emisiunea de obligațiuni ipotecare[10];

4) *băncile de economii (economisire)* atrag depozite și acordă credite imobiliare sau de consum, dar nu au ca obiectiv maximizarea câștigurilor acționarilor, ci îndeplinirea unor obiective de dezvoltare social și economică într-o regiune;
5) *băncile de factoring* asigură colectarea creanțelor și recuperarea lor.

B. Reamintim ca termenul de instituții de credit nu include doar băncile de diverse tipuri, ci și **cooperativele de credit**. Acestea sunt instituții constituite ca asociații autonome de persoane fizice unite voluntar în scopul îndeplinirii nevoilor și aspirațiilor lor comune de ordin economic, social și cultural, a căror activitate se desfășoară, cu precădere, pe principiul întrajutorării membrilor cooperatori[11]. Asemenea organizații, persoane juridice române, se pot organiza și funcționa doar sub forma cooperativelor de credit și a casei centrale la care acestea sunt afiliate obligatoriu. Membrii asociați au domiciliu/reședința sau locul de muncă în raza teritorială de operare a cooperativei și au subscris și vărsat la capitalul acesteia cel puțin numărul de părți sociale stabilit prin actul constitutiv.

Activitatea în cadrul unei rețele cooperatiste se desfășoară cu prioritate în interesul membrilor cooperatori, respectiv al organizațiilor cooperatiste de credit afiliate la casa centrală. Potrivit legislației naționale, cooperativele de credit pot desfășura următoarele activități[12]:

a) atragere de depozite și de alte fonduri rambursabile, în principal de la membrii asociați;
b) acordare de credite, cu prioritate membrilor asociați, dar și altor beneficiari, cu condiția să nu reprezinte mai mult de 25% din activele cooperativei. Creditele includ, printre altele: credite de consum, credite ipotecare, *factoring* cu sau fără regres, finanțarea tranzacțiilor comerciale, inclusiv forfetare;
c) servicii de plată și emiterea și administrarea altor mijloace de plată, cum ar fi cecuri, cambii și bilete la ordin;

---

[10] ***, *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1027/2006, cu modificările și completările ulterioare, art. 318.
[11] ***, *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1027/2006, cu modificările și completările ulterioare, art. 334.
[12] ***, *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1027/2006, cu modificările și completările ulterioare, art. 340.

Scanned with OKEN Scanner

d) emitere de garanții și asumare de angajamente, precum și închiriere de casete de siguranță;
e) tranzacționare în cont propriu și/sau pe contul clienților, în condițiile legii, cu: valută, titluri de valoare și alte instrumente financiare transferabile;
f) servicii de consultanță cu privire la structura capitalului, strategia de afaceri și alte aspecte legate de afaceri comerciale, servicii legate de fuziuni și achiziții și prestarea altor servicii de consultanță;
g) emitere de monedă electronică;
h) orice alte activități sau servicii, în măsura în care acestea se circumscriu domeniului financiar, cu respectarea prevederilor legale speciale care reglementează respectivele activități, dacă este cazul.

Aceste instituții de credit nu pot derula activități de leasing financiar; tranzacționare de instrumente derivate; administrare de portofolii și consultanță legată de aceasta; custodie și administrare de instrumente financiare; intermediere pe piața interbancară; prestare de servicii privind furnizarea de date și referințe în domeniul creditării; operațiuni cu metale și pietre prețioase și obiecte confecționate din acestea; dobândirea de participații la capitalul altor entități.

1.2. Câteva coordonate ale sistemului bancar românesc actual

Dimensiunea sectorului bancar românesc este redusă în comparație cu alte state membre ale UE. De exemplu, în trimestrul al treilea al anului 2021, gradul de intermediere financiară, calculat prin raportarea activelor bancare la PIB, era de 56,1%, mult sub media UE de 246,1% (spre comparație, în Bulgaria era de 117,1% iar în Cehia și Croația, de 148%)[13], plasându-ne pe ultimul loc în UE.

În 2021, numărul instituțiilor de credit a rămas neschimbat față de ultimii 3 ani (2018-2020), fiind de 34, și în scădere cu 1 față de 2017. Acești ani au fost marcați de diverse modificări în structura acționariatului unor bănci, prin operațiuni de fuziuni și achiziții (de exemplu, în 2018 a avut loc fuziunea prin absorbție dintre Banca Transilvania S.A., în calitate de bancă absorbantă, și Bancpost S.A., în calitate de bancă absorbită; în 2019 Raiffeisen Banca pentru Locuințe S.A. și-a schimbat denumirea în Aedificium Banca pentru Locuințe S.A., iar Raiffeisen Bank România S.A. a devenit acționar principal al acestei bănci; tot în 2019 s-a modificat denumirea băncii Marfin Bank S.A., achiziționată în anul 2018 de firma cipriotă Barniveld Enterprises Limited, în Vista Bank S.A.; în 2020 a avut loc fuziunea prin

[13] ***, *Raport asupra stabilității financiare – BNR*, iunie 2022, anul VII(XVII), nr. 12(22), p. 54.

Scanned with OKEN Scanner

absorbție dintre Bank Leumi România S.A. și First Bank S.A.; în 2021 Vista Bank a achiziționat Credit Agricole România S.A.) Astfel, numărul instituțiilor de credit cu capital majoritar privat străin a scăzut de la 22 (în 2017) la 21 (în 2018 și 2019), 20 în 2020 și 19 în 2021 (vezi tabelul nr. 1.1).

Tabelul nr. 1.1. *Numărul și cota de piață a instituțiilor de credit din România pe forme de proprietate*

Explicații	2021		2020	
	Număr	Cota de piață (%)	Număr	Cota de piață (%)
I. Instituții de credit, persoane juridice române:	26	*87,8*	*26*	*87,4*
▪ cu capital de stat (integral sau majoritar)	3	11,4	3	10,6
▪ cu capital privat, din care:	23	76,4	23	76,8
– capital majoritar autohton	4	20,4	3	18,8
– capital majoritar străin	19	56,0	20	58,0
Instituții de credit cu capital românesc	7	31,8	6	29,4
II. Sucursale ale unor persoane juridice străine	*8*	*12,2*	*8*	*12,6*
Instituții de credit cu capital majoritar privat	31	88,6	31	89,4
Instituții de credit cu capital majoritar străin	27	68,2	28	70,6
III. Total instituții de credit (I+II)	***34***	***100,0***	***34***	***100,0***

Sursa: ***, Raportul anual al BNR, 2021, p. 156, disponibil la https://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx, accesat la data de 23.08.2022.

La sfârșitul anului 2021, în România existau 26 instituții de credit persoane juridice române, din care: 23 bănci comerciale, 2 bănci de economisire și creditare în domeniul locativ și 1 bancă centrală cooperatistă. Din acestea, 7 aveau capital majoritar românesc (din care 3 cu capital integral sau majoritar de stat), ceea ce înseamnă că piața bancară românească este dominată de instituțiile de credit cu acționariat majoritar străin (vezi tabelul nr. 1.1 pentru detalii). Instituțiile de credit cu capital românesc dețineau mai puțin de o treime din cota de piață (după totalul activului net), iar cele cu capital privat peste două treimi (76,4%). Cea mai mare bancă, după totalul activelor nete, era Banca Transilvania, urmată de Banca Comercială Română, BRD, Unicredit Bank și Raiffeisen Bank. În plus, existau și 8 sucursale ale unor instituții de credit – persoane juridice străine, provenind din state membre UE (ING, Citibank etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 1.2. *Componența sistemului bancar din România (ordonare descrescătoare după pondere total active nete)*

Instituții de credit	Cota de piață în 2021
I. Instituții de credit cu capital majoritar românesc, din care:	34,25
1.1. Instituții de credit din sectorul de stat, din care:	12,94
1. CEC Bank	9,04
2. Banca de Export-Import a României – Eximbank	2,22
3. Banca Românească	1,68
1.2. Instituții de credit cu capital majoritar privat, din care:	21,31
1. Banca Transilvania	20,18
2. Idea Bank	0,44
2. Banca Centrală Cooperatistă Creditcoop	0,59
3. Techventures Bank (Feroviara)	0,10
II. Instituții de credit cu capital majoritar străin, din care:	65,75
1. Banca Comercială Română	14,25
2. BRD – Groupe Société Générale	12,33
3. Raiffeisen Bank	9,88
4. UniCredit Bank	10,43
5. Alpha Bank	3,82
6. OTP Bank	3,81
7. Garanti Bank	2,61
8. Libra Internet Bank	1,61
9. Credit Europe Bank	1,52
10. Banca Comercială Intesa SanPaolo	1,48
11. First Bank	1,38
12. Vista Bank	0,58
13. Patria Bank	0,64
15. Credit Agricole Bank	0,39
16. ProCredit Bank	0,34
17. BCR Banca pentru Locuințe	0,15
18. Porsche Bank	0,32
19. Banca Română de Credite și Investiții	0,11
20. Aedificum Banca pentru Locuințe	0,10
A. Total instituții de credit, persoane juridice române (I+II)	87,85
B. Sucursale ale instituțiilor de credit, persoane juridice străine, din care:	12,15
1. ING Bank N.V., Amsterdam	9,27
2. Citibank Europe plc, Dublin	1,91
3. BNP Paribas S.A. Paris	0,40
4. BNP Paribas Personal Finance S.A. Paris	0,27
5. TBI Bank EAD Sofia	0,12
6. Banque Banorient France S.A. Paris	0,10
7. Alior Bank S.A. Varșovia	0,08
8. Bank of China (CEE) Ltd	0,00
Total instituții de credit (A+B)	100,00

Sursa: *, Raport anual BNR 2021, p. 164 disponibil la: http://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx , accesat la data de 23.08.2022.**

Scanned with OKEN Scanner

1.3. Instituții financiare nebancare

Instituțiile de credit care își desfășoară activitatea în România, inclusiv sucursalele instituțiilor de credit din alte state membre și din state terțe, se evidențiază de către Banca Națională a României în *registrul instituțiilor de credit* (vezi tabelul nr. 1.3). Însă, atribuțiile de reglementare și supraveghere prudențială ale BNR nu se limitează doar la instituțiile de credit. În scopul realizării obiectivelor sale privind stabilitatea financiară, banca centrală monitorizează ***instituțiile financiare nebancare (IFN)*** înscrise în *Registrul general* și supraveghează prudențial instituțiile financiare nebancare înscrise în *Registrul special*, care desfășoară activitate pe teritoriul României.

Tabelul nr. 1.3. *Structura registrelor BNR*

Entități	Număr (2022)
I. INSTITUȚII DE CREDIT, total, din care:	**71**
PARTEA I – Instituții de credit persoane juridice române, total, din care:	*60*
• Secțiunea I – Bănci	23
• Secțiunea a II-a – Bănci de economisire și creditare în domeniul locativ	2
• Secțiunea a III-a – Bănci de credit ipotecar	0
• Secțiunea a IV-a – Organizații cooperatiste de credit – Total, din care:	35
- Subsecțiunea I – Case centrale	1
- Subsecțiunea a II-a – Cooperative de credit	34
PARTEA II – Sucursalele instituțiilor de credit persoane juridice străine, total:	*11*
• Secțiunea I – Sucursale ale instituțiilor de credit din state terțe	0
• Secțiunea II – Sucursale ale instituțiilor de credit din alte state membre	11
II. INSTITUȚII DE PLATĂ	10
III. INSTITUTII EMITENTE DE MONEDĂ ELECTRONICĂ	2
IV. INSTITUȚII FINANCIARE NEBANCARE, total, din care	**6211**
A. Registrul general – Partea I – Active – Total, din care:	177
- Credite de consum	2
- Credite ipotecare și/sau imobiliare	0
- Microcreditare	2
- Finanțarea tranzacțiilor comerciale	0
- Factoring/Scontare/Forfetare	0
- Leasing financiar	10
- Emitere de garanții și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	2
- Activități multiple de creditare	161
B. Registrul special – Partea I – Active – Total, din care:	74
- Credite de consum	1
- Leasing financiar	1
- Emitere de garanții și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1
- Activități multiple de creditare	71

Scanned with OKEN Scanner

Entități	Număr (2022)
C. Registrul de evidență – Partea I – Active – Total, din care:	5.960
- Case de ajutor reciproc	2.503
- Case de amanet	3.450
- Entități fără scop patrimonial	7
V. ALTE INSTITUȚII DE CREDIT*	313
VI. ALTE INSTITUȚII DE PLATĂ**	265
VII. ALTE INSTITUȚII EMITENTE DE MONEDĂ ELECTRONICĂ	196
VIII. ALTE INSITUȚII FINANCIARE NEBANCARE	7

*Alte instituții de credit cuprind băncile care au notificat BNR despre furnizarea de servicii în mod direct pe teritoriul României.

**Alte instituții de plată cuprind acele instituții de plată care au notificat BNR despre furnizarea de servicii de plată în mod direct pe teritoriul României.

*** Lista privind IFN ce au notificat BNR furnizarea de servicii în mod direct pe teritoriul României.

Sursa: ***, Registre BNR, disponibil la: http://www.bnr.ro/Registrele-BNR-717.aspx#IFN, accesat la data de 07.09.2022.

Potrivit legislației corespunzătoare, instituțiile financiare nebancare reprezintă entitățile, altele decât instituțiile de credit, ce desfășoară activitate de creditare cu titlu profesional. Acestea au obligația de a se constitui ca societăți pe acțiuni, cu excepția Caselor de Ajutor Reciproc. Capitalul social minim al instituțiilor financiare nebancare nu poate fi mai mic decât echivalentul în moneda națională (leu) al sumei de 200.000 euro.

Instituțiile financiare nebancare *pot desfășura* activitățile de creditare sintetizate în figura nr. 1.6.

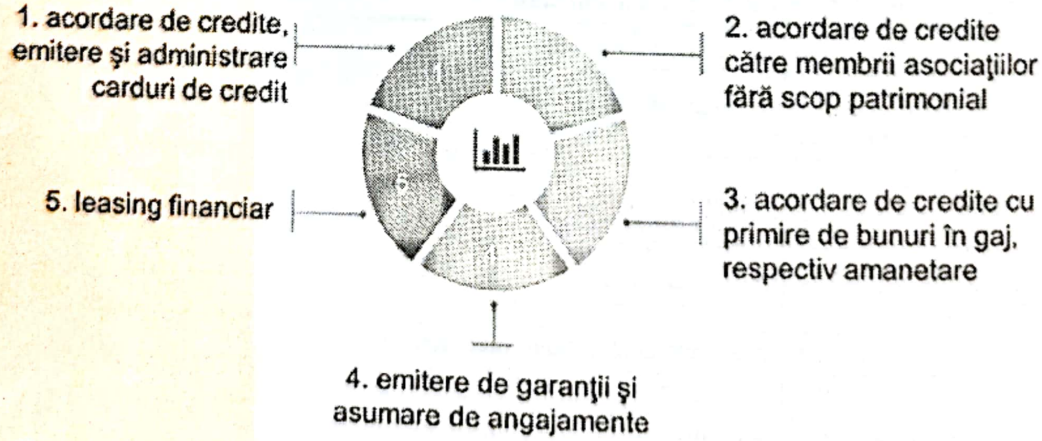

Sursa: ***, *Legea nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 259/2009, cu modificările și completările ulterioare, art. 14.

Figura nr. 1.6. *Principalele activități de creditare derulate de IFN-uri*

Scanned with OKEN Scanner

Prin urmare, aceste entități derulează activități precum cele de:

a) acordare de credite, incluzând, fără a se limita la: credite de consum, credite ipotecare, credite imobiliare, microcredite, finanțarea tranzacțiilor comerciale, operațiuni de *factoring*, scontare, forfetare. De asemenea, pot emite și administra carduri de credit pentru clienți și pot desfășura activități legate de procesarea tranzacțiilor cu acestea, cu respectarea reglementărilor în domeniu;
b) leasing financiar;
c) emitere de garanții, asumare de angajamente de garantare, asumare de angajamente de finanțare;
d) acordare de credite cu primire de bunuri în gaj, respectiv amanetare prin case de amanet;
e) acordare de credite către membrii asociațiilor fără scop patrimonial organizate pe baza liberului consimțământ al salariaților/pensionarilor, în vederea sprijinirii prin împrumuturi financiare a membrilor lor de către aceste entități, organizate sub forma juridică a caselor de ajutor reciproc;
f) alte forme de finanțare de natura creditului.

Este interzis instituțiilor financiare nebancare să desfășoare următoarele activități:

- atragerea de depozite ori de alte fonduri rambursabile de la public;
- emiterea de obligațiuni, cu excepția ofertei publice adresate investitorilor calificați;
- operațiuni cu bunuri mobile și imobile, cu excepția celor legate de activitatea de creditare sau a celor necesare funcționării în condiții adecvate a entității;
- acordarea de credite, condiționată de vânzarea sau de cumpărarea acțiunilor instituției financiare nebancare;
- acordarea de credite, condiționată de acceptarea de către client a unor servicii care nu au legătură cu operațiunea de creditare respectivă.

Instituțiile financiare nebancare desfășoară activitățile specifice, prevăzute în obiectul de activitate, numai după primirea de la BNR a documentului care atestă înscrierea în *Registrul general*. Se includ în acest registru IFN-uri al căror capital social minim nu poate fi mai mic decât echivalentul în lei al sumei de 200.000 euro, respectiv 3.000.000 euro în cazul instituțiilor financiare nebancare care acordă credite ipotecare.

Scanned with OKEN Scanner

Criteriile pentru înscrierea în *Registrul special* a instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul general, care trebuie îndeplinite cumulativ pentru 3 perioade de raportare trimestrială succesive, sunt:

a) nivelul cumulat al capitalurilor proprii și surselor împrumutate pe baza contractelor de împrumut/finanțare existente în sold să fie de minimum 50.000.000 lei;
b) nivelul cumulat al creditelor/finanțărilor acordate și angajamentelor asumate existente în sold să fie de minimum 25.000.000 lei.

Registrul de evidență al caselor de ajutor reciproc și al caselor de amanet include casele de ajutor reciproc și casele de amanet ce pot desfășura următoarele tipuri de activități:

i) acordare de credite, incluzând, fără a se limita la: credite de consum, credite ipotecare, credite imobiliare, microcredite, finanțarea tranzacțiilor comerciale, operațiuni de factoring, scontare, forfetare;

ii) emitere de garanții, asumare de angajamente de garantare, asumare de angajamente de finanțare;

iii) alte forme de finanțare de natura creditului.

Raportările prudențiale pe care IFN care aplică IFRS trebuie să le depună la BNR sunt:

- situațiile financiare periodice (bilanț, cont de profit sau pierdere, credite și avansuri evaluate la cost amortizat, credite și avansuri evaluate la cost amortizat restante, expuneri extrabilanțiere, clasificarea anumitor elemente din contul de profit sau pierdere, venituri și cheltuieli cu taxe și comisioane, defalcate pe categorii de operațiuni, clasificarea elementelor selectate din contul de profit sau pierdere, alte informații)[14];
- situația referitoare la nivelul fondurilor proprii;
- situația indicatorilor privind criteriile de înscriere în Registrul special;
- situația clasificării expunerilor din credite, înregistrate față de debitorii din afara instituțiilor de credit, precum și a necesarului de provizioane specifice de risc de credit;
- situația expunerilor instituțiilor financiare nebancare;
- raportarea creditelor nou acordate.

[14] ***, *Ordin BNR nr. 4/2022 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare periodice la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor financiare nebancare în scopuri de monitorizare/ supraveghere prudențială*, publicate în Monitorul Oficial al României nr. 896 bis/2022.

Scanned with OKEN Scanner

Toate aceste rapoarte se transmit în format electronic, prin intermediul Sistemului Informatic de Raportare Directă (RAPDIR), dar și în variantă letrică.

În anul 2019 a fost actualizată legislația referitoare la ***prestatorii de servicii de plată***[15] care se aplică următoarelor categorii de entități:

- instituții de credit;
- instituții emitente de monedă electronică;
- furnizori de servicii poștale giro care prestează servicii de plată potrivit cadrului legislativ național aplicabil;
- instituții de plată – reprezentând persoanele juridice autorizate să presteze servicii de plată pe teritoriul Uniunii Europene și al Spațiului Economic European;
- furnizori specializați în servicii de informare cu privire la conturi;
- Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale, atunci când acestea nu acționează în calitate de autorități monetare sau în altă calitate ce implică exercițiul autorității publice;
- statele membre sau autoritățile lor regionale ori locale, atunci când acestea nu acționează în calitatea lor de autorități publice.

Reglementarea amintită definește noțiunea de *servicii de plată* prin oricare din următoarele activități:

a) servicii care permit depunerea de numerar într-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea contului de plăți;
b) servicii care permit retrageri de numerar dintr-un cont de plăți;
c) efectuarea următoarelor operațiuni de plată în cazul în care fondurile nu sunt acoperite printr-o linie de credit: debitări directe, operațiuni de plată printr-un card de plată sau un dispozitiv similar, operațiuni de transfer-credit;
d) efectuarea acelorași operațiuni de plată ca la punctul anterior în cazul în care fondurile sunt acoperite printr-o linie de credit deschisă pentru un utilizator al serviciilor de plată;
e) emiterea și/sau acceptarea la plată a instrumentelor de plată;
f) remiterea de bani;
g) servicii de inițiere a plății (unui ordin de plată la cererea utilizatorului serviciilor de plată cu privire la un cont de plăți deținut la un alt prestator de servicii de plată);
h) servicii de informare cu privire la conturi.

---

[15] ***, *Legea nr. 209//2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative*, Monitorul Oficial al României nr. 913/2019, art. 2.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a desfășura activitățile de la a) la e), instituția de plată trebuie să aibă un capital de minim 125.000 €, pentru a putea doar remite bani – 20.000 € iar pentru a presta doar servicii de inițiere a plății – 50.000 €. Instituțiilor de plată le este interzisă atragerea de depozite ori de alte fonduri rambursabile de la public, dar pot acorda credite legate de serviciile de plată, în anumite condiții. Cerințele prudențiale aplicabile acestor entități[16] prevăd existența unor fonduri proprii de nivel 1 (formate în proporție de cel puțin 75% de fonduri proprii de nivel 1 de bază) și de nivel 2 (ce nu pot depăși o treime din nivelul fondurilor proprii de nivel 1).

1.4. Servicii și produse bancare

Activitățile specifice băncilor comerciale sunt generatoare de *operațiuni bilanțiere* delimitate în 2 grupe: active (de creditare și plasament) și pasive (de constituire de depozite, reescontare, lombardare, formare de capital propriu, rezerve și provizioane) sau o*perațiuni extra-bilanțiere* (comerciale – schimb valutar, tranzacții cu metale și pietre prețioase, vânzarea activelor luate drept garanție; de comision; de mandat – administrare titluri de valoare, executări testamentare) într-o gamă largă și în continuă diversificare.

Alte criterii de structurare a operațiunilor bancare sunt redate în figura nr. 1.7.

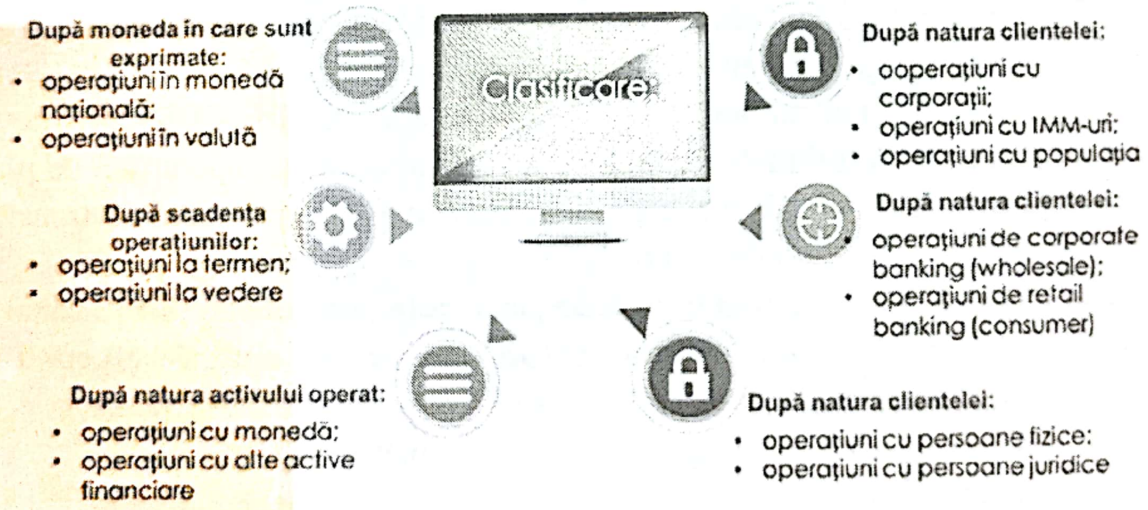

Sursa: Căpraru, B., op. cit., pp. 47-48.

Figura nr. 1.7. *Clasificarea operațiunilor bancare*

[16] ***, *Legea nr. 209//2019 privind serviciile de plată și pentru modificarea unor acte normative*, Monitorul Oficial al României nr. 913/2019, art. 36.

Scanned with OKEN Scanner

În practica bancară, operațiunile bancare se divizează în[17]:

- servicii bancare, care sunt solicitate de clienți băncilor;
- produse bancare, oferite de către bănci clientelei lor.

Există și operațiuni care vizează produse asociate cu servicii.

La rândul lor, produsele și serviciile bancare se pot grupa ca în figura nr. 1.8.

A. Produse și servicii de economisire

- deschiderea de conturi bancare (de diferite tipuri) clientelei
- constituirea de depozite la vedere sau la termen
- depuneri pe carnete sau librete de economii în diverse scopuri
- eliberarea și remiterea de certificate de depozit pentru depuneri de sume

B. Produse și servicii de plăți

- transferuri de sume utilizând numerar
- transferuri de sume prin virament
- transferuri de sume prin cec
- transferuri de sume prin cambie/bilet la ordin
- transferuri de sume prin acreditive
- transferuri de sume prin card bancar
- direct debit

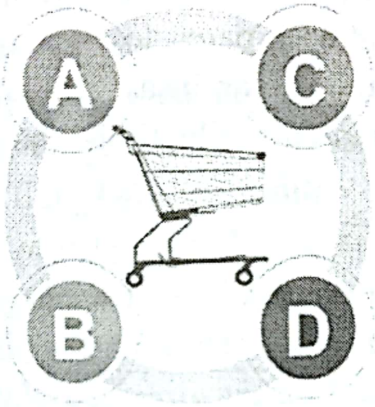

C. Produse și servicii de plăți

- efectuarea de operațiuni de leasing financiar, scontare, factoring sau forfetare
- emiterea de scrisori de garanție bancară și asumarea de angajamente pentru diferite scopuri
- închirierea de casete și seifuri pentru depozitarea de valori materiale și documente

D. Produse și servicii de afaceri

- plasamente de titluri de valoare (obligațiuni) emise de stat și companii
- transmiterea ordinelor de vânzare sau de cumpărare a titlurilor la bursele de valori
- activități de consultanță bancară, fiscală, juridică etc.
- efectuarea de operațiuni de schimb valutar și cu metale prețioase

Sursa: Căpraru, B., op. cit., pp. 49-51 și Berheci, I., op. cit., pp. 17-18.

Figura nr. 1.8. *Tipuri de produse și servicii bancare*

Alte produse și servicii de afaceri sunt:

- plasamente de titluri de valoare (obligațiuni) emise de stat, de organisme publice sau de companii comerciale;
- transmiterea ordinelor de vânzare sau de cumpărare a titlurilor la bursele de valori;
- activități de consultanță acordată clientelei în domeniile bancar, fiscal, juridic sau pentru plasamente și investiții;
- efectuarea de operațiuni de schimb valutar și cu metale prețioase;
- administrarea titlurilor de valoare.

[17] Berheci, I., *Contabilitatea societăților bancare*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2003, p. 17.

Scanned with OKEN Scanner

Operațiuni cu bunuri mobile sau imobile pot fi angajate numai dacă[18]:

- sunt necesare desfășurării activităților pentru care instituția a fost autorizată și în măsura în care bunurile respective sunt necesare în acest scop;
- au ca obiect bunuri destinate perfecționării pregătirii profesionale a salariaților, organizării unor spații de odihnă și recreare sau asigurării de locuințe pentru salariați și familiile acestora;
- au ca obiect bunuri dobândite în urma executării creanțelor.

Instituțiile de credit nu pot desfășura activități cum ar fi gajarea propriilor acțiuni pentru datoriile băncilor, acordarea de credite garantate cu acțiuni, alte titluri de capital sau cu obligațiuni emise de însăși instituția de credit sau atragerea de depozite ori de alte fonduri rambursabile, titluri sau alte valori, de la public, când instituția de credit se află în stare de insolvență.

[18] ***, *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1027/2006, cu modificările și completările ulterioare, art. 21.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 2
Particularități ale organizării și conducerii contabilității instituțiilor de credit

Prin contabilitatea instituțiilor de credit, în general, înțelegem atât contabilitatea Băncii Naționale a României, cât și cea a societăților bancare și a celorlalte instituții de credit. Modul de organizare și funcționare, precum și principalele activități desfășurate prezintă numeroase similitudini între BNR și băncile comerciale, care se răsfrâng și asupra contabilității. Astfel, la toate băncile, contabilitatea este *descentralizată* la nivelul sucursalelor și agențiilor bancare[19], care (sucursalele) țin evidența până la nivelul balanței de verificare, reflectând toate operațiunile legate de serviciile și produsele oferite, dar și operațiunile interne de administrare. Ulterior, balanțele de verificare se transmit centralei instituției de credit, care le centralizează, exercitând astfel un control zilnic asupra încasărilor și plăților efectuate de unitățile operaționale.

Există însă și unele diferențe între contabilitatea băncii centrale și restul băncilor și instituțiilor de credit, generate de clientela diferită și de unele activități desfășurate, motiv pentru care, pe tot parcursul lucrării, se va pune accentul pe ***contabilitatea băncilor comerciale***.

2.1. Locul și rolul compartimentului de contabilitate în organigrama instituțiilor de credit

Legea contabilității nr. 82/1991[20] prevede, și în cazul instituțiilor de credit, faptul că își organizează contabilitatea în compartimente distincte, conduse de directorul economic, contabilul șef sau altă persoană împuternicită să îndeplinească această funcție, care răspund pentru aplicarea necorespunzătoare a reglementarilor contabile.

Răspunderea pentru organizarea și ținerea contabilității revine administratorului sau altei persoane care gestionează entitatea.

---

[19] Berheci, I., op. cit., p. 22.

[20] ***, *Legea contabilității nr. 82/1991*, republicată în Monitorul Oficial al României nr. 454/2008, cu modificările și completările ulterioare, art. 10.

La nivelul centralei bancare, printre diverse alte comitete, direcții și departamente, figurează și cel ***contabil*** care are atribuții pe trei direcții, descrise în figura nr. 2.1.

evidența tehnico-operativă ce permite cunoașterea și urmărirea efectuării operațiilor la timp și închiderii acestora pe măsura rezolvării lor

evidența statistică care permite urmărirea, raportarea și analizarea operațiunilor și unor indicatori bancari

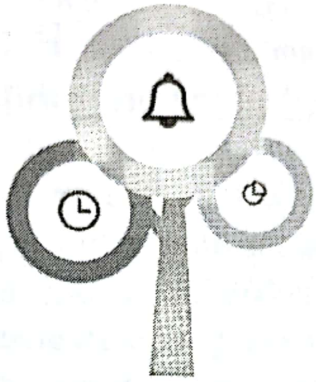

evidența contabilă prin care se înregistrează zilnic operațiunile bancare în contabilitate. Aici funcționează servicii specializate precum planificare și profitabilitate, bilanț, decontări intra și interbancare, contabilitate proprie, metodologie și îndrumare contabilă

Sursa: Căpraru, B., op. cit., pp. 62-63.

Figura nr. 2.1. *Atribuțiile departamentului de contabilitate*

În legătură cu atribuțiile prezentate în figura nr. 2.1 se poate afirma și că:

- ***evidența tehnico-operativă*** presupune întocmirea jurnalelor operative zilnice în scopul verificării preluării corecte a datelor din documentele primare în sistemul informatic;
- ***evidența statistică*** vizează structura încasărilor și plăților prin conturi, numărul și valoarea instrumentelor de plată folosite, valoarea și numărul incidentelor de plată, valoarea și numărul tranzacțiilor cu cardul, nivelul creditelor aprobate și acordate etc.;
- ***evidența contabilă*** este restrânsă în centrală la operațiuni ce țin strict de funcționarea acesteia, realizându-se mai mult activități de elaborare a metodologiei proprii de contabilitate, de organizare și exercitare a controlului bancar intern, de coordonare, îndrumare și control al activității de contabilitate derulate la nivelul unităților operaționale, de asigurare a întocmirii situațiilor financiare și altor rapoarte. Principalele atribuții pe linia evidenței contabile revin mai degrabă compartimentelor de contabilitate ale sucursalelor și agențiilor și mai puțin direcției din centrală care se ocupă mai mult de evidența tehnico-operativă și de cea statistică.

Coborând ierarhic, la nivelul sucursalelor instituțiilor de credit se realizează evidența tehnico-operativă (prin compartimentele de casierie, creditare-decontare, administrativ) și cea contabilă (prin compartimentele, serviciile sau birourile de

Scanned with OKEN Scanner

contabilitate) și, într-o măsură mai mică, evidența statistică. Agențiile nu au, de regulă, compartimente de contabilitate, această activitate fiind integrată la nivelul sucursalei căreia i se subordonează.

În cadrul serviciilor sau birourilor de contabilitate lucrează administratori de cont, economiști, șefi de birou, toți subordonați șefului serviciului. Administratorii de cont au o dublă calitate: de operatori executanți și de organe de control, control efectuat din momentul primirii documentelor la ghișeu[21]. Șeful de serviciu sau de birou răspunde de efectuarea în timp util și de calitatea lucrărilor și situațiilor cu caracter contabil și statistic ce îi revin.

Contabilitatea instituțiilor de credit are anumite particularități date de specificul activității desfășurate[22]:

- descentralizarea funcției contabile se datorează faptului că, în activitatea bancară, fiecare operațiune bancară se traduce printr-una contabilă, care se înregistrează la locul producerii ei. Compartimentul de contabilitate centralizează și prelucrează informația contabilă;
- gradul ridicat de informatizare, ce este o consecință a descentralizării și a numărului mare de înregistrări contabile;
- o parte importantă a informației rezultate în urma activității contabile se utilizează de către organele de supraveghere și cele fiscale.

Activitatea contabilă se realizează zilnic, pe măsura efectuării operațiunilor cu clientela și a celor proprii, acestea fiind mai întâi înregistrate în ***evidența analitică*** și ulterior în cea sintetică. Evidența analitică se ține și cu ajutorul *extrasului de cont* remis titularilor de conturi pentru a reflecta încasările și plățile în contabilitatea proprie a acestora (în cazul persoanelor juridice). ***Contabilitatea sintetică*** se ține cu ajutorul registrelor obligatorii: registrul jurnal și registrul cartea mare. În plus, conform prevederilor legale, contabilitatea se ține în limba română și în monedă națională. Operațiunile în valută se evidențiază atât în monedă națională, cât și în valută.

Dualismul contabil a impus, și la instituțiile de credit, organizarea contabilității pe două paliere:

- *contabilitatea generală (financiară)*, care are la bază norme unitare, cu caracter obligatoriu, având ca obiectiv principal furnizarea informațiilor

[21] Berheci, I, Haliga, I., *Contabilitatea instituțiilor de credit*, Editura Universității „Al. I. Cuza", Iași, 2011, p. 15.
[22] Dedu, V., Enciu, A., *Contabilitate bancară*, ediția a 3-a, Editura Economică, București, 2014, p. 11.

Scanned with OKEN Scanner

necesare instituțiilor de credit atât pentru interesele proprii, cât și în relațiile acestora cu părțile interesate (*stakeholderii*) ca utilizatori externi;

- *contabilitatea de gestiune (managerială)*, ce se organizează de fiecare instituție de credit în funcție de specificul activității și de necesitățile proprii, oferind informații relevante diferitelor niveluri de conducere ale instituției. Aceste date se referă la[23]: stabilirea cheltuielilor, veniturilor și rezultatelor pe fiecare unitate operațională bancară; calculul costului serviciilor prestate; urmărirea, reflectarea și controlul modului de realizare a bugetului de venituri și cheltuieli pentru fiecare unitate operațională.

2.2. Repere normative privind contabilitatea instituțiilor de credit. Principii contabile și caracteristici calitative ale informației contabile

În domeniul contabilității, instituțiile de credit respectă Legea contabilității nr. 82/1991 și reglementările contabile emise de BNR (cu avizul Ministerului Finanțelor).

Etapele parcurse de reforma contabilă referitoare la instituțiile de credit sunt sintetizate în figura nr. 2.2.

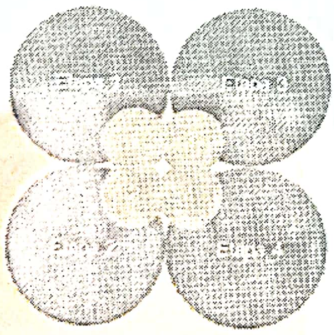

- ***Etapa 1. Reformarea contabilității instituțiilor de credit*** - Ord. MF și BNR 1418/ 344/ 1997
- ***Etapa a 2-a. Armonizarea parțială cu IAS/IFRS –*** *Ord. MF și BNR 1982/5/2001*
- ***Etapa a 3-a. Îndepărtarea temporară de IFRS-*** Ord BNR 5/2005 și Ord BNR 13/2008
- ***Etapa a 4-a. Reîntoarcerea la IFRS, utilizate doar în scopuri informative–*** *Ord. BNR 15/2009*

Figura nr. 2.2. *Etape în evoluția contabilității instituțiilor de credit*

Etapa 1. Reformarea contabilității instituțiilor de credit prin *Ordinul MF și BNR nr. 1.418/344 din 1997 privind aprobarea Planului de conturi pentru societățile bancare și a normelor metodologice de utilizare a acestuia*, publicat în Monitorul Oficial nr. 189/1997 și 212 bis/1997, cu modificările și completările ulterioare. Acest ordin a însemnat o trecere la noile cerințe ale economiei de piață, care nu se realizase încă. În perioada de după '90 nu se făcuse decât o adaptare a

[23] Ștefan, A.B., *Contabilitatea instituțiilor de credit. Partea 1*, Editura ProUniversitaria, București, 2014, p. 14.

Scanned with OKEN Scanner

vechiului plan de conturi, ce data din epoca comunistă, la noile realități care erau substanțial diferite. Un pas mai departe pe linia reformării a fost făcut prin *Ordinul MF și BNR nr. 1.524/362 din 1998 privind aprobarea modelelor situațiilor financiar-contabile pentru bănci și a normelor metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora*, publicat în Monitorul Oficial nr. 343/1998, cu modificările și completările ulterioare.

Etapa a 2-a. Armonizarea parțială cu IAS/IFRS prin apariția *Ordinului nr. 1982/5/2001* pentru aprobarea *Reglementărilor contabile armonizate cu Directiva Comunităților Economice Europene nr. 86/635/CEE și cu Standardele Internaționale de Contabilitate aplicabile instituțiilor de credit*, publicat în Monitorul Oficial nr. 694/2001, cu modificările și completările ulterioare. Acest ordin s-a aplicat împreună cu Cadrul general de întocmire și prezentare a situațiilor financiare elaborat de Comitetul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASC) și cu Standardele Internaționale de Contabilitate (IAS). Reglementările s-au utilizat la întocmirea situațiilor financiare anuale ale anului 2001 de către băncile, persoane juridice române, cotate la Bursa de Valori București, adică Banca Română pentru Dezvoltare – Group Societé Generale și Banca Transilvania, și de un eșantion reprezentativ de bănci românești și sucursale din țara noastră a băncilor străine (Banca Comercială Română, Banc Post, Alpha Bank Romania, Citibank România, HVB Bank Romania, Banque Franco Roumaine Paris – Sucursala București și National Bank of Greece – Sucursala București). Din 2002, reglementările s-au extins la toate băncile, persoane juridice române și sucursalele din România ale băncilor străine, iar din anul 2003 aceste norme s-au aplicat de către toate instituțiile de credit. Tot în 2003 a fost emis *Ordinul BNR nr. 2/2003 privind aprobarea Modelelor situațiilor financiare periodice și a normelor metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora pentru instituțiile de credit care aplică Ordinul nr. 1.982/5/2001*, publicat în Monitorul Oficial nr. 228/2003.

Etapa a 3-a. Îndepărtarea temporară de IFRS. De la începutul anului 2006, în vederea aderării României la UE, toate instituțiile de credit au implementat prevederile *Ordinului BNR nr. 5/2005 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, aplicabile instituțiilor de credit*, publicat în Monitorul Oficial nr. 1.182/2005 și *Ordinului BNR nr. 6/2005 pentru aprobarea Modelelor situațiilor financiare periodice și a normelor metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora, aplicabile instituțiilor de credit*, publicat în Monitorul Oficial nr. 1.182/2005. Reglementările contabile conforme cu directivele europene au fost ulterior amendate prin *Ordinul BNR nr. 13/2008 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, aplicabile instituțiilor*

Scanned with OKEN Scanner

de credit, instituțiilor financiare nebancare și Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, publicat în Monitorul Oficial nr. 879/2008, care a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2009. Singura situație în care se mai aplicau IAS obligatoriu era cea a grupurilor bancare care le foloseau la întocmirea situațiilor financiare consolidate[24].

Etapa a 4-a. Reîntoarcerea la IFRS, utilizate doar în scopuri informative. *Ordinul BNR nr. 15/2009 privind întocmirea de către instituțiile de credit, în scop informativ, de situații financiare anuale individuale conforme cu IFRS*, publicat în Monitorul Oficial nr. 913/2009 a introdus obligativitatea de a pregăti un al 2-lea set de situații financiare conform IFRS, pe lângă cel întocmit pe baza normelor naționale. Cu alte cuvinte, în contabilitatea curentă se aplicau normele naționale (ce erau conforme cu directivele europene și, parțial, cu IFRS) iar cele internaționale se utilizau doar la retratarea cifrelor în vederea publicării de situații financiare în scop informativ. Această obligație a existat pentru o perioadă de 3 ani (2009-2011).

Etapa actuală în care se află contabilitatea instituțiilor de credit este una de conformitate deplină cu IFRS (vezi figura nr. 2.3).

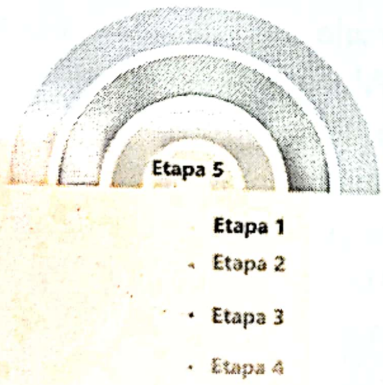

Figura nr. 2.3. *Etapa cea mai recentă în evoluția contabilității instituțiilor de credit*

Etapa a 5-a. Conformitatea deplină cu IFRS. BNR a pregătit din timp trecerea deplină spre IFRS prin emiterea *Ordinului nr. 9/2010 privind aplicarea IFRS de către instituțiile de credit ca bază a contabilității și pentru întocmirea de situații financiare individuale, începând cu exercițiul financiar al anului 2012.* Pentru ca instituțiile de credit să fie gata să aplice prevederile internaționale în

[24] Albu, N., Albu, C.N., Bunea, Ș., Calu, D.A., Gîrbină, M.M., *A story about IAS/IFRS implementation in Romania. An institutional and structural theory perspective*, Journal of Accounting in Emerging Economies, Vol. 1, No. 1, 2011, pp. 76-100, citare de la p. 88.

Scanned with OKEN Scanner

contabilitatea lor curentă din 2012, prin adaptarea sistemelor operative și informatice și instruirea personalului[25], BNR a emis ***Ordinul 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit***, republicat în Monitorul Oficial nr. 96/2020. Acesta se aplica băncilor, persoane juridice române; organizațiilor cooperatiste de credit; băncilor de economisire și creditare în domeniul locativ; băncilor de credit ipotecar; sucursalelor din România ale instituțiilor de credit străine și sucursalelor din străinătate ale instituțiilor de credit, persoane juridice române. În iulie 2022, a apărut *Ordinul BNR nr. 1*, care a extins aplicarea Ordinului 27/2010 asupra instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul general, acesta redenumindu-se *Ordinul 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară.*

Celelalte instituții financiare aplică *Ordinul BNR nr. 6/2015 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene*, publicat în Monitorul Oficial nr. 540/2015, care este valabil pentru: instituțiile de plată care acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată; instituțiile emitente de monedă electronică ce acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la emiterea de monedă electronică și prestarea de servicii de plată; sucursalele din România ale instituțiilor străine de mai sus; sucursalele din străinătate ale instituțiilor menționate mai sus, persoane juridice române și Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

Instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul general, inclusiv cele care au și calitatea de instituție de plată sau de instituție emitentă de monedă electronică, au întocmit în perioada 2019-2022, în scop informativ, un set de situații financiare conforme cu IFRS, prin retratarea celor obținute din aplicarea Ordinului nr. 6/2015. De la 1 ianuarie 2023, ele aplică IFRS ca bază a contabilității lor curente[26], respectiv Ordinul BNR nr. 27/2010 republicat în 2020 și modificat în 2022.

---

[25] Levanti, D.A., Ștefănescu, A., Pitulice, I.C., *The First-Time IFRS Adoption by Non-Banking Financial Institutions: A New Milestone for the IFRS Convergence in Romania*, Proceedings of the 15th International Conference Accounting and Management Information Systems, AMIS 2020, Editura ASE, București, 2020, p. 205.

[26] ***, *Ordinul BNR nr. 8/2019 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară de către instituțiile financiare nebancare*, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 908/2019, modificat prin Ordinul BNR nr. 3/2020 pentru modificarea și completarea Ordinului Băncii Naționale a României nr. 8/2019 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară de către instituțiile financiare nebancare, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 537/2020.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru ținerea contabilității și întocmirea situațiilor financiare care să redea fidel poziția financiară, performanța și capacitatea de generare de fluxuri de trezorerie, se impune respectarea cu bună-credință a *principiilor contabile* redate în figura nr. 2.4.

Principiul contabilității de angajamente se referă la faptul că efectele tranzacțiilor și ale altor evenimente sunt recunoscute atunci când tranzacțiile și evenimentele se produc (și nu pe măsură ce numerarul sau echivalentul său este încasat sau plătit) și sunt înregistrate în contabilitate și raportate în situațiile financiare ale perioadelor aferente. Trebuie să se țină cont de veniturile și cheltuielile aferente exercițiului financiar, indiferent de data încasării veniturilor sau data plății cheltuielilor.

Principiul necompensării are în vedere faptul că orice compensare între elementele de active și datorii sau între elementele de venituri și cheltuieli este interzisă. Toate creanțele și datoriile trebuie înregistrate distinct în contabilitate, pe bază de documente justificative. Eventualele compensări între creanțe și datorii față de aceeași entitate efectuate cu respectarea prevederilor legale pot fi înregistrate numai după contabilizarea creanțelor și veniturilor, respectiv a datoriilor și cheltuielilor corespunzătoare.

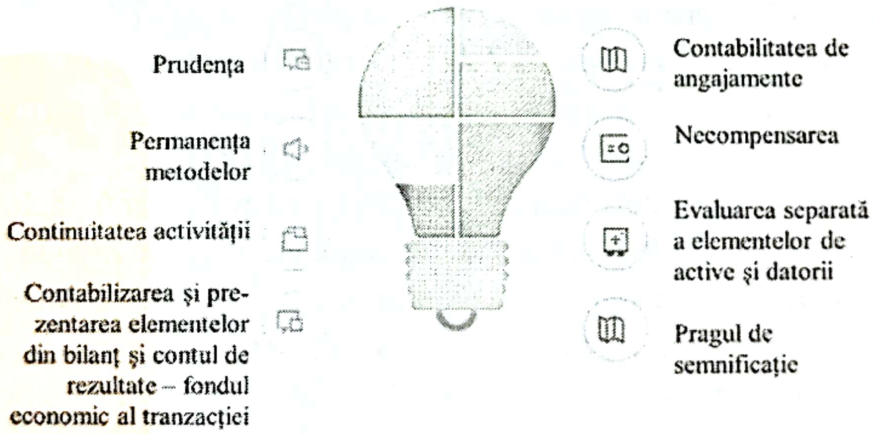

Figura nr. 2.4. *Principii contabile aplicabile instituțiilor de credit*

Principiul evaluării separate a elementelor de activ și de datorii impune evaluarea diferențiată a componentele elementelor de activ sau de datorii.

Principiul pragului de semnificație permite ca instituția de credit să se abată de la cerințele referitoare la prezentările de informații și publicare, atunci când efectele respectării lor sunt nesemnificative.

Scanned with OKEN Scanner

Principiul prudenței are în vedere ca la întocmirea situațiilor financiare anuale, evaluarea să fie făcută pe o bază prudentă și, în special:

- în contul de profit și pierdere poate fi inclus numai profitul realizat la data bilanțului;
- sunt recunoscute datoriile apărute în cursul exercițiului financiar curent sau al unui exercițiu precedent, chiar dacă acestea devin evidente numai între data bilanțului și data întocmirii acestuia;
- sunt recunoscute deprecierile, indiferent dacă rezultatul exercițiului financiar este pierdere sau profit. Înregistrarea ajustărilor pentru depreciere sau pierdere de valoare se efectuează pe seama conturilor de cheltuieli, indiferent de impactul cestora asupra contului de profit și pierdere.

Ca urmare, activele și veniturile nu trebuie să fie supraevaluate, iar datoriile și cheltuielile nu trebuie să fie subevaluate. Totuși, exercitarea prudenței nu permite, de exemplu, constituirea de provizioane excesive, subevaluarea deliberată a activelor sau veniturilor, dar nici supraevaluarea deliberată a datoriilor sau cheltuielilor, deoarece situațiile financiare nu ar mai fi neutre și nu ar mai avea calitatea de a fi credibile. Prudența trece în plan secund în cazul activelor și datoriilor evaluate la valoarea justă.

Principiul permanenței metodelor presupune că metodele de evaluare și politicile contabile, în general, trebuie aplicate în mod consecvent de la un exercițiu financiar la altul. Respectarea sa asigură comparabilitatea în timp a informațiilor contabile[27].

Principiul continuității activității presupune că instituția își continuă în mod normal funcționarea, fără a intra în stare de lichidare sau reducere semnificativă a activității. Dacă administratorii unei instituții au luat cunoștință de unele elemente de nesiguranță legate de anumite evenimente care pot duce la incapacitatea acesteia de a-și continua activitatea, aceste elemente trebuie prezentate în notele explicative. În cazul în care situațiile financiare anuale nu sunt întocmite pe baza principiului continuității, această informație trebuie prezentată, împreună cu explicații privind modul de întocmire a acestora și motivele care au stat la baza deciziei conform căreia instituția nu își mai poate continua activitatea. Evenimentele sau condițiile ce necesită prezentări de informații pot apărea și ulterior datei bilanțului.

Principiul contabilizării și prezentării elementelor din bilanț și din contul de profit și pierdere ținând seama de fondul economic al tranzacției sau al angajamentului în cauză. Respectarea acestui principiu are drept scop înregistrarea

---

[27] Berheci, M., *Valorificarea raportărilor financiare. Sinteze contabile: teorie, analize, studii de caz*, Editura CECCAR, București, 2010, p. 69.

Scanned with OKEN Scanner

în contabilitate și prezentarea fidelă a operațiunilor economico-financiare, în conformitate cu realitatea economică, punând în evidență drepturile și obligațiile, precum și riscurile asociate acestor operațiuni. Evenimentele și operațiunile economico-financiare trebuie evidențiate în contabilitate așa cum acestea se produc, în baza documentelor justificative. Forma juridică a unui document trebuie să fie în concordanță cu realitatea economică. Atunci când există diferențe între fondul sau natura economică a unei operațiuni sau tranzacții și forma sa juridică, entitatea va înregistra în contabilitate aceste operațiuni, cu respectarea fondului economic al acestora.

Pentru ca informațiile financiare să fie utile, ele trebuie să fie relevante și să reprezinte exact ceea ce își propun să reprezinte. Utilitatea informațiilor financiare este amplificată dacă acestea sunt comparabile, verificabile, oportune și inteligibile (vezi figura nr. 2.5).

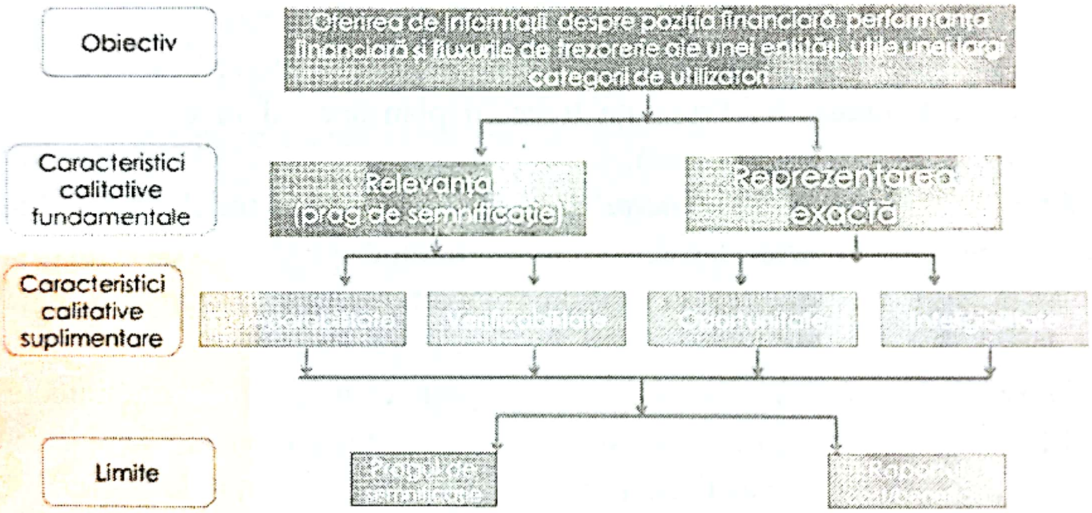

Figura nr. 2.5. *Obiectivul situațiilor financiare și caracteristicile calitative ale informației contabile*

Caracteristicile calitative fundamentale sunt ***relevanța și reprezentarea exactă***.

Informațiile financiare ***relevante*** sunt cele care au capacitatea de a ajuta utilizatorii de informații în luarea deciziilor, respectiv au valoare predictivă, valoare de confirmare sau ambele. Informațiile financiare au valoare predictivă dacă pot fi utilizate ca intrări în procesele aplicate de utilizatori pentru a previziona rezultate viitoare. Pentru a avea valoare predictivă informațiile financiare nu trebuie să reprezinte o previziune sau o prognoză. Informațiile financiare cu valoare predictivă

Scanned with OKEN Scanner

sunt folosite de utilizatori pentru realizarea propriilor predicții. Pragul de semnificație este un aspect al relevanței dar normele contabile nu specifică un nivel cantitativ pentru pragul de semnificație și nu predetermină ce ar putea fi semnificativ într-o anumită situație.

Reprezentare exactă: situațiile financiare anuale descriu fenomenele economice în cuvinte și cifre. Pentru a fi o reprezentare exactă, o descriere trebuie să fie completă, neutră și fără erori. O descriere completă include toate informațiile necesare pentru ca un utilizator să înțeleagă fenomenul descris, inclusiv explicațiile necesare. O descriere neutră este cea care nu suportă influențe în selecția și prezentarea informațiilor financiare, nu este denaturată, ponderată, accentuată, neaccentuată sau manipulată în alt fel pentru a crește probabilitatea ca informațiile financiare să fie primite favorabil sau nefavorabil de către utilizatori. Informații neutre nu înseamnă informații fără scop sau fără influență asupra comportamentului acestora. Informațiile financiare relevante sunt, prin definiție, cele care au capacitatea de a genera o diferență în deciziile luate de către utilizatori. Reprezentarea fără erori înseamnă că nu există erori sau omisiuni în descrierea fenomenelor, iar procesul utilizat pentru a genera informațiile raportate a fost selectat și aplicat fără erori.

Comparabilitatea, verificabilitatea, oportunitatea și inteligibilitatea sunt caracteristici calitative care amplifică utilitatea informațiilor relevante și reprezentate exact. Comparabilitate: informațiile privind o entitate raportoare sunt mult mai utile dacă pot fi comparate cu informații similare despre alte entități și cu informații similare despre aceeași entitate aferente unei alte perioade sau date. Comparabilitatea nu presupune uniformitate. Pentru ca informațiile să fie comparabile, aspectele similare ca natură trebuie să fie prezentate similar, iar aspectele diferite trebuie să fie prezentate diferit. Verificabilitatea ajută în a asigura utilizatorii că informațiile reprezintă exact fenomenele economice pe care își propun să le reprezinte. Prin verificabilitate se înțelege că diferiți observatori independenți și în cunoștință de cauză ar putea ajunge la un consens cu privire la faptul că o anumită descriere este o reprezentare exactă. Oportunitatea înseamnă că informațiile sunt disponibile factorilor decizionali pentru ca aceștia să ia decizii în timp util. În general, cu cât sunt mai vechi informațiile, cu atât sunt mai puțin utile. Totuși, unele informații pot să rămână oportune mult timp după sfârșitul perioadei de raportare deoarece, de exemplu, unii utilizatori ar putea fi nevoiți să identifice și să aprecieze tendințele. Clasificarea, caracterizarea și prezentarea în mod clar și concis a informațiilor le fac pe acestea inteligibile.

Scanned with OKEN Scanner

2.3. Planul de conturi al instituțiilor de credit

Planul de conturi al instituțiilor de credit, prevăzut într-o variantă de proiect cu 9 clase, a fost adoptat prin *Ordinul MF și BNR nr. 1418/344/1997* din care a fost eliminată clasa 8 „Operațiuni privind trezoreria statului". Ulterior, planul de conturi a fost modificat prin diversele acte normative enunțate anterior, acum fiind aplicabil cel din *Ordinul BNR nr 27/2010* republicat. La elaborarea planului de conturi s-au avut în vedere, în principal, tratamentele contabile cuprinse în IFRS, prevederile IFRS privind informațiile prezentate în situațiile financiare anuale (individuale) sau în situațiile financiare interimare și cerințele de raportare către Banca Națională a României.

Clasificarea conturilor respectă linia codificării zecimale, în care prima cifră reprezintă clasa, a doua grupa, iar următoarele două caractere sunt rezervate conturilor sintetice de gradul I și II. Unele conturi sintetice de gradul II sunt dezvoltate mai departe pe conturi de gradul III (au cinci cifre în simbol). Succesiunea claselor de conturi urmează formarea și fluxul mijloacelor și resurselor necesare desfășurării activităților instituțiilor de credit și utilizarea lor. Sunt evidențiate nouă clase de conturi, din care primele, simbolizate de la 1 la 7, privesc conturile de bilanț, iar ultima clasă, simbolizată cu 9, este rezervată conturilor în afara bilanțului.

Planul de conturi al instituțiilor de credit prezintă structura din figura nr. 2.6.

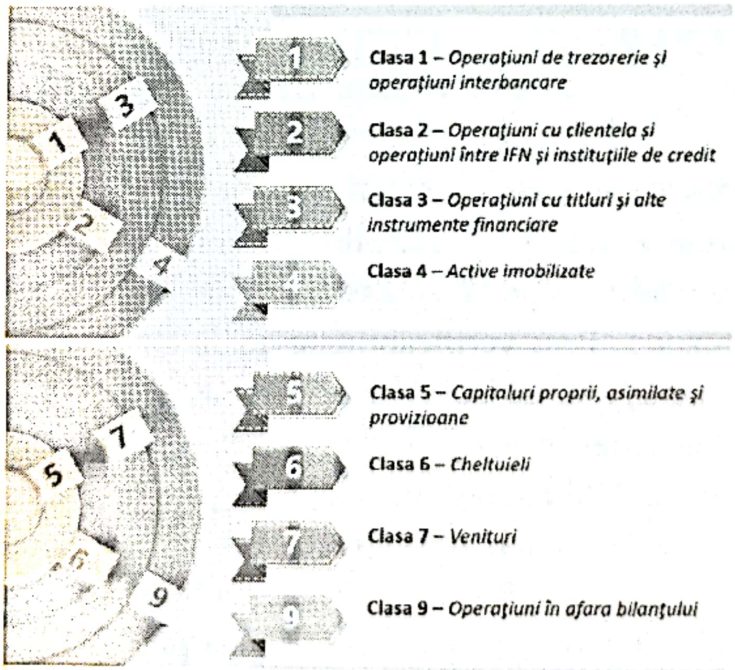

Figura nr. 2.6. *Structura planului de conturi folosit de instituțiile de credit*

Scanned with OKEN Scanner

Instituțiile de credit, în funcție de necesitățile proprii și de performanțele sistemului informatic utilizat, își vor organiza contabilitatea analitică. Criteriile (atributele) folosite pentru codificarea conturilor analitice sunt diverse, precum:[28]

- unitatea monetară în care se exprimă operațiunile (lei sau valută);
- categoria de clienți deserviți (clientelă financiară sau nefinanciară, persoane juridice sau fizice);
- natura și statutul clientului – persoană juridică (regie autonomă, societate națională, firmă, asociație familială, întreprinzător individual etc.);
- durata operațiunilor (pe termen scurt, mediu sau lung);
- structura teritorială a unității (centrală, sucursală, agenție) etc.

Banca Națională a României împreună cu instituțiile de credit, persoane juridice române, pot actualiza periodic planul de conturi, în funcție de reglementările adoptate, cu aprobarea Ministerului Finanțelor Publice, în vederea perfecționării metodologiei contabile și aplicării acesteia de către instituțiile de credit.

2.4. Documentele bancare și circuitul acestora

Operațiunile derulate de bănci se înregistrează în contabilitate prin intermediul documentelor justificative. Acestea pot fi documente caracteristice băncilor sau documente generale, valabile și în alte sectoare de activitate.

Principalele documente utilizate pot fi clasificate după mai multe criterii[29]:

a) *după locul unde se întocmesc*, există:

- *documente interne* – întocmite în cadrul instituțiilor de credit, precum ordinele de plată sau de încasare, notele contabile, situațiile statistice, registrul-jurnal, registrul-inventar, registrul cartea mare, jurnalul operațiunilor, recapitulația pe conturi a jurnalelor operațiunilor etc.;
- *documente externe* – întocmite în afara sediului instituției de credit, de regulă de către titularii de conturi, cum sunt ordinele de plată, ordinele de încasare, cecurile pentru numerar sau pentru decontări, documentele necesare deschiderii conturilor etc.;

b) *după natura operațiunilor efectuate pe baza documentelor*, distingem:

- *documente de casă* – privesc operațiunile de încasări și plăți cu numerar: foile de vărsământ, cecurile de numerar, ordinele de încasare, ordinele de plată etc.;

[28] Berheci, I., op. cit., p. 31.
[29] Berheci, I., op. cit., pp. 61-63.

Scanned with OKEN Scanner

- *documente de decontare* – privesc virările de sume dintr-un cont în altul, deținând ponderea cea mai mare între documentele întocmite de clienții instituțiilor de credit: ordinul de plată, cecul de decontare, biletul la ordin, cambia etc., la care se adaugă și documentele emise de instituțiile de credit, precum avizele privind operațiunile interbancare, notele de contabilitate, borderouri etc.;
- *documente diverse* – care nu servesc direct la înregistrările în contabilitatea instituțiilor de credit, ci constituie suportul anumitor operațiuni, cum ar fi situațiile de verificare a garanției creditelor, documentele necesare deschiderii conturilor, dările de seamă etc.

c) *după momentul întocmirii și al volumului de operațiuni pe care le conțin*, avem:

- *documente primare* – întocmite pentru fiecare operațiune atunci când aceasta are loc: foaia de vărsământ, ordinul de încasare, ordinul de plată, cecul etc.;
- *documente centralizatoare* – care preiau informații din mai multe documente primare: registrul-jurnal, borderourile, specificațiile, centralizatoarele etc.

d) *din punctul de vedere al evidenței în care se înscriu documentele*, există:

- *documente utilizate în cadrul evidenței analitice* – cum sunt: extrasele de cont, conturile analitice, jurnalele operative etc.;
- *documente aferente evidenței sintetice* – precum: balanța de verificare, situația conturilor, bilanțul contabil, fișele centralizatoare etc.;
- *documente folosite în evidența statistică* – se referă la structura viramentelor, situația creditelor acordate, volumul încasărilor și plăților în numerar, structura operațiunilor valutare etc.

Circuitul acestor documente este mișcarea lor succesivă, din momentul întocmirii sau prezentării la ghișeu de către titularii de conturi, în scopul efectuării și înregistrării operațiunilor în conturile analitice și sintetice, și până în momentul arhivării, în vederea păstrării lor, sau al expedierii acestora partenerilor instituțiilor de credit sau clienților. Acest circuit presupune parcurgerea mai multor faze, redate în figura nr. 2.7.

Arhivarea documentelor instituțiilor de credit se efectuează în funcție de natura operațiunilor pe care le reflectă. Astfel, documentele de casă se păstrează în dosare, pe zile, timp de un an, în arhiva curentă a instituției de credit. Documentele de decontare se clasează pe zile, în ordinea simbolurilor conturilor sintetice debitoare, și se păstrează timp de o lună în arhiva curentă.

Scanned with OKEN Scanner

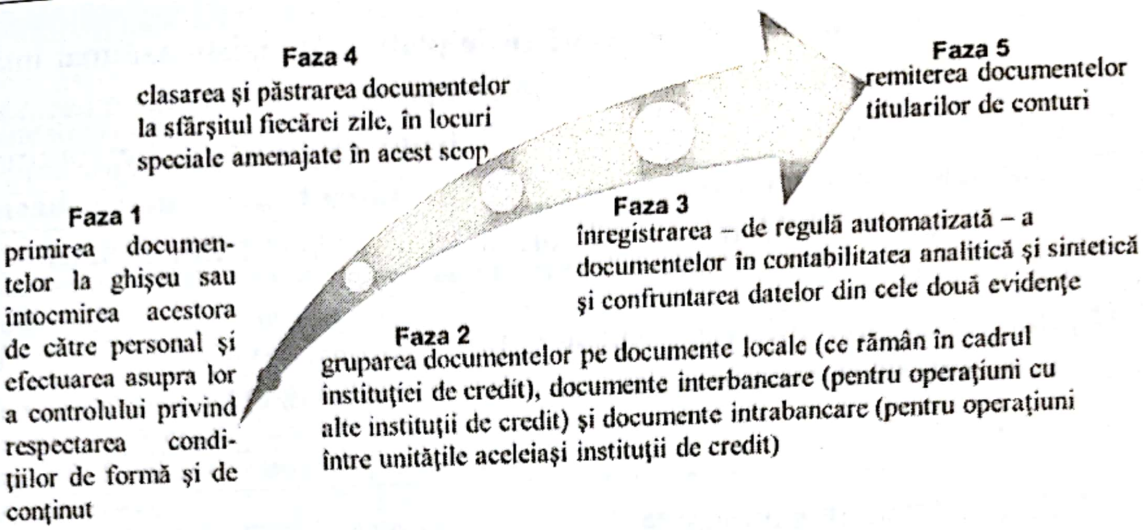

Sursa: Berheci, I., Haliga, I., op. cit., p. 18.

Figura nr. 2.7. *Faze în circuitul documentelor instituțiilor de credit*

Documentele privind operațiunile proprii ale instituției de credit se clasează în dosare separate. În funcție de durata de păstrare a materialelor de arhivă, documentele se depun apoi la arhiva generală.

Circuitul documentelor presupune respectarea următoarelor ***reguli***[30]:

- înregistrarea în aceeași zi a tuturor documentelor primite (prin poștă sau la ghișeu) până la sfârșitul zilei operative;
- prelucrarea și înregistrarea documentelor se realizează în aceeași zi pentru a permite expedierea lor către destinatari în aceeași zi, astfel încât aceștia să le poată înregistra în contabilitatea proprie;
- încasările în numerar presupun mai întâi primirea sumelor de către casieri, și numai apoi, înregistrarea lor în conturile depunătorilor pentru a se evita înregistrarea unor sume nedepuse sau corectările ulterioare;
- plățile în numerar se operează mai întâi în conturile solicitanților, în limitele disponibilităților existente, și numai după aceea se eliberează sumele de către casierie pentru a nu se efectua plăți în condiții de incapacitate de plată;
- virarea sumelor din unele conturi în altele se evidențiază întâi în debitul contului plătitorului și apoi în creditul contului beneficiarului, pentru ca operațiunile să se deruleze în limita disponibilităților din conturi sau a plafonului de credite aprobate;

[30] Căpraru, B., op. cit., pp. 103-104.

Scanned with OKEN Scanner

- documentele bancare de încasări și de plăți se înregistrează mai întâi în contabilitatea analitică și ulterior în contabilitatea sintetică. În acest sens, este necesar ca evidențele din contabilitatea analitică să fie confruntate zilnic cu datele din cea sintetică, iar întocmirea balanței de verificare, în vederea sesizării eventualelor erori, are loc, de regulă, în dimineața zilei următoare.

Digitalizarea operațiunilor bancare nu exclude necesitatea unei bune organizări a circuitului documentelor care facilitează și exercitarea unui control intern eficient.

2.5. Situații financiare întocmite de instituțiile de credit

Fiecare instituție de credit are obligația să întocmească situații financiare anuale. Întocmirea situațiilor financiare anuale de către instituțiile de credit se va face în conformitate cu cerințele IFRS.

Instituțiile de credit depun raportarea contabilă anuală la unitățile teritoriale ale Ministerului Finanțelor Publice, în formă scrisă (pe suport hârtie) și în format electronic sau numai în formă electronică pe portalul www.e-guvernare.ro, având atașată o semnătură electronică. Raportarea contabilă anuală cuprinde următoarele formulare[31]:

a) Situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii (cod 10).
b) Contul de profit sau pierdere (cod 20).
c) Date informative (cod 30).
d) Imobilizări corporale și necorporale (cod 40).
e) Defalcarea anumitor elemente din contul de profit sau pierdere (cod 50).
f) Alte informații (cod 60).

Depunerea raportării contabile anuale la unitățile teritoriale ale Ministerului Finanțelor Publice se efectuează în termen de 150 de zile de la încheierea exercițiului financiar.

În cele ce urmează, sunt prezentate principalele structuri din primele două componente ale situațiilor financiare: bilanțul (***Situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii***) este redată în tabelul nr. 2.1.

---

31 ***, *Ordinul BNR nr. 1/2013 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportării contabile anuale pentru necesități de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, aplicabile instituțiilor de credit*, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 93/2014, cu modificările și completările ulterioare.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 2.1. *Formularul 10 întocmit de instituțiile de credit*

ACTIVE
Numerar și echivalente de numerar
Active financiare deținute în vederea tranzacționării
Active financiare nedestinate tranzacționării, evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere
Active financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
Active financiare evaluate la cost amortizat
Instrumente derivate – contabilitatea de acoperire
Modificările de valoare justă aferente elementelor acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii
Investiții în filiale, asocieri în participație și entități asociate
Imobilizări corporale
Imobilizări necorporale
Creanțe privind impozitele
Alte active
Active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării
DATORII
Datorii financiare deținute în vederea tranzacționării
Datorii financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
Datorii financiare evaluate la cost amortizat:
- depozite
- titluri de datorie emise
- alte datorii financiare
Instrumente derivate – contabilitatea de acoperire
Modificările de valoare justă aferente elementelor acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii
Provizioane
Datorii privind impozitele
Alte datorii
Capital social rambursabil la cerere
Datorii incluse în grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării
CAPITALURI PROPRII
Capital social
Prime de capital
Instrumente de capitaluri proprii emise, altele decât capitalul social
Alte capitaluri proprii
Valoarea cumulată a altor elemente ale rezultatului global
Rezultatul reportat
Rezerve de reevaluare
Alte rezerve
Acțiuni proprii (-)
Profit sau pierdere (-) aferent(ă) exercițiului
Repartizarea profitului (-)

Scanned with OKEN Scanner

La rândul său, ***contul de profit sau pierdere*** are structura prezentată în tabelul nr. 2.2.

Tabelul nr. 2.2. *Formularul 20 întocmit de instituțiile de credit*

Venituri din dobânzi
Cheltuieli cu dobânzile
Venituri din dividende
Venituri din taxe și comisioane
Cheltuieli cu taxe și comisioane
Câștiguri (pierderi) din derecunoașterea activelor și datoriilor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere – net
Câștiguri (pierderi) privind activele și datoriile financiare deținute în vederea tranzacționării – net
Câștiguri (pierderi) privind activele financiare nedestinate tranzacționării, evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere – net
Câștiguri (pierderi) privind activele și datoriile financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere – net
Câștiguri sau pierderi din contabilitatea de acoperire – net
Diferențe de curs de schimb [câștig (pierdere)] – net
Câștiguri (pierderi) din derecunoașterea activelor nefinanciare – net
Alte venituri din exploatare
Alte cheltuieli de exploatare
Venituri totale din exploatare -net
Cheltuieli administrative (cheltuieli cu personalul și alte cheltuieli administrative)
Cheltuieli cu amortizarea
Câștiguri sau pierderi din modificare, net (active evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global, cost amortizat)
Cheltuieli cu provizioane sau venituri din reluări de provizioane
Cheltuieli privind deprecierea sau venituri din reluarea pierderilor (-) din deprecierea activelor financiare care nu sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
Cheltuieli privind deprecierea sau venituri din reluarea pierderilor (-) din deprecierea investițiilor în filiale, asocieri în participație și entități asociate
Cheltuieli privind deprecierea sau venituri din reluarea pierderilor (-) din deprecierea activelor nefinanciare
Venituri reprezentând fond comercial negativ recunoscut în profit sau pierdere
Profitul sau pierderea din active imobilizate și grupuri destinate cedării, clasificate drept deținute în vederea vânzării, care nu pot fi considerate activități întrerupte
Total profit sau pierdere din operațiuni continue înainte de impozitare
Cheltuieli sau venituri cu impozitul aferent profitului sau pierderii din operațiuni continue
Total profit sau pierdere din operațiuni continue după impozitare
Profit sau pierdere din activități întrerupte după impozitare
Total profit sau pierdere aferentă exercițiului

Un exemplar al situațiilor financiare anuale, aprobate în mod corespunzător, împreună cu un exemplar al raportului administratorilor pentru exercițiul financiar respectiv, și un exemplar al raportului auditorului statutar sau firmei de audit vor fi trimise de instituția de credit, în termen de 130 zile de la încheierea exercițiului

Scanned with OKEN Scanner

financiar, la Banca Națională a României. Situațiile financiare anuale vor fi trimise la Banca Națională a României – Direcția Supraveghere, însoțite de balanța de verificare a conturilor sintetice pentru sfârșitul exercițiului financiar, atât în format letric, cât și electronic.

Instituțiile de credit trebuie să întocmească și *un set de situații financiare* (FINREP) la nivel individual, conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, *în scopuri de supraveghere prudențială* (care se depun la BNR)[32]. Acestea trebuie să reflecte operațiunile și situația financiară a instituției de credit, a sucursalelor și a celorlalte sedii secundare ale acesteia, fiind depuse lunar, trimestrial, semestrial sau anual, după caz. Structura și periodicitatea de raportare a acestora sunt:

A. Lunar

1) Bilanț.
2) Cont de profit sau pierdere.
3) Situația rezultatului global.
4) Clasificarea activelor financiare pe instrumente și pe sectoare ale contrapărților.
5) Clasificarea creditelor și avansurilor pe tipuri de produs.
6) Clasificarea pe coduri CAEN (clasificarea activităților economice în Comunitatea Europeană) a creditelor și avansurilor acordate societăților nefinanciare.
7) Active financiare care pot face obiectul deprecierii și care sunt restante sau depreciate.
8) Clasificarea datoriilor financiare.
9) Angajamente de creditare, garanții financiare și alte angajamente.
10) Garanții reale și alte garanții primite.
11) Ierarhia valorii juste: instrumente financiare evaluate la valoarea justă.
12) Derecunoaștere și datorii financiare asociate activelor financiare transferate.
13) Clasificarea anumitor elemente din contul de profit sau pierdere.
14) Informații privind expunerile performante și neperformante.
15) Informații privind expunerile restructurate.
16) Alte informații.

---

[32] ***, *Ordinul BNR nr. 6/2014 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială*, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 699/2014, cu modificările și completările ulterioare

Scanned with OKEN Scanner

B. Trimestrial

1) Instrumente derivate deținute în vederea tranzacționării.
2) Instrumente derivate – contabilitatea de acoperire (clasificare în funcție de tipul de risc și de tipul de acoperire împotriva riscurilor).
3) Variația ajustărilor pentru depreciere și deprecierea instrumentelor de capital.
4) Repartizare geografică.
5) Imobilizări corporale și necorporale: active care fac obiectul unui contract de leasing operațional.
6) Funcții aferente serviciilor de administrare a activelor, de custodie și altor servicii.
7) Provizioane.

C. Semestrial

1) Părți afiliate.

D. Anual

1) Valoarea justă.
2) Imobilizări corporale și necorporale: valoare contabilă în funcție de metoda de evaluare.
3) Planuri de beneficii determinate și beneficiile angajaților.
4) Clasificarea elementelor selectate din contul de profit sau pierdere.
5) Situația modificării capitalurilor proprii.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 3
Contabilitatea capitalurilor proprii, capitalurilor asimilate, datoriilor subordonate și provizioanelor

Din punct de vedere contabil, capitalul unei instituții de credit cuprinde totalitatea fondurilor aflate la dispoziția sa cu caracter permanent (durabil) și este format din aporturile subscrise de acționari sau asociați, primele legate de capital, rezerve, datorii subordonate, provizioane, beneficii reportate din anii precedenți si profitul exercițiului financiar curent. Contabilitatea capitalurilor se ține cu ajutorul conturilor din **clasa 5 „Capitaluri proprii, asimilate și provizioane"**.

3.1. Accepțiunea prudențială a capitalurilor proprii ale instituțiilor de credit

Capitalul instituțiilor de credit îndeplinește trei funcții de bază[33]:

- asigură un amortizor împotriva factorilor nefavorabili, protejând astfel acționarii, deponenții și creditorii instituției de credit de riscul insolvabilității acesteia;
- oferă o bază durabilă pentru finanțarea operațiunilor bancare curente și pentru dezvoltarea sau extinderea activităților instituțiilor de credit;
- încurajează, prin mărimea sa, încrederea deponenților și investitorilor care pot contribui uneori la depășirea eventualelor probleme privind lichiditatea instituției de credit.

La instituțiile de credit, noțiunea de capital are nu doar o accepțiune contabilă, ci și una prudențială. Aceasta din urmă este explicată prin reglementări ale UE[34] aplicabile și în România[35]. Astfel, Regulamentul UE 575/2013 stabilește cerințe prudențiale pentru capital, lichiditate și riscul de credit la firmele de investiții și instituțiile de credit și impune băncilor să dispună de *capital suficient pentru a*

---

[33] Berheci, I., op. cit., p. 67.

[34] ***, *Regulamentul UE nr 575/2013 privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții și de modificare a Regulamentului 648/2012*, JOUE, 176/2013 și *Directiva 2013/36/UE cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții*, Jurnalul Oficial al UE 176/2013.

[35] ***, *Regulamentul BNR nr. 5/2013 privind cerințele prudențiale ale instituțiilor de credit*, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 841/2013, cu modificările și completările ulterioare.

acoperi pierderile neașteptate și pentru a-și menține solvabilitatea în perioade de criză. Ca principiu de bază, cuantumul de capital necesar depinde de riscul asociat activelor deținute de o anumită bancă[36]. În regulament, capitalul se denumește prin expresia *„fonduri proprii"* și este exprimat ca procent din activele ponderate în funcție de risc. Conceptul activelor ponderate în funcție de risc înseamnă, în esență, că activelor mai sigure li se atribuie o alocare de capital mai scăzută, în timp ce activele cu grad de risc mai ridicat primesc o pondere mai mare în funcție de risc. Altfel spus, cu cât activele au un grad de risc mai ridicat, cu atât banca trebuie să păstreze mai mult capital în rezervă.

Din punct de vedere prudențial, capitalului i se atribuie anumite niveluri în funcție de calitate și de risc (figura nr. 3.1), existând fonduri proprii de nivel 1 și fonduri proprii de nivel 2. La rândul lor, acestea se împart în fonduri proprii de bază și suplimentare. *Cuantumul total al capitalului* pe care băncile și firmele de investiții trebuie să îl dețină ***trebuie să fie egal cu cel puțin 8% din activele ponderate în funcție de risc***. Din această valoare, cota care trebuie să revină capitalului de cea mai înaltă calitate – fondurile proprii de nivel 1 de bază – este de 4,5% din activele ponderate în funcție de risc.

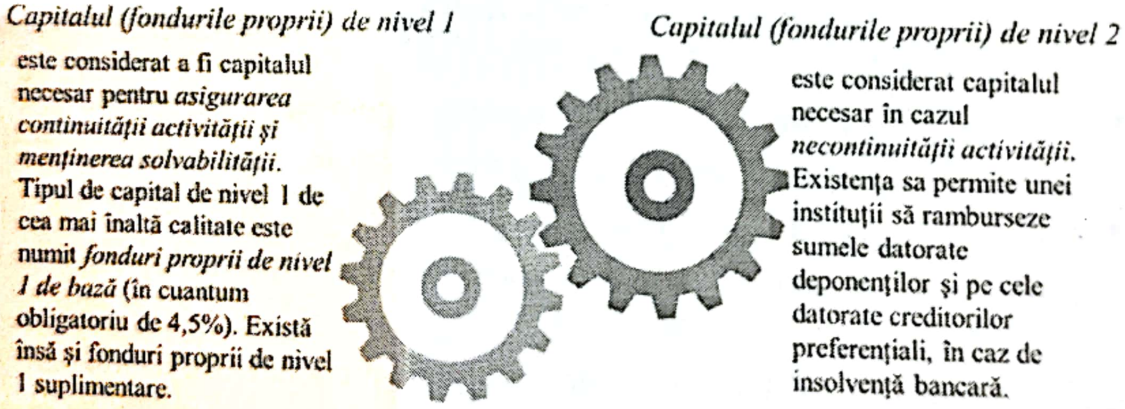

Figura nr. 3.1. *Clasificarea capitalului în funcție de calitatea sa și de risc*

În cadrul fondurilor proprii de nivel 1 de bază, sunt incluse:

a) capitalul social subscris și vărsat;

b) profitul net al ultimului exercițiu financiar, reportat până la repartizarea sa conform destinațiilor stabilite de Adunarea Generală a Acționarilor;

[36] ***, *Cerințele de capital pentru sistemul bancar*, disponibil la: http://www.consilium.europa.eu/ro/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/, accesat la data de 12.12.2022.

Scanned with OKEN Scanner

c) rezervele constituite din marcarea la piață a portofoliului de titluri de investiție;
d) alte rezerve, reprezentând rezerva legală și rezerva generală de risc, dar și rezultatul reportat pozitiv al exercițiilor financiare anterioare, rămas după distribuirea profitului.

Din fondurile proprii de nivel 1 se deduc următoarele elemente:
a) rezultatul reportat, reprezentând pierdere;
b) pierderea perioadei curente;
c) valoarea de înregistrare în contabilitate a imobilizărilor necorporale;
d) creanțele privind impozitul amânat care se bazează pe profitabilitatea viitoare;
e) câștigurile nerealizate rezultate din evaluarea la valoarea justă a titlurilor de investiție, nete de taxe;
f) ajustări de evaluare („*Additional Value Adjustment*" – AVA), determinate ca diferență între evaluarea prudențială și valoarea contabilă pentru pozițiile înregistrate la valoarea justă în bilanț.

Se mai poate scădea și valoarea de înregistrare în contabilitate (costul de achiziție) a acțiunilor proprii deținute de instituția de credit.

Pentru exemplificare, prezentăm structura fondurilor proprii la Garanti BBVA Bank la 31 decembrie 2020 (vezi figura nr. 3.2). La Garanti BBVA Bank, fondurile proprii de nivel 2 se compun din datorii subordonate si instrumente de capital si prime de emisiune, care îndeplinesc anumite condiții. Acestea sunt fonduri proprii de nivel 2 suplimentar.

Pentru fondurile proprii de nivel 2 de bază, legislația prevede următoarele componente[37]:

- rezervele din reevaluarea imobilizărilor corporale; ajustate cu obligațiile fiscale aferente;
- titlurile pe durată nedeterminată;
- subvențiile publice sau private nerambursabile;
- acțiunile preferențiale cumulative.

[37] ***, *Regulamentul BNR nr. 18/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții*, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 1034 bis/2006, art. 12 și 14.

Scanned with OKEN Scanner

- Mii lei -	2020 Cu masuri tranzitorii IFRS 9	2020 Fara masuri tranzitorii IFRS 9	2019 Cu masuri tranzitorii IFRS 9	2019 Fara masuri tranzitorii IFRS 9
Capital de nivel 1 de baza (CET1)				
Capital social	1.208.087	1.208.087	1.208.087	1.208.087
Rezultat reportat	208.881	208.881	131.538	131.538
Rezerva din reevaluare – titluri de investitie	90.936	90.936	80.495	80.495
Alte rezerve	33.321	33.321	28.902	28.902
Minus: Imobilizari necorporale	(171.721)	(171.721)	(187.819)	(187.819)
Minus: Castiguri nerealizate din titluri de investitie, nete de taxe				
Minus: Impozit amanat bazat pe profitabilitatea viitoare				
Minus: Ajustari AVA (ajustare suplimentara de evaluare)	(2.356)	(2.356)	(2.418)	(2.418)
Plus: Masuri tranzitorii privind IFRS 9	72.528	-	40.125	-
Transferul de AT1 negativ în CET1				
Total capital de nivel 1 de baza	**1.439.676**	**1.367.148**	**1.298.910**	**1.258.785**
Capital de nivel 1 suplimentar (AT1)				
Minus: Imobilizari necorporale	-	-		-
Minus: Filtre prudentiale, nete de taxe (50%)	-	-		-
Minus: Alte deduceri din Capital de nivel 1	-	-		-
Transferul de AT1 negativ în CET1	-	-		-
Total capital suplimentar de nivel 1	-	-		-
Capital de nivel 2				
Imprumuturi subordonate	17.752	17.752	27.101	27.101
Minus: Filtre prudentiale, nete de taxe (50%)	-	-		-
Total capital de nivel 2	**17.752**	**17.752**	**27.101**	**27.101**
Fonduri proprii disponibile	**1.457.428**	**1.384.900**	**1.326.011**	**1.285.886**

Sursa: ***, Extras din Raportul Garanti BBVA Bank privind cerințele de transparență și publicare a informațiilor, 2020, p. 32.

Figura nr. 3.2. *Fondurile proprii ale Garanti BBVA Bank în anul 2020*

Directiva europeană de adecvare a capitalului stabilește normele privind ***amortizoarele de capital***, remunerația și primele pentru angajații băncilor, supravegherea prudențială și guvernanța corporativă. Pe lângă cerința privind cuantumul obligatoriu de 4,5% al fondurilor proprii de nivel 1 de bază, *toate băncile trebuie să dețină un amortizor de conservare a capitalului și un amortizor anti-ciclic de capital*, pentru a se asigura că acumulează suficiente fonduri proprii în perioade de prosperitate încât să își permită să absoarbă pierderi în cazul apariției unei crize.

Scanned with OKEN Scanner

În continuare, sunt prezentate câteva detalii despre amortizoarele de capital.

1) *Amortizorul de conservare a capitalului.* Toate băncile trebuie să dețină un amortizor de conservare a capitalului din capitalul lor de cea mai înaltă calitate (fonduri proprii de nivel 1 de bază), egal cu 2,5% din expunerea totală la risc a băncii respective. Scopul amortizorului este de a conserva fondurile băncii. Dacă o bancă nu îndeplinește obligația de a deține acest amortizor, va trebui să limiteze sau să oprească plățile de dividende sau prime.
2) *Amortizorul anti-ciclic de capital.* Este un instrument prudențial introdus de Acordul Basel III pentru a contracara efectele ciclului economic asupra activității de creditare desfășurate de bănci. Această cerință impune băncilor să dispună de un cuantum suplimentar de capital (CET 1) în perioade economice faste, atunci când creșterea creditării este solidă, astfel încât, în perioadele mai puțin faste ale ciclului economic, când activitatea economică este încetinită sau se contractă, acest amortizor să poată fi utilizat pentru a permite băncii să continue creditarea economiei reale. Dacă o bancă încalcă această cerință, se aplică aceleași norme ca în cazul amortizorului de conservare a capitalului.
3) *Amortizorul de risc sistemic.* Statele membre au dreptul de a impune băncilor să dețină un amortizor de risc sistemic, constând în fonduri proprii de nivel 1 de bază. Cerința se poate aplica întregului sector financiar sau unor părți separate ale acestuia. Scopul este de a preveni și atenua riscurile sistemice sau macro-prudențiale non-ciclice pe termen lung care pot avea consecințe negative grave pentru economia reală. Statele membre pot să aplice amortizoare de risc sistemic de 1%-3% pentru toate expunerile și de până la 5% pentru expunerile interne sau din țări terțe.
4) *Amortizorul pentru instituții financiare de importanță sistemică globală.* Este obligatoriu pentru băncile care sunt identificate de autoritatea relevantă drept „instituții de importanță sistemică globală" (G-SII) pentru a compensa riscul mai ridicat pe care îl prezintă pentru sistemul financiar global și impactul potențial al unei situații de dificultate. Importanța sistemică a unei bănci se determină în funcție de criterii ca dimensiunile unei bănci, activitățile transfrontaliere și interconectarea acesteia. Obligația financiară suplimentară legată de G-SII constă în fonduri proprii de nivel 1 de bază și se ridică la 1-3,5% din activele ponderate în funcție de risc, în funcție de importanța sistemică a instituției în cauză.

Scanned with OKEN Scanner

5) *Amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică.* Directiva privind cerințele de capital prevede un amortizor care să includă instituțiile importante la nivel național, precum și instituțiile de importanță la nivelul UE. „Alte instituții de importanță sistemică" (O-SII) și o limită maximă pentru dimensiunea amortizorului (3% din activele ponderate în funcție de risc) sunt determinate în funcție de un set de criterii definit în directivă.

Conform Raportului anual al BNR pentru 2021[38], amortizorul de conservare a capitalului, constituit din fonduri proprii de nivel 1 de bază, a fost implementat gradual în perioada 1 ianuarie 2016 – 1 ianuarie 2019, în tranșe egale de 0,625% pe an, astfel încât de la 1 ianuarie 2019 înregistrează un nivel de 2,5% din valoarea totală a expunerilor la risc ale instituțiilor de credit, persoane juridice române. În România, începând cu 17 octombrie 2022, rata amortizorului anticiclic de capital aplicabilă expunerilor din credite în România, deținute de instituțiile de credit este de 0,5% din valoarea totală a expunerii la risc. De asemenea, instituțiile de credit, persoane juridice române, trebuie să mențină, începând cu anul 2018, un amortizor de capital pentru riscul sistemic la un nivelul de 0%, 1% sau 2%, stabilit în funcție de valorile medii pentru indicatorii privind rata creditelor neperformante și gradul de acoperire cu provizioane.

În 2022, nouă instituții de credit au făcut obiectul aplicării unui amortizor de capital aferent altor instituții de importanță sistemică (O-SII), de 0,5%, 1%, 1,5% sau 2%. Amortizorul O-SII se aplică la cel mai înalt nivel de consolidare. În cazul instituțiilor de credit din România, identificate ca având un caracter sistemic, amortizorul O-SII se aplică după cum urmează: (i) la nivel individual în cazul instituțiilor de credit care nu fac parte dintr-un grup bancar, (ii) la nivel consolidat în cazul instituțiilor de credit care raportează situații consolidate, întocmite în scop prudențial[39]. Amortizorul O-SII aplicabil în 2022 este următorul:

- 2% pentru Banca Transilvania S.A. (nivel consolidat);
- 1,5% pentru Banca Comercială Română S.A. (nivel consolidat), UniCredit Bank S.A. (nivel consolidat), BRD – Groupe Société Générale S.A. (nivel consolidat);

---

[38] ***, *Raportul anual al BNR 2021*, pp. 114-115, disponibil la https://www.bnr.ro/Publicatii-periodice-204.aspx, accesat la data de 13.10.2022.

[39] Comitetul Național pentru Supraveghere Macroprudențială (CNSM), *Lista actualizată a băncilor sistemice și amortizorul pentru alte instituții de importanță sistemică (amortizorul O-SII) aplicabil în anul 2022*, disponibilă la https://www.cnsmro.ro/politica-macroprudentiala/lista-recomandarilor-2021/lista-actualizata-a-bancilor-sistemice-si-amortizorul-pentru-alte-institutii-de-importanta-sistemica-amortizorul-o-sii-aplicabil-in-anul-2022/, accesat la data de 13.10.2022.

Scanned with OKEN Scanner

- 1% pentru Raiffeisen Bank S.A. (nivel consolidat) și
- 0,5% pentru CEC Bank S.A. (nivel individual), Alpha Bank România S.A. (nivel individual), OTP Bank România S.A. (nivel consolidat) și Banca de Export-Import a României EXIMBANK S.A. (nivel consolidat).

Din perspectivă macroprudențială, modificarea principală apărută în 2022 a constat în cumularea cerinței de capital aferente amortizorului pentru instituții de importanță sistemică (O-SII) cu cea aferentă amortizorului pentru risc sistemic, ceea ce a condus la majorarea cerințelor de capital pentru băncile de importanță sistemică în cazul în care acestea făceau obiectul ambelor amortizoare. Prin urmare, pentru instituțiile de credit din țara noastră, la ora actuală, nivelul fondurilor proprii de nivel 1 de bază este de minim 7,5% (4,5% + amortizorul de conservare a capitalului + amortizorul anticiclic de capital), iar în cazul celor nouă bănci de importanță sistemică, rata minimă este de 8% (include și amortizorul O-SII).

3.2. Contabilitatea capitalurilor proprii

Capitalurile proprii reprezintă interesul rezidual al acționarilor în activele unei instituții de credit după deducerea datoriilor acesteia. Ele cuprind: capitalul, primele de capital și rezervele, alte conturi de capitaluri proprii, rezultatul reportat și rezultatul exercițiului financiar.

3.2.1. Contabilitatea capitalului

Potrivit *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, băncile, persoane juridice române, se constituie sub formă juridică de ***societate pe acțiuni*** în conformitate cu legislația comercială. Prin urmare, capitalul social reprezintă valoarea nominală a acțiunilor emise de bancă[40].

Acțiunea este un instrument de capitaluri proprii care atestă investiția făcută de un acționar – persoană juridică sau fizică – pentru formarea sau creșterea capitalului unei instituții de credit. Ea poate fi obișnuită (ordinară) sau privilegiată (preferențială). Valoarea nominală a acțiunii este tipărită (înscrisă) pe imprimat (document) și consemnată în autorizația de funcționare a instituțiilor de credit. Legislația specifică prevede că acțiunile unei instituții de credit, persoană juridică română, pot fi numai nominative și dau dreptul la un singur vot[41].

---

[40] Dedu, V., Enciu, A., op. cit, p. 149.

[41] ***, *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1027/2006, cu modificările și completările ulterioare, art. 12.

Scanned with OKEN Scanner

Capitalul social al unei bănci comerciale se înregistrează distinct în contabilitate, pe baza actelor de constituire și a documentelor justificative privind vărsămintele ori diminuările de capital. Acesta trebuie vărsat ***integral și în numerar, la momentul subscrierii***, inclusiv în cazul majorării acestuia, *aporturile în natură nefiind permise.*

Pentru autorizarea de către BNR, fără de care nu pot funcționa, instituțiile de credit, persoane juridice române, trebuie să mențină în permanență un nivel minim al capitalului social, în formă bănească, care, conform art. 249 din *Regulamentul BNR nr. 5/2013* este:

a) pentru băncile persoane juridice române capitalul inițial[42] – minimum 37 milioane lei;
b) pentru băncile de credit ipotecar – minimum 25 milioane lei;
c) la băncile de economisire și creditare în domeniul locativ – minimum 25 milioane lei;
d) la instituțiile emitente de monedă electronică – minimum 12 milioane lei;
e) sucursalele din România ale instituțiilor de credit din state terțe mențin permanent capitalul inițial cel puțin la nivelul minim aplicabil la punctele anterioare.

Din punct de vedere contabil, capitalul social se reflectă prin contul de pasiv ***501 „Capital social"*** care tine evidența capitalului subscris și vărsat de acționari și a operațiunilor de mărire sau reducere a acestuia. Acesta se dezvoltă pe două conturi sintetice de gradul II (vezi figura nr. 3.3).

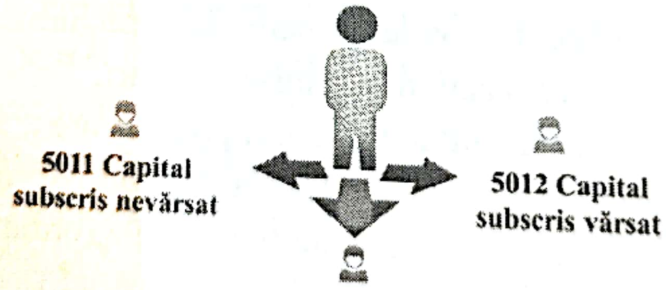

Figura nr. 3.3. *Contul de pasiv 501 „Capital social" și conturile sintetice de gradul al II-lea pe care se dezvoltă*

[42] Capitalul inițial al instituțiilor de credit este reprezentat de capitalul social subscris și vărsat și rezervele legale, statutare și alte rezerve. La constituirea unei instituții de credit, persoană juridică română, capitalul inițial este reprezentat de capitalul social, cu excepția cazurilor în care instituția de credit care se constituie este rezultată dintr-un proces de reorganizare prin fuziune sau divizare.

Scanned with OKEN Scanner

Contul *5011 „Capital subscris nevărsat"* intervine la operațiunile de constituire (subscriere) și de majorare a capitalului, în timp ce contul *5012 „Capital subscris vărsat"* reflectă capitalul efectiv primit la constituire sau majorare, precum și reducerile de capital social realizate pe baza normelor legale. Pentru înregistrarea constituirii, majorării sau diminuării capitalului social se utilizează și contul ***508 „Acționari sau asociați"***, care reflectă creanța instituției de credit față de subscriitori care participă la constituirea sau modificarea capitalului social, și respectiv, stingerea acestei creanțe.

Aplicație pentru constituirea capitalului social

Pe 1 ianuarie N se înființează o instituție de credit cu un capital social de 45.000.000 lei, format din 45.000 acțiuni cu valoarea nominală (VN) de 1.000 lei/acțiune, pentru care se primesc următoarele aporturi:

- numerar 4.500.000 lei;
- viramente prin contul curent deschis la BNR de 40.500.000 lei.

Să se înregistreze constituirea capitalului social.

Rezolvare

- subscrierea sumei de 45.000.000 lei, pe baza contractului de asociere sau de acționariat:

1	508	=	5011	45.000.000

- primirea aportului subscris:

2	% 101 1111	=	508	45.000.000 4.500.000 40.500.000

- transferul capitalului nevărsat la capital vărsat:

3	5011	=	5012	45.000.000

Capitalul social poate fi ***majorat*** în vederea finanțării unor proiecte de investiții importante, care asigură expansiunea activității instituției, prin atragerea de noi aporturi (care se subscriu) și prin operații interne, cum ar fi încorporarea altor elemente de capitaluri proprii de natura primelor de capital, rezervelor sau profiturilor. Majorarea capitalului se poate realiza și atunci când resursele financiare nu pot fi procurate pe alte căi (de exemplu, îndatorare) sau în lipsă de

Scanned with OKEN Scanner

lichidități, prin convertirea obligațiunilor în acțiuni sau capitalizarea dividendelor[43]. Tehnic, majorarea se realizează prin una dintre cele două modalități detaliate în cele ce urmează:

a) emiterea de noi acțiuni (mărirea numărului de acțiuni existente). Numărul acțiunilor de emis se stabilește conform formulei nr. 3.1.

$$Număr\ de\ acțiuni = \frac{Capital\ social}{Valoarea\ nominală\ a\ unei\ acțiuni} \quad (3.1)$$

b) creșterea valorii nominale a celor existente, conform relației nr. 3.2.

$$Valoare\ nominală = \frac{Capital\ social}{Număr\ de\ acțiuni} \quad (3.2)$$

Aplicație pentru majorarea capitalului prin operațiuni interne

O instituție de credit are următoarea structură a capitalurilor proprii:
- capital social 50.000.000 lei (10.000 acțiuni × 5.000 lei/acțiune);
- rezerve legale 5.000.000 lei;
- alte rezerve 2.000.000 lei;
- prime de emisiune 2.000.000 lei;
- rezultat reportat 3.000.000 lei

Total capitaluri proprii 62.000.000 lei.

Adunarea Generală a Acționarilor (AGA) decide majorarea capitalului social prin încorporarea integrală a altor rezerve, a 50% dintre primele de emisiune și a 30% din rezultatul reportat. Restul primelor se trec la alte rezerve. Să se înregistreze operațiunile legate de majorarea capitalului social și transferul primelor la alte rezerve.

Rezolvare

- majorarea capitalului social conform hotărârii AGA:

1	%	=	5012	3.900.000
	5111			1.000.000
	519			2.000.000
	5811			900.000

- transferul primelor de emisiune la alte rezerve:

2	5111	=	519	1.000.000

[43] Georgescu, E.I., Istrate, C., Huian, M.C., Afrăsinei, M.B., *Reorganizarea societăților – abordări contabile și juridice*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2019, p. 14.

Scanned with OKEN Scanner

Structura capitalurilor proprii după majorare și transfer este următoarea:
- capital social 53.900.000 lei;
- rezerve legale 5.000.000 lei;
- alte rezerve 1.000.000 lei;
- rezultat reportat 2.100.000 lei

Total capitaluri proprii 62.000.000 lei.

Creșterea de capital social prin operațiuni interne se realizează prin:

a) emiterea a 780 de acțiuni noi, atribuite gratuit, pentru a ajunge la un total de 10.780 acțiuni; sau
b) creșterea valorii nominale cu 390 lei/acțiune, ceea ce înseamnă că noua valoare de emisiune este de 5.390 lei/acțiune.

Aplicație privind majorarea capitalului social prin capitalizarea dividendelor

Structura capitalurilor proprii la o instituție de credit se prezintă astfel:
- capital social 54.000.000 lei (10.000 acțiuni × 5.400 lei/acțiune);
- rezerve legale 5.000.000 lei;
- alte rezerve 1.000.000 lei;
- rezultat reportat 2.000.000 lei

Total capitaluri proprii 62.000.000 lei.

Se decide capitalizarea unor dividende în valoare de 1.240.000 lei prin emisiune de noi acțiuni, la valoarea de emisiune (VE) egală cu valoarea matematică contabilă (VMC). Să se înregistreze majorarea capitalului social.

Rezolvare

Se calculează VMC = 6.200 lei/acțiune.

Numărul de acțiuni nou emise, calculat pe baza valorii dividendelor capitalizate și a VMC, este de 200 acțiuni. Prin urmare, majorarea capitalului social se ridică la 1,08 milioane lei. Diferența dintre valoarea dividendelor și cea cu care se majorează capitalul social se înregistrează la prime de capital (de exemplu, alte prime).

- capitalizare dividende:

1	354	=	%	1.240.000
			5012	1.080.000
			5119	160.000

Structura capitalurilor proprii după majorare se prezintă astfel:
- capital social 55.080.000 lei (10.200 acțiuni × 5.400 lei/acțiune);
- rezerve legale 5.000.000 lei;
- alte rezerve 1.000.000 lei;
- rezultat reportat 2.000.000 lei;
- alte prime 160.000 lei

Total capitaluri proprii 63.240.000 lei.

Dacă majorarea capitalului social s-ar fi realizat prin mărirea valorii nominale a acțiunilor existente, ar fi fost necesară o creștere a acesteia de 108 lei/acțiune.

Diminuarea capitalului social este impusă de pierderi importante, ce nu pot fi acoperite din alte surse sau de reducerea volumului de activitate[44]. Operațiunile ce se înregistrează în contabilitatea instituțiilor de credit cu privire la micșorarea capitalului social sunt, în principal, următoarele: retragerea unor acționari sau asociați; răscumpărarea acțiunilor și anularea acestora, acoperirea pierderilor din anii precedenți și alte operațiuni (de exemplu, divizare, dizolvare, lichidare), potrivit legii. Reducerea numărului de acțiuni sau diminuarea valorii nominale sunt modalitățile prin care se poate diminua micșora capitalul.

Aplicație pentru diminuarea capitalului social în vederea acoperirii pierderilor

Structura capitalurilor proprii la o instituție de credit se prezintă astfel, la data de 31 decembrie N:
- capital social 45.000.000 lei;
- rezerve legale 2.000.000 lei;
- rezerve statutare 1.000.000 lei;
- prime de emisiune 1.750.000 lei;
- rezultat reportat -5.000.000 lei;
- profit curent 1.250.000 lei;

Total capitaluri proprii 46.000.000 lei.

AGA, întrunită în luna aprilie a exercițiului N+1, hotărăşte acoperirea integrală a pierderilor din restul elementelor de capitaluri proprii, cu excepția rezervelor legale. Pierderea de 5.000.000 lei se acoperă, în ordine, din: profit curent 1.250.000 lei, rezerve statutare 1.000.000 lei, prime de emisiune 1.750.000 lei, capital social 1.000.000 lei. Să se înregistreze acoperirea pierderilor.

[44] Georgescu, E.I., Istrate, C., Huian, M.C., Afrăsinei, M.B., op. cit., p. 14.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

- acoperirea pierderii reportate:

	%	=	5811.pierdere	5.000.000
	5811.profit			1.250.000
1	513			1.000.000
	5111			1.750.000
	5012			1.000.000

Structura capitalurilor proprii după diminuarea capitalului social este următoarea:

- capital social 44.000.000 lei;
- rezerve legale 2.000.000 lei;

Total capitaluri proprii 46.000.000 lei.

Instituțiile de credit autorizate și supravegheate de autoritatea competentă dintr-un alt stat membru al Uniunii Europene pot desfășura în România activitățile specifice instituțiilor de credit, prin înființarea de *sucursale*[45] sau prin furnizarea de servicii în mod direct, fără a fi necesară obținerea unei autorizații din partea Băncii Naționale a României și nici asigurarea unui capital de dotare la nivelul sucursalei. Capitalul inițial al sucursalei unei instituții de credit *dintr-un stat terț* se asigură prin punerea la dispoziția acesteia, în formă bănească, a *capitalului de dotare de către instituția de credit* din statul terț, care nu poate fi mai mic decât echivalentul în lei a 5 milioane de euro[46].

Fondurile cu caracter permanent (capitalul de dotare) puse la dispoziția sucursalelor din România de către instituțiile de credit al căror sediu se află în străinătate se reflectă prin contul de pasiv ***502 „Elemente asimilate capitalului"***. Acest cont este utilizat și de sucursalele din străinătate ale instituțiilor de credit, persoane juridice române, pentru reflectarea fondurilor cu caracter permanent (capital de dotare) puse la dispoziție de instituțiile de credit din România de care aparțin. Contul se creditează cu echivalentul în lei a fondurilor în valută primite de sucursale și cu profitul net trecut la capitalul de dotare, și se debitează cu contravaloarea în lei a diminuărilor de fonduri permanente ale sucursalelor din țara

[45] Toate sucursalele înființate pe teritoriul României de către o instituție de credit cu sediul în alt stat membru sunt considerate o singură sucursală.

[46] ***, *OUG 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1027/2006, cu modificările și completările ulterioare, art. 70.

Scanned with OKEN Scanner

noastră ale băncilor străine. Soldul creditor al contului reprezintă valoarea capitalului de dotare deținut de sucursalele din țară ale instituțiilor de credit cu sediul în străinătate.

Conform *Ordinului BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, valoarea ajustărilor aferente capitalului social/ capitalului de dotare se înregistrează distinct, în contul ***504 „Ajustări ale capitalului social/capitalului de dotare"***. Aceste ajustări se referă, în principal, la:

a) diferențe din ajustarea la inflație, aferente capitalului social/capitalului de dotare;
b) ajustări ale capitalului social cu sumele reprezentând diferențe din reevaluări, care au fost incluse în perioadele anterioare în capitalul social și care trebuie să fie înregistrate ca diferențe din reevaluare.

Acțiunile proprii răscumpărate, potrivit legii, sunt prezentate în bilanț ca o corecție a capitalului propriu. Contravaloarea primită sau plătită în urma unor astfel de operațiuni este recunoscută direct în capitalurile proprii, cu ajutorul contului de activ ***503 „Acțiuni proprii"***. Acesta reflectă prețul de răscumpărare a acțiunilor proprii, dar și valoarea nominală a celor anulate, respectiv prețul de cesiune a celor revândute, precum și diferența nefavorabilă între prețul de răscumpărare și valoarea nominală, respectiv prețul lor de revânzare. Câștigurile sau pierderile legate de cumpărarea, vânzarea, emiterea sau anularea instrumentelor de capitaluri proprii ale instituției nu vor fi recunoscute în contul de profit și pierdere.

Câteva exemple de operațiuni care ilustrează funcțiunea contului 503 sunt prezentate în continuare:

- achiziția acțiunilor proprii:

1	503	=	1111/121/122/2511/333	100.000

- anularea acțiunilor proprii în câștig:

2	% 5012 5292	=	503	100.000 99.000 1.000

- anularea acțiunilor proprii în pierdere:

3	5012	=	% 503 5292	1.050.000 1.000.000 50.000

Scanned with OKEN Scanner

3.2.2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor privind primele legate de capital

Atunci când majorarea capitalului social se realizează prin emiterea de noi acțiuni la o valoare mai mare decât valoarea lor nominală, apare ***prima de capital***. Aceasta este definită ca diferență între valoarea echivalentului primit în schimbul acțiunilor (adică, prețul de vânzare sau valoarea de emisiune) și valoarea nominală a acestora[47], și poate lua mai multe forme:

- *prima de emisiune*, pentru situația majorării capitalului social prin aporturi în bani. Reprezintă diferența dintre prețul de emisiune a noilor acțiuni și valoarea lor nominală;
- *prima de fuziune*, ce se determină de către instituția de credit absorbantă, în cadrul unei combinări de întreprinderi sub forma fuziunii prin absorbție, ca diferență între valoarea justă (de la data achiziției entității absorbite) și valoarea nominală a acțiunilor emise;
- *prima de aport*, când creșterea capitalului social se face prin vărsarea de bunuri evaluate la o valoare mai mare decât valoarea nominală a acțiunilor noi emise;
- *prima de conversie a obligațiunilor în acțiuni*, calculată ca diferență între valoarea contabilă a obligațiunilor emise și valoarea nominală a acțiunilor emise la exercitarea opțiunii de conversie, atunci când valoarea de rambursare a obligațiunilor este mai mare decât valoarea nominală a acțiunilor corespunzătoare;
- *alte prime* ce intervin în situația altor majorări posibile de capital social, de exemplu prin capitalizarea dividendelor.

Primele de capital se reflectă în contabilitate prin contul de pasiv ***511 „Prime de capital"***, care se dezvoltă pe conturile sintetice de gradul II prezentate în figura nr. 3.4.

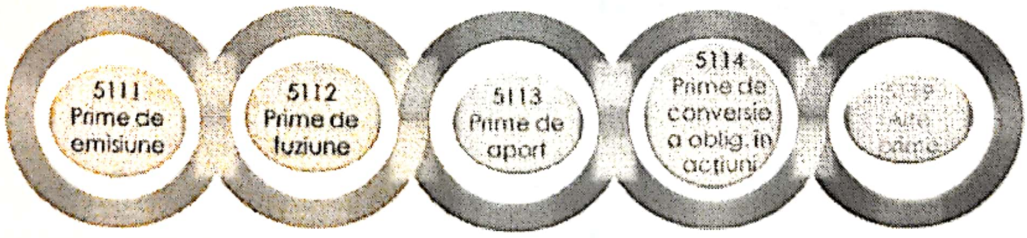

Figura nr. 3.4. *Tipuri de prime de capital reflectate în contabilitatea instituțiilor de credit*

[47] Mironiuc, M., *Analiza poziției financiare a entității economice*, în Anghel, I., Robu, V., Lala-Popa, I., Ștefea, P., Mironiuc, M., Achim, M.V., Siminică, M. (coord.), *Tratat de analiză economico-financiară*, Editura Academiei Române, București, 2022, p. 88.

Scanned with OKEN Scanner

Existența primelor legate de capital este motivată de utilizarea lor pentru majorarea capitalului social, formarea de rezerve sau acoperirea pierderilor. Câteva exemple de operațiuni ce implică folosirea conturilor de prime sunt redate în cele ce urmează:

- capitalizarea primelor de emisiune:

1	5111	=	5012	13.000

- încorporarea primelor de emisiune în alte rezerve:

2	5111	=	519	180.000

- transformarea obligațiunilor în acțiuni cu primă de conversie:

3	3251	=	%	850.000
			5012	400.000
			5114	450.000

- majorarea capitalului social cu prime de emisiune, cu aporturi în lei:

4	508	=	%	10.000.000
			5011	2.500.000
			5111	7.500.000

- majorarea capitalului social cu prime de emisiune, cu aporturi în lei:

5a	508	=	3721	500.000€
5b	3722	=	%	2.450.000
			5011	450.000
			5111	2.000.000

3.2.3. Contabilitatea rezervelor și a altor conturi de capitaluri proprii

Instituțiile de credit pot constitui mai multe tipuri de rezerve. Contabilitatea rezervelor se ține pe categorii de rezerve: rezerve legale, rezerve statutare sau contractuale, rezerve pentru riscuri bancare, rezerve din reevaluarea imobilizărilor, rezerva specifică organizațiilor cooperatiste de credit și alte rezerve.

Rezervele legale se constituie anual, din *profitul brut sau net*, în cotele și limitele stabilite conform legii și pot fi utilizate numai în condițiile prevăzute de lege. Scopul acestor rezerve este protejarea societății bancare, în cazul că exercițiile financiare s-ar încheia cu pierderi[48]. Rezerva legală nu se distribuie acționarilor decât la lichidarea instituției[49].

[48] Toma, C., *Contabilitate financiară*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura TipoMoldova, Iași, 2016, p. 420.
[49] Mironiuc, M., op. cit., p. 88.

Scanned with OKEN Scanner

Rezervele statutare sau contractuale se constituie anual din profitul net al instituției de credit, conform prevederilor din actul constitutiv al acesteia. Ele se utilizează pentru acoperirea pierderilor sau pentru majorarea capitalului social.

Rezervele pentru riscuri bancare includ rezerva generală pentru riscul de credit și rezerva reprezentând fondul pentru riscuri bancare generale. Rezerva generală pentru riscul de credit s-a constituit până la sfârșitul exercițiului financiar al anului 2003 din profit, în funcție de soldul creditelor acordate la sfârșitul anului. Rolul său era de a proteja băncile în cazul insolvabilității sau falimentului clienților. Rezerva reprezentând fondul pentru riscuri bancare generale s-a constituit, începând cu exercițiul financiar al anului 2004 până la sfârșitul lui 2006, din profitul contabil brut, fiind destinată acoperirii pierderilor din alte operațiuni cu clientela, decât cele de creditare.

Rezultatul determinat de operațiunile din reevaluare reprezintă *rezervele din reevaluare*. Acestea se constituie din diferențe rezultate din reevaluarea imobilizărilor necorporale și corporale. Potrivit *IAS 16 „Imobilizări corporale"* și *IAS 38 „Imobilizări necorporale"*, adoptarea modelului valorii juste presupune reevaluări periodice, astfel încât valoarea netă contabilă a activelor, la un moment dat, să nu difere prea mult de la valoarea ce s-ar obține prin reevaluare[50]. Majorările din reevaluare se înregistrează ca rezerve din reevaluare, cu excepția cazurilor în care acestea compensează descreșteri din reevaluarea acelorași active înregistrate anterior drept cheltuieli, când creșterile de valoare trebuie recunoscute ca venituri. Dacă valoarea contabilă a unui activ este diminuată ca rezultat al unei reevaluări, această reducere trebuie recunoscută ca o cheltuială sau poate fi scăzută direct din rezerva din reevaluare, în limita soldului creditor existent din reevaluarea anterioară a aceluiași activ. Rezervele din reevaluarea imobilizărilor corporale au caracter nedistribuibil.

Surplusul din reevaluare este considerat un câștig realizat efectiv la scoaterea din evidență a activului reevaluat și poate fi transferat direct în rezultatul reportat[51]. O parte din câștig poate fi realizată pe măsură ce activul este utilizat de instituția de credit, calculându-se ca diferență între amortizarea bazată pe valoarea contabilă reevaluată și valoarea amortizării stabilite pe seama costului inițial al imobilizării.

---

[50] IASB, *IAS 16 Property, plant and equipment*, Official Journal L261/2003, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02003R1725-20060130&rid=1, accesat la data de 27.08.2021.

[51] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 134-135.

Scanned with OKEN Scanner

Sinteza tratamentului contabil aplicabil diferențelor constatate la reevaluare este redată în figura nr. 3.5.

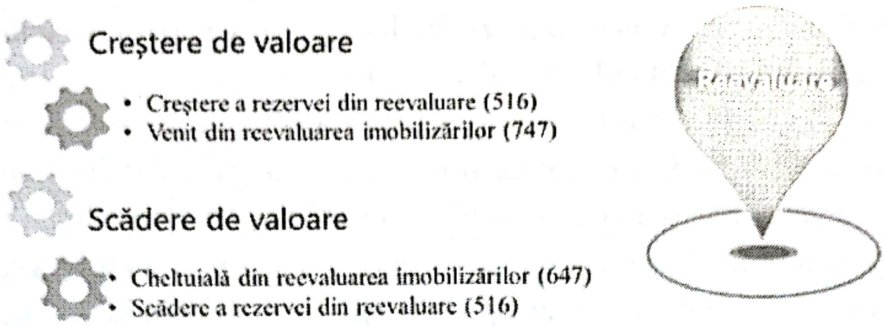

Figura nr. 3.5. *Reflectarea contabilă a creșterilor și scăderilor de valoare constatate la reevaluarea imobilizărilor necorporale și corporale ale instituțiilor de credit*

Alte rezerve, neprevăzute de actele normative sau de statutul societății bancare, se pot forma pe seama profitului net, a primelor legate de capital sau a altor surse și se utilizează potrivit hotărârilor AGA.

Contabilitatea rezervelor se ține cu ajutorul conturilor de pasiv din figura nr. 3.6, ce fac parte din **grupa 51 „Prime de capital și rezerve"**.

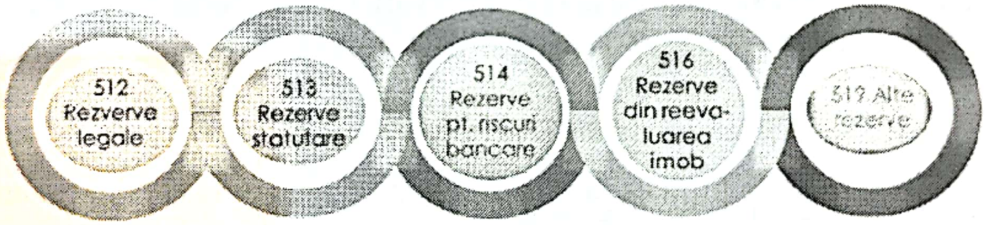

Figura nr. 3.6. *Conturile utilizate în contabilitatea instituțiilor de credit pentru reflectarea rezervelor*

Câteva exemple de operațiuni de constituire și utilizare a rezervelor sunt redate în continuare:

- constituirea rezervelor legale: (a) pe baza profitului determinat înainte de deducerea impozitului pe profit; (b) pe seama profitului de după deducerea impozitului pe profit din exercițiul curent și (c) pe seama profitului net din exercițiile anterioare:

a	592	=	5121	370.000
b	592	=	5122	125.000
c	5811	=	5122	10.000

- constituirea rezervelor statutare sau contractuale: (a) pe seama profitului net din exercițiul curent și (b) pe seama profitului net din exercițiile precedente:

a	592	=	513	45.000
b	5811	=	513	60.000

- utilizarea rezervelor legale și a celor contractuale: (a) pentru majorarea capitalului social și (b) pentru acoperirea pierderilor:

a	513	=	5012	95.000
b	512/513	=	5811	48.500

- creșterea de valoare la reevaluarea imobilizărilor corporale:

	%	=	5162	140.500
1	4421			120.000
	4422			20.500

- scăderea de valoare la reevaluarea imobilizărilor corporale:

1	5162	=	4422	20.000

- realizarea efectivă a surplusului din reevaluare

1	516	=	5816	30.000

- constituirea de alte rezerve: (a) din profitul net și (b) din prime de capital:

a	5811	=	519	140.000
b	511	=	519	70.000

- utilizarea altor rezerve pentru acoperirea pierderilor și pentru majorarea capitalului social:

	519	=	%	500.000
1			5811	450.000
			5012	50.000

Ordinul BNR nr. 27/2010 a introdus grupa de conturi **52 „Alte conturi de capitaluri proprii"** pentru înregistrarea în contabilitate a:

- diferențelor de curs valutar aferente activelor financiare nemonetare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (contul 521);
- diferențelor din modificarea valorii juste, nete de deprecieri cumulate, aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (contul 522);

Scanned with OKEN Scanner

- diferențelor din evaluarea instrumentelor de acoperire a fluxurilor de trezorerie și investiției nete în operațiuni din străinătate (partea eficientă), a instrumentelor de acoperire a instrumentelor de capitaluri proprii acoperite și a instrumentelor de acoperire nedesemnate (contul 523);
- valorii impozitului pe profit curent și a impozitului pe profit amânat care trebuie recunoscută în alte elemente ale rezultatului global (contul 524);
- valorii instrumentelor de capitaluri proprii acordate angajaților în cazul unei tranzacții cu plata pe bază de acțiuni și diferența dintre valoarea de piață a instrumentelor de capitaluri proprii și suma plătită de către angajați în cadrul unei tranzacții cu plata pe bază de acțiuni (contul 525)
- diferențelor aferente activelor imobilizate (sau grupurilor destinate cedării) clasificate drept deținute în vederea vânzării, înregistrate în alte elemente ale rezultatului global (contul 526);
- valorii componentei de capitaluri proprii a instrumentelor financiare compuse (contul 527);
- diferențe din modificarea valorii juste, generate de riscul propriu de credit, aferente datoriilor financiare (contul 528);
- altor sume care trebuie înregistrate în conturile de capitaluri proprii (contul 529), de exemplu: alte elemente de capitaluri proprii rezultate în urma fuziunii și diferența dintre valoarea justă a activelor achiziționate în cazul unei tranzacții cu plata pe baza de acțiuni cu decontare în acțiuni și valoarea contabilă a acțiunilor proprii.

3.2.4. Contabilitatea rezultatului reportat

Partea din rezultatul exercițiului precedent a cărei repartizare ori acoperire a fost amânată de AGA este denumită în contabilitate ***rezultat reportat***. Acesta se reflectă cu ajutorul contului bifuncțional ***581 „Rezultatul reportat"***, folosit pentru evidența profitului ori pierderii reportate, care se dezvoltă pe mai multe conturi sintetice de gradul II, după natura sursei de proveniență. Acesta este singurul cont sintetic de gradul I din **grupa 58 „Rezultatul reportat"**.

Exemple de operațiuni care ilustrează funcționarea contului 581 sunt:

- profitul net nerepartizat (a) și pierderea neacoperită din exercițiul financiar încheiat (b):

a	591	=	5811	25.000.000
b	5811	=	591	1.500.000

- profitul net din anii anteriori destinat majorării capitalului social (a), constituirii de rezerve (b), majorării capitalului de dotare (c) sau dividendelor către acționari (d):

a	5811	=	5012	1.075.000
b	5811	=	%	50.000
			5122	37.000
			519	13.000
c	5811	=	502	250.000
d	5811	=	354	650.000

- pierderea reportată acoperită pe seama rezervelor (a) sau prin reducerea capitalului social (b):

a	513	=	5811	275.000
b	5012	=	5811	90.000

3.2.5. Reflectarea în contabilitate a rezultatului exercițiului

Potrivit Legii contabilității nr. 82/1991, profitul sau pierderea se stabilește cumulat de la începutul exercițiului financiar, prin închiderea conturilor de cheltuieli și cele de venituri[52]. Rezultatul definitiv al exercițiului financiar se stabilește la închiderea acestuia și reprezintă soldul final al contului de profit sau pierdere.

La instituțiile de credit, rezultatul exercițiului cuprinde *profitul sau pierderea din operațiuni continue înainte de impozitare* și *profitul sau pierderea din operațiuni continue după impozitare*.

Profitul obținut poate fi repartizat pe destinații, după aprobarea situațiilor financiare anuale de către AGA, cum ar fi: dividende, rezerve, majorarea capitalului social și alte destinații, potrivit legii. Sursele acoperirii pierderii reportate sunt profitul curent și cel reportat, rezervele, primele de capital și capitalul social. Acoperirea se face pe baza hotărârii AGA și cu respectarea prevederilor legale. În lipsa acestora, stabilirea ordinii surselor din care se acoperă pierderea contabilă este de competența AGA, respectiv a consiliului de administrație.

Rezultatul exercițiului financiar se reflectă prin conturile din **grupa 59 „Rezultatul exercițiului financiar"**. Contul bifuncțional ***591 „Profit sau pierdere"*** ține evidența rezultatului financiar în cursul exercițiului curent. Soldul

[52] ***, *Legea contabilității nr. 82/1991*, republicată în Monitorul Oficial al României nr. 454/2008, art. 19.

său creditor reprezintă profitul realizat (dacă veniturile depășesc cheltuielile), iar soldul debitor reflectă pierderea obținută (când veniturile sunt depășite de cheltuieli). Contul de activ ***592 „Repartizarea profitului"*** reflectă sumele repartizate din profit pentru constituirea rezervelor, la sfârșitul exercițiului.

Exemple de operațiuni care ilustrează funcționarea contului 591 sunt:

- închiderea conturilor de cheltuieli (a) și închiderea conturilor de venituri (b):

a	591	=	6xx	250.000.000
b	7xx	=	591	265.500.000

Alte exemple de utilizare a acestor conturi au fost oferite la reflectarea în contabilitate a rezervelor sau a rezultatului reportat.

La instituțiile de credit, capitalurile includ, pe lângă capitalurile proprii, și datoriile subordonate și provizioanele.

3.3. Tratamente contabile privind datoriile subordonate

Datoriile subordonate reprezintă împrumuturi primite pe baza emisiunilor de titluri sau împrumuturi nereprezentate printr-un titlu, la termen sau pe durată nedeterminată, a căror rambursare, în caz de lichidare, nu este posibilă decât **după** satisfacerea celorlalți creanțieri[53].

Datoriile subordonate se pot clasifica, după *scadența* lor în:

a) datorii subordonate la termen, ce au o scadență precizată;

b) datorii subordonate pe durată nedeterminată, în cazul cărora nu sunt stabilite termene de rambursare. Restituirea acestora se face numai la inițiativa instituției emitente (împrumutate). Pentru aceste datorii, dobânda se calculează permanent, dar plata sa poate fi amânată unul sau mai mulți ani, în cazul lipsei profitului.

În funcție *de existența (sau nu) a unor titluri* la baza datoriilor subordonate, acestea se împart în:

a) *titluri subordonate* (la termen sau pe durată nedeterminată), care reprezintă împrumuturi subordonate, primite în urma emisiunilor de titluri Aceste titluri se pot rambursa prin conversia în acțiuni, fiind, de regulă, purtătoare de dobândă. Dar, titlurile subordonate pot fi și neconvertibile în acțiuni. În acest caz, pentru a le spori atractivitatea, ele sunt remunerate, pe lângă dobândă,

[53] Doroș, A, *Contabilitatea instituțiilor de credit conformă cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară*, Editura Universitară, București, 2013, p. 223.

Scanned with OKEN Scanner

printr-un procent din profitul net al emitentului. În situația unor dificultăți financiare importante (înregistrate de emitent), rambursarea împrumutului bazat pe titluri poate fi suspendată pe durata aplicării planului de redresare;

b) *împrumuturi subordonate* (la termen sau pe durată nedeterminată) care reprezintă sumele ce nu au la bază emisiunea de titluri de valoare, dar au fixate dobânda și scadența (doar cele la termen) încă de la început. Se includ aici și depozitele bănești ale acționarilor sau asociaților – persoane fizice, pentru care există condiția de a fi încorporate în capitalul social într-un interval de timp de maxim 5 ani, perioadă în care sumele respective rămân indisponibile[54]. Sunt asimilate împrumuturilor subordonate pe durată nedeterminată și împrumuturile luate de la acționari sau asociați, nepurtătoare de dobânzi și fără termene de rambursare, numite avansuri de echilibru.

Aceste datorii sunt înregistrate în contabilitate prin intermediul conturilor de pasiv din grupa **53 „Datorii subordonate"** (vezi figura nr. 3.7).

Figura nr. 3.7. *Conturi folosite în contabilitatea datoriilor subordonate la instituțiile de credit*

Aceste conturi de pasiv se creditează cu sumele reprezentând împrumuturile primite, și se debitează cu sumele aferente rambursării datoriilor și cu valoarea nominală a acțiunilor în care sunt convertite titlurile subordonate emise de instituția de credit. Soldurile creditoare ale conturilor reprezintă valoarea datoriilor subordonate nerambursate.

Datoriile atașate și sumele de amortizat, aferente datoriilor subordonate sunt reflectate de conturile ***537 „Datorii atașate și sume de amortizat"*** și ***538 „Dobânzi de încasat care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective"***, care se dezvoltă pe următoarele conturi de gradul II (vezi figura nr. 3.8).

[54] Berheci, I., op. cit, p. 84.

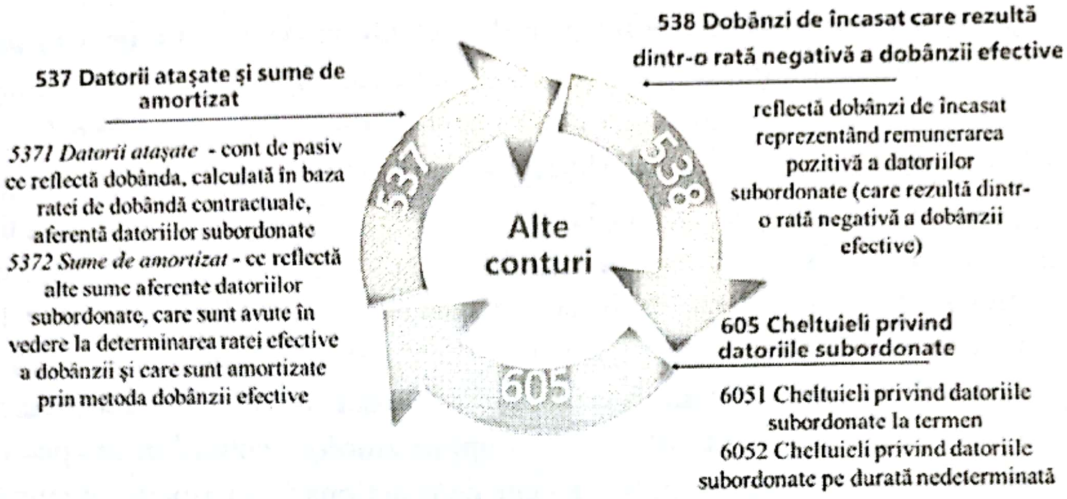

Figura nr. 3.8. *Conturi utilizate în reflectarea dobânzilor aferente datoriilor subordonate*

Conform *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, există și situații economice extreme în care rata dobânzii poate fi negativă, caz în care:

- deținătorul unui activ financiar (de tipul depozitelor constituite la alte instituții de credit) plătește, implicit sau explicit, dobândă (în loc să o încaseze). Situația apare și dacă comisioanele plătite depășesc sumele primite pentru valoarea-timp a banilor, riscul de credit, alte riscuri de creditare de bază și alte costuri;
- deținătorul unei datorii financiare (de tipul depozitelor atrase de la clientelă etc.) încasează dobândă (în loc să o plătească).

Teoria economică susține că o rată negativă a dobânzii urmărește stimularea economică în perioade de deflație[55], când populația și afacerile au bani economisiți pe care ar trebui să-i cheltuie (în lipsa consumului, cererea scade, ceea ce reduce prețurile). Este vorba despre o creștere economică bazată pe consum și investiții, deponenții fiind stimulați să cheltuie banii în loc de a-i depune la bancă (de unde ar obține randamente negative) și chiar să se împrumute de la bancă pentru a finanța cheltuirea si investițiile[56].

---

[55] Arteta, C.Ó., Kose, M. A., Stocker, M., Taskin, T., *Negative interest rate policies: Sources and implications*, Working Paper, No. 1609, 2016, Koç University-TÜSİAD Economic Research Forum (ERF), Istanbul, disponibil la https://www.econstor.eu/bitstream/10419/166733/1/872344843.pdf, accesat la data de 28.08.2021.

[56] ***, *Rata negativă a dobânzii aplicată de Banca Centrală Europeană*, 2014, disponibil la https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/why-negative-interest-rate.ro.html, accesat la data de 28.08.2021.

Scanned with OKEN Scanner

Cheltuielile reprezentate de dobânzile de plătit/plătite și de amortizarea primelor/*discount*-urilor apărute la emisiunea titlurilor de valoare sunt reflectate prin contul **605 *„Cheltuieli privind datoriile subordonate"***. În legătură cu contul ***538*** se utilizează și contul *7053 „Alte venituri din dobânzi"* ce reflectă veniturile din dobânzi aferente datoriilor subordonate, care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective.

Potrivit prevederilor IFRS 9 *„Instrumente financiare"*, datoriile subordonate se evaluează la ***costul amortizat***. Acesta se calculează scăzând din valoarea inițial recunoscută a datoriei orice rambursare a principalului și ajustând suma rămasă cu amortizarea cumulată a diferenței dintre valoarea inițială și valoarea la scadență a datoriei. Costul amortizat reprezintă o metodă de evaluare bazată pe cost care utilizează amortizarea pentru a aloca dobânda pe cheltuieli. Calculul său, bazat pe *metoda dobânzii efective*, este necesar pentru amortizarea costurilor de tranzacționare, comisioanelor plătite/primite ce sunt parte integrantă a ratei efective a dobânzii și primelor sau *discount*-urilor aferente unui instrument financiar pe durata sa de viață. Rata efectivă a dobânzii este diferită de cea contractuală doar dacă împrumutul este:

i) purtător de rată variabilă a dobânzii;

ii) emis cu primă sau discount;

iii) grevat de costuri de tranzacționare.

Prin evaluarea datoriilor subordonate la costul amortizat, cheltuiala cu dobânda nu este constantă în fiecare perioadă a duratei de împrumut, deoarece este ajustată cu amortizarea *discount*-ului, primei sau costurilor de tranzacționare. În acest context, apare o diferență între cheltuiala înregistrată cu dobânda și dobânda plătită de instituția emitentă a titlurilor. Modul de calcul a celor două elemente este redat în figura nr. 3.9.

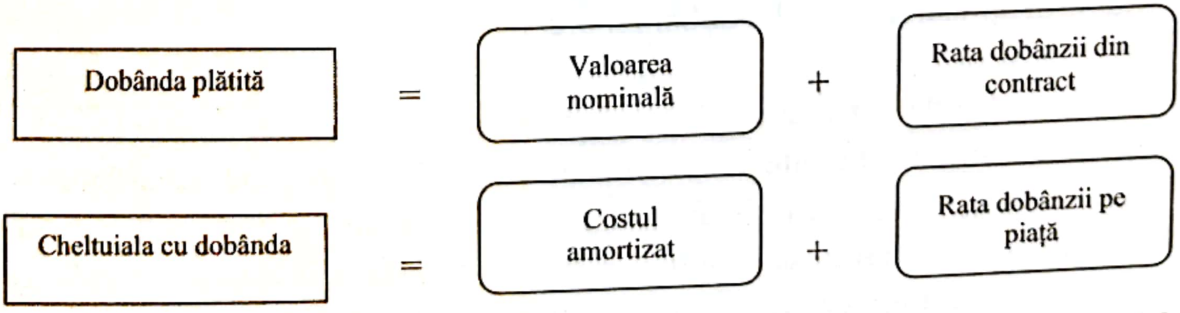

Sursa: Huian, M.C., *Contabilitatea activelor și datoriilor financiare la societățile comerciale*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2013, p. 153.

Figura nr. 3.9. *Cheltuiala cu dobânda și fluxul de trezorerie*

Scanned with OKEN Scanner

Astfel, dacă titlurile se emit cu *discount*, cheltuiala cu dobânda (calculată pe baza dobânzii efective) este mai mare decât dobânda plătită deoarece o include pe aceasta (cea contractuală), dar și amortizarea *discount*-ului. Dacă titlurile se emit cu *primă*, situația este inversă: cheltuiala cu dobânda (calculată conform dobânzii efective) scade cu valoarea primei amortizate.

În cele ce urmează, explicăm termenii de discount și primă ce apar în legătură cu datoriile subordonate bazate pe titluri de natura **obligațiunilor**. Pornind de la cele trei valori posibile ale obligațiunilor: valoarea nominală (VN) respectiv, baza de calcul a dobânzii plătite, valoarea de emisiune (VE), ce echivalează cu prețul de vânzare al obligațiunilor la emisiunea lor și valoarea de rambursare (VR), adică valoarea plătită de emitent obligatarilor la scadența împrumutului, apar mai multe situații. Dacă VE=VN=VR, nu există primă sau *discount*, acesta fiind cazul cel mai des întâlnit în practică. Dacă nu sunt toate trei egale, valorile obligațiunilor pot diferi două câte două (vezi tabelul nr. 3.1). Cazul în care toate cele trei valori sunt diferite este mai degrabă unul teoretic.

Tabelul nr. 3.1. *Obligațiuni emise cu primă sau cu discount*

Discount (rata contractuală a dobânzii este < rata efectivă a dobânzii)	**Primă** (rata contractuală a dobânzii este > rata efectivă a dobânzii)
VE < VN = VR (instituția de credit se împrumută cu VE și rambursează mai mult, respectiv VR = VN)	VE > VN = VR (instituția de credit se împrumută cu VE și rambursează mai puțin, respectiv VR = VN)
VE = VN < VR (instituția de credit se împrumută cu VE și rambursează mai mult, respectiv VR = VN)	VE = VN > VR (instituția de credit se împrumută cu VE și rambursează mai puțin, respectiv VR = VN)

Pentru amortizarea primei sau *discount*-ului se poate folosi și metoda amortizării liniare, dacă rezultatul (cheltuiala cu dobânda) nu diferă semnificativ de cel obținut prin aplicarea metodei dobânzii efective[57].

Aplicație privind titlurile subordonate la termen cu *discount* amortizat liniar

O instituție de credit emite în vederea obținerii unui împrumut subordonat pe o perioadă de 4 ani, 50.000 de obligațiuni cu VN = 100 lei/obligațiune și VR = 105 lei/obligațiune. Împrumutul se rambursează integral la scadență, dobânda se plătește anual la o rată de 10% iar discount-ul se amortizează liniar. Să se înregistreze toate operațiunile legate de împrumutul subordonat.

[57] Horngren, C.T., Sundem, G.L., Elliot, J.A., Philbrick, D, *Introduction to Financial Accounting*, 11th edition, Pearson, 2014, p. 145.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

Deoarece VR > VN = VE, apare un *discount* de 5 lei/obligațiune. Articolele contabile sunt redate în cele ce urmează.

Exercițiul N

- emiterea titlurilor prin subscriere:

1	% 3556 5372	=	5311	5.250.000 5.000.000 250.000

- încasarea împrumutului:

2	101/1111/121/122/2511	=	3556	5.000.000

- dobânda calculată pentru primul an:

3	6051	=	5371	500.000

- amortizarea discountului:

4	6051	=	5372	62.500

Exercițiul N+1

- plata dobânzii din primul an:

5	5371	=	101/1111/121/122/2511	500.000

- dobânda calculată pentru anul 2:

6	6051	=	5371	500.000

- amortizarea discountului:

7	6051	=	5372	62.500

Exercițiul N+2

- plata dobânzii din anul al 2-lea:

8	5371	=	101/1111/121/122/2511	500.000

- dobânda calculată pentru anul al 3-lea:

9	6051	=	5371	500.000

- amortizarea discountului:

10	6051	=	5372	62.500

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul N+3

- plata dobânzii din anul 3:

11	5371	=	101/1111/121/122/2511	500.000

- dobânda calculată pentru anul al 4-lea:

12	6051	=	5371	500.000

- amortizarea discountului:

13	6051	=	5372	62.500

Exercițiul N+4

- plata dobânzii din anul al 4-lea și rambursarea integrală a împrumutului:

14	% 5311 5371	=	101/1111/121/122/2511	5.750.000 5.250.000 500.000

Aplicație privind împrumuturile subordonate la termen

O instituție de credit primește un împrumut subordonat în valoare de 25.000.000 lei pentru care plătește anual dobândă la o rata de 10%. Împrumutul se restituie prin anuități constante în cei 4 ani de contract. Să se înregistreze toate operațiunile legate de împrumut.

Anuitatea constantă se calculează după formula nr. 3.1[58]:

$$A = \frac{C \times r}{1-(1+r)^{-n}} \qquad (3.1)$$

unde:
A = anuitatea;
C = valoarea împrumutului;
r = rata dobânzii;
n = durata în ani a contractului.

Rezolvare

Anuitatea este de 7.886.770 lei. Calculul pentru toți cei 4 ani este redat în tabelul nr. 3.2.

[58] Popa, A.F. (coord.), *Contabilitatea altor tipuri de entități*, ediția a IV-a, revizuită, Editura CECCAR, București, 2021, p. 17.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 3.2. *Elemente de calcul*

An	Dobânda	Rata împrumut	Împrumut neachitat
N	25.000.000 x 10% =2.500.000	7.886.770-2.500.000 = 5.386.770	19.613.230
N+1	19.613.230 x10% =1.961.323	7.886.770-1.961.323=5.925.447	13.687.783
N+2	13.687.783 x 10%=1.368.778	7.886.770-1.368.778=6.517.992	7.169.791
N+3	7.169.791 x10%=716.979	7.886.770-716.979=7.169.791	0
Total	6.547.080	25.000.000	31.547.080

Exercițiul N

- primire împrumut:

1	101/1111/121/122/2511	=	5312	25.000.000

- dobânda anul 1:

2	6051	=	5371	2.500.000

Exercițiul N+1

- plata prin virament a primei anuități:

3	% 5371 5312	=	1111/121/122/2511	7.886.770 2.500.000 5.386.770

- dobânda anul al 2-lea:

4	6051	=	5371	1.961.323

Exercițiul N+2

- plata prin virament a primei anuități:

5	% 5371 5312	=	1111/121/122/2511	7.886.770 1.961.323 5.925.447

- dobânda anul al 3-lea:

6	6051	=	5371	1.368.778

Exercițiul N+3

- plata prin virament a anuității:

7	% 5371 5312	=	1111/121/122/2511	7.886.770 1.368.778 6.517.991

- dobânda anul al 4-lea:

8	6051	=	5371	716.979

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul N+4

9	% 5371 5312	=	1111/121/122/2511	7.886.770 716.979 7.169.791

Aplicație pentru împrumuturile subordonate pe perioadă nedeterminată

O instituție de credit contractează un împrumut subordonat în valoare de 500.000 lei pentru care plătește anual o dobândă la o rată de 12%, fără o perioadă de rambursare stabilită. În anul al 3-lea, instituția de credit decide rambursarea integrală a împrumutului. Să se înregistreze toate operațiunile legate de împrumut.

Rezolvare

Exercițiul N

- primire împrumut:

1	1111/121/122/2511	=	5322	500.000

- dobânda pentru anul 1:

2	6052	=	5371	60.000

Exercițiul N+1

- plata dobânzii din anul 1:

3	5371	=	1111/121/122/2511	60.000

- dobânda pentru anul al 2-lea:

4	6052	=	5371	60.000

Exercițiul N+2

- plata dobânzii din anul al 2-lea:

5	5371	=	1111/121/122/2511	60.000

- dobânda pentru anul al 3-lea:

6	6052	=	5371	60.000

Exercițiul N+3

- plata dobânzii din anul 3 și rambursarea împrumutului:

7	% 5322 5371	=	1111/121/122/2511	560.000 500.000 60.000

Scanned with OKEN Scanner

3.4. Reflectarea în contabilitate a provizioanelor

Provizioanele se constituie pe seama cheltuielilor, chiar în absența profitului, și sunt destinate să acopere un risc sau o cheltuială individualizate, asupra cărora există incertitudini legate de mărimea sau data scadenței. Prin urmare, provizioanele reprezintă datorii cu exigibilitate sau valoare incertă.

Un provizion va fi recunoscut numai în momentul în care sunt îndeplinite cumulativ condițiile din figura nr. 3.10.

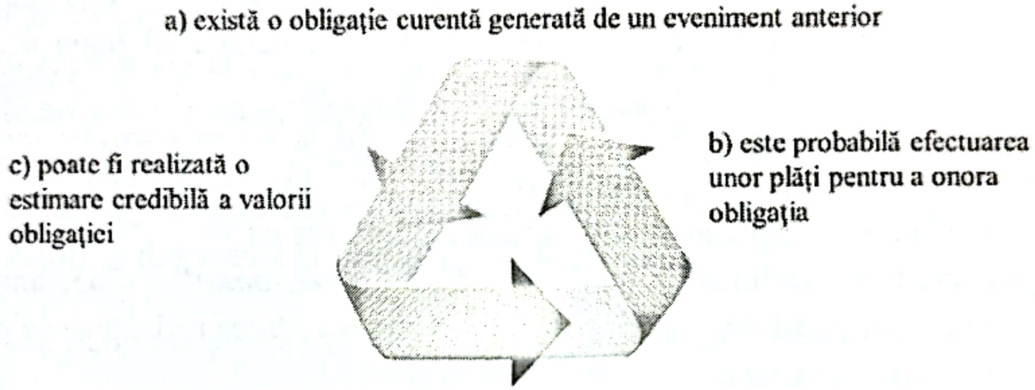

Sursa: prelucrare după Toma, C., Contabilitate financiară, ed. a III-a, Editura Tipo Moldova, Iași, 2018, p. 427.

Figura nr. 3.10. *Condițiile de recunoaștere a unui provizion*

Provizioanele nu se pot situa la un nivel valoric care să depășească sumele necesare stingerii obligației curente la data bilanțului. Se vor recunoaște ca provizioane doar acele obligații generate de evenimente anterioare care sunt independente de acțiunile viitoare ale entității (de exemplu, modul de desfășurare a activității în viitor). Provizioanele se constituie la sfârșitul exercițiului financiar pentru perioadele viitoare, pe seama cheltuielilor (cu excepția celor referitoare la dezafectarea imobilizărilor corporale care majorează direct costul respectivelor imobilizări).

În cazul instituțiilor de credit, provizioanele se înregistrează în contabilitate cu ajutorul conturilor de pasiv din **grupa 55 „Provizioane"**, pentru elemente precum: acoperirea riscurilor generate de executarea angajamentelor înregistrate în afara bilanțului, ca posibile obligații de plată ulterioare ale instituțiilor de credit; beneficiile angajaților, pe baza prevederilor din legislația muncii, pentru acoperirea eventualelor obligații față de salariați; cheltuieli determinate de litigiile în care este parte instituția de credit; cheltuieli și pierderi determinate de procesele de restructurare organizațională și operațională a instituțiilor de credit; costurile estimate inițial cu demontarea și mutarea imobilizării la scoaterea din funcțiune,

Scanned with OKEN Scanner

precum și cele cu restaurarea amplasamentului pe care este poziționată imobilizarea corporală; alte provizioane, care includ, de exemplu, cheltuielile privind protecția mediului înconjurător pentru protejarea aerului, gestiunea apelor uzate, a deșeurilor, protejarea solului, a apelor subterane și a celor de suprafață, protejarea biodiversității și a peisajului, alte activități de protejare a mediului înconjurător sau obligații asumate în comun cu o terță parte[59].

Periodic, provizioanele constituite anterior se analizează și se regularizează astfel[60]:

- prin debitul conturilor de ***„Cheltuieli cu provizioanele" – 665***, în cazul majorării provizioanelor în vederea reflectării celei mai bune estimări curente;
- prin debitul contului *6657 „Cheltuieli privind actualizarea provizioanelor"*, în cazul majorării provizioanelor datorate trecerii timpului sau costurilor cu dobânda aferente planurilor de beneficii determinate;
- prin creditul conturilor de ***„Venituri din provizioane" – 765***, analitice distincte, în cazul diminuării provizioanelor în vederea reflectării celei mai bune estimări curente;
- prin creditul conturilor de ***„Venituri din provizioane" – 765***, analitice distincte, în situația utilizării provizioanelor; concomitent, pierderile aferente se înregistrează în conturile corespunzătoare, în raport de natura lor;
- prin conturile de cheltuieli cu provizioanele sau venituri din provizioane, analitice distincte, în situația modificării valorii provizioanelor datorate modificării ratei de actualizare.

Câteva exemple de operațiuni care ilustrează funcțiunea conturilor de provizioane sunt:

- constituirea și suplimentarea provizionului:

1	665x	=	55x	10.000

- anularea, diminuarea sau consumarea provizionului:

3	55x	=	765x	10.000

[59] Stănciulescu, E., *Provizioanele și ajustările pentru depreciere – elemente esențiale pentru prezentarea imaginii fidele a situațiilor financiare*, CECCAR Business Review, nr. 3/2020, disponibil la https://www.ceccarbusinessreview.ro/public/store/documente/articole/2020/3/19.pdf, accesat la data de 29.08.2021.

[60] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial a României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 152.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 4
Contabilitatea activelor imobilizate la instituțiile de credit

Particularitățile contabilității imobilizărilor la instituțiile de credit sunt redate în acest capitol. Astfel, se observă că în structura planului de conturi, apar mai întâi imobilizările financiare, imobilizările necorporale și corporale se regăsesc în aceeași grupă de conturi și există o grupă de conturi dedicată operațiunilor de leasing, ce surprinde atât creanțele (întrucât instituțiile de credit pot fi și locatori), cât și datoriile din aceste contracte.

4.1. Definirea și structurarea activelor imobilizate

Activele imobilizate constituie infrastructura materială, administrativă și financiară necesară desfășurării activităților instituțiilor de credit, fiind reprezentate prin acele bunuri și valori destinate a fi utilizate o perioadă mai mare de un an. Aceste active se caracterizează prin faptul că *nu se consumă la prima lor utilizare, nu sunt destinate comercializării* și *participă la mai multe cicluri de exploatare*[61]. Din punct de vedere al *conținutului* (respectiv, după *forma pe care o îmbracă)*, activele imobilizate sunt grupate în următoarele structuri: *imobilizări financiare, imobilizări în curs, imobilizări necorporale și imobilizări corporale.*

La instituțiile de credit, activele imobilizate au o structură ce reflectă particularitățile activității lor, cuprinzând: credite subordonate, titluri de participare deținute în filiale, titluri de participare deținute în entități asociate, titluri de participare deținute în entități controlate în comun, dotări pentru unitățile proprii din străinătate, imobilizări în curs, imobilizări necorporale și corporale, precum și creanțe și datorii aferente operațiunilor de leasing.

Imobilizările financiare reprezintă active financiare pe termen lung care iau forma titlurilor de participare în capitalul altor entități, creditelor subordonate acordate și sumelor remise pentru dotarea sucursalelor proprii din străinătate. *Imobilizările în curs* se concretizează în costul bunurilor achiziționate sau produse,

---

[61] Toma, C., op. cit., p. 305.

care la sfârșitul unei perioade de gestiune nu sunt terminate sau recepționate, și care se trec în categoria imobilizărilor finalizate după recepția, darea în folosință sau punerea în funcțiune a acestora, după caz. *Imobilizările necorporale* sunt active identificabile, nemonetare, fără formă fizică, dar care contribuie, direct sau indirect, la desfășurarea activităților instituțiilor de credit, fiind reprezentate de fondul comercial și de alte imobilizări necorporale. *Imobilizările corporale* sunt bunurile concrete deținute pentru a fi utilizate în activitatea de bază, pentru a fi închiriate terților sau pentru a fi folosite în scopuri administrative, fiind deținute pe o perioadă mai mare de un an[62].

Imobilizările corporale și necorporale pot constitui obiectul unor operațiuni de leasing, fiind evidențiate în contabilitate în funcție de natura contractului de leasing (financiar sau operațional). Instituțiile de credit se pot afla în ambele ipostaze ale unui participant la un contract de leasing: pot fi și locatori, și utilizatori/locatari. Locatarii folosesc un model unic de reflectare a contractelor de leasing, indiferent de natura lor. Conform *IFRS 16 „Leasing"*, leasingul este un contract, sau o parte a unui contract, care acordă *dreptul de a utiliza un activ* (activul-suport) pentru o anumită perioadă de timp în schimbul unei contravalori. Leasingul financiar este operațiunea de leasing care transferă, în mare măsură, toate riscurile și avantajele aferente dreptului de proprietate asupra bunului. Titlul de proprietate poate fi transferat, în cele din urmă, sau nu. Leasingul operațional este operațiunea de leasing care nu intră în categoria leasingului financiar.

Pentru evidențierea contabilă a imobilizărilor se pun în funcțiune conturile din clasa **4 „Active imobilizate"** a planului de conturi.

4.2. Contabilitatea imobilizărilor financiare

O instituție de credit poate investi o parte din resursele sale în capitalul altor entități ce emit titluri de capitaluri proprii, la constituirea acestora sau ulterior, la majorarea capitalului. Motivația acestor investiții constă, pe lângă încasarea de venituri sub formă de dividende sau dobânzi, în obținerea de avantaje în cooperare sau în exercitarea unui control ori a unei influențe semnificative asupra emitentului titlurilor. Imobilizările financiare cuprind: creditele subordonate; titluri de participare deținute în filiale, titluri de participare deținute în entități asociate, titluri de participare deținute în entități controlate în comun și dotări pentru unitățile proprii din străinătate.

---

[62] Istrate, C., *Contabilitatea nu-i doar pentru contabili! Cum să transformi balanța și bilanțul în instrumente prietenoase*, Editura Evrika Publishing, București, 2016, p. 51.

Scanned with OKEN Scanner

Reflectarea în contabilitatea instituțiilor de credit a imobilizărilor financiare se realizează cu ajutorul conturilor din grupele **40 – „Credite subordonate", 41 – „Titluri de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun"** și **42 – „Dotări pentru unitățile proprii din străinătate"**.

4.2.1. Reflectarea în contabilitate a creditelor subordonate

Conform Ordinului BNR 27/2010, *creditele subordonate* sunt creanțe, nereprezentate de un titlu, pentru care împrumutătorul acceptă ca drepturile sale să fie restituite numai după satisfacerea celorlalți creanțieri[63]. Dacă entitatea împrumutată trece printr-un proces de redresare judiciară, rambursarea sumelor este suspendată până la sfârșitul acestui proces. La fel ca în cazul datoriilor subordonate, creditele subordonate pot fi la termen (au o scadență fixată de la acordare) și pe durată nedeterminată (nu au termene de rambursare stabilite) și se înregistrează în conturi distincte din grupa **40 „Credite subordonate"**.

Aceeași sursă definește:

- *creditele subordonate la termen* drept creanțe, nereprezentate de un titlu, care au fixată, în momentul acordării, o dată de rambursare. Pot fi remunerate printr-o parte fixă (dobândă), dar și printr-o parte variabilă (care depinde de rezultatele financiare ale unității împrumutate). Sunt reflectate prin contul de activ ***401 „Credite subordonate la termen"***;
- *creditele subordonate pe durată nedeterminată* drept creanțe ale căror termene de rambursare nu au fost fixate sau fac obiectul unor condiții sau preavize menționate în contracte. Restituirea acestora se realizează numai la inițiativa debitorului, iar încasarea dobânzii, calculată permanent, se poate amâna în perioadele de dificultăți financiare (pierderi) ale împrumutatului. Sunt reflectate prin contul de activ ***402 „Credite subordonate pe durată nedeterminată"***.

Dobânzile de primit și sumele de amortizat, aferente creditelor subordonate acordate sunt reflectate prin contul bifuncțional ***407 „Creanțe atașate și sume de amortizat"***. Pentru cazul dobânzilor negative a fost introdus contul de pasiv ***408 „Dobânzi de plătit care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective"*** care se creditează cu dobânzile de plătit la credite subordonate remunerate negativ, când rata dobânzii este negativă, și se debitează la plata dobânzii.

---

[63] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial a României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 132.

Scanned with OKEN Scanner

Aplicație pentru credite subordonate pe durată nedeterminată

O instituție de credit acordă un credit subordonat în valoare de 50.000 lei pentru o perioadă nedeterminată, la o rată a dobânzii de 10% pe care debitorul decide să-l ramburseze astfel: jumătate după doi ani și restul după încă un an. Să se înregistreze toate operațiunile legate de credit.

Rezolvare

Exercițiul N

- acordare credit:

1	402	=	1111/121/122/2511	50.000

- dobânda de încasat pentru anul N:

2	4071	=	7052	5.000

Exercițiul N+1

- încasarea dobânzii pentru anul 1:

3	1111/121/122/2511	=	4071	5.000

- dobânda de încasat pentru anul N+1:

4	4071	=	7052	5.000

Exercițiul N+2

- încasarea dobânzii pentru anul N+1 și a jumătate din credit:

5	1111/121/122/2511	=	% 402 4071	30.000 25.000 5.000

- dobânda de încasat pentru anul N+2:

6	4071	=	7052	2.500

Exercițiul N+3

- încasarea dobânzii pentru anul N+2 și a restului din credit:

7	1111/121/122/2511	=	% 402 4071	27.500 25.000 2.500

Scanned with OKEN Scanner

4.2.2. Contabilitatea titlurilor de valoare imobilizate

Titlurile imobilizate ale instituțiilor de credit se clasifică, conform prevederilor *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, în[64]:

1) *titluri evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere*, categorie în care se includ: *activele financiare deținute pentru tranzacționare* și *activele desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere*. Primele sunt achiziționate cu scopul de a genera profit, ca rezultat al fluctuațiilor de preț pe termen scurt sau din marja reținută de dealer. Prin urmare, acestea nu corespund ideii de titluri imobilizate în care se încadrează, mai degrabă, titlurile din a doua subcategorie;
2) *titlurile evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global* ce sunt active financiare deținute în cadrul unui model de afaceri al cărui obiectiv se realizează *atât* prin colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale, *cât* și prin vânzarea activelor financiare și au termene contractuale care dau naștere la fluxuri de trezorerie care *sunt exclusiv* plăți/încasări ale principalului și ale dobânzii aferente valorii principalului datorat.

Ambele categorii de titluri sunt evaluate la valoarea justă, dar în cazul primeia modificările acesteia se reflectă prin conturi de venituri sau cheltuieli care ajung să fie luate în calculul rezultatului net, în timp ce în cazul celei de-a doua categorii, aceste fluctuații se înregistrează în alte conturi de capitaluri proprii, care nu influențează rezultatul net, ci pe cel global[65]. Atunci când valoarea justă nu se poate determina, titlurile se pot contabiliza la *cost*.

Titlurile de participare la care face trimitere Ordinul BNR 27/2010 se referă la titlurile de valoare ce dau *drepturi de proprietate* asupra entităților emitente, conferind deținătorilor dreptul la o parte din profiturile și fondurile proprii ale emitenților în cazul în care aceștia se lichidează. Se consideră că aceste participații aduc și alte avantaje sub forma legăturilor durabile stabilite cu firmele emitente și

---

[64] ***, *Regulamentul UE 2016/2067 al Comisiei de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1126/2008 de adoptare a anumitor standarde internaționale de contabilitate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește Standardul Internațional de Raportare Financiară 9, IFRS 9 Instrumente financiare*, capitolul 4 Clasificare, subcapitolul 4.1 Clasificarea activelor financiare, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32016R2067, accesat la data de 29.12.2020

[65] Clasificarea completă din IFRS 9 include o a treia categorie de active financiare: cele evaluate la cost amortizat. În plus, cu excepția titlurilor de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun pe termen lung, restul titlurilor financiare deținute de instituțiile de credit sunt reflectate prin conturi din clasa a 3-a „Operațiuni cu titluri și operațiuni diverse".

Scanned with OKEN Scanner

a diversificării activității societății deținătoare. În plus, deținerea lor în anumite proporții asigură controlarea sau influențarea semnificativă a activității emitenților.

Normele contabile internaționale definesc ***controlul*** drept puterea de a stabili și de a dirija politicile financiare si operaționale ale unei întreprinderi, în scopul de a obține avantaje din activitățile acesteia. *IFRS 10 „Situații financiare consolidate"* precizează că un investitor controlează o entitate în care a investit atunci când investitorul este expus sau are drepturi asupra unor randamente variabile rezultate din participarea sa în entitatea în care a investit și are capacitatea de a influența acele venituri prin autoritatea[66] sa asupra entității în care a investit. Controlul poate lua forma celui *exclusiv*, dar și a *controlului în comun*. În acest context, se poate vorbi și despre așa-numita *influență semnificativă*. *Controlul exclusiv* apare atunci când o entitate deține, direct sau indirect, majoritatea drepturilor de vot într-o altă întreprindere (numită *filială*). Cu alte cuvinte, se dețin peste 50% din drepturile de vot exprimate în AGA, ceea ce permite să se desemneze organele de administrare, conducere și control ale filialei[67].

Controlul în comun este, conform *IAS 28 „Investiții în entitățile asociate și asocieri în participație"*, controlul partajat al unui angajament, convenit într-o formă contractuală, care se manifestă doar atunci când deciziile legate de activitățile relevante necesită consimțământul unanim al părților care dețin controlul comun. Controlul în comun se exercită în[68]: *exploatările în participație* (un angajament comun în cadrul căruia părțile care dețin controlul comun al angajamentului [numite operatori] au drepturi la activele și obligații privind datoriile aferente angajamentului) sau în *asocierile în participație* (un angajament comun în cadrul căruia părțile care dețin controlul comun al angajamentului [asociații] au drepturi la activele nete ale angajamentului). Cu alte cuvinte, controlul în comun presupune că niciuna din societăți nu poate exercita, în mod singular, control exclusiv. Acestea stabilesc, în virtutea unui acord, modul de desfășurare a activităților economice supuse controlului în comun.

La rândul său, *influența semnificativă* este capacitatea de a participa la luarea deciziilor de politică financiară și de exploatare ale entității în care s-a investit, fără a exercita un control exclusiv sau un control comun asupra acestor politici. Conform

---

[66] Noțiunea de autoritate desemnează „drepturile existente care conferă capacitatea curentă de a coordona activitățile relevante". La rândul lor, acestea sunt activitățile entității în care s-a investit, care au o influență semnificativă asupra rentabilității/randamentului entității în care s-a investit.

[67] Georgescu, I.E., Istrate, C., Huian, M.C., Afrăsinei, M.B., op. cit., p. 132.

[68] Vezi IFRS 11 „Angajamente comune", în IASB, *Standarde Internaționale de Raportare Financiară 2017*, Editura CECCAR, București, 2017, partea A.

Scanned with OKEN Scanner

IAS 28, întreprinderea în care investitorul exercită o influență semnificativă se numește *entitate asociată*. Dacă o entitate deține, direct sau indirect, cel puțin 20% din drepturile de vot ale entității în care a investit, aceasta exercită o influență semnificativă, cu excepția cazului în care se poate demonstra că nu este așa. Deținerea, directă sau indirectă, a mai puțin de 20% din drepturile de vot ale altei entități nu presupune exercitarea unei influențe semnificative, cu excepția cazului în care nu se poate demonstra altfel. Exercitarea unei influențe semnificative poate să se realizeze chiar în contextul unei participații substanțiale sau majoritare a unui alt investitor.

Existența influenței semnificative exercitate de o entitate este, de obicei, reflectată în unul sau mai multe din modurile următoare[69]:

- reprezentarea în consiliul de administrație sau în organul de conducere echivalent al entității în care s-a investit;
- participarea la procesul de elaborare a politicilor, inclusiv participarea la luarea deciziilor cu privire la dividende și alte distribuiri;
- tranzacții semnificative între entitate și entitatea în care aceasta a investit;
- interschimbarea personalului de conducere; sau
- furnizarea de informații tehnice esențiale.

În sinteză, relațiile de control sau influență generate de participații sunt redate în figura nr. 4.1.

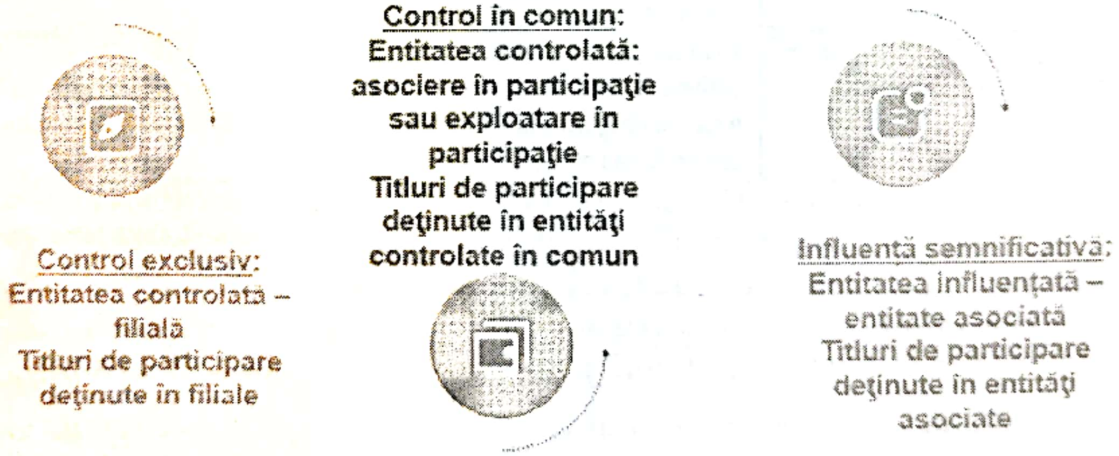

Figura nr. 4.1. *Tipuri de control sau de influență într-un grup*

Titlurile de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun se înregistrează în conturile din **grupa 41 „Titluri de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în**

[69] IASB, *Standarde Internaționale de Raportare Financiară 2017*, Editura CECCAR, București, 2017, partea A, IAS 28 „Investiții în entitățile asociate și asocieri în participație".

comun" în funcție de categoria în care sunt încadrate acestea în vederea contabilizării și de tipul entității în care sunt deținute participațiile. Contabilitatea instituțiilor de credit evidențiază titlurile imobilizate cu ajutorul conturilor sintetice de gradul I (și II): ***411 „Titluri contabilizate la cost", 412 „Titluri evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere", 413 „Titluri evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global"***. Acestea sunt de activ: se debitează cu valoarea titlurilor cumpărate, cu creditele subordonate și dobânzile aferente acestora devenite titluri de participare și se creditează cu valoarea titlurilor vândute. Soldurile debitoare ale conturilor reprezintă valoarea titlurilor imobilizate deținute de instituția de credit.

Pierderile și câștigurile înregistrate la vânzarea titlurilor imobilizate, dividendele cuvenite pentru titlurile deținute și fluctuațiile valorii juste pentru titlurile evaluate pe această bază sunt reflectate prin conturile din tabelul nr. 4.1.

Tabelul nr. 4.1. *Conturi folosite în contabilizarea titlurilor imobilizate la instituțiile de credit*

Titluri contabilizate la cost	Titluri evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	Titluri evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
6055 „Pierderi din cesiunea titlurilor contabilizate la cost"	60351 „Pierderi din evaluarea și cesiunea activelor financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere"	6033 „Pierderi din cesiunea activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global"
7055 „Câștiguri din cesiunea titlurilor contabilizate la cost"	7035 „Câștiguri din evaluarea și cesiunea activelor financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere„	7033 „Venituri aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global"
7054 „Venituri din dividende aferente titlurilor contabilizate la cost"	60352 „Costuri de tranzacționare"[70]	5221 „Diferențe din modificarea valorii juste aferente instrumentelor de capitaluri proprii"

Exemple de operațiuni cu titluri de valoare de natura imobilizărilor financiare sunt prezentate în cele ce urmează:

- achiziție titluri prin intermediari financiari sau achitate prin virament:

1	411/412/413	=	333/1111/121/122/2511	100.000

[70] Prin costuri de tranzacționare se înțeleg onorariile și comisioanele plătite agenților, consultanților, brokerilor și dealerilor, cotizațiile pentru agențiile de reglementare și burse, taxe și cheltuieli de transfer.

Scanned with OKEN Scanner

- conversia creditelor subordonate și a dobânzilor aferente în titluri de participare:

2	411/412/413	=	% 401/402 471	210.000 150.000 60.000

- vânzarea de titluri în pierdere:

3	% 333/1111/121/122/2511 6055 / 60351 /6033	=	411/412/413	110.000 100.000 10.000

- vânzarea de titluri în câștig:

4	333/1111/121/122/2511	=	% 411/412/413 7055 / 7035 /70336	110.000 100.000 10.000

4.2.3. Contabilitatea dotărilor pentru unitățile proprii din străinătate

Sumele în valută transferate de instituțiile de credit sucursalelor din străinătate, cu titlu permanent, pentru a fi utilizate în activitățile lor curente, se înregistrează prin contul de activ ***421 „Dotări pentru unitățile proprii din străinătate"***. Acesta se debitează cu sumele transferate în străinătate și se creditează cu cele restituite de sucursalele proprii cu sediul în alte țări. Soldul debitor reprezintă fondurile transferate în străinătate pentru dotarea unităților proprii.

4.3. Contabilitatea imobilizărilor în curs

Imobilizările în curs apar deoarece adesea este necesar un timp mai îndelungat pentru obținerea și trecerea în folosință a activelor pe termen lung. Pe lângă efectuarea de cheltuieli cu execuția lor propriu-zisă, sunt necesare uneori și cheltuieli de cercetare și proiectare, de montaj și instalare etc., pentru punerea efectivă în funcțiune și utilizarea lor. Până la finalizarea tuturor acestor lucrări, imobilizările figurează pe un post distinct în contabilitate, la imobilizări în curs, adică investiții începute și neterminate până la sfârșitul perioadei.

Imobilizările necorporale în curs sunt înregistrate prin contul de activ ***431 „Imobilizări necorporale în curs"***, care arată costul (de producție sau achiziție) al imobilizărilor necorporale neterminate până la sfârșitul perioadei. *Imobilizările corporale în curs* reprezintă costul investițiilor neterminate efectuate în regie proprie (mai rar la instituțiile de credit) sau în antrepriză, și care după recepție, dare în folosință sau punere în funcțiune, trec în categoria imobilizărilor

Scanned with OKEN Scanner

corporale finalizate[71]. Asemenea imobilizări sunt evidențiate prin contul de activ ***432 „Imobilizări corporale în curs"***, care funcționează prin intermediul mai multor conturi sintetice de gradul II, pe tipuri de imobilizări, după natură.

Aplicație privind imobilizările corporale în curs

O instituție de credit începe realizarea unei amenajări de teren în regie proprie pentru care înregistrează cheltuieli de 10.000 lei, la finele exercițiului N. În anul următor, pentru finalizarea amenajării se contractează o firmă specializată care facturează lucrarea la prețul de 15.000 lei, TVA 19%. Recepția amenajării se realizează pe 20 decembrie N+1. Amenajarea se amortizează liniar în 5 ani. Să se înregistreze toate operațiunile legate de amenajarea de teren.

Rezolvare

- imobilizarea realizată prin forte proprii și nefinalizată la sfârșitul exercițiului N:

1	4321	=	7494	10.000

- factura pentru lucrarea realizată de furnizor în exercițiul N+1:

2	% 4321 35326	=	3566	17.850 15.000 2.850

- recepția amenajării pe 20 decembrie N+1:

3	44212	=	4321	25.000

- amortizarea liniară anuală a amenajării la 31 decembrie N+2:

4	652	=	46121	5.000

- amortizarea liniară anuală a amenajării la 31 decembrie N+3:

5	652	=	46121	5.000

- amortizarea liniară anuală a amenajării la 31 decembrie N+4:

6	652	=	46121	5.000

- amortizarea liniară anuală a amenajării la 31 decembrie N+5:

7	652	=	46121	5.000

[71] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial a României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 136.

Scanned with OKEN Scanner

- amortizarea liniară anuală a amenajării la 31 decembrie N+6:

8	652	=	46121	5.000

- scoaterea din evidență a amenajării complet amortizate la sfârșitul duratei de viață:

9	46121	=	44212	25.000

Aplicație privind imobilizările corporale în curs

O instituție de credit achiziționează un echipament în valoare de 20.000 lei, TVA 19%. Transportul echipamentului se realizează de către o firmă specializată care îl facturează la valoarea de 3.000 lei, TVA 19%. O altă firmă asigură montajul și punerea în funcțiune a echipamentului, lucrări facturate la 2.000 lei, TVA 19%. Recepția imobilizării se face la 30.06.N. Durata de amortizare este de 5 ani, amortizarea se face în regim liniar. Să se înregistreze toate operațiunile legate de echipament.

Rezolvare

Exercițiul N

- factura de achiziție a echipamentului:

1	% 4322 35326	=	3566	23.800 20.000 3.800

- factura pentru transport:

2	% 4322 35326	=	3566	3.570 3.000 570

- factura pentru montaj:

3	% 4322 35326	=	3566	2.380 2.000 380

- recepția echipamentului conform procesului verbal de recepție:

4	4423	=	4322	25.000

- amortizarea semi-anuală Ca = 20%; A_N = 2.500:

5	652	=	46123	2.500

- amortizarea anuală N+1:

6	652	=	46123	5.000

Scanned with OKEN Scanner

- amortizarea anuală N+2:

7	652	=	46123	5.000

- amortizarea anuală N+3:

8	652	=	46123	5.000

- amortizarea anuală N+4:

9	652	=	46123	5.000

- amortizarea semi-anuală Ca = 20%; A_{N+5} = 2.500:

10	652	=	46123	2.500

- scoatere din evidență a echipamentului complet amortizat:

11	46123	=	4423	25.000

4.4. Reflectarea în contabilitate a imobilizărilor necorporale și a amortizării acestora

Imobilizările necorporale reprezintă active identificabile, nemonetare, fără suport material, deținute pentru furnizare de bunuri sau servicii, pentru a fi închiriate terților ori pentru scopuri administrative. Conform Ordinului BNR 27/2010, imobilizările necorporale ale instituțiilor de credit cuprind: fondul comercial achiziționat într-o combinare de întreprinderi și alte imobilizări necorporale.

Fondul comercial participă în mod direct la păstrarea sau creșterea potențialului de dezvoltare a instituțiilor de credit[72]. Acesta se referă, în principal, la clientelă, prestigiu, calitatea personalului, vad (amplasarea avantajoasă față de căile de acces), reputația unității etc. Fondul comercial apare, de regulă, la consolidare, în urma combinărilor de instituții și reprezintă diferența dintre costul de achiziție și valoarea la data tranzacției, a părții din activele nete achiziționate[73]. De ce apare fondul comercial la consolidare? Deoarece cumpărătorul plătește mai mult pentru beneficii economice viitoare pe care le anticipează. Beneficiile economice viitoare pot rezulta din sinergia dintre activele identificabile achiziționate sau din active care, individual, nu pot fi recunoscute în situațiile financiare, dar pentru care dobânditorul este pregătit să efectueze o plată în cadrul achiziției[74]. În reglementările contabile naționale (de exemplu, OMFP 1802/2014),

[72] Dedu, V, Enciu, A., op. cit., p. 137.
[73] Toma, C., op. cit, p. 343.
[74] Istrate, C., op. cit. p. 281.

Scanned with OKEN Scanner

acesta se calculează ca diferență între costul de achiziție al titlurilor de participare ale societății mamă și activul net contabil al filialei, stabilit pe baza valorilor juste ale activelor și datoriilor identificabile. În *IFRS 3 „Combinări de întreprinderi"*, aplicat de instituțiile de credit, formula de calcul a fondului comercial este oarecum diferită, dar este foarte probabil ca rezultatul aplicării acesteia să fie același[75]. Potrivit IFRS 3, fondul comercial recunoscut ca activ nu se amortizează deoarece are o durată de viață nedefinită. El suferă doar deprecieri reversibile.

Alte imobilizări necorporale grupează valoarea programelor informatice achiziționate de la terți sau create de instituția de credit pentru necesitățile proprii, dar și alte imobilizări precum: valoarea bunurilor preluate în concesiune și a altor drepturi de natura brevetelor, licențelor, mărcilor comerciale, drepturilor și activelor similare, cu excepția celor create intern de instituție; cheltuielile de dezvoltare[76] etc. Asemenea imobilizări se amortizează în funcție de durata de utilizare, iar programele informatice în maxim 5 ani.

Imobilizările necorporale se pot reevalua periodic la valoarea justă, conform *IAS 38 „Imobilizări necorporale"*. Dacă rezultatul reevaluării este *o creștere* față de valoarea contabilă netă, atunci aceasta se tratează ca: i) o creștere a rezervei din reevaluare din cadrul capitalurilor proprii (*5161 „Rezerve din reevaluarea imobilizărilor necorporale"*), dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă acelui activ sau ii) ca un venit (*7471 „Venituri din reevaluarea imobilizărilor necorporale"*) care să compenseze cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ. Dacă rezultatul reevaluării este o *descreștere* a valorii contabile nete, atunci aceasta se tratează ca: i) o cheltuială cu întreaga valoare a deprecierii (*6471 „Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor necorporale"*), dacă în rezerva din reevaluare nu este înregistrată o sumă referitoare la acel activ (surplus din reevaluare) sau ii) ca o scădere a rezervei din reevaluare din cadrul capitalurilor proprii (*5161 „Rezerve din reevaluarea imobilizărilor necorporale"*), cu minimul dintre valoarea acelei rezerve și valoarea descreșterii, iar eventuala diferență rămasă neacoperită se înregistrează ca o cheltuială.

Contabilitatea operațiunilor privind imobilizările necorporale se organizează cu ajutorul contului de activ sintetic de gradul I ***441 „Imobilizări necorporale"***,

---

[75] Istrate, C., *Contabilitate și raportări financiare individuale și consolidate*, Editura Polirom, Iași, 2016, p. 283.

[76] Ordinul BNR nr. 27/2010 (art. 128) prevede că atunci când instituția de credit are cheltuieli de dezvoltare neamortizate, nu este permisă distribuirea profiturilor, cu excepția cazului în care suma rezervelor disponibile pentru distribuire și a profitului reportat este cel puțin egală cu cea a cheltuielilor de dezvoltare neamortizate.

Scanned with OKEN Scanner

dezvoltat pe conturi sintetice de gradul II, în funcție de categoria de imobilizări. Astfel, contul *4419 „Alte imobilizări necorporale"* se debitează cu valoarea acestor imobilizări achiziționate de la terți, primite cu titlu gratuit sau realizate în regie proprie și cu valoarea altor imobilizări necorporale în curs recepționate și se creditează cu valoarea altor imobilizări necorporale cedate sau scoase din activ. Soldul debitor al contului reprezintă valoarea altor imobilizări necorporale existente.

Pentru contabilizarea imobilizărilor necorporale intervine și contul sintetic de gradul II *4611 „Amortizarea imobilizărilor necorporale"*, cu funcțiune contabilă de pasiv, care se creditează cu sumele aferente amortizării incluse în cheltuielile de exploatare și se debitează cu amortizarea imobilizărilor necorporale vândute sau scoase din activ. Soldul creditor reprezintă amortizarea imobilizărilor necorporale.

Aplicație privind imobilizările necorporale

O instituție de credit achiziționează un program informatic în valoare de 16.000 lei, TVA 19% pe care îl amortizează liniar în 4 ani. După 2 ani de utilizare, instituția vinde programul la prețul de 10.000 lei, TVA 19%. Să se înregistreze toate operațiunile legate de programul informatic.

Rezolvare

- achiziția programului:

1	% 4419 35326	=	3566	19.040 16.000 3.040

- amortizarea anuală N:

2	651	=	4611	4.000

- amortizarea anuală N+1:

3	651	=	4611	4.000

- vânzarea programului informatic:

4	3556	=	% 7461 35327	11.900 10.000 1.900

- descărcarea din gestiune:

5	% 4611 6461	=	4419	16.000 8.000 8.000

Scanned with OKEN Scanner

4.5. Contabilitatea imobilizărilor corporale și a amortizării acestora

Imobilizările corporale reprezintă active deținute de o instituție pe o perioadă mai mare de 1 an, pentru a fi utilizate în prestarea de servicii, pentru a fi închiriate terților sau pentru a fi folosite în scopuri administrative. La instituțiile de credit, imobilizările corporale iau forma:

- terenurilor și amenajărilor de terenuri;
- construcțiilor;
- instalațiilor tehnice și mijloacelor de transport;
- mobilierului, aparaturii birotice, echipamentelor de protecție a valorilor umane și materiale și altor active corporale;
- investițiilor imobiliare.

Pentru înregistrarea acestora intervine contul de activ ***442 „Imobilizări corporale"***. Acesta se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II pentru a reflecta diversele tipuri de imobilizări corporale: *4421 „Terenuri și amenajări de terenuri"*, *4422 „Construcții"; 4423 „Instalații tehnice și mijloace de transport"; 4424 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale; 4425 „Investiții imobiliare"*.

Având în vedere particularitățile lor, detaliem în continuare *investițiile imobiliare*. Acestea reprezintă proprietățile (terenuri, clădiri sau părți din acestea) deținute (de proprietar sau de locatar ca activ aferent dreptului de utilizare) mai degrabă pentru a obține venituri din chirii sau pentru creșterea valorii capitalului, ori ambele, decât pentru a fi utilizate în furnizarea de produse/servicii ori în scop administrativ sau pentru a fi vândute pe parcursul desfășurării normale a activității. Instituția de credit poate alege pentru recunoașterea și evaluarea ulterioară a investițiilor imobiliare fie modelul bazat pe valoarea justă, fie modelul bazat pe cost, conform prevederilor *IAS 40 „Investiții imobiliare"*[77]. Veniturile, respectiv cheltuielile generate de creșterea sau scăderea valorii juste a investițiilor imobiliare, în cazul aplicării modelului bazat pe valoarea justă, sunt înregistrate cu ajutorul conturilor ***744 „Venituri din investiții imobiliare"***, respectiv ***644 „Cheltuieli din investiții imobiliare"***. Pe durata deținerii investiției imobiliare pentru care se aplică acest model, nu se calculează și înregistrează în contabilitate amortizarea acesteia[78].

---

[77] Ilincuță, L.D., *Considerații privind tratamentul contabil aplicat investițiilor imobiliare*, partea I, CECCAR Business Review, nr. 2/2020, pp. 30-39, disponibil la https://www.ceccarbusinessreview.ro/public/store/documente/articole/2020/2/12.pdf, accesat la data de 05.09.2021.

[78] IASB, *IAS 40 Investment Property*, Jurnalul Oficial al UE L320/29.11.2008, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R1126&from=EN, accesat la data de 15.09.2021.

Scanned with OKEN Scanner

În situația aplicării modelului bazat pe cost, contabilitatea investițiilor imobiliare se ghidează după regulile din *IAS 16 „Imobilizări corporale"*, aplicabile celorlalte categorii de active fixe.

Aplicație privind investițiile imobiliare

O instituție de credit deține la 31 decembrie N o clădire folosită pentru activitatea administrativă, având o valoare contabilă de 450.000 lei, amortizată în proporție de 20%. Clădirea a fost reevaluată anterior, existând o rezervă din reevaluarea sa de 5.000 lei. Instituția decide ca, începând cu data de 1 ianuarie N+1, clădirea să fie închiriată terților, folosindu-se modelul de evaluare bazat pe valoarea justă din IAS 40. Valoarea justă stabilită la data transferului este de: a) 367.000 lei; b) 350.000 lei. La 31 decembrie N+1, valoarea justă este de 370.000 lei. Să se înregistreze toate operațiunile legate de investiția imobiliară.

Rezolvare

- anularea amortizării cumulate a clădirii în vederea transferului la investiții imobiliare:

1	46122	=	4422	90.000

Cazul a)

- transferul clădirii la investiții imobiliare, cu înregistrarea unui câștig (surplus) din diferența dintre valoarea contabilă netă a clădirii (360.000) și valoarea sa justă:

2	4425	=	% 4422 5162	367.000 360.000 7.000

Cazul b)

- transferul clădirii la investiții imobiliare, cu înregistrarea unei pierderi din diferența dintre valoarea contabilă netă a clădirii (360.000) și valoarea sa justă:

3	% 4425 5162 6472	=	4422	360.000 350.000 5.000 5.000

- reevaluarea de la 31 decembrie N+1 (cazul a și cazul b):

4	4425	=	744	3.000
5	4425	=	744	20.000

Scanned with OKEN Scanner

Revenind la noțiunea generală de imobilizări corporale, dacă activul imobilizat este reevaluat conform prevederilor *IAS 16 „Imobilizări corporale"*, valoarea rezultată din reevaluare va fi atribuită activului, în locul costului de achiziție/costului de producție sau al oricărei alte valori atribuite înainte acelui activ. În astfel de cazuri, regulile privind amortizarea se vor aplica activului având în vedere valoarea rezultată în urma reevaluării. Dacă rezultatul reevaluării este *o creștere* față de valoarea contabilă netă, atunci aceasta se tratează ca o creștere a rezervei din reevaluare din cadrul capitalurilor proprii (*5162 „Rezerve din reevaluarea imobilizărilor corporale"*), dacă nu a existat o descreștere anterioară recunoscută ca o cheltuială aferentă acelui activ sau ca un venit (*7472 „Venituri din reevaluarea imobilizărilor corporale"*) care să compenseze cheltuiala cu descreșterea recunoscută anterior la acel activ.

Dacă rezultatul reevaluării este o *descreștere* a valorii contabile nete, atunci aceasta se tratează ca o cheltuială cu întreaga valoare a deprecierii (*6472 „Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor corporale"*), dacă în rezerva din reevaluare nu este înregistrată o sumă referitoare la acel activ (surplus din reevaluare) sau ca o scădere a rezervei din reevaluare din cadrul capitalurilor proprii (*5162 „Rezerve din reevaluarea imobilizărilor corporale"*), cu minimul dintre valoarea acelei rezerve și valoarea descreșterii, iar eventuala diferență rămasă neacoperită se înregistrează ca o cheltuială.

Pe măsura utilizării imobilizărilor corporale, acestea suferă o uzură fizică, care poate fi determinată nu doar de folosirea propriu-zisă, ci și de acțiunea factorilor ambientali. În plus, influența progresului tehnic determină și o uzură morală a imobilizărilor. Aceste uzuri generează o pierdere de valoare numită *depreciere* care, în măsura în care este permanentă, se numește ***amortizare***. Contabil, aceasta se înregistrează pe seama cheltuielilor de exploatare. Amortizarea imobilizărilor se calculează pe baza unui plan de amortizare, de la data punerii acestora în funcțiune și până la recuperarea integrală a valorii lor de intrare, conform duratelor și condițiilor de utilizare a acestora. Amortizarea imobilizărilor concesionate, închiriate sau date în leasing ori în locație simplă se calculează și se înregistrează de către societatea ce le are în proprietate. Amortizarea investițiilor efectuate la imobilizările închiriate cade în sarcina celui care a făcut investiția și se înregistrează în contabilitatea acestuia. Instituțiile de credit amortizează imobilizările utilizând metoda liniară, metoda degresivă sau metoda mixtă (accelerată).

Amortizarea imobilizărilor corporale se înregistrează în contabilitate, pe categorii și pe obiecte de evidență, cu ajutorul contului de pasiv *4612 „Amortizarea imobilizărilor corporale"*, care se creditează cu amortizarea calculată și inclusă pe

Scanned with OKEN Scanner

cheltuielile de exploatare și se debitează cu amortizarea amenajărilor de terenuri și categoriilor de imobilizări corporale vândute sau scoase din activ. Soldurile creditoare ale conturilor reprezintă mărimea amortizării imobilizărilor corporale.

Aplicații privind reevaluarea imobilizărilor corporale

1. O instituție de credit cumpără în exercițiul financiar N un teren la prețul de 55.000 lei. In N+1, la prima reevaluare, valoarea justă stabilită de expertul evaluator este de 60.000 lei. În N+2, la a doua reevaluare, valoarea justă este de a) 54.000 lei; b) 57.000 lei. În N+3, entitatea vinde terenul la un preț cu 1.000 lei mai mare decât valoarea justă. Să se înregistreze toate operațiunile legate de teren.

Rezolvare

- achiziția terenului în exercițiul N:

1	%	=	3566	66.000
	44211			55.000
	35326			11.000

- prima reevaluare în exercițiul N+1:

2	44211	=	5162	5.000

Cazul a)

- a 2-a reevaluare în exercițiul N+2:

3	%	=	44211	6.000
	5162			5.000
	6472			1.000

- vânzarea terenului în exercițiul N+3:

4	3556	=	%	65.450
			7462	55.000
			35327	10.450
5	6642	=	44211	54.000

Cazul b)

- a 2-a reevaluare în exercițiul N+2:

6	5162	=	44211	3.000

- vânzarea terenului în exercițiul N+3:

7	3556	=	%	69.020
			7462	58.000
			35327	11.020
8	6642	=	44211	57.000
9	5162	=	5816	2.000

Scanned with OKEN Scanner

2. O instituție de credit deține, la finele exercițiului financiar N, un echipament cu valoarea contabilă de 12.000 lei, amortizat în regim liniar pe o perioadă de 6 ani. Achiziția utilajului s-a realizat la 1.01.N-2. La 31 decembrie N, are loc reevaluarea acestei imobilizări astfel:

i) se utilizează un indice de preț de 1,2;

ii) se apelează la un expert evaluator care stabilește o valoare justă de 7.200 lei.

Să se înregistreze toate operațiunile legate de echipament și reevaluarea sa.

Rezolvare

Amortizarea anuală este de 2.000 lei. In tabelul nr. 4.2. sunt redate valoarea contabilă, amortizarea cumulată și valoarea contabilă netă în fiecare din cele trei exerciții financiare.

Tabelul nr. 4.2. *Calcule privind valoarea contabilă și valoarea contabilă netă, înainte de reevaluare*

Exercițiu financiar	Valoare contabilă	Amortizare cumulată	Valoare contabilă netă
N-2	12.000	2.000	10.000
N-1	12.000	4.000	8.000
N	12.000	6.000	6.000

- achiziția în N-2 și amortizarea anuală:

1	% 4423 35326	=	3566	14.280 12.000 2.280
2	652	=	46123	2.000

- amortizarea anuală la 31 decembrie N-1:

3	652	=	46123	2.000

- amortizarea anuală la 31 decembrie N:

4	652	=	46123	2.000

Reevaluare la 31 decembrie N

Cazul i): se aplică metoda valorii brute, respectiv se reevaluează atât valoarea contabilă brută, cât și amortizarea, ambele crescând cu 1,2. Rezultă o valoare contabilă de 12.000 × 1,2 = 14.400 lei și o amortizare de 6.000 × 1,2 = 7.200 lei. Așadar, valoarea contabilă crește cu 2.400 lei, iar amortizarea cu 1.200 lei. Diferența este un surplus din reevaluare.

Scanned with OKEN Scanner

5	4423	=	% 46123 5162	2.400 1.200 1.200

Din acest moment, valoarea supusă amortizării este de 14.400 lei, rezultând o amortizare anuală de 2.400 lei (14.400/6 ani).

De exemplu, în N+1 amortizarea este:

6	652	=	46123	2.400

Cazul ii): se aplică metoda valorii nete care presupune eliminarea amortizării în vederea reevaluării, astfel încât valoarea justă este valoarea contabilă netă (VCN) reevaluată. Se înregistrează o creștere a VCN de la 6.000 lei la 7.200 lei care va fi considerată surplus din reevaluare.

7	46123	=	4423	6.000
8	4423	=	5162	1.200

Valoarea supusă amortizării, începând cu acest moment este 7.200 lei, pe durata rămasă de 3 ani, deci 2.400 lei pe an (înregistrarea este identică cu cea din cazul i).

4.6. Contabilitatea subvențiilor aferente activelor

Subvențiile se clasifică, în funcție de natura lor, în[79]:

- subvenții aferente activelor;
- subvenții aferente veniturilor;
- împrumuturi nerambursabile cu caracter de subvenții.

Acestea pot fi primite de la guvern, agenții guvernamentale și alte instituții similare de la nivel național și internațional. ***Subvențiile aferente activelor*** reprezintă sumele pentru acordarea cărora principala condiție este ca instituția de credit beneficiară să construiască sau să achiziționeze active imobilizate. Subvențiile aferente veniturilor cuprind toate subvențiile, altele decât cele pentru active. Reglementările contabile prevăd că, în conturile de subvenții pentru investiții, se contabilizează și donațiile pentru investiții, precum și plusurile de inventar de natura imobilizărilor corporale și necorporale.

Subvențiile se recunosc, pe o bază sistematică, ca venituri ale perioadelor în care se înregistrează cheltuielilor pe care aceste subvenții urmează să le compenseze. Prin urmare, subvențiile pentru active se recunosc ca venituri amânate ce se transferă în contul de profit și pierdere odată cu cheltuielile cu amortizarea activelor sau la casarea ori cedarea acestora.

[79] Toma, C., op. cit, p. 198.

Scanned with OKEN Scanner

În situația în care, din diverse motive, se impune restituirea unei subvenții, tratamentul contabil diferă în funcție de tipul acesteia. Astfel, la subvențiile aferente activelor se reduce soldului venitului amânat cu suma rambursabilă, iar în cazul subvențiilor aferente veniturilor fie se reduc veniturilor amânate dacă există, fie, în lipsa acestora, se înregistrează pe seama cheltuielilor. Dacă suma rambursată este mai mare decât venitul amânat sau în lipsa acestuia, surplusul, respectiv valoarea integrală restituită, se înregistrează pe cheltuieli.

Conform *IAS 20 „Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor legate de asistența guvernamentală"*, contabilitatea subvențiilor guvernamentale se poate ține și prin deducerea acestora din costul imobilizărilor subvenționate, ceea ce reduce cheltuielile cu amortizarea.

Subvențiile guvernamentale se înregistrează în contul ***379 „Subvenții guvernamentale și alte conturi de regularizare"***, în funcție de natura acestora. Subvențiile guvernamentale de primit sunt evidențiate cu ajutorul contului *3534 „Subvenții guvernamentale de primit"*. Subvențiile primite pentru care nu există nicio bază pentru alocarea acestora în alte perioade se înregistrează în contul *7493 „Venituri din subvenții privind veniturile"*.

Aplicații – subvenții pentru investiții

1. O instituție de credit achiziționează, la data de 21 decembrie N, o clădire cu valoarea de 200.000 lei, TVA 19%. Pentru acesta se înregistrează dreptul de a primi o subvenție guvernamentală în valoare de 60% din costul de achiziție, subvenția primindu-se după 2 luni. Clădirea are durata de utilizare de 25 ani, amortizându-se liniar. Să se înregistreze operațiunile legate de subvenție, achiziția clădirii și amortizarea acesteia pentru 1 exercițiu financiar.

Rezolvare

Exercițiul N

- dreptul de primire a subvenției:

1	3534	=	37911	12.000

- achiziție clădire:

2	% 4422 35326	=	3566	23.800 20.000 3.800

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul N+1

- primirea subvenției:

3	1111	=	3534	12.000

- plata furnizorului:

4	3566	=	1111	23.800

- amortizare anuală a clădirii:

5	652	=	46122	4.000

- transferul subvenției la venituri:

6	37911	=	7492	2.400

2. O instituție de credit constată, pe data de 31 decembrie N, la inventariere, un plus la o piesă de mobilier în valoare de 10.000 lei. Aceasta se intenționează a se folosi 5 ani, amortizându-se liniar. La data de 1 ianuarie N+3, piesa de mobilier se donează unei persoane juridice fără scop lucrativ. Înregistrați operațiunile pentru perioada N – N+3.

Rezolvare

Exercițiul N

- constatare plus la inventar:

1	4424	=	37911	10.000

Exercițiul N+1

- amortizarea anuală a piesei de mobilier:

2	652	=	46124	2.000

- transferul subvenției la venituri:

3	37911	=	7492	2.000

Exercițiul N+2

- amortizarea anuală a piesei de mobilier:

4	652	=	46124	2.000

- transferul subvenției la venituri:

5	37911	=	7492	2.000

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul N+3

- donația:

6	% 46124 6492	=	4424	10.000 4.000 6.000

- transferul subvenției la venituri:

7	37911	=	7492	6.000

4.7. Contabilitatea creanțelor și datoriilor aferente operațiunilor de leasing

Conform *IFRS 16 „Contracte de leasing"*, ***leasingul financiar*** este contractul prin care se transferă toate riscurile și beneficiile aferente dreptului de proprietate asupra unui activ suport[80]. În caz contrar, vorbim de ***leasing operațional***. Această distincție între cele două tipuri de contracte are sens *numai* pentru *locator* (entitatea care furnizează dreptul de a utiliza un activ suport pentru o anumită perioadă de timp în schimbul unei contravalori), tratamentul contabil fiind același din perspectiva *locatarului*[81] (entitatea ce obține dreptul de a utiliza activul suport pentru o anumită perioadă de timp în schimbul unei contravalori).

Un contract de leasing va fi recunoscut ca leasing financiar dacă îndeplinește cel puțin una dintre următoarele condiții[82]:

- din contract rezultă că, până la sfârșitul acestuia, se transferă locatarului titlul de proprietate asupra bunului;
- locatarul are opțiunea de a cumpăra activul la un preț estimat a fi suficient de mic față de valoarea justă la data la care opțiunea devine exercitabilă, astfel încât, la începutul contractului de leasing, există în mod rezonabil certitudinea că opțiunea va fi exercitată;
- durata contractului de leasing acoperă, în cea mai mare parte, durata de viață economică a activului suport, chiar dacă titlul de proprietate nu este transferat;

---

[80] Activul suport ceste cel care face obiectul contractului de leasing și pentru care locatorul a acordat dreptul de utilizare unui locatar.

[81] Bizon, M., *IFRS 16- noua viziune contabilă internațională asupra leasingului*, Revista Finanțe Publice, Contabilitate, nr. 4/2018, p. 4.

[82] IASB, *IFRS 16 Contracte de leasing*, Jurnalul Oficial al UE nr. 291/9.11.2017, par. 63-64, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R1986&from=DE, accesat la data de 12.12.2022.

Scanned with OKEN Scanner

- la începutul contractului, valoarea actualizată a plăților de leasing este cel puțin egală cu valoarea justă a activului suport;
- activele suport sunt de natură specială, astfel încât numai locatarul le poate utiliza fără modificări majore;
- dacă locatarul poate rezilia contractual de leasing, pierderile locatorului legate de această reziliere sunt suportate de locatar;
- câștigurile sau pierderile rezultate din variația valorii juste reziduale cad în sarcina locatarului;
- locatarul are capacitatea de a continua leasingul pentru o a doua perioadă, la o chirie substanțial mai redusă decât chiria pieței.

Termenii cheie utilizați în contabilitatea contractelor de leasing, conform IFRS 16, sunt[83]:

- *valoarea reziduală*, respectiv suma care se poate obține din cedarea unui activ, după deducerea costurilor aferente cedării, la sfârșitul duratei de viață utilă. În *IFRS 16 „Contracte de leasing"* se prezintă două tipuri de valoare reziduală: valoarea reziduală *garantată*, adică acea partea a valorii reziduale garantată locatorului de către o persoană neasociată locatarului (valoarea maximă ce poate deveni exigibilă în orice moment) și valoarea reziduală *negarantată* – acea parte din valoarea reziduală a bunului a cărei valorificare de către locator nu este sigură sau este garantată numai de o parte afiliată acestuia[84];
- *plățile de leasing* sunt acele plăți fixe pe care locatarul le efectuează de-a lungul duratei contractului de leasing, minus stimulentele de leasing, la care se adaugă valoarea reziduală garantată; nu intră în aceste plăți minime chiria contingentă (partea din rată care depinde de criterii care nu se află sub controlul părților – cum ar fi diferențele de curs, gradul de utilizare a bunului, procente din vânzările viitoare), costurile serviciilor și impozitele pe care locatorul le va plăti și care se vor rambursa acestuia;
- *actualizarea plăților minime* înseamnă exprimarea valorii acestor plăți într-o monedă actuală, prin folosirea unei rate de actualizare. În IFRS 16, rata de actualizare este *rata implicită a dobânzii contractului;*
- *investiția brută în leasing* este suma dintre: plățile de leasing de primit de către locator în baza unui contract de leasing financiar și orice valoare reziduală negarantată acumulată în contul locatorului;

---

[83] Istrate, C., op. cit., pp. 84-100.

[84] ***, *Clasificarea contractelor de leasing. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de leasing* (I), CECCAR Business Magazine, nr. 11, 27 mar. – 2 apr. 2018, Expertiza și auditul afacerilor.

Scanned with OKEN Scanner

- *investiția netă în leasing* este mărimea obținută prin actualizarea investiției brute cu rata implicită din contractul de leasing;
- *rata implicită a dobânzii* este cea care determină ca valoarea actualizată a (a) plăților de leasing și a (b) valorii reziduale negarantate să fie egală cu suma (i) valorii juste a activului suport și (ii) a oricărui cost direct inițial al locatorului;
- *venitul financiar neîncasat* este diferența dintre investiția brută și cea netă în leasing;
- *stimulentele de leasing*, respectiv plățile efectuate de locator către locatar sau rambursarea sau asumarea de către locator a costurilor locatarului.

Locatorii trebuie să recunoască în contabilitate activele date în regim de leasing financiar drept ***creanțe***, la o valoare egală cu valoarea investiției nete în contractul de leasing. De asemenea, locatorul înregistrează:

1) veniturile, care reprezintă valoarea justă a activului suport sau, dacă este mai mică, valoarea actualizată a plăților de leasing care îi revin;
2) costul vânzării, care este costul activului suport sau valoarea contabilă a acestuia, dacă este diferită, minus valoarea actualizată a valorii reziduale negarantate;
3) profitul sau pierderea din vânzare (respectiv, diferența dintre veniturile și costurile aferente vânzării) în conformitate cu politica pentru vânzări promoționale, căreia i se aplică *IFRS 15 „Venituri din contractele cu clienții"*.

Locatorul va utiliza pentru leasingul financiar contul de activ ***471 „Creanțe din operațiuni de leasing financiar"***, care se dezvoltă pe conturile sintetice de gradul II aferente. Dobânzile de primit (calculate și neajunse la scadență) se înregistrează periodic, cu ajutorul contului *4717 „Creanțe atașate și sume de amortizat"*. În reflectarea dobânzii intervine și contul de venituri care remunerează investiția și serviciile prestate, ***704 „Venituri din operațiunile de leasing"***.

Aplicație privind leasingul financiar la locator

O instituție de credit (prin filiala sa de leasing, care este o instituție financiară nebancară) intră într-un contract de leasing financiar cu societatea „X" (locatar), pentru un mijloc de transport. Condițiile contractului sunt:

- plățile anuale de leasing sunt de 15.000 lei și se efectuează pe 31 decembrie a fiecărui an;
- mijlocul de transport are o valoare contabilă de 60.000 lei și o valoare justă de 65.000 lei;

Scanned with OKEN Scanner

- valoarea reziduală a mijlocului de transport este de 12.000 lei, din care 4.000 lei este garantată de un terț (8.000 lei este valoarea negarantată).

Să se înregistreze toate operațiunile de leasing la locator.

Rezolvare

Datele de pornire sunt redate în tabelul nr. 4.3.

Tabelul nr. 4.3. *Plățile de leasing, valoarea reziduală și rata implicită*

Data	Plăți	Explicații	
31.12.2016	15.000	plăți de leasing	
31.12.2017	15.000	plăți de leasing	
31.12.2018	15.000	plăți de leasing	
31.12.2019	15.000	plăți de leasing	
31.12.2020	15.000	plăți de leasing	
31.12.2020	4.000	plăți de leasing	valoare reziduală garantată
31.12.2020	8.000		valoare reziduală negarantată
	9,6172%	rata implicită	

Suma plăților de leasing (plățile fixe + valoarea reziduală garantată), la care se adaugă valoarea reziduală negarantată reprezintă investiția brută în leasing (87.000 lei). Se calculează investiția netă în leasing prin actualizare (vezi tabelul nr. 4.4).

Tabelul nr. 4.4. *Calcule ale investiției nete în leasing*

Data	Plăți brute de leasing	Factor de actualizare	Plăți nete (valoarea prezentă)	Explicații
31.12.N	15.000	0,912265	13.684	plăți nete de leasing
31.12.N+1	15.000	0,832228	12.483	plăți nete de leasing
31.12.N+2	15.000	0,759213	11.388	plăți nete de leasing
31.12.N+3	15.000	0,692604	10.389	plăți nete de leasing
31.12.N+4	15.000	0,631679	9.475	plăți nete de leasing
31.12.N+5	4.000	0,631679	2.527	plăți nete de leasing
31.12.N+6	8.000	0,631679	5.053	
Total	87.000		65.000	

La data inițierii contractului de leasing, instituția de credit înregistrează articolul[85]:

1	%	=	%	119.947	119.947
	4713		3612	65.000	60.000
	6311		74997	54.947	59.947

[85] Dobânda poate fi înregistrată ca venit în avans/sume de amortizat la data inițierii contractului, urmând a se transfera anual la venituri curente, la încasare (47172=7041). Pentru detalii vezi ***, *Wiley Interpretation and application of IFRS standards 2020*, John Wiley & Sons, New Jersey, 2020, pp. 550-551.

Scanned with OKEN Scanner

Câteva precizări: creanța de leasing este la nivelul valorii juste a mijlocului de transport (investiția netă în leasing); mijlocul de transport este un activ destinat vânzării (cumpărat de la dealer-ul auto pentru a fi dat în leasing) și se scoate din evidență la valoarea sa contabilă; operațiunea se tratează ca o vânzare, motiv pentru care se înregistrează un venit la nivelul investiției nete din leasing din care se scade valoarea actualizată a valorii reziduale negarantate. Această valoare se scade și din costul activului vândut (trecut pe cheltuieli). Profitul instituției este diferența dintre venitul din vânzare și costul vânzării (care este și diferența dintre valoarea contabilă și valoarea justă a activului suport).

Dobânda aferentă leasingului se calculează conform tabelului nr. 4.5.

Tabelul nr. 4.5. *Calcule rata de leasing*

An	Capital (începutul anului)	Venit din dobânzi	Plăți anuale	Rambursări de capital	Capital (sfârșitul anului)
N	65.000	6.251	-15.000	-8.749	56.251
N+1	56.251	5.410	-15.000	-9.590	46.661
N+2	46.661	4.487	-15.000	-10.513	36.148
N+3	36.148	3.476	-15.000	-11.524	24.625
N+4	24.625	2.375*	-15.000	-12.625	12.000
Total		22000	-75000	-53000	

*din cauza rotunjirilor este necesar ca pentru ultimul an să se facă o ajustare astfel încât capitalul final să fie egal cu valoarea reziduală a activului suport.

Anual, instituția va înregistra încasarea ratei de leasing și venitul din dobânzi, la 31 decembrie.

2	2511	=	%	15.000
			4713	8.749
			7041	6.251

La scadență, locatarul va restitui activul.

3	3612	=	4713	12.000

Locatarii/utilizatorii trebuie să recunoască operațiunile de leasing (financiar și operațional) ca active denumite ***„drepturi de utilizare"*** și ca ***datorii din leasing*** la o valoare egală, la începutul leasingului, cu valoarea actualizată a ratelor de leasing plătibile pe durata contractului, actualizate cu rata dobânzii implicite a contractului, dacă aceasta poate fi determinată[86]. După data începerii derulării

[86] Rusu, G., Cazazian, R., *IFRS 16 din punctul de vedere al locatarului*, Audit financiar, nr. 4 (32)/ 2019, pp. 7-12.

Scanned with OKEN Scanner

leasingului, locatarul trebuie să evalueze activul aferent dreptului de utilizare, de regulă, aplicând modelul bazat pe cost, adică să-l amortizeze periodic. În ceea ce privește evaluarea ulterioară a datoriei care decurge din contractul de leasing, aceasta se poate majora pentru a reflecta dobânda asociată datoriei și reduce pentru a reflecta plățile de leasing efectuate.

Ratele de leasing plătite se compun din dobândă și principal (amortizarea soldului datoriei). Acesta din urmă se înregistrează cu ajutorul contului de pasiv ***472 „Datorii din operațiuni de leasing financiar"***, care se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II. Dobânzile de plătit (calculate și neajunse la scadență) se înregistrează cu ajutorul contului *4727 „Datorii atașate și sume de amortizat"* în contrapartida contului de cheltuieli (*6041 „Dobânzi aferente datoriilor din operațiuni de leasing"*). IFRS 16 lasă la latitudinea locatarilor includerea sau nu în bilanț a contractelor de leasing a căror durata este mai mică de un an și a celor ale căror active suport sunt de valoare mică (s-a avut în vedere, în faza elaborării standardului, suma de 5.000 USD, dar aceasta nu a fost inclusă în versiunea finală a IFRS 16)[87]. Ordinul BNR nr. 27/2010 precizează că locatarul va înregistra sumele plătite sau de plătit aferente perioadei curente cu ajutorul contului *6042 „Cheltuieli cu chiriile"*.

Aplicație privind leasingul financiar la locatar

Reluăm aplicația anterioară, cu instituția de credit în postura de locatar.

Rezolvare

- drepturile de utilizare a mijlocului de transport preluat în leasing financiar:

1	443	=	4722	65.000

- înregistrarea mijlocului de transport în conturi din afara bilanțului:

2	999	=	9981	75.000

- amortizarea anuală a drepturilor de utilizare:

3	653	=	462	13.000

- cheltuiala cu dobânda de plată anuală:

4	6041	=	47271	6.251

[87] Săcărin, M., *IFRS 16 „Leases" – consequences on the financial statements and financial indicators*, Audit Financiar, vol. XV, nr. 1(145)/2017, pp. 114-122.

Scanned with OKEN Scanner

- factura pentru plata ratei anuale:

5	% 4722 47271	=	3566	15.000 8.749 6.251

- plata facturii:

6	3566	=	1111/121/122/2511	15.000

- la expirarea contractului, scoaterea din evidență a drepturilor de utilizare:

7	462	=	443	65.000

- scoaterea din evidența extra-bilanțieră a activului suport:

8	9981	=	999	75.000

Leasingul operațional

Locatorii trebuie să mențină bunurile date în regim de leasing operațional în conturile de imobilizări necorporale, corporale sau alte active corespunzătoare. Sumele primite sau de primit, reprezentând chirii aferente acestor contractelor și aparținând perioadei curente, sunt înregistrate cu ajutorul contului *7042 „Venituri din chirii"*. Acestea corespund plăților de leasing neactualizate. Activele date în leasing operațional se amortizează, dacă este cazul, de către locator, conform prevederilor din *IAS 16 „Imobilizări corporale"* și *IAS 38 „Imobilizări necorporale"*. Amortizarea se înregistrează pe durata de viață a activului și nu pe durata contractului de leasing operațional.

Locatarii evidențiază activele luate în leasing operațional exact în același mod cu cele procurate în leasing financiar.

Aplicație privind leasingul operațional la locator

O instituție de credit deține un echipament informatic cu valoarea contabilă de 140.000 lei, durata de viață de 7 ani și valoarea reziduală zero. Amortizarea sa se face în regim liniar. În anul al treilea de utilizare, instituția închiriază echipamentul în cadrul unui contract de leasing operațional pe o perioadă de 3 ani, încasând în avans, pe 31 decembrie, chiria anuală de 30.000 lei. La expirarea duratei de viață, echipamentul este scos din evidență. Să se înregistreze toate operațiunile legate de echipament.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

- amortizarea anuală a echipamentului înainte de contractul de leasing operațional:

N	652	=	46124	20.000
N+1	652	=	46124	20.000

- amortizarea anuală, închirierea în leasing operațional și încasarea chiriei în avans:

N+2	652	=	46124	20.000
N+2	1111/121/122/2511	=	376	30.000

- la 31 decembrie N+3:

N+3	376	=	7042	30.000
N+3	652	=	46124	20.000
N+3	1111/121/122/2511	=	376	30.000

- la 31 decembrie N+4:

N+4	376	=	7042	30.000
N+4	652	=	46124	20.000
N+4	1111/121/122/2511	=	376	30.000

- la 31 decembrie N+5 expiră contractul de leasing operațional:

N+5	376	=	7042	30.000
N+5	652	=	46124	20.000

- amortizarea anuală a echipamentului pentru ultimul an de utilizare și scoaterea sa din evidență:

N+6	652	=	46124	20.000
N+6	46124	=	4424	140.000

Pentru cazul rar în care rata dobânzii devine negativă, este prevăzut contul bifuncțional ***473 „Dobânzi care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective"***. Acesta se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II pentru a reflecta *4731 „Dobânzi de încasat"*, cont de activ reprezentând remunerarea pozitivă a datoriilor financiare din operațiuni de leasing, respectiv *4732 „Dobânzi de plătit"*, cont de pasiv reprezentând remunerarea negativă a activelor financiare din operațiuni de leasing.

Scanned with OKEN Scanner

4.8. Contabilitatea activelor financiare restante și depreciate și a ajustărilor pentru deprecierea activelor imobilizate

Pentru reflectarea contabilă a activelor financiare restante și depreciate s-a creat grupa de conturi **48 „Active financiare restante și active financiare depreciate"**. Potrivit Ordinului BNR nr. 27/2010, activele financiare imobilizate, precum creditele subordonate și creanțele din operațiuni de leasing financiar, inclusiv dobânzile și sumele de amortizat aferente, care înregistrează restanțe, dar pentru care nu sunt recunoscute pierderi așteptate pe durata de viață și care nu au fost depreciate la momentul recunoașterii inițiale, se evidențiază în contul ***481 „Active financiare restante"***, cele pentru care riscul de credit a crescut semnificativ de la recunoașterea inițială, dar nu sunt depreciate, se evidențiază în contul ***482 „Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ"***, cele care sunt depreciate la data raportării se evidențiază în contul ***483 „Active financiare depreciate la data raportării"***, iar cele care au fost depreciate încă de la recunoașterii inițiale se înregistrează în contul ***484 „Active financiare depreciate la recunoașterea inițială"***. Dacă la creanțele din operațiuni de leasing financiar, inclusiv dobânzile și sumele de amortizat aferente, se aplică abordarea simplificată, se folosește contul ***485 „Creanțe din operațiuni de leasing financiar – abordarea simplificată"***, indiferent dacă sunt sau nu sunt depreciate la data raportării.

Ajustările pentru depreciere se înregistrează în baza principiului prudenței, ca diferență între valoarea de utilitate sau de inventar (mai mică) și valoarea netă contabilă (mai mare), atunci când pierderea de valoare este una reversibilă sau temporară.

Ajustările pentru deprecierea imobilizărilor se constituie și suplimentează (dacă este nevoie) pe seama cheltuielilor, la sfârșitul exercițiului financiar, pentru:

- titlurile de participare;
- imobilizările (în curs, necorporale și corporale);
- activele reprezentând dreptul de utilizare.

În cursul exercițiului următor, ajustările se pot diminua sau anula prin transferul la venituri.

Evidența contabilă a acestor ajustări se ține cu ajutorul conturilor sintetice de gradul I, II și III, din **grupa 49 „Ajustări pentru depreciere și pierderi așteptate aferente activelor imobilizate și alte ajustări"**, conturile ***491 „Ajustări pentru deprecierea titlurilor de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun"*** și ***492 „Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor și activelor reprezentând dreptul de utilizare"***. Acestea sunt conturi de pasiv se

Scanned with OKEN Scanner

creditează la constituire sau majorare și se debitează la consumarea, diminuarea sau anularea lor. Soldurile creditoare ale conturilor arată valoarea ajustărilor constituite. Pentru înregistrarea ajustărilor pentru deprecierea imobilizărilor se folosesc și conturile *6641„Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea titlurilor de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun"* și *6642 „Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea imobilizărilor și activelor reprezentând dreptul de utilizare"*; respectiv *7641 „Venituri din ajustări pentru deprecierea titlurilor de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun"* și *7642 „Venituri din ajustări pentru deprecierea imobilizărilor și activelor reprezentând dreptul de utilizare"*.

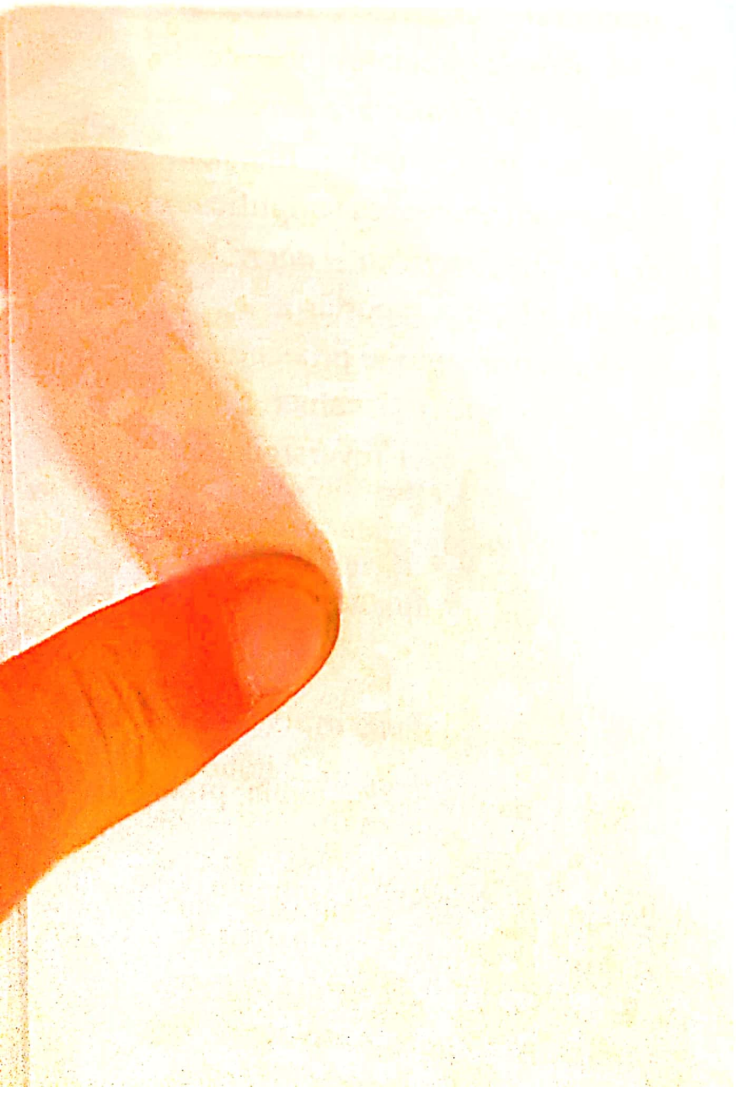

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 5
Contabilitatea operațiunilor de trezorerie și a decontărilor interbancare

Contabilitatea acestor operațiuni se asigură cu ajutorul conturilor din **clasa 1 „Conturi de trezorerie și operațiuni interbancare"**, care permit evidențierea operațiunilor de casă, a operațiunilor de decontare cu Banca Națională a României privind conturile curente, conturile de depozit și împrumuturile de refinanțare primite de la BNR, dar și a decontărilor prin conturile de corespondent, a depozitelor interbancare, creditelor și împrumuturilor interbancare, acordurilor de răscumpărare, titlurilor date sau luate cu împrumut și altor valori de recuperat sau de plătit.

5.1. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de casă și cu alte valori

Operațiunile de încasări și plăți în numerar mai sunt cunoscute sub denumirea de *operațiuni de casă*. Numerarul este definit[88] ca deținerea de bancnote (suport de hârtie) și monedă (suport metalic) națională și alte monede aflate în circulație care sunt folosite în mod obișnuit la efectuarea plăților. Bancnotele și monedele sunt emise de băncile centrale sau de guverne. Sunt asimilate numerarului și alte instrumente de plată similare acestuia, cum ar fi[89]: obligațiunile la purtător, cecurile de călătorie neutilizate, tichetele de masă, cupoanele, bonurile de casă.

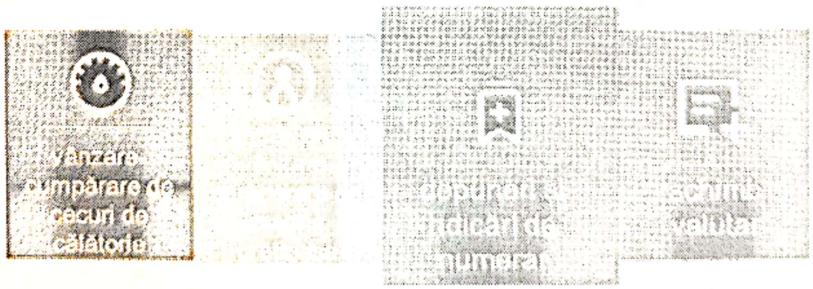

Figura nr. 5.1. *Încasări și plăți în numerar*

[88] ***, *Regulament BNR nr 4/2014 privind raportarea de date și informații statistice la Banca Națională a României*, publicat în Monitorul Oficial a României nr. 602/2014, art. 6, lit. a.
[89] Moroșan, G., op. cit., p. 152.

Încasările și plățile în numerar sunt efectuate la ghișeul băncilor, prin casierii, și provin din operațiunile descrise în figura nr. 5.1, la care se poate adăuga și subscrierea de obligațiuni[90].

Casieriile instituției de credit și compartimentul de tezaur sunt cele care gestionează operațiunile de încasări și plăți în numerar. Pentru aceasta, băncile sunt autorizate de BNR care: i) verifică dacă se respectă legislația legată de operațiunile cu numerar și se dețin spații și echipamente/amenajări speciale și ii) comunică băncilor plafoane de casă.

Casieriile instituțiilor de credit pot fi: operative (pentru încasări și plăți în lei și valute); de schimb valutar (amplasate în afara băncii) și speciale (pentru operațiuni cu metale prețioase, primirea de valori depuse spre păstrare de clienți sau derularea de operațiuni cu numerar în cadrul rețelei bancare – apar la sucursale)[91]. De multe ori, în unitățile operaționale nu se justifică funcționarea unor casierii specializate, ceea ce face să existe casierii mixte, care realizează toate sau mai multe din aceste operațiuni.

Documentele justificative care se folosesc în operațiunile cu numerar sunt:

- pentru încasări: foaie de vărsământ cu chitanță – folosită pentru depunere numerar; ordin de încasare – pentru operațiuni de depunere interne băncii; borderou însoțitor – pentru depuneri de numerar de către persoane juridice prin genți sigilate; documente de casă emise de sistemul informatic al băncii (vei figura nr. 5.2);

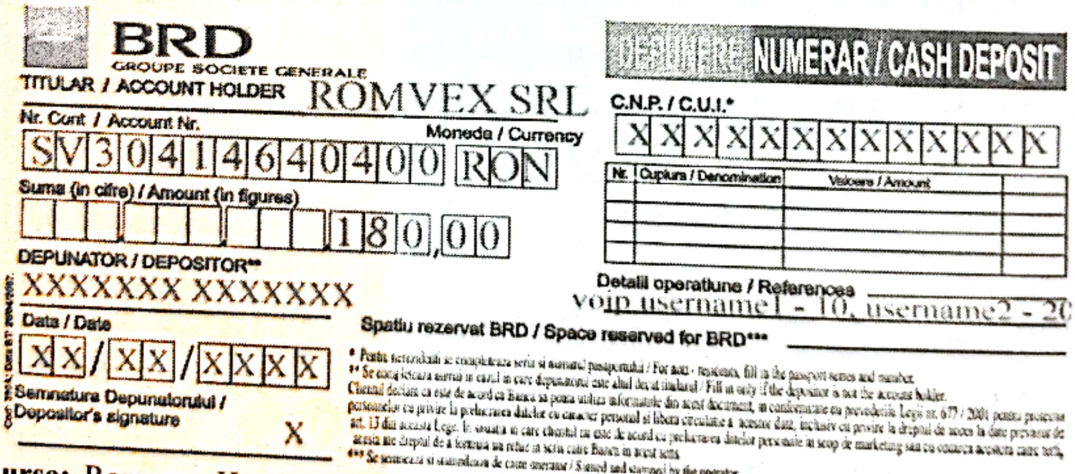

Sursa: Romvex, *How you can pay*, disponibil la https://romvex.ro/img/brd.jpg, accesat la data de 3.12.2022.

Figura nr. 5.2. *Document depunere numerar de către clienți*

[90] Ștefan, A.B., op. cit., p. 65.
[91] Dedu, V., Enciu, A., op. cit., pp. 45-46.

Scanned with OKEN Scanner

- pentru plăți: cec; ordin de plată – pentru depunerea excedentului de numerar la BNR sau redistribuirea între subunități și pentru plata unor cheltuieli proprii; cerere pentru răscumpărarea certificatelor de depozit; cambie, bilet la ordin; documente emise de sistemul informatic al băncii.

Contabilitatea operațiunilor de casă se ține potrivit normelor proprii, emise cu respectarea reglementărilor Băncii Naționale a României. Cu ajutorul conturilor din **grupa 10 „Casa și alte valori"** se asigură evidența existenței și mișcării valorilor în casă (bancnote, monede și cecuri de călătorie), inclusiv a numerarului aflat în ghișeele automate de bancă (ATM-uri) și în automatele de schimb valutar (ASV-uri).

În contul de activ ***101 „Casa"*** se înregistrează valoarea bancnotelor și monedelor românești și străine în circulație, utilizate de obicei pentru efectuarea de plăți, aflate în casieriile instituției de credit, precum și mișcarea acestora ca urmare a încasărilor și plăților efectuate. Celelalte bancnote și monede sunt înregistrate în conturile de stocuri, respectiv *3612 „Alte active deținute în vederea vânzării"*. Acest cont se debitează cu sumele reprezentând încasări, în lei și valută și se creditează cu plățile în numerar, în lei și valută. Soldul debitor al contului reprezintă numerarul existent în casieria instituțiilor de credit, în lei sau în valută.

Funcțiunea contului este exemplificată în cele ce urmează:

- depunerea de numerar de către clienți în contul lor curent (1a) și constituirea unui depozit (1b):

1a	101	=	2511	3.000
1b	101	=	2532	100.000

- alimentarea casieriei cu numerar de la BNR (2a) și de la alte unități ale băncii (2b):

2a	% 101 6019	=	1111	50.500 50.000 500
2b	101	=	341	8.000

- rambursarea unui credit de trezorerie (3a) și primirea de aporturi în numerar (3b):

3a	101	=	2021	225.000
3b	101	=	508	50.000

- plus de inventar în casierie (4a) și încasarea unei facturi de chirie (4b):

4a	101	=	3566	100
4b	101	=	3556	750

- restituire avansuri spre decontare (5a) și încasarea unor debite de la angajați (5b):

5a	101	=	3552	30
5b	101	=	35192	250

- retrageri de sume în numerar de către clienți din contul lor curent (6a) și lichidarea unui depozit la termen și a dobânzii aferente (6b):

6a	2511	=	101	3.000
6b	%	=	101	2.537
	2532			2.500
	2537			37

- minus de inventar în casierie (7a) și depunerea de numerar la BNR (7b):

7a	3556 (35192)	=	101	50
7b	1111	=	101	50.000

- plata facturii de chirie (8a) și transferul de sume în ATM-uri (8b):

8a	3556	=	101	500
8b	102	=	101	10.000

- plata salarii (9a) și avansuri spre decontare acordate personalului (9b):

9a	3511	=	101	2.500
9b	3552	=	101	700

Pentru operațiunile de casă în valută se utilizează, în plus, conturile *3721 „Poziție de schimb"* și *3722 „Contravaloarea poziției de schimb"*, alături de *conturile 6061 „Cheltuieli din diferențe de curs valutar aferente tranzacțiilor în valută"*, respectiv *7061 „Venituri din diferențe de curs valutar aferente tranzacțiilor în valută"* pentru eventualele diferențe de curs valutar constatate la sfârșitul perioadei între cursul valutei din stoc și cursul de referință al BNR, în condițiile aplicării metodei „la cursul zilei"[92].

Numerarul aflat în ghișeele automate de bancă (ATM-uri) și în automatele de schimb valutar (ASV-uri) este reflectat în contabilitate prin contul de activ ***102 „Numerar în ATM-uri și ASV-uri"***, care se debitează cu alimentările cu numerar ale automatelor bancare și se creditează cu retragerile de numerar de către clienții aceleiași bănci sau ai altor instituții de credit, ori de deținătorii de carduri cărora li s-au acordat linii de credit. Soldul debitor al contului reflectă numerarul, în lei sau valută, aflat în automatele bancare.

[92] Doroș, A., op. cit., p. 104.

Scanned with OKEN Scanner

Funcțiunea contului este exemplificată în cele ce urmează:

- alimentarea cu numerar a automatelor bancare:

1	102	=	101	100.000

- retragerile de numerar de către clienții băncii (2a) și cei ai altor bănci (2b):

2a	2511	=	102	55.000
2b	121/ 122	=	102	35.000

- retragerile de numerar de către deținătorii de carduri care au descoperiri de cont:

3	20213	=	102	1.000

Retragerile de numerar din bancomate se realizează prin intermediul cardurilor. Comisioanele încasate de instituția de credit pentru operațiunile cu carduri reprezintă venituri înregistrare prin contul *7085 „Venituri privind mijloacele de plată"*[93].

Pentru a reduce costurile ridicate de colectarea, depozitarea, distribuirea și asigurarea securității numerarului, băncile, pe de o parte descurajează tranzacțiile în numerar, pe de alta, externalizează serviciile de gestionare a numerarului[94]. Există furnizori specializați care transportă și gestionează numerarul și metalele/pietrele prețioase, inclusiv alimentează și întrețin ATM-urile.

Aplicație retragere numerar din ATM

Clientul sucursalei Iași a instituției de credit „A" retrage numerar din ATM-ul sucursalei Piatra Neamț a instituției de credit „B", în valoare de 500 lei. Să se înregistreze operațiunile legate de numerarul din ATM în contabilitatea ambelor instituții de credit (atât la centrala bancară, cât și la sucursale).

Rezolvare

La instituția de credit „B"

- retragerea numerarului la sucursala Piatra Neamț:

1	341	=	102	500

- transferul creanței de recuperat de la instituția de credit „A" către centrala bancară a instituției de credit „B" (aflată la București):

2	1611	=	341	500

[93] Matei, N.C., *Contabilitatea instituțiilor de credit*, Editura ProUniversitaria, București, 2018, p. 88.
[94] Ștefan, A.B., op. cit., p. 171.

Scanned with OKEN Scanner

- recuperarea creanței de la „A”:

3	1111/121	=	1611	500

La instituția de credit „A”

- reținerea sumei din contul clientului care și-a retras numerarul la sucursala Iași:

1	2511	=	341	500

- transferul datoriei față de instituția de credit „B” către centrala bancară a instituției de credit „A” (aflată la București):

2	341	=	1621	500

- plata datoriei către „B”:

3	1621	=	1111/121	500

Pe lângă ATM și ASV-uri, în ultimii ani au apărut alte echipamente care permit efectuarea de multiple operațiuni ce implică ridicarea și depunerea de numerar, schimbul valutar și plăți cu numerar (de exemplu, de facturi) de către persoane fizice și juridice fără intervenția directă a casieriei (așa-numitele operațiuni de *self-service* sau *self-banking*). Aceste echipamente au denumiri diferite de la o bancă la alta, permițând, în multe cazuri, derularea non-stop a operațiunilor.

Se pot regăsi sub denumirea de ghișeu multifuncțional, ghișeu rapid, automat depunere numerar (Autosafe) la BCR[95]; Multi Functional Machine (MFM) la Raiffeisen Bank[96]; bancomate multifuncționale la Banca Transilvania[97] etc.

Operațiunile de casă se referă nu doar la numerarul din casierie și ATM-uri/ASV-uri, ci și la *alte valori*. Un exemplu în acest sens este *cecul de călătorie*.

Cecurile de călătorie sunt instrumente de plată emise, de regulă, de organisme specializate[98], pentru o sumă fixă[99] și într-o monedă determinate (USD, EUR, CHF,

---

[95] ***, *BCR Self Service*, disponibil la https://www.bcr.ro/ro/persoane-fizice/digital-banking/echipamente-self-service, accesat la data de 8.09.2022.

[96] ***, *Operațiuni prin bancomate (ATM) și multifuncționale (MFM)*, disponibil la https://www.raiffeisen.ro/imm/produse-si-servicii/operatiuni-curente/canale-electronice/atm-si-multifunctionale/, accesat la data de 8.09.2022.

[97] ***, *Lista bancomatelor multifuncționale*, disponibil la https://www.bancatransilvania.ro/blog/educatie-financiara/lista-bancomatelor-bt-multifunctionale-/, accesat la data de 8.09.2022.

[98] Exemple de organisme specializate: American Express Banking, Thomas Cook Co., Visa, Euro Pay International, Master Card International.

[99] 5, 10, 20, 100 etc. unități monetare, dar la eurocecuri se poate completa suma de către clientul băncii, fără a depăși o limită superioară.

Scanned with OKEN Scanner

JPY, CAD etc.). Asemenea cecuri au, în general o valabilitate nelimitată în timp, sunt acceptate ca instrument de plată sau pot fi schimbate imediat în monedă locală. Sunt sigure deoarece posesorul le semnează o dată la primirea lor și a 2-a oară la depunere spre încasare sau la achiziția bunurilor/serviciilor.

Principalele operațiuni care se efectuează cu cecurile de călătorie sunt (vezi figura nr. 5.3):

- emiterea (tipărirea) cecurilor de călătorie și/sau darea lor în consignație pentru a fi vândute de către alte instituții de credit;
- primirea în consignație și vânzarea cecurilor de călătorie (aceasta este de fapt emisiunea lor pentru că până atunci sunt doar imprimate speciale);
- cumpărarea cecurilor de călătorie de la clientelă, remiterea spre încasare și încasarea contravalorii acestora de la emitent.

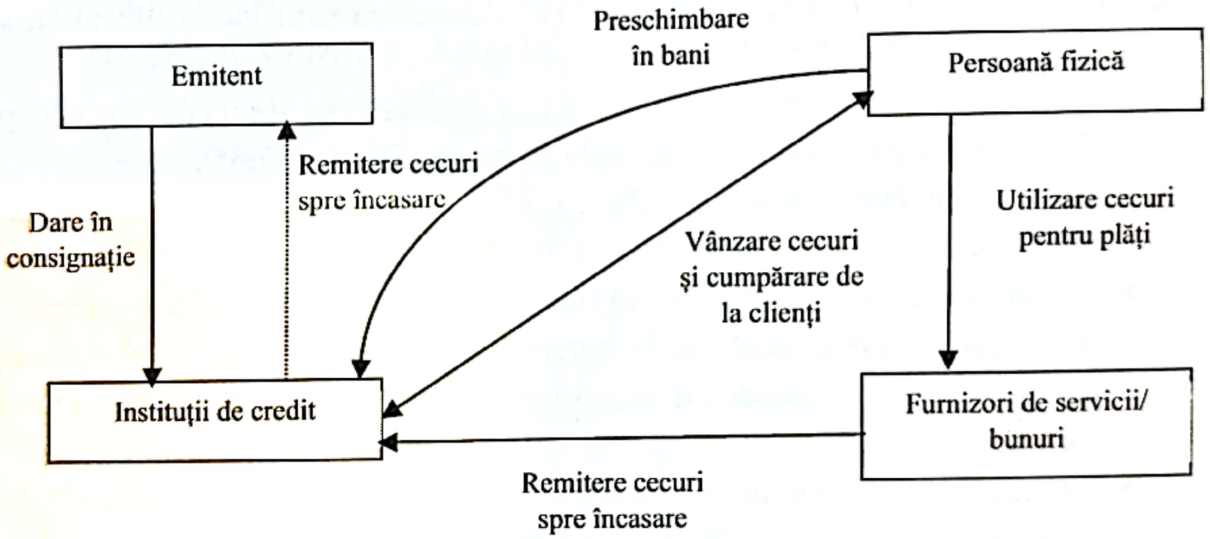

Figura nr. 5.3. *Circuitul cecurilor de călătorie*

Potrivit Ordinului BNR 27/2010, înregistrarea operațiunilor privind cecurile de călătorie în conturile de bilanț nu intervine decât în momentul vânzării sau cumpărării acestora, precum și în cadrul operațiunilor de decontare cu emitentul. Cecurile de călătorie date și, respectiv, primite în consignație se înregistrează în alte conturi în afara bilanțului până la punerea lor în circulație (prin conturile *9982 „Alte valori date"* și *9981 „Alte valori primite"*). Un cec de călătorie arată ca în figura nr. 5.4.

Scanned with OKEN Scanner

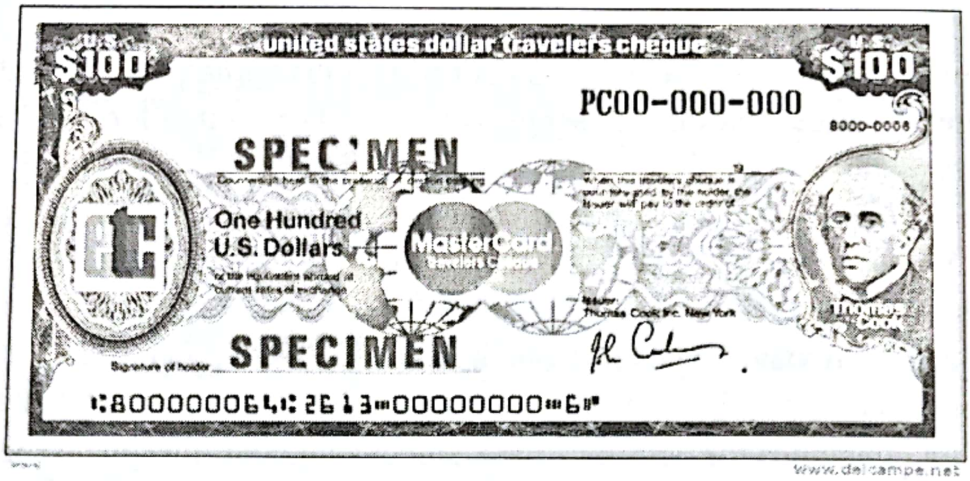

Figura nr. 5.4. *Specimen de cec de călătorie*

Deși utilizarea cecurilor de călătorie este tot mai redusă în contextul folosirii pe scară largă a cardurilor (de debit, de credit), acestea sunt încă utile în situații precum[100]:

- persoana nu deține un card de debit sau de credit sau acesta nu este acceptat în străinătate (nu este, de exemplu, Visa sau Master Card);
- persoana călătorește în străinătate unde nu are acces la ATM sau acesta nu funcționează sau nu are cash;
- schimbul valutar. Schimbarea numerarului în valută (de exemplu, în aeroport) poate să aibă loc la cursuri nefavorabile, lucru care este evitat prin utilizarea cecului de călătorie, ce garantează un anumit curs de schimb;
- evitarea comisioanelor pentru tranzacții în străinătate la cardurile de debit sau credit;
- o măsură în plus de siguranță pe timpul călătoriei. Hoții, în general, fură din bagaje sau camere, bani (nu cecuri). Chiar dacă sunt furate, acestea necesită semnătura și un act de identitate al deținătorului original, deci nu pot fi încasate de altcineva. În caz de furt, se pot recupera banii de la emitent, dacă sunt respectate anumite condiții.

Dezavantajul principal al cecurilor de călătorie poate consta în găsirea unei bănci, unui hotel sau comerciant care acceptă un asemenea instrument.

Instituțiile de credit care onorează (cumpără) cecurile de călătorie prezentate de persoane fizice sau juridice, române sau străine, pun în funcțiuni contul de activ

[100] Rodriguez, C. *Traveler's Checks When Traveling Abroad — Useful or Outdated?*, 28 august 2021, disponibil la https://upgradedpoints.com/travel/travelers-checks/, accesat la data de 2.11.2021.

Scanned with OKEN Scanner

109 „Alte valori", până la încasarea lor de la emitenți. Contul se debitează cu valoarea cecurilor cumpărate de la clientelă și se creditează cu valoarea cecurilor remise spre încasare unităților emitente. Soldul debitor al contului reprezintă suma cecurilor de călătorie cumpărate și neremise emitenților pentru recuperarea contravalorii acestora. Trimiterea periodică (remiterea) la emitent spre încasare se înregistrează cu ajutorul contului *1611 „Valori de recuperat"*. Vânzarea cecurilor (cumpărate de la emitent) către clienți se realizează prin contul *1621 „Alte sume datorate"*.

Aplicație privind cecurile de călătorie

O instituție de credit „X" desfășoară următoarele operațiuni privind cecurile de călătorie:

- cumpără, în numerar, de la clientul „A", un cec de călătorie emis de IC „Y", în valoare de 8.000 lei, percepând un comision de 1%;
- cumpără, cu plata din cont, de la clientul „B", un cec de călătorie emis de IC „Y", în valoare de 3.000 lei, percepând un comision de 1%;
- remite cecurile lui „Y" (emitentul) pentru încasarea contravalorii cecurilor de călătorie onorate;
- vinde clienților, în numerar, cecuri de călătorie emise de o altă instituție de credit, în valoare de 15.000 lei, comision 0,75%.

Rezolvare

- cumpărarea cecurilor de călătorie de la clientul „A":

1	109	=	%	8.000
			101	7.920
			7019	80

- cumpărarea cecurilor de călătorie de la clientul „B":

2	109	=	%	3.000
			2511.B	2.970
			7019	30

- remiterea cecurilor de călătorie băncilor emitente pentru încasarea contravalorii acestora:

3	1611	=	109	11.000

- vânzarea cecurilor de călătorie către clientelă:

4	101	=	%	15.000,0
			1621	14.887,5
			7019	112,5

Scanned with OKEN Scanner

5.2. Contabilitatea operațiunilor de decontare interbancară

Relațiile interbancare sunt dezvoltate cu alte bănci, independente din punct de vedere juridic, cum ar fi[101]:

- banca centrală: în acest caz relațiile se desfășoară prin conturile curente deschise la aceasta;
- bănci din cadrul sistemului bancar național: relațiile se desfășoară prin sistemul de compensare interbancară sau prin conturile de corespondent;
- bănci externe, provenind din alte sisteme bancare: relațiile sunt de corespondent sau de parteneriat.

O altă clasificare a operațiunilor de decontare constă în gruparea acestora în[102]:

- decontări directe (prin conturi de corespondent);
- decontări indirecte (prin sistemele de plăți electronice, care funcționează ca intermediar).

Relațiile de pe piața interbancară generează *creanțe și datorii* ce se sting prin *decontare bancară*, respectiv prin transferuri de bani în conturi sau prin instrumente de plată fără numerar.

5.2.1. Instrumente de decontare

Decontarea tranzacțiilor interbancare se face, în general, prin instrumente de plată fără numerar, în numele clienților sau în nume propriu, prin transmiterea unor ordine de plată. În acest sens, se folosesc instrumente de plată precum transferul credit, debitarea directă, cardul de plată, cecul, cambia, biletul la ordin.

Pentru a de derula o plată fără numerar, se parcurg două etape[103]:

- *etapa tranzacțională*, respectiv inițierea, validarea și transmiterea unei instrucțiuni de plată. care poate fi inițiată de plătitor (în cazul transferului credit) sau de beneficiar (în cazul debitării directe). Constă în verificarea identității utilizatorului serviciilor de plată și a valabilității utilizării unui anumit instrument de plată, inclusiv elementelor de securitate personalizate ale utilizatorului;
- *etapa de compensare și decontare*, în care participanții schimbă între ei mesaje de plată prin intermediul sistemului de plăți, pentru plăți de valoare mică. Obligațiile de plată rezultate din pozițiile nete calculate în procesul de

[101] Dedu, V., Enciu, A., op. cit., p. 25.
[102] Jalbă, L., *Contabilitate bancară. Note de curs*, Editura ProUniversitaria, București, 2019, p. 71.
[103] ***, *Mijloace de plată fără numerar*, disponibil la https://www.bnr.ro/Mijloace-de-plata-fara-numerar--305.aspx, accesat la data de 13.09.2022.

Scanned with OKEN Scanner

compensare se decontează prin intermediul sistemului de plăți de valoare mare, în funcție de moneda în care este exprimată suma de plată, respectiv ReGIS (pentru plăți în lei) sau TARGET2 (pentru plăți în euro)[104].

Instrumentele de plată fără numerar iau forma:

- *transferului credit*, adică acțiunea inițiată de plătitor, care presupune debitarea contului de plăți al plătitorului, deschis la instituția plătitorului, în scopul transferării de fonduri în contul de plăți al unui beneficiar[105];
- *debitării directe*, respectiv acțiunea inițiată de beneficiar în vederea debitării contului de plăți al plătitorului deschis la instituția acestuia, conform mandatului dat de plătitor;
- *cardului de plată*, adică dispozitivul fizic sau instrumentul virtual utilizat de către deținătorul său pentru a efectua operațiuni de plată. În această categorie sunt incluse, dar fără a se limita la, cardurile de debit (prin intermediul cărora utilizatorul folosește fondurile din contul său pentru a efectua plăți), de credit (prin intermediul cărora utilizatorul utilizează fondurile oferite de instituția emitentă, sub forma unei linii de credit, pentru a efectua plăți; suma datorată poate fi rambursată total sau parțial, existând obligația de rambursare a sumei minime stabilite), de debit amânat (asemănător celui de credit, cu diferența că întreaga sumă datorată instituției emitente trebuie rambursată integral până la sfârșitul perioadei contractuale), preplătit (reîncărcabil sau nereîncărcabil, personalizat sau nepersonalizat, care presupune utilizarea fondurilor depuse în scopul efectuării unor plăți specifice), virtual (fără suport fizic, utilizat pentru efectuarea plăților în mediul on-line)[106];
- *cecului*, un instrument creat de trăgător care, în baza unui disponibil constituit în prealabil la o societate bancară, dă un ordin necondiționat acesteia, aflată în poziția de tras, să plătească, la prezentare, o sumă determinată, unei terțe persoane sau însuși trăgătorului ce este în poziția de beneficiar. Pe scurt, cele trei părți implicate efectuează următoarele operațiuni: trăgătorul emite cecul, trasul îl plătește, beneficiarul îl încasează[107];

---

[104] ReGIS este un sistem RTGS (*Real-Time Gross Settlement*), iar TARGET2 este acronimul de la *Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer*, ambele reprezentând sisteme de decontare pe bază brută în timp real, oferite de BNR.

[105] ***, *Regulamentul BNR nr. 2/2016 privind operațiunile de transfer credit și debitare directă*, publicat în Monitorul Oficial a României nr. 668/2016, art. 2.

[106] ***, *Regulamentul BNR nr. 3/2018 privind monitorizarea infrastructurilor pieței financiare și a instrumentelor de plată*, publicat în Monitorul Oficial a României nr. 713/2018, art. 2.

[107] Huian, M.C., op. cit., p. 39.

Scanned with OKEN Scanner

- *cambiei,* un document creat de trăgător, ce deține calitatea de creditor, prin care acesta dă ordin unui debitor de-al său, numit tras, să plătească o anumită sumă de bani, la o dată viitoare, unei terțe persoane, numită beneficiar;
- *biletului la ordin,* un titlu de credit și de plată, susceptibil de a circula pe calea girului, cuprinzând angajamentul unei persoane (emitent) de a plăti o sumă determinată, la data și locul indicate în titlu, unei alte persoane numite beneficiar.

5.2.2. Contabilitatea decontărilor cu Banca Națională a României

În acest subcapitol sunt avute în vedere decontările cu Banca Națională a României. Contabilitatea acestor operațiuni se ține prin intermediul conturilor curente deschise la BNR, în conformitate cu reglementările legale aplicabile. Aceste conturi reflectă disponibilitățile bănești, în lei sau valută, ale instituțiilor de credit la banca centrală, reprezentând rezervele minime obligatorii solicitate de BNR, precum și alte disponibilități și sume constituite în depozite, pe baza prevederilor legale. Contul curent de la BNR se folosește și pentru decontări între bănci comerciale care nu au legături directe, respectiv nu au relații de corespondență sau nu îndeplinesc condițiile pentru compensare[108].

De asemenea, contul curent de la BNR este utilizat și pentru operațiunile de compensare multilaterală dintre băncile aflate pe palierul al doilea al sistemului bancar. Acestea operațiuni se realizează printr-un sistem electronic de compensare multilaterală a plăților numit SENT și folosit în cazul plăților de valoare mică, care reprezintă aproximativ 95% din totalul plăților interbancare[109]. Acest tip de sistem este cunoscut sub denumirea de Casă de Compensare Automată a Plăților Interbancare și este administrat de TransFond[110], în calitate de proprietar al infrastructurii IT și de operator tehnic al sistemului. SENT se ocupă de calcularea pozițiilor nete ale participanților și de generarea instrucțiunilor de plată pentru

---

[108] Popa, A.F. (coord.), op. cit, p. 32.

[109] ***, *Casa de Compensare Automată -SENT*, disponibil la https://www.transfond.ro/servicii/casa-de-compensare-automata-sent, accesat la data de 11.09.2022.

[110] TransFond este o societate având ca acționari BNR și alte 19 bănci din sistem, responsabilă de Sistemul Electronic de Plăți (SEP) din România. Din SEP mai fac parte, alături de SENT, sistemul ReGIS (sistem cu decontare pe bază brută în timp real, administrat de Banca Națională a României, care asigură decontarea finală și irevocabilă, în timp real, a plăților de mare valoare [peste 50.000] și urgente în lei), sistemul TARGET2 (pentru plăți de valoare mare în Euro) și SaFIR (sistemul de înregistrare și decontare a operațiunilor cu titluri de stat; pentru celelalte tipuri de valori mobiliare, decontarea/compensarea se face prin sistemul RoClear). Pentru detalii vezi https://bnro.ro/Sisteme-de-plati-304.aspx

Scanned with OKEN Scanner

decontarea acestora, astfel încât fiecare bancă participantă să facă o singură plată sau încasare. SENT procesează toate plățile comerciale interbancare în lei și euro, cu excepția celor derulate cu cardul (care sunt compensate de Visa și Master Card), respectiv plățile care au la bază ordinul de plată, cecul, biletul la ordin și cambia.

Decontările cu BNR și între bănci care nu au legături directe se reflectă prin contul de activ ***111 „Cont curent și depozite la Banca Națională a României"***, care se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II:

- *1111 „Cont curent la BNR"* înregistrează disponibilitățile bănești aflate în contul curent la banca centrală și mișcarea acestora prin încasări și plăți. Contul are mereu sold debitor deoarece instituțiile de credit sunt obligate să-și păstreze la BNR rezerve minime obligatorii[111], în lei și valută, calculate în funcție de media soldurilor zilnice ale mijloacelor bănești în moneda națională și în valută, reprezentând obligații ale instituției de credit rezultate din acceptarea depozitelor și a altor fonduri. Dacă rezervele sunt la nivelul prevăzut în legislație, BNR plătește instituției de credit dobândă, dacă sunt peste nivelul stabilit, nu plătește dobândă, iar dacă sunt sub nivelul solicitat, aplică o dobândă penalizatoare[112]. Potrivit circularei BNR nr. 23/august 2022, începând cu perioada 24 iulie-23 august 2022, rata dobânzii plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei este de 0,48% pe an.

Depozitele bănești formate de instituțiile de credit la banca centrală, în lei sau în valută, sunt contabilizate cu ajutorul conturilor sintetice de gradul II:

- *1112 „Depozite la vedere la BNR"*, care pot fi retrase în orice moment de către unitatea bancară titulară;
- *1113 „Depozite la termen la BNR"*, constituite pentru o perioadă determinată;
- *1114 „Depozite colaterale la BNR"*, formate drept garanții sau pentru plăți ulterioare;
- *1115 „Depozite la BNR rambursabile după notificare"*, ce sunt netransferabile, fără termen, și care nu pot fi transformate în numerar decât după expirarea unei perioade notificate.

Aceste conturi se debitează cu valoarea depozitelor constituite la BNR și se creditează cu retragerile sau lichidările de astfel de depozite. Soldurile debitoare ale conturilor arată valoarea depozitelor bănești formate la banca centrală.

---

[111] ***, *Regulamentul BNR nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii*, publicat în Monitorul Oficial a României nr. 566/2002, cu modificările și completările ulterioare, art. 1.
[112] Matei, N.C., op. cit., p. 39.

Scanned with OKEN Scanner

Aplicație privind compensarea multilaterală a ordinelor de plată

O instituție de credit „A" primește ordine de plată de compensat în valoare de 50.000 lei în favoarea instituției de credit „B". Reflectați ordinele de plată în contabilitatea ambelor instituții de credit.

Rezolvare

La instituția de credit „A"

- plata ordinelor de plată din compensare:

1	2511. Plătitor	=	1111	50.000

La instituția de credit „B"

- încasarea ordinelor de plată compensate:

1	1111	=	2511.Beneficiar	50.000

Funcțiunea contului 111 (prin intermediul conturilor sale sintetice de gradul II) este redată prin exemplele următoare:

- constituirea de depozite la BNR la vedere (1a), la termen (1b) și colaterale (1c):

1a	1112	=	1111/121/122	30.000
1b	1113	=	1111/121/122	100.000
1c	1114	=	1111/121/122	15.000

- înregistrarea dobânzilor de încasat de la BNR:

2	11711	=	7011	25

- încasarea dobânzilor de la BNR:

3	1111	=	11711	25

- retragerea unei părți din depozitele la vedere și încasarea dobânzii aferente:

4	1111	=	%	15.100
			1112	15.000
			11711	100

- transformarea depozitului la vedere într-un depozit la termen și capitalizarea dobânzii:

5	1113	=	%	10.050
			1112	10.000
			11711	50

Scanned with OKEN Scanner

- transformarea depozitului la vedere într-un depozit colateral și capitalizarea dobânzii:

5	1114	=	%	5.005
			1112	5.000
			11711	5

- lichidarea depozitelor la termen și colaterale și încasarea dobânzii aferente:

4	1111	=	%	115.500
			1113	100.000
			1114	15.000
			11711	500

În cazul unor dificultăți de trezorerie care nu se pot acoperi din alte surse, instituțiile de credit pot obține lichidități, ca ultimă variantă, de la BNR sub forma *împrumuturilor de refinanțare pe termen scurt*, de regulă sub 90 de zile[113]. Aceste termene scurte de acordare, alături de nivelul ridicat al dobânzii, reprezintă dezavantajele majore ale refinanțării de la BNR[114], care ar trebui să determine băncile să apeleze la ea doar în ultimă instanță[115].

Împrumuturile de refinanțare oferite de banca centrală pot lua forma:

- împrumuturilor colateralizate cu active eligibile pentru garantare;
- împrumuturilor lombard;
- altor împrumuturi (structurale, de licitație).

Împrumutul colateralizat cu active eligibile pentru garantare se acordă instituțiilor de credit pentru cel mult 30 de zile, fiind garantate cu titluri de stat, alte titluri de valoare, depozite colaterale constituite la BNR sau cu active reale din averea instituțiilor de credit ori a acționarilor acestora (acestea trebuie să acopere în proporție de 100% împrumutul și dobânda aferentă). În plus, este necesară prezentarea unui program de redresare financiară agreat de BNR, a cărui neîndeplinire poate conduce la retragerea fără preaviz a împrumutului. Activele eligibile îndeplinesc cumulativ mai multe condiții[116]:

---

[113] Jalbă, L., op. cit, p. 76.

[114] Ștefan, A.B., op. cit., p. 125.

[115] Cu toate acestea, în mai 2022, finanțările de urgență lombard luate de bănci de la BNR au depășit 12,7 mld. lei, medie zilnică, maximul din ultimul deceniu, apropiat de volumele din 2008-2009 (în plină criză financiară). Pentru detalii, vezi Medrega, C., *Băncile preferă să se împrumute de la BNR la Lombard, cu dobândă medie de 4,3%/an, decât să le dea românilor dobânzi mai mari la depozite*, Ziarul Financiar, 8.06.2022, disponibil la https://www.zf.ro/banci-si-asigurari/bancile-prefera-sa-se-imprumute-de-la-bnr-la-lombard-cu-dobanda-20899535, accesat la data de 14.12.2022.

[116] ***, *Regulamentul BNR nr. 3/2016 privind activele eligibile pentru participarea la operațiunile de piață monetară ale Băncii Naționale a României și acordarea de facilități permanente de către Banca Națională a României*, publicat în Monitorul Oficial a României nr. 652/2016, art. 12.

Scanned with OKEN Scanner

- sunt în proprietatea împrumutatului şi nu fac obiectul unor gajuri sau procese de executare silită;
- au o scadenţă ulterioară împrumutului (la fel şi cupoanele aferente) şi nu sunt emise de împrumutat (sunt active ale instituției);
- sunt liber tranzacționabile.

Împrumutul lombard (overdraft) asigură lichiditățile necesare efectuării plăților curente ale instituțiilor de credit atunci când disponibilul din contul lor curent de la BNR nu este suficient. Apare sub forma soldul creditor al contul curent la BNR care se transformă automat în credit lombard, fiind un împrumut pentru descoperire de cont. Limita maximă a împrumutului este de 75% din valoarea fondurilor proprii ale instituției de credit, iar garanțiile solicitate de BNR iau forma titlurilor de stat și altor titluri de valoare acceptate de banca centrală. Dacă la sfârșitul unei zile, soldul creditor al contului curent la BNR depășește plafonul precizat, banca centrală va adopta, în ordine, una sau mai multe din următoarele măsuri[117]:

a) executarea imediată a garanțiilor depuse la bancă pentru împrumutul lombard;
b) executarea oricăror alte garanții depuse de bancă pentru alte tipuri de împrumuturi în derulare;
c) trecerea la măsuri speciale de supraveghere și de restabilire a lichidității băncii în cauză;
d) retragerea autorizației de funcționare și recuperarea împrumutului prin acțiunea de lichidare judiciară a instituției de credit.

Nivelul ratei dobânzii pentru împrumuturi lombard este stabilit de BNR, de regulă, la nivelul maxim al ratei dobânzii practicat în sistemul bancar. Dobânda se plătește odată cu rambursarea împrumutului lombard.

Împrumuturile de refinanțare se înregistrează prin contul de pasiv ***112 „Împrumuturi de refinanțare de la Banca Națională a României"***, care se dezvoltă pe conturile sintetice de gradul II redate în figura nr. 5.5.

Aceste conturi se creditează cu sumele reprezentând împrumuturile primite de la BNR și se debitează cu sumele corespunzătoare rambursate băncii centrale. Soldurile creditoare reprezintă împrumuturile de refinanțare primite și neajunse la scadență.

[117] Berheci, I., op. cit., p. 153.

Scanned with OKEN Scanner

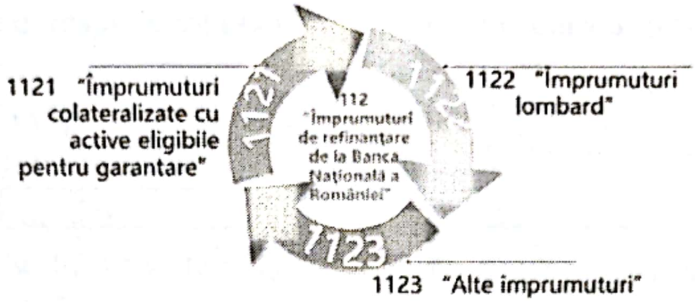

Figura nr. 5.5. *Tipuri de împrumuturi de refinanțare de la BNR în contabilitatea instituțiilor de credit*

Dobânda de primit sau de plătit de către instituțiile de credit pentru disponibilitățile și depozitele la BNR, respectiv împrumuturilor de refinanțare, sunt reflectate în contabilitate prin contul bifuncțional ***117 „Creanțe atașate, datorii atașate și sume de amortizat"***, care, la rândul său, se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II și III, și anume:

- *1171 „Creanțe atașate și sume de amortizat"* – reflectă creanțele din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente disponibilităților bănești aflate în conturile la BNR;
- *1172 „ Datorii atașate și sume de amortizat"* – reflectă datorii din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente împrumuturilor de refinanțare primite de la BNR.

Garanțiile constituite pentru aceste împrumuturi se înregistrează în afara bilanțului, la garanții financiare, în contul de activ ***911 „Garanții date instituțiilor de credit"***[118].

Aplicație privind împrumuturile colateralizate de la BNR

O instituție de credit primește de la BNR un împrumut colateralizat în valoare de 20.000 lei, pe o perioadă de 30 zile, la o rata a dobânzii de 24%. Pentru acest împrumut există un decalaj între data aprobării și data angajării efective. Instituția de credit aduce titluri de stat în valoare de 20.400 lei drept colateral. La scadență se achită împrumutul și dobânda. Înregistrați toate operațiunile legate de împrumut.

Rezolvare

- evidențierea extracontabilă a decalajului de timp dintre data aprobării și data angajării împrumutului:

1	999	=	902	20.000

[118] Matei, N.C., op. cit., p. 45.

- primirea împrumutului:

2	1111	=	1121	20.000

- închiderea contului de evidență extracontabilă:

3	902	=	999	20.000

- depunerea titlurilor de credit drept colateral:

4	911	=	999	20.400

- dobânda datorată pentru împrumutul angajat:

5	6011	=	11721	400

- rambursarea împrumutului de refinanțare și plata dobânzilor datorate:

6	% 1121 11721	=	1111	20.400 20.000 400

- restituirea colateralului:

7	999	=	911	20.400

5.2.3. Contabilitatea conturilor de corespondent

Aranjamentele de cont de corespondent reprezintă aranjamentele de plată în care o instituție de credit (denumită *corespondent*) deschide în evidențele sale un cont pentru altă instituție de credit (denumită *repondent*) și furnizează repondentului, prin intermediul acestui cont, servicii constând în efectuarea de plăți și alte servicii conexe[119]. Într-o altă abordare, banca titulară a contului curent (repondentul) se numește *bancă proprietară*, iar cea care gestionează contul (corespondentul) se numește *banca rezidentă*[120].

Relațiile de corespondență presupun respectarea mai multor cerințe[121]:

- se bazează pe relații de cunoaștere și încredere reciprocă între instituții;
- fiecare instituție operează pentru cea corespondentă în zona în care funcționează prima (în cazul corespondențelor cu instituții externe);
- instituțiile își deschid conturi reciproce pentru care stabilesc plafoane maxime de îndatorare;
- instituțiile stabilesc regimul dobânzilor, comisioanelor și regulile de stingere a datoriilor reciproce.

[119] Haliga, I., *Contabilitatea instituțiilor de credit*. Suport de curs ID, 2014, p. 87.
[120] Popa, A.F. (coordonator), op. cit., p. 28.
[121] Dedu, V., Enciu, A., op. cit., p. 28.

Scanned with OKEN Scanner

Conturile de corespondent poartă denumiri specifice:

- *contul nostro* sau contul deschis în evidențele instituției repondent pe numele corespondentului, este denumirea folosită de banca proprietară a disponibilului bănesc aflat la banca rezidentă;
- *contul loro*, deschis în evidențele instituției corespondent pe numele repondentului, este denumirea folosită de banca rezidentă, care gestionează în numele băncii proprietare disponibilitățile acesteia din urmă. Din perspectiva repondentului acest cont este unul *nostro*.

Conform Ordinului BNR nr. 27/2010, contul ***121 „Conturi de corespondent la instituții de credit (nostro)"*** evidențiază existența și mișcarea disponibilităților bănești aflate în conturile curente deschise la alte instituții de credit. La bancă proprietară a contului, acesta desemnează un plasament, motiv pentru care 121 este un cont de activ[122]. Soldul debitor al contului reprezintă disponibilitățile bănești la vedere aflate în conturile deschise la alte instituții de credit.

Contul ***122 „Conturi de corespondent ale instituțiilor de credit (loro)"*** evidențiază existența și mișcarea disponibilităților bănești aflate în conturile curente deschise de alte instituții de credit, având o funcțiune opusă contului 121 (înregistrează sporirile și reducerile de sume invers). La banca rezidentă, ca bancă gestionară a contului, acesta reprezintă o resursă atrasă, motiv pentru care 122 este cont de pasiv. Soldul său creditor reprezintă disponibilitățile bănești la vedere aflate în conturile curente ale altor instituții de credit.

Creanțele și datoriile reprezentând dobânzi aferente conturilor de corespondent sunt reflectate prin contul bifuncțional ***127 „Creanțe și datorii atașate"***. De reținut că dobânzile la conturile de corespondent sunt calculate întotdeauna de banca rezidentă.

Funcțiunea acestor conturi este ilustrată prin următoarele exemple:

- dobânda de încasat la contul nostro:

1	1271	=	7012	900

- încasarea dobânzii:

2	121	=	1271	850

- transferul la dobânzi restante a dobânzii neîncasate la scadență:

3	18171	=	1271	50

[122] Popa, A.F. (coord.), op. cit., p. 28.

- dobânda de plată la contul loro:

4	6012	=	1272	700

- plata dobânzii:

5	1272	=	122	700

5.2.4. Contabilitatea depozitelor interbancare

Depozitele interbancare reprezintă plasamente de sume pe termene diferite la alte instituții de credit sau atragerea de resurse de la acestea, care, conform *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, sunt evaluate la cost amortizat. Iau forma depozitelor la vedere, la termen, colaterale sau rambursabile după notificare (vezi figura nr. 5.6).

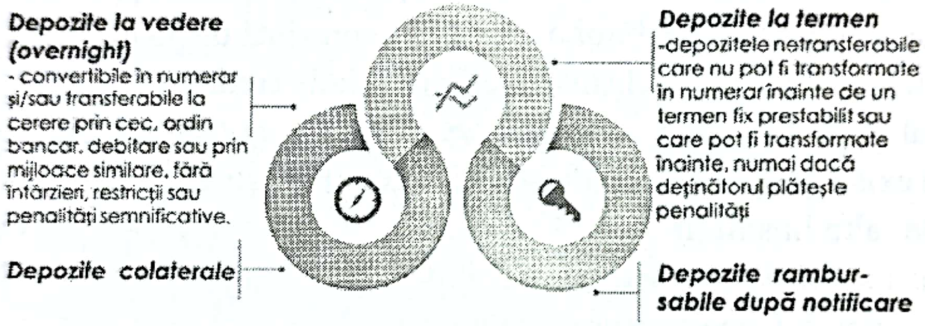

Figura nr. 5.6. *Tipuri de depozite interbancare*

Depozitele colaterale sunt cele constituite drept garanții sau pentru efectuarea ulterioară a unor plăți determinate sau solicitate de creditori. ***Depozitele rambursabile după notificare*** reprezintă depozite netransferabile, fără termen, care nu pot fi transformate în numerar decât după expirarea unei perioade notificate; înainte de expirarea perioadei notificate transformarea în numerar nu este posibilă sau este posibilă numai cu plata unor penalități[123].

Disponibilitățile bănești ale instituțiilor de credit, în lei sau valută, se pot plasa sub forma depozitelor constituite la alte instituții similare din țară sau străinătate, generând venituri din dobânzi. Aceste depozite sunt reflectate în contabilitate prin contul de activ ***131 „Depozite la instituții de credit"***, care se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, pe cele patru tipuri de depozite menționate anterior. Contul se debitează la constituirea depozitelor la alte instituții de credit și se creditează cu diminuările sau lichidările lor și cu sumele reprezentând depozitele nerambursate la scadență. Soldul debitor arată valoarea depozitelor constituite la alte instituții de credit, nelichidate.

[123] Doroș, A., op. cit., p. 85.

Scanned with OKEN Scanner

Dobânzile de primit, calculate și neajunse la scadență, și sumele de amortizat, aferente depozitelor constituite la alte instituții de credit sunt reflectate prin contul bifuncțional *1317 „Creanțe atașate și sume de amortizat"*.

Depozitele atrase de instituțiile de credit de la alte instituții de credit din țară sau străinătate, în lei sau valută, sunt evidențiate prin contul de pasiv ***132 „Depozite ale instituțiilor de credit"***, care se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II pentru a reflecta cele patru tipuri distincte de depozite. Acest cont se creditează cu valoarea depozitelor constituite de alte instituții de credit și se debitează cu diminuările sau lichidările de astfel de depozite. Soldul creditor reprezintă valoarea depozitelor la vedere, la termen și colaterale formate de alte instituții de credit, nelichidate.

Dobânzile de plătit, calculate și neajunse la scadență, și sumele de amortizat, aferente depozitelor constituite de alte instituții de credit sunt evidențiate prin contul *1327 „Datorii atașate"*.

Aplicație privind depozitele interbancare

Instituția de credit „X" constituie un depozit la vedere în valoare de 2.000 lei și un depozit colateral în suma de 15.000 lei la instituția de credit „Y". Dobânda lunară încasată este calculată la o rată anuală a dobânzii de 6% pentru primul depozit și 12% pentru al 2-lea. Peste 30 zile, depozitele se lichidează de către prima instituție. Înregistrați aceste operațiuni în contabilitatea ambelor instituții de credit.

Rezolvare

La instituția de credit „X":

- constituirea depozitului la vedere (1a) și a celui colateral (1b):

1a	1311	=	122	2.000
1b	1313	=	122	15.000

- dobânda lunară:

2a	13171	=	70131	10
2b	13171	=	70133	150

- încasarea dobânzii și lichidarea depozitelor:

3a	121	=	%	2.010
			1311	2.000
			13171	10
3b	121	=	%	15.150
			1313	15.000
			13171	150

Scanned with OKEN Scanner

La instituția de credit „Y":

- constituirea depozitului la vedere (1a) și a celui colateral (1b):

1a	121	=	1321	2.000
1b	121	=	1323	15.000

- dobânda lunară:

2a	60131	=	13271	10
2b	60133	=	13271	150

- plata dobânzii și lichidarea depozitelor:

3a	% 1321 13271	=	122	2.010 2.000 10
3b	% 1323 13271	=	122	15.150 15.000 150

5.2.5. Reflectarea în contabilitate a creditelor și împrumuturilor interbancare

În contabilitatea instituțiilor de credit este necesară separarea conceptelor de ***credit***, care se folosește pentru sumele acordate altor persoane fizice și/sau juridice, generând active (creanțe) și ***împrumut***, care desemnează sumele primite de la alte entități, fiind generatoare de datorii. Creditele acordate altor instituții de credit (din țară și/sau străinătate) și împrumuturile primite de la acestea se numesc ***credite și împrumuturi interbancare***. Necesitatea acestora derivă din[124]:

- *menținerea echilibrului dintre nevoi și disponibilități în cadrul gestiunii zilnice a trezoreriei*: în cazul apariției unor deficite, acestea se acoperă prin obținerea de împrumuturi de la alte instituții iar în situația existenței unor excedente, acestea se plasează sub formă de credite interbancare;
- *obținerea de câștiguri* din fructificarea disponibilităților prin acordarea de credite;
- *implementarea unor politici de management al riscului* de lichiditate sau riscului ratei dobânzii.

Creditele și împrumuturile interbancare pot fi de pe o zi pe alta și la termen. Creditele și împrumuturile de pe o zi pe alta sunt credite acordate sau împrumuturi primite pe o perioadă de cel mult o zi lucrătoare, motiv pentru care se mai numesc *overnight*. Acestea sunt, în principiu, acordate/primite fără garanții, bazându-se pe încredere, fiind cunoscute și sub denumirea credite sau împrumuturi în alb[125].

[124] Dedu, V., Enciu, A., op. cit., p. 31.
[125] Ștefan, A.B., op. cit., p. 122.

Scanned with OKEN Scanner

În plus, rambursarea lor este o prioritate absolută pentru împrumutat. Creditele și împrumuturile la termen sunt acordate sau primite pentru o durata mai mare de o zi lucrătoare, fiind garantate cu diverse active.

Conturile din grupa **14 „Credite și împrumuturi interbancare"** reflectă creditele acordate altor instituții de credit, în funcție de scadență prin contul ***141 „Credite acordate instituțiilor de credit"***, care se dezvoltă pe conturile sintetice de gradul II:

- *1411 „Credite de pe o zi pe alta acordate instituțiilor de credit"* – cont de activ;
- *1412 „Credite la termen acordate instituțiilor de credit"* – cont de activ.

Aceste conturi se debitează cu valoarea creditelor acordate și se creditează cu valoarea creditelor rambursate sau devenite restante. Soldurile debitoare reprezintă creditele acordate instituțiilor de credit și neajunse la scadență;

Împrumuturile primite de la o altă instituție de credit sunt înregistrate prin contul ***142 „Împrumuturi primite de la instituții de credit"***, care se dezvoltă pe conturile sintetice de gradul II:

- *1421 „Împrumuturi de pe o zi pe alta primite de la instituții de credit"* – cont de pasiv;
- *1422 „Împrumuturi la termen primite de la instituții de credit"* – cont de pasiv.

Conturile de împrumuturi se creditează cu împrumuturile primite și se debitează cu cele restituite. Soldurile creditoare arată împrumuturile primite de la alte instituții de credit și neajunse la scadență.

Dobânzile de încasat la creditele interbancare, respectiv cele datorate pentru împrumuturile interbancare sunt reflectate prin conturile bifuncționale:

- *1417 „Creanțe atașate și sume de amortizat"*;
- *1427 „Datorii atașate și sume de amortizat"*.

Aplicație privind creditele și împrumuturile interbancare

O instituție de credit „A" acordă unei alteia, „B", un credit de pe o zi pe alta în valoare de 10.000 lei, la o rată lunară a dobânzii de 3%. Să se înregistreze operațiunile în contabilitatea ambelor instituții de credit.

Rezolvare

La instituția de credit „A"

- acordarea creditului:

1	1411	=	122	10.000

- dobânda de încasat:

2	14171	=	70141	10

- încasarea dobânzii și creditului:

3	121	=	% 1411 14171	10.010 10.000 10

La instituția de credit „B"

- primirea împrumutului:

1	121	=	1421	10.000

- dobânda de plată

2	60141	=	14271	10

- plata dobânzii și împrumutului:

3	% 1421 14271	=	122	10.010 10.000 10

5.2.6. Contabilitatea acordurilor de răscumpărare și a titlurilor date sau luate cu împrumut

Conform Ordinului BNR 27/2010, acordurile de răscumpărare (operațiunile *repo/reverse repo*) interbancare reprezintă operațiuni desfășurate între instituțiile de credit[126] prin care cedentul transferă către cesionar active financiare[127] cu angajamentul de a răscumpăra aceleași active (sau active identice) la un preț fixat și la o dată viitoare specificată. În fapt, ***operațiunea repo*** (acord de răscumpărare - în engleză *repurchase agreement*) reprezintă un contract prin care o instituție de credit obține disponibilități prin *vânzarea un instrument financiar* (titlu de valoare) unei alte instituții de credit, la o dată convenită și la un preț stabilit și simultan, *își ia angajamentul de a cumpăra înapoi (răscumpăra)* respectivul instrument (sau un titlu echivalent) de la instituția de credit, la o dată ulterioară, contra unui *preț* convenit, care este *mai mare* decât cel inițial. Deci, un asemenea acord se realizează în doi pași: vânzarea titlurilor este tranzacția inițială, iar răscumpărarea lor este tranzacția finală sau de închidere.

---

[126] Inclusiv banca centrală se implică în acest tip de operațiuni, instrumentele *repo/reverse repo* fiind utilizate pentru implementarea politicii monetare (banca centrală influențând nivelul lichidităților de pe piață prin aceste tranzacții).

[127] Este vorba despre titluri financiare lichide precum: titlurile de stat, acțiunile, obligațiunile municipale și corporatiste.

Scanned with OKEN Scanner

Cumpărătorul titlurilor într-o tranzacție *repo* (numit reportaror) acordă, de fapt, ***un credit*** vânzătorului acestora (numit reportat), iar vânzătorul titlurilor se împrumută pe termen scurt, folosind titlurile drept colateral (garanție). Prin urmare, ambele părți implicate își ating obiectivele: una obține finanțarea căutată (lichiditățile), iar cealaltă își plasează disponibilitățile în condiții sigure (datorită garanției). Totuși, acordurile *repo* nu sunt simple credite interbancare, ci contracte de vânzare-cumpărare de titluri financiare, chiar dacă transferul proprietății titlurilor este unul temporar. Diferența dintre prețul de vânzare, mai mic, și prețul de răscumpărare (mai mare) reprezintă dobânda datorată (numită dobânda *repo*).

De exemplu, instituția credit X vinde instituției de credit Y la un moment inițial t_0 titluri de stat la un preț P_0 cu obligația fermă de a le răscumpăra la un moment ulterior t_1 la prețul P_1, stabilit în momentul încheierii contractului. Pe scurt, operațiunea poate fi descrisă ca în tabelul nr. 5.1.

Tabelul nr. 5.1. *Momentele contractului repo*

Moment	Instituția de credit X	Instituția de credit Y
t_0	Vinde titluri de stat la P_0	Cumpără titluri de stat la P_0
t_1	Răscumpără titlurile de stat la P_1	Vinde titlurile de stat la P_1

Deoarece $P_1 > P_0$, diferența dintre ele reprezintă câștigul instituției Y și prețul plătit X pentru lichiditatea primită la t_0. Relația dintre P_1 și P_0 este următoarea:

$$P_1 = P_0 + P_0 \times r \times (t/360) \qquad (5.1)$$

unde:

r este rata *repo*, iar t este numărul de zile scurse între t_0 și t_1.

Tranzacția de *reverse repo* este tranzacția *repo* privită din perspectiva cumpărătorului titlurilor. În exemplul anterior, instituția de credit Y are un *reverse repo* Prin urmare, ***operațiunea reverse repo***[128] reprezintă un acord prin care o instituție de credit *acceptă să cumpere un instrument* (titlu de valoare) de la altă instituție de credit, la o dată convenită și la un preț stabilit și simultan, *acceptă să vândă înapoi* respectivul instrument, la o dată ulterioară, la un preț convenit, mai mare.

Contabil vorbind, conform Ordinului BNR 27/2010, titlurile financiare vândute rămân înregistrate de către cedent în conturile de activ corespunzătoare, dar trebuie evidențiate distinct (în conturi în afara bilanțului – *9982 „Alte valori date"*), iar prețul cesiunii (datoria față de cesionar) este înregistrat în conturile de

[128] Pentru descrierea modului de funcționare a unui contract reverse-repo, vezi video-ul de la adresa web http://www.investopedia.com/video/play/reverse-repurchase-agreement/ (în limba engleză).

Scanned with OKEN Scanner

operațiuni *repo*. Cumpărătorul contabilizează prețul cesiunii (creanța față de cedent) în activ, în conturile de operațiuni *reverse repo*, iar titlurile cumpărate în conturi în afara bilanțului (*9981 „Alte valori primite"*).

O altă variantă a operațiunilor *repo* se regăsește sub forma ***operațiunilor cu titluri date și luate cu împrumut***. Primele reprezintă sume primite în schimbul titlurilor de valoare transferate temporar unui terț, sub forma unor împrumuturi de titluri de valoare, garantate cu numerar[129]. Operațiunile cu titluri luate cu împrumut sunt sume date în schimbul titlurilor de valoare transferate temporar de la un terț, sub forma unor credite de titluri de valoare, garantate cu numerar.

Pentru reflectarea în contabilitatea instituțiilor de credit a acestor operațiuni se utilizează conturile din **grupa 15 „Acorduri de răscumpărare și titluri date sau luate cu împrumut"**, care cuprinde următoarele conturi:

1) ***151 „Operațiuni repo și titluri date cu împrumut"***, cont de pasiv care reflectă împrumuturile primite de o instituție de credit de la altă instituție de credit, în urma operațiunilor *repo* sau a titlurilor date cu împrumut. Acest cont se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, conform figurii nr. 5.7.

Figura nr. 5.7. *Conturi utilizate pentru reflectarea operațiunilor repo și titlurilor date cu împrumut în contabilitatea instituțiilor de credit*

2) ***152 „Operațiuni reverse repo și titluri luate cu împrumut"***, cont de activ care evidențiază creanțele din operațiuni de *reverse repo* și luare de titluri cu împrumut de la instituții de credit. Contul se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II, conform figurii nr. 5.8.

[129] Ștefan, A.B., op. cit., p. 183.

Scanned with OKEN Scanner

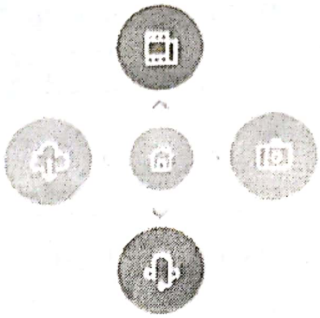

1521 "Operațiuni reverse repo de pe o zi pe alta" – reflectă creanțele din operațiunile reverse repo efectuate, pe o durată de cel mult o zi lucrătoare

1522 "Operațiuni reverse repo la termen" – înregistrează creanțele din operațiuni reverse repo efectuate, pe o durată mai mare de o zi lucrătoare

1523 " Titluri luate cu împrumut de pe o zi pe alta" –creanțele din titlurile luate cu împrumut de la instituțiile de credit, pe o durată de cel mult o zi lucrătoare

1524 "Titluri luate cu împrumut la termen" –creanțe aferente titlurilor luate cu împrumut de la instituțiile de credit, pe o durată mai mare de o zi lucrătoare

1527 " Creanțe atașate și sume de amortizat" – evidențiază creanțe din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat

Figura nr. 5.8. *Conturi utilizate pentru reflectarea operațiunilor reverse repo și titlurilor luate cu împrumut în contabilitatea instituțiilor de credit*

Aplicație privind acordurile *repo-reverse repo*

O instituție de credit „A" încheie un acord *repo* cu altă instituție, „B", prin care vinde 10.000 de titluri de stat la prețul de 3 lei/titlu pentru o zi și le răscumpără la prețul de 3,09 lei/titlu. Reflectați operațiunile la ambele instituții de credit.

Rezolvare

La instituția de credit „A"

- înregistrarea angajamentului de vânzare a titlurilor:

1	9982	=	999	30.000

- înregistrarea acordului *repo* (finanțarea primită în schimbul titlurilor vândute):

2	121	=	1511	30.000

- dobânda datorată (3,09-3) x 10.000 titluri:

3	60151	=	15171	900

- răscumpărarea titlurilor la scadență și plata dobânzii aferente:

4	% 1511 15171	=	122	30.900 30.000 900

- anularea angajamentului extrabilanțier:

5	999	=	9982	30.000

La instituția de credit „B"

- acordarea angajamentului de cumpărare a titlurilor:

1	999	=	9981	30.000

Scanned with OKEN Scanner

- înregistrarea acordului *reverse repo:*

2	1521	=	122	30.000

- dobânda de încasat

3	15271	=	70151	900

- revânzarea titlurilor și încasarea dobânzii:

4	121	=	%	30.900
			1521	30.000
			15271	900

- anularea angajamentului extrabilanțier:

5	9981	=	999	30.000

Aplicație privind titlurile date și luate cu împrumut

O instituție de credit „A" dă cu împrumut instituției „B" 6.000 de titluri de stat la prețul de 10 lei/titlu pentru 30 zile. Dobânda se plătește la scadență și este de 1.200 lei. Peste 30 de zile, instituția răscumpără 75% din titluri. Reflectați operațiunile la ambele instituții de credit.

Rezolvare

La instituția de credit „A"

- înregistrarea titlurilor date cu împrumut:

1	121	=	1514	60.000

- dobânda datorată

2	60154	=	15171	1.200

- răscumpărarea a 75% din titluri la scadență și plata dobânzii aferente:

3	%	=	122	45.900
	1514			45.000
	15171			900

La instituția de credit „B"

- înregistrarea titlurilor luate cu împrumut:

1	1524	=	122	60.000

- dobânda de încasat:

2	15271	=	70154	1.200

Scanned with OKEN Scanner

- restituirea a 75% din titluri și încasarea dobânzii:

3	121	=	%	45.900
			1524	45.000
			15271	900

- transferul a 25% din titluri (4a) și dobândă (4b) la active financiare restante:

4a	1811	=	1524	15.000
4b	18171	=	15271	300

5.3. Contabilitatea valorilor de recuperat și a altor sume datorate

Creanțele și datoriile interbancare de tipul: sumelor de recuperat din erori de înregistrare contabilă, plăților efectuate din greșeală, cecurilor refuzate la plată și restituite prezentatorului, cecurilor de călătorie remise spre încasare etc. sunt cunoscute sub denumirea de *valori de recuperat*. Pe de altă parte, sumele cuvenite instituțiilor de credit sau datorate de acestea altor instituții de credit, care nu pot fi încă înregistrate în conturile curente ori de corespondent sunt denumite *alte sume datorate*[130]. Până la clarificarea și transferarea lor în conturile adecvate, aceste sume se înregistrează *provizoriu* în conturile din **grupa 16 „Valori de recuperat și alte sume datorate"**.

Contabilitatea creanțelor diverse din operațiuni interbancare este ținută prin contul de activ ***161 „Valori de recuperat"***, care se debitează cu sumele plătite de instituție care urmează a fi recuperate de la alte bănci și se creditează cu sumele încasate și sumele de recuperat devenite restante. Soldul debitor al contului reprezintă valorile de recuperat de la alte instituții de credit.

Contabilitatea datoriilor interbancare diverse, în curs de lămurire, se realizează prin contul de pasiv ***162 „Alte sume datorate"***, care se creditează cu sumele corespunzătoare în curs de clarificare sau de regularizare cu alte instituții și se debitează cu sumele aferente plătite acestora. Soldul creditor al contului arată alte sume datorate instituțiilor de credit.

Dacă aceste creanțe și datorii sunt purtătoare de dobândă, grupa de conturi 16 prevede conturi sintetice de gradul II și III pentru reflectarea sumelor de primit sau plătit ca dobândă:

- *1617 „Creanțe atașate și sume de amortizat"*, care reflectă dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente valorilor de recuperat;

[130] Berheci, I., op. cit., p. 171.

- *1627 „Datorii atașate și sume de amortizat"*, care evidențiază dobânzile de plătit, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente altor sume datorate.

Funcționarea contului 161 este ilustrată prin exemplele următoare:

- sumele virate eronat și care vor fi recuperate:

1	1611	=	1111/121/122	12.000

- cecurile și efectele de comerț refuzate la plată, în curs de recuperare:

2	1611	=	371	1.500

- remiterea spre emitenți a cecurilor de călătorie cumpărate de la clienți:

3	1611	=	109	25.000

- dobânzile de încasat pentru valorile de recuperat:

4	16171	=	7017	100

- încasarea dobânzilor:

5	1111/121/122	=	16171	50

- încasarea parțială a sumelor anterioare de recuperat:

6	1111/121/122	=	1611	37.500

- transferul valorilor de recuperat devenite restante:

7	1811	=	1611	1.000

- transferul dobânzilor aferente valorilor de recuperat devenite restante:

8	18171	=	16171	50

Funcționarea contului 162 este ilustrată prin exemplele următoare:

- vânzarea cecurilor de călătorie:

1	1111/121/122	=	% 1621 7019	47.000 46.530 470

- sumele datorate altor instituții de credit pentru cecuri, efecte de comerț și alte sume:

2	1111/121/122	=	1621	7.500

- dobânzile de plată pentru sumele datorate:

3	6017	=	16271	1.300

Scanned with OKEN Scanner

- plata dobânzilor:

4	16271	=	1111/121/122	1.300

- plata sumelor datorate altor instituții de credit:

5	1621	=	1111/121/122	54.030

5.4. Contabilitatea activelor financiare restante și depreciate

Potrivit *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, un activ financiar este ***restant*** atunci când partenerul nu a efectuat o plată la scadența sa contractuală. Aceeași sursă prevede că un activ financiar este ***depreciat*** ca urmare a riscului de credit atunci când au avut loc unul sau mai multe evenimente cu un impact negativ asupra fluxurilor de numerar viitoare estimate ale activului financiar respectiv.

Aceste evenimente se referă la:

- încălcarea clauzelor contractuale;
- acordarea de concesii debitorului;
- dificultățile financiare semnificative ale clienților; probabilitatea ridicată de faliment sau reorganizare;
- dispariția unei piețe active ca urmare a dificultăților financiare etc.

Creditele acordate altor instituții de credit, depozitele bănești constituite la alte entități bancare, operațiunile *reverse repo* și cu titluri luate cu împrumut, sumele de recuperat de la alte instituții de credit, devenite restante, se înregistrează distinct. Pe baza principiului contaminării[131], se consideră restante și dobânzile și sumele de amortizat aferente acestora, nerambursate sau neplătite la termen. La fel se procedează și în cazul acestor active financiare devenite depreciate.

Pentru reflectarea activelor restante, instituțiile de credit pun în funcțiune, din cadrul **grupei 18 „Active financiare restante și active financiare depreciate"**, contul de activ ***181 „Active financiare restante"***, ce evidențiază creanțele pentru care nu au fost recunoscute pierderi din credit așteptate pe durata de viață și nu au fost depreciate la momentul recunoașterii inițiale. În cazul deprecierii, se trece prin trei stadii prevăzute de IFRS 9 „Instrumente financiare", reflectate prin conturile: ***182 „Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ"***, ***183 „Active financiare depreciate la data raportării"*** și ***184 „Active financiare depreciate la recunoașterea inițială"***.

[131] Ștefan, A.B., op. cit., p. 198.

5.5. Contabilitatea ajustărilor pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de trezorerie și interbancare și alte ajustări

Din punct de vedere contabil, ajustările pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de trezorerie și interbancare se constituie periodic, pe seama cheltuielilor, și se înregistrează în conturi distincte în funcție de nivelul la care au fost identificate deprecierile (individual sau colectiv) și de stadiile de depreciere[132]. Ajustările pentru pierderi așteptate se analizează și se regularizează periodic, astfel:

a) prin debitul conturilor de cheltuieli, în cazul majorării pierderilor așteptate;
b) prin creditul conturilor de venituri când ajustările pentru pierderi așteptate trebuie diminuate sau anulate, respectiv când se constată o scădere sau anularea valorii pierderilor așteptate aferente activelor financiare;
c) la derecunoașterea activelor financiare, conturile de ajustări pentru pierderi așteptate constituite anterior se închid prin creditul conturilor în care sunt evidențiate activele respective.

În acest context, se pun în funcțiune conturile de pasiv din **grupa 19 „Ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de trezorerie și interbancare și alte ajustări"**, care se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II:

- ***191 „Ajustări pentru pierderi așteptate calculate la nivel individual";***
- ***192 „Ajustări pentru pierderi așteptate calculate la nivel colectiv";***
- ***197 „Ajustări pentru dobânzi aferente creanțelor depreciate";***
- ***199 „Alte ajustări"*** – înregistrează, în cazul activelor financiare depreciate la momentul recunoașterii inițiale, diferența dintre valoarea contractuală a acestora și valoarea la care trebuie recunoscute inițial în contabilitate. Acest cont se închide la derecunoașterea activelor financiare prin conturile de active financiare sau contul 52234 „Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială".

Veniturile din dobânzi, calculate prin aplicarea ratei efective a dobânzii la valoarea contabilă a creanțelor depreciate din operațiuni de trezorerie și interbancare (înainte de deducerea ajustărilor pentru pierderi așteptate) se înregistrează în contul *7018 „Dobânzi din active financiare depreciate"*.

La anularea recunoașterii creanțelor neacoperite cu ajustări pentru depreciere, aferente operațiunilor de trezorerie și interbancare, se înregistrează pierderi prin contul ***668 „Pierderi din creanțe neacoperite cu ajustări pentru depreciere"***.

---

[132] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 71.

Scanned with OKEN Scanner

În situația executării silite a creanțelor aferente operațiunilor de trezorerie și interbancare, numerarul încasat și titlurile intrate în posesia instituției de credit sunt înregistrate în conturile de trezorerie și, respectiv, în conturile corespunzătoare de titluri, în contrapartidă cu conturile de creanțe aferente (la nivelul sumelor cuvenite instituției de credit) și contul *3566 „Alți creditori diverși"* (pentru eventuala diferență de restituit), iar câștigurile sau pierderile nete rezultate în urma derecunoașterii creanțelor se înregistrează în contul ***767 „Venituri din recuperări de creanțe"*** sau ***668 „Pierderi din creanțe neacoperite cu ajustări pentru pierderi așteptate"***, după caz. Bunurile mobile și imobile, altele decât titlurile și numerarul, care, urmare a executării silite, au intrat în posesia instituției de credit sunt evidențiate în contul *3612 „Alte active deținute în vederea vânzării"*, în contrapartidă cu contul ***767 „Venituri din recuperări de creanțe"*** (la nivelul sumelor cuvenite instituției de credit, analitice distincte pentru clasele de conturi în care au fost înregistrate creanțele aferente, trecute la pierdere) și contul *3566 „Alți creditori diverși"* (pentru eventuala diferență de restituit). Pentru bunurile destinate vânzării, prețul vânzării se înregistrează în contul *7495 „Venituri privind bunurile mobile și imobile provenite din stingerea creanțelor"*, iar respectivul activ este scos din evidență prin creditarea contului *3612 „Alte active deținute în vederea vânzării"* în contrapartidă cu contul *6497 „Alte cheltuieli diverse din exploatare"*.

Aplicație privind activele financiare interbancare depreciate

O instituție de credit are active financiare interbancare restante în valoare de 150.000 lei și dobânzi aferente acestora de 28.000 lei, pe care le consideră depreciate la data raportării. Creanțe în sumă de 100.000 lei si dobânzi de 20.000 lei se recuperează în bani. Restul se execută silit. Din acestea, creanțe în sumă de 35.000 lei și dobânzi de 6.000 lei se execută în bani, iar pentru restul sunt preluate bunuri în valoare de 18.000 lei, care apoi sunt vândute la un preț de 18.500 lei. Diferența de 1.000 lei se restituie clienților. Reflectați operațiunile în contabilitatea instituției de credit.

Rezolvare

- înregistrarea creanțelor depreciate:

1	1831	=	1811	150.000

- înregistrarea dobânzilor depreciate:

2	18371	=	18171	28.000

Scanned with OKEN Scanner

- constituire ajustări pentru pierderi așteptate[133]:

3	6613	=	19122	178.000

- încasarea creanțelor depreciate:

4	101/1111/121/122	=	%	120.000
			1831	100.000
			18371	20.000

- diminuare ajustări pentru pierderi așteptate:

5	19122	=	7613	120.000

- stingerea creanțelor prin executare silită în bani:

6	101/1111/121/122	=	%	41.000
			1831	35.000
			18371	6.000

- diminuare ajustări pentru pierderi așteptate:

7	19122	=	7613	41.000

- preluare bunuri prin executare silită:

8	3612	=	%	18.000
			767	17.000
			3566	1.000

- vânzare bunuri:

9	101/1111/121/122/2511/3556	=	7495	18.500

- scoatere din evidență bunuri vândute:

10	6497	=	3612	18.000

- derecunoașterea creanțelor depreciate pentru care s-au preluat bunuri la executare:

11	19122	=	%	17.000
			1831	15.000
			18371	2.000

- restituirea diferenței clientului:

12	3566	=	1111/121/122	1.000

[133] Pentru simplificare, valoarea ajustărilor este egală cu valoarea activelor depreciate. Acest lucru este puțin probabil în realitate, datorită garanțiilor solicitate pentru creditele acordate. Modul de calculare a ajustărilor este redat cu mai multă acuratețe în capitolul 9 al lucrării, intitulat „Tratamente contabile privind deprecierea activelor financiare".

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 6
Tratamente contabile privind operațiunile cu clientela

Acest capitol abordează contabilitatea principalelor operațiuni de creditare și împrumut în relația cu clientela – persoane fizice și juridice, altele decât instituțiile de credit. În acest scop, se pun în funcțiune conturile din **clasa 2 „Operațiuni cu clientela și operațiuni între instituțiile financiare nebancare și instituțiile de credit"**. Din punct de vedere al evaluării, activele și datoriile financiare înregistrate în această clasă sunt evaluate la cost amortizat, în conformitate cu prevederile IFRS aplicabile.

6.1. Contabilitatea creditelor acordate clientelei

Din perspectiva instituțiilor de credit, ***creditul***[134] este creanța deținută asupra clientelei, ca urmare a punerii la dispoziția acesteia a sumelor solicitate, cu condiția rambursării acestora și a plății unor sume suplimentare, numite dobânzi. Creditul joacă un rol esențial în finanțarea nevoilor persoanelor juridice și fizice, având efecte pozitive asupra economiei[135]:

- facilitează schimburile, permițând obținerea unui surplus de putere de cumpărare, ceea ce influențează direct consumul (volumul mărfurilor tranzacționate);
- stimulează producția, permițând efectuarea de investiții în capacități de producție, cu consecințe directe asupra cantității și calității producției;
- permite crearea de fluxuri monetare în economie.

În economie, pe lângă creditul bancar, creditul există și sub alte multe forme[136]:

- *creditul comercial* – se acordă firmelor în momentul vânzării bunurilor prin amânarea plății acestora o anumită perioadă de timp și se concretizează din punct de vedere juridic prin utilizarea efectelor de comerț (cambie, bilet la ordin);

---

[134] Originea cuvântului este latină (creditum-credere – a crede) și semnifică încrederea că termenii contractului (de credit) vor fi respectați în viitor.
[135] Dedu, V., Enciu, A., op. cit., p. 59.
[136] Turliuc, V., ș.a., *Monedă și credit*, Editura Economică, București, 2005, pp. 69-77.

- *creditul de consum* – constă în vânzarea cu plata în rate către populație a unor bunuri (de regulă, cele de folosință îndelungată);
- *creditul obligatar* – este contractat prin lansarea de titluri de împrumut (obligațiuni) în scopul acoperirii unor deficite bugetare sau pentru atragerea de capitaluri;
- *creditul ipotecar* – este garantat cu proprietatea imobiliară (terenuri, clădiri).

Creditele bancare se pot clasifica după mai multe criterii (vezi figura nr. 6.1).

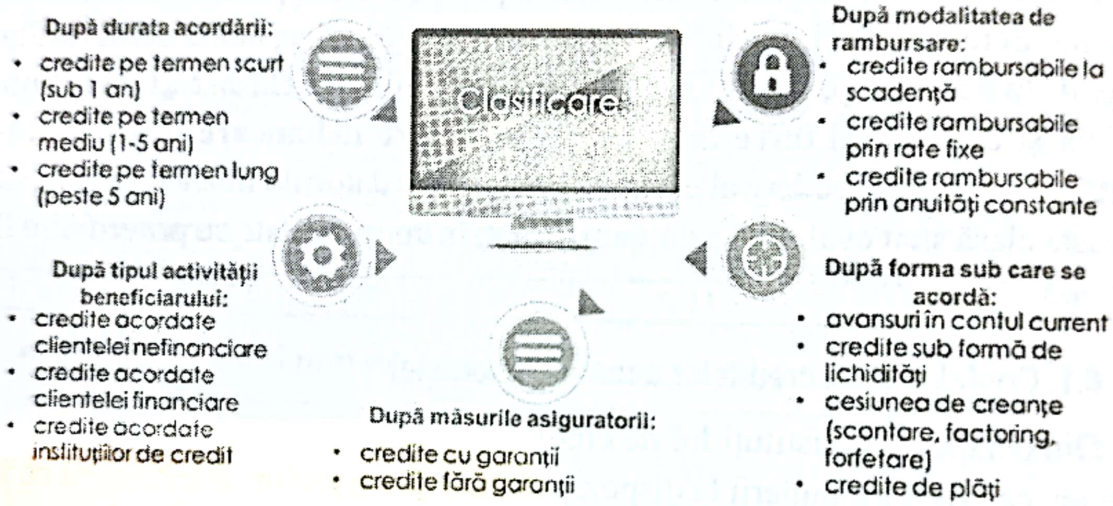

Sursa: Ștefan, A.B., op. cit., p. 129 și Dedu, V., Enciu, A., p. 60.

Figura 6.1. *Clasificarea creditelor bancare*

După *destinația* acestora, creditele bancare se pot clasifica pe următoarele categorii:

1) creanțe comerciale (operațiuni de scontare, *factoring*, forfetare și alte creanțe comerciale);
2) credite de trezorerie;
3) credite de consum și vânzări în rate;
4) credite pentru finanțarea operațiunilor de comerț exterior;
5) credite pentru finanțarea stocurilor și pentru echipamente;
6) credite pentru investiții imobiliare;
7) alte credite acordate clientelei.

Din punct de vedere *contabil*, se disting următoarele etape ale creditării:

a) obligația (angajamentul) de a elibera ulterior și în anumite condiții sumele aprobate, operațiuni care figurează în conturi din afara bilanțului;

Scanned with OKEN Scanner

b) punerea efectivă la dispoziția clienților a sumelor corespunzătoare, care se înregistrează în conturile bilanțiere, inclusiv evidențierea dobânzii;

c) rambursarea creditului și plata dobânzii (cu eventuala reflectare a ajustărilor pentru pierderi așteptate) prin conturi bilanțiere.

Creditele acordate clientelei pe baza creanțelor lor comerciale presupun operațiuni de scontare, *factoring* și forfetare.

Scontarea efectelor de comerț reprezintă operațiunea prin care, în schimbul unui efect de comerț (cambie, bilet la ordin), instituția de credit pune la dispoziția posesorului creanței valoarea nominală a efectului, mai puțin *agio* (taxa de scont și comisioanele aferente), fără a aștepta scadența efectului respectiv[137]. Instituția de credit în cauză *are drept de recurs (regres)* asupra beneficiarului creditului, ceea ce înseamnă că, în caz de neplată a sumelor de către emitentul efectului de comerț, instituția se îndreaptă spre beneficiarul inițial al acestora pentru recuperarea lor. Pentru scontare, posesorul cambiei sau biletului la ordin face o cerere la instituția de credit în care include și elementele de identificare ale emitentului acestora, astfel încât să se verifice bonitatea tuturor partenerilor implicați în circuitul efectului.

Factoring-ul este operațiunea prin care clientul, denumit *aderent*, transferă proprietatea creanțelor (facturilor) sale comerciale instituției de credit, denumită *factor*, aceasta având obligația, conform contractului încheiat, de a asigura încasarea creanțelor aderentului[138]. Instituția de credit, pe baza documentelor primite, plătește valoarea nominală a creanțelor, mai puțin agio, fără a aștepta scadența acestora (vezi figura nr. 6.2).

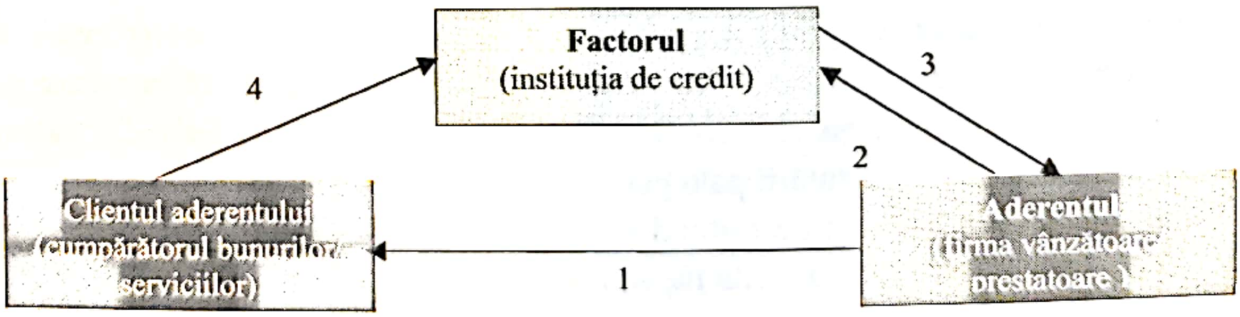

1 = Firma vinde bunuri/servicii către client pe bază de facturi
2 = Firma solicită vânzarea facturilor instituției de credit (factorul)
3 = Factorul aprobă creditul de *factoring*
4 = Clientul plătește contravaloarea bunurilor/ serviciilor factorului

Figura nr. 6.2. *Schema unui factoring*

[137] Jalbă, L., op. cit., p. 110.
[138] Matei, N.C., op. cit., p. 110.

Scanned with OKEN Scanner

Plata creanțelor se face de către factor fie imediat, fie la scadența creanțelor, fie la o scadență stabilită prin contractul de *factoring*. Plata depinde de modul în care sunt grupate facturile aderentului[139]:

- *facturi aprobate*, ce sunt disponibile imediat (*factoring*-ul se numește disponibil). Aprobarea poate depinde de existența unor garanții;
- *facturi neaprobate*, ce sunt indisponibile până la scadența facturilor sau a contractului de *factoring* (*factoring* indisponibil).

Din punct de vedere al dreptului de recurs pe care factorul îl poate exercita asupra aderentului, există: *factoring cu recurs* (ceea ce înseamnă că aderentul rămâne răspunzător față de banca ce poate recupera creanțele neîncasate de la aderent prin debitarea contului curent sau prin valorificarea garanției) și *factoring fără recurs* (banca își asumă riscul neîncasării creanțelor, putându-se îndrepta cel mult împotriva societății de asigurări la care s-a asigurat împotriva riscului de neîncasare a facturilor).

Serviciile oferite de factor aderentului, care sunt comisionate acestuia, sunt: finanțarea (în cazul *factoring*-ului disponibil); administrarea și monitorizarea creanțelor; colectarea creanțelor la scadență; în cazul *factoring*-ului cu recurs: protecția contra riscului de neplată de către debitor.

Forfetarea (o combinație între scontare și factoring) reprezintă cumpărarea, *fără recurs* asupra oricărui deținător anterior, a unor titluri de creanțe scadente la termen ca rezultat al livrării de bunuri sau prestării de servicii[140]. Așadar, banca cumpărătoare preia asupra sa toate riscurile de neplată. Din acest motiv, se forfetează creanțe cu un grad ridicat de garanție: fie încorporate în efecte de comerț avalizate; fie plătibile printr-o metodă de plată asiguratorie (acreditive documentare, scrisori de garanții bancare etc.)[141]. Forfetarea diferă de scontare pentru că este fără recurs, se referă și la creanțe neîncorporate în efecte de comerț și presupune acordarea finanțării pe o perioadă mai îndelungată de timp (în timp ce la scontare, scadențele sunt de ordinul câtorva zeci de zile, la forfetare se poate vorbi și despre ani). Ea este diferită față de factoring pentru ca este doar fără recurs și permite mobilizarea întregii creanțe (la factoring se mobilizează între 70-90% din valoarea nominală a creanțelor).

---

[139] Ștefan, A.B., op. cit., p. 136.

[140] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 78.

[141] Ștefan, A.B., op. cit., p. 142.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru reflectarea contabilă a creditelor acordate clientelei, se utilizează conturi din **grupa 20 „Credite acordate clientelei"**, în care sunt prevăzute conturi sintetice de gradul I, II și III pentru diversele tipuri de credite.

6.1.1. Reflectarea în contabilitate a creanțelor comerciale

În tranzacțiile economice interne sau internaționale, se obișnuiește ca bunurile livrate să se achite fie imediat, în numerar, fie prin cecuri. De cele mai multe ori însă, vânzătorul este de acord cu amânarea plății, acordând cumpărătorului un credit comercial. Pe durata acestuia, poate fi emis un efect de comerț (bilet la ordin sau cambie). La scadență, plata se poate realiza prin virament bancar (ordin de plată) sau remiterea unei file cec.

Pentru creditele comerciale, rezultând din scontarea efectelor de comerț și din operațiuni de *factoring* și forfetare, se deschid clienților conturi de ***creanțe comerciale***. Dobânzile de primit (calculate pe baza ratei de dobândă contractuală și neajunse la scadență), aferente exercițiului în curs, se înregistrează în contabilitate periodic (obligatoriu lunar), sau la scadența operațiunilor, dacă fondurile aferente au termen de restituire în cursul lunii, în conturile sintetice de *„Creanțe atașate"*. Celelalte sume care sunt avute în vedere la calculul ratei efective a dobânzii și care trebuie amortizate prin metoda dobânzii efective sunt evidențiate sub forma *„Sumelor de amortizat"*.

Potrivit Ordinului BNR nr. 27/2010, în conturile de creanțe comerciale se înregistrează creanțele clienților și ale instituțiilor de credit finanțate de către instituția de credit, sub forma operațiunilor de scontare, *factoring*, forfetare și alte creanțe comerciale, doar dacă respectivele active financiare sunt încadrate în categoria numită „active financiare la cost amortizat"[142]. În contabilitatea instituțiilor de credit creanțele comerciale sunt reflectate prin contul sintetic de activ **201 „Creanțe comerciale"**, care are două conturi sintetice de gradul II și anume:

a) 2011 „Creanțe comerciale", cu următoarele conturi sintetice de gradul III:

- 20111 „Scont" – se debitează cu valoarea nominală a efectelor de comerț scontate și se creditează cu valoarea nominală a efectelor scontate ajunse la scadență și încasate, respectiv cu valoarea efectelor comerciale scontate neîncasate la scadență și trecute la creanțe restante;

[142] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 79.

Scanned with OKEN Scanner

- 20112 „*Factoring* cu recurs" și 20114 „*Factoring* fără recurs" – în debitul acestor se înregistrează valoarea nominală a facturilor preluate, iar în credit valoarea celor ajunse la scadență și încasate, valoarea creanțelor neîncasate la scadență, dar acoperite pe seama garanțiilor formate ori trecute la creanțe restante;
- 20113 „Forfetare" – are funcțiune contabilă asemănătoare cu a contului 20111 „Scont";
- 20119 „Alte creanțe comerciale" – pentru creanțele comerciale care nu se regăsesc în conturile de scont, *factoring* sau forfetare, cu funcțiune contabilă asemănătoare acestora.

b) 2017 „Creanțe atașate și sume de amortizat", care se dezvoltă, la rândul său, pe conturi de gradul III.

Funcțiunea acestor conturi este redată în cele ce urmează:

- scontarea (forfetarea) efectelor de comerț:

1	20111/20113	=	2511A	100.000

- reținerile din sumele aprobate: taxa scontului (5.000 lei), comisioane (500 lei) și garanție (20.000 lei):

2	2511A	=	%	25.500
			20172	5.000
			7029	500
			25336	20.000

- transferul la venituri a dobânzii încasate la acordare (lunar):

3	20172	=	70211	625

- încasarea efectelor la scadență:

4	2511B/121/122	=	20111/20113	85.000

- restituirea garanției reținute:

5	25336	=	2511A	10.000

- utilizarea garanției pentru acoperirea creditelor neîncasate:

6	25336	=	20111/20113	10.000

- transferul creditelor neîncasate la restante:

7	2811	=	20111/20113	5.000

- achiziționarea facturilor în *factoring:*

8	20112/20114	=	2511aderent	50.000

Scanned with OKEN Scanner

- reținerile din sumele aprobate: dobânda (3.000 lei), comisioane (500 lei) și garanție (5.000 lei):

9	2511aderent	=	% 20172 7029 25336	8.500 3.000 500 5.000

- transferul la venituri a dobânzii încasate la acordare (lunar):

10	20172	=	70212	500

- încasarea facturilor la scadență:

11	2511clientul aderentului/121/122	=	20112/20114	45.000

- restituirea garanției reținute anterior:

12	25336	=	2511aderent	5.000

- utilizarea garanției pentru acoperirea creditelor neîncasate:

13	25336	=	20112/20114	10.000

- transferul creditelor neîncasate la restante:

14	2811	=	20112/20114	10.000

6.1.2. Contabilitatea altor credite acordate persoanelor juridice și persoanelor fizice

Pe lângă creditele acordate pe baza creanțelor comerciale ale persoanelor juridice, clientelei nefinanciare i se pot acorda și alte credite, detaliate în acest subcapitol.

Creditele de trezorerie sunt acordate clientelei, în general, pe termen scurt, pentru asigurarea nevoilor de trezorerie ale persoanelor juridice și fizice, luând forma utilizărilor din deschideri de credite permanente, creditelor pe bază de linii globale de exploatare, diferențelor de rambursat legate de utilizarea cardurilor și altor credite de trezorerie. Asemenea credite sunt reflectate în contabilitate de contul de activ ***202 „Credite de trezorerie"***, care se dezvoltă pe următoarele conturi sintetice de gradul II și III:

a) 2021 „Credite de trezorerie" – sunt destinate nevoilor curente de trezorerie ale clientelei și funcționează prin intermediul conturilor de gradul II[143]:

- 20211 „Utilizări din deschideri de credite permanente" – reflectă partea angajată din creditele aprobate și utilizabile în mod fracționat, conform

[143] Haliga, I., op. cit., p. 111.

Scanned with OKEN Scanner

nevoilor justificate ale clientelei (partea neangajată din creditele aprobate se înregistrează în conturi din afara bilanțului);

- 20212 „Credit global de exploatare" – evidențiază sumele acordate, care acoperă ansamblul nevoilor de exploatare ale clientelei, stabilit pe seama bugetului previzional de trezorerie și care pot fi utilizate nefracționat (partea neutilizată se înregistrează în conturi din afara bilanțului);
- 20213 „Diferențe de rambursat legate de utilizarea cardurilor" – reprezintă facilitățile de trezorerie acordate titularilor de carduri sub forma admiterii acoperirii ulterioare a sumelor plătite sau extrase peste disponibilul propriu;
- 20219 „Alte credite de trezorerie" – grupează creditele acordate clientelei pentru alte operațiuni și destinații pe termen scurt.

b) *2027 „Creanțe atașate și sume de amortizat"* – reprezintă creanțe din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente creditelor de trezorerie.

Pentru eventualul decalaj dintre data semnării contractului de creditare și eliberarea sumelor aprobate, se debitează un cont în afara bilanțului, ***903 „Angajamente în favoarea clientelei"***, care se creditează la acordarea efectivă a creditului. Garanțiile financiare primite de la clientelă se urmăresc tot extra-bilanțier prin contul ***914 „Garanții primite de la clientelă"***[144].

Creditele acordate persoanelor fizice pentru nevoi personale și persoanelor juridice pentru finanțarea vânzării de bunuri cu plata în rate se reflectă prin contul de activ ***203 „Credite de consum și vânzări în rate"*** care are următoarele conturi sintetice de gradul II și III:

a) *2031 „Credite de consum"* – reprezintă creditele acordate persoanelor fizice, în vederea satisfacerii nevoilor personale ale solicitantului și/sau ale familiei acestuia, precum concedii, studii etc. (contul de gradul III 20311 „Credite de consum pentru nevoi personale") ori pentru achiziționarea de bunuri, altele decât investițiile imobiliare (20312 „Credite de consum pentru achiziționarea de bunuri").

b) *2032 „Vânzări în rate"* – reprezintă creditele acordate persoanelor juridice, destinate finanțării vânzării de bunuri în rate și care se rambursează prin vărsăminte periodice, cel mai adesea lunare sau trimestriale[145].

[144] Jalbă, L., op. cit., p. 114.
[145] Matei, N.C., op. cit., p. 120.

Scanned with OKEN Scanner

c) *2037 „Creanțe atașate și sume de amortizat"* – reflectă creanțe din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente creditelor de consum și vânzărilor în rate.

Contabilitatea *creditelor pentru finanțarea operațiunilor de comerț exterior* este necesară pentru a evidenția creditele acordate pentru importuri (consecutiv cu deschiderea de acreditive documentare, avansuri în valută acordate importatorilor, alte credite acordate clientelei pentru importuri), precum și creditele pentru export. Pentru reflectarea acestor credite se pune în funcțiune contul de activ ***204 „Credite pentru finanțarea operațiunilor de comerț exterior"***, care se dezvoltă pe următoarele conturi de gradul II: *2041 „Credite pentru import"*; *2042 „Credite pentru export"*; *2047 „Creanțe atașate și sume de amortizat"*.

Contul de activ ***205 „Credite pentru finanțarea stocurilor și pentru echipamente"*** reflectă creditele acordate pentru finanțarea bunurilor cu caracter ciclic (credite de campanie, de stocare de cereale, *warrant*e agricole, industriale, hoteliere, petroliere etc.) (prin contul de gradul II *2051 „Credite pentru finanțarea stocurilor"*) și pentru finanțarea investițiilor productive ale clientelei (*2052 „Credite pentru echipamente"*, respectiv, pentru cumpărări de materiale, achiziții, construcții sau amenajări de imobilizări corporale de uz profesional, cu excepția investiților imobiliare, achiziții de imobilizări necorporale etc.)[146]. În această categorie de credite se cuprind și creditele acordate agricultorilor pentru investiții productive, inclusiv creditele cu dobândă subvenționată de stat. Dobânzile de încasat și sumele de amortizat se înregistrează pe contul *2057 „Creanțe atașate și sume de amortizat"*.

Aplicație privind creditele pentru echipamente

O instituție de credit acordă un credit pentru procurarea unui echipament de 50.000 lei, pe o perioadă de 2 ani. Rata dobânzii este de 12% iar comisioanele de 3% sunt reținute jumătate inițial și cealaltă jumătate la sfârșitul primului an. Creditul se rambursează în 2 tranșe. Ultima tranșă și dobânda aferentă ultimei luni nu se încasează la termen. Înregistrați toate operațiunile legate de acest credit.

Rezolvare

- acordarea creditului:

1	2052	=	%	50.000
			2511	49.250
			7029	750

[146] Jalbă, L., op. cit., p. 117.

- dobânda încasată lunar:

2	2511	=	70216	500

- la sfârșitul anului 1, rambursarea primei tranșe și încasarea restului de comision:

3	2511	=	% 2052 7029	25.750 25.000 750

- încasarea dobânzii pentru anul al doilea (primele 11 luni):

4	2511	=	70216	250

- dobânda de încasat pentru ultima lună:

5	20571	=	70216	250

- transferul creditului la active restante:

6	2811	=	2052	25.000

- transferul dobânzii la active restante:

7	28171	=	20571	250

Contabilitatea *creditelor* pe termen mediu și lung acordate *pentru achiziția, amenajarea sau repararea bunurilor imobiliare* se realizează cu ajutorul contului de activ ***206 „Credite pentru investiții imobiliare"***, care se defalcă pe următoarele conturi sintetice de gradul II și III:

a) 2061 „Credite pentru investiții imobiliare" – au ca obiect: dobândirea sau menținerea drepturilor de proprietate asupra unui teren sau a unei construcții realizate sau care urmează să se realizeze; amenajarea, reabilitarea, modernizarea, consolidarea sau extinderea unei construcții; viabilizarea unui teren[147]. Acest cont funcționează prin conturile de gradul III:

- 20611 „Credite ipotecare" – sunt garantate cu ipotecă asupra terenurilor sau construcțiilor, până la rambursarea împrumuturilor;
- 20619 „Alte credite pentru investiții imobiliare" – se acordă pentru investiții imobiliare, altele decât cele ipotecare (pentru organizarea șantierului investiției, pentru finanțarea locuințelor construite aflate în așteptarea vânzării etc).

[147] Matei, N.C., op. cit., p. 121.

Scanned with OKEN Scanner

b) *2067 „Creanțe atașate și sume de amortizat"* – evidențiază creanțe din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente creditelor pentru investiții imobiliare.

Celelalte credite acordate clientelei, care nu pot fi încadrate în categoriile anterioare, fac obiectul contului de activ ***209 „Alte credite acordate clientelei"***, ce prezintă două conturi de gradul II:

a) *2091 „Alte credite acordate clientelei"* – grupează credite precum *creditele consorțiale*[148]: creditele acordate unui client prin asocierea mai multor instituții de credit care își împart participarea la credit, riscurile asumate și dobânzile încasate. O instituție de credit poate ocupa, în cadrul consorțiului, poziția de șef de filă, gestionând creditul și având relații directe cu clientul și celelalte instituții din consorțiu.

b) *2097 „„Creanțe atașate și sume de amortizat"* – evidențiază creanțe din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente altor credite acordate clientelei.

Toate aceste conturi de credite se debitează cu sumele reprezentând creditele acordate clienților sau cu plățile efectuate de clientelă, din creditele primite, pentru parteneri care au deschise conturi curente la aceeași instituție de credit. În creditul conturilor se înregistrează sumele rambursate sau creditele nerestituite la scadență. Soldurile debitoare reflectă creditele acordate clientelei și neajunse la scadență.

Toate conturile de creanțe atașate prezentate se debitează cu dobânzile calculate pentru creditele acordate clientelei și se creditează cu dobânzile încasate sau cu dobânzile trecute la restante. Soldurile debitoare ale conturilor reflectă dobânzile de încasat, calculate și neajunse la scadență, aferente creditelor acordate de instituțiile de credit clientelei.

Aplicație privind creditele consorțiale

Un consorțiu acordă unui client, persoană juridică, un credit în valoare de 1.000.000 lei pe o perioadă de 1 an, la o rată a dobânzii de 9% și comisioane de 3%. Șeful de filă contribuie cu 50% la credit. Dobânda se încasează pe 1 ale lunii următoare iar creditul se restituie integral la scadență. Reflectați operațiunile în contabilitatea șefului de filă și a unuia dintre participanții la consorțiu.

[148] Dedu, V., Enciu, A., op. cit., p. 74.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

În contabilitatea șefului de filă

- acordarea creditului (inclusiv contribuția celorlalte instituții din consorțiu):

1	%	=	2511	1.000.000
	2091			500.000
	1111			500.000

- încasarea comisionului de către șeful de filă și cota din acesta virată celorlalte instituții din consorțiu:

2	2511	=	%	30.000
			7029	15.000
			1111	15.000

- dobânda lunară cuvenită și cota virată celorlalte instituții:

3	20971	=	%	7.500
			70218	3.750
			1621	3.750

- încasarea dobânzii (4a) și virarea cotei părți către celelalte instituții (4b):

4a	2511	=	20971	7.500
4b	1621	=	1111	3.750

- rambursarea creditului la scadență și virarea cotei părți către celelalte instituții:

5	2511	=	%	1.000.000
			2091	500.000
			1111	500.000

În contabilitatea unei alte instituții de credit participante la consorțiu (cota de participare-25%)

- acordarea creditului:

1	2091	=	1111	250.000

- încasarea comisionului:

2	1111	=	7029	7.500

- dobânda lunară cuvenită:

3	20971	=	70218	1.875

- încasarea dobânzii:

4	1111	=	2097	1.875

- rambursarea creditului la scadență:

5	1111	=	2091	250.000

Scanned with OKEN Scanner

6.2. Contabilitatea creditelor și împrumuturilor privind instituțiile financiare

Potrivit reglementărilor contabile, ***creditele și împrumuturile privind instituțiile financiare*** reflectă operațiunile efectuate în baza unor convenții încheiate cu instituții financiare autorizate, precum: societățile de leasing financiar, societățile de *factoring*, societățile de credit ipotecar, alte categorii de instituții financiare nebancare, societățile de plasament sau de investiții, societățile de servicii de investiții financiare, agențiile de schimb valutar etc.

Creditele și împrumuturile cu instituțiile financiare se clasifică, la fel ca cele interbancare, în funcție de scadență în:

- credite și împrumuturi de pe o zi pe alta (destinate derulării unor operațiuni curente, având prioritate la rambursare în ziua următoare; se mai numesc credite „în alb", adică nu implică solicitarea de garanții, bazându-se pe contractele bilaterale încheiate anterior);
- credite și împrumuturi la termen (având scadență determinată, mai mare de o zi, și destinații diverse: atât exploatarea curentă, cât și investițiile instituțiilor financiare).

Reflectarea în contabilitate a creditelor acordate acestor instituții financiare se realizează cu ajutorul contului de activ ***231 „Credite acordate instituțiilor financiare"***, din grupa de conturi **23 „Credite și împrumuturi privind instituțiile financiare"**, care se desfășoară pe următoarele conturi sintetice de gradul II, conform clasificării anterioare.

- *2311 „Credite de pe o zi pe alta acordate instituțiilor financiare"*;
- *2312 „Credite la termen acordate instituțiilor financiare.*

Aceste conturi se debitează cu suma creditelor acordate și cu plățile efectuate de instituțiile financiare, din creditele primite, pentru parteneri care au deschise conturi curente la aceeași instituție de credit. În creditul conturilor se înregistrează valoarea creditelor restituite sau creditele nerambursate la scadență și devenite restante. Soldurile debitoare reflectă creditele acordate instituțiilor financiare neajunse la scadență.

- *2317 „Creanțe atașate și sume de amortizat".*

Pentru împrumuturi primite de la instituțiile financiare, se pune în funcțiune contul de pasiv ***232 „Împrumuturi primite de la instituțiile financiare"***, care se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, după scadența împrumuturilor.

- *2321 „Împrumuturi de pe o zi pe alta de la instituțiile financiare"*;
- *2322 „Împrumuturi la termen de la instituțiile financiare".*

Scanned with OKEN Scanner

Aceste conturi se creditează cu suma împrumuturilor primite de la instituțiile financiare și se debitează cu împrumuturile rambursate. Soldurile creditoare ale conturilor reprezintă împrumuturile primite de la instituțiile financiare neajunse la scadență.

- *2327 „Datorii atașate și sume de amortizat".*

Pentru creditele la termen, eventualele garanții reale solicitate (bunuri mobiliare și imobiliare) se reflectă extra-bilanțier în creditul contului *9612 „Gajuri cu deposedare"*, care se debitează la restituirea garanției[149]. Garanțiile reale date la împrumuturile primite se înregistrează în contul de activ *9622 „Gajuri cu deposedare"*. În plus, dacă există un decalaj între data semnării contractului și cea a acordării efective a sumelor, se apelează, după caz, la contul de activ ***903 „Angajamente în favoarea clientelei"*** (la acordarea de credite) sau contul de pasiv ***904 „Angajamente primite de la clientelă"*** (la împrumuturi primite).

Aplicație pentru creditele acordate instituțiilor financiare

O instituție de credit acordă, pe 31 octombrie N, un credit de pe o zi pe alta unei instituții financiare în valoare de 100.000 lei, la o dobândă lunară de 0,6%. Dobânda și împrumutul se restituite la scadența stabilită. Reflectați în contabilitate operațiunile legate de credit.

Rezolvare

- acordarea creditului instituției financiare:

1	2311	=	2511/ 1111/121/122	100.000

- înregistrarea dobânzii de încasat de către instituția de credit:

2	23171	=	70221	20

- restituirea creditului și încasarea dobânzii:

3	2511/1111/121/122	=	%	100.020
			2311	100.000
			23717	20

Aplicație pentru împrumuturile primite de la instituțiile financiare

O instituție de credit contractează, pe 31 octombrie N, un împrumut de pe o zi pe alta de la o instituție financiară în valoare de 100.000 lei, la o dobândă lunară de 0,6%. Dobânda și împrumutul se restituite la scadența stabilită. Reflectați în contabilitate operațiunile legate de împrumut.

[149] Matei, N.C., op. cit., p. 123.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

- primirea împrumutului de la instituția financiară:

1	2511/ 1111/121/122	=	2321	100.000

- înregistrarea dobânzii datorate de instituția de credit:

2	60221	=	23271	20

- restituirea împrumutului și plata dobânzii:

3	% 2321 23271	=	2511/1111/121/122	100.020 100.000 20

6.3. Reflectarea în contabilitate a acordurilor de răscumpărare și a titlurilor date sau luate cu împrumut

Acordurile de răscumpărare (operațiunile repo/reverse repo) reprezintă operațiuni desfășurate de instituțiile de credit cu clientela lor, similare cu cele derulate cu instituțiile de credit (subiect abordat în subcapitolul 5.2.6).

Operațiunea repo reprezintă un contract prin care cedentul transferă către cesionar active financiare, luându-și angajamentul de a le răscumpăra la un preț fixat și la o dată specificată[150]. Cedentul este partea din contract care se împrumută (datoria fiind reflectată în contul de operațiuni *repo*) și care nu scoate din evidența sa contabilă activele cedate, dar le reflectă distinct. ***Operațiunea reverse repo*** reprezintă un acord prin care cesionarul *acceptă să cumpere un instrument* (titlu de valoare) de la cedent, la o dată convenită și la un preț stabilit și simultan, *acceptă să vândă înapoi* respectivul instrument, la o dată ulterioară, la un preț convenit, mai mare. Cesionarul este partea din contract care acordă creditul pe care îl înregistrează drept creanță în conturile de operațiuni de *reverse repo*.

O altă variantă a operațiunilor *repo* este cea a ***operațiunilor cu titluri date și luate cu împrumut***. Darea titlurilor cu împrumut reprezintă sumele primite în schimbul titlurilor de valoare transferate temporar unui client, sub forma unor împrumuturi de titluri de valoare, garantate cu numerar[151]. Operațiunile cu titluri luate cu împrumut sunt sume date în schimbul titlurilor de valoare transferate temporar de la un client, sub forma unor credite de titluri de valoare, garantate cu numerar.

---

[150] Jalbă, L., op. cit., p. 125.
[151] Ștefan, A.B., op. cit., p. 183.

Scanned with OKEN Scanner

Atât în cazul acordurilor de răscumpărare, cât și în cel al titlurilor date și luate cu împrumut, scadența contractelor este una foarte scurtă (de pe o zi pe alta) sau mai îndelungată (la termen).

Pentru reflectarea în contabilitatea instituțiilor de credit a acestor operațiuni se pun în funcțiune conturile din **grupa 24 – „Acorduri de răscumpărare și titluri date sau luate cu împrumut"**, care cuprinde următoarele conturi:

1) ***241 „Operațiuni repo și titluri date cu împrumut"***, cont de pasiv care se dezvoltă pe conturile sintetice de gradul II din figura nr. 6.3.

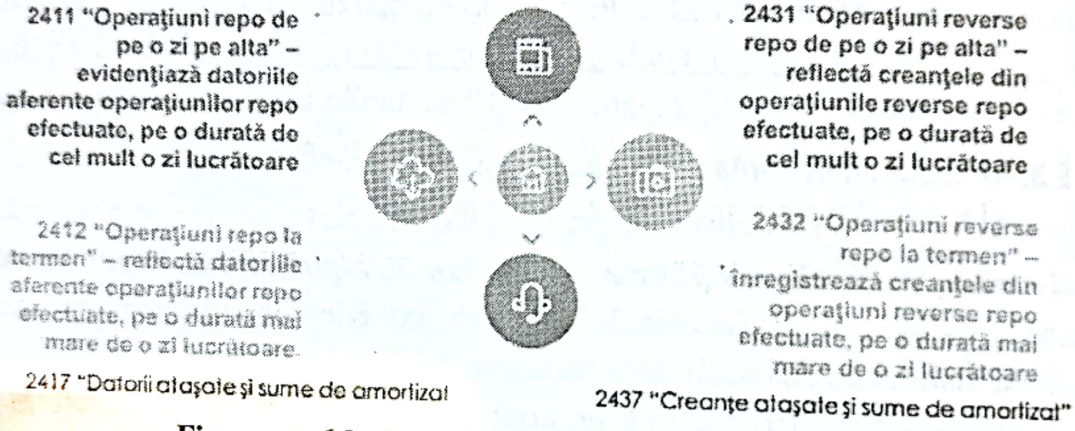

Figura nr. 6.3. *Conturile care reflectă operațiunile repo și reverse repo cu clientela*

Contul 241 se creditează cu suma împrumuturilor primite în urma operațiunilor *repo* sau a titlurilor date cu împrumut și se debitează cu împrumuturile rambursate. Soldurile creditoare ale conturilor reprezintă împrumuturile primite în urma operațiunilor *repo* sau a titlurilor date cu împrumut neajunse la scadență.

2) ***243 „Operațiuni reverse repo și titluri luate cu împrumut"***, cont de activ care se dezvoltă pe conturile sintetice de gradul II din figura nr. 6.4.

Contul 243 se debitează cu valoarea creanțelor din operațiuni *reverse repo* și a titlurilor luate cu împrumut și se creditează cu valoarea creanțelor încasate sau devenite restante. Soldurile debitoare ale conturilor reprezintă creanțele aferente operațiunilor reverse repo și a titlurilor luate cu împrumut, neajunse la scadență.

Scanned with OKEN Scanner

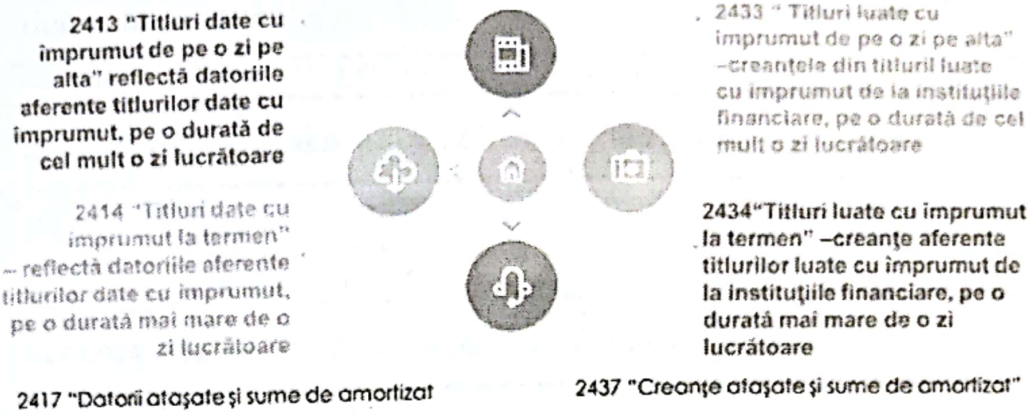

Figura nr. 6.4. *Conturile care reflectă operațiunile cu titluri date și luate cu împrumut derulate cu clientela*

Aplicații pentru acordurile de răscumpărare cu clientela

1. O instituție de credit încheie un acord *repo* cu un client prin care vinde acțiuni în valoare de 15.000 lei pe 30 de zile și pe care se angajează să le răscumpere la prețul de 15.500 lei. Reflectați în contabilitate operațiunile de tip *repo*.

Rezolvare

- înregistrarea acordului *repo:*

1	2511	=	2412	15.000

- dobânda datorată

2	60232	=	24171	500

- răscumpărarea titlurilor la scadență și plata dobânzii:

3	% 2412 24171	=	2511	15.500 15.000 500

2. O instituție de credit încheie un acord *reverse-repo* cu un client prin care cumpără acțiuni în valoare de 15.000 lei pe 30 de zile și pe care are dreptul să le revândă la prețul de 15.500 lei. Clientul răscumpără 80% din titluri. Reflectați în contabilitate operațiunile de *reverse-repo*.

Rezolvare

- înregistrarea acordului *reverse-repo:*

1	2432	=	2511	15.000

Scanned with OKEN Scanner

- dobânda cuvenită:

2	24371	=	70232	500

- revânzarea a 80% din titluri la scadență și încasarea dobânzii:

3	2511	=	%	12.400
			2432	12.000
			24371	400

- trecerea creanței neîncasate la restante:

4	2811	=	2432	3.000

- trecerea dobânzii neîncasate la restante:

5	28171	=	24371	100

Aplicații pentru titlurile date/luate cu împrumut în relația cu clientela

3. O instituție de credit dă titluri cu împrumut unui client (acțiuni) în valoare de 15.000 lei pe 30 de zile, la o dobândă lunară de 3%. Să se înregistreze titlurile date cu împrumut.

Rezolvare

- înregistrarea dării titlurilor cu împrumut:

1	2511	=	2414	15.000

- dobânda datorată:

2	60234	=	24171	450

- recuperarea titlurilor la scadență și plata dobânzii:

3	%	=	2511	15.450
	2414			15.000
	24171			450

4. O instituție de credit ia titluri cu împrumut de la un client (acțiuni) în valoare de 15.000 lei pe 30 de zile, la o dobândă lunară de 3%. Clientul recuperează 80% din titluri și plătește 80% din dobândă. Să se înregistreze titlurile luate cu împrumut de instituția de credit.

Rezolvare

- înregistrarea luării titlurilor cu împrumut:

1	2434	=	2511	15.000

Scanned with OKEN Scanner

- dobânda cuvenită:

2	24371	=	70234	450

- înapoierea a 80% din titluri la scadență și încasarea dobânzii:

3	2511	=	%	12.360
			2434	12.000
			24371	360

- trecerea creanței neîncasate la restante:

4	2811	=	2434	3.000

- trecerea dobânzii neîncasate la restante:

5	28171	=	24371	90

6.4. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor prin conturile clientelei

Operațiunile cu clientela, alta decât instituțiile de credit, se referă și la:

a) operațiunile în conturile clientelei;

b) operațiunile de constituire de depozite la vedere, la termen, colaterale și rambursabile după notificare.

Aceste operațiuni se reflectă în contabilitate prin conturile din grupa **25 „Conturile clientelei"**.

6.4.1. Contabilitatea operațiunilor prin conturile curente

Potrivit legislației în vigoare, persoanele fizice și juridice pot solicita deschiderea de conturi la una din instituțiile de credit sub forma[152]:

- conturilor curente, de scontare, *factoring* și forfetare[153], de depozite, de economii și alte disponibilități;
- conturilor separate (sau simple) pentru credite.

Contul bancar poate fi caracterizat drept[154]:

✓ un document contabil ce reflectă datorii și creanțe ale instituției de credit cu clientela;

✓ un contract legat de modul de stingere a creanțelor și datoriilor (conținând inclusiv dobânzile și serviciile conexe, precum furnizarea extrasului de cont);

---

[152] Ștefan, A.B., op. cit, p. 83.

[153] Conturile de scontare, *factoring* și forfetare se deschid doar persoanelor juridice. Conturile de disponibilități, de depozite sau pentru credite se deschid și persoanelor fizice.

[154] Dedu, V., Enciu, A., op. cit., p. 79 și Căpraru, B., op. cit., p. 110.

Scanned with OKEN Scanner

- ✓ o expresie a relației dintre instituția de credit și client, ce arată poziția clientului față de aceasta: creditor sau debitor al băncii;
- ✓ un instrument de plată;
- ✓ un instrument de garantare, în sensul că soldul său creditor poate fi folosit drept garanție la un credit sau în cazul utilizării unui acreditiv.

Durata de viață a unui cont bancar, în general nedeterminată, este marcată de trei etape: deschiderea; funcționarea și închiderea sa[155]. În practica bancară, conturile sunt codificate prin sisteme naționale și internaționale. Codul IBAN (*International Bank Account Number*) este un șir de caractere ce *identifică în mod unic* contul unui client.

Conturile curente ale clientelei, deschise la instituțiile de credit pe baza unei cereri, evidențiază disponibilitățile clientelei și operațiunile de încasări și de plăți dispuse de aceasta. Disponibilitățile pot fi retrase de titularii de conturi în orice moment, fără întârzieri, restricții sau penalizări semnificative. În plus, în conturile curente ale clientelei se pot depune sume pentru accesul la serviciile instituției de credit. Cererea de deschidere a contului curent este însoțită de o documentație specială care diferă de la o instituție la alta și în funcție de tipul clientelei: persoane fizice sau juridice. Închiderea contului poate avea loc din inițiativa titularului sau a instituției de credit. Dacă la închidere soldul contului este creditor, acesta se pune la dispoziția clientului, în numerar sau prin virare în alt cont (ce poate fi la o altă instituție de credit). Dacă soldul este debitor, închiderea se va realiza abia după virarea de către titular a sumei necesare.

Conturile curente au, de regulă, solduri creditoare, reprezentând disponibilitățile titularilor, în lei sau valută, dar pot avea și solduri debitoare în împrejurări ca[156]:

- în condiții accidentale, neautorizate (*overdraft*);
- în situația evidențierii în acest cont a sumelor utilizate provenite din credite acordate în baza unui contract prin care instituția de credit se angajează ca pe o anumită durată de timp să împrumute clientelei fonduri utilizabile în mod fracționat, în funcție de nevoile acesteia;
- în situația evidențierii în acest cont a creditelor acordate clientelei, în limita unui nivel global de credit, care acoperă ansamblul nevoilor de exploatare ale acesteia și este stabilit potrivit bugetului previzional de trezorerie;

---

[155] Popa, A.F. (coord.), op. cit., p. 58.

[156] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS, aplicabile instituțiilor de credit*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, Anexa 1, art. 87.

Scanned with OKEN Scanner

- în situația evidențierii în acest cont a facilităților de trezorerie acordate titularilor cardurilor, conform contractelor, prin admiterea acoperirii ulterioare a sumelor plătite.

Așadar, conturile curente evidențiază, pe de o parte, *disponibilitățile bănești* ale titularilor, dar și plățile efectuate după epuizarea acestora, pe seama *creditelor acordate* prin aceste conturi. În aceste ultime cazuri, pe măsură ce au loc încasări în conturile curente, mai întâi se rambursează creditelor angajate și apoi se reflectă disponibilitățile proprii.

În aceste condiții, conturile curente, în evidența instituției, sunt *bifuncționale*: se creditează cu încasările în numele titularilor și se debitează cu operațiunile de plăți dispuse de aceștia. *Soldul creditor* al contului curent reflectă disponibilitățile titularilor de conturi, păstrate la instituția de credit, pe seama cărora pot fi efectuate plăți, în timp ce *soldul debitor* evidențiază creditele angajate prin contul curent sau plățile efectuate pe descoperire de cont neautorizată. Pentru instituția de credit, soldul creditor al contului curent reprezintă o resursă atrasă sau o obligație față de titularul de cont, iar soldul debitor semnifică o creanță, un drept în relația cu clientul[157].

Pentru reflectarea în contabilitate a operațiunilor prin conturile curente se folosește contul bifuncțional **251 „Conturi curente, conturi de monedă electronică și conturi de plăți"**, care are două conturi sintetice de gradul II, ambele bifuncționale, aplicabile instituțiilor de credit[158]:

a) *2511 „Conturi curente"*;

b) *2517 „Creanțe atașate, datorii atașate și sume de amortizat"*.

În cazul soldului debitor al contului 2511, instituția de credit are dreptul de a încasa dobândă la creditele angajate de clientelă prin descoperire de cont curent. Această dobândă figurează pe contul 25171 „Creanțe atașate și sume de amortizat". Pentru situația inversă, sold creditor al contului curent, apar datoriile din dobânzi, reflectate prin contul 25172 „Datorii atașate și sume de amortizat".

Situația dobânzilor la conturile curente este ilustrată în exemplele de mai jos.

- dobânzi calculate la soldurile debitoare:

1	25171	=	70241	50

[157] Berheci, I., op. cit., pp. 181-182.

[158] Modificările aduse Ordinului BNR 27/2010 prin Ordinul BNR nr. 1/2022 au condus la modificarea denumirii contului 251 care se dezvoltă pe 4 conturi de gradul II. Au fost introduse 2 conturi de gradul II (2512 „Conturi de monedă electronică" și 2513 „Conturi de plăți") care se folosesc ***doar*** de către IFN-uri.

Scanned with OKEN Scanner

- încasarea dobânzilor:

2	2511	=	25171	40

- dobânzi la conturile curente restante:

3	28171	=	25171	10

- dobânzi calculate la soldurile creditoare:

4	60241	=	25172	20

- plata dobânzilor:

5	25172	=	2511	20

6.4.2. Contabilitatea depozitelor clienților

Principala modalitate de atragere a resurselor necesare desfășurării activității curente de către instituțiile de credit este aceea de ***atragere de depozite*** (respectiv, mobilizarea disponibilităților bănești temporare ale persoanelor fizice sau juridice). ***Depozitele bancare*** reprezintă sumele depuse în conturi bancare de titulari sau transferate de terți în favoarea titularilor de cont, în procesul economisirii și al derulării operațiunilor de încasări și plăți[159].

În funcție de *durata* sau scopul pentru care sunt constituite, depozitele clientelei pot fi:

- *depozite la vedere (overnight)* reprezintă depozitele convertibile în numerar și/sau transferabile la cerere prin cec, ordin bancar, debitare sau prin mijloace similare, fără întârzieri restricții sau penalități semnificative. Se constituie pe o perioadă inițială de cel mult o zi lucrătoare. Sunt slab remunerate (prin dobândă) de instituția de credit deoarece durata constituirii depinde de nevoile titularului de cont, ceea ce le face resurse destul de instabile;
- *depozite la termen* reprezintă depozitele netransferabile care nu pot fi transformate în numerar înainte de un termen fix prestabilit sau care pot fi transformate în numerar înainte de termenul convenit numai dacă deținătorul plătește penalități[160]. Sunt mai bine remunerate de instituția de credit deoarece fondurile depuse sunt imobilizate o perioadă mai mare de timp. Dobânda poate fi fixă sau variabilă și se poate capitaliza (adăuga capitalului depus inițial) la prelungirea automată a depozitului (dacă se optează pentru această variantă). La retragerea numerarului din depozit, la

[159] Matei, N.C., op. cit, p. 103.
[160] Matei, N.C., op. cit, p. 104.

Scanned with OKEN Scanner

- încasarea dobânzilor:

2	2511	=	25171	40

- dobânzi la conturile curente restante:

3	28171	=	25171	10

- dobânzi calculate la soldurile creditoare:

4	60241	=	25172	20

- plata dobânzilor:

5	25172	=	2511	20

6.4.2. Contabilitatea depozitelor clienților

Principala modalitate de atragere a resurselor necesare desfășurării activității curente de către instituțiile de credit este aceea de ***atragere de depozite*** (respectiv, mobilizarea disponibilităților bănești temporare ale persoanelor fizice sau juridice). ***Depozitele bancare*** reprezintă sumele depuse în conturi bancare de titulari sau transferate de terți în favoarea titularilor de cont, în procesul economisirii și al derulării operațiunilor de încasări și plăți[159].

În funcție de *durata* sau scopul pentru care sunt constituite, depozitele clientelei pot fi:

- *depozite la vedere (overnight)* reprezintă depozitele convertibile în numerar și/sau transferabile la cerere prin cec, ordin bancar, debitare sau prin mijloace similare, fără întârzieri restricții sau penalități semnificative. Se constituie pe o perioadă inițială de cel mult o zi lucrătoare. Sunt slab remunerate (prin dobândă) de instituția de credit deoarece durata constituirii depinde de nevoile titularului de cont, ceea ce le face resurse destul de instabile;
- *depozite la termen* reprezintă depozitele netransferabile care nu pot fi transformate în numerar înainte de un termen fix prestabilit sau care pot fi transformate în numerar înainte de termenul convenit numai dacă deținătorul plătește penalități[160]. Sunt mai bine remunerate de instituția de credit deoarece fondurile depuse sunt imobilizate o perioadă mai mare de timp. Dobânda poate fi fixă sau variabilă și se poate capitaliza (adăuga capitalului depus inițial) la prelungirea automată a depozitului (dacă se optează pentru această variantă). La retragerea numerarului din depozit, la

[159] Matei, N.C., op. cit, p. 103.
[160] Matei, N.C., op. cit, p. 104.

Scanned with OKEN Scanner

scadență sau înainte de maturitate, se aplică comisioane de retragere numerar (care pot fi mai mari pentru retragerea înainte de scadență, când se aplică și penalități la dobânda acumulată până în acel moment – aceasta se calculează mai degrabă la nivelul celei la vedere – mai mică – făcându-se regularizări pentru eventualele dobânzi plătite anterior);

- *depozite rambursabile după notificare* reprezintă depozite netransferabile, fără termen, care nu pot fi transformate în numerar decât după expirarea unei perioade notificate; în caz contrar, transformarea în numerar nu este posibilă sau presupune plata unor penalități;
- *depozite colaterale* sunt constituite drept garanții sau pentru efectuarea unor plăți ulterioare determinate[161]. La rândul lor, acestea se clasifică în: depozite pentru deschiderea de acreditive; depozite pentru emiterea de scrisori de garanție; depozite pentru cecuri certificate; depozite pentru garanții gestionari; alte depozite colaterale.

În practica bancară, clauzele contractuale legate de depozite pot fi foarte variate[162]. Astfel, există depozite cu plata periodică a dobânzii (de exemplu lunar), dar și cu plată făcută înainte de maturitatea depozitului (au, în general, rate de dobândă mai mici decât depozitele standard). Depozitele cu dobânda în avans presupun încasarea dobânzii la data deschiderii depozitelor iar în cazul închiderii acestora înainte de scadență, dobânda inițială plătită se deduce din suma depusă la constituire. Există depozite cu opțiunea de a retrage o parte din numerar înainte de maturitate, dar care presupun și o dobândă mai mică. Depozitele cu dobândă crescătoare la prelungirea perioadei inițiale de constituire încurajează clienții să prelungească durata acestora. Depozitele structurate combină trăsăturile unui depozit clasic cu opțiunea de a schimba valuta inițială, oferind randamente mai mari decât depozitele negociate.

În general, dobânzile la depozite sunt mai mari pentru deponenții persoane fizice decât pentru persoane juridice. În plus, instituțiile de credit pot institui plafoane valorice minime aferente depozitelor, de obicei mai reduse pentru deponenții persoane fizice. Pentru sumele atrase prin depozite, clienților li se deschid *conturi distincte*, din care nu se pot face direct plăți.

Deși aduc dobândă deponenților, depozitele presupun și niște costuri pentru aceștia (care constituie venituri ale instituțiilor de credit) sub forma comisioanelor si penalităților suplimentare pentru retrageri înainte de termen. În plus, dobânzile la depozite sunt supuse impozitării (la cota de 10%), care se reține la sursă.

---

[161] Popa, A.F. (coord.), op. cit., p. 62.
[162] Moroșan, G., op. cit., pp. 94-95.

Scanned with OKEN Scanner

În contabilitatea instituțiilor de credit, pentru conturile de depozit se folosește contul ***253 „Conturi de depozite"***, care funcționează prin intermediul următoarelor conturi de pasiv:

a) 2531 „Depozite la vedere";
b) 2532 „Depozite la termen";
c) 2533 „Depozite colaterale";
d) 2534 „Depozite rambursabile după notificare".

În creditul conturilor de depozite se înregistrează sumele depuse sau virate de clientelă pentru constituirea depozitelor, precum și dobânzile capitalizate de instituțiile de credit cu care se majorează depozitele. În debitul conturilor se reflectă sumele retrase din depozitele existente și sumele plătite din depozite la solicitarea titularilor de conturi. Soldurile creditoare ale conturilor reprezintă valoarea depozitelor constituite, în lei sau valută, de către clientelă.

Pentru dobânda datorată la depozitele de diverse tipuri se folosește contul *2537 „Datorii atașate și sume de amortizat"*.

Aplicație privind depozitele clientelei

O instituție de credit primește de la clientela sa depozite la vedere în valoare de 10.000 lei (dobânda este de 6%) și la termen (dobânda este de 9%) în valoare de 50.000 lei. Depozitele la vedere se lichidează de către clienți după 30 de zile, iar cele la termen peste 90 zile (acesta este termenul inițial). La ambele tipuri de depozite se percepe comision de retragere numerar de 0,5%. Reflectați toate înregistrările legate de cele două tipuri de depozite.

Rezolvare

- constituirea depozitelor la vedere (1a) și la termen (1b):

1a	2511	=	2531	10.000
1b	2511	=	2532	50.000

- dobânda datorată după prima lună:

2a	60251	=	25371.vedere	50
2b	60252	=	25371.termen	375

- lichidarea depozitului la vedere după 30 zile și reținerea comisionului de retragere:

3	%	=	%	10.050	10.050
	2531		2511	10.000	9.999,75
	25371.vedere		7029	50	50,25

Scanned with OKEN Scanner

- dobânda datorată pentru depozitul la termen pentru a 2-a lună:

4	60252	=	25371.termen	375

- dobânda datorată pentru depozitul la termen pentru a 3-a lună:

5	60252	=	25371.termen	375

- lichidarea depozitului la termen după 3 luni și reținerea comisionului de retragere:

6	% 2533 25371.termen	=	% 2511 7029	51.125 50.000 1.125	51.125 50.869,37 255,63

Acreditivul este, din perspectiva instituției de credit, un angajament pe care și-l asumă ca urmare a cererii clientului sau în cadrul unei facilități de credit acordate acestuia, de a plăti furnizorului clientului (de fapt, băncii acestuia) contravaloarea mărfurilor, serviciilor sau lucrărilor cumpărate[163]. În cazul acreditivului deschis pe baza depozitului constituit la cererea clientului se utilizează contul de depozite colaterale (25331 „Depozite pentru deschiderea de acreditive").

Din categoria depozitelor colaterale fac parte și cele pentru emiterea *scrisorilor de garanție bancară* (25332 „Depozite pentru emiterea de scrisori de garanție").

Scrisoarea de garanție reprezintă un angajament irevocabil, scris, asumat de către o bancă în favoarea unei persoane, denumită beneficiar, de a plăti acestuia o sumă de bani, în cazul în care o altă persoană, în contul căreia se emite garanția, nu a onorat o anumită obligație asumată printr-un contract față de beneficiarul garanției[164]. Așadar, banca garantă preia obligația de plată în cazul în care cel garantat nu își îndeplinește obligația contractuală. Folosită între părți care nu au disponibilități bănești sau care nu-și pot garanta onorarea obligațiilor reciproce, scrisoarea de garanție bancară facilitează tranzacțiile prin reducerea riscurilor. Angajamentul asumat la emiterea scrisorii de garanție se reflectă prin contul extrabilanțier ***913 „Garanții date pentru clientelă"***[165].

---

[163] Toma, C., op. cit., p. 321.

[164] Barbu, V., *Scrisoarea de garanție bancară instrument de plată – titlu executoriu*, Revista Universul Juridic, nr. 2, februarie 2017, pp. 65-73, disponibil la https://www.universuljuridic.ro/wp-content/uploads/2017/03/04_Revista_Universul_Juridic_nr_02-2017_PAGINAT_BT_V_Barbu.pdf, accesat la data de 20.09.2022.

[165] Matei, N.C., op. cit., p. 108.

Scanned with OKEN Scanner

Funcțiunea acestor conturi este ilustrată prin exemplele următoare:

- deschiderea acreditivului:

1	2511	=	25331	25.000

- plata documentelor acceptate:

2	25331	=	121/122	24.500

- acreditivul neutilizat anulat:

3	25331	=	2511	500

- constituirea depozitului la emiterea scrisorii de garanție bancară:

4	2511	=	25332	12.000

- angajamentul asumat față de client:

5	913	=	999	12.000

- restituirea depozitului dacă clientul și-a achitat datoriile garantate de bancă:

6	25332	=	2511	12.000

- plata datoriei clientului care nu și-a îndeplinit obligațiile:

7	25332	=	121/122	12.000

- închiderea angajamentului extra-bilanțier (atât la restituire, cât și la utilizare):

8	999	=	913	12.000

6.4.3. Contabilitatea certificatelor de depozit, carnetelor și libretelor de economii

Certificatele de depozit, carnetele și libretele de economii reprezintă instrumente la vedere sau la termen, nenegociabile[166], emise de instituția de credit pentru atragerea disponibilităților de la clientelă. Acestea sunt evaluate la cost amortizat.

Certificatele de depozit sunt produse de economisire, nominative sau la purtător, prin care instituția de credit emite titluri de valoare care atestă depunerea unei sume de bani la o rată fixă a dobânzii și cu o anumită scadență[167]. Pot fi răscumpărate înainte de scadență, fără penalizări și cu acordarea dobânzii pentru perioada dintre achiziția certificatului și răscumpărarea sa. Dobânda poate fi cu

[166] Cele negociabile se reflectă în contabilitate prin conturi din clasa 3: 321 „Certificate de depozit" și 322 „Carnete și librete de economii".
[167] Moroșan, G., op. cit., p. 94.

Scanned with OKEN Scanner

capitalizare sau fără, adică cu achitare periodică sau la scadență. În general, nu se percep comisioane la cumpărarea și răscumpărarea de către bancă a acestor instrumente.

Carnetele și libretele de economii sunt depozite constituite de clientelă pe baza acestor instrumente, fiind mai rar folosite la ora actuală.

Operațiunile cu aceste instrumente sunt înregistrate prin contul de pasiv ***254 „Certificate de depozit, carnete și librete de economii"***, care se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II, astfel:

- *2541 „Certificate de depozit"*;
- *2542 „Carnete și librete de economii"*.

Aceste conturi se creditează cu depozitele constituite de clientelă pe baza certificatelor de depozit carnetelor și libretelor de economii și cu majorarea lor prin capitalizarea dobânzilor cuvenite și se debitează cu diminuările sau lichidările acestor depozite. Conturile au soldurile creditoare.

- *2547 „Datorii atașate și sume de amortizat"* - pentru dobânzile de plată. Dobânda aferentă acestor instrumente se plătește în avans, periodic sau la scadență.

Aplicație privind certificatele de depozit

O instituție de credit vinde un certificat de depozit cu scadența la 3 luni și valoarea nominală de 20.000 lei. Rata dobânzii este de 3% și se capitalizează lunar. Reflectați în contabilitate toate operațiunile legate de certificatul de depozit.

Rezolvare

- vânzare certificat de depozit:

1	2511	=	2541	20.000

- dobânda datorată prima lună:

2	6026	=	25471	50

- capitalizare dobândă:

3	25471	=	2541	50

- dobândă luna 2 (3%/12*20.050):

4	6026	=	25471	50,13

- capitalizare dobândă:

5	25471	=	2541	50,13

Scanned with OKEN Scanner

- dobândă luna 3 (3%/12*20.100,13):

6	6026	=	25471	50,25

- răscumpărare certificat la scadență:

7	% 2541 25471	=	2511	20.150,38 20.100,13 50,25

6.5. Contabilitatea valorilor de recuperat și a sumelor datorate

Valorile de recuperat sau datorate clientelei reprezintă:

- erori de înregistrare contabilă;
- plăți efectuate eronat;
- cecuri și efecte comerciale neonorate;
- sume încasate de la clienți, înregistrate provizoriu ca sume datorate sau în curs de clarificare.

Aceste valori se înregistrează provizoriu în conturile din **grupa 26 „Valori de recuperat și alte sume datorate"**, care cuprinde următoarele conturi:

1) *261 „Valori de recuperat"* care, la rândul său, se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II:
   a) *2611 „Valori de recuperat"* – cont de activ, ce se debitează cu sumele de recuperat de la clientelă și se creditează cu sumele încasate sau devenite restante. Soldul debitor al contului arată valorile de recuperat de la clientelă;
   b) *2617 „ Creanțe atașate și sume de amortizat"* – evidențiază creanțele din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sumele de amortizat;
2) ***262 „Alte sume datorate"*** care funcționează prin conturile sintetice de gradul II:
   a) *2621 „Alte sume datorate"* – cont de pasiv, ce se creditează cu valorile datorate sau aflate în curs de lămurire privind clientela și cu sumele încasate de la clienți dar datorate, după clarificare, altor clienți ai băncii. În debitul contului se evidențiază plățile efectuate către clientelă privind alte sume datorate. Soldul creditor al contului reprezintă sumele datorate clientelei de către instituția de credit;
   b) *2627 „Datorii atașate și sume de amortizat"* – reflectă datorii din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente altor sume datorate.

Scanned with OKEN Scanner

Funcțiunea acestor conturi este redată, pe scurt, în cele ce urmează:

- sume plătite eronat unui client în valoare de 500 lei, de recuperat (1a), pentru care se percepe o dobândă de 5 lei (1b):

1a	2611	=	2511	500
1b	26171	=	7027	5

- cecuri refuzate la plată de plătitori care sunt clienți ai instituției de credit în valoare de 1.000 lei (la banca beneficiarului cecului):

2	2611	=	371	1.000

- sume în curs de clarificare în favoarea clientelei de 800 lei (3a) pentru care se datorează dobândă de 3 lei (3b):

3a	2511	=	2621	800
3b	6027	=	26271	3

- încasarea/plata tuturor sumelor:

4	2511	=	2611	1.500
5	2511	=	26171	5
6	2621	=	2511	800
7	26271	=	2511	3

6.6. Reflectarea în contabilitate a activelor financiare restante și depreciate

Ca regulă generală, o creanță este considerată *restantă* dacă nu este încasată la scadență. În plus, pentru aceasta nu sunt recunoscute pierderi așteptate pe durata de viață și nu a fost depreciată la momentul recunoașterii sale inițiale. Un activ financiar este *depreciat* ca urmare a riscului de credit atunci când au avut loc unul sau mai multe evenimente care au un impact negativ asupra fluxurilor de numerar viitoare estimate ale activului financiar respectiv. Deprecierea se estimează urmând abordarea generală din IFRS 9 „Instrumente financiare" în trei etape:

1) creșterea semnificativă a riscului de credit;
2) existența deprecierii la data raportării;
3) existența deprecierii la data recunoașterii inițiale.

Pentru creanțe comerciale se utilizează abordarea simplificată.

Conturile din **grupa 28 „Active financiare restante și active financiare depreciate"** se pun în funcțiune pentru a reflecta aceste stadii de depreciere (vezi figura nr. 6.5).

Scanned with OKEN Scanner

Există și contul 285 „Creanțe comerciale – abordarea simplificată" B

1. 281 "Active financiare restante" B
2. 282 "Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ" B
3. 283 "Active financiare depreciate la data raportării" B
4. 284 „Active financiare depreciate la recunoașterea inițială" B

Figura nr. 6.5. *Grupa de conturi 28 „Active financiare restante și active financiare depreciate"*

Pierderile din creanțele față de clientelă a căror recunoaștere a fost anulată, neacoperite cu ajustări pentru pierderi așteptate, sunt înregistrate în contul ***668 „Pierderi din creanțe neacoperite cu ajustări pentru pierderi așteptate"***.

Exemplificarea funcțiunii unora dintre acestor conturi este prezentată în cele ce urmează:

- creanțe față de clientelă trecute la active restante:

1	2811	=	%	600.000
			20111-20119	250.000
			2021/2031/2032/2041/2042	100.000
			2051/2052/2061/2091	50.000
			2311/2312	75.000
			2431/2432/2433/2434	25.000
			2511/2611	100.000

- dobânzi neîncasate transferate la dobânzi restante:

2	28171	=	%	20.000
			2017/2027/2037/2047	15.000
			2057/2067/2097	4.000
			2317/2417/25171/2617	1.000

- încasarea activelor restante:

3	2511/121/122/1111/101	=	2811	590.000

- încasarea dobânzilor restante:

4	2511/121/122/1111/101	=	28171	19.000

- trecerea la pierderi a activelor restante nerecuperate și neacoperite de ajustări:

5	668	=	%	11.000
			2811	10.000
			28171	1.000

Scanned with OKEN Scanner

6.7. Contabilitatea ajustărilor pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni cu clientela și alte ajustări

Când se identifică pierderi de credit așteptate, trebuie înregistrate ajustări pentru active financiare. Acestea se constituie pe seama cheltuielilor, de regulă la sfârșitul exercițiului financiar, sau în alte perioade, în vederea acoperirii riscului de credit și de dobândă. Periodic, precum și la anularea recunoașterii activelor financiare respective, ajustările pentru pierderi așteptate se analizează și se regularizează astfel:

- prin debitul conturilor de cheltuieli, în cazul majorării pierderilor așteptate (662 „Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni cu clientela și operațiuni între instituțiile financiare nebancare și instituțiile de credit, pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări");
- prin creditul conturilor de venituri când ajustările pentru pierderi așteptate trebuie diminuate sau anulate, respectiv când se constată o scădere sau anularea valorii pierderilor așteptate aferente activelor financiare (762 „Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni cu clientela și operațiuni între instituțiile financiare nebancare și instituțiile de credit, câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări");
- când are loc derecunoașterea activelor financiare sau reducerea directă a valorii activelor financiare nerecuperabile acoperite integral sau parțial cu ajustări pentru pierderi așteptate, conturile de ajustări pentru pierderi așteptate constituite anterior se închid prin creditul conturilor în care sunt evidențiate activele respective (20111, 20112, 20119, 20211, 20212, 20213, 20219, 2031, 2032, 2041, 2042, 2051, 2052, 2061, 2091, 2311, 2312, 2431, 2432, 2433, 2434, 2511, 261, 281).

Așadar, regulile de constituire și regularizare a ajustărilor sunt similare celor aplicabile activelor financiare interbancare din clasa 1 de conturi.

Conturile din **grupa 29 „Ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni cu clientela și din operațiuni între instituțiile financiare nebancare și instituțiile de credit și alte ajustări"** se pun în funcțiune pentru a înregistra ajustările calculate (vezi figura nr. 6.6).

Scanned with OKEN Scanner

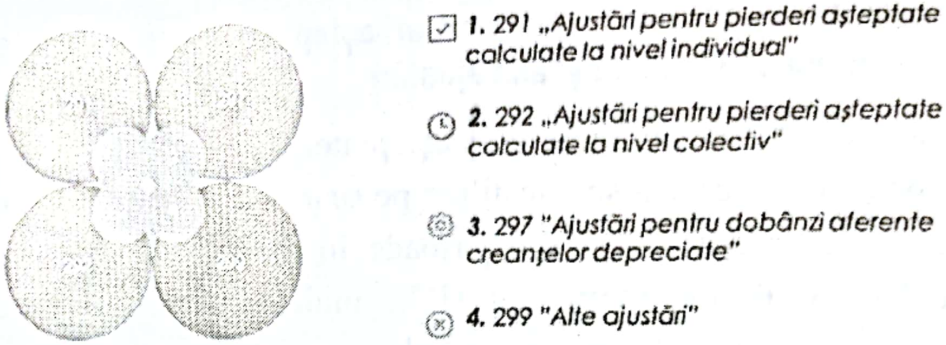

Figura nr. 6.6. *Grupa conturilor de ajustări pentru pierderi așteptate aferente operațiunilor cu clientela*

Veniturile din dobânzi, calculate prin aplicarea ratei efective a dobânzii la valoarea contabilă a creanțelor depreciate din operațiuni cu clientela (înainte de deducerea ajustărilor pentru depreciere) se înregistrează în contul *7028 „Dobânzi din active financiare depreciate"*.

Regulile aplicabile în cazul executării silite a creanțelor aferente operațiunilor cu clientela sunt identice cu cele detaliate la subcapitolul 5.5.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 7
Contabilitatea operațiunilor cu titluri la instituțiile de credit

Prin intermediul conturilor din clasa a 3-a a planului de conturi, **„Operațiuni cu titluri și operațiuni diverse”**, instituțiile de credit reflectă operațiunile cu titlurile de valoare, decontările intrabancare, operațiunile cu debitorii și creditorii, cele cu stocurile și operațiunile de regularizare.

7.1. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor cu titluri și alte instrumente

Conform reglementărilor contabile[168], ***titlurile*** sunt activele financiare[169] de natura instrumentelor de datorie sau a instrumentelor de capitaluri proprii, reprezentate printr-un titlu negociabil pe o piață organizată (bursieră) sau pe pieţele la buna înțelegere (așa-numitele piețe *„over-the-counter”* – OTC sau extra-bursiere). Titlurile reprezintă datoriile financiare de natura instrumentelor de datorie, pentru emitenții acestora. Contabilitatea activelor și datoriilor financiare de natura titlurilor se ține cu ajutorul conturilor din **grupa 30 „Operațiuni cu titluri și alte instrumente financiare”**[170].

7.1.1. Delimitări și structuri privind instrumentele de datorie

Instrumentele de datorie, sau ***titlurile de credit***, sunt înscrisuri prin care emitenții se împrumută pe perioade de timp scurte sau lungi, obligându-se, de

---

[168] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS,* republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 98.

[169] Prin urmare, ***titlurile reprezentând active financiare nu sunt abordate din perspectiva emitenților acestora, ci din cea a cumpărătorilor (investitorilor).***

[170] Pe lângă titlurile din grupa 30 „Operaţiuni cu titluri şi alte instrumente financiare”, există şi titluri de natura instrumentelor derivate care se înregistrează în conturile deschise în cadrul grupei 31 „Instrumente derivate” şi titluri de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun, care sunt înregistrate cu ajutorul conturilor din Clasa 4 „Active imobilizate”. Restul activelor financiare este evaluat, în general, la cost amortizat (de exemplu, creditele, depozitele constituite și alte creanțe) și se înregistrează prin conturi din clasele 1, 2 și 4 și grupa 35, din clasa 3. În clasele 1, 2, și 4 precum și în grupa 32, din clasa 3 se regăsește restul datoriilor financiare, evaluate la cost amortizat (de tipul împrumuturilor, depozitelor primite și altor datorii).

regulă, și la plata unor dobânzi. În această categorie sunt incluse: *titlurile de stat* (bilete și bonuri de tezaur, certificate de trezorerie, obligațiuni de stat), *certificatele de depozit* și *obligațiunile corporatiste*[171]. Prin urmare, titlurile de credit sunt fie pe termen scurt (cu scadența sub un an), fie pe termen lung.

Probabil cele mai cunoscute instrumente de datorie sunt *obligațiunile*. Acestea sunt împrumuturi între mai mulți *creditori* (deținătorii de obligațiuni sau investitorii, care sunt persoane fizice, societăți private sau publice, statul și investitorii instituționali) și un *debitor* (emitentul – adică, companii private sau autorități publice), prin care emitentul se obligă să plătească creditorilor o dobândă (cupon), la anumite intervale de timp, pentru o sumă luată cu împrumut (la valoarea nominală a obligațiunilor) până la o anumită dată în viitor (numită scadență sau maturitate)[172]. Așadar, particularitatea acestei forme de împrumut constă în fracționarea sa într-un număr mare de părți (obligațiuni) cu valoare nominală egală[173], ceea ce permite atragerea fondurilor de la mai mulți creditori, nu de la o singură instituție financiară.

În funcție de emitentul lor, obligațiunile se împart în[174]:

- *obligațiuni de stat* sau *guvernamentale*, emise de guverne pe perioade mari de timp, care se bucură de foarte mare încredere pe piață datorită garanției guvernamentale de care beneficiază în mod constant;
- *obligațiuni municipale*, emise de primăriile orașelor și municipiilor pentru a finanța programe și obiective locale sau regionale;
- *obligațiuni corporative*, emise de firme și care comportă un grad de risc mai ridicat decât cele de stat și municipale;
- *obligațiuni supranaționale*, emise de instituții financiare regionale cu acționariat provenit din mai multe state.

Din perspectiva investitorilor, în funcție modalitatea de remunerare, acestea pot fi[175]:

- *obligațiuni cu cupon fix* – sunt acele titluri de valoare care oferă un venit fix pe toată durata de viață a acestora și care se rambursează la scadență, la valoarea nominală;

---

[171] Huian, M.C., op. cit., p. 40.
[172] Bâtcă-Dumitru, G.C., Popa, A.F., Sahlian, D.N., Șendroiu, C., Vuță, M., *Contabilitate-instrument de business pentru manageri*, Editura Universitară, București, 2021, p. 238.
[173] Mironiuc M., *Fundamentele științifice ale gestiunii financiar-contabile a întreprinderii*, ediția a 3-a revizuită și adăugită, Editura Universității „Al.I. Cuza", Iași, 2018, p. 72.
[174] Vîlcu, V., *Contabilitatea și gestiunea instrumentelor financiare*, Editura ProUniversitaria, București, 2019, p. 17.
[175] Bâtcă-Dumitru, G.C., Popa, A.F., Sahlian, D.N., Șendroiu, C., Vuță, M., op. cit., p. 239.

Scanned with OKEN Scanner

- *obligațiuni cu cupon variabil* – sunt obligațiunile ale căror cupoane variază în funcție de rata de dobândă a pieței (de exemplu, ROBOR, EURIBOR etc);
- *obligațiuni fără cupon* – sunt cele care, emise fiind la o valoare mai mică decât cea nominală, nu aduc câștig investitorului din dobândă, ci din primele de rambursare;
- *obligațiuni convertibile în acțiuni* – sunt titlurile care nu se rambursează în bani, ci în acțiunile comune ale emitentului.

Potrivit legislației din România[176], obligațiunile au o valoare nominală ce nu poate fi mai mică de 2,5 lei; au aceeași valoare și acordă posesorilor drepturi egale dacă provin din aceeași emisiune; odată subscrise, valoarea lor trebuie integral vărsată; pot fi răscumpărate înainte de scadență, prin tragere la sorți, la o valoare superioară valorii lor nominale. În plus, obligațiunile convertibile au o valoare nominală egală cu a acțiunilor în care se convertesc.

7.1.2. Delimitări și structuri privind instrumentele de capitaluri proprii

Instrumentele de capitaluri proprii sunt contractele care certifică existența interesului rezidual al proprietarilor în activele entității după deducerea tuturor datoriilor sale. Principalele instrumente de capitaluri proprii sunt ***acțiunile***. Acestea sunt titluri de valoare negociabile, care constituie fracțiunile în care se divide capitalul social al unei entități și se caracterizează prin faptul că au o valoare convențională numită valoare nominală, au caracter indivizibil și generează venituri variabile: dividendele[177]. Deținerea de acțiuni echivalează cu calitatea de acționar sau proprietar asupra unei părți din capitalul emitentului egală cu procentul de deținere.

Acțiunile conferă drepturi patrimoniale[178]: dreptul la dividende; dreptul de preemțiune sau de subscriere preferențială, în situația emisiunii de noi acțiuni cu titlu oneros; dreptul de atribuire în cazul creșterii capitalului prin încorporarea de elemente patrimoniale deja existente; dreptul la distribuirea activelor entității în cazul lichidării sale; dreptul de a vinde acțiunile, dar și drepturi nepatrimoniale, precum: participarea la gestionarea societății, dreptul de vot în adunarea generală a acționarilor, dreptul la consultarea documentelor societății emitente.

Drepturile de bază ale acționarilor sunt redate în figura nr. 7.1.

---

[176] ***, *Legea 31/90 privind societățile*, republicată în Monitorul Oficial al României nr. 1066/2004, cu modificările și completările ulterioare, art. 167.
[177] Mironiuc, M., op. cit., p. 58.
[178] Vîlcu, V., op. cit., pp. 14-15.

Scanned with OKEN Scanner

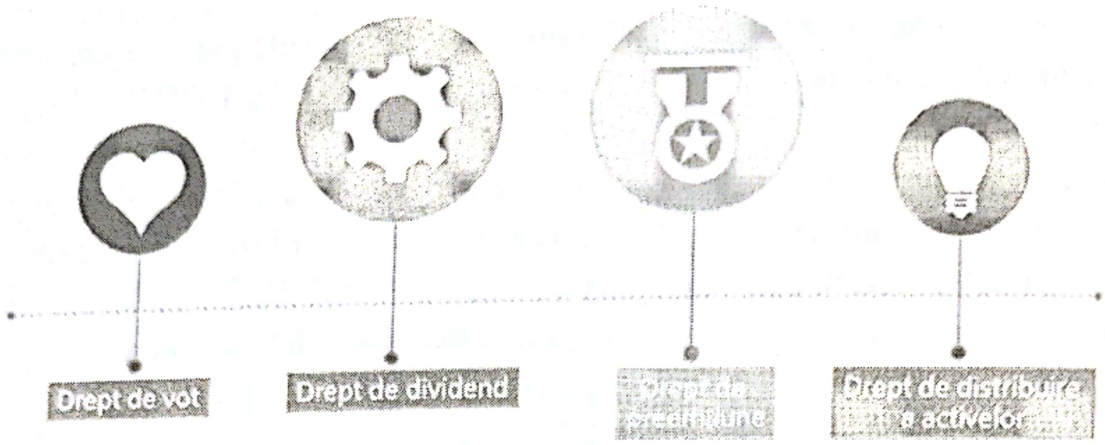

Figura nr. 7.1. *Drepturile patrimoniale ale acționarilor*

După conținutul și întinderea drepturilor pe care le conferă, acțiunile se clasifică în:

- *acțiuni comune* sau *ordinare*, care au toate drepturile de bază;
- *acțiuni privilegiate* sau *preferențiale*, care diferă de cele comune prin faptul că au un drept la dividend prioritar și nu dau drept de vot.

Valorile atribuite unei acțiuni sunt[179]:

- *valoarea nominală*, înscrisă pe titlu la emiterea sa, ce este calculată prin raportarea valorii capitalului social la numărul de acțiuni aflate în circulație;
- *valoarea de emisiune*, care este valoarea negociată obținută prin adăugarea la valoarea nominală a unei prime de emisiune;
- *valoarea de piață* sau cursul bursier al acțiunilor cotate;
- *valoarea contabilă* sau matematică contabilă ce se calculează raportând capitalurile proprii la numărul de acțiuni emise;
- *valoarea intrinsecă*, calculată ca activul net contabil corectat ce revine pe o acțiune;
- *valoarea de rentabilitate*, ce ia două forme: i) valoarea financiară care exprimă capitalul financiar care s-ar fructifica printr-un dividend în funcție de rata medie a dobânzii pe piață și ii) valoarea de randament ce se definește ca raport între profitul pe acțiune și rata medie a dobânzii pe piață.

Pe lângă acțiuni, alte instrumente de capitaluri proprii sunt drepturile de subscriere și cele de atribuire. ***Drepturile de subscriere*** (DS) sunt titluri financiare negociabile ce apar la majorarea capitalului social printr-o nouă emisiune de

[179] Bâtcă-Dumitru, G.C., Popa, A.F., Sahlian, D.N., Șendroiu, C., Vuță, M., op. cit., pp. 197-200.

Scanned with OKEN Scanner

acțiuni, majorare care are un efect de diluție (scăderea procentului de participare a fiecăruia dintre acționarii existenți) pentru acționarii inițiali. Protecția lor se face prin oferirea drepturilor preferențiale de subscriere ce se atașează acțiunilor. DS pot fi exercitate, respectiv se pot cumpăra acțiuni la un preț favorabil sau pot fi vândute separat, ca titluri de sine stătătoare. ***Drepturile de atribuire*** (DA) sunt instrumente financiare care asigură participarea tuturor posesorilor de acțiuni comune la majorarea capitalului social realizată prin încorporarea rezervelor, profitului, primelor de capital etc.[180] Creșterea capitalului social se realizează prin distribuirea gratuită a acțiunilor sau prin creșterea valorii nominale a celor existente. DA se poate vinde pe piață, separat de acțiunea propriu-zisă.

7.1.3. Clasificarea contabilă a activelor și datoriilor financiare – titluri și alte instrumente financiare

Criteriile care stau la baza clasificării *activelor financiare* ale instituțiilor de credit sunt, conform *IFRS 9 „Instrumente financiare"*:

- *modelul de afaceri al entității*, adică modul în care aceasta își gestionează activele financiare pentru a genera fluxuri de trezorerie (respectiv, colectarea fluxurilor și/sau vânzarea activelor);
- *caracteristicile fluxurilor de trezorerie contractuale ale activului financiar*, adică dacă acestea reprezintă sau nu *exclusiv* plăți ale principalului și ale dobânzii aferente valorii principalului datorat.

Evaluarea primului criteriu (modelul de afaceri) trebuie făcută înaintea celui de-al doilea deoarece este, în general, realizată la nivel de portofoliu. Totuși, ordinea în care se evaluează cele două criterii nu afectează clasificarea.

A. *Modelul de afaceri* reflectă modul în care grupurile de active financiare sunt gestionate împreună pentru a atinge un anumit obiectiv de afaceri și nu depinde de intențiile managementului față de un instrument financiar individual. O entitate poate avea mai multe modele de afaceri[181]. De exemplu, unul pentru *colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale*, altul pentru *vânzarea activelor financiare* și un al treilea care le *combină pe primele două*.

---

[180] Huian, M.C., op. cit., p. 47.

[181] Huian, M.C., *Accounting for financial assets and financial liabilities according to IFRS 9*, Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași. Seria Științe economice, 2012, p. 32.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul de afaceri se observă din activitățile pe care le desfășoară entitatea pentru a-și atinge obiectivele, analizând informații relevante precum[182]:

a) modul în care performanța modelului de afaceri și a activelor financiare deținute în cadrul său sunt evaluate și raportate personalului-cheie din conducerea entității;
b) riscurile care afectează performanța modelului de afaceri și, în special, modul în care sunt gestionate aceste riscuri; și
c) modul în care sunt compensați managerii (de exemplu, dacă valoarea compensației se calculează pe baza valorii juste a activelor gestionate sau pe baza fluxurilor de trezorerie contractuale colectate).

În cazul instituțiilor de credit, evaluarea modelului de afaceri ia în considerare factori precum[183]: obiectivele de afaceri, riscurile, activitățile de tranzacționare, utilizarea de informații privind valoarea justă, compensațiile acordate managerilor, sursele de venituri pentru a determina dacă generarea de venituri din dobânzi este esențială sau incidentală modului de administrare a sub-portofoliului de active.

IFRS 9 oferă îndrumare prin prezentarea unor factori cheie și a unor exemple care să ajute instituțiile de credit la încadrarea activelor financiare în modelul de afaceri potrivit (vezi tabelul nr. 7.1).

Tabelul nr. 7.1. *Caracteristici ale modelelor de afaceri*

Modelul de afaceri	Deținere pentru colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale	Deținere pentru colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale și vânzare (tranzacționare)	Alte modele de afaceri
Obiectivul principal	Colectarea este obiectivul esențial iar vânzările sunt întâmplătoare (adică, un obiectiv accesoriu)	Colectarea și vânzarea sunt obiective esențiale	Vânzarea este obiectivul esențial iar colectarea este întâmplătoare (adică, un obiectiv accesoriu)
Cauza principală a vânzărilor	Vânzările se fac ca răspuns la creșterea riscului de credit al activului sau pentru a gestiona riscul de concentrare a creditului	Vânzările sunt făcute pentru a gestiona nevoile cotidiene de lichidități, pentru a menține o anumită rentabilitate a portofoliului sau pentru a corela mai bine scadența activelor financiare cu cea a datoriilor financiare	Vânzările sunt făcute cu scopul de a cumpăra și vinde active în vederea realizării valorii lor juste

[182] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, par. B4.1.2B, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.
[183] Ha, Y.S., *Transition to IFRS 9. Practical guidance for the foreign reserves of central banks*, 2017, p. 4, disponibil la http://documents.worldbank.org/curated/en/540621497852272579/Transition-to-IFRS-9-practical-guidance-for-the-foreign-reserves-of-Central-Banks, accesat la data de 29.08.2021.

Scanned with OKEN Scanner

Modelul de afaceri	Deținere pentru colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale	Deținere pentru colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale și vânzare (tranzacționare)	Alte modele de afaceri
Exemple de active posibil a fi încadrate în model	Creanțe comerciale Credite acordate Titluri de datorie deținute până la scadență	Portofolii deținute pentru lichiditate Active deținute de asigurător pentru a garanta datoriile din asigurări	Portofolii deținute pentru tranzacționare Active gestionate la valoarea justă

În ceea ce privește *modelul de colectare a fluxurilor de trezorerie contractuale*, este necesară analizarea unor factori precum cei prezentați în figura nr. 7.2.

Figura nr. 7.2. *Factori de analizat în modelul de colectare a fluxurilor de trezorerie*

După cum reiese din figura nr. 7.2, modelul de colectare a fluxurilor de trezorerie contractuale are anumite caracteristici[184]:

- frecvența, valoarea și plasarea în timp a vânzărilor din perioadele anterioare indică cazuri rare (chiar dacă au o valoare semnificativă) sau nesemnificative (chiar dacă sunt frecvente);
- motivele vânzărilor sunt legate de creșterea riscului de credit sau de gestionarea riscului de concentrare a creditului;
- nu este obligatoriu ca activele financiare să fie deținute până la scadența lor pentru a putea fi încadrate în acest model;
- nu contează dacă vânzarea activelor este impusă de o terță parte (de exemplu, o autoritate de reglementare) sau este la latitudinea entității;
- vânzarea de active efectuată aproape de scadența lor, ce generează încasări echivalente cu cele din colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale rămase, nu este incompatibilă cu acest model.

[184] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, par. B4.1.2C – B4.1.4, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.

Scanned with OKEN Scanner

De exemplu[185], o instituție de credit are, printre altele, un model de afaceri de colectare de fluxuri de trezorerie contractuale pentru un portofoliu de active reprezentând obligațiuni emise de companii de construcții. Obligațiunile, considerate foarte profitabile și stabile, sunt vândute doar la deteriorarea semnificativă a riscului lor de credit. Recent, a avut loc un val important de preluări ale companiilor din sectorul construcțiilor de către investitori străini. Prin urmare, instituția a vândut obligațiuni din portofoliu ca răspuns la ofertele ce i s-au făcut pentru preluări, oferte ce vor continua probabil și în viitor. Creșterea frecvenței vânzărilor nu conduce la reclasificarea activelor existente, dar poate rezulta într-o clasificare diferită a noilor active achiziționate.

Din acest motiv, instituția de credit trebuie să-și subclasifice portofoliul de aici înainte, păstrând obligațiunile existente în modelul de colectare a fluxurilor de trezorerie contractuale (fiind evaluate la cost amortizat) și adăugând un model de afaceri de colectare și vânzare a noilor obligațiuni achiziționate, ce vor fi evaluare ulterior la valoarea justă prin profit sau pierdere sau la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global.

Modelul de afaceri bazat atât pe colectarea de fluxuri de trezorerie contractuale, cât și pe vânzarea activelor financiare are următoarele caracteristici:

- vânzările au, de regulă, o frecvență și o valoare mare deoarece reprezintă un obiectiv esențial al modelului de afaceri;
- nu există un prag definit în IFRS 9 pentru frecvența sau valoarea vânzărilor.

De exemplu[186], instituția de credit „X" are un plan pe termen lung de a renova sediul unei sucursale, ceea ce va presupune investiții importante de efectuat peste 3, 7 și 10 ani. Pentru a anticipa cheltuielile, instituția de credit investește în active de tipul obligațiunilor. Scadențele acestora depășesc cele trei date stabilite pentru investițiile în sediul sucursalei. Instituția deține obligațiunile pentru a colecta fluxurile de trezorerie contractuale până în momentul în care are nevoie de bani pentru cheltuielile cu renovarea. Ea le poate vinde oricând, dacă managementul consideră că prețurile pe piață cresc la un nivel care depășește propria evaluare a valorii obligațiunilor. Prin urmare, obligațiunile trebuie încadrate într-un model de afaceri de deținere pentru colectare și vânzare.

---

[185] Exemplul este adaptat după ***, *Get ready for IFRS 9. Classifying and measuring financial instruments*, Grant Thorton, 2015, p. 6.

[186] Exemplul este adaptat după ***, *Get ready for IFRS 9. Classifying and measuring financial instruments*, Grant Thorton, 2015, p. 9.

Scanned with OKEN Scanner

B. *Caracteristicile fluxurilor de trezorerie contractuale.* În acest context, *principalul* reprezintă valoarea justă a activului financiar la recunoașterea sa inițială și se poate modifica de-a lungul duratei de viață a activului (de exemplu, atunci când au loc rambursări). *Dobânda* este contravaloarea trecerii timpului, adică considerația plătită/încasată pentru valoarea timp a banilor. Alte elemente ale dobânzii sunt riscul de credit și alte riscuri de creditare de bază (riscul de lichiditate, de exemplu), costurile (de exemplu, administrative) asociate cu deținerea activului financiar și o marjă de profit.

Obiectivul testului privind caracteristicile fluxurilor de trezorerie contractuale este de a determina dacă un contract/angajament plătește doar dobândă si principal și nu de a calcula mărimea acestora[187]. În mod normal, aceasta se poate stabili luând în considerare natura drepturilor creditorului asupra fluxurilor de trezorerie, dar și natura riscurilor și volatilității fluxurilor la care acesta este expus. Regula este: creanțele și creditele acordate care presupun doar plăți fixe la date fixe sau doar plăți fixe și variabile a căror mărime este determinată prin aplicarea ratei dobânzii de piață flotante pentru acea perioadă (de exemplu, ROBOR, EURIBOR etc.) plus o marjă la o sumă de bază specificată (cum ar fi suma de plată la scadență) trec testul (adică îndeplinesc criteriul fluxurilor de trezorerie ce reprezintă doar principal și dobândă).

Termenii contractuali ce supun fluxurile de trezorerie la expuneri la riscuri sau volatilități legate de modificări intervenite în prețurile capitalurilor proprii (de exemplu, obligațiunile convertibile în acțiuni) sau ale mărfurilor nu dau naștere unor fluxuri ce reprezintă exclusiv plăți ale principalului sau ale dobânzii.

Factorii de analizat în evaluarea acestui criteriu sunt:

- existența unor termene de plată care nu sunt autentice sau „*de minimis*". IFRS 9, par. B4.1.18 prevede că o caracteristică a fluxurilor de trezorerie nu este autentică dacă afectează fluxurile unui instrument numai la apariția unui eveniment extrem de rar, anormal și puțin probabil. În privința efectului „*de minimis*", acesta trebuie să fie real la fiecare dată de raportare și cumulat, pe durata de viață a instrumentului, altfel nu afectează clasificarea activului financiar;
- drepturile în caz de faliment sau de neplată. Un instrument subordonat poate avea fluxuri contractuale ce sunt doar plăți de dobândă și principal

[187] ***, *IFRS 9 Financial Instruments. Understanding the basics*, Pricewaterhouse Coopers, 2017, p. 22.

dacă neplata de către debitor este o încălcare a contractului și creditorul are drepturi contractuale asupra principalului și dobânzii neplătite în caz de faliment al debitorului (IFRS 9, par. B4.1.19);

- moneda în care este denominat activul, care trebuie să fie cea în care se evaluează principalul și dobânda;
- existența unor opțiuni de plată anticipată sau de extindere a clauzelor contractuale[188] (IFRS 9, par. B4.1.11). Criteriul este îndeplinit în cazul plăților anticipate sau lichidării unui instrument de datorie înainte de scadență dacă:
  i) plata anticipată este, în fapt, valoarea scadentă a principalului și a dobânzii aferente, sau
  ii) entitatea achiziționează sau emite activul cu primă sau discount față de valoarea nominală contractuală, plata anticipată fiind valoarea nominală contractuală și dobânda neplătită, sau
  iii) la recunoașterea inițială a activului, valoarea justă a plății anticipate este nesemnificativă. În toate cazurile, plata în avans poate include și o compensație suplimentară rezonabilă pentru încetarea anticipată a contractului.

De exemplu[189], o instituție de credit investește în obligațiuni corporative având valoarea nominală de 500 lei/obligațiune, prețul de achiziție de 525 lei/obligațiune, deci face achiziția cu primă deoarece are loc o scădere a ratei dobânzii pe piață față de momentul emiterii obligațiunilor. Titlurile sunt răscumpărabile anticipat la opțiunea emitentului, doar în situația unor modificări legislative legate de impozitul pe profit. Răscumpărarea se face la valoarea nominală plus dobânda cumulată și neplătită. Instituția de credit consideră că valoarea justă a caracteristicii de plată anticipată nu este semnificativă deoarece este puțin probabil ca legislația fiscală să se schimbe. Astfel, ea stabilește valoarea justă a opțiunii de plată anticipată comparând valoarea justă a unei obligațiuni identice, dar fără opțiunea de plată anticipată, cu valoarea justă a obligațiunii deținute;

---

[188] Opțiunile de extindere nu încalcă criteriul dacă au ca rezultat fluxuri de trezorerie contractuale, în perioada de extindere, care sunt exclusiv plăți ale principalului și dobânzii aferente.

[189] Exemplul este adaptat după ***, *IFRS 9 for corporates. Are you ready to go?*, KPMG, 2017, p. 12.

Scanned with OKEN Scanner

- alte evenimente contingente (numite declanşatoare) care pot modifica intervalul temporar sau valoarea fluxurilor de trezorerie contractuale. IFRS 9, par. B4.1.10 dă două exemple în acest sens:
  i) un instrument financiar cu o rată a dobânzii recalculată la un nivel mai ridicat dacă debitorul nu face anumite plăți (care, cel mai probabil, nu încalcă criteriul întrucât există o legătură între plățile neefectuate și creşterea riscului de credit);
  ii) un instrument financiar cu o rată a dobânzii recalculată la un nivel mai ridicat dacă un indice de capitaluri proprii atinge un anumit prag (care are şanse mai mari de încălcare a criteriului).

Natura evenimentului contingent nu este un factor în sine pentru evaluarea acestui criteriu, dar poate constitui un indicator;

- activele financiare parțial garantate, respectiv investițiile în anumite active care limitează drepturile creditorului la anumite active ale debitorului sau la fluxuri de trezorerie aferente anumitor active, nu încalcă în mod automat criteriul. Pentru aceasta, se analizează activele-suport sau fluxurile de trezorerie specifice și dacă termenii activului financiar generează alte fluxuri de trezorerie (decât dobânda și principalul) sau limitează fluxurile într-un mod care nu este consecvent cu plățile ce reprezintă principal și dobândă. De exemplu, un credit fără recurs al cărui principal finanțează în proporție de 100% costul de achiziție a unui portofoliu de instrumente de capitaluri proprii ce va fi vândut la scadența creditului: o scădere a valorii portofoliului sub costul său va reduce fluxurile de trezorerie disponibile pentru a rambursa creditul. Conform contractului, creditorul este expus la modificările valorii juste a portofoliului de instrumente de capitaluri proprii. În fapt, creditorul a emis o opțiune „*put*" pe portofoliul său. Prin urmare, criteriul nu este îndeplinit.

Odată evaluată îndeplinirea celor două criterii, activele financiare se clasifică conform figurii nr. 7.3.

Scanned with OKEN Scanner

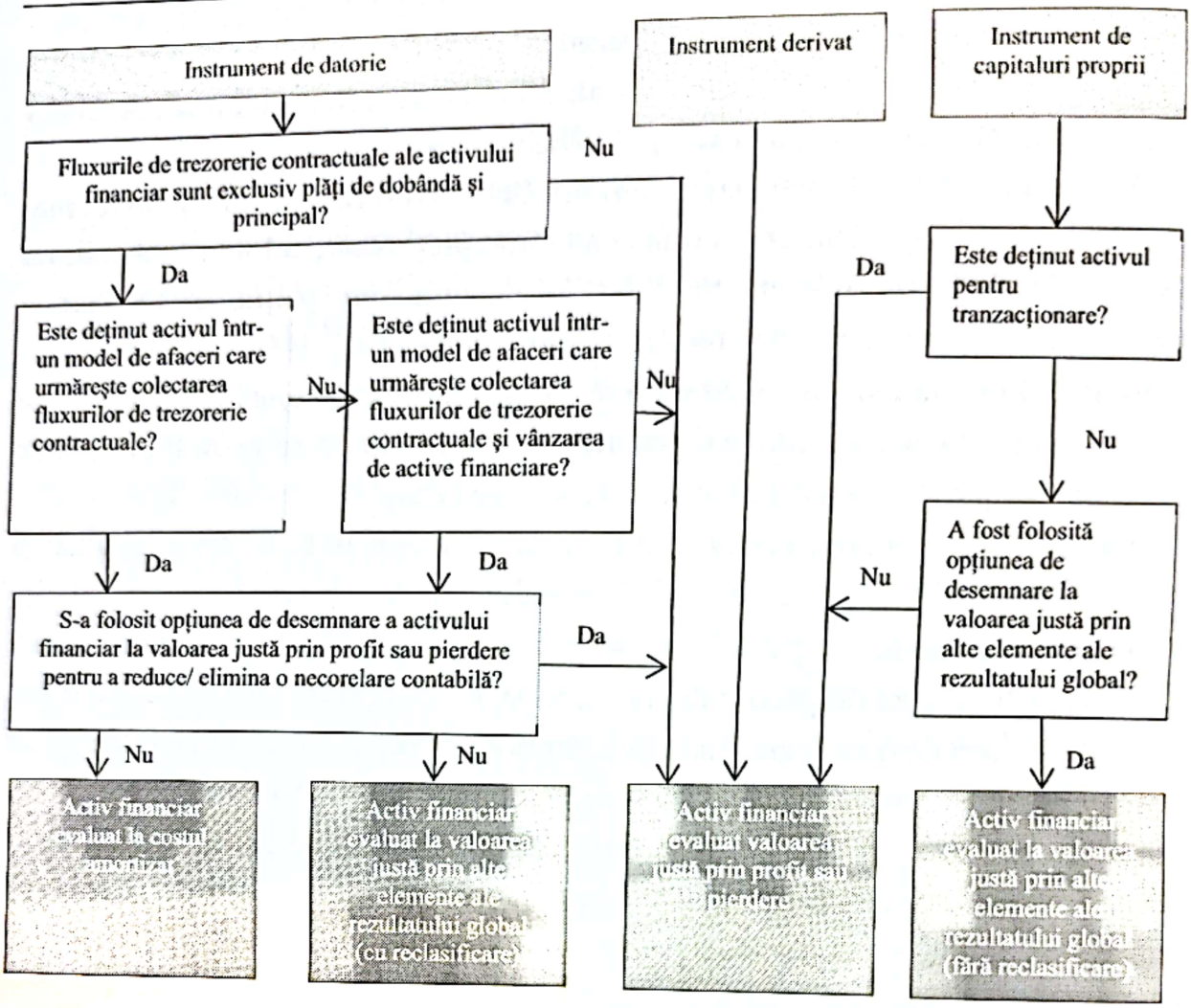

Sursa: ***, *An Overview of IFRS 9 Financial Instruments vs. IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement*, MNP LLP, 2016, p. 5.

Figura nr. 7.3. *Clasificarea activelor financiare conform IFRS 9 „Instrumente financiare"*

Prin urmare, activele financiare ale instituțiilor de credit se clasifică, conform prevederilor IFRS 9, în:

- ***active evaluate la cost amortizat***, care sunt cele deținute în vederea colectării de fluxuri de trezorerie contractuale și ale căror termene contractuale dau naștere la fluxuri de trezorerie care sunt *exclusiv* plăți/încasări ale principalului și ale dobânzii aferente valorii principalului datorat;
- ***active evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global*** ce sunt active financiare deținute în cadrul unui model de afaceri al cărui obiectiv se realizează atât prin colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale, cât și prin vânzarea activelor financiare și ale căror termenele

Scanned with OKEN Scanner

contractuale dau naștere la fluxuri de trezorerie care sunt exclusiv plăți/încasări ale principalului și ale dobânzii aferente valorii principalului datorat;

- ***active evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere*** care cuprinde active financiare deținute atât pentru colectarea fluxurilor de trezorerie contractuale, cât și pentru vânzarea lor și ale căror fluxuri de trezorerie asociate nu sunt exclusiv plăți/încasări ale principalului și ale dobânzii aferente valorii principalului datorat. Această categorie include: *activele financiare deținute pentru tranzacționare*, *activele desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere* și *activele evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere*. Primele sunt achiziționate cu scopul de a genera profit, ca rezultat al fluctuațiilor de preț pe termen scurt sau din marja reținută de dealer. În cazul activelor financiare, există *o opțiune de a desemna* instrumentul financiar la valoarea justă prin profit sau pierdere (la recunoașterea inițială), dacă astfel se reduce/ elimină o inconsecvență de evaluare sau recunoaștere (sau o necorelare contabilă) ce ar rezulta din evaluarea activelor sau datoriilor sau din recunoașterea câștigurilor și pierderilor aferente acestora pe baze diferite.

Datoriile financiare se clasifică în categoria ***evaluate la cost amortizat***, cu excepția:

a) datoriilor financiare (inclusiv derivate) evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere;

b) datoriilor financiare care apar atunci când un transfer al unui activ financiar nu îndeplinește condițiile pentru a fi derecunoscut sau este contabilizat utilizând abordarea implicării continue;

c) contractelor de garanție financiară și angajamentelor pentru furnizarea unui împrumut la o rată a dobânzii sub valoarea pieței. După recunoașterea inițială, emitentul unor astfel de contracte le evaluează ulterior la cea mai mare valoare dintre:
   i) valoarea ajustării pentru pierdere, și
   ii) valoarea recunoscută inițial minus, acolo unde este cazul, valoarea cumulată a venitului recunoscut în conformitate cu principiile *IFRS 15 „Venituri din contracte cu clienții"*.

d) contravalorii contingente recunoscute de un dobânditor într-o combinare de întreprinderi la care se aplică *IFRS 3 „Combinări de întreprinderi"*, care trebuie evaluată ulterior la valoarea justă, cu modificările recunoscute în profit sau pierdere.

Scanned with OKEN Scanner

Și datoriile financiare pot fi *desemnate*, la recunoașterea inițială, la valoarea justă prin profit sau pierdere. În plus, în cazul datoriilor financiare, opțiunea valorii juste poate fi utilizată și pentru grupuri de datorii financiare gestionate și evaluate în conformitate cu o strategie documentată de management al riscului sau o strategie de investiții, iar informațiile despre grup se furnizează pe plan intern pe această bază personalului cheie al conducerii entității (de exemplu, consiliului de administrație și directorului executiv).

7.1.4. Evaluarea activelor și datoriilor financiare conform IFRS 9

Potrivit IFRS 9, categoriile în care se clasifică activele și datoriile financiare sunt aliniate cu modul lor de evaluare. Aceasta se realizează în două momente: evaluare inițială și evaluare ulterioară.

A. Evaluarea inițială

Toate activele și datoriile financiare sunt măsurate inițial la *valoarea justă* (care este ajustată cu costurile de tranzacționare în toate cazurile, mai puțin cel al instrumentelor financiare evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere). Această valoarea justă este stabilită în acord cu prevederile *IFRS 13 „Evaluări la valoarea justă"*.

B. Evaluarea ulterioară

B1 *Evaluarea ulterioară a activelor financiare*

Aceasta se face fie la *costul amortizat*, fie la *valoarea justă,* așa cum rezultă din clasificarea activelor financiare.

Costul amortizat este, conform IFRS 9, anexa A, valoarea la care activul financiar (sau datoria financiară) este evaluat la recunoașterea inițială minus rambursările de principal, plus sau minus amortizarea cumulată, utilizând metoda dobânzii efective, a oricărei diferențe dintre valoarea inițială și valoarea la scadență și, pentru activele financiare, adaptată în funcție de orice ajustare pentru pierdere. *Metoda dobânzii efective* este cea utilizată la alocarea și recunoașterea veniturilor din dobânzi sau a cheltuielilor cu dobânda în contul de profit și pierdere pe parcursul unei perioade. Această metodă se bazează pe rata dobânzii efective care este cea care actualizează exact plățile sau încasările viitoare estimate în numerar, pe durata de viață preconizată a activului financiar. La calcularea ratei dobânzii efective[190],

[190] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, Anexa A, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.

Scanned with OKEN Scanner

entitatea trebuie să estimeze fluxurile de trezorerie preconizate luând în considerare toți termenii contractuali ai activului financiar (de exemplu, opțiunile de plată în avans, de extindere, *call* și alte opțiuni similare) și pierderile din credit viitoare. Calculul include toate comisioanele și punctele plătite sau încasate de părțile participante la contract care fac parte integrantă din rata dobânzii efective, costurile de tranzacție și toate celelalte prime sau reduceri.

Comisioanele care fac parte integrantă din rata dobânzii efective a unui instrument financiar sunt enumerate în IFRS 9, par. B5.4.2 și cuprind:

a) Comisioanele de emisiune primite de entitate în legătură cu crearea sau achiziționarea unui activ financiar. Aceste comisioane pot include o compensație pentru activități precum:
   i) evaluarea stării financiare a debitorului:
   ii) evaluarea și înregistrarea garanțiilor, a ipotecilor și a altor acorduri de garantare;
   iii) negocierea termenilor instrumentului;
   iv) pregătirea și prelucrarea documentelor;
   v) încheierea tranzacției.
b) Comisioanele de angajament primite de entitate pentru a iniția un împrumut. În cazul în care angajamentul expiră fără ca entitatea să realizeze împrumutul, comisionul este recunoscut ca venit în momentul expirării.
c) Comisioanele de emisiune plătite pentru emiterea de datorii financiare evaluate la costul amortizat. Aceste comisioane fac parte integrantă din datoria financiară. O entitate face distincția între comisioanele și costurile care fac parte integrantă din rata dobânzii efective pentru datoria financiară, pe de o parte, și comisioanele de emisiune și costurile de tranzacție legate de dreptul de a furniza servicii, cum ar fi serviciile de gestionare a investițiilor, pe de altă parte.

Comisioanele care nu fac parte integrantă din rata dobânzii efective a unui instrument financiar, potrivit IFRS 9, par. B5.4.3, și care sunt contabilizate în conformitate cu IFRS 15 cuprind:

a) comisioanele percepute pentru administrarea unui credit;
b) comisioanele de angajament pentru inițierea unui împrumut, atunci când nu este probabil să se încheie un acord de creditare specific;
c) comisioanele pentru sindicalizarea creditelor primite de o entitate care organizează un împrumut și nu păstrează nicio parte a pachetului de creditare pentru ea însăși (sau păstrează o parte la aceeași rată a dobânzii efective pentru un risc comparabil cu ceilalți participanți).

Scanned with OKEN Scanner

Principalele aspecte legate de evaluarea ulterioară a activelor financiare sunt redate în tabelul nr. 7.2.

Tabelul nr. 7.2. *Evaluarea activelor financiare conform IFRS 9*

Categorie și mod de evaluare	Impactul asupra situațiilor financiare
Costul amortizat	Activul financiar este evaluat la valoarea contabilă de intrare minus rambursările de principal ± amortizarea cumulată a oricărei diferențe dintre valoarea inițială și valoarea la scadență și orice ajustare pentru depreciere. Venitul din dobânzi este calculat folosind metoda dobânzii efective și este recunoscut în contul de profit și pierdere.
Valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	Activul financiar este evaluat la valoarea justă. În funcție de tipul lor: ▪ *creanțe și credite acordate* – venitul din dobânzi, câștigurile sau pierderile din depreciere și o parte din câștigurile sau pierderile valutare sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, pe aceeași bază ca cea a activelor evaluate la cost amortizat. Modificările valorii juste sunt recunoscute în alte elemente ale rezultatului global. La derecunoașterea sau reclasificarea activelor de acest tip, modificările valorii juste recunoscute anterior în alte elemente ale rezultatului global sunt reclasificate în contul de profit și pierdere, astfel încât efectul pe care îl are activul asupra rezultatelor este același cu cel al unui activ evaluat la cost amortizat; ▪ *investiții în instrumente de capitaluri proprii*[191] – dividendele sunt recunoscute când: i) se stabilește dreptul entității de a le primi; ii) este probabil că vor intra beneficii economice în entitate; și iii) valoarea lor poate fi evaluată credibil. Dividendele sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, cu excepția cazului în care reprezintă recuperarea unei părți a costului investiției, situație în care se includ în alte elemente ale rezultatului global. Modificările valorii juste sunt recunoscute în alte elemente ale rezultatului global și nu sunt niciodată transferate în contul de profit și pierdere, chiar dacă activul este vândut sau depreciat.
Valoarea justă prin profit sau pierdere	Activul financiar este evaluat la valoarea justă. Modificările acesteia se înregistrează în contul de profit și pierdere pe măsură ce apar. Această categorie este una reziduală, entitatea verificând mai întâi dacă activul poate fi evaluat la cost amortizat sau la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global. Dacă răspunsul este negativ, activul se evaluează la valoarea justă prin profit sau pierdere.
Costul istoric	Atunci când valoarea justă nu se poate determina (foarte rar), activele financiare de tipul investițiilor în instrumente de capitaluri proprii necotate se pot contabiliza la ***cost***. Costul reprezintă cea mai bună estimare a valorii juste doar atunci când nu există suficiente informații disponibile sau există o paletă largă de valori juste posibile iar dintre acestea, costul este cea mai bună estimare. Costul nu reprezintă niciodată cea mai bună estimare a valorii juste pentru investițiile în instrumentele de capitaluri proprii cotate[192].

[191] Dividendele sunt distribuiri de profituri către deținătorii de instrumente de capitaluri proprii, în funcție de proporția deținerii unei anumite clase de capital (IFRS 9, Anexa A).

[192] Printre indicatorii conform cărora costul poate să nu fie reprezentativ pentru valoarea justă se numără (IFRS 9, par. B5.2.4): (a) o modificare semnificativă în performanța entității în care s-a investit, raportat la bugete, planuri sau evenimente importante; (b) modificări în așteptarea ca evenimentele importante legate de producția tehnică a entității în care s-a investit să se realizeze; (c) o modificare semnificativă pe piața titlurilor de capitaluri proprii, a produselor sau a posibilelor produse ale entității în care s-a investit; (d) o modificare semnificativă în economia mondială sau în

Scanned with OKEN Scanner

În legătură cu investițiile în instrumente de capitaluri proprii este de precizat că pentru acestea, la recunoașterea inițială, o entitate poate face o *alegere irevocabilă*[193] de a prezenta în alte elemente ale rezultatului global modificările ulterioare în valoarea justă, dacă investiția nu este deținută în vederea tranzacționării și nu este nici o contravaloare contingentă recunoscută într-o combinare de întreprinderi la care se aplică IFRS 3. În cazul acestei desemnări, modificările valorii juste pot fi transferate, la vânzarea titlurilor, la rezultat reportat (deci, nu ajung să afecteze rezultatul curent). Dacă nu se alege această opțiune, titlurile sunt încadrate obligatoriu la active evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere.

La instituțiile de credit, în categoria activelor financiare evaluate la ***valoarea justă*** prin profit sau pierdere sunt incluse:

1) activele financiare *deținute pentru tranzacționare*. Conform IFRS 9, Anexa A, se încadrează aici activul financiar (sau datoria financiară) care:
   - este dobândit sau este deținut în principal în scopul vânzării sau răscumpărării în viitorul apropiat;
   - la recunoașterea inițială face parte dintr-un portofoliu de instrumente financiare identificate, gestionate împreună și pentru care există dovezi ale unui tipar real recent de urmărire a profitului pe termen scurt;
   - este un instrument derivat (cu excepția unui instrument derivat care este un contract de garanție financiară sau un instrument desemnat și care este eficace în acoperirea împotriva riscurilor).
2) activele financiare *desemnate* la valoarea justă prin profit sau pierdere pentru a evita necorelările contabile rezultate din evaluarea activelor sau datoriilor ori recunoașterea câștigurilor/pierderilor aferente acestora pe baze diferite;

---

mediul economic în care activează entitatea în care s-a investit; (e) o modificare semnificativă în performanța entităților comparabile sau în evaluările presupuse de piață per ansamblu; (f) aspecte interne ale entității în care s-a investit, precum frauda, neînțelegerile comerciale, litigiile, modificările în administrare sau în strategie; (g) dovezi din tranzacțiile externe cu titlurile de capitaluri proprii ale entității în care s-a investit, fie de către entitatea în care s-a investit (de exemplu, o emisiune nouă de titluri de capitaluri proprii), fie prin transferuri de instrumente de capitaluri proprii între terțe părți.

[193] Această opțiune a fost introdusă pentru a răspunde obiecțiilor ridicate de participanții la dezbaterile legate de publicarea IFRS 9 cum că unele investiții sunt făcute, în principal, pentru beneficii nefinanciare, de tipul alianțelor strategice. IASB nu a definit aceste beneficii sau un principiu pentru identificarea lor, ci a decis ca această clasificare la active evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global să fie opțională iar entitățile care o aleg să prezinte motivele din spatele său (***, *IFRS 9 Financial instruments – Understanding the basics*, Pricewaterhouse-Coopers, 2017, p. 14).

Scanned with OKEN Scanner

3) activele evaluate *obligatoriu* la valoarea justă prin profit sau pierdere. Aici se încadrează: investițiile în instrumente de capitaluri proprii pe care deținătorul nu le-a desemnat ca active evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global; investiții în acțiuni preferențiale răscumpărabile în mod obligatoriu sau instrumente *puttable* cum ar fi fondurile mutuale, în cazul cărora neplata dividendelor nu reprezintă o încălcare a termenilor contractuali sau pentru care deținătorul nu are drepturi asupra unei sume fixe în caz de faliment; investiții în obligațiuni convertibile. De exemplu[194], o instituție de credit are o investiție în obligațiuni convertibile la care are opțiunea de conversie într-un număr fix de acțiuni ale emitentului. Instituția analizează obligațiunile convertibile în întregimea lor și constată că opțiunea de conversie nu îndeplinește criteriul fluxurilor de dobândă și principalului. Motivul este că opțiunea încorporată nu poate fi separată și termenii contractuali ai obligațiunilor convertibile luate ca întreg nu dau naștere doar unor plăți de dobândă și principal. Randamentul obligațiunilor nu depinde doar de valoarea timp a banilor și de riscul de credit, ci și de valoarea capitalurilor proprii ale emitentului. Prin urmare, obligațiunile convertibile sunt clasificate în întregime la active evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere.

B$_2$ *Evaluarea ulterioară a datoriilor financiare*

Datoriile financiare se evaluează ulterior la *cost amortizat* sau la *valoarea justă prin profit sau pierdere* (vezi figura nr. 7.4).

[194] Exemplul este adaptat după ***, *Get ready for IFRS 9. Classifying and measuring financial instruments*, Grant Thorton, 2015, p. 10.

Scanned with OKEN Scanner

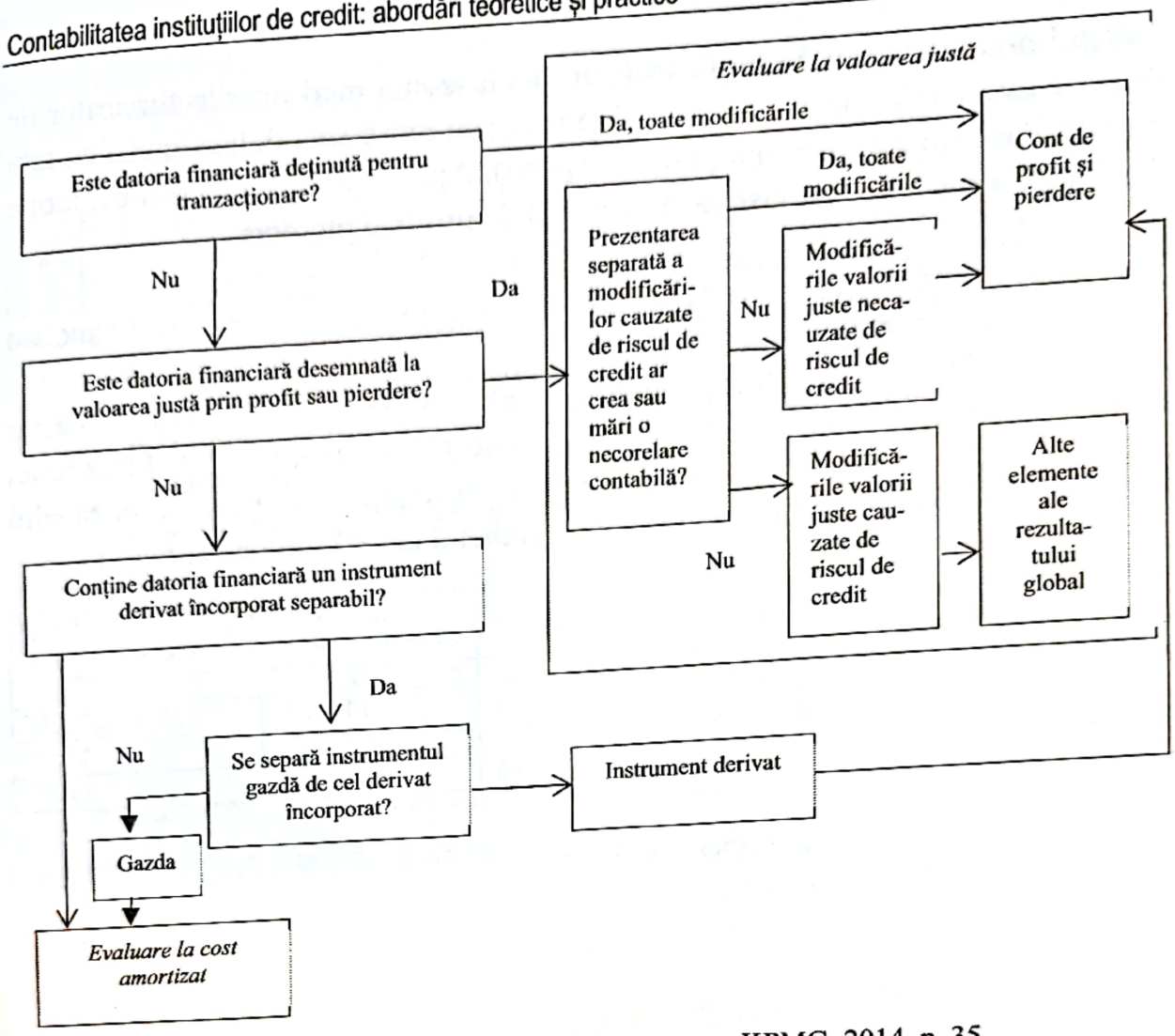

Sursa: ***, *First impressions: IFRS 9 Financial Instruments*, KPMG, 2014, p. 35.

Figura nr. 7.4. *Evaluarea ulterioară a datoriilor financiare*

Costul amortizat se determină după aceeași metodă aplicată activelor financiare. În plus, IFRS 9, par. 5.4.3, prevede că, în cazul în care fluxurile de trezorerie contractuale ale datoriei financiare sunt renegociate sau modificate, dar nu se derecunoaște datoria, entitatea trebuie să recalculeze valoarea contabilă brută a acesteia și să recunoască un câștig sau o pierdere din modificare în contul de profit și pierdere. Valoarea contabilă brută a datoriei financiare se recalculează ca valoarea actualizată a fluxurilor de trezorerie contractuale renegociate sau modificate pe baza ratei inițiale a dobânzii efective. Orice costuri sau onorarii suportate antrenează ajustarea valorii contabile a datoriei modificate și sunt amortizate pe parcursul termenului rămas al acesteia. Exemple de astfel de datorii includ împrumuturile ale căror plăți de dobândă depind de venituri viitoare, de

Scanned with OKEN Scanner

rezultatul producției sau de profit (nu sunt incluse aici modificările fluxurilor de trezorerie estimate ale instrumentelor financiare cu rată fixă a dobânzii sau cu rata variabilă, dar care nu reprezintă o rată de piață). Ajustarea făcută valorii contabile a datoriei financiare se înregistrează în contul de profit și pierdere.

Aplicație pentru recalcularea valorii contabile brute a unei datorii financiare evaluate la cost amortizat[195]

Pe data de 1 ianuarie N, instituția de credit „A" ia un împrumut interbancar de 80.000 lei pentru 3 ani, la o rată a dobânzii de 1% din EBITDA[196] al instituției de credit „B". Estimările EBITDA pentru următorii 3 ani sunt redate în tabelul nr. 7.3. În realitate, EBITDA evoluează ca în tabelul nr. 7.3 (coloana „real").

Tabelul nr. 7.3. *Date de calcul*

Data	EBITDA – estimări (lei)	1% x EBITDA (lei)	EBITDA – real (lei)	1% x EBITDA (lei)
31 decembrie N	1.000.000	10.000	1.100.000	11.000
31 decembrie N+1	1.500.000	15.000	1.800.000	18.000
31 decembrie N+2	2.000.000	20.000	2.500.000	25.000

Să se înregistreze toate operațiunile aferente perioadei N – N+3.

Rezolvare

1 ianuarie N

- înregistrarea împrumutului interbancar:

1	121	=	1422	80.000

- calcularea ratei dobânzii efective (y), după formula nr. 7.1:

$$\frac{10.000}{1+y}+\frac{15.000}{(1+y)^2}+\frac{100.000}{(1+y)^3}=80.000 \qquad (7.1)$$

rezultă că y=18,06%.

31 decembrie N

- instituția de credit „B" are un EBITDA de 1.100.000 lei, deci, dobânda plătită este de 1% × 1.100.000 = 11.000 lei. Cheltuiala cu dobânda se

[195] Exemplul este adaptat după ***, *IFRS in practice 2018. IFRS 9 Financial Instruments*, BDO, 2018, pp. 38-40.

[196] EBITDA este acronimul de la *Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation, and Amortization* și reprezintă profitul net la care se adaugă cheltuielile cu dobânda, impozitul pe profit și amortizarea.

Scanned with OKEN Scanner

determină prin aplicarea ratei dobânzii efective (18,06%) la valoarea împrumutului (80.000 lei):

2	60142	=	%	14.448
			121	11.000
			1422	3.448

- se fac reestimări ale EBITDA și pentru următorii 2 ani: 31 decembrie N+1: 1.800.000 lei (plata dobânzii este de 18.000 lei); 31 decembrie N+2: 2.500.000 lei (plata dobânzii este de 25.000 lei). În plus, se recalculează valoarea de înregistrare a împrumutului pe baza plăților viitoare așteptate re-estimate (vezi tabelul nr. 7.4).

Tabelul nr. 7.4. *Date de calcul*

Data	EBITDA (lei)	Plăți (lei)	Plăți actualizate la rata dobânzii efective
31 decembrie N+1	1.800.000	18.000	18.000/(1+18.06%) = 15.246
31 decembrie N+2	2.500.000	25.000	25.000/(1+18.06%)^2= 17.936
31 decembrie N+2		80.000	80.000/(1+18.06%)^2=57.395

- valoarea de înregistrare re-estimată la 31 decembrie N este de: 15.246 + 17.936 + 57.395 = 90.577 lei.
- calcularea diferenței față de valoarea inițială se face astfel:

1) Valoarea de înregistrare re-estimată: 90.577 lei
2) Valoarea de înregistrare înainte de reestimare: 80.000+3.448 = 83.448 lei
3) Diferența (1-2): 7.129 lei

- modificarea fluxurilor de trezorerie, care generează pierderi de 7.129 lei:

3	6618	=	1422	7.129

Marea majoritate a datoriilor financiare sunt evaluate la cost amortizat. Cealaltă bază de evaluare, valoarea justă, se folosește pentru datoriile financiare deținute în vederea tranzacționării (inclusiv instrumente derivate) și pentru cele desemnate în această categorie la recunoașterea inițială, cu scopul de a reduce/ elimină o inconsecvență de evaluare sau recunoaștere (sau o necorelare contabilă). De exemplu[197], o instituție de credit deține obligațiuni emise de terți, purtătoare de dobândă fixă, clasificate la active financiare evaluate la valoarea justă prin profit

[197] Exemplul este adaptat după ***, *Get ready for IFRS 9. Classifying and measuring financial instruments*, Grant Thorton, 2015, p. 28.

Scanned with OKEN Scanner

sau pierdere deoarece sunt administrate pe baza valorii juste. Instituția are și obligațiuni emise în aceeași monedă, plătitoare tot de dobândă fixă. Acestea nu sunt deținute pentru tranzacționare și ar trebui evaluate la cost amortizat. Managementul consideră că obligațiunile emise oferă o protecție naturală împotriva riscului de modificare a valorii juste a obligațiunilor deținute (activelor financiare). Astfel, instituția optează pentru desemnarea obligațiunilor emise la valoarea justă prin profit sau pierdere pentru a reduce o necorelare contabilă ce ar apărea din evaluarea obligațiunilor (deținute și, respectiv, a celor emise) pe baze diferite.

7.1.5. Organizarea contabilității operațiunilor cu titluri evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere

Reamintim că este vorba despre *titluri deținute pentru tranzacționare, titluri desemnate* în această categorie și *titluri evaluate obligatoriu* la valoarea justă. Pentru reflectarea contabilă a acestor titluri sunt prevăzute conturile:

- ***301 „Active și datorii deținute în vederea tranzacționării”;***
- ***302 „Active și datorii financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere”;***
- ***305 „Active financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere”.***

Așadar, sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere investițiile în acțiuni pe care instituția decide să nu le desemneze ca evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global; instrumentele derivate pentru care nu se aplică contabilitatea de acoperire; investițiile în efecte de comerț convertibile sau în obligațiuni pe mărfuri și, în general, orice activ financiar care ale cărui fluxuri de trezorerie nu reprezintă exclusiv plăți ale principalului și dobânzii

Evaluarea inițială a acestor tipuri de active/datorii financiare se face, potrivit prevederilor IFRS 9, la *valoarea de intrare (valoarea justă)* formată din prețul tranzacției, ce reprezintă valoarea justă a contraprestației oferite în cazul unui activ financiar, respectiv primite în cazul unei datorii financiare. ***Nu*** se includ în valoarea justă de intrare a acestor titluri: costurile de tranzacționare[198], costurile de finanțare, precum și cele de administrare internă sau de deținere; de asemenea, primele și discounturile aferente instrumentelor de datorie nu fac parte din valoarea de intrare.

---

[198] Exemple de asemenea costuri includ: onorariile și comisioanele plătite agenților, consultanților, brokerilor și dealerilor, cotizațiile pentru agențiile de reglementare și burse, taxe și cheltuieli de transfer.

Scanned with OKEN Scanner

Costurile de tranzacționare se înregistrează, în funcție de categoria activului, pe conturile: 60313 „Costuri de tranzacționare", 60323 „Costuri de tranzacționare", respectiv 60352 „Costuri de tranzacționare".

Aplicație privind evaluarea inițială

O instituție de credit cumpără 100.000 de acțiuni la valoarea justă totală de 5.000.000 lei, plătind unei societăți de brokeraj comisioane în sumă de 100.000 lei. Să se înregistreze achiziția titlurilor și comisioanele.

Rezolvare

- instituția clasifică acțiunile ca active deținute pentru tranzacționare, motiv pentru care înregistrează comisioanele direct pe cheltuieli:

1	%	=	333	5.100.000
	30111			5.000.000
	60313			100.000

Ulterior evaluării inițiale, titlurile din această categorie se evaluează, așa cum reiese din denumirea lor, la *valoarea justă*, ale cărei modificări identificate la fiecare reevaluare se înregistrează pe conturile din figura nr. 7.5.

6031 "Pierderi aferente activelor și datoriilor financiare deținute în vederea tranzacționării"/ 7031 "Câștiguri aferente activelor și datoriilor financiare deținute în vederea tranzacționării"

6032 "Pierderi aferente activelor și datoriilor financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere"/ 7032 "Câștiguri aferente activelor și datoriilor financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere"

6035 "Pierderi aferente activelor financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere"/ 7035 "Câștiguri din evaluarea și cesiunea activelor financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere"

Figura nr. 7.5. *Alte conturi utilizate în contabilizarea titlurilor evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere*

Scanned with OKEN Scanner

7.1.6. Contabilitatea titlurilor evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global

Reamintim că aceste titluri constau, în principal, în investiții în acțiuni (altele decât cele deținute pentru tranzacționare și cele ce reprezintă o contravaloare contingentă recunoscută într-o combinare de întreprinderi la care se aplică IFRS 3), instrumente de datorie și credite și creanțe. Reflectarea lor contabilă se face prin contul de activ ***303 „Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global"***.

Evaluarea inițială a acestor tipuri de active financiare se realizează, potrivit prevederilor IFRS 9, la *valoarea de intrare (valoarea justă)* formată din prețul tranzacției, ce reprezintă valoarea justă a contraprestației oferite, și costurile de tranzacționare, care se adaugă prețului de tranzacționare. Nu se includ în valoarea justă de intrare a acestor titluri: costurile de finanțare, precum și cele de administrare internă sau de deținere; de asemenea, primele și discounturile aferente instrumentelor de datorie nu fac parte din valoarea de intrare.

Aplicație privind evaluarea inițială

O instituție de credit cumpără 100.000 de acțiuni la valoarea justă totală de 5.000.000 lei, plătind unei societăți de brokeraj comisioane în sumă de 100.000 lei. Să se înregistreze achiziția titlurilor și comisioanele.

Rezolvare

- acțiunile fiind desemnate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global, în valoarea lor justă inițială se includ și costurile de tranzacționare:

1	3031	=	333	5.100.000

Evaluarea ulterioară a titlurilor financiare de acest tip se realizează la *valoarea justă* ale cărei fluctuații periodice se înregistrează în alte elemente de capitaluri proprii, prin contul ***522 „Diferențe din modificarea valorii juste, nete de deprecieri cumulate, aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global"***, care, la rândul său, se dezvoltă pe 2 conturi sintetice de gradul II, ambele bifuncționale, deoarece preiau atât creșterile, cât și scăderile de valoare:

- *5221 „Diferențe din modificarea valorii juste aferente instrumentelor de capitaluri proprii"*;

Scanned with OKEN Scanner

- *5222 „Diferențe din modificarea valorii juste aferente instrumentelor de datorie și creditelor și creanțelor".*

În momentul achiziției instrumentelor de datorie, precum și a creditelor și creanțelor clasificate în categoria activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global, valoarea dobânzilor calculate (cuponul sau dobânda contractuală) poate fi înregistrată fie în contul *3037 „Creanțe atașate"*, fie în conturile de active financiare. Valoarea dobânzilor (cuponul sau dobânda contractuală) calculate ulterior este înregistrată în contul *3037 „Creanțe atașate"* în contrapartidă cu contul 70331 „Dobânzi". Celelalte sume care sunt avute în vedere la calculul ratei efective a dobânzii și care trebuie recunoscute prin metoda dobânzii efective sunt înregistrate în conturile de active financiare în contrapartidă cu contul 70331 „Dobânzi".

Alte conturi utilizate care intervin la scoaterea din evidență a titlurilor pentru care se permite reclasificarea modificărilor de valoare din capitalurile proprii (din contul 522) în contul de profit sau pierdere (vezi figura nr. 7.3) și la înregistrarea deprecierii sunt:

- 70336 „Câștiguri din cesiune";
- 6033 „Pierderi din cesiunea activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global";
- 66311 „Cheltuieli cu pierderi așteptate aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global";
- 76311 „Venituri din reluarea pierderilor așteptate aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global".

Aplicație privind instrumentele de datorie evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global[199]

Pe 1 ianuarie N, instituția de credit cumpără obligațiuni la valoarea nominală de 50.000 lei, cu scadența peste 10 ani și o rată anuală a dobânzii de 7,5%, pe care le clasifică la active evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global. Pe 31 decembrie N, se încasează primul cupon. Valoarea justă a obligațiunilor scade la 49.250 lei. Pierderile așteptate din credit pe 12 luni sunt de 500 lei. Pe 1 ianuarie N+1, activul financiar este vândut la prețul de 49.250 lei. Înregistrați toate operațiunile aferente exercițiilor N și N+1.

[199] Exemplul este adaptat după ***, *IFRS in practice 2018. IFRS 9 Financial Instruments*, BDO, 2018, p. 24.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

1 ianuarie N

- achiziția obligațiunilor:

1	3032	=	1111/122/333	50.000

31 decembrie N

- încasarea cuponului:

2	1111/121/333	=	70331	3.750

- recunoașterea pierderilor din depreciere și scăderea valorii juste a obligațiunilor recunoscute în alte elemente ale rezultatului global:

3	% 66311 5222	=	3032	750 500 250

1 ianuarie N+1

- vânzarea activelor (4a) și reclasificarea pierderii cumulate din alte elemente ale rezultatului global în contul de profit și pierdere (4b):

4a	1111/121/333	=	3032	49.250
4b	6033	=	5222	250

- sau, într-un singur articol contabil:

4	% 1111/121/333 6033 52231	=	% 3032 5222	50.000 49.250 250 500	50.000 49.250 750

Aplicație pentru instrumentele de capitaluri proprii evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global[200]

Instituția de credit, care plătește un impozit pe profit de 16%, achiziționează, pe 1 ianuarie N, 10.000 acțiuni „X" la prețul total de 75.000 lei. Instituția desemnează acțiunile la active evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global. La 31 decembrie N, valoarea justă a acțiunilor este de 72.000 lei. Pe 31 martie N+1, instituția primește dividende în numerar de 10.000 lei. Pe 31 decembrie N+1, valoarea justă a acțiunilor devine 80.000 lei iar instituția decide să le vândă la acest preț. Înregistrați toate operațiunile aferente exercițiilor N și N+1.

[200] Exemplul este adaptat după ***, *IFRS in practice 2018. IFRS 9 Financial Instruments*, BDO, 2018, pp. 25-26.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

1 ianuarie N

- achiziția acțiunilor:

1	3031	=	1111/122/333	75.000

31 decembrie N

- reevaluarea acțiunilor:

2	5221	=	3031	3.000

- impozitul pe profit amânat (3.000 lei x 16%) recunoscut în alte elemente ale rezultatului global:

3	35312	=	5242	480

Bilanțul la 31.12.N se prezintă ca în tabelul nr. 7.5.

Tabelul nr. 7.5. *Bilanțul instituției de credit la 31 decembrie N*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (1111/121)	-75.000	Alte elemente ale rezultatului global (5221)	-3.000
Instrumente de capitaluri proprii (3031)	72.000	Alte elemente ale rezultatului global (5242)	480
Impozit pe profit amânat (35312)	480		
Total	-2.520	Total	-2.520

31 martie N+1

- încasarea dividendelor în numerar:

4	101	=	70333	10.000

31 decembrie N+1

- reevaluarea acțiunilor:

5	3031	=	5221	8.000

- impozitul pe profit amânat (8.000 lei x 16%) recunoscut în alte elemente ale rezultatului global:

6	5242	=	%	1.280
			35312.A	480
			35312.P	800

- vânzarea acțiunilor:

7	1111/121/333	=	3031	80.000

- impozitul pe profit curent datorat în urma vânzării:

8	35312.P	=	35311	800

Scanned with OKEN Scanner

Bilanțul la 31.12.N+1 se prezintă în tabelul nr. 7.6.

Tabelul nr. 7.6. *Bilanțul instituției de credit la 31 decembrie N+1*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești/Creanțe (101/1111/121/333)	15.000	Impozit pe profit curent (35311) Alte elemente ale rezultatului global (5221) Alte elemente ale rezultatului global (5242) Rezultatul exercițiului financiar (591)	800 5.000 -800 10.000
Total	15.000	Total	15.000

Se poate observa din bilanțul anterior că modificarea valorii juste a acțiunilor recunoscută în alte elemente ale rezultatului global nu se reclasifică în contul de profit și pierdere la vânzarea titlurilor de capitaluri proprii. Aceasta se poate transfera la rezultatul reportat, pentru a fi repartizată pe destinațiile hotărâte de Adunarea generală (în urma întocmirii unui articol contabil de tipul 5221 = 5811).

7.1.7. Contabilitatea operațiunilor cu titluri evaluate la cost amortizat

Reamintim că activele financiare la cost amortizat includ, în principal, creanțe comerciale, credite acordate (care nu au caracteristici speciale), investițiile în obligațiuni care nu sunt deținute pentru tranzacționare și depozitele constituite. Prin urmare, dintre titluri se includ aici instrumentele de datorie de natura obligațiunilor. Reflectarea lor contabilă se face prin contul de activ ***304 „Instrumente de datorie la cost amortizat"***.

Evaluarea inițială a acestor tipuri de titluri se face, potrivit prevederilor IFRS 9, la *valoarea de intrare (valoarea justă)* formată din prețul tranzacției, ce reprezintă valoarea justă a contraprestației oferite și costurile de tranzacționare, care se adaugă prețului de tranzacționare. Nu se includ în valoarea justă de intrare elementele precizate la categoria anterioară de titluri.

Aplicație privind evaluarea inițială

Instituția de credit achiziționează obligațiuni pe care le clasifică la active evaluate la cost amortizat. Prețul tranzacției (încă neachitat) este de 5.000.000 lei, comisionul de plătit 100.000 lei. Înregistrați achiziția titlurilor și comisionul plătit.

Rezolvare

- în valoarea justă inițială a obligațiunilor se includ și costurile de tranzacționare:

1	3041	=	333	5.100.000

Scanned with OKEN Scanner

Evaluarea ulterioară a acestor titluri se realizează la *costul amortizat*, ceea ce nu presupune reevaluări periodice. Pentru aceste investiții, câștigurile sau pierderile se înregistrează în contul de profit și pierdere la anularea recunoașterii lor, pe parcursul procesului de amortizare și în cazul transferului la o altă categorie.

Potrivit Ordinului BNR nr. 27/2010, în momentul achiziției instrumentelor de datorie de tipul împrumuturilor și creanțelor, valoarea dobânzilor calculate (cuponul sau dobânda contractuală) poate fi înregistrată fie în contul 3047 „Creanțe atașate", fie în conturile de active financiare. Valoarea dobânzilor (cuponul sau dobânda contractuală) calculate ulterior este înregistrată în contul 3047 „Creanțe atașate" în contrapartidă cu contul 70341 „Dobânzi". Celelalte sume care sunt avute în vedere la calculul ratei efective a dobânzii și care trebuie recunoscute prin metoda dobânzii efective sunt înregistrate în conturile de active financiare în contrapartidă cu contul 70341 „Dobânzi".

Constituirea, regularizarea și anularea ajustărilor pentru pierderi așteptate aferente instrumentelor de datorie la cost amortizat se înregistrează în conturile corespunzătoare din cadrul contului de pasiv ***391 „Ajustări pentru pierderi așteptate aferente instrumentelor de datorie la cost amortizat"***, în contrapartidă cu conturile de cheltuieli sau venituri corespunzătoare sau, în situația derecunoașterii, în contrapartidă cu contul în care sunt evidențiate activele respective.

Câștigurile sau pierderile din derecunoașterea acestor titluri se înregistrează în contul 70342 „Câștiguri din cesiune", respectiv *6034 „Pierderi din cesiunea instrumentelor de datorie la cost amortizat"*, după caz.

7.2. Contabilitatea contractelor standard

Potrivit IFRS 9, un contract standard este o cumpărare sau vânzare a unui activ financiar printr-un contract ale cărui condiții impun livrarea activului în cadrul perioadei de timp stabilite în general prin reglementări sau convenții pe piața în cauză. Condițiile ce trebuie îndeplinite pentru recunoașterea unui astfel de contract sunt[201]:

- finalizarea prin livrarea activului ce face obiectul său (în caz contrar, fiind considerat instrument derivat);
- decontarea brută (nu este permisă decontarea netă);
- respectarea prevederilor uzuale de decontare de pe piața pe care are loc cumpărarea efectivă.

[201] Huian, M.C., *Contabilitatea activelor și datoriilor financiare la societățile comerciale*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2013, p. 80.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru înregistrarea contractelor standard, se poate folosi una din următoarele două metode: ***data tranzacției*** (respectiv, data la care instituția se angajează să cumpere un activ) și/sau ***data decontării*** (cea la care are loc transferul/livrarea activului). În mod normal, între cele două date nu se acumulează dobândă.

Pașii pe care îi urmează părțile participante la contractele standard pentru contabilizarea acestora în cazul aplicării oricăreia dintre celor două metode sunt prezentate în figura nr. 7.6.

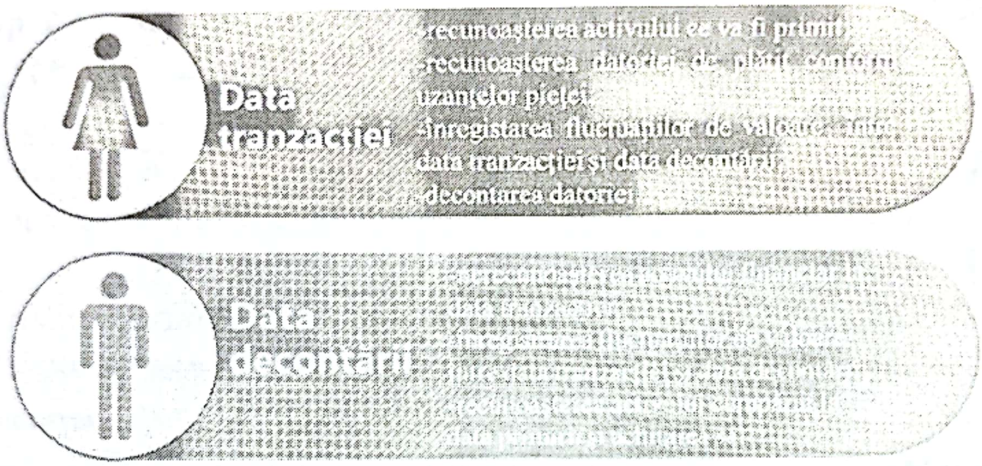

Figura nr. 7.6. *Metoda datei tranzacției versus metoda datei decontării*

Aplicație privind achiziția contractelor standard

O instituție de credit cumpără pe 29 decembrie N un activ financiar (obligațiuni) pentru suma de 75.000 lei, ceea ce reprezintă valoarea justă la data încheierii contractului (data de tranzacționare), care se consideră un contract standard. Pe 31 decembrie N, valoarea justă devine 77.000 lei, iar pe 3 ianuarie N+1 (data decontării) aceasta este de 77.850 lei. Instituția clasifică obligațiunile la:

a) instrumente de datorie la cost amortizat;
b) active evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global;
c) active deținute pentru tranzacționare (deci, active evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere).

Înregistrați toate operațiunile aferente exercițiilor N și N+1, pentru cele trei cazuri.

Rezolvare

Dacă utilizăm ca moment de referință *data tranzacției*, înregistrările contabile vor fi:

- la data achiziției, recunoașterea activului, indiferent de categorie:

1a	3041	=	333	75.000
1b	3032	=	333	75.000
1c	30112	=	333	75.000

- *la 31 decembrie N*

a) pentru instrumente la cost amortizat (care rămân înregistrate la cost) nu se face nici o înregistrare;

b) pentru activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global se efectuează reevaluarea la noua valoare justă:

2b	3032	=	5222	2.000

c) pentru activele evaluate la valoarea justă se efectuează reevaluarea:

2c	30112	=	70311	2.000

- *pe 3 ianuarie N+1 se înregistrează:*

a) pentru instrumente la cost amortizat se consemnează decontarea, acestea fiind în continuare evaluate la cost:

3a	333	=	1111	75.000

b) pentru activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global se efectuează reevaluarea la valoarea justă și apoi decontarea datoriei:

3b1	3032	=	5222	850
3b2	333	=	1111	75.000

c) pentru activele evaluate la valoarea justă se efectuează reevaluarea și este decontată datoria:

3c1	30112	=	70311	850
3c2	333	=	1111	75.000

În cazul utilizării *datei decontării* ca moment de referință, înregistrările contabile se vor prezenta astfel:

- la data achiziției nu se înregistrează nimic, indiferent de categoria de încadrare. Extracontabil, titlurile ce urmează a fi primite sunt înregistrate în afara bilanțului în contul ***921 „Titluri de primit"***. Diferențele din reevaluare constatate până în momentul decontării se înregistrează în *3729 „Conturi de ajustare privind alte elemente din afara bilanțului"*, în contrapartidă cu conturile de venituri sau cheltuieli din titluri de tranzacție:

1	921	=	999	75.000

- *la 31 decembrie N:*

a) pentru instrumente la cost amortizat (care rămân înregistrate la cost) nu se face nici o înregistrare;

Scanned with OKEN Scanner

b) pentru activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global se efectuează reevaluarea la noua valoare justă, dar fără să se înregistreze instrumentul propriu-zis, ci doar creanța aferentă modificării de valoare:

2b	3729	=	5222	2.000

c) pentru activele evaluate la valoarea justă se efectuează reevaluarea:

2c	3729	=	70311	2.000

- *pe 3 ianuarie N+1 se consemnează:*

a) pentru instrumente la cost amortizat se înregistrează recunoașterea activului și decontarea:

3a1	3041	=	333	75.000
3a2	333	=	1111	75.000

b) pentru activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global se efectuează recunoașterea activului, decontarea și reevaluarea la valoarea justă:

3b1	3032	=	333	75.000
3b2	333	=	1111	75.000
3b3	3032	=	3729	2.000
3b4	3032	=	5222	850

c) pentru activele evaluate la valoarea justă, activul financiar este recunoscut, datoria decontată și se efectuează reevaluarea la valoarea de la data respectivă:

3c1	30112	=	333	75.000
3c2	333	=	1111	75.000
3c3	30112	=	3729	2.000
3c4	30112	=	70311	850

În acest moment, pentru toate categoriile:

4	999	=	921	75.000

În situația în care, la data de 31 decembrie, valoarea justă a activului financiar devine 74.500 lei, înregistrările contabile, pentru *activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global*, se modifică în următoarea manieră:

1) conform metodei „data tranzacției":

- la data achiziției, recunoașterea activului:

1	3032	=	333	75.000

Scanned with OKEN Scanner

31 decembrie N

- se efectuează reevaluarea la noua valoare justă:

2	5222	=	3032	500

3 ianuarie N+1

- se efectuează reevaluarea la valoarea justă și apoi este decontată datoria:

3a	3032	=	5222	3.350
3b	333	=	1111	75.000

2) conform metodei „data decontării":

- la data achiziției nu se înregistrează nimic contabil, ci doar extracontabil:

1	921	=	999	75.000

31 decembrie N

- se efectuează reevaluarea la noua valoare justă, dar fără să se înregistreze instrumentul propriu-zis, ci doar datoria aferentă modificării de valoare:

2	5222	=	3729	500

3 ianuarie N+1

- se efectuează recunoașterea activului, decontarea și reevaluarea la valoarea justă:

3b1	3032	=	333	75.000
3b2	333	=	1111	75.000
3b3	3032	=	3729	500
3b4	3032	=	5222	3.350

și

4	999	=	921	75.000

Pentru instrumentele financiare clasificate la *datorii*, *IFRS 9 nu conține cerințe specifice legate de contabilitatea pe baza datei tranzacției sau a decontării*. Datoriile sunt recunoscute când instituția de credit devine parte la prevederile contractuale, respectiv când una din părți nu și-a îndeplinit obligațiile sau contractul este un instrument derivat.

Scanned with OKEN Scanner

Aplicație privind vânzarea contractelor standard

Pe data de 28 decembrie N (data tranzacției), o instituție de credit încheie un contract pentru vânzarea unui activ financiar (obligațiuni) la valoarea justă curentă de 180.000 lei. Activul a fost achiziționat anterior cu 150.000 lei iar costul său amortizat este de 150.000 lei.

Pe 31 decembrie N+1, valoarea justă a activului este de 182.000 lei.

Pe 5 ianuarie N+1 (data decontării), contractul se vinde în momentul în care valoarea justă este de 182.500 lei. Înregistrați toate operațiunile aferente exercițiilor N și N+1, conform celor două metode de contabilizare și în cele trei cazuri utilizate și la aplicațiile referitoare la achiziția contractelor standard.

Rezolvare

a) conform *metodei „data tranzacției"*:

28 decembrie N

- pentru instrumente de datorie la cost amortizat se înregistrează:

1a	333	=	% 3041 70342	180.000 150.000 30.000

- pentru activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global se înregistrează:

1b	333	=	% 3032 70336	180.000 150.000 30.000

- pentru active evaluate la valoarea justă se înregistrează:

1c	333	=	% 30112 70311	180.000 150.000 30.000

31 decembrie N

- nu se efectuează nici o înregistrare, indiferent de tipul activului financiar.

5 ianuarie 20X3

- se înregistrează încasarea creanței:

2	1111	=	333	180.000

Scanned with OKEN Scanner

b) conform *metodei „data decontării"*:

28 decembrie N (care este data încheierii contractului)

- se reflectă extracontabil contractul de vânzare:

1	999	=	922	180.000

a) pentru instrumente de datorie la cost amortizat nu se efectuează nici o înregistrare;

b) pentru activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global, are loc reevaluarea la noua valoare justă, care se efectuează chiar la data tranzacției:

1b	3032	=	5222	30.000

c) pentru activele din categoria celor evaluate la valoarea justă, se efectuează reevaluarea:

1c	30112	=	70311	30.000

31 decembrie N

- nu se efectuează nici o înregistrare, indiferent de tipul activului financiar.

5 ianuarie N+1

a) pentru instrumentele la cost amortizat, se înregistrează vânzarea:

2a1	333	=	%	180.000
			3041	150.000
			70342	30.000
2a2	1111	=	333	180.000

b) pentru activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global, se înregistrează vânzarea și trecerea modificării de valoare din capitalul propriu în contul de rezultate:

2b1	333	=	3032	180.000
2b2	1111	=	333	180.000
2b3	5222	=	70336	30.000

c) pentru activele evaluate la valoarea justă, se înregistrează vânzarea:

2c1	333	=	30112	180.000
2c2	1111	=	333	180.000

- și, pentru toate tipurile de active financiare:

3	922	=	999	180.000

Scanned with OKEN Scanner

7.3. Contabilitatea operațiunilor cu instrumente derivate

Pentru operațiuni de acest tip, Ordinul BNR nr. 27/2010 prevede conturile din **grupa 31 „Instrumente derivate"**. De asemenea, unele tranzacții cu instrumente derivate necesită înregistrări extrabilanțiere, pentru care sunt prevăzute conturile din **grupa 95 „Instrumente derivate"**.

7.3.1. Conceptul de instrument derivat și clasificarea sa

Instrumentele derivate sunt, conform IFRS 9, un tip special de instrumente financiare care îndeplinesc simultan trei condiții[202]:

- valoarea lor se modifică drept reacție la modificările anumitor rate ale dobânzii, prețului unui instrument financiar, prețului mărfurilor, cursurilor de schimb valutar, indicilor de preț sau ratelor, ratingului de credit sau indicelui de creditare, sau ale altor variabile (uneori denumite „de bază");
- nu necesită nici o investiție netă inițială sau necesită o astfel de investiție de valoare mică în comparație cu alte tipuri de contracte ce au o reacție similară la modificarea condițiilor de piață;
- se decontează la o dată stabilită ulterior.

Derivatele constituie tranzacții ce comportă două elemente de referință și care se derulează în doi timpi (momente)[203]. Elementele de referință sunt: i) componenta dată de prețul variabil, a cărei evoluție este obiectul contractului (cursul unei acțiuni, rata dobânzii, rata de schimb). Acest element se numește ***bază*** sau ***suport***; ii) componenta noțională sau teoretică care nu se schimbă între părți, reprezentând baza de calcul a sumei efectiv transferate. Momentele tranzacției sunt încheierea contractului și decontarea sa.

După *natura lor*, instrumentele derivate sunt de patru tipuri, conform figurii nr. 7.7.

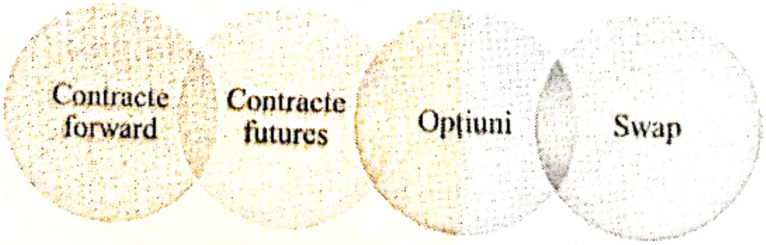

Figura nr. 7.7. *Tipuri de instrumente derivate, după natură*

[202] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, Anexa A, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.
[203] Huian, M.C., op. cit., p. 49.

Scanned with OKEN Scanner

Contractul forward reprezintă un angajament de a cumpăra sau vinde un activ la un anumit preț și la o dată stabilită în viitor[204]. Prețul viitor se numește preț *forward* și se obține adăugând la cel de pe piața la vedere din momentul derulării tranzacției, costurile de derulare a contractului[205]. *Contractul futures* este o formă mai sofisticată a celui *forward*[206]. Principala diferență este că ultimul se tranzacționează la *bursa de valori sau de mărfuri.*

Opțiunea este un contract între două părți (cumpărător și vânzător) în care cumpărătorul obține, în schimbul unei sume de bani numită primă, dreptul, dar nu și obligația, de a cumpăra (vinde) o cantitate determinată dintr-un activ, la un preț convenit (numit preț de exercitare) și în timpul sau la sfârșitul unei perioade de timp definite[207]. Opțiunile se clasifică în[208]: opțiuni *call* (de cumpărare) și opțiuni *put* (de vânzare).

Swap-ul este un instrument financiar derivat prin care un investitor schimbă o datorie/creanță cu anumite caracteristici cu o alta ce are caracteristici diferite[209]. Reprezintă o cumpărare și o vânzare simultană, având ca obiect de referință o obligație de valoare echivalentă, prin care schimbarea angajamentelor financiare conferă ambelor părți la tranzacție condiții mai favorabile decât cele la care s-ar fi putut aștepta altfel[210].

Reglementările contabile aplicabile instituțiilor de credit prevăd că înregistrarea în contabilitate a instrumentelor derivate se face în funcție de următoarele *criterii*[211]:

---

[204] Pentru detalii privind modul de funcționare a acestui tip de instrument derivat, vezi video-ul de pe site-ul Investopedia la adresa https://www.investopedia.com/terms/f/forwardcontract.asp (în limba engleză).

[205] Bâtcă-Dumitru, G.C., Popa, A.F., Sahlian, D.N., Șendroiu, C., Vuță, M., op. cit., p. 251.

[206] Pentru detalii privind modul de funcționare a acestui tip de instrument derivat, vezi video-ul de pe site-ul Investopedia la adresa https://www.investopedia.com/terms/f/futurescontract.asp (în limba engleză).

[207] Pentru detalii privind modul de funcționare a acestui tip de instrument derivat, vezi video-ul de pe site-ul Investopedia la adresa https://www.investopedia.com/terms/o/optionscontract.asp (în limba engleză).

[208] Bâtcă-Dumitru, G.C., Popa, A.F., Sahlian, D.N., Șendroiu, C., Vuță, M., op. cit., p. 269.

[209] Huian, M.C., *Instrumente financiare: tratamente și opțiuni contabile*, Editura CECCAR, București, 2008, p. 74.

[210] Pentru detalii privind modul de funcționare a acestui tip de instrument derivat, vezi video-ul de pe site-ul Investopedia la adresa https://www.investopedia.com/articles/optioninvestor/07/swaps.asp (în limba engleză).

[211] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 192.

Scanned with OKEN Scanner

a) în funcție de riscul care determină modificarea valorii instrumentelor, există *instrumente pe rata dobânzii, pe instrumente de capitaluri proprii, pe cursul de schimb, pe riscul de credit, pe mărfuri și alte instrumente derivate*, conform figurii nr. 7.8. Potrivit Ordinului BNR nr. 27/2010, *instrumentele derivate pe rata dobânzii* sunt contractele legate de active/datorii purtătoare de dobândă ale căror fluxuri de trezorerie sunt determinate prin referire la ratele dobânzilor sau de un alt contract de rată a dobânzii, deci care expun părțile contractante la rata dobânzii aferentă unei singure monede. Exemple de astfel de derivate sunt acordurile *forward* pe rata dobânzii, contractele *swap* pe rata dobânzii într-o singură monedă, *futures* pe rata dobânzii, opțiuni pe rata dobânzii (inclusiv *caps, floors, collars, corridors*) etc. *Instrumentele derivate pe acțiuni* sunt contracte a căror valoare se modifică (integral sau parțial) în funcție de prețul unui anumit instrument de capitaluri proprii sau de un indice al prețurilor instrumentelor de capitaluri proprii. *Instrumentele derivate pe cursul de schimb* implică schimbul de valută pe piața la termen[212] sau o expunere pe cotația aurului. Acestea includ operațiunile ferme de schimb la termen, contracte *swap* de trezorerie, contracte *swap* financiare de valute, *futures* pe curs de schimb, opțiuni pe curs de schimb etc.

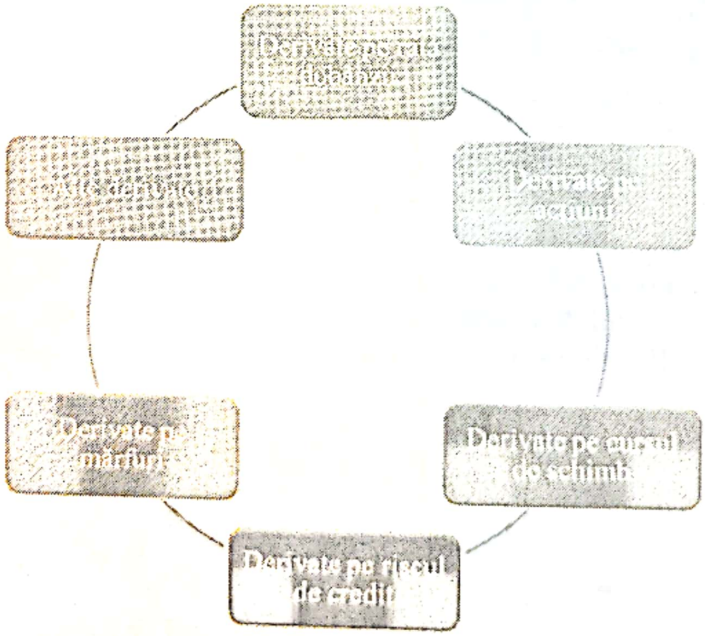

Figura nr. 7.8. *Tipuri de instrumente derivate după riscul acoperit*

[212] Se consideră derivate pe cursul de schimb toate contractele care implică expunerea la cel puțin o valută.

Scanned with OKEN Scanner

Instrumentele derivate pe riscul de credit[213] reprezintă contracte în care valoarea la scadență este legată în primul rând de măsura credibilității unui credit de referință. Contractele prevăd un schimb de plăți în care cel puțin una dintre acestea este determinată de performanța creditului de referință. Valoarea la scadență depinde de o serie de evenimente, cum ar fi neîndeplinirea obligațiilor contractuale, reducerea rating-ului sau o modificare stipulată a marjei de credit aferente activului de referință.

Instrumentele derivate pe mărfuri sunt cele a căror valoare se modifică (integral sau parțial) în funcție de prețul unei mărfi sau de valoarea indicelui aferent unei mărfi cum ar fi un metal prețios (altul decât aurul), petrolul sau produsele agricole.

În categoria *altor instrumente derivate* se include orice alt instrument care nu implică o expunere pe riscurile enunțate anterior (de exemplu, instrumentele derivate pe vreme, numite și meteo sau pe asigurări).

Uneori, instrumentele derivate expun instituția de credit la mai multe riscuri simultan. În această situație, derivata trebuie alocată acelui risc care influențează cel mai mult valoarea sa: de exemplu, toate instrumentele derivate care implică o marfă sau expunerea la un indice de mărfuri sunt considerate derivate pe mărfuri, indiferent dacă acestea implică și o expunere la riscul de curs de schimb sau de rată a dobânzii.

b) în funcție de scopul utilizării: *instrumente deținute în vederea tranzacționării*, *instrumente de acoperire* (*hedging*) a valorii juste și *instrumente de acoperire a fluxurilor de trezorerie* și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate.

O ultimă clasificare a instrumentelor financiare la care facem referire este cea bazată pe *existența de sine-stătătoare a derivatelor*:

a) derivate explicite (de sine-stătătoare);

b) derivate încorporate în alte contracte, numite *instrumente hibride*. Un instrument derivat care este atașat unui instrument financiar, dar este transferabil, conform contractului, independent de acel instrument sau care are un partener diferit nu este un instrument derivat încorporat, ci un instrument financiar individual.

---

213 ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 193.

Scanned with OKEN Scanner

Utilizarea derivatelor de către instituțiile de credit este o expresie a diversificării activității lor, adăugându-se activităților tradiționale de creditare și atragere de depozite, care a fost puternic afectată de criza financiară din anii 2008-2009[214].

7.3.2. Contabilitatea instrumentelor derivate deținute pentru tranzacționare

Așa cum s-a menționat anterior, unul din scopurile deținerii de instrumente derivate este acela de obținere de profituri pe termen scurt din tranzacționarea lor frecventă. În categoria instrumentelor derivate deținute în vederea tranzacționării se includ derivatele utilizate în scopuri speculative, dar și instrumentele derivate care, deși sunt deținute, din punct de vedere economic, pentru scopuri de acoperire a riscurilor, nu îndeplinesc condițiile pentru aplicarea regulilor specifice contabilității de acoperire (fiind automat considerate deținute pentru tranzacționare). Pentru contabilizarea acestora se folosesc conturile sintetice de gradul II și III ale contului bifuncțional ***311 „Instrumente derivate deținute în vederea tranzacționării"***.

Evaluarea inițială a acestor derivate urmează regula generală, descrisă la subcapitolul 7.1.5, respectiv valoarea justă în care nu sunt incluse costurile de tranzacționare.

Evaluarea ulterioară, realizată periodic, generează câștiguri sau pierderi ce sunt înregistrate în conturile de venituri și cheltuieli privind operațiunile cu instrumente derivate, corespunzător tipului instrumentelor respective.

Valoarea noțională a instrumentelor derivate se înregistrează în conturile în afara bilanțului în momentul încheierii contractelor. Această valoare este: i) pentru contractele *swap,* cu excepția contractelor *swap* pe valute, valoarea principalului pe care se bazează schimbul de dobânzi sau alte venituri sau cheltuieli; ii) pentru instrumentele derivate pe mărfuri sau pe instrumente de capitaluri proprii, valoarea obținută prin multiplicarea cantității de mărfuri sau de instrumente de capitaluri proprii, cu prețul contractual al unei unități; iii) pentru instrumentele derivate pe riscul de credit, valoarea nominală a creditului de referință.

Aplicație pentru contracte de opțiuni *call* pe instrumente de capitaluri proprii

O instituție de credit achiziționează de la bursă cinci opțiuni de cumpărare (*call*) pe acțiuni (1.000 de acțiuni în total) la prețul (prima) de 15.000 lei/opțiunea.

---

[214] Huian, M.C., Mironiuc, M., Mihai, O.I., *Studying banking performance from an accounting perspective. Evidence from Europe*, Theoretical and Applied Economics, Volume XXV (2018), No. 2(615), pp. 5-26, citare de la p. 7.

Scanned with OKEN Scanner

Prețul de exercitare al unei opțiuni (PE) este 500 lei/acțiune. La închiderea exercițiului N, valoarea justă a opțiunii este de 15.500 lei. La scadența de peste 3 luni, prețul la vedere al unei acțiuni este de a) 600 lei; b) 475 lei. Să se înregistreze achiziția, reevaluarea și lichidarea opțiunilor.

Rezolvare

- achiziția opțiunilor:

1	31123	=	333	75.000

- plata ulterioară din contul curent de la BNR

2	333	=	1111	75.000

31 decembrie N

- reevaluarea opțiunilor:

3	31123	=	70742	2.500

31 martie N+1

a) exercitarea opțiunilor, respectiv achiziția acțiunilor la PE 500 lei/ acțiune, când prețul la vedere este de 600 lei/acțiune:

4	30111/3031/3051	=	% 333 31123 70742	600.000 500.000 77.500 22.500

b) întrucât opțiunea nu este exercitată din cauza unui preț la vedere mai mic decât cel de exercitare, aceasta este lăsată să expire și generează o pierdere pentru instituție:

5	60742	=	31123	77.500

Aplicație pentru contracte de opțiuni *put* pe instrumente de capitaluri proprii

O instituție de credit achiziționează de la bursă cinci opțiuni de vânzare (*put*) pe acțiuni (1.000 de acțiuni în total) la prețul (prima) de 15.000 lei/ opțiunea. Prețul de exercitare al unei opțiuni (PE) este 500 lei/ acțiune. La închiderea exercițiului N, valoarea justă a opțiunii este de 15.500 lei. La scadența de peste 3 luni, prețul la vedere al unei acțiuni este de a) 425 lei; b) 525 lei. Să se înregistreze achiziția, reevaluarea și lichidarea opțiunilor

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

- achiziția opțiunilor de vânzare:

1	31123	=	333	75.000

- plata ulterioară din contul curent de la BNR:

2	333	=	1111	75.000

31 decembrie N

- reevaluarea opțiunilor:

3	31123	=	70742	2.500

31 martie N+1

a) exercitarea opțiunilor, respectiv vânzarea acțiunilor la PE 500 lei/acțiune, când prețul la vedere este mai mic decât cel de exercitare. Există două situații:

a_1 valoarea contabilă a acțiunilor deținute de instituția de credit pentru tranzacționare și vândute este, la data exercitării, de 400.000 lei:

4	333	=	%	500.000
			30111	400.000
			31123	77.500
			70742	22.500

a_2 instituția nu deține acțiunile pe care trebuie să le vândă, motiv pentru care le cumpără de pe piața la vedere la prețul de 450 lei/acțiune:

5	30111	=	333		450.000
6	%	=	%	527.500	527.500
	333		30111	500.000	450.000
	60742[215]		31123	27.500	77.500

b) întrucât opțiunea nu este exercitată din cauza unui preț la vedere mai mare decât cel de exercitare, aceasta este lăsată să expire și reprezintă o pierdere pentru instituție:

7	60742	=	31123	77.500

[215] Exercitarea opțiunilor a permis vânzarea acțiunilor la un preț mai mare decât cel de pe piața la vedere, dar diferența de preț nu a fost suficientă pentru a acoperi prima plătită la achiziția opțiunilor. Din acest motiv, vânzarea lor (respectiv, exercitarea opțiunilor) a generat o pierdere.

Scanned with OKEN Scanner

Aplicație pentru contracte *forward* pe cursul de schimb

O instituție de credit încheie un contract *forward* prin care vinde la termen (peste 6 luni) 100.000 $ la prețul de exercitare de 4,90 lei/$. La 31 decembrie N, cursul este de 4,92 lei/$. La scadența contractului, cursul de schimb este: a) 1$ = 4,85 lei; b) 1$ = 4,91 lei; c) 1$ = 4,95 lei. Să se înregistreze contractul forward conform prevederilor IFRS 9.

Rezolvare

- inițial nu se face nicio înregistrare contabilă deoarece valoarea justă a instrumentului *forward* este zero;
- la 31 decembrie N, contractul se depreciază cu: (4,90 – 4,92) × 100.000$ = 2.000 lei și devine o datorie financiară pentru instituție.

1	60743	=	31131	2.000

La scadență:

a) se obține câștig deoarece instituția vinde valuta la un curs mai mare decât cel de pe piața la vedere: (4,90-4,85) × 100.000$ = 5.000 lei, la care se adaugă ștergerea datoriei *forward* de 2.000 lei, câștigul total fiind de 7.000 lei = (4,92 – 4,85) × 100.000$:

2	% 31131 1111	=	70743	7.000 2.000 5.000

b) când cursul spot este situat între cel *forward* și cursul de la 31 decembrie N, instituția va înregistra un câștig de 1.000 lei, deoarece pentru stingerea datoriei financiare de 2.000 lei plătește doar 1.000 lei la decontarea contractului (4,90 – 4,91) × 100.000$:

3	31131	=	% 1111 70743	2.000 1.000 1.000

c) pierderea este de 3.000 lei deoarece, în lipsa contractului, instituția ar fi putut vinde valuta la un curs mai bun (4,92-4,95) × 100.000$. Suma de plătit este de 5.000 lei = (4,90 – 4,95) × 100.000$:

4	% 31131 60743	=	1111	5.000 2.000 3.000

Scanned with OKEN Scanner

7.3.3. Contabilitatea operațiunilor de acoperire a riscurilor

Acest subcapitol explică noțiunile cheie, regulile de aplicat și exemplifică inclusiv cazuri speciale legate de contabilitatea de acoperire.

7.3.3.1. Definiție și termeni cheie

Riscurile financiare de tipul riscului valutar, celui de rata dobânzii sau riscului de credit pot fi gestionate de instituțiile de credit prin ***operațiuni de acoperire*** (*hedging*). Acestea presupun inițierea unor tranzacții sau activități, care implică, cel mai adesea, instrumente financiare derivate, prin care se urmărește eliminarea sau reducerea efectelor riscurilor financiare care planează asupra operațiunilor desfășurate.

Tehnica de *hedging* presupune, din punct de vedere contabil, compensarea câștigurilor, pierderilor, veniturilor și cheltuielilor, inclusiv a efectelor modificării fluxurilor de trezorerie, prin recunoașterea lor ***simultană*** în contul de profit și pierdere. Așadar, *contabilitatea operațiunilor de acoperire sau de hedging este un tratament contabil special*, aplicat în mod opțional de către entitățile ce derulează activități de *hedging*. IFRS 9, par. 6.1.1, stabilește că *obiectivul* contabilității de acoperire împotriva riscurilor este să prezinte, în situațiile financiare, efectul operațiunilor de gestionare a riscurilor unei entități care utilizează instrumente financiare pentru a gestiona expunerile ce ar putea afecta profitul sau pierderea (sau alte elemente ale rezultatului global)[216].

Aplicație pentru justificarea necesității aplicării contabilității de acoperire[217]

O instituție de credit deține un portofoliu de credite pentru care primește o rată variabilă a dobânzii, și anume ROBOR la 6 luni. Pentru a evita fluctuațiile fluxurilor de trezorerie cauzate de modificarea ROBOR în următorii 2 ani, instituția încheie un contract derivat de tip *swap* prin care primește o dobândă fixă și plătește una variabilă (ROBOR la 6 luni), având o valoare nominală egală cu valoarea portofoliului de credite pentru care se face *hedging*-ul. La 31 decembrie, ROBOR la 6 luni crește cu 0,10%.

---

[216] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, par.6.1.1, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.

[217] Exemplul este adaptat după ***, *An Overview of the New Hedging Requirements of IFRS 9 Financial* Instruments, MNP LLP, 2017, pp. 7-8.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

Swap-ul pe rata dobânzii este un instrument derivat de tipul datoriilor financiare evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere. Neaplicarea contabilității de acoperire a riscurilor conduce la apariția unui decalaj deoarece impactul creșterii ratei dobânzii asupra portofoliului de credite se reflectă la încasarea dobânzii în perioadele *viitoare*, în timp ce pierderea aferentă instrumentului *swap* este înregistrată în perioada *curentă*. Această situație generează volatilitate în contul de profit și pierdere din exercițiul curent, pe care strategia de *hedging* încearcă să o evite. Prin urmare, *în lipsa contabilității de hedging, contabilitatea nu reflectă activitățile de management al riscurilor*. Pentru a preveni această situație, instituția de credit aplică contabilitatea de acoperire, amânând astfel pierderea generată de *swap* în perioada curentă și recunoscând-o în perioadele viitoare în care se va încasa dobânda variabilă[218]. Efectele aplicării tratamentului contabil special sunt sintetizate în tabelul nr.7.7.

Tabelul nr. 7.7. *Implicațiile aplicării sau neaplicării contabilității operațiunilor de acoperire a riscurilor*

	Fără contabilitate de acoperire		Cu contabilitate de acoperire	
	Perioada curentă	Perioada viitoare	Perioada curentă	Perioada viitoare
Pierderea aferentă derivatei	(500)	-	-	(500)
Creșterea veniturilor din dobânzi	-	500	-	500
Rezultat	(500)	500	-	0

Dacă instituția de credit deține un portofoliu de credite cu rată fixă evaluate la cost amortizat, fluctuația ROBOR la 6 luni o afectează în sensul modificării valorii juste a activelor sale financiare (creditele acordate). În acest scop, ea achiziționează un instrument *swap* prin care plătește dobândă fixă și primește dobândă variabilă, având aceeași valoare noțională cu cea a activelor acoperite. Presupunem că la 31 decembrie ROBOR la 6 luni scade cu 0,15%. Așa cum am precizat, *swap*-ul este un instrument derivat de tipul datoriilor financiare evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere. Lipsa tratamentului contabil special face ca pentru portofoliul de credite evaluate la cost amortizat să nu se înregistreze vreo modificare a valorii juste, pe când pentru contractul *swap* să se recunoască, în contul de profit și pierdere din perioada curentă, pierderea generată de scăderea ROBOR. Aceasta creează o volatilitate iar rezultatele contabile nu reflectă activitatea de

[218] Acest exemplu ilustrează ceea ce se numește „acoperirea fluxurilor de trezorerie împotriva riscurilor".

Scanned with OKEN Scanner

management al riscurilor. Dacă se aplică contabilitatea de acoperire, modificarea valorii juste a instrumentului derivat și a portofoliului de credite se recunosc *simultan* în contul de profit și pierdere. Rezultatele sunt ilustrate în tabelul nr. 7.8.

Tabelul nr. 7.8. *Implicațiile aplicării sau neaplicării contabilității operațiunilor de acoperire a riscurilor*

	Fără contabilitate de acoperire		Cu contabilitate de acoperire	
	Perioada curentă	Perioada viitoare	Perioada curentă	Perioada viitoare
Pierderea aferentă derivatei	(500)	-	(500)	-
Câștig din creșterea valorii juste a portofoliului de credite	-	500	500	-
Rezultat	(500)	500	0	-

Termenii cheie de utilizat în aplicarea contabilității operațiunilor de acoperire a riscurilor (*hedging*) sunt:

- instrumentul de acoperire;
- elementul acoperit;
- eficacitatea relației de acoperire.
- ***Instrumentul de acoperire*** reprezintă instrumentul folosit pentru a acoperi/proteja o anumită expunere la risc. IFRS 9 prevede reguli referitoare la instrumentul de acoperire sintetizate în tabelul nr. 7.9.

Tabelul nr. 7.9. *Instrumentul de acoperire – reguli din IFRS 9 „Instrumente financiare"*

Instrumente care se califică pentru contabilitatea operațiunilor de hedging	Instrumente care nu se califică pentru contabilitatea operațiunilor de hedging
Instrumente derivate evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	▪ opțiunile emise, cu excepția cazului în care acestea sunt desemnate să compenseze opțiuni cumpărate (de exemplu, o opțiune *call* emisă utilizată pentru a acoperi o datorie răscumpărabilă înainte de scadență). ▪ derivatele încorporate în contracte hibrid care nu sunt contabilizate separat.
Active/datorii financiare nederivate evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere	▪ propriile instrumente de capitaluri proprii, deoarece nu sunt active sau datorii financiare. ▪ datorii financiare nederivate desemnate la valoarea justă prin profit sau pierdere pentru care fluctuațiile valorii juste generate de modificările riscului de credit se recunosc în alte elemente ale rezultatului global.
Componenta de risc valutar a unui activ financiar nederivat/ unei datorii financiare nederivate	▪ doar dacă nu este o investiție într-un instrument de capitaluri proprii pentru care entitatea a optat să prezinte modificările valorii juste în alte elemente ale rezultatului global.

Scanned with OKEN Scanner

Instrumente care se califică pentru contabilitatea operațiunilor de hedging	Instrumente care nu se califică pentru contabilitatea operațiunilor de hedging
Instrumente de acoperire desemnate în întregime, cu patru excepții.	Excepții: 1) modificarea valorii intrinseci (diferența dintre prețul de exercitare și prețul la vedere al unei opțiuni) poate fi desemnată separat de modificarea valorii timp (prima plătită de un investitor rațional pentru o opțiune, peste valoarea sa intrinsecă); 2) modificarea valorii elementului la vedere (*spot*) al unui contract *forward* poate fi desemnată separat de elementul *forward*; 3) marja cu bază valutară poate fi separată și exclusă de restul instrumentului financiar desemnat ca instrument de acoperire; 4) o parte a instrumentului de acoperire (de exemplu, 50% din valoarea nominală), dar nu doar pe parcursul unei părți din perioada de timp pentru care este valabil instrumentul.
O combinație între i) instrumente derivate sau o parte din acestea și ii) instrumente nederivate sau o parte din acestea. De exemplu, pentru acoperirea riscului de variabilitate a fluxurilor de trezorerie ale unui împrumut cu rată variabilă, instituția de credit desemnează un *swaption* pe rata dobânzii (o opțiune pe un *swap*) care protejează împotriva mișcării și în sus și în jos a ratei dobânzii.	▪ o combinație între o opțiune emisă și una cumpărată nu poate fi desemnată dacă reprezintă o opțiune emisă netă la data desemnării[219]; ▪ nici combinația între două sau mai multe instrumente desemnate în comun, dacă reprezintă o opțiune emisă netă, nu se califică.

- **Elementul acoperit** este cel care generează expunerea la risc acoperită.

IFRS 9 prevede reguli referitoare la instrumentul de acoperire sintetizate în tabelul nr. 7.10.

Tabelul nr. 7.10. *Elementul acoperit – reguli din IFRS 9 „Instrumente financiare"*

Elemente care se califică pentru contabilitatea operațiunilor de hedging (dacă pot fi evaluate în mod fiabil)	Elemente care nu se califică pentru contabilitatea operațiunilor de hedging
Orice activ sau datorie recunoscute	
Angajamente ferme nerecunoscute	Angajamente ferme de a achiziționa o entitate într-o combinare de întreprinderi, deoarece riscurile de afaceri generale ce se doresc a fi acoperite nu pot fi identificate separat (cu excepția riscului valutar).

[219] Pentru ca o combinație între o opțiune emisă și una cumpărată să nu constituie o opțiune emisă netă trebuie îndeplinite condițiile:
- să nu fie primită o primă netă nici la început, nici pe durata combinației de opțiuni, știut fiind că prima se încasează pentru a-l compensa pe emitent pentru riscul asumat;
- termenii esențiali și condițiile celor două opțiuni, cu excepția prețului de exercitare, să se potrivească, iar valoarea noțională a opțiunii emise să nu fie mai mare decât cea a opțiunii cumpărate.

Scanned with OKEN Scanner

Elemente care se califică pentru contabilitatea operațiunilor de hedging (dacă pot fi evaluate în mod fiabil)	Elemente care nu se califică pentru contabilitatea operațiunilor de hedging
Tranzacții prognozate foarte probabile	
O investiție netă într-o operațiune din străinătate	
Un singur element sau un grup de elemente dintre cele care se califică, enumerate mai sus	
Expuneri agregate (combinații între o expunere și un instrument derivat)	
Tranzacții cu părți externe instituției raportoare	Riscul valutar aferent unui element monetar din interiorul grupului (o creanță/datorie între două filiale) ce are drept rezultat o expunere la pierderi sau câștiguri din cursul valutar eliminate la consolidare
Tranzacții intra-grup când: ▪ câștigurile/pierderile din diferențe de curs valutar nu sunt eliminate pe deplin la consolidare (de exemplu, când apar între două entități din grup ce au monede funcționale diferite); ▪ au loc între o entitate de investiții și filialele sale evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere ce nu vor fi eliminate din situațiile financiare consolidate; ▪ riscul valutar al unei tranzacții prognozate intra-grup foarte probabile va afecta profitul sau pierderea consolidate.	

C. Eficacitatea relației de acoperire se referă la măsura în care modificările valorii juste sau ale fluxurilor de trezorerie aferente instrumentului de acoperire compensează modificările valorii juste sau ale fluxurilor de trezorerie ale elementului acoperit.

Ineficacitatea este măsura în care modificările instrumentului de acoperire sunt mai mici sau mai mari decât cele ale elementului acoperit. Sursele de ineficacitate sunt[220]:

- baze/active-suport diferite (de exemplu, elementul acoperit depinde de ROBOR în timp ce instrumentul de acoperire are ca referință LIBOR);
- localizări diferite (de exemplu, valoarea justă a elementului acoperit și a instrumentului de acoperire depind ambele de prețul unei mărfi, dar acesta e diferit în locații diferite din cauza unor factori diferențiatori precum cererea/oferta regionale sau costurile de transport);

[220] ***, *In depth: Achieving hedge accounting in pratice under IFRS 9*, Pricewaterhouse Coopers, 2017, p. 51.

Scanned with OKEN Scanner

- diferențe de sincronizare (*timing*) – cele două elemente apar sau se decontează la date diferite (de exemplu, instrumentul derivat se decontează mai devreme decât are loc tranzacția prognozată, ce este elementul acoperit);
- cantitate sau valori noționale diferite;
- alte riscuri – instrumentul derivat și elementul acoperit sunt expuse la alt risc decât cel acoperit;
- folosirea de derivate cu o valoare justă inițială diferită de zero la începerea relației de acoperire (de exemplu, cazul *hedging*-urilor achiziționate într-o combinare de întreprinderi sau al renegocierii termenilor derivatei);
- marja cu bază valutară sau punctele *forward* (tratamentul diferit al acestora la calcularea modificărilor valorii juste ale instrumentului de acoperire sau elementului acoperit creează ineficacitate dacă nu sunt excluse din instrumentul de acoperire la desemnarea sa);
- riscul de credit al partenerului sau cel propriu;
- rate de actualizare diferite folosite (de exemplu, deși standardul este ca LIBOR să fie rata de actualizare pentru un anumit tip de contract *swap*, instituția de credit folosește EURIBOR).

IFRS 9 introduce ideea de a evalua eficacitatea relației de acoperire doar prospectiv, deci de a stabili dacă în viitor operațiunea va fi eficace. Totuși, măsurarea ineficacității presupune aruncarea unei priviri și în trecut, făcându-se retrospectiv (vezi figura nr. 7.9).

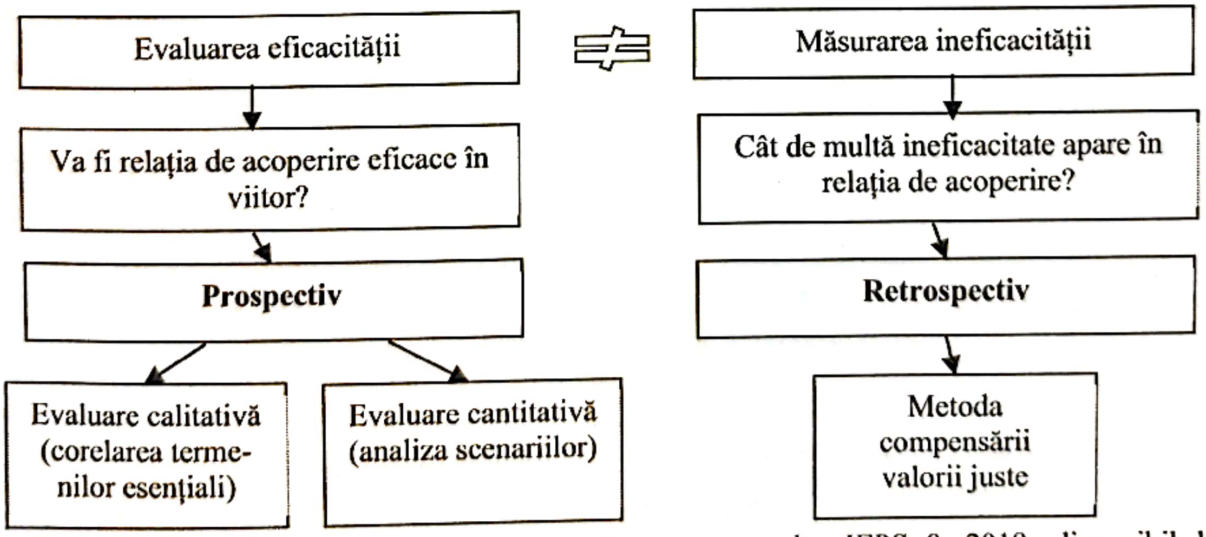

Sursa: Mahutova, S., *How to test hedge effectiveness under IFRS 9*, 2018, disponibil la https://www.ifrsbox.com/010-how-to-test-hedge-effectiveness-ifrs-9/, accesat la data de 10.07.2019.

Figura nr. 7.9. *Eficacitate vs. ineficacitate în relația de acoperire a riscurilor*

Scanned with OKEN Scanner

Deşi IFRS 9 nu precizează vreo metodă anume pentru demonstrarea eficacității, există mai multe variante care necesită, într-o măsură mai mică sau mai mare, raționamentul profesional. Cea mai simplă metodă de evaluare calitativă a eficacității este așa-numita *corelare a termenilor esențiali*, deoarece nu necesită calcule, ci presupune compararea termenilor elementului acoperit cu cei ai instrumentului de acoperire (cum ar fi: scadența, moneda, rata dobânzii, valoarea nominală etc.). Se folosește pentru tranzacții mai puțin complexe.

Aplicație privind evaluarea calitativă a eficacității

O instituție de credit emite obligațiuni pe 5 ani cu valoarea nominală de 200.000.000 lei, la o rată variabilă ROBOR+3%, plătibilă la sfârșitul fiecărui trimestru (31 martie, 30 iunie, 30 septembrie, 31 decembrie). Instituția intră într-un contract *swap* pe rata dobânzii, cu valoarea nominală de 200.000.000 lei, prin care primește ROBOR+3% și plătește o dobândă fixă de 6%, la sfârșitul fiecărui trimestru (31 martie, 30 iunie, 30 septembrie, 31 decembrie). Durata contractului *swap* este de 5 ani. Realizați analiza corelării termenilor esențiali pentru determinarea eficacității.

Rezolvare

Deoarece toți termenii esențiali sunt corelați, se decide că relația de acoperire va fi una eficace, fără a mai fi nevoie de o analiză cantitativă. Dacă datele decontării *swap*-ului nu coincid cu cele ale obligațiunilor emise (de exemplu, 28 februarie, 31 mai, 31 august, 30 noiembrie), apare o sursă de ineficacitate. Aceasta poate necesita doar o simplă analiză care să demonstreze că totuși relația este eficace (de exemplu, dacă rata de creditare de referință este relativ stabilă, va exista puțină variație între ratele dobânzii la obligațiuni și *swap*. O volatilitate mai mare a ratei de referință poate genera o ineficacitate mai mare, ceea ce va necesita o analiză statistică mai complexă). Așadar, dacă datele de decontare nu coincid sau *swap*-ul folosește altă rată de referință decât ROBOR, simpla analiză a termenilor esențiali nu mai este suficientă.

Metoda analizei scenariilor este una cantitativă și presupune simularea mai multor scenarii posibile pentru a analiza cum variază valoarea justă a elementului acoperit și a instrumentului de acoperire. *Regresia liniară* și *simulările Monte Carlo* sunt metode cantitative mai sofisticate, ce necesită modelare, folosindu-se în tranzacții complexe, în care termenii esențiali nu sunt corelați.

Scanned with OKEN Scanner

Măsurarea ineficacității se face retrospectiv, aplicându-se, în general, *metoda compensării* prin care se raportează modificarea într-o anumită perioadă a valorii juste a elementului acoperit la cea a instrumentului de acoperire.

Aplicație privind evaluarea cantitativă a eficacității prin metoda compensării

Se presupune o vânzare peste 6 luni într-o monedă străină și se urmărește acoperirea riscului valutar prin încheierea unui contract *forward* de vânzare de valută a sumei implicate în tranzacția de peste 6 luni. Acestea este o relație de acoperire a fluxurilor de trezorerie aferente unei tranzacții prognozate.

Rezolvare

La început, se evaluează prospectiv eficacitatea relației de acoperire. Se analizează termenii tranzacției prognozate și cei ai contractului *forward*: scadența, valoarea nețională, valuta etc. Acum nu se poate măsura ineficacitatea deoarece nu există date pentru un asemenea demers. Peste 3 luni, este prima dată de raportare. Dacă valoarea justă a tranzacției prognozate a crescut cu 200 lei și cea a instrumentului de acoperire cu 220 lei, există o ineficacitate de 20 lei, deoarece valoarea justă a contractului *forward* s-a modificat cu 20 lei mai mult decât cea a tranzacției prognozate (elementul acoperit). Cei 20 lei se înregistrează în contul de profit și pierdere iar restul de 200 lei în alte elemente ale rezultatului global. În plus, trebuie evaluată prospectiv și eficacitatea relației de acoperire, prin compararea termenilor esențiali.

Totuși, de ce există ineficacitate dacă termenii esențiali sunt corelați? Răspunsul: din cauza riscului de credit diferit. Tranzacția prognozată nu are un risc de credit deoarece nu există un partener, dar contractul *forward* are (de exemplu, o altă instituție de credit este partenerul). Aceste diferențe între riscurile de credit determină modificări diferite ale valorii juste, ceea ce generează ineficacitate.

Pentru măsurarea ineficacității se poate folosi și *metoda derivatei ipotetice*. Aceasta este folosită adesea la calcularea modificării valorii juste a elementului acoperit și seamănă cu cea a compensării. Presupune compararea modificărilor valorii juste sau fluxurilor de trezorerie ale instrumentului de acoperire cu cele ale unei derivate ipotetice ce modelează riscul acoperit. Derivata nu există, este doar o soluție matematică utilizată în scopul calculării valorii elementului acoperit. Modificarea valorii juste a derivatei ipotetice reprezintă un *proxy* pentru valoarea prezentă a modificărilor cumulate ale fluxurilor de trezorerie/valorii juste a(le) elementului acoperit.

Scanned with OKEN Scanner

În vechiul standard, *IAS 39 „Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare"*, testarea eficacității se făcea atât prospectiv, cât și retrospectiv, eficacitatea fiind considerată ridicată dacă se reușea o compensare între 80 și 125%. Specialiștii consideră că IFRS 9 a simplificat regulile în această privință, apropiindu-le mai mult de necesitățile managementului riscurilor[221]. Astfel, se pot folosi informații produse intern în scop de management al riscurilor, fără nevoia unor analize complexe făcute doar în scop contabil. În plus, nu mai există pragul numeric de 80-125%, IFRS 9 fiind mai orientat spre principii, decât spre reguli. Eliminarea pragului menționat, considerat foarte restrictiv și costisitor din punct de vedere operațional, deoarece împiedica aplicarea contabilității de acoperire la unele *hedging*-uri economice, face ca în prezent, o eficacitate de 70% să presupună recunoașterea unei ineficacități de 30%, dar nu și încetarea aplicării tratamentului contabil special, cum era cazul în trecut[222]. Lipsa unui prag cantitativ strict de măsurare a eficacității în IFRS 9 face ca mai multe relații de *hedging* economic să se califice pentru contabilitatea de acoperire decât în IAS 39. Totuși, entitățile trebuie să încerce să reducă mărimea ineficacității recunoscute în contul de rezultate, prin implicarea în relații de acoperire cât mai eficace[223]. În plus, IFRS 9 necesită utilizarea raționamentului profesional pentru operațiuni de *hedging* mai complexe în vederea stabilirii ratei de acoperire adecvate, a existenței unei relații economice sau pentru a alege între o testare cantitativă sau una calitativă.

7.3.3.2. Criterii de aplicat și tipuri

Conform IFRS 9, par. 6.4.1, o relație de acoperire îndeplinește condițiile pentru contabilitatea de acoperire dacă respectă **toate** *criteriile* de mai jos:

a) relația implică doar instrumente *eligibile* de acoperire și elemente *eligibile* acoperite împotriva riscului;
b) la inițierea relației de acoperire există o *desemnare și o documentație oficiale* privind relația de acoperire;
c) relația de acoperire *îndeplinește toate* dispozițiile privind *eficacitatea*:
   - *există o relație economică între elementul acoperit și instrumentul de acoperire.* În acest scop trebuie îndeplinite două criterii: 1) valorile celor două elemente să se miște sistematic în direcții opuse din cauza riscului acoperit și 2) existența relației economice trebuie confirmată de

[221] Mahutova, S., *Hedge accounting IAS 39 vs IFRS 9*, 2014, disponibil la https://www.ifrsbox.com/hedge-accounting-ias39-ifrs9/, accesat la data de 11.07.2019.
[222] ***, *Need to know. Hedge Accounting (IFRS 9 Financial Instruments)*, BDO, 2014, p. 65.
[223] ***, *An Overview of the New Hedging Requirements of IFRS 9 Financial* Instruments, MNP LLP, 2017, p. 18.

Scanned with OKEN Scanner

analiza comportamentului posibil al relației de acoperire pe durata sa pentru a verifica dacă aceasta este așteptată să îndeplinească obiectivele de gestionare a riscurilor. În ceea ce privește primul criteriu, valoarea justă a instrumentului de acoperire și a elementului acoperit sunt de așteptat să se compenseze ca răspuns la modificarea fie a aceluiași instrument de bază (de exemplu, rata dobânzii), fie a unor instrumente de bază diferite care au o legătură de așa natură încât răspund într-un mod similar la riscul acoperit. Chiar dacă se mișcă în aceeași direcție, instrumentul de acoperire și elementul acoperit pot avea o relație economică dacă există o variație a diferenței de preț dintre cele două instrumente de bază corelate, dar nu identice;

- *efectul riscului de credit nu domină modificările de valoare care rezultă din respectiva relație economică.* Eficacitatea relației de acoperire nu depinde doar de relația economică dintre instrumentul de acoperire și elementul acoperit, ci și de riscul de credit asociat partenerilor din aceste instrumente, care le afectează valoarea. Trebuie luat în considerare și propriul risc de credit, când este cazul. Unele elemente acoperite (stocuri, tranzacții prognozate etc.) nu sunt afectate de riscul de credit, iar altele generează expuneri doar la riscul de credit al partenerilor sau la cel propriu, nu la amândouă (de exemplu, datoriile financiare comportă riscul de credit al emitentului). Un exemplu de risc de credit dominant: instituția de credit ce urmărește acoperirea unui portofoliu de credite de consum poate fi afectată de deteriorarea condițiilor economice din zona sa, care sporește semnificativ riscul de credit. Acest lucru este reflectat și de instrumentele de acoperire, motiv pentru care nu se poate aplica contabilitatea de *hedging*. IFRS 9 este destul de evaziv în a stabili care este nivelul de la care efectul riscului de credit este dominant. Totuși, IFRS 9, par. B6.4.7, precizează că magnitudinea de la care se poate considera că riscul de credit domină este una care ar genera pierdere (sau câștig) din riscul de credit cu efect semnificativ asupra valorii juste a instrumentului de acoperire sau a elementului acoperit, când modificările în instrumentele de bază sunt tot semnificative. *De exemplu*, instituția de credit aplică contabilitatea de acoperire a valorii juste împotriva expunerilor la modificarea valorii juste a unui credit cu rată fixă în valoare de 750.000 lei, folosind un *swap* pe rata dobânzii ce plătește rată fixă și primește rată variabilă. O mică modificare a ratelor de dobândă generează o ajustare din *hedging* a

Scanned with OKEN Scanner

creditului de 7.500 lei, în timp ce o modificare a calității creditului generează o ajustare tot de 7.500 lei (1% din valoarea creditului). Efectul riscului de credit este semnificativ în relație cu modificarea instrumentelor de bază (modificarea riscului de credit are un impact asupra creditului egal cu modificarea ratei dobânzii). Totuși, ajustările necesare sunt minime în raport cu valoarea totală a creditului, ceea ce înseamnă că riscul de credit nu domină modificările generate de relația economică. Dacă modificările calității creditului ar genera o ajustare de 112.500 lei (15% × 750.000), atunci ar domina efectele relației economice.

- *rata de acoperire*[224] *este aceeași cu cea rezultată din expunerea la un anumit risc și folosită în scopuri de management al riscurilor*, numai dacă astfel nu se creează în mod deliberat ineficacitate (aceasta ar genera un rezultat contabil ce nu ar corespunde obiectivului contabilității de acoperire). De exemplu, o instituție de credit achiziționează contracte *futures* în valoare de 1.000.000 lei pentru o operațiune de *hedging* a unor angajamente ferme de creditare în valoare de 700.000 lei, anticipând angajamente viitoare de 300.000 lei. Ea nu va putea desemna toate contractele *futures* (1.000.000 lei) ca instrumente de acoperire a angajamentelor sale ferme, ci doar 700.000 lei, pentru a avea o rată de acoperire de 1:1. Dacă angajamentele ferme suplimentare de 300.000 lei sunt considerate tranzacții prognozate foarte probabile, instituția va putea să desemneze restul contractelor *futures* ca instrumente de acoperire într-o altă relație de *hedging*. Nu este obligatoriu ca în contabilitatea de acoperire să se folosească aceleași cantități din instrumentul de acoperire și elementul acoperit utilizate în strategiile de managementul riscului aplicate[225]. Totuși, când se întâmpla asta, apar situații precum cea din exemplul următor: instituția de credit intră într-o relație de acoperire în care protejează doar 70% din datoria sa din emisiune de obligațiuni, în valoare de 100.000.000 lei. Ea va desemna în relația de acoperire numai componenta nominală de 70.000.000 lei (70% × 100.000.000) a datoriei ca element acoperit, astfel încât aceeași rată de acoperire să folosească și pentru managementul riscurilor, și din punct de vedere contabil.

---

[224] IFRS 9 definește *rata de acoperire* drept relația dintre cantitatea instrumentului de acoperire și cantitatea elementului acoperit, în funcție de ponderea lor relativă.

[225] ***, *An Overview of the New Hedging Requirements of IFRS 9 Financial* Instruments, MNP LLP, 2017, p. 23.

Scanned with OKEN Scanner

Există, conform IFRS 9 par. 6.5.2, *trei tipuri de contabilitate de acoperire a riscurilor*:

(a) ***acoperirea valorii juste împotriva riscurilor*;**

(b) ***acoperirea fluxurilor de trezorerie împotriva riscurilor*;**

(c) ***acoperirea împotriva riscurilor a unei investiții nete într-o operațiune din străinătate.***

(a) ***Acoperirea valorii juste împotriva riscurilor*** reprezintă o acoperire a expunerii la modificările valorii juste a unui activ sau a unei datorii recunoscut(e) sau a unui angajament ferm nerecunoscut sau a unei componente a oricărui astfel de element care poate fi atribuită unui risc specific și care ar putea afecta profitul sau pierderea. Ambele elemente implicate (cel de acoperire și cel acoperit) sunt evaluate la valoarea justă, iar modificările acesteia în cazul elementului acoperit se recunosc în perioada curentă de raportare, pentru a le compensa pe cele ale instrumentului de acoperire. Prin urmare, recunoașterea modificării valorii juste a elementului acoperit se face mai devreme decât în cazul în care contabilitatea de acoperire nu ar fi aplicată.

Sinteza tratamentului contabil aplicabil este prezentată în cele ce urmează:

Etapa 1. Se determină valoarea justă a elementului acoperit și a instrumentului de acoperire la data raportării.

Etapa a 2-a. Se recunoaște orice modificare (câștig/pierdere) a instrumentului de acoperire în contul de profit și pierdere (în majoritatea cazurilor), ceea ce este un tratament contabil obișnuit pentru instrumentele derivate.

Etapa a 3-a. Se recunoaște câștigul/pierderea din acoperire asupra elementului acoperit în contul de profit și pierdere (prin includerea în valoarea sa contabilă). Excepția de la această regulă este următoarea: dacă elementul acoperit este un instrument de capitaluri proprii ale cărui modificări de valoare justă se recunosc în alte elemente ale rezultatului global, câștigul sau pierderea aferente instrumentului de acoperire și elementului acoperit se înregistrează tot în alte elemente ale rezultatului global. În altă ordine de idei, tratamentul contabil al modificării valorii juste a elementului acoperit depinde de tipul acestuia din urmă, după cum reiese din tabelul nr. 7.11.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 7.11. *Reguli privind contabilizarea modificărilor valorii juste a elementului acoperit conform IFRS 9*

Element acoperit	Tratament contabil
Angajamente ferme sau o componentă a acestora	Modificarea valorii juste se recunoaște pe durata relației de hedging în bilanț, ca activ/ datorie și respectiv câștig/ pierdere în contul de profit și pierdere. Când se îndeplinește angajamentul, modificarea cumulată a valorii juste a angajamentului anterior este inclusă în valoarea inițială a activului sau datoriei recunoscut(e).
Instrumente financiare (sau componente ale acestora) evaluate la cost amortizat	Modificarea valorii juste este inclusă în valoarea contabilă a activului/ datoriei și amortizată în contul de profit și pierdere prin recalcularea ratei dobânzii la data la care începe amortizarea (atunci când se face reevaluarea/ ajustarea, dar nu mai târziu de data la care elementul acoperit încetează să fie ajustat pentru câștiguri/ pierderi din acoperire).
Instrumente de datorie evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global	Modificarea valorii juste este inclusă în valoarea contabilă a activului/ datoriei iar amortizarea se face ca în cazul de mai sus. Totuși, amortizarea se calculează doar pentru valoarea instrumentului de datorie ce reprezintă câștiguri/ pierderi cumulate recunoscute anterior în contul de profit și pierdere.

Sursa: ***, *An Overview of the New Hedging Requirements of IFRS 9 Financial* Instruments, MNP LLP, 2017, pp. 31-32.

Într-un asemenea tip de relație de acoperire, ineficacitatea este înregistrată automat, ca diferență între valorile cu care sunt ajustate instrumentul de acoperire și elementul acoperit.

În cazul unei instituții de credit, articolele contabile care se întocmesc la aplicarea contabilității de acoperire a valorii juste împotriva riscurilor sunt:

- pentru instrumentul de acoperire: pierderea din acoperire (operațiunea 1), respectiv câștigul din acoperire (operațiunea 2):

1	60751 „Pierderi privind instrumentele de acoperire a valorii juste”	=	312 „Instrumente derivate de acoperire a valorii juste”
2	312 „Instrumente derivate de acoperire a valorii juste”	=	70751 „Câștiguri privind instrumentele de acoperire a valorii juste”

- pentru elementul acoperit: pierderea din acoperire (operațiunea 3), respectiv câștigul din acoperire (operațiunea 4):

3	60753 „Pierderi privind instrumentele acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a valorii juste”	=	Element acoperit (1xx, 2xx, 3xx)
4	Element acoperit (1xx, 2xx, 3xx)	=	70753 „Câștiguri privind instrumentele acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a valorii juste”

Scanned with OKEN Scanner

- excepția de la regulă – instrumentul de acoperire: pierderea din acoperire (operațiunea 1), respectiv câștigul din acoperire (operațiunea 2):

1	5232 „Diferențe privind instrumentele de acoperire a instrumentelor de capitaluri proprii"	=	312 „Instrumente derivate de acoperire a valorii juste"
2	312 „Instrumente derivate de acoperire a valorii juste"	=	5232 „Diferențe privind instrumentele de acoperire a instrumentelor de capitaluri proprii"

- excepția de la regulă – pentru elementul acoperit: pierderea din acoperire (operațiunea 3), respectiv câștigul din acoperire (operațiunea 4):

3	5233 „Diferențe privind instrumentele de capitaluri proprii acoperite"	=	3031 „Instrumente de capitaluri proprii"
4	3031 „Instrumente de capitaluri proprii"	=	5233 „Diferențe privind instrumentele de capitaluri proprii acoperite"

Aplicație pentru aplicarea contabilității de acoperire a valorii juste împotriva riscului de rată a dobânzii, când elementul acoperit este un instrument financiar evaluat la cost amortizat

O instituție de credit intră într-un *swap* pe rata dobânzii pe o perioadă de 3 ani plătind o rată fixă de 4% și primind ROBOR+1%. Valoarea nocțională este de 3.000.000 lei. *Swapul* este desemnat instrument de acoperire la data acordării unui credit unei alte instituții de credit cu rată fixă de 4%, în valoare de 3.000.000 lei, pe o perioadă de 3 ani. Dobânda se încasează anual, la 31 decembrie, iar principalul se rambursează integral la scadență. ROBOR pentru primul an este de 3,5%, pentru anul al 2-lea de 4% iar pentru cel de-al 3-lea este 2,5%. Fluxurile de trezorerie aferente instrumentului derivat sunt redate în tabelul nr. 7.12.

Tabelul nr. 7.12. *Caracteristicile fluxurilor de trezorerie aferente instrumentului de acoperire de tip swap*

An	Rata fixă a dobânzii (%)	Rata variabilă a dobânzii (%)	Fluxuri de trezorerie plătite	Fluxuri de trezorerie primite	Fluxuri de trezorerie nete
1	4	4,5	(120.000)	135.000	15.000
2	4	5	(120.000)	150.000	30.000
3	4	3,5	(120.000)	105.000	(15.000)

Să se înregistreze operațiunile pentru cei trei ani.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

Ianuarie N

- încheiere contract *swap* – deoarece valoarea justă inițială este zero, nu se face nicio înregistrare contabilă;
- acordare credit cu rată fixă:

1	1412	=	122	3.000.000

Decembrie N

- calculare și înregistrare valoare justă a instrumentului de acoperire *swap* la sfârșitul primului an:

[30.000/(1 + 5%) + 30.000/(1 + 5%)^2 = 55.782 lei]

2	31211	=	70751	55.782

- calculare și înregistrare valoare justă a elementului acoperit (creditul interbancar) [120.000/(1 + 5%) + 3.120.000/(1 + 5%)^2 = 2.944.218 lei]. Rezultă o diferență în minus de 55.782 lei față de valoarea inițială a creditului (3.000.000 lei):

3	60753	=	1412	55.782

- decontare *swap:*

4	121	=	31211	15.000

- încasare dobândă credit:

5	121	=	70142	120.000

Bilanțul la 31.12.N se prezintă în tabelul nr. 7.13.

Tabelul nr. 7.13. *Bilanțul instituției de credit la 31 decembrie N*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121-122)	-2.865.000	Profit sau pierdere (70751+70142-60753)	120.000
Credit interbancar (1412)	2.944.218		
Instrumente derivate (31211)	40.782		
Total	120.000	Total	120.000

Decembrie N+1

- decontare contract *swap*, inclusiv dobânda de încasat de 2.039 lei [(40.782) * 5%]:

6	121	=	% 31211 7076	30.000 27.961 2.039

Scanned with OKEN Scanner

- calculare și înregistrare valoare justă *swap* [-15.000/(1+3,5%) = -14.493 lei] (derivata devine o datorie):

7	60751	=	31211	27.314

- calculare dobândă credit [(2.944.218*5%) = 147.211 lei], din care 120.000 lei este fluxul de trezorerie încasat[226]:

8	% 121 1412	=	70142	147.211 120.000 27.211

- calculare și înregistrare valoare justă a elementului acoperit (creditul interbancar) [3.120.000/(1+3,5%) = 3.014.493 lei]. Rezultă o diferență în plus de 43.064 lei față de valoarea justă anterioară a creditului (2.944.218 lei):

9	1412	=	70753	43.064

Bilanțul la 31.12.N+1 se prezintă în tabelul nr. 7.14.

Tabelul nr. 7.14. *Bilanțul instituției de credit la 31 decembrie N+1*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121-122)	-2.715.000	Instrumente derivate (31211)	14.493
Credit interbancar (1412)	3.014.493	Rezultat reportat	120.000
		Profit sau pierdere (7076+70753+70142-60751)	165.000
Total	299.493	Total	299.493

Decembrie N+2

- decontare *swap*, inclusiv dobânda de plătit de 507 lei [(14.493 lei) * 3,5%]:

10	% 31211 6076	=	122	15.000 14.493 507

- calculare dobândă credit [(3.014.493*3,5%) = 105.507 lei], inclusă în suma de 120.000 lei care este fluxul de trezorerie încasat[227]:

11	121	=	% 70142 1412	120.000 105.507 14.793

[226] Diferența de 27.211 lei reprezintă amortizarea modificării valorii juste, descrise în tabelul nr. 7.11. Recalcularea ratei efective a dobânzii, pentru care fluxurile de dobândă de 120.000 lei/an și principalul de 3.000.000 lei au o valoare prezentă de 2.944.218 lei, conduce la o rată de 5%.

[227] Diferența de 14.493 lei reprezintă amortizarea modificării valorii juste, descrise în tabelul nr. 7.11. Recalcularea ratei efective a dobânzii, pentru care fluxurile de dobândă de 120.000 lei/an și principalul de 3.000.000 lei au o valoare prezentă de 3.014.493 lei, conduce la o rată de 3,5%.

Scanned with OKEN Scanner

- încasarea creditului la scadență:

12	121	=	1412	3.000.000

Bilanțul la 31.12.N+2 se prezintă în tabelul nr. 7.15.

Tabelul nr. 7.15. *Bilanțul instituției de credit la 31 decembrie N+2*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121-122)	390.000	Rezultat reportat Profit sau pierdere (70142-6076)	285.000 105.000
Total	390.000	Total	390.000

În lipsa contabilității de acoperire, rezultatele înregistrare în cele trei exerciții financiare ar fi mult mai fluctuante (volatile), deoarece derivata ar fi evaluată la valoarea justă, iar creditul ar rămâne evaluat la cost amortizat. De exemplu, în exercițiul N s-ar înregistra un profit de 175.782 lei, în N+1 acesta ar scădea la 97.425 lei iar în N+2, ar crește din nou la 119.493 lei.

(b) ***Acoperirea fluxurilor de trezorerie împotriva riscurilor*** reprezintă o protecție contra expunerii la variația fluxurilor de trezorerie care poate fi atribuită unui risc specific asociat cu: o componentă sau cu un activ în întregimea sa; o datorie completă recunoscut(ă) (cum ar fi plățile totale sau parțiale de dobândă aferente unei datorii cu rată variabilă); o tranzacție prognozată foarte probabilă și care ar putea afecta profitul sau pierderea. În lipsa tratamentului contabil special, apare un decalaj între momentul în care câștigul și pierderea generate de modificarea fluxurilor de trezorerie ale instrumentului de acoperire și elementului acoperit apar în contul de rezultate, deoarece modificarea aferentă instrumentului de acoperire este recunoscută înaintea celei aferente elementului acoperit. Prin folosirea contabilității de acoperire, modificările instrumentului de acoperire sunt acumulate și „ținute" într-o componentă a capitalurilor proprii, până la recunoașterea fluxurilor de trezorerie ale elementului acoperit. Deci, contabilitatea de acoperire amână recunoașterea modificării fluxurilor de trezorerie ale instrumentului de acoperire[228].

[228] ***, *An Overview of the New Hedging Requirements of IFRS 9 Financial* Instruments, MNP LLP, 2017, p. 25.

Scanned with OKEN Scanner

Aplicație privind aplicarea contabilității de acoperire a fluxurilor de trezorerie

O instituție de credit are un portofoliu de credite cu rată variabilă, evaluat la cost amortizat, pentru care își acoperă expunerea la fluctuațiile ratei dobânzii pe piață printr-un instrument derivat de tip *swap* pe rata dobânzii prin care plătește la o rată variabilă și primește la o rată fixă. Analizați impactul desemnării contractului swap drept instrument de acoperire.

Rezolvare

Prin contractul *swap*, instituția convertește activele cu rată variabilă în unele cu rată fixă. Fără contabilitatea de acoperire a riscurilor, o scădere a ratei dobânzii pe piață generează un câștig la instrumentul *swap* recunoscut în contul de profit și pierdere (pentru că este vorba de un instrument derivat). Creditele, evaluate la cost amortizat, sunt menținute la aceeași valoare. Apare, așadar, un decalaj care este eliminat de contabilitatea de acoperire prin amânarea recunoașterii modificării valorii contractului *swap* în alte elemente ale rezultatului global, până ce fluxurile aferente creditelor afectează profitul sau pierderea.

Sinteza tratamentului contabil aplicabil este prezentată în cele ce urmează:

Etapa 1. Se determină câștigul și/sau pierderea aferente elementului acoperit și instrumentului de acoperire la data raportării.

Etapa a 2-a. Se calculează partea eficientă și cea ineficientă a câștigului/ pierderii ce corespund instrumentului de acoperire.

Etapa a 3-a. Se recunoaște partea eficientă în alte elemente ale rezultatului global, în așa-numita rezervă de acoperire (*hedging*)[229].

Etapa a 4-a. Se recunoaște partea ineficientă a instrumentului de acoperire în contul de profit și pierdere.

Etapa a 5-a. Se reciclează (reclasifică) o parte din câștigul/ pierderea recunoscute în alte elemente ale rezultatului global în contul de profit și pierdere atunci când fluxurile de trezorerie viitoare așteptate ale elementului acoperit ajung în contul de profit și pierdere sau când tranzacția prognozată are loc.

În cazul unei instituții de credit, articolele contabile care se întocmesc la aplicarea contabilității de acoperire a fluxurilor de trezorerie împotriva riscurilor sunt:

[229] Rezerva de *hedging* este nedistribuibilă deoarece în viitor va fi reclasificată în contul de profit și pierdere.

Scanned with OKEN Scanner

- pierderea la instrumentul de acoperire: partea eficientă (operațiunea 1), respectiv partea ineficientă (operațiunea 2):

1	5231 „Diferențe privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate (partea eficientă)"	=	313 „Instrumente derivate de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate"
2	60752 „Pierderi privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate"	=	313 „Instrumente derivate de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate"

- câștigul aferent instrumentului de acoperire: partea eficientă (operațiunea 3), respectiv partea ineficientă (operațiunea 4):

3	313 „Instrumente derivate de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate"	=	5231 „Diferențe privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate (partea eficientă)"
4	313 „Instrumente derivate de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate"	=	70752 „Câștiguri privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate"

Înregistrările nu afectează elementul acoperit, ci au legătură doar cu instrumentul de acoperire.

La fiecare dată de raportare, rezerva de acoperire din capitalurile proprii se ajustează cu cea mai mică valoare dintre[230]:

- câștigul sau pierderea cumulat(ă) aferent(ă) instrumentului de acoperire de la începutul relației de acoperire și
- modificarea cumulată a valorii juste (valorii prezente) a elementului acoperit de la începutul relației de acoperire.

[230] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, par. 6.5.11, alin. a, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.

Scanned with OKEN Scanner

Orice valoare ce depășește nivelul minim stabilit anterior trebuie reclasificată în contul de profit și pierdere (reflectând ineficacitatea acoperirii fluxurilor de trezorerie).

Aplicație pentru ajustarea rezervei de acoperire

O instituție de credit intră într-un contract *futures* pentru a proteja împotriva riscurilor credite în valoare de 100.000.000 lei. Modificarea ratei dobânzii afectează ambele elemente astfel: elementul acoperit (creditele) înregistrează o pierdere din modificarea valorii juste de 50.000 lei iar derivata (instrumentul de acoperire) un câștig de 57.000 lei. Calculați și înregistrați modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire.

Rezolvare

Există o ineficacitate a relației de acoperire de 7.000 lei. Partea din modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire recunoscută în alte elemente ale rezultatului global (ca rezervă de acoperire) este minimul dintre modificarea valorii juste a elementului acoperit (50.000 lei) și modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire (57.000 lei) și reprezintă partea eficientă a câștigului la instrumentul de acoperire. Diferența de 7.000 lei este înregistrată în contul de profit și pierdere.

1	31315	=	%	57.000
			5231	50.000
			70752	7.000

Această situație se numește *overhedge*. Dacă ar fi fost invers (situație numită *underhedge*), respectiv modificarea valorii juste a elementului acoperit ar fi fost o pierdere de 57.000 lei și câștigul la instrumentul acoperit ar fi fost de 50.000 lei, întregul câștig de 50.000 lei ar fi fost recunoscut în alte elemente ale rezultatului global, deoarece această sumă este mai mică decât modificarea valorii juste a elementului acoperit. Nu s-ar înregistra nimic în contul de rezultate întrucât rezerva de acoperire este ajustată doar pentru valoarea cea mai mică dintre modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire și elementului acoperit, ceea ce înseamnă că numai ineficacitatea generată de o modificare a valorii juste a instrumentului de acoperire *mai mare* decât cea a elementului acoperit este necesar a fi raportată în contul de profit și pierdere[231].

[231] Ineficacitatea nerecunoscută în acest exemplu se înregistrează în contul de profit și pierdere în cele din urmă, atunci când fluxurile de trezorerie afectate sunt încasate/plătite. Deși nu sunt

Ulterior, rezerva de acoperire din alte elemente ale rezultatului global este contabilizată astfel[232]:

- dacă elementul acoperit este o tranzacție prognozată i) ce conduce la recunoașterea unui activ nefinanciar sau unei datorii nefinanciare sau ii) care devine un angajament ferm pentru care se aplică contabilitatea de acoperire, rezerva trebuie eliminată și inclusă direct în costul inițial al activului/datoriei;
- pentru celelalte acoperiri, se reclasifică în contul de profit și pierdere în aceeași perioadă în care fluxurile de trezorerie acoperite afectează contul de profit și pierdere (de exemplu, când se recunoaște venitul din dobânzi sau cheltuiala cu dobânda). Aceasta este considerată o ajustare din reclasificare.

Cele mai des aplicate tipuri de contabilitate de acoperire sunt cele ale valorii juste, respectiv ale fluxurilor de trezorerie. Dar cum se face deosebirea între ele[233]? Răspunsul ține de tipul elementului acoperit: i) este acesta fix (de exemplu, un credit cu dobândă fixă, obligațiuni cu dobândă fixă, active nefinanciare – stocuri, angajamente ferme nerecunoscute) sau ii) este unul variabil (de exemplu, credite cu dobândă variabilă, obligațiuni cu dobândă variabilă, tranzacții prognozate). Astfel:

i) dacă elementul este fix, respectiv are o valoarea fixă de înregistrare în contabilitate și oferă/necesită plăți fixe în viitor, acoperirea sa va fi una a valorii juste, deoarece valoarea contabilă a elementului va fi diferită de valoarea sa justă, ceea ce poate genera riscuri (pierderi). *De exemplu*, obligațiunile emise cu dobândă fixă: dacă se anticipează că rata dobânzii pe piață va scădea, obligațiunile deja emise vor fi prea scumpe. Pentru aceasta se poate contracta un instrument *swap* pe rata dobânzii prin care instituția de credit primește dobândă fixă și plătește dobândă variabilă. Rezultatul net este că instituția plătește dobândă variabilă, legându-și astfel valoarea justă a plăților de dobândă de ratele de piață. Acesta este un exemplu de acoperire a valorii juste;

înregistrate imediat, modificările de valoare justă ale elementului acoperit vor fi recunoscute în contul de profit și pierdere fie direct, fie la recunoașterea unui activ/unei datorii ce va afecta rezultatele în viitor.

[232] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, par. 6.5.11, alin. d, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.

[233] Mahutova, S., *Difference between fair value hedge and cash flow hedge*, 2014, disponibil la https://www.ifrsbox.com/difference-fair-value-hedge-cash-flow-hedge/, accesat la data de 16.07.2019.

Scanned with OKEN Scanner

ii) dacă elementul este variabil înseamnă că fluxurile de trezorerie viitoare aferente acestuia se modifică ca rezultat al expunerii la anumite riscuri, cum ar fi rata dobânzii sau cursul valutar. Acoperirea sa este una a fluxurilor de trezorerie pentru a elimina sau a reduce îngrijorările legate de încasarea/plata unei sume diferite în viitor, față de așteptările de acum. Prin această acoperire se blochează la un nivel prezent suma așteptată în viitor. *De exemplu*, obligațiunile emise la ROBOR +1% a căror plăți de dobândă variază în funcție de ROBOR pentru a reflecta condițiile de piață: dacă nu se dorește această variație, se contractează un *swap* pe rata dobânzii prin care se primește ROBOR +1% și se plătește o rată fixă de 4%. În acest fel, se blochează fluxurile de trezorerie plătite la nivelul fix, de 4%[234].

Exemple de tipuri de operațiuni de *hedging* și încadrarea lor contabilă în funcție de riscul și instrumentul acoperit sunt ilustrate în tabelul nr. 7.16.

Tabelul nr. 7.16. *Aplicarea contabilității de acoperire în funcție de riscul acoperit și de elementul acoperit*

Element acoperit	*Risc acoperit*	*Tip de hedging*
Active și datorii cu rate fixe	Rata dobânzii, valoarea justă	Acoperirea valorii juste[235]
	Risc valutar, risc de credit	Acoperirea valorii juste sau acoperirea fluxurilor de trezorerie
Angajamente ferme nerecunoscute	Rata dobânzii, valoarea justă, risc de credit	Acoperirea valorii juste*
	Risc valutar	Acoperirea valorii juste sau acoperirea fluxurilor de trezorerie**
Active și datorii cu rate variabile	Valoare justă	Acoperirea valorii juste
	Rata dobânzii, risc valutar, risc de credit	Acoperirea fluxurilor de trezorerie (de regulă)[236]
Tranzacții prognozate foarte probabile	Valoare justă, rata dobânzii, risc valutar, risc de credit	Acoperirea fluxurilor de trezorerie
*dacă prețul nu este sigur și se urmărește protejarea împotriva riscului de preț, se aplică acoperirea valorii juste **dacă se știe exact costul activului ce va fi cumpărat în monedă străină și se dorește protejarea împotriva riscului valutar, se aplică acoperirea fluxurilor de trezorerie (deoarece suma în moneda națională variază)		

Sursa: Mahutova, S., *Difference between fair value hedge and cash flow hedge*, 2014, disponibil la https://www.ifrsbox.com/difference-fair-value-hedge-cash-flow-hedge/, accesat la data de 16.07.2019.

[234] Există și situații în care același instrument poate fi folosit ca instrument de acoperire atât a fluxurilor de trezorerie, cât și a valorii juste. De exemplu, la obligațiunile emise cu dobândă fixă, dacă acestea sunt și în valută, se poate aplica și acoperirea fluxurilor de trezorerie pentru a asigura protecția împotriva cursului valutar.

[235] De exemplu, ca element acoperit: un credit cu rată fixă, ca instrument de acoperire: *swap* pe rata dobânzii ce plătește variabil și primește fix (pentru că se ajustează dobânda la piață).

[236] De exemplu, ca element acoperit: un împrumut sau un depozit cu rată variabilă, ca instrument de acoperire: un *swap* pe rata dobânzii ce plătește fix și primește variabil (deoarece se blochează suma de bani plătită).

Scanned with OKEN Scanner

ii) dacă elementul este variabil înseamnă că fluxurile de trezorerie viitoare aferente acestuia se modifică ca rezultat al expunerii la anumite riscuri, cum ar fi rata dobânzii sau cursul valutar. Acoperirea sa este una a fluxurilor de trezorerie pentru a elimina sau a reduce îngrijorările legate de încasarea/plata unei sume diferite în viitor, față de așteptările de acum. Prin această acoperire se blochează la un nivel prezent suma așteptată în viitor. *De exemplu*, obligațiunile emise la ROBOR +1% a căror plăți de dobândă variază în funcție de ROBOR pentru a reflecta condițiile de piață: dacă nu se dorește această variație, se contractează un *swap* pe rata dobânzii prin care se primește ROBOR +1% și se plătește o rată fixă de 4%. În acest fel, se blochează fluxurile de trezorerie plătite la nivelul fix, de 4%[234].

Exemple de tipuri de operațiuni de *hedging* și încadrarea lor contabilă în funcție de riscul și instrumentul acoperit sunt ilustrate în tabelul nr. 7.16.

Tabelul nr. 7.16. *Aplicarea contabilității de acoperire în funcție de riscul acoperit și de elementul acoperit*

Element acoperit	*Risc acoperit*	*Tip de hedging*
Active și datorii cu rate fixe	Rata dobânzii, valoarea justă	Acoperirea valorii juste[235]
	Risc valutar, risc de credit	Acoperirea valorii juste sau acoperirea fluxurilor de trezorerie
Angajamente ferme nerecunoscute	Rata dobânzii, valoarea justă, risc de credit	Acoperirea valorii juste*
	Risc valutar	Acoperirea valorii juste sau acoperirea fluxurilor de trezorerie**
Active și datorii cu rate variabile	Valoare justă	Acoperirea valorii juste
	Rata dobânzii, risc valutar, risc de credit	Acoperirea fluxurilor de trezorerie (de regulă)[236]
Tranzacții prognozate foarte probabile	Valoare justă, rata dobânzii, risc valutar, risc de credit	Acoperirea fluxurilor de trezorerie

*dacă prețul nu este sigur și se urmărește protejarea împotriva riscului de preț, se aplică acoperirea valorii juste
**dacă se știe exact costul activului ce va fi cumpărat în monedă străină și se dorește protejarea împotriva riscului valutar, se aplică acoperirea fluxurilor de trezorerie (deoarece suma în moneda națională variază)

Sursa: Mahutova, S., *Difference between fair value hedge and cash flow hedge*, 2014, disponibil la https://www.ifrsbox.com/difference-fair-value-hedge-cash-flow-hedge/, accesat la data de 16.07.2019.

[234] Există și situații în care același instrument poate fi folosit ca instrument de acoperire atât a fluxurilor de trezorerie, cât și a valorii juste. De exemplu, la obligațiunile emise cu dobândă fixă, dacă acestea sunt și în valută, se poate aplica și acoperirea fluxurilor de trezorerie pentru a asigura protecția împotriva cursului valutar.

[235] De exemplu, ca element acoperit: un credit cu rată fixă, ca instrument de acoperire: *swap* pe rata dobânzii ce plătește variabil și primește fix (pentru că se ajustează dobânda la piață).

[236] De exemplu, ca element acoperit: un împrumut sau un depozit cu rată variabilă, ca instrument de acoperire: un *swap* pe rata dobânzii ce plătește fix și primește variabil (deoarece se blochează suma de bani plătită).

Scanned with OKEN Scanner

Revenind la contabilitatea operațiunilor de acoperire a fluxurilor de trezorerie împotriva riscurilor, prezentăm un exemplu ilustrativ de aplicare a acesteia pentru un împrumut cu rata variabilă[237].

Aplicație pentru aplicarea contabilității de acoperire a fluxurilor de trezorerie contra riscului de rată a dobânzii

Instituția de credit „A", ce are ca monedă funcțională leul și date de raportare 30 iunie și 31 decembrie, împrumută pe 1 iulie N, 1.000.000 lei la o rată a dobânzii egală cu ROBOR la 6 luni + 200 puncte de bază de la instituția de credit „B" pentru a finanța un proiect de achiziții. Scadența este pe 30 iunie N+3. Nu există costuri de tranzacționare. Deoarece se estimează o creștere a ROBOR la 6 luni în următoarea perioadă, instituția dorește plafonarea ratei variabile prin inițierea unui contract *swap* prin care primește ROBOR la 6 luni și plătește o rată fixă de 2%. Plățile se fac semestrial, la 30 iunie și 31 decembrie. Valoarea justă inițială a *swap* este zero. Scadența sa este 30 iunie N+3. Reflectați operațiunile legate de contabilitatea de acoperire pentru cei trei ani.

Rezolvare

Extras din politicile de management al riscului ratei dobânzii: instituția de credit „A" este expusă la riscul de rată a dobânzii aferent activelor și datoriilor sale financiare purtătoare de dobândă pe care îl gestionează prin stabilirea unei proporții a datoriilor nete purtătoare de dobândă fixă și variabilă față de întreg portofoliul de datorii nete. Această proporție este stabilită de două ori pe an de Consiliul de Administrație, la recomandarea Comitetului de Risc Financiar. Pentru a o gestiona, instituția folosește derivate de tipul *swap* pe rata dobânzii sau *caps* pe rata dobânzii, achiziționate. Toate derivatele sunt încheiate cu parteneri având ratingul de credit AAA.

Extras din politicile de *hedging*:

1) instrumentul de acoperire: *swap*-ul pe rata dobânzii este un instrument derivat evaluat la valoarea justă și desemnat în întregime într-o relație de *hedging*, motiv pentru care este eligibil pentru contabilitatea de acoperire a riscurilor;
2) relația de acoperire: elementul acoperit este reprezentat de variabilitatea fluxurilor de trezorerie ale instrumentului de datorie ce derivă din modificările viitoare ale ROBOR la 6 luni, ceea ce îl face eligibil pentru contabilitatea de acoperire;

[237] Exemplul este adaptat după ***, *In depth: Achieving hedge accounting in pratice under IFRS 9*, Pricewaterhouse Coopers, 2017, pp. 120-132.

Scanned with OKEN Scanner

3) documentarea relației de *hedging*: conține obiectivul politicii de gestionare a riscurilor și strategia propusă; identificarea instrumentului de acoperire (*swap* pe rata dobânzii), a elementului acoperit (împrumutul cu rată variabilă), a naturii riscului acoperit (expunerea la ROBOR) și a potențialelor surse de ineficacitate; descrierea modului în care se evaluează eficacitatea;
4) eficacitatea acoperirii: se evaluează inițial și la fiecare dată de raportare pe baza termenilor critici (suma, moneda, scadența, rata dobânzii, datele de plată a dobânzii). Aceste caracteristici trebuie să fie strâns corelate iar pe baza unei evaluări calitative se demonstrează că valorile celor două elemente se mișcă în direcții opuse;
5) înregistrările contabile: partea eficientă este recunoscută în alte elemente ale rezultatului global, cea ineficientă în contul de profit și pierdere; se reclasifică suma din rezerva de acoperire când elementul acoperit afectează contul de rezultate.

Extras din documentația de *hedging*:

1) obiectivul managementului riscurilor și strategia adoptată: din exercițiul N până în N+3, Consiliul de Administrație a decis menținerea proporției datoriei nete cu rată fixă și variabilă între 70:30 și 60:40. Pentru a îndeplini acest obiectiv, se acoperă împrumutul cu rată variabilă emis pe 1 iulie N;
2) relația de acoperire: este o acoperire a fluxurilor de trezorerie împotriva riscului ratei dobânzii în cazul împrumutului cu rată variabilă. La instrumentul *swap* se plătește rată fixă și se primește rată variabilă;
3) natura riscului acoperit: riscul de rată a dobânzii generat de variabilitatea dobânzilor plătite la împrumutul luat pe 1 iulie N, atribuibilă modificării ROBOR la 6 luni. Riscul de credit aferent împrumutului nu este desemnat ca parte a relației de acoperire;
4) identificarea elementului acoperit: tranzacția nr. D12445 – împrumut contractat în lei, cu următoarele caracteristici: tipul – împrumut interbancar; valoarea nominală – 1.000.000 lei; data contractării – 1 iulie N; scadența – 30 iunie N+3; rata dobânzii – ROBOR la 6 luni + 200 puncte de bază; plata dobânzii – 30 iunie, 31 decembrie;
5) identificarea instrumentului de acoperire: tipul – *swap* pe rata dobânzii; valoarea nominală – 1.000.000 lei; data tranzacționării – 1 iulie N; data începerii – 1 iulie N; scadența – 30 iunie N+3; fluxuri de trezorerie – se primește ROBOR la 6 luni și se plătește 2%; datele de decontare – 30 iunie și 31 decembrie;

Scanned with OKEN Scanner

6) eficacitatea acoperirii: următoarele criterii trebuie îndeplinite:
   a) relația economică – elementul acoperit creează o expunere la ROBOR la 6 luni asupra sumei de 1.000.000 lei, decontată la fiecare 6 luni, de pe 31 decembrie N până pe 30 iunie N+3. *Swap*-ul, având aceeași valoare noțională, creează o plată de dobândă fixă și o încasare de dobândă variabilă, generând o compensare perfectă a tranzacției prin crearea unei datorii nete cu dobândă fixă;
   b) efectul riscului de credit – acesta nu este parte a relației de acoperire și afectează doar valoarea instrumentului derivat de acoperire. Rezultă din ratingul de credit al instituției „A" și contrapărții la *swap* (instituția de credit „B"), fiind monitorizat și considerat minim și reevaluat la orice modificare a circumstanțelor;
   c) rata de acoperire – se bazează pe datoria cu valoare nominală de 1.000.000 lei și decontare semestrială, scadența pe 30 iunie N+3, care este compensată de *swapul* pe rata dobânzii ce are aceeași termeni critici. Rata este de 1:1 sau 100%;
   d) sursele de ineficacitate – modificarea riscului de credit al instituțiilor „A" și „B". Pentru măsurarea ineficacității este creată o derivată ipotetică prin care se modelează modificarea valorii juste a elementului acoperit și care nu include riscul de credit. Derivata ipotetică este un *swap* ce plătește rată fixă și primește ROBOR (variabil). Testul „minimul dintre"[238] presupune că întreaga modificare a derivatei se recunoaște în alte elemente ale rezultatului global, dacă criteriile de eficacitate din IFRS 9 sunt îndeplinite.
7) Informații relevate: ratele de piață și informații despre valoarea justă sunt redate în tabelele următoare.

Tabelul nr.7.17. *Ratele dobânzii utilizate în calculul fluxurilor de trezorerie*

		Data fluxului viitor de trezorerie					
Data evaluării	**Rata dobânzii (%)**	**31.12.N**	**30.06.N+1**	**31.12.N+1**	**30.06.N+2**	**31.12.N+2**	**30.06.N+3**
1.07.N	Rata *forward**	1,06	1,12	1,047	2,280	3,275	3,415
	Rata cuponului zero**	1,06	1,11	1,04	2,27	3,24	3,30
31.12.N	Rata *forward*		1,07	1,035	2,05	3,02	3,08
	Rata cuponului zero		1,07	1,031	2,03	3,00	3,04
30.06.N+1	Rata *forward*			1,10	2,15	3,18	3,20

[238] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, par. 6.5.11, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.

Scanned with OKEN Scanner

Data evaluării	Rata dobânzii (%)	Data fluxului viitor de trezorerie					
		31.12.N	30.06.N+1	31.12.N+1	30.06.N+2	31.12.N+2	30.06.N+3
	Rata cuponului zero			1,10	2,13	3,15	3,17
31.12.N+1	Rata *forward*				2,10	3,10	3,15
	Rata cuponului zero				2,10	3,08	3,14
30.06.N+2	Rata *forward*					3,20	3,38
	Rata cuponului zero					3,20	3,35
31.12.N+2	Rata *forward*						3,10
	Rata cuponului zero						3,10

*Rata *forward* (anuală) este rata periodică a dobânzii la fiecare dată de evaluare, folosită pentru determinarea fluxurilor viitoare așteptate.

**Rata cuponului zero (anuală) este rata de actualizare aplicabilă în fiecare perioadă viitoare la data evaluării și folosită pentru a determina valoarea prezentă a fluxurilor de trezorerie viitoare.

Valoarea justă a instrumentului derivat fluctuează după cum este prezentat în tabelul nr. 7.18.

Tabelul nr. 7.18. *Evoluția valorii juste a swap la datele de raportare*

Modificarea valorii juste a swap	1.07.N	31.12.N	30.06.N+1	31.12.N+1	30.06.N+2	31.12.N+2	30.06.N+3
Valoarea justă inițială după decontarea dobânzii	-	-	2.432	9.566	21.266	29.543	42
Modificarea valorii juste brute	-	(2.268)	2.484	7.199	8.777	(23.501)	5.458
Valoarea justă înainte de decontarea dobânzii	-	(2.268)	4.916	16.766	30.043	6.042	5.500
Ajustare pentru decontarea dobânzii	-	(4.700)	(4.650)	(4.500)	500	6.000	5.500
Valoarea justă finală după decontare	-	2.432	9.566	21.266	29.543	42	0

Fluxurile de trezorerie aferente împrumutului și instrumentului derivat de acoperire sunt prezentate în tabelul nr. 7.19.

Tabelul nr. 7.19. *Fluxurile de trezorerie la datele de raportare*

Plăți de dobândă	31.12.N	30.06.N+1	31.12.N+1	30.06.N+2	31.12.N+2	30.06.N+3
Împrumut (ROBOR 6 luni)	(5.300)	(5.350)	(5.500)	(10.500)	(16.000)	(15.500)
Împrumut (marja de 2%)	(10.000)	(10.000)	(10.000)	(10.000)	(10.000)	(10.000)
Împrumut net	*(15.300)*	*(15.350)*	*(15.500)*	*(20.500)*	*(26.000)*	*(25.500)*
Swap – plata fixă de 2%	(10.000)	(10.000)	(10.000)	(10.000)	(10.000)	(10.000)
Swap – încasare variabilă (ROBOR 6 luni)	5.300	5.350	5.500	10.500	16.000	15.500
Swap net	*(4.700)*	*(4.650)*	*(4.500)*	*500*	*6.000*	*5.500*
Flux net total	(20.000)	(20.000)	(20.000)	(20.000)	(20.000)	(20.000)

Scanned with OKEN Scanner

Înregistrări contabile:

1 iulie N

- contractare împrumut:

1	121	=	1422	1.000.000

- contractarea *swap* nu generează nicio înregistrare deoarece valoarea justă inițială este zero.

31 decembrie N

- relația de acoperire continuă să fie eficace pentru că nu s-au modificat condițiile sale sau rata de acoperire. Contabilitatea de acoperire se poate aplica în continuare;
- modificările valorii juste a *swap*-ului folosit ca instrument de acoperire se recunosc în alte elemente ale rezultatului global (*swap* este o datorie) (tabelul nr. 7.18):

2	5231	=	31311	2.268

- decontarea dobânzii la *swap* după primele 6 luni (tabelul nr. 7.19):

3	31311	=	121	4.700

- plata dobânzii aferente împrumutului (tabelul nr. 7.19):

4	60142	=	121	15.300

- reclasificarea rezervei de acoperire din alte elemente alte rezultatului global în contul de profit și pierdere (deoarece s-a plătit dobândă la instrumentul *swap*):

5	6076	=	5231	4.700

Contul de profit și pierdere la 31.12.N este redat în tabelul nr. 7.20.

Tabelul nr. 7.20. *Contul de profit sau pierdere al instituției de credit la 31 decembrie N*

Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60142)	15.300
Cheltuieli din reciclarea rezervei de acoperire (6076)	4.700
Pierdere	20.000

Bilanțul la 31.12.N se prezintă în tabelul nr. 7.21.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 7.21. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121)	980.000	Împrumut interbancar (1422)	1.000.000
Swap pe rata dobânzii (31311)	2.432	Profit sau pierdere	-20.000
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	2.432
Total	982.432	Total	982.432

30 iunie N+1

- relația de acoperire continuă să fie eficace și se aplică contabilitatea de acoperire;
- modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire, recunoscută în alte elemente ale rezultatului global (tabelul nr. 7.18)

6	31311	=	5231	2.484

- decontarea dobânzii la *swap* după următoarele 6 luni (tabelul nr. 7.19)

7	31311	=	121	4.650

- plata dobânzii aferente împrumutului (tabelul nr. 7.19)

8	60142	=	121	15.350

- reclasificarea rezervei de acoperire din alte elemente alte rezultatului global în contul de profit și pierdere (deoarece s-a plătit dobândă la *swap*)

9	6076	=	5231	4.650

Contul de profit și pierdere la 30.06.N+1 este redat în tabelul nr. 7.22.

Tabelul nr. 7.22. *Contul de profit sau pierdere al instituției de credit la 30 iunie N+1*

Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60142)	15.350
Cheltuieli din reciclarea rezervei de acoperire (6076)	4.650
Pierdere	20.000

Bilanțul la 30.06.N+1 se prezintă în tabelul nr. 7.23.

Tabelul nr. 7.23. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121)	960.000	Împrumut interbancar (1422)	1.000.000
Swap pe rata dobânzii (31311)	9.566	Rezultat reportat	-20.000
		Profit sau pierdere	-20.000
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	9.566
Total	969.566	Total	969.566

Scanned with OKEN Scanner

31 decembrie N+1

- relația de acoperire continuă să fie eficace și se aplică contabilitatea de acoperire;
- modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire, recunoscută în alte elemente ale rezultatului global (tabelul nr. 7.18):

10	31311	=	5231	7.199

- decontarea dobânzii la *swap* după următoarele 6 luni (tabelul nr. 7.19):

11	31311	=	121	4.500

- plata dobânzii aferente împrumutului (tabelul nr. 7.19):

12	60142	=	121	15.500

- reclasificarea rezervei de acoperire din alte elemente alte rezultatului global în contul de profit și pierdere (deoarece s-a plătit dobânda la *swap*):

13	6076	=	5231	4.500

Contul de profit și pierdere la 31.12.N+1 este redat în tabelul nr. 7.24.

Tabelul nr. 7.24. *Contul de profit sau pierdere al instituției de credit la 30 decembrie N+1*

Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60142)	15.500
Cheltuieli din reciclarea rezervei de acoperire (6076)	4.500
Pierdere	20.000

Bilanțul la 31.12.N+1 se prezintă în tabelul nr. 7.25.

Tabelul nr. 7.25. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121)	940.000	Împrumut interbancar (1422)	1.000.000
Swap pe rata dobânzii (31311)	21.266	Rezultat reportat	-40.000
		Profit sau pierdere	-20.000
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	21.266
Total	961.266	Total	961.266

30 iunie N+2

- relația de acoperire continuă să fie eficace și se aplică contabilitatea de acoperire;
- modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire, recunoscută în alte elemente ale rezultatului global (tabelul nr. 7.18):

14	31311	=	5231	8.777

Scanned with OKEN Scanner

- decontarea dobânzii la *swap* după următoarele 6 luni (tabelul nr. 7.19):

15	121	=	31311	500

- plata dobânzii aferente împrumutului (tabelul nr. 7.19):

16	60142	=	121	20.500

- reclasificarea rezervei de acoperire din alte elemente alte rezultatului global în contul de profit și pierdere (deoarece s-a încasat dobândă la *swap*):

17	5231	=	7076	500

Contul de profit și pierdere la 30.06.N+2 este redat în tabelul nr. 7.26.

Tabelul nr. 7.26. *Contul de profit sau pierdere al instituției de credit la 30 iunie N+2*

Venituri din reciclarea rezervei de acoperire (7076)	500
Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60142)	20.500
Pierdere	20.000

Bilanțul la 30.06.N+2 se prezintă în tabelul nr. 7.27.

Tabelul nr. 7.27. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121)	920.000	Împrumut interbancar (1422)	1.000.000
Swap pe rata dobânzii (31311)	29.543	Rezultat reportat	-60.000
		Profit sau pierdere	-20.000
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	29.543
Total	949.543	Total	949.543

31 decembrie N+2

- relația de acoperire continuă să fie eficace și se aplică contabilitatea de acoperire;
- modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire, recunoscută în alte elemente ale rezultatului global (tabelul nr. 7.18):

18	5231	=	31311	23.501

- decontarea dobânzii la *swap* după următoarele 6 luni (tabelul nr. 7.19):

19	121	=	31311	6.000

- plata dobânzii aferente împrumutului (tabelul nr. 7.19):

20	60142	=	121	26.000

Scanned with OKEN Scanner

- reclasificarea rezervei de acoperire din alte elemente alte rezultatului global în contul de profit și pierdere (deoarece s-a încasat dobândă la *swap*):

21	5231	=	7076	6.000

Contul de profit și pierdere la 31.12.N+2 este redat în tabelul nr. 7.28.

Tabelul nr. 7.28. *Contul de profit sau pierdere al instituției de credit la 30 iunie N+2*

Venituri din reciclarea rezervei de acoperire (7076)	6.000
Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60142)	26.000
Pierdere	20.000

Bilanțul la 31.12.N+2 se prezintă în tabelul nr. 7.29.

Tabelul nr. 7.29. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121)	900.000	Împrumut interbancar (1422)	1.000.000
Swap pe rata dobânzii (31311)	42	Rezultat reportat	-80.000
		Profit sau pierdere	-20.000
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	42
Total	900.042	Total	900.042

30 iunie N+3

- modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire, recunoscută în alte elemente ale rezultatului global (tabelul nr. 7.18):

22	31311	=	5231	5.458

- decontarea dobânzii la *swap* după următoarele 6 luni (tabelul nr. 7.19):

23	121	=	31311	5.500

- plata dobânzii aferente împrumutului (tabelul nr. 7.19):

24	60142	=	121	25.500

- reclasificarea rezervei de acoperire din alte elemente alte rezultatului global în contul de profit și pierdere (deoarece s-a încasat dobândă la *swap*):

25	5231	=	7076	5.500

- rambursarea împrumutului:

26	1422	=	121	1.000.000

Scanned with OKEN Scanner

Contul de profit şi pierdere la 30.06.N+3 este redat în tabelul nr. 7.30.

Tabelul nr. 7.30. *Contul de profit sau pierdere al instituției de credit la 30 iunie N+3*

Venituri din reciclarea rezervei de acoperire (7076)	5.500
Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60142)	25.500
Pierdere	20.000

Bilanţul la 30.06.N+3 se prezintă se prezintă în tabelul nr. 7.31.

Tabelul nr. 7.31. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (121)	-120.000	Împrumut interbancar (1422)	-
Swap pe rata dobânzii (31311)	-	Rezultat reportat	-100.000
		Profit sau pierdere	-20.000
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	-
Total	-120.000	Total	-120.000

Rezultatele aplicării contabilității de acoperire sunt:

- dobânda apare în contul de rezultate (cheltuiala aferentă, mai exact) la rata variabilă plus spreadul de credit la împrumut (rata variabilă fiind cea acoperită);
- câștigurile/pierderile de valoare justă aferente instrumentului derivat swap sunt recunoscute în alte elemente ale rezultatului global, evitându-se astfel volatilitatea rezultatelor;
- nu apare ineficacitate în relația de acoperire deoarece termenii esențiali sunt corelați pe tot parcursul acesteia.

7.3.3.3. Cazuri particulare ale aplicării contabilității de acoperire

A. Valoarea timp a opțiunilor

Conform IFRS 9, atunci când o entitate separă valoarea intrinsecă de valoarea-timp dintr-un contract pe opțiuni și o desemnează drept instrument de acoperire împotriva riscurilor, valoarea-timp a opțiunii va fi contabilizată astfel[239]:

a) se distinge valoarea-timp a opțiunilor după tipul de element pe care îl acoperă opțiunea:
   i) un element acoperit aferent unei tranzacții; sau
   ii) un element acoperit aferent unei perioade de timp.

[239] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, par. 6.5.15, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 4.10.2022.

Scanned with OKEN Scanner

b) modificarea valorii juste a valorii-timp a unei opțiuni care acoperă un element aferent unei tranzacții trebuie recunoscută în alte elemente ale rezultatului global, în măsura în care este aferentă elementului acoperit și trebuie acumulată într-o componentă separată a capitalurilor proprii. Această modificarea cumulativă trebuie contabilizată după cum urmează:
   i) în cazul în care elementul acoperit conduce ulterior la recunoașterea unui activ nefinanciar sau a unei datorii nefinanciare, sau a unui angajament ferm pentru un activ nefinanciar sau o datorie nefinanciară pentru care se aplică contabilitatea de acoperire a valorii juste împotriva riscurilor, entitatea trebuie să elimine acea valoare din componenta separată a capitalurilor proprii și să o includă direct în costul inițial sau în valoarea contabilă a activului sau a datoriei. Aceasta nu reprezintă o ajustare din reclasificare și prin urmare nu afectează alte elemente ale rezultatului global;
   ii) în cazul unor alte relații de acoperire împotriva riscurilor, valoarea trebuie reclasificată din componenta separată a capitalurilor proprii în profit sau pierdere drept ajustare din reclasificare în aceeași perioadă sau în perioadele pe parcursul cărora fluxurile de trezorerie viitoare preconizate acoperite afectează profitul sau pierderea (de exemplu, atunci când are loc o vânzare prognozată).
   iii) totuși, dacă nu se preconizează să fie recuperată întreaga valoare sau o parte a acesteia, în una sau mai multe perioade, atunci valoarea care nu se preconizează să fie recuperată trebuie reclasificată imediat în profit sau pierdere drept ajustare din reclasificare;

c) modificarea valorii juste a valorii-timp a unei opțiuni care acoperă un element aferent unei perioade de timp trebuie recunoscută în alte elemente ale rezultatului global, în măsura în care este aferentă elementului acoperit și trebuie acumulată într-o componentă separată a capitalurilor proprii. Valoarea-timp la data la care opțiunea este desemnată drept instrument de acoperire împotriva riscurilor, în măsura în care se referă la acel element acoperit, trebuie amortizată pe o bază sistematică și rațională pe perioada în care ajustarea de acoperire pentru valoarea intrinsecă a opțiunii ar putea afecta profitul sau pierderea (sau alte elemente ale rezultatului global, în cazul în care elementul acoperit este un instrument de capitaluri proprii pentru care o entitate a ales să prezinte modificările valorii juste în alte elemente ale rezultatului global). Prin urmare, în fiecare perioadă de raportare, valoarea amortizată trebuie reclasificată dintr-o componentă separată a capitalurilor proprii în profit sau pierdere drept ajustare din reclasificare.

Scanned with OKEN Scanner

Aplicație pentru contabilizarea valorii-timp a opțiunilor (comparație IFRS 9 – IAS 39)[240]

Instituția de credit intră într-un contract pentru achiziția de bunuri de la un furnizor extern, peste 6 luni, la prețul de 100.000 euro, plătit la livrare. Pentru a se proteja împotriva riscului valutar, pe aceeași dată, instituția cumpără o opțiune de cumpărare a 100.000 euro peste 6 luni la cursul 1€ = 4,6 lei, plătind o primă de 5.000 lei. Cursul la vedere la data de 1 octombrie este 1€ = 4,6 lei. Valoarea intrinsecă este zero, valoarea-timp este 5.000 lei. Dacă cursul la vedere peste 6 luni este mai mare de 4,6 lei, instituția își exercită opțiunea și cumpără valută de pe piață plătind maxim 460.000 lei. Deci, se blochează suma în lei plătită la cumpărarea valutei la 460.000 lei. În caz contrar, opțiunea nu se exercită iar valuta se cumpără de pe piața la vedere.

Se desemnează ca instrument de acoperire a fluxurilor de trezorerie valoarea intrinsecă a opțiunii. La 31 decembrie, cursul la vedere este 4,65 lei/€ iar valoarea justă a opțiunii devine 12.500 lei. La scadență, pe 31 martie N+1, cursul este 4,65 lei/€ iar valoarea justă a opțiunii este 5.000 lei.

Rezolvare

Conform ***IAS 39 „Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare"*** – abrogat de la 1 ianuarie 2018

1 octombrie N

- achiziția opțiunii (la valoarea primei plătite):

1	31312/31314	=	1111/121/333	5.000

31 decembrie N

- rata la vedere este 4,65 lei/€ iar valoarea opțiunii este 12.500 lei. Valoarea intrinsecă este 5.000 lei [100.000€ × (4,65 – 4,60)] și reprezintă câștigul instituției de credit generat de achiziția la 4,6 de lei/€ față de cursul la vedere de 4,65 lei/€. Valoarea-timp este 12.500-5.000 = 7.500 lei;
- creșterea valorii opțiunii, modificarea valorii intrinseci și modificarea valorii-timp (7.500-5.000):

2	31312/31314	=	% 5231 70752	7.500 5.000 2.500

[240] Exemplul este adaptat după ***, *Need to know. Hedge Accounting (IFRS 9 Financial Instruments)*, BDO, 2014, p. 83. Pentru a scoate mai bine în evidență impactul tratamentului contabil aplicat valorii-timp a opțiunilor din IFRS 9, exemplul îl prezintă în paralel cu vechile prevederi din IAS 39.

Scanned with OKEN Scanner

Scadența – 31 martie N+1

- rata de schimb rămâne 4,65 lei/€. Valoarea justă a opțiunii este 5.000 lei. Nu se schimbă valoarea intrinsecă deoarece nu se schimbă cursul, dar opțiunea nu mai are valoare-timp pentru că a ajuns la scadență;
- achiziția bunurilor:

3	3622	=	1111	465.000

- modificarea valorii juste a valorii-timp (12.500 lei-5.000 lei) înregistrată în contul de profit și pierdere:

4	60752	=	31312/31314	7.500

- decontarea opțiunii:

5	1111/121/333	=	31312/31314	5.000

- ajustarea valorii de înregistrare inițiale a bunurilor:

6	5231	=	3622	5.000

Impactul asupra rezultatelor este redat în tabelul nr. 7.32.

Tabelul nr. 7.32. *Impactul aplicării contabilității de acoperire asupra rezultatului exercițiului și rezultatului global*

Element	N	N+1
Câștig/pierdere aferent opțiunii (70752/ 60752)	2.500	(7.500)
Cheltuieli cu alte consumabile (632)*	-	460.000
Alte elemente ale rezultatului global (5231)	5.000	(5.000)

*în cazul consumării materialelor.

Se poate constata, conform tabelului nr. 7.32, că există volatilitate din cauza recunoașterii valorii-timp în contul de rezultate. Această volatilitate apare și dacă se desemnează întreaga opțiune ca instrument de acoperire (nu doar valoarea sa intrinsecă), deoarece elementul acoperit nu are valoare-timp. Situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii este prezentată în tabelul nr. 7.33.

Tabelul nr. 7.33. *Impactul aplicării contabilității de acoperire asupra poziției financiare*

Activ	N	N+1	Pasiv	N	N+1
Disponibilități (1111/121) / Creanțe (333)	-5.000	-465.000	Profit sau pierdere	2.500	-7.500
Opțiuni (31312/ 31314)	12.500	-	Rezultat reportat	-	2.500
Stocuri (3622)	-	460.000	Alte elemente ale rezultatului global (5231)	5.000	-
Total	7.500	-5.000	Total	7.500	-5.000

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

Conform ***IFRS 9 „Instrumente financiare"***

- modificarea valorii-timp se înregistrează în alte elemente ale rezultatului global, iar valoarea-timp inițială este capitalizată în costul bunurilor. Se desemnează doar valoarea intrinsecă ca instrument de acoperire deoarece aceasta îmbunătățește eficacitatea operațiunii.

1 octombrie N

- achiziția opțiunii (plata primei)

1	31312/31314	=	1111/121/333	5.000

31 decembrie N

- rata la vedere este 4,65 lei/€ iar valoarea opțiunii este 12.500 lei. Valoarea intrinsecă este 5.000 lei [100.000€ × (4,65 – 4,60)] și reprezintă câștigul instituției de credit generat de achiziția la 4,6 de lei/€ față de cursul la vedere de 4,65 lei/€. Valoarea-timp este 12.500 – 5.000 = 7.500 lei;
- creșterea valorii opțiunii, modificarea valorii intrinseci și modificarea valorii-timp (7.500-5.000):

2	31312/31314	=	% 5231 5234	7.500 5.000 2.500

Scadența – 31 martie N+1

- rata de schimb rămâne 4,65 lei/€. Valoarea justă a opțiunii este 5.000 lei. Nu se schimbă valoarea intrinsecă deoarece nu se schimbă cursul, dar opțiunea nu mai are valoare-timp pentru că a ajuns la scadență;
- achiziția bunurilor:

3	3622	=	1111	465.000

- modificarea valorii juste a opțiunii (12.500 lei – 5.000 lei) asociate modificărilor valorii intrinseci (care sunt zero, deoarece nu se modifică cursul de schimb) și valorii-timp înregistrate în alte elemente ale rezultatului global:

4	5234	=	31312/31314	7.500

- decontarea opțiunii:

5	1111/121/333	=	31312/31314	5.000

Scanned with OKEN Scanner

- capitalizarea valorii intrinseci[241] (care este valoarea de decontare la scadență) în costul bunurilor

6	5231	=	3622	5.000

- capitalizarea valorii-timp în costul bunurilor

7	3622	=	5234	5.000

Impactul asupra rezultatelor este redat în tabelul nr. 7.34.

Tabelul nr. 7.34. *Impactul aplicării contabilității de acoperire asupra rezultatului exercițiului și rezultatului global*

Element	N	N+1
Câștig/pierdere aferent opțiunii	-	-
Cheltuieli cu alte consumabile (632)	-	465.000
Alte elemente ale rezultatului global (5231+5234)	7.500	(7.500)

Situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii este prezentată în tabelul nr. 7.35.

Tabelul nr. 7.35. *Impactul aplicării contabilității de acoperire asupra poziției financiare*

Activ	N	N+1	Pasiv	N	N+1
Disponibilități (1111/121) / Creanțe (333)	-5.000	-465.000	Profit sau pierdere	-	-
Opțiuni (31312/ 31314)	12.500	-	Rezultat reportat	-	
Stocuri (3622)	-	465.000	Alte elemente ale rezultatului global (5231+5234)	7.500	-
Total	7.500	0	Total	7.500	0

În concluzie, conform IFRS 9, atât modificarea valorii intrinseci, cât și a componentei timp se înregistrează în alte elemente ale rezultatului global până la data achiziției. Când aceasta are loc, rezerva de acoperire de pe contul 5231 (ce reprezintă modificarea cumulativă a valorii intrinseci) este reclasificată în costul bunurilor (ce va ajunge ulterior pe cheltuieli), reprezentând atingerea obiectivului *hedging*-ului de a bloca cursul de schimb la 4,6 lei/€. Prima de 5.000 lei, care este un cost de tranzacționare, va fi și ea capitalizată în costul bunurilor (ajungând ulterior pe cheltuieli). Poziția financiară a instituției în exercițiul N+1 este substanțial îmbunătățită în acest caz față de aceeași perioadă, atunci când se aplica IAS 39.

[241] În fapt, este vorba despre primă, deoarece nu există o valoare intrinsecă inițială.

Scanned with OKEN Scanner

După cum s-a observat din exemplul anterior, conform IFRS 9, se poate desemna ca instrument de acoperire doar valoarea intrinsecă a opțiunii, în timp ce valoarea-timp se recunoaște în alte elemente ale rezultatului global, și nu în contul de profit și pierdere, ceea ce reduce volatilitatea. Însă, valoarea-timp se înregistrează în alte elemente ale rezultatului global numai dacă modificarea sa este legată de elementul acoperit. Doar în cazul în care termenii esențiali ai opțiunii se corelează cu elementul acoperit, întreaga modificare a valorii-timp de după recunoașterea inițială este recunoscută în alte elemente ale rezultatului global și întreaga valoare-timp este amânată (nu ajunge în contul de rezultate). În caz contrar (termenii esențiali nu se potrivesc), diferența cumulată dintre valoarea-timp a opțiunii și valoarea-timp corelată (cea care se corelează perfect cu elementul acoperit) este înregistrată în contul de profit și pierdere.

Aplicație privind contabilizarea valorii-timp a opțiunilor[242]

Pe 30 iunie N, instituția de credit emite obligațiuni în valoare de 20.000.000 lei la valoarea nominală, pentru 2 ani, la o rată a dobânzii variabilă (ROBOR la 3 luni +1,5%), plătită trimestrial pe 31 martie, 30 iunie, 30 septembrie și 31 decembrie. Primul cupon este de 1,12%+1,50% (ROBOR la 3 luni +1,50%) = 2,62%. Datele de raportare sunt 30 iunie și 31 decembrie. Pe 30 iunie N, instituția intră într-un instrument *cap* pe rata dobânzii pe 2 ani pe ROBOR la 3 luni, cu prețul (rata) de exercitare de 1,72%, decontat trimestrial și plătind o primă de 50.000 lei.

Curbele cupon zero derivate din curbele randamentelor *swap* la diferite rate de raportare a relației de acoperire sunt redate în tabelul nr. 7.36.

Tabelul nr. 7.36. *Date de calcul*

%	30.09.N	31.12.N	31.03.N+1	30.06.N+1	30.09.N+1	31.12.N+1	31.03.N+2	30.06.N+2
30.06.N	1,12	1,07	1,07	1,06	1,07	1,08	1,09	1,10
31.12.N			1,50	1,52	1,58	1,59	1,60	1,70
30.06.N+1					1,75	1,76	1,80	1,85
31.12.N+1							1,59	1,63

Curba ROBOR la 3 luni *forward* derivată din curbele randamentelor *swap* la diferite rate de raportare a relației de acoperire sunt redate în tabelul nr. 7.37 (ratele din casetele colorate în gri sunt *fixing*-urile reale).

[242] Exemplul este adaptat după ***, *In depth: Achieving hedge accounting in pratice under IFRS 9*, Pricewaterhouse Coopers, 2017, pp. 133-149.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 7.37. *Date de calcul*

ROBOR (%)	30.06.N	30.09.N	31.12.N	31.03.N+1	30.06.N+1	30.09.N+1	31.12.N+1	31.03.N+2
30.06.N	1,12	1,06	1,04	1,05	1,09	1,10	1,09	1,25
31.12.N	1,12	1,30	1,40	1,52	1,70	1,75	1,78	1,78
30.06.N+1	1,12	1,30	1,40	1,79	1,85	1,90	1,95	2,00
31.12.N+1	1,12	1,30	1,40	1,79	1,85	1,60	1,45	1,47
30.06.N+2	1,12	1,30	1,40	1,79	1,85	1,60	1,45	1,76

Rezolvare

Extras din documentația de *hedging*:

- obiectivul managementului riscurilor și strategia adoptată: din exercițiul N până în N+2, Consiliul de Administrație a decis menținerea proporției datoriei nete cu rată fixă și variabilă între 40:60 și 50:50. Pentru a îndeplini acest obiectiv, se blochează rata variabilă a datoriei;
- relația de acoperire: este o acoperire a fluxurilor de trezorerie împotriva riscului ratei dobânzii în cazul datoriei cu rată variabilă, printr-un instrument *cap* achiziționat, având rata de exercitare de 1,72%. Marja de 1,5% a datoriei nu este inclusă în relația de acoperire;
- natura riscului acoperit: riscul de rată a dobânzii generat de variabilitatea dobânzilor plătite la obligațiuni, atribuibilă modificării ROBOR la 3 luni, când aceasta depășește pragul de 1,72%. Riscul de credit aferent datoriei nu este desemnat ca parte a relației de acoperire;
- identificarea elementului acoperit: tranzacția nr. D10735- obligațiuni emise în lei, cu următoarele caracteristici: valoarea nocțională – 20.000.000 lei; data contractării – 30 iunie N; scadența – 30 iunie N+2; rata dobânzii – ROBOR la 3 luni + 150 puncte de bază; plata dobânzii – 31 martie, 30 iunie, 30 septembrie, 31 decembrie;
- identificarea instrumentului de acoperire: tip – *cap* achiziționat; valoarea nocțională – 20.000.000 lei; data începerii – 30 iunie N; scadența – 30 iunie N+2; rata de exercitare – 1,72%; activ suport: ROBOR la 3 luni; datele de decontare – 31 martie, 30 iunie, 30 septembrie, 31 decembrie; prima plătită 50.000 lei. Doar valoarea instrinsecă a *cap* este desemnată instrument de acoperire. Valoarea-timp, egală cu prima de 50.000 lei la începutul relației de acoperire, este exclusă;
- eficacitatea acoperirii: următoarele criterii trebuie îndeplinite:

a) relația economică – elementul acoperit creează o expunere la ROBOR la 3 luni asupra sumei de 20.000.000 lei. Instrumentul *cap* blochează

Scanned with OKEN Scanner

fluctuația la 1,72%. Plățile de cupon la obligațiuni se fac la aceeași dată cu cele ale instrumentului *cap* (dacă este „în bani"). Deoarece folosesc aceeași rată a dobânzii și au aceeași scadență a plăților de dobândă, există o clară relație economică între instrumentul de acoperire și elementul acoperit;

b) efectul riscului de credit – acesta nu e parte a relației de acoperire și afectează doar valoarea instrumentului derivat de acoperire. Rezultă din ratingul de credit al instituției de credit și contrapărții la *cap* (o altă instituție de credit), fiind monitorizat și considerat minim, dar fiind reevaluat la orice modificare a circumstanțelor;

c) rata de acoperire – se bazează pe datoria cu valoare nominală de 20.000.000 lei și decontare trimestrială, scadență pe 30 iunie N+2, care este compensată de instrumentul *cap* achiziționat, cu valoarea nominală de 20.000.000 lei, care blochează componenta ROBOR la 3 luni la pragul de 1,72%. Rata este de 1:1 sau 100%;

d) sursele de ineficacitate – modificarea riscului de credit al instituțiilor de credit implicate. Pentru măsurarea ineficacității este creată o derivată ipotetică prin care se modelează modificarea valorii juste a elementului acoperit și care nu include riscul de credit. Derivata ipotetică este construită pentru a calcula modificările valorii juste determinate de creșterea riscului de dobândă atunci când ROBOR depășește pragul de 1,72%. Testul „minimul dintre" (IFRS 9, par. 6.5.11) presupune că întreaga modificare a derivatei se recunoaște în alte elemente ale rezultatului global, dacă criteriile de eficacitate din IFRS 9 sunt îndeplinite.

Înregistrări contabile:

30 iunie N

- emitere obligațiuni

1	1111/121/2511	=	3251	20.000.000

- achiziție *cap*

2	31313	=	1111/121	50.000

Scanned with OKEN Scanner

31 decembrie N

- calcularea și înregistrarea valorii juste a instrumentului *cap* (în fapt, calculul valorii intrinseci – vezi și tabelul nr. 7.38):
  - rata *forward* pentru perioada 31.12.N-30.06.N+2 este 1,78%;
  - (1,78% – 1,72%) × 20.000.000 × 90/360 = 3.000 lei;
  - actualizare folosind rata cupon zero de 1,70%: 1/(1 + 1,70%)^540/360 = 0,975031 × 3.000 lei = 2.925 lei (valoarea intrinsecă).

Tabelul nr. 7.38. *Valoarea justă a instrumentului cap*

Instrument de acoperire	Valoare justă 30.06.N	Modificare	Valoare justă înainte de decontare la 31.12.N	Decontare în bani	Valoare justă după decontare la 31.12.N
1. Valoarea *cap*	50.000	(1.514)	48.486	-	48.486
2. Valoarea intrinsecă	-	2.925	2.925	-	2.925
3.Valoarea timp (1-2)	50.000	(4,439)	45.561	-	45.561

3	5234	=	% 31313 5231	4.439 1.514 2.925

- decontarea dobânzii la elementul acoperit:
  - 30.09.N: (1,12% + 1,50%) × 20.000.000 × 90/360 = 131.000 lei (operațiunea 4);
  - 31.12.N: (1,30% + 1,50%) × 20.000.000 × 90/360 = 140.000 lei (operațiunea 5):

4	60363	=	1111/121/2511	131.000
5	60363	=	1111/121/2511	140.000

- amortizarea valorii-timp a instrumentului *cap*, prin metoda liniară, pe durata acoperirii, pentru a reflecta costul acoperirii riscului de rată a dobânzii de-a lungul împrumutului (50.000/4 semestre = 12.500 lei):

6	6076	=	5234	12.500

Contul de profit și pierdere la 31.12.N este redat în tabelul nr. 7.39.

Tabelul nr. 7.39. *Contul de profit sau pierdere al instituției de credit la 31 decembrie N*

Cheltuieli cu amortizarea valorii-timp (6076)	12.500
Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60363)	271.000
Pierdere	283.500

Scanned with OKEN Scanner

Bilanțul la 30.06.N+3 se prezintă în tabelul nr. 7.40.

Tabelul nr. 7.40. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (1111/121)	19.679.000	Obligațiuni (3251)	20.000.000
Derivata de acoperire (31313)	48.486	Rezultat reportat	-
		Profit sau pierdere	-283.500
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	2.925
		Alte elemente ale rezultatului global (5234)	8.061
Total	19.727.486	Total	19.727.486

30 iunie N+1

- condițiile de eficacitate a relației de acoperire sunt în continuare îndeplinite;
- calcularea valorii intrinseci a instrumentului *cap* (vezi tabelul nr. 7.41):

Tabelul nr. 7.41. *Valoarea intrinsecă a cap*

Data	*Diferența peste rata cap (%)*	*Rata de actualizare (%)*	*Decontarea în bani*	*Valoarea prezentă*
30.06. N+1	1,79-1,72 = 0,07	0,00	3.500*	3.500
30.09.N+1	1,85-1,72 = 0,13	1,75	6.500	6.416**
31.12.N+1	1,90-1,72 = 0,18	1,76	9.000	8.922
31.03.N+2	1,95-1,72 = 0,23	1,80	11.500	11.449
30.06.N+2	2,00-1,72 = 0,28	1,85	14.000	13.739
Total				44.026

*0,07% × 20.000.000 × 90/360.

**$[1/(1 + 1,75\%)^{270/60}] \times 6.500$.

- valoarea justă a instrumentului *cap* (vezi tabelul nr. 7.42). Numai modificarea valorii intrinseci de 41.101 lei (44.026-2.925) este parte a relației de acoperire și este recunoscută în alte elemente ale rezultatului global. Modificarea valorii-timp este înregistrată separat, tot în alte elemente ale rezultatului global.

Tabelul nr. 7.42. *Valoarea justă a instrumentului cap*

Instrument de acoperire	Valoare justă 31.12.N	Modificare	Valoare justă înainte de decontare la 30.06.N+1	Decontare în bani	Valoare justă după decontare la 30.06. N+1
1. Valoarea *cap*	48.486	78.812	127.298	(3.500)	123.798
2. Valoarea intrinsecă	2.925	41.101	44.026	(3.500)	40.526
3.Valoarea timp (1-2)	45.561	37.711	83.272	-	83.272

Scanned with OKEN Scanner

7	31313	=	%	78.812
			5231	41.101
			5234	37.711

- decontarea dobânzii la elementul acoperit:
  - 31.03.N+1: (1,40% + 1,50%) × 20.000.000 × 90/360 = 145.000 lei (operațiunea 8);
  - 30.06.N+1: (1,79% + 1,50%) × 20.000.000 × 90/360 = 164.500 lei (operațiunea 9):

8	60363	=	1111/121/2511	145.000
9	60363	=	1111/121/2511	164.500

- amortizarea valorii-timp a instrumentului *cap*, prin metoda liniară, pe durata acoperirii, pentru a reflecta costul acoperirii riscului de rată a dobânzii de-a lungul împrumutului (50.000/4 semestre= 12.500 lei)

10	6076	=	5234	12.500

- decontarea dobânzii la instrumentul de acoperire și reciclarea câștigului în contul de profit și pierdere

11	1111/121	=	31313	3.500
12	5231	=	7076	3.500

Contul de profit și pierdere la 30.06.N+1 este redat în tabelul nr. 7.43.

Tabelul nr. 7.43. *Contul de profit sau pierdere al instituției de credit la 30 iunie N+1*

Venituri din reciclarea câștigului (7076)	3.500
Cheltuieli cu amortizarea valorii-timp (6076)	12.500
Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60363)	309.500
Pierdere	318.500

Bilanțul la 30.06.N+1 se prezintă în tabelul nr. 7.44.

Tabelul nr. 7.44. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (1111/121)	19.373.000	Obligațiuni (3251)	20.000.000
Derivata de acoperire (31313)	123.798	Rezultat reportat	-283.500
		Profit sau pierdere	-318.500
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	40.526
		Alte elemente ale rezultatului global (5234)	58.272
Total	19.496.798	Total	19.496.798

Scanned with OKEN Scanner

31 decembrie N+1

- după 31 decembrie N+1, ROBOR la 3 luni este sub rata de exercitare (de 1,72%), motiv pentru care valoarea intrinsecă devine zero (vezi tabelul nr. 7.45):

Tabelul nr. 7.45. *Valoarea intrinsecă a cap*

Data	Diferența peste rata cap (%)	Rata de actualizare (%)	Valoarea prezentă
31.12.N+1	0,00	0,00	8.922
31.03.N+2	0,00	1,59	11.449
30.06.N+2	0,00	1,63	13.739
Total			44.026

- calculul valorii juste a instrumentului *cap* (vezi tabelul nr.7.46)

Tabelul nr. 7.46. *Valoarea justă a instrumentului cap*

Instrument de acoperire	Valoare justă 30.06.N+1	Modificare	Valoare justă înainte de decontare la 31.12.N+1	Decontare în bani	Valoare justă după decontare la 31.12. N+1
1. Valoarea *cap*	123.798	(85.298)	38.500	(6.500)	32.000
2. Valoarea intrinsecă	40.526	(34.026)	6.500	(6.500)	0
3.Valoarea timp (1-2)	83.272	(51.272)	32.000	-	32.000

13	% 5231 5234	=	31313	85.298 34.026 51.272

- decontarea dobânzii la elementul acoperit:
  - 30.09.N+1: (1,85% + 1,50%) × 20.000.000 × 90/360 = 167.500 lei (operațiunea 14);
  - 31.12.N+1: (1,60% + 1,50%) × 20.000.000 × 90/360 = 155.000 lei (operațiunea 15):

14	60363	=	1111/121/2511	167.500
15	60363	=	1111/121/2511	155.000

- amortizarea valorii-timp a instrumentului *cap*, prin metoda liniară, pe durata acoperirii, pentru a reflecta costul acoperirii riscului de rată a dobânzii de-a lungul împrumutului (50.000/4 semestre = 12.500 lei)

16	6076	=	5234	12.500

- decontarea dobânzii la instrumentul de acoperire și reciclarea câștigului în contul de profit și pierdere

17	1111/121	=	31313	6.500
18	5231	=	7076	6.500

Scanned with OKEN Scanner

Contul de profit și pierdere la 31.12.N+1 este redat în tabelul nr. 7.47.

Tabelul nr. 7.47. *Contul de profit și pierdere al instituției de credit la 31 decembrie N+1*

Venituri din reciclarea câștigului (7076)	6.500
Cheltuieli cu amortizarea valorii-timp (6076)	12.500
Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60363)	322.500
Pierdere	328.500

Bilanțul la 31.12.N+1 se prezintă în tabelul nr. 7.48.

Tabelul nr 7.48. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (1111/121)	19.057.000	Obligațiuni (3251)	20.000.000
Derivata de acoperire (31313)	32.000	Rezultat reportat	-602.000
		Profit sau pierdere	-328.500
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	-
		Alte elemente ale rezultatului global (5234)	19.500
Total	19.089.000	Total	19.089.000

30 iunie N+2

- calculul valorii juste a *cap* (dobânda aferentă este de 2.000 lei: (1,76 – 1,72)% × 20.000.000 × 90/360) (vezi tabelul nr. 7.49):

Tabelul nr. 7.49. *Valoarea justă a instrumentului cap*

Instrument de acoperire	Valoare justă 31.12.N+1	Modificare	Valoare justă înainte de decontare la 30.06.N+2	Decontare în bani	Valoare justă după decontare la 30.06. N+2
1. Valoarea *cap*	32.000	(30.000)	2.000	(2.000)	0
2. Valoarea intrinsecă	0	2.000	2.000	(2.000)	0
3.Valoarea timp (1-2)	32.000	(32.000)	-	-	0

19	5234	=	%	32.000
			31313	30.000
			5231	2.000

- decontarea dobânzii la elementul acoperit:
  - 31.03.N+2: (1,45% + 1,50%) × 20.000.000 × 90/360 = 147.500 lei (operațiunea 20);
  - 30.06.N+2: (1,76% + 1,50%) × 20.000.000 × 90/360 = 163.000 lei (operațiunea 21):

20	60363	=	1111/121/2511	147.500
21	60363	=	1111/121/2511	163.000

Scanned with OKEN Scanner

- amortizarea valorii-timp a instrumentului *cap*, prin metoda liniară, pe durata acoperirii, pentru a reflecta costul acoperirii riscului de rată a dobânzii de-a lungul împrumutului (50.000/4 semestre = 12.500 lei):

22	6076	=	5234	12.500

- decontarea dobânzii la instrumentul de acoperire și reciclarea câștigului în contul de profit și pierdere:

23	1111/121	=	31313	2.000
24	5231	=	7076	2.000

- efectul este că la data de 30 iunie N+2, instituția plătește un cupon net de 161.000 lei, reprezentând o rată a dobânzii de 3,22% (1,72 + 1,50). La scadența relației de acoperire, valoarea de înregistrare a derivatei și rezerva de acoperire din alte elemente ale rezultatului global sunt zero;
- rambursarea obligațiunilor:

25	3251	=	1111/121/2511	20.000.000

Contul de profit și pierdere la 30.06.N+2 este redat în tabelul nr. 7.50.

Tabelul nr. 7.50. *Contul de profit și pierdere al instituției de credit la 31 iunie N+2*

Venituri din reciclarea câștigului (7076)	2.000
Cheltuieli cu amortizarea valorii-timp (6076)	12.500
Cheltuieli cu dobânda la împrumut (60363)	310.500
Pierdere	321.000

Bilanțul la 30.06.N+2 se prezintă în tabelul nr. 7.51.

Tabelul nr 7.51. *Bilanțul instituției de credit*

Activ		Pasiv	
Disponibilități bănești (1111/121)	-1.251.500	Obligațiuni (3251)	-
Derivata de acoperire (31313)	-	Rezultat reportat	-930.500
		Profit sau pierdere	-321.000
		Alte elemente ale rezultatului global (5231)	-
		Alte elemente ale rezultatului global (5234)	-
Total	-1.251.500	Total	-1.251.500

Rezultatele relației de acoperire sunt următoarele:

- pentru perioada în care rata la vedere este mai mare decât rata de exercitare, dobânda plătită a fost limitată la 1,72% + 1,5%;

Scanned with OKEN Scanner

- modificarea valorii juste a *cap* cauzată de modificarea valorii intrinseci a fost amânată în rezerva pentru acoperirea fluxurilor de trezorerie (contul 5231);
- modificarea valorii juste a *cap* cauzată de modificarea valorii-timp a fost amânată pe un cont separat de capitaluri proprii (contul 5234);
- nu s-a înregistrat ineficacitate;
- prima plătită pentru *cap* a fost înregistrată ca o cheltuială pe durata de viață a instrumentului, prin amortizare liniară.

B. Contabilizarea unui element forward din contractele forward și marjele cu bază valutară ale instrumentelor financiare

Potrivit IFRS 9, atunci când o entitate separă un element *forward* de un element la vedere dintr-un contract *forward* și desemnează ca instrument de acoperire împotriva riscurilor doar modificarea valorii elementului la vedere din contractul *forward* sau când separă marja cu bază valutară de un instrument financiar și o exclude din desemnarea acelui instrument financiar drept instrument de acoperire, entitatea poate aplica pentru elementul *forward* sau pentru marja cu bază valutară același tratament contabil care se aplică pentru valoarea-timp a unei opțiuni.

De exemplu, o instituție de credit acordă un credit în valută de 50.000 € unui client și pentru a se proteja împotriva riscului valutar intră într-un contract *forward* pe valută. Conform IAS 21, instituția reevaluează creditul la cursul de schimb la vedere. Pentru a îmbunătăți eficacitatea *hedging*-ului, instituția desemnează ca instrument de acoperire doar elementul la vedere din contractul *forward* pe valută pentru a compensa modificările cursului la vedere ce afectează creditul. Punctele *forward* se evaluează la valoarea justă prin profit sau pierdere.

Conform IFRS 9:

i) modificarea valorii juste a punctelor *forward* din contractul *forward* se recunoaște în alte elemente ale rezultatului global;

ii) valoarea justă a punctelor *forward* la recunoașterea inițială a contractului *forward* se amortizează pe durata operațiunii de acoperire.

Sintetizând, pentru creditul în valută (desemnat element acoperit), modificarea cursului la vedere se recunoaște în contul de profit și pierdere (conform IAS 21). La contractul *forward* (desemnat instrument de acoperire), modificarea cursului la vedere se înregistrează în contul de profit și pierdere, în timp ce modificarea punctelor *forward* se recunoaște în alte elemente ale rezultatului global.

Scanned with OKEN Scanner

C. Reechilibrarea ratei de acoperire

Se referă la ajustarea cantităților desemnate din elementul acoperit sau instrumentul de acoperire cu scopul de a menține o rată de acoperire care să respecte condițiile de eficacitate solicitate. Spre deosebire de IAS 39, care solicita încetarea aplicării contabilității de acoperire a riscurilor atunci când cantitățile din instrumentul de acoperire/acoperit se modificau și începerea unei noi relații de *hedging*, IFRS 9 prevede o nouă procedură, rebalansarea sau reechilibrarea, care permite și se contabilizează ca o continuare a relației de acoperire existente, realizându-se prospectiv.

Evaluarea ulterioară a eficacității trebuie să aibă loc la fiecare dată de raportare sau, uneori, mai des, la schimbarea semnificativă a circumstanțelor ce pot afecta îndeplinirea criteriilor contabilității de acoperire. Această evaluare prospectivă poate avea consecințele descrise în figura nr. 7.10[243].

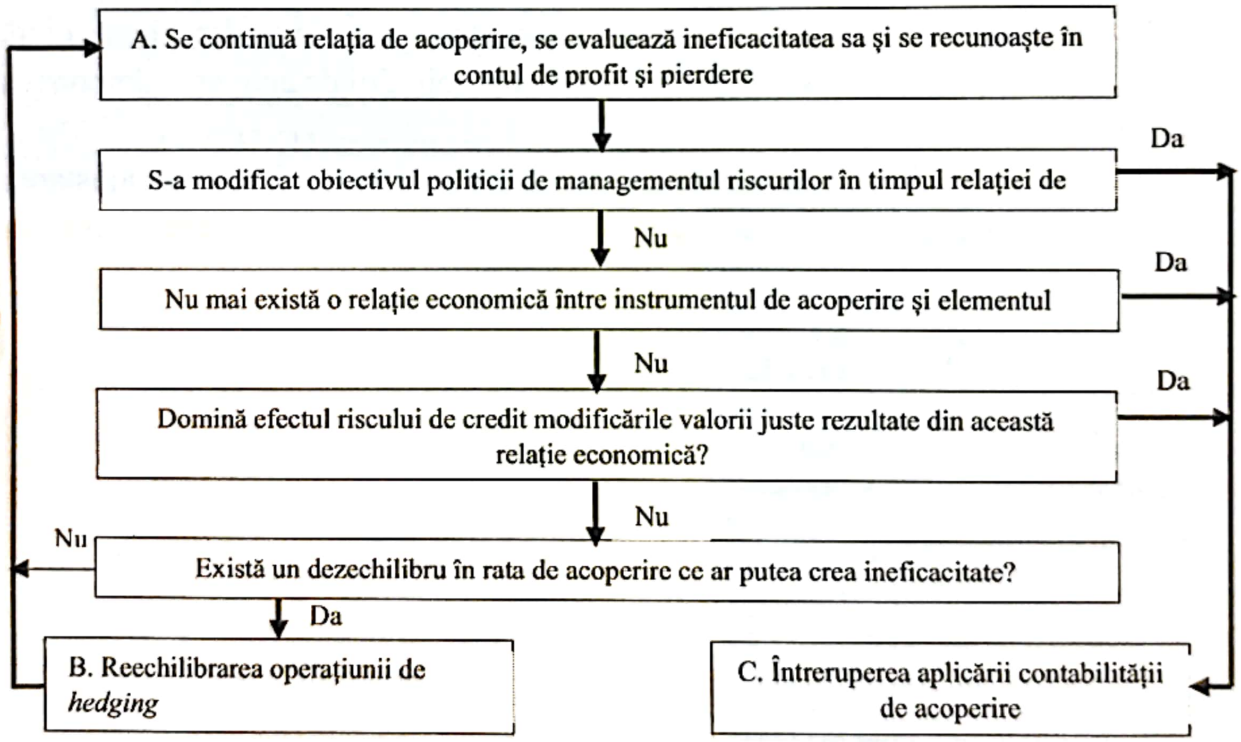

Sursa: ***, *An Overview of the New Hedging Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, p. 35.

Figura nr. 7.10. *Evaluarea ulterioară a eficacității relației de acoperire a riscurilor*

[243] În legătură cu punctul C din figura nr. 7.10 trebuie menționat că în timp ce IAS 39 permitea întreruperea voluntară a aplicării contabilității de acoperire, IFRS 9 nu permite încetarea sa decât dacă are loc o schimbare a obiectivului politicilor de management al riscurilor, dacă relația de *hedging* a expirat sau dacă operațiunea nu mai este eligibilă.

Scanned with OKEN Scanner

Potrivit IFRS 9, par. B6.5.11, nu orice modificare a gradului de compensare dintre modificările valorii juste a instrumentului de acoperire și ale valorii juste sau fluxurilor de trezorerie aferente elementului acoperit constituie o modificare a relației dintre instrumentul de acoperire și elementul acoperit. O entitate analizează sursele ineficacității acoperirii ce vor afecta relația de acoperire pe durata sa și evaluează dacă modificările gradului de compensare reprezintă:

a) fluctuații în jurul ratei de acoperire, care rămâne validă (adică continuă să reflecte în mod adecvat relația dintre instrumentul de acoperire și elementul acoperit); sau

b) o indicație a faptului că rata de acoperire nu mai reflectă în mod adecvat relația dintre instrumentul de acoperire și elementul acoperit.

Entitatea efectuează această evaluare pentru a se asigura că relația de acoperire nu reflectă un dezechilibru între ponderile elementului acoperit și instrumentului de acoperire care ar determina o ineficacitate a acoperirii împotriva riscurilor (indiferent dacă este recunoscută sau nu) ce ar putea avea drept consecință un rezultat contabil inconsecvent cu obiectivul contabilității de acoperire împotriva riscurilor.

Dacă o relație de acoperire împotriva riscurilor este reechilibrată, ajustarea ratei de acoperire poate fi realizată prin diferite modalități, prezentate în tabelul nr. 7.52.

Tabelul nr. 7.52. *Implicațiile contabile ale reechilibrării ratei de acoperire*

Metode de reechilibrare	Implicații contabile
A. Creșterea volumului elementului acoperit	▪ modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire nu este afectată; ▪ modificările valorii juste a volumului elementului acoperit deja înregistrate nu sunt afectate; ▪ de la data reechilibrării, modificările valorii juste a elementului acoperit includ și modificările valorii volumului adițional.
B. Descreșterea volumului elementului acoperit	▪ modificarea valorii juste a instrumentului de acoperire nu este afectată; ▪ modificările valorii juste a volumului elementului acoperit care continuă să fie desemnate nu sunt afectate; ▪ de la data reechilibrării, volumul cu care a scăzut elementul acoperit nu mai este contabilizat ca parte a relației de acoperire.
C. Creșterea volumului instrumentului de acoperire	▪ modificarea valorii juste a elementului acoperit nu este afectată; ▪ modificările valorii juste a instrumentului de acoperire legate de volumul desemnat anterior rămân neafectate; ▪ de la data reechilibrării, modificările valorii juste a instrumentului de acoperire le includ și pe cele aferente volumului adițional; ▪ modificările valorii juste a volumului adițional sunt evaluate de la data reechilibrării și nu de la data începerii operațiunii de acoperire (nu se aplică retrospectiv).

Scanned with OKEN Scanner

Metode de reechilibrare	Implicații contabile
D. Descreșterea volumului instrumentului de acoperire	▪ modificarea valorii juste a elementului acoperit nu este afectată; ▪ modificările valorii juste a volumului instrumentului de acoperire care continuă să fie desemnate nu sunt afectate; ▪ de la data reechilibrării, volumul cu care a scăzut instrumentul de acoperire nu mai este contabilizat ca parte a relației de acoperire.

Sursa: ***, *An Overview of the New Hedging Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, p. 39 și IFRS 9, par. B6.5.16.

Aplicații privind operațiunile de reechilibrare[244]:

1) O instituție de credit ce folosește ca instrument de acoperire un contract *forward* pentru a cumpăra acțiuni tranzacționate dintr-un fond de investiții este nevoită să reechilibreze relația de acoperire când se include un nou sector sau o nouă acțiune în acel fond.
2) O instituție de credit cu moneda funcțională leul (RON) urmează să facă o tranzacție prognozată în dolari din Hong Kong (HKD) peste 6 luni în valoare de 3.900.000 HKD. Pentru a-și acoperi expunerea, instituția intră într-un contract *forward* pe valută pentru a bloca prețul de cumpărare în RON. HKD este ancorat de USD (adică, rata de schimb este menținută într-un interval stabilit de Autoritatea Monetară din Hong Kong). Deși instituția de credit ar putea intra într-un contract *forward* de cumpărare HKD în schimbul RON, aceasta ar costa-o mai mult decât un acord de a cumpăra USD (deoarece piața în HKD este mai mică și mai puțin lichidă decât cea a USD). Din acest motiv, instituția contractează un *forward* pe cursul USD-RON. Cât timp HKD rămâne ancorat de USD, folosirea derivatei pe USD ca instrument de acoperire va oferi un *hedging* economic pentru tranzacția prognozată în HKD. Când este necesară reechilibrarea? Există trei răspunsuri posibile:
   a) reechilibrarea nu este necesară. Cursul ancorat HKD:USD este de 7,8 HKL/USD. Chiar dacă este ancorat, cursul nu este fix (se acceptă o marjă mică între 7,75 și 7,85). Acest interval este foarte mic și instituția de credit își asumă riscul valutar, intrând în contractul *forward* de 3.900.000 HKD pentru 500.000 USD. Reechilibrarea nu este necesară, în principal, datorită fluctuațiilor ratelor de schimb în cadrul unui interval de tranzacționare foarte îngust, ce se situează în preajma ratei de acoperire;

[244] Exemplele sunt adaptate după ***, *In depth: Achieving hedge accounting in pratice under IFRS 9*, Pricewaterhouse Coopers, 2017, p. 52.

Scanned with OKEN Scanner

b) reechilibrarea este necesară. Dacă rata de schimb HKD:USD este re-ancorată la cursul de 7,3 HKD/USD, iar contractul *forward* continuă să fie pe 500.000 USD, rata de acoperire nu va mai reflecta relația dintre instrumentul de acoperire și elementul acoperit. Reechilibrarea devine obligatorie: fie prin reducerea elementului acoperit la 3.600.000 HKD din tranzacția prognozată de 3.900.000 HKD, fie prin creșterea instrumentului de acoperire prin achiziția altei derivate care să corespundă celor 300.000 HKD rămase din elementul acoperit;

c) nu se poate aplica reechilibrarea. Să presupunem că rata de schimb dintre USD și HKD este lăsată să fluctueze în mod liber într-un interval foarte larg. Aceasta face imposibilă demonstrarea existenței unei relații economice între cele două monede. De aceea, nu se poate modifica rata de acoperire pentru că aceasta nu asigură eficacitatea operației de acoperire (nu se îndeplinesc criteriile contabilității de acoperire). Deci, nu mai poate fi vorba despre reechilibrare, ci despre întreruperea aplicării contabilității de acoperire.

D. Expuneri agregate

Potrivit IFRS 9, combinația dintre un instrument derivat și un element nederivat poate fi desemnată element acoperit dacă expunerea agregată este gestionată ca o singură expunere.

Aplicație privind expunerile agregate[245]

O instituție de credit având moneda locală leul (RON) ca monedă funcțională emite obligațiuni plasate privat în euro cu scadența peste 5 ani și o rată fixă a dobânzii de 7,5%. Pentru a gestiona riscul valutar generat de datoria în euro, instituția încheie un *swap* încrucișat pe valută și rata dobânzii pentru 5 ani, în care plătește rată variabilă în RON și primește rată fixă în EUR. Ulterior, strategia de managementul riscului se modifică pentru a solicita rate fixe în RON din anul al 2-lea până în cel de-al 3-lea. Prin urmare, instituția intră într-un al 2-lea contract derivat, un *swap* pe rata dobânzii în care plătește dobândă fixă și primește dobândă variabilă în RON. Efectul este că plățile variabile în RON din anul 2 și 3 sunt schimbate cu plăți fixe de dobândă în RON.

[245] Exemplul este adaptat după ***, *Need to know. Hedge Accounting (IFRS 9 Financial Instruments)*, BDO, 2014, pp. 76-77.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

Conform IFRS 9, instituția de credit poate desemna următoarele relații:

- prima operațiune de *hedging* pentru protejarea împotriva riscului valutar:
  - elementul acoperit este datoria cu rată fixă în EUR pe 5 ani;
  - instrumentul de acoperire este contractul *swap* încrucișat pe 5 ani;
- a doua operațiune de *hedging* pentru protejarea riscului de rată a dobânzii în anii 2 și 3:
  - elementul acoperit este reprezentat de plățile de dobândă variabile (din anii 2 și 3) ce generează o expunere agregată a primei operațiuni de acoperire (care continuă în paralel);
  - instrumentul de acoperire este *swap*-ul pe rata dobânzii în moneda locală ce plătește fix și primește variabil.

Instituția vrea să rezolve problema expunerii la o rată variabilă în RON în anii 2 și 3 prin intrarea în cel de-al 2-lea instrument *swap* (pe rata dobânzii). IFRS 9 tratează expunerea combinată (agregată) a datoriei și swap-ului încrucișat ca element acoperit și înregistrează a 2-a operațiune de acoperire în anii 2 și 3, cu *swap*-ul pe rata dobânzii ca instrument de acoperire. Conform IAS 39, ar fi trebuit încetată desemnarea primei operațiuni de acoperire la începutul anului al 2-lea și redesemnată o nouă relație de acoperire cu elementul acoperit dobânda pe 5 ani în RON și instrumentul de acoperire – cele două derivate. Aceasta ar fi produs ineficacitate deoarece la începutul anului al 2-lea prima derivată nu ar fi avut valoarea justă egală cu zero, ceea ce ar fi putut conduce la încetarea operațiunii de *hedging*.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 8
Contabilitatea datoriilor constituite prin titluri, decontărilor intrabancare și a operațiunilor diverse

În clasa a 3-a din planul de conturi se regăsesc și conturi prin care se reflectă datoriile constituite prin titluri, decontările intrabancare și diverse alte operațiuni.

8.1. Contabilitatea datoriilor constituite prin titluri

Datoriile constituite prin titluri de valoare reprezintă împrumuturile obținute de o instituție de credit, pe seama emisiunii de titluri, pentru asigurarea necesităților de lichidități, pe termen scurt, mediu sau lung[246]. Cuprind obligațiunile și datoriile pentru care au fost emise certificate negociabile, în special certificatele de depozit, carnetele și libretele de economii și alte titluri negociabile.

Împrumuturile primite pe baza titlurilor negociabile emise, care sunt evaluate la *cost amortizat*, se înregistrează în conturile din cadrul **grupei 32 „Datorii constituite prin titluri"**[247]. Această grupă include conturile din figura nr. 8.1.

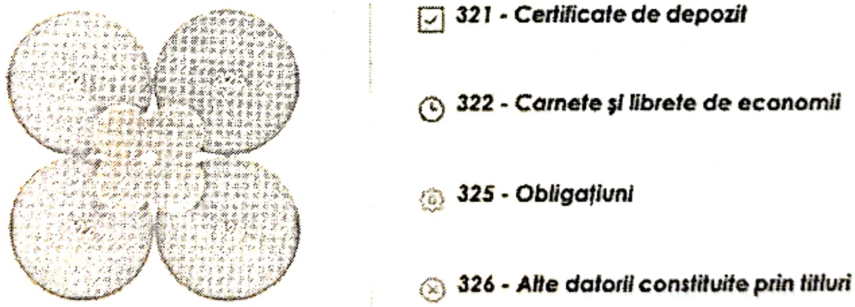

Figura nr. 8.1. *Conturile utilizate de instituțiile de credit pentru reflectarea contabilă a datorilor constituite prin titluri*

---

[246] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 103.

[247] Împrumuturile primite pe baza titlurilor negociabile emise, care sunt deținute în vederea tranzacționării sau sunt desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere, se înregistrează în conturile de datorii constituite prin titluri din cadrul grupei 30 „Operațiuni cu titluri și alte instrumente financiare".

Contabilizarea operațiunilor privind datoriile constituite prin titluri asigură evidența:

- subscrierii și emisiunii titlurilor;
- plății dobânzilor aferente, amortizării primelor sau discount-urilor și rambursării împrumuturilor primite. Dobânzile datorate pentru împrumuturile primite, evidențiate în conturile din cadrul grupei 32 „Datorii constituite prin titluri", se înregistrează în conturile de „Datorii atașate" din cadrul respectivei grupe. Cheltuielile de emisiune (cheltuieli de publicitate, tipărire sau pentru diverse documente informative, precum și comisioanele plătite eventualilor intermediari), primele de emisiune, primele de rambursare, precum și celelalte sume care sunt avute în vedere la calculul ratei efective a dobânzii și care trebuie amortizate prin metoda dobânzii efective (diferența dintre valoarea nominală a titlurilor și costul amortizat al acestora) sunt înregistrate în conturile „Sume de amortizat" din cadrul respectivei grupe.

Aplicație pentru datoriile constituite prin titluri de natura obligațiunilor

O instituție de credit emite obligațiuni cu valoarea nominală de 250.000 lei, o rată a dobânzii de 6%, pe o perioadă de 5 ani. Valoarea de emisiune a obligațiunilor vândute pe 1 ianuarie 20x2 este de 229.722 lei. Dobânda se plătește pe 1 ianuarie și 1 iulie în fiecare an. Rata dobânzii pe piață este de 8%. Înregistrați operațiunile legate de obligațiunile emise și de amortizarea discountului în toți cei 5 ani ai împrumutului.

Rezolvare

Deoarece obligațiunile emise sunt evaluate la cost amortizat, este necesară calcularea acestuia conform datelor din tabelul nr. 8.1.

Tabelul nr. 8.1. *Calculul costului amortizat*

Data dobânzii	Cost amortizat la începutul perioadei	Dobânda efectivă raportată	Flux de numerar	Amortizare discount	Discount neamortizat	Cost amortizat la finele perioadei
0	1	2=3%*(1)	3 = 250.000x4%	4=2-3	5	6=1+4
01-ian-x2					20.278	229.722
01-iul-x2	229.722	9.189	7.500	1.689	18.589	231.411
01-ian-x3	231.411	9.256	7.500	1.756	16.833	233.167
01-iul-x3	233.167	9.327	7.500	1.827	15.006	234.994
01-ian-x4	234.994	9.400	7.500	1.900	13.106	236.894
01-iul-x4	236.894	9.476	7.500	1.976	11.130	238.870
01-ian-x5	238.870	9.555	7.500	2.055	9.076	240.924
01-iul-x5	240.924	9.637	7.500	2.137	6.939	243.061

Scanned with OKEN Scanner

Data dobânzii	Cost amortizat la începutul perioadei	Dobânda efectivă raportată	Flux de numerar	Amortizare discount	Discount neamortizat	Cost amortizat la finele perioadei
01-ian-x6	243.061	9.722	7.500	2.222	4.716	245.284
01-iul-x6	245.284	9.811	7.500	2.311	2.405	247.595
01-ian-x7	247.595	9.904	7.500	2.405	0	250.000

- subscrierea și emiterea obligațiunilor la 1 ian 20x2:

1	% 3556 35272	=	3251	250.000 229.722 20.278
2	1111/121/2511	=	3556	229.722

- dobânda la 1 iulie 20x2:

3	60363	=	% 1111/122/2511 32572	9.189 7.500 1.689

- dobânda la 31 decembrie 20x2:

4	60363	=	% 32571 32572	9.256 7.500 1.756

- plata dobânzii pe 1 ianuarie 20x3:

5	32571	=	1111/122/2511	7.500

- dobânda la 1 iulie 20x3:

6	60363	=	% 1111/122/2511 32572	9.327 7.500 1.827

- dobânda la 31 decembrie 20x3:

7	60363	=	% 32571 32572	9.400 7.500 1.900

- plata dobânzii pe 1 ianuarie 20x4:

8	32571	=	1111/122/2511	7.500

- dobânda la 1 iulie 20x4:

9	60363	=	% 1111/122/2511 32572	9.476 7.500 1.976

- dobânda la 31 decembrie 20x4:

10	60363	=	% 32571 32572	9.555 7.500 2.055

Scanned with OKEN Scanner

- plata dobânzii pe 1 ianuarie 20x5:

11	32571	=	1111/122/2511	7.500

- dobânda la 1 iulie 20x5:

12	60363	=	%	9.637
			1111/122/2511	7.500
			32572	2.137

- dobânda la 31 decembrie 20x5:

13	60363	=	%	9.722
			32571	7.500
			32572	2.222

- plata dobânzii pe 1 ianuarie 20x6:

14	32571	=	1111/122/2511	7.500

- dobânda la 1 iulie 20x6:

15	60363	=	%	9.811
			1111/122/2511	7.500
			32572	2.311

- dobânda la 31 decembrie 20x6:

16	60363	=	%	9.904
			32571	7.500
			32572	2.405

- plata dobânzii și împrumutului pe 1 ianuarie 20x7:

17	%	=	1111/122/2511	257.500
	32571			7.500
	3251			250.000

8.2. Contabilitatea decontărilor privind operațiunile cu titluri

Contabilizarea operațiunilor de cumpărare și de vânzare a titlurilor, în cont propriu, în contul clientelei și al altor instituții, inclusiv mișcarea fondurilor legate de aceste operațiuni se realizează cu ajutorul conturilor din **grupa 33 „Conturi de decontare privind operațiunile cu titluri"**[248], care cuprinde conturile de decontări descrise, pe scurt, în figura nr. 8.2.

[248] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 104.

Scanned with OKEN Scanner

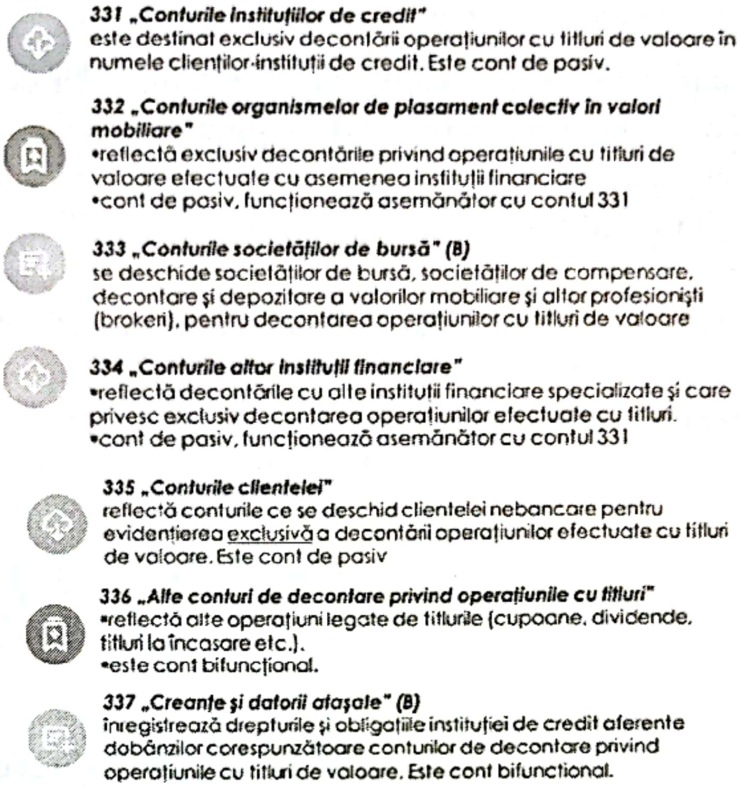

Figura nr. 8.2. *Conturile utilizate de instituțiile de credit pentru reflectarea contabilă a decontării operațiunilor cu titluri*

Funcțiunea unora dintre aceste conturi (în special, contul 333) a fost ilustrată în alte subcapitole. Pentru completare, sunt prezentate câteva operațiuni noi, în cele ce urmează:

- sumele reținute de la clienți pentru executarea ordinelor de cumpărare a titlurilor:

1	2511	=	335	9.500

- sumele de încasat de la societățile de bursă pentru vânzările de titluri în numele clientelei:

2	333	=	335	7.000

- sumele de plătit societăților de bursă pentru cumpărările de titluri în numele clientelei:

3	335	=	333	6.000

- sumele virate clienților pentru titlurile vândute la bursă:

4	335	=	2511	6.500

Scanned with OKEN Scanner

8.3. Contabilitatea decontărilor intrabancare

Decontările intrabancare realizează stingerea obligațiilor ce rezultă în urma operațiunilor comerciale sau necomerciale, desfășurate între clienții aceleiași bănci sau realizate de către subunitățile băncii în nume și în cont propriu[249]. Se mai numesc operațiuni între sedii (OIS) și se reflectă în contabilitatea ambelor părți. Decontările intersedii se derulează pe baza unor documente interne numite ordine între sedii. Acestea pot fi[250]: ordine de creditare, ce au la bază ordine de plată și ordine de debitare, care se bazează pe cecuri.

Evidența operațiunilor efectuate între sediu și subunitățile din țară ale aceleiași instituții de credit, cât și între subunități, se ține prin contul bifuncțional ***341 „Decontări intrabancare"***. Acesta este un cont de legătură, folosit de toate unitățile și subunitățile implicate, ce trebuie închis la sfârșitul perioadei (lunii). Eventualul sold existent reprezintă sumele aflate în tranzit între sedii și se închide în cel mai scurt timp.

Decontările OIS se desfășoară în două direcții[251]:

- în numele clienților cu conturi curente deschise la sedii secundare diferite;
- în nume propriu (transferuri de stocuri, de avansuri spre decontare, de solduri ale conturilor de venituri și cheltuieli, alimentări și retrageri de numerar etc.).

Exemple de operațiuni care ilustrează transferurile în nume propriu sunt reflectate în cele ce urmează:

- alimentarea casei cu numerarul ridicat de la o altă sucursală (în contabilitatea sucursalei „A"):

1	101	=	341	10.000

- alimentarea cu numerar a altei sucursale (în contabilitatea sucursalei „B"):

2	341	=	101	10.000

- transferul de stocuri către altă sucursală (în contabilitatea sucursalei „A"):

3	341	=	3621	15.000

- primirea de stocuri de la altă sucursală (în contabilitatea sucursalei „B"):

4	3621	=	341	15.000

[249] Dedu, V., Enciu, A., op. cit., p. 25.
[250] Popa, A.F. (coord.), op. cit., p. 21.
[251] Popa, A.F. (coord.), op. cit., p. 22.

Scanned with OKEN Scanner

- transferul soldurilor conturilor de cheltuieli (5a) și venituri (5b) de la agenție la sucursală (în contabilitatea agenției):

5a	341	=	6xx	150.000
5b	7xx	=	341	250.000

- transferul soldurilor conturilor de cheltuieli (6a) și venituri (6b) de la agenție la sucursală (în contabilitatea sucursalei):

6a	6xx	=	341	150.000
6b	341	=	7xx	250.000

Aplicație privind decontările intrabancare în numele clienților

Clientul sucursalei Iași a instituției de credit „A" emite un ordin de plată în valoare de 5.650 lei către un furnizor care este clientul sucursalei Brașov a aceleiași instituții de credit[252]. Reflectați operațiunile la cele 2 sucursale.

Rezolvare

- primirea ordinului de plată de la client, în contabilitatea sucursalei Iași și transferul către sucursala Brașov:

1	2511.plătitor	=	341	5.650

- executarea ordinului de plată de către sucursala Brașov:

2	341	=	2511.beneficiar	5.650

Aplicație privind decontările intra- și interbancare în numele clienților

Clientul X introduce un ordin de plată (OP) la sucursala I a instituția de credit „A" pentru achitarea unei datorii de 5.000 lei față de Y care are cont deschis la sucursala J a instituției de credit „B". Înregistrați operațiunile la ambele instituții de credit.

Rezolvare

La instituția de credit „A"

- sucursala I – emiterea ordinului de plată de către clientul X și transferul către centrală:

1	2511.X	=	341	5.000

[252] Dacă furnizorul ar avea deschis contul curent tot la sucursala din Iași, decontarea s-ar înregistra fără intervenția contului 341: 2511.plătitor = 2511.beneficiar.

Scanned with OKEN Scanner

- centrala – primirea ordinului și executarea sa:

2	341	=	1621	5.000
3	1621	=	122	5.000

La instituția de credit „B"

- centrala – primirea sumei de la instituția de credit „A" și transferul către sucursala J:

1	121	=	341	5.000

- sucursala J – transferul banilor în contul beneficiarului:

2	341	=	2511.Y	5.000

8.4. Contabilitatea operațiunilor cu debitorii și creditorii

Contabilitatea debitorilor și creditorilor asigură evidența creanțelor și datoriilor instituției de credit în relațiile sale cu diverși terți: angajații, bugetul asigurărilor sociale, bugetul statului și fondurile speciale, acționarii, alți debitori și creditori. Aceste operațiuni se înregistrează cu ajutorul conturilor din grupa **35 „Debitori și creditori"**.

8.4.1. Contabilitatea decontărilor cu angajații

Contabilitatea decontărilor cu personalul reflectă datoriile și creanțele legate de munca prestată a angajaților cu contract individual de muncă. Datoriile față de angajați se pot clasifica, în funcție de sursa sau scopul pentru care se plătesc, în[253]:

- datorii care se suportă din fondul de salarii;
- datorii care se suportă din fondul de participare la profit;
- datorii care se suportă din fondul asigurărilor sociale.

Ordinul BNR 27/2010 prevede că decontările cu angajații se reflectă prin contul ***351 „Beneficii ale angajaților"*** și se referă la:

a) contabilitatea beneficiilor pe termen scurt;
b) contabilitatea altor beneficii ale angajaților, ce include: contabilitatea beneficiilor post-angajare; contabilitatea altor beneficii pe termen lung ale angajaților și contabilitatea beneficiilor pentru terminarea contractului de muncă.

[253] Jalbă, L., op. cit., p. 158.

Scanned with OKEN Scanner

a) *Contabilitatea beneficiilor pe termen scurt ale angajaților* cuprinde indemnizații și salarii, concediul anual și concediul medical plătit, participarea la profit, precum și beneficiile nemonetare. Acestea sunt reflectate prin conturile sintetice de gradul II ilustrate în figura nr. 8.3.

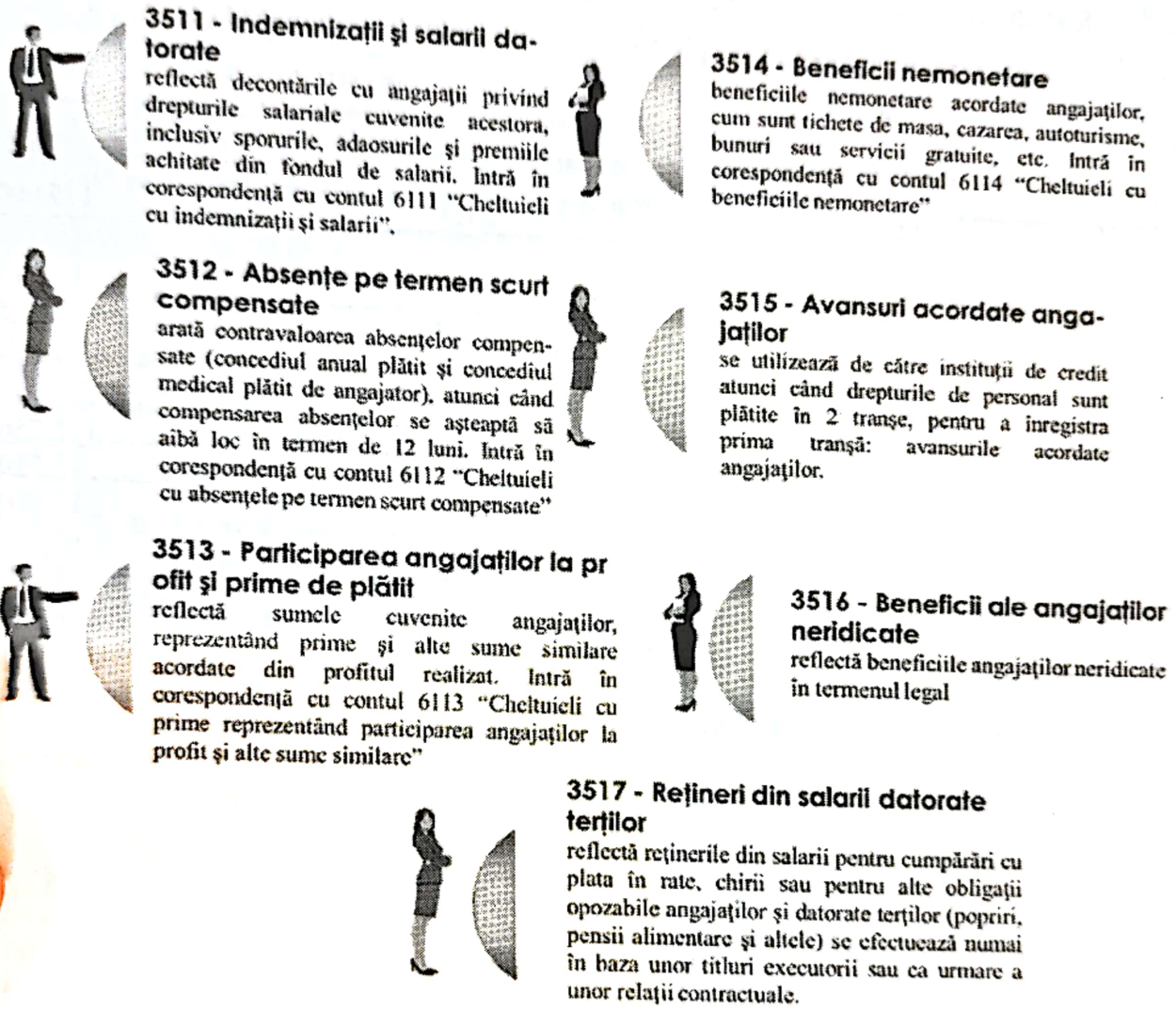

Figura nr. 8.3. *Contabilitatea beneficiilor pe termen scurt ale angajaților*

Aplicații privind decontările cu angajații

1. O instituție de credit înregistrează avansuri acordate personalului în valoare de 35.000 lei, pe data de 23 decembrie N. Pe 31 decembrie, se înregistrează fondul brut de salarii de 175.000 lei. Contribuțiile angajaților (la asigurări sociale – CAS – 25%, la asigurări sociale de sănătate – CASS – 10%) sunt reținute din salarii, impozitul fiind de 10.000 lei, chirii datorate terților 5.000 lei și debitele către instituția de credit 1.500 lei. Angajatorul înregistrează contribuția asiguratorie

pentru muncă – CAM de 2,25%. Pe 15 ianuarie N+1, se plătește lichidarea, iar pe 25 ianuarie toate contribuțiile și impozitul. Să se înregistreze toate operațiunile din perioada 23 decembrie N – 25 ianuarie N+1.

Rezolvare

- acordare avans la salarii pe 23 decembrie N:

1	3515	=	2511	35.000

- fondul brut de salarii la 31 decembrie N:

2	6111	=	3511	175.000

- înregistrarea CAM la 31 decembrie N:

3	6127	=	35261	3.937,5

- reținere din salarii la 31 decembrie N:

4	3511	=	%	112.750
			35212	43.750
			35213	17.500
			3533	10.000
			3517	5.000
			35192	1.500
			3515	35.000

- plata lichidării pe 15 ianuarie N+1:

5	3511	=	2511	62.250

- plata contribuțiilor pe 25 ianuarie N+1:

6	%	=	1111	75.187,5
	35212			43.750
	35213			17.500
	3533			10.000
	35261			3.937,5

- plata chiriilor datorate terților:

7	3517	=	2511/101/1111/122	5.000

2. Instituția de credit acordă prime pentru participarea salariaților la profit în valoare de 30.000 lei pentru care se constituie la sfârșitul exercițiului N provizionul aferent. În exercițiul N+1, se înregistrează obligația de plată a primelor din care se rețin contribuțiile și impozitul, plătindu-se sumele nete. Să se înregistreze operațiunile pentru perioada N – N+1.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

Exercițiul N

- constituire provizion:

1	66522	=	5522	30.000

Exercițiul N+1

- înregistrarea primelor:

2	6113	=	3513	30.000

- reținerea din prime a contribuțiilor:

3	3513	=	%	12.450
			35212	7.500
			35213	3.000
			3533	1.950

- achitarea primelor nete:

4	3513	=	2511	17.550

- utilizarea provizionului:

5	5522	=	76522	30.000

b) *Beneficiile post-angajare, alte beneficii pe termen lung acordate angajaților,* precum și cele acordate *la terminarea contractului de muncă* se înregistrează în contabilitate pe conturile de gradul III ale contului *3518 „Alte beneficii ale angajaților"*:

- contul 35181 „Beneficii postangajare", pentru beneficiile sub forma pensiilor, asigurărilor de viață, asistenței medicale etc. Intră în corespondență cu contul 61161 „Cheltuieli cu beneficiile postangajare";
- contul 35182 „Alte beneficii pe termen lung ale angajaților", pentru indemnizațiile pentru incapacitate de muncă de lungă durată, participarea la profit, prime și compensații amânate care nu sunt plătite integral în curs de 12 luni etc. Intră în corespondență cu contul 61162 „Cheltuieli cu alte beneficii pe termen lung ale angajaților";
- contul 35183 „Beneficii pentru terminarea contractului de muncă". Intră în corespondență cu contul 61163 „Cheltuieli cu beneficiile pentru terminarea contractului de muncă".

În virtutea principiului prudenței, în prealabil, în toate aceste cazuri se înregistrează anterior raportării datoriilor, provizioane în cadrul contului sintetic de gradul I ***522 „Provizioane pentru beneficiile angajaților"***, pe conturile de gradul

Scanned with OKEN Scanner

II: *5523 „Provizioane pentru pensii și alte obligații similare", 5525 „Provizioane pentru alte beneficii postangajare", 5526 „Provizioane pentru alte beneficii pe termen lung ale angajaților"* și *5527 „Provizioane pentru beneficii ale angajaților la terminarea contractului de muncă"*.

Beneficiile datorate și neachitate angajaților (concediile de odihnă și alte drepturi) și eventualele sume de încasat de la aceștia, aferente exercițiului în curs, se înregistrează pe contul *3519 „Alte datorii și creanțe în legătură cu angajații"*. Debitele provenite din avansuri nedecontate, din distribuiri de uniforme și echipament de lucru, precum și debitele provenite din pagube materiale, amenzile și penalitățile pretinse, stabilite în baza unor hotărâri ale instanțelor judecătorești definitive, și alte creanțe față de angajații instituției de credit se înregistrează ca alte creanțe în legătură cu angajații[254].

Beneficiile de tipul acțiunilor proprii ale instituției de credit (sau alte instrumente de capitaluri proprii), acordate angajaților săi sunt înregistrate în contul *6115 „Cheltuieli cu beneficiile angajaților sub forma plaților pe bază de acțiuni"* în contrapartida contului ***525 „Beneficii acordate angajaților sub forma instrumentelor de capitaluri proprii"***.

8.4.2. Contabilitatea decontărilor privind asigurările sociale

Contabilitatea decontărilor privind asigurările sociale cuprinde obligațiile pentru contribuția angajatorului și angajaților la asigurări sociale, contribuția de asigurări sociale de sănătate și contribuția pentru șomaj și se ține cu ajutorul contului sintetic de gradul I ***352 „Asigurări sociale, protecția socială și conturi asimilate"***. Acesta se dezvoltă pe mai multe conturi sintetice de gradul II: *3521 „Asigurări sociale"*, *3522 „Ajutor de șomaj"* și *3526 „Alte datorii și creanțe sociale"* prin care se înregistrează datoriile de achitat sau creanțele de încasat în contul asigurărilor sociale aferente exercițiului în curs, precum și plata acestora. În funcție de prevederile legale în vigoare la un moment dat, aceste conturi pot fi sau nu operaționale. În acest moment, nu se mai calculează ajutorul de șomaj, iar angajatorul nu mai datorează contribuție la asigurări sociale decât pentru condiții speciale sau deosebite de muncă.

Contribuțiilor angajatorului nu reprezintă doar datorii, ci și cheltuieli înregistrate pe contul ***612 „Cheltuieli privind asigurările și protecția socială"*** care, la ora actuală, reflectă, în principal, contribuția asiguratorie pentru muncă.

Funcțiunea acestor conturi a fost ilustrată în subcapitolul precedent.

---

[254] Toma, C., op. cit., p. 166.

Scanned with OKEN Scanner

8.4.3. Contabilitatea decontărilor cu bugetul statului și fondurile speciale

Se includ aici impozitul pe profit, taxa pe valoarea adăugată, impozitul pe veniturile de natura salariilor, subvențiile guvernamentale de primit și alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate, precum și datoriile către fondurile speciale, așa cum rezultă din figura nr. 8.4.

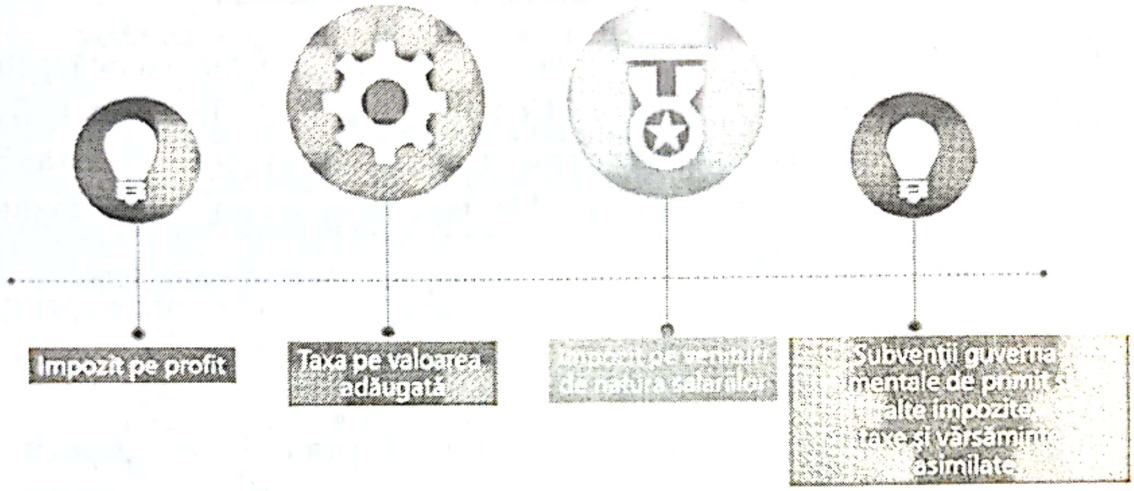

Figura nr. 8.4. *Contabilitatea decontărilor cu bugetul statului și fondurile speciale*

Pentru acestea se pune în funcțiune contul sintetic de gradul I ***353 „Bugetul statului, fonduri special și conturi asimilate***". Acesta se dezvoltă pe mai multe conturi sintetice de gradul II:

- *3531 „Impozitul pe profit"*, determinat conform prevederilor Codului fiscal (și numit impozit pe profit curent). Se obține din aplicarea cotei de impozit de 16% la profitul fiscal, care diferă de cel contabil pentru că nu reflectă doar diferența dintre veniturile și cheltuielile contabile, ci are în vedere și elemente asimilate fiscal veniturilor, elemente asimilate fiscal cheltuielilor, cheltuieli nedeductibile, venituri neimpozabile și pierderea fiscală reportată[255]. În cazul Băncii Naționale, potrivit legii, din profitul realizat se datorează la bugetul de stat o cotă de 16%. Intră în corespondență cu contul de cheltuieli ***691 „Cheltuieli cu impozitul pe profit curent"***. Pentru evidența impozitului pe profit amânat, determinat în conformitate cu prevederile IAS 12 „Impozitul pe profit", se utilizează contul sintetic de gradul III corespunzător.

[255] Istrate, C., *Calcule, înregistrări și interpretări contabile în fiscalitatea întreprinderii*, Editura ProUnivesitaria, București, 2022, p. 215.

Scanned with OKEN Scanner

Funcțiunea contului este ilustrată pe scurt în exemplele ce urmează:

- impozitul pe profitul curent datorat:

1	691	=	35311	20.000

- virarea la buget a impozitului:

2	35311	=	1111	20.000

- *3532 „Taxa pe valoare adăugată”*, determinată și înregistrată potrivit legislației fiscale în vigoare. Conform art. 292 din Codul fiscal, următoarele servicii de natură financiar-bancară sunt scutite de taxă[256]:
  1) acordarea și negocierea de credite, precum și administrarea creditelor de către persoana care le acordă;
  2) negocierea garanțiilor de credit ori a altor garanții sau orice operațiuni cu astfel de garanții, precum și administrarea garanțiilor de credit de către persoana care acordă creditul;
  3) tranzacții, inclusiv negocierea, privind conturile de depozit sau conturile curente, plăți, viramente, creanțe, cecuri și alte instrumente negociabile, exceptând recuperarea creanțelor;
  4) tranzacții, inclusiv negocierea, privind valuta, bancnotele și monedele utilizate ca mijloc legal de plată, cu excepția obiectelor de colecție, și anume monede de aur, argint sau din alt metal ori bancnote care nu sunt utilizate în mod normal ca mijloc legal de plată sau monede de interes numismatic[257];
  5) tranzacții, inclusiv negocierea, dar exceptând administrarea sau păstrarea în siguranță, cu acțiuni, părți sociale în societăți comerciale sau asociații, obligațiuni garantate și alte instrumente financiare, cu excepția documentelor care stabilesc drepturi asupra bunurilor[258];
  6) administrarea de fonduri speciale de investiții.

Excepția referitoare la neaplicarea scutirii de TVA pentru recuperarea de creanțe se aplică în funcție de natura operațiunii, indiferent de terminologia utilizată, respectiv recuperare de creanțe sau *factoring*. Dacă scopul operațiunii nu

---

256 ***, *Legea 227/2015 privind Codul fiscal*, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 688/2015, cu modificările și completările ulterioare, art. 292.

257 În sfera operațiunilor scutite nu se cuprind operațiuni precum: furnizarea de informații financiare cu caracter general, analize privind evoluția cursului valutar sau a ratei dobânzii, vânzarea ori închirierea dispozitivelor pentru numărarea sau sortarea banilor, serviciile externalizate privind transportul de numerar.

258 În sfera operațiunilor scutite nu se cuprind operațiuni precum: depozitarea activelor fondurilor speciale de investiții, administrarea și depozitarea titlurilor de valoare.

Scanned with OKEN Scanner

este recuperarea de creanțe, ci acordarea unui credit, pentru societatea care preia creanțele aferente unui credit acordat asumându-și poziția creditorului, operațiunea este scutită de taxa pe valoarea adăugată.

Conform aceleași surse legislative, operațiunile cu creanțe se clasifică, în funcție de contractul încheiat între părți, în:

a) operațiuni prin care persoana care deține creanțele angajează o persoană în vederea recuperării acestora, care nu presupun cesiunea creanțelor; persoana care este angajată în scopul recuperării creanțelor realizează o prestare de servicii de recuperare de creanțe în beneficiul persoanei care deține creanțele, taxabilă conform prevederilor din Codul fiscal;
b) operațiuni care presupun cesiunea creanțelor. În această situație se disting operațiuni prin care:
   i) cesionarul cumpără creanțele, fără ca operațiunea să aibă drept scop recuperarea creanței. Dacă prețul de vânzare al creanței este mai mare decât valoarea nominală a acesteia, cedentul realizează o operațiune scutită de TVA, iar cesionarul nu realizează o operațiune în sfera de aplicare a TVA; dacă prețul de vânzare al creanței este mai mic sau egal cu valoarea nominală a creanței, nici cedentul, nici cesionarul nu realizează operațiuni în sfera de aplicare a TVA;
   ii) cesionarul cumpără creanțele, asumându-și sau nu riscul neîncasării acestora, percepând un comision de recuperare a creanțelor de la cedent. Se consideră că cesionarul realizează o prestare de servicii de recuperare de creanțe în beneficiul cedentului, taxabilă, întrucât percepe de la cedent un comision pentru această operațiune. Însă, cesiunea creanței de către cedent nu reprezintă o operațiune în sfera de aplicare a TVA;
   iii) cesionarul cumpără creanțele, asumându-și riscul neîncasării acestora, la un preț inferior valorii nominale a creanțelor, fără să perceapă un comision de recuperare a creanțelor de la cedent. În acest caz, se consideră că cesiunea creanței de către cedent reprezintă o operațiune scutită de TVA; cesionarul nu efectuează o prestare de servicii de recuperare de creanțe în beneficiul cedentului, respectiv nu realizează o operațiune în sfera de aplicare a TVA, întrucât nu percepe un comision pentru această operațiune.

Pentru celelalte activități de livrare de bunuri sau prestări de servicii, care nu se încadrează în specificul bancar, se calculează TVA colectată, neexigibilă sau deductibilă, după caz. Rezultatul decontului de TVA este înregistrat pe baza conturilor din figura nr. 8.5.

Scanned with OKEN Scanner

Funcțiunea conturilor de TVA este redată prin exemplele ce urmează:

- regularizare TVA când TVA colectată este mai mare decât TVA deductibilă:

1	35327	=	%	30.000
			35326	28.000
			35323	2.000

- virarea TVA de plată la buget:

2	35323	=	1111	2.000

- regularizarea TVA când TVA deductibilă este mai mare decât TVA colectată:

3	%	=	35326	30.000
	35327			22.000
	35324			8.000

- compensarea cu TVA de plată dintr-o perioadă anterioară (3.000) și restituirea de la buget a sumei de 5.000 lei:

4	%	=	35324	8.000
	35323			3.000
	1111			5.000

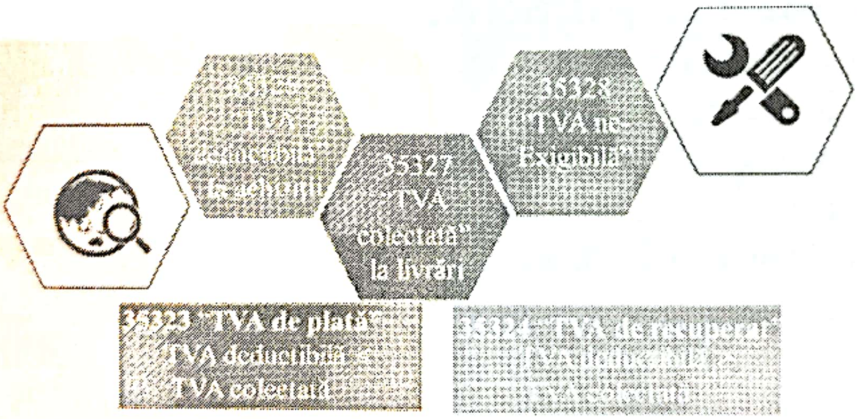

Figura nr. 8.5. *Reflectarea contabilă a taxei pe valoare adăugată la instituțiile de credit*

- *3533 „Impozitul pe veniturile de natura salariilor"*, calculat potrivit legii, aplicând cota de 10% la baza de calcul. Aceasta este formată din[259] venitul brut lunar din care se scad contribuțiile sociale, deducerile personale și alte sume reprezentând: cotizația sindicală; contribuția la fondul de pensii facultative (maxim 400€ pe an); contribuțiile pentru asigurări medicale voluntare suportate de angajați (maxim 400€);

[259] Istrate, C., op. cit., p. 310.

Scanned with OKEN Scanner

- *3534 „Subvenții guvernamentale de primit"* reflectă decalajul de timp dintre aprobarea subvențiilor și virarea sumelor către beneficiari, fiind folosit atât în cazul subvențiilor privind activele, cât și al celor privind veniturile (înregistrate ulterior pe contul de pasiv *3791 „Subvenții guvernamentale"*. Subvențiile primite pentru care nu există nicio bază pentru alocarea acesteia în alte perioade se înregistrează în contul *7493 „Venituri din subvenții privind veniturile"*;
- *3536 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate"* decontările cu bugetul statului sau cu bugetele locale privind impozitele, taxele și vărsămintele asimilate, cum sunt: accizele, impozitul pe dividende, impozitul pe clădiri și impozitul pe terenuri, taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat, precum și alte impozite și taxe; intră în corespondență cu contul ***621 „Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate"*** care arată cheltuielile cu impozite (altele decât impozitul pe profit), taxe și vărsăminte asimilate datorate bugetului statului sau altor organisme publice. Reflectarea în contabilitate a accizelor și fondurilor speciale incluse în prețuri sau tarife se face pe seama conturilor corespunzătoare de datorii, fără a tranzita prin conturile de venituri și cheltuieli.
- *3538 „Fonduri speciale – taxe și vărsăminte asimilate"* reflectă datoriile și vărsămintele efectuate către alte organisme publice, potrivit legii (contribuția instituției de credit pentru constituirea fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, fondului de despăgubire a creditorilor prejudiciați etc.);
- *3539 „Alte datorii și creanțe cu bugetul statului"*, folosit în cazul despăgubirilor, amenzilor și penalităților datorate bugetului, precum și în cel al vărsămintelor efectuate în plus.

Funcțiunea acestor conturi este ilustrată, pe scurt, prin următoarele exemple de operațiuni:

- impozitele pe clădiri și terenuri datorate de instituția de credit:

1	621	=	%	1.500
			3536.1	1.000
			3536.2	500

- penalități datorate bugetului de stat pentru plata întârziată a impozitelor:

2	6491	=	35391	100

- plata datoriilor:

3	%	=	1111	1.600
	3536.1			1.000
	3536.2			500
	35391			100

Sumele reprezentând dividende de plătit acționarilor instituției de credit sunt evidențiate pe seama rezultatului reportat urmând ca, după aprobarea de către adunarea generală a acționarilor a acestei destinații, să fie reflectate în contul de pasiv ***354 „Dividende de plată"***. Dividendele se plătesc după reținerea impozitului datorat[260].

Funcțiunea contului este ilustrată în cele ce urmează:

- aprobarea dividendelor de către AGA:

1	5811	=	354	10.000

- reținerea impozitului pe dividende:

2	354	=	3536.3	800

- plata dividendelor nete:

3	354	=	2511/101/1111/121/122	9.200

- virarea impozitului la bugetul de stat:

4	3536.3	=	1111	800

8.4.4. Contabilitatea debitorilor și creditorilor diverși

Contabilitatea creanțelor față de clienți (debitori) și datoriilor față de furnizori (creditori), precum și a celorlalte creanțe și datorii se ține pe categorii, în funcție de statutul juridic: persoană fizică sau juridică, iar în evidența analitică, pe considerente geografice: creditori/debitori interni și externi, și pe termene de plată, respectiv de încasare. Debitele aferente depozitelor de garanții vărsate, avansurilor spre decontare, precum și alte sume datorate instituției de credit de debitori diverși se înregistrează în contul ***355 „Debitori diverși"***. Acesta se dezvoltă pe mai multe conturi sintetice de gradul II, conform figurii nr. 8.6.

[260] Pentru dividendele distribuite de la 1 ianuarie 2023, cota de impozitare pentru toți beneficiarii este de 8%.

Scanned with OKEN Scanner

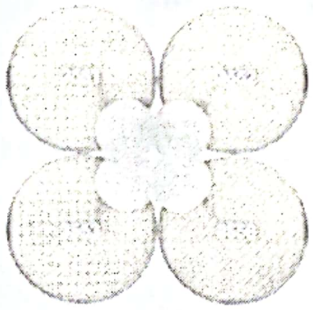

Pentru eventuale dobânzi de încasat există contul ***3557 Creanțe atașate și sume de amortizat***.

☑ ***1. Depozite de garanții vărsate*** - pentru operațiuni în cont propriu sau în contul clienților în cadrul operațiunilor cu derivate și depozite de garanții și cauțiuni constituite potrivit convențiilor încheiate (pentru energie electrică, apă, canal etc.)

🕒 ***2. Debitori din avansuri spre decontare*** – pentru avansurile spre decontare, în numerar, acordate angajaților de către instituția de credit

⚙ ***3. Creanțe reprezentând dividende repartizate în cursul exercițiului financiar***- dividende repartizate în cursul exercițiului financiar, și care urmează să se regularizeze după aprobarea situațiilor financiare anuale

ⓘ ***4. Alți debitori diverși*** - creanțe aferente bunurilor livrate sau serviciilor prestate inclusiv din nerespectarea clauzelor contractuale (despăgubiri, penalități, etc.); valoarea bunurilor constatate lipsă sau deteriorate, imputate; etc.

Figura nr. 8.6. *Reflectarea contabilă a creanțelor față de debitorii diverși la instituțiile de credit*

Sumele datorate terților de către instituția de credit pentru furnizări de materiale, prestări de servicii și executări de lucrări, depozite de garanții pentru leasing și alte depozite de garanții primite, precum și alte sume datorate terților, se înregistrează în contul ***356 „Creditori diverși"***. Acesta se dezvoltă pe mai multe conturi sintetice de gradul II, redate în figura nr. 8.7.

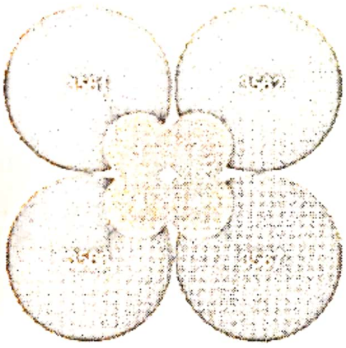

☑ ***1. Depozite de garanții pentru leasing*** - pentru depozite de garanții primite în cadrul operațiunilor de leasing

🕒 ***2. Alte depozite de garanții primite*** - pentru depozite de garanții primite de la terți pentru operațiuni realizate în numele acestora cu instrumente derivate

⚙ ***3. Alți creditori diverși***- datorii aferente bunurilor achiziționate sau serviciilor prestate, inclusiv cele provenite din nerespectarea clauzelor contractuale (despăgubiri, penalități, etc.); sume încasate și necuvenite

ⓘ ***4. Datorii atașate și sume de amortizat*** - pentru datorii din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, și sume de amortizat, aferente creditorilor diverși

Figura nr. 8.7. *Reflectarea contabilă a datoriilor față de creditorii diverși la instituțiile de credit*

Aplicații privind decontările cu debitorii și creditorii diverși

1. Se depune la furnizorul de energie electrică o garanție de 5.000 lei. Factura de energie pentru luna curentă este de 8.000 lei, TVA 19%. Instituția de credit achită doar suma de 4.520 lei. Să se înregistreze operațiunile legate de garanție și de factura de energie.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

- depunerea garanției:

1	35516	=	1111	5.000

- factura de energie:

2	%	=	3566	9.520
	6342			8.000
	35326			1.520

- plata facturii și reținerea garanției:

3	3566	=	%	9.520
			1111	4.520
			35516	5.000

2. Se acordă unui angajat un avans spre decontare în numerar în vederea achiziției de materiale consumabile, în valoare de 500 lei. Se justifică pe bază de factură și chitanță suma de 476 lei. Diferența se restituie la casierie. Înregistrați toate operațiunile legate de avans.

Rezolvare

- acordarea avansului:

1	3552	=	101	500

- factura de achiziție:

2	%	=	3566	476
	3622			400
	35326			76

- chitanța pentru plata materialelor:

3	3566	=	3552	476

- restituirea avansului nejustificat la casierie:

4	101	=	3552	24

Conform Codului Comercial, persoanele fizice și juridice care au calitatea de comerciant au dreptul să se asocieze și să desfășoare activități în comun, sub forma unor *asociații în participație* (fără personalitate juridică). Fiecare participant la contractul de asociere contribuie cu active și personal la realizarea obiectivelor

Scanned with OKEN Scanner

asociației, iar distribuirea rezultatelor obținute se face proporțional cu cota de participație a fiecăruia[261].

Contabilitatea asociației se organizează de către unul din asociați, fie integrat în contabilitatea proprie (cu analitice pentru operațiunile asociației), fie distinct (prin transmiterea către toți asociații a cotei din venituri și cheltuieli care le revine). Asociații preiau în contabilitatea proprie partea de cheltuieli și veniturile primită prin decont. În acest sens, se utilizează contul ***357 „Decontări din operațiuni în asocieri în participație"***, care reflectă valoarea creanțelor și datoriilor rezultate din activități derulate de instituția de credit în calitate de asociat al unei asocieri în participație. Contul se dezvoltă pe conturile sintetice de gradul II: *3571 „Creanțe din operațiuni în asocieri în participație"* și *3572 „Datorii din operațiuni în asocieri în participație"*.

8.5. Reflectarea în contabilitate a stocurilor și activelor asimilate

Stocurile instituțiilor de credit iau forma activelor deținute în vederea vânzării, cum sunt valorile din aur, metale și pietre prețioase, a materialelor și a altor consumabile deținute pentru necesități interne și a activelor imobilizate clasificate drept deținute în vederea vânzării. Bunurile de natura stocurilor și a activelor asimilate, aflate în custodie, în prelucrare sau consignație la terți se înregistrează în conturi analitice distincte. Instituțiile de credit țin contabilitatea stocurilor cantitativ și valoric, prin folosirea *inventarului permanent*[262], prin care reflectă în contabilitate toate operațiunile de intrare și ieșire, ceea ce permite stabilirea și cunoașterea în orice moment a stocurilor, atât cantitativ cât și valoric.

Contabilitatea stocurilor se ține cu ajutorul conturilor din **grupa 36 Conturi de stocuri și asimilate**. Aceasta conține 3 conturi sintetice de gradul I, unele dezvoltându-se pe conturi de gradul II, conform figurii nr. 8.8.

---

[261] Toma, C., op. cit., p. 217.

[262] Instituțiile de credit nu aplică, conform Ordinului BNR nr. 27/2010, inventarul intermitent. În plus, conform IAS 2 „Stocuri", nu pot folosi la scoaterea din evidență a stocurilor fungibile metoda LIFO, ci doar FIFO și CMP.

Scanned with OKEN Scanner

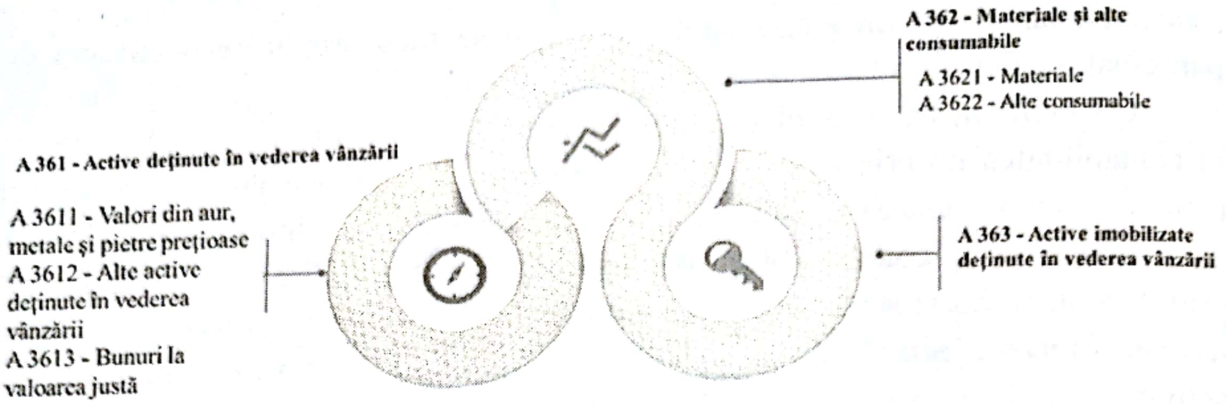

Figura nr. 8.8. *Conturi de stocuri la instituțiile de credit*

Alte active deținute în vederea vânzării sunt bunurile mobile și imobile dobândite ca urmare a executării silite a creanțelor, a dării în plată[263] sau rezilierii contractelor de leasing financiar, precum și alte bunuri destinate vânzării, inclusiv cele aflate la terți sau în curs de aprovizionare. Se includ aici și bancnotele și monedele românești și străine, care nu îndeplinesc condițiile pentru a fi înregistrate în contul 101 „Casa". Principalele operațiuni în care este implicat contul 3612 sunt redate în figura nr. 8.9.

Câștigurile sau pierderile nete rezultate în urma derecunoașterii creditelor/creanțelor (executate silit sau date în plată) se înregistrează în contul *767* ***„Venituri din recuperări de creanțe"*** sau *668* ***„Pierderi din creanțe neacoperite cu ajustări pentru pierderi așteptate"***, după caz.

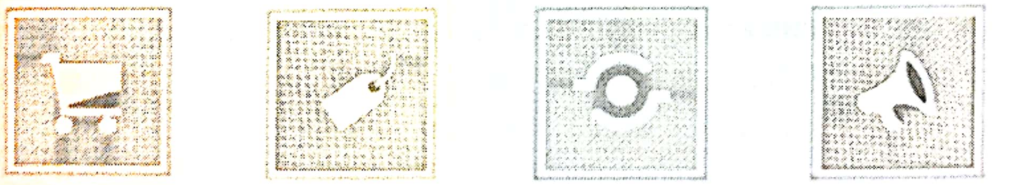

Câștig	Pierdere	Vânzare	Descărcare din gestiune
3612=%	% = %	3556 = 7495	6497 = 3612
767	3612 767		
(3566)	668 18/28/38/48		

Figura nr. 8.9. *Operațiuni cu contul 3612 „Alte active deținute în vederea vânzării"*

[263] Darea în plată, astfel cum este reglementată de *Legea 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite*, constituie acțiunea prin care se efectuează transferul dreptului de proprietate asupra imobilului ipotecat, de la consumator către creditor, în vederea stingerii datoriei izvorând din contractul de credit ipotecar.

Scanned with OKEN Scanner

Bunurile destinate vânzării, deținute de instituția de credit în calitate de *broker-trader* sunt evidențiate în contul *3613 „Bunuri la valoarea justă"*. Diferențele din evaluarea acestora sunt înregistrate în contul *6312 „Pierderi din reevaluarea și cesiunea bunurilor evaluate la valoarea justă"* sau *742 „Câștiguri din reevaluarea și cesiunea bunurilor evaluate la valoarea justă"*, după caz.

Materialele consumabile se înregistrează prin contul ***362 „Materiale și alte consumabile"*** care reflectă stocurile de materiale și alte consumabile ce urmează a fi utilizate de către instituția de credit în activitatea proprie, precum și bonurile valorice, timbrele fiscale și poștale, tichetele și bilete de călătorie, biletele de tratament și odihnă etc.

O entitate trebuie să clasifice un *activ imobilizat (sau grup destinat cedării) drept deținut în vederea vânzării* dacă valoarea sa contabilă va fi recuperată în principal printr-o tranzacție de vânzare și nu prin utilizarea sa continuă[264]. În acest caz, activul (sau grupul destinat cedării) trebuie să fie disponibil pentru vânzare imediată așa cum se prezintă la momentul respectiv, făcând obiectul doar a termenilor uzuali în cazul vânzărilor de astfel de active (sau grupuri destinate cedării), iar vânzarea lui trebuie să aibă o probabilitate ridicată. În acest sens, se utilizează contul ***363 „Active imobilizate deținute în vederea vânzării"***. Atunci când există o modificare a utilizării unei imobilizări corporale, în sensul că aceasta este deținută în vederea vânzării, la momentul luării deciziei privind modificarea destinației, în contabilitate se înregistrează transferul activului din categoria imobilizări corporale în cea de stocuri, respectiv în contul 363. În cazul activelor care inițial erau destinate vânzării (inclusiv cele care au intrat în posesia instituției de credit urmare a executării silite a creanțelor, a dării în plată sau rezilierii contractelor de leasing financiar) și care ulterior își schimbă destinația, încadrându-se în categoria imobilizărilor, în contabilitate se înregistrează un transfer de la stocuri în conturile de imobilizări[265].

Reducerea valorii contabile a stocurilor față de nivelul costului, la valoarea realizabilă netă, presupune constituirea de *ajustări pentru depreciere* care se înregistrează cu ajutorul contului ***393 „Ajustări pentru deprecierea stocurilor și activelor asimilate"*** în contrapartidă cu contul *6633 „Cheltuieli cu ajustări pentru*

---

[264] IASB, *IFRS 5 „Active imobilizate deținute în vederea vânzării și activități întrerupte"*, disponibil la http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02008R1126-20140101&from= RO, accesat la data de 15.10.2022.

[265] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 125.

Scanned with OKEN Scanner

deprecierea stocurilor și a activelor asimilate". Orice reducere a valorii contabile a stocurilor ca urmare a creșterii valorii realizabile nete se va înregistra ca reluare a ajustării pentru depreciere constituite anterior prin contul *7633 „Venituri din ajustări pentru deprecierea stocurilor și a activelor asimilate"*.

Câteva exemple de operațiuni cu stocuri la instituțiile de credit sunt redate în cele ce urmează:

- achiziția de valori din aur, metale și pietre prețioase:

1	3611	=	%	10.000
			101/2511	7.500
			1111	1.500
			3566	1.000

- primirea de valori din aur, metale și pietre prețioase cu titlu gratuit sau constarea plus la inventar:

2	3611	=	74997	2.500

- vânzarea valorilor din aur, metale și pietre prețioase:

3	%	=	74997	14.500
	101/2511			8.500
	1111			3.500
	3566			2.500

- scoaterea din evidență a valorilor din aur, metale și pietre prețioase vândute:

4	6497	=	3611	12.500

- achiziția de materiale consumabile:

5	3622	=	3566	2.500

- darea în consum a materialelor consumabile:

6	632	=	3622	2.500

- preluarea de bunuri prin executare silită:

7	3612	=	767	22.500

- vânzarea bunurilor preluate prin executare silită:

8	3556	=	7495	22.500

- scoaterea din evidență a bunurilor preluate prin executare silită, vândute:

9	6497	=	3612	22.500

Scanned with OKEN Scanner

8.6. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de regularizare

Operațiunile de regularizare se reflectă în contabilitatea instituțiilor de credit prin conturile din **grupa 37 „Conturi de regularizare"**. Aceasta se dezvoltă pe mai multe conturi sintetice de gradul I, detaliate în cele ce urmează.

I. *371 „Valori primite la încasare"*

Valorile primite la încasare reprezintă *cecurile și alte valori primite* la încasare. Se reflectă prin contul de activ ***371 „Valori primite la încasare"*** care se debitează cu cecurile primite la încasat, plătite imediat sau după încasarea acestora și se creditează cu cecurile încasate sau cu cecurile refuzate la prezentare.

Exemple de operațiuni care ilustrează funcțiunea contului 371 sunt prezentate pe scurt:

- cecuri plătite beneficiarilor, clienților ai instituției de credit, prin virament sau în numerar:

1	371	=	2511/101	6.500

- cecuri încasate de la emitent (client al instituției de credit sau al altor instituții de credit):

2	2511/1111/121/122	=	371	3.500

- cecuri refuzate la încasare, în curs de recuperare:

3	1611	=	371	1.000

II. *372 „Conturi de ajustare"*

Contul bifuncțional 372 se dezvoltă pe mai multe conturi sintetice de gradul II, conform figurii nr. 8.10.

3721 – Poziție de schimb

reprezintă soldul activului net într-o anumită valută, iar acesta este expresia riscului de schimb aferent elementelor în valută din bilanț. Se creditează cu sumele în valută intrate în entitate și se debitează cu sumele în valută ieșite.

3722 – Contravalorarea poziției de schimb

funcționează în paralel cu 3721, reflectând în lei sumele în valută intrate sau ieșite. Funcționează invers decât 3721.

3723 - Conturi de ajustare valută

arată contrapartida rezultatului provenind din evaluarea angajamentelor privind operațiunile de schimb la vedere (contul 931 "Operațiuni de schimb la vedere").

3729 - Conturi de ajustare privind alte elemente din afara bilanțului

arată contrapartida rezultatului provenit din evaluarea operațiunilor privind angajamentele cu titluri (grupa 92 "Angajamente privind titlurile și alte active financiare").

Figura nr. 8.10. *Conturile de ajustare la instituțiile de credit*

Scanned with OKEN Scanner

Aceste conturi sunt legate, în principal, de operațiunile în valută ale instituției de credit. Ordinul BNR nr. 27/2010 prevede că aceste operațiuni sunt de două tipuri: cele care nu generează risc de schimb (deci, care nu modifică nivelul poziției de schimb) și cele care generează risc de schimb valutar. Pentru acestea din urmă se folosesc conturile 3721 și 3722.

Pozițiile de schimb, lungi sau scurte, sunt generate de:

a) elementele de activ și de datorii exprimate în valută, inclusiv dobânzile calculate, de primit sau de plătit, scadente sau nescadente; și

b) operațiunile de schimb la vedere.

Funcțiunea conturilor *3721 „Poziție de schimb"* și *3722 „Contravaloarea poziției de schimb"* este prezentată în figura nr. 8.10[266]. Acestea sunt conturi de legătură între contabilitatea în valută și contabilitatea în monedă națională, utilizate pentru restabilirea echilibrului dintre active, datorii și capitaluri proprii, prin înregistrarea în contul de rezultate sau în conturile de capitaluri proprii a câștigurilor și/sau pierderilor aferente evaluării operațiunilor în valută.

Dacă tranzacția valutară nu precizează un anumit curs de schimb la care trebuie să aibă loc, se utilizează cursul comunicat de Banca Națională a României, din ultima zi bancară anterioară tranzacției. Cu o frecvență cel puțin lunară, elementele în valută, bilanțiere și extrabilanțiere, trebuie evaluate, în funcție de natura acestora, la cursul comunicat de BNR pentru ultima zi bancară a lunii. Este posibilă și evaluarea periodică în cursul lunii a elementelor în valută, caz în care se utilizează cursul de schimb al pieței valutare, comunicat de BNR, fie din ziua efectuării evaluării, fie din ultima zi bancară anterioară datei de evaluare.

Diferențele dintre sumele rezultate din evaluarea periodică a conturilor *3721 „Poziție de schimb"* și sumele înscrise în conturile corespunzătoare *3722 „Contravaloarea poziției de schimb"* se înregistrează astfel[267]:

a) diferențele aferente elementelor nemonetare, exprimate în valută, evidențiate la cost (titlurile de participare deținute în filiale, entități asociate și entități controlate în comun, evaluate la cost) sunt înregistrate

---

[266] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS*, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art.180. Există un cont numit „Poziție de schimb" și în afara bilanțului, care este expresia riscului de schimb aferent operațiunilor de schimb la vedere, nedecontate încă, pentru care se aplică înregistrarea la data decontării.

[267] ***, *Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS, aplicabile instituțiilor de credit*, M.O. nr. 890/2010, cu modificările și completările ulterioare, Anexa 1, art. 183.

Scanned with OKEN Scanner

în conturi analitice distincte, deschise în cadrul conturilor în care sunt evidențiate respectivele elemente în valută;

b) diferențele aferente elementelor nemonetare, exprimate în valută, înregistrate la valoarea justă și pentru care diferențele de valoare justă sunt înregistrate în conturile de capitaluri proprii (investițiile în instrumente de capitaluri proprii clasificate ca active evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global) sunt înregistrate în contul ***521 „Diferențe de curs valutar aferente activelor financiare nemonetare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global"***;

c) diferențele aferente instrumentelor financiare evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere sunt înregistrate în conturile de câștiguri sau pierderi din evaluarea respectivelor instrumente;

d) celelalte diferențe se înregistrează în contul *6061 „Cheltuieli din diferențe de curs valutar aferente tranzacțiilor în valută"* sau *7061 „Venituri din diferențe de curs valutar aferente tranzacțiilor în valută"*, după caz.

Potrivit legislației contabile, *la întocmirea raportărilor contabile, conturile 3721 „Poziție de schimb"* (după evaluare) *și 3722 „Contravaloarea poziției de schimb" nu se iau în considerare, deoarece nu reprezintă un activ sau o datorie.*

III. *375 „Cheltuieli înregistrate în avans"* și *376 „Venituri înregistrate în avans"*

Cheltuielile efectuate și veniturile realizate în perioada curentă, dar care privesc perioadele sau exercițiile următoare, se înregistrează distinct în contabilitate, potrivit principiului contabilității de angajamente, prin folosirea conturilor de regularizare ***375 „Cheltuieli înregistrate în avans"*** (cont de activ), respectiv ***376 „Venituri înregistrate în avans"*** (cont de pasiv). Cu ajutorul contului 375 se reflectă comisioanele și alte sume plătite aferente angajamentelor în afara bilanțului, abonamentele, chiriile, certificatele de emisii de gaze cu efect de seră, polițele de asigurare etc. Prin contul 376 se înregistrează comisioane și alte sume încasate aferente angajamentelor în afara bilanțului, sumele facturate sau încasate din chirii, asigurări, comisioane etc.

Aplicație privind veniturile și cheltuielile în avans

O instituție de credit plătește, pe 30 decembrie N, polițele de asigurare pentru parcul auto deținut, în valoare de 120.000 lei, pentru exercițiul financiar N+1. Instituția primește, pe 31 decembrie N, chiria pentru N+1 în valoare de 12.000 lei. Efectuați înregistrările pentru luna decembrie N și ianuarie N+1.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

- plata polițelor pe 30 decembrie N:

1	375	=	1111	120.000

- încasarea chiriei pe 31 decembrie N:

2	1111	=	376	12.000

- polița pe luna ianuarie N+1:

3	63471	=	375	10.000

- chiria pe ianuarie N+1:

4	376	=	74997	1.000

IV. *377 „Cheltuieli de plătit"*

Datoriile constatate la sfârșitul perioadei contabile, reprezentând: datorii față de terți privind telecomunicațiile și energia electrică; comisioane pentru angajamente în afara bilanțului, precum și alte datorii similare, care nu se regăsesc în conturile de datorii atașate sau sume de amortizat, se înregistrează într-un cont distinct ***377 „Cheltuieli de plătit"*** (cont de pasiv).

V. *378 „Venituri de primit"*

Creanțele constatate la sfârșitul perioadei contabile, reprezentând: comisioane pentru angajamente în afara bilanțului și alte creanțe similare, care nu se regăsesc în conturile de creanțe atașate sau sume de amortizat, se înregistrează într-un cont distinct ***378 „Venituri de primit"*** (cont de activ).

VI. *379 „Subvenții guvernamentale și alte conturi de regularizare"*

Contul 379 se dezvoltă pe conturi sintetice de gradul II și III, ca în figura nr. 8.11.

Scanned with OKEN Scanner

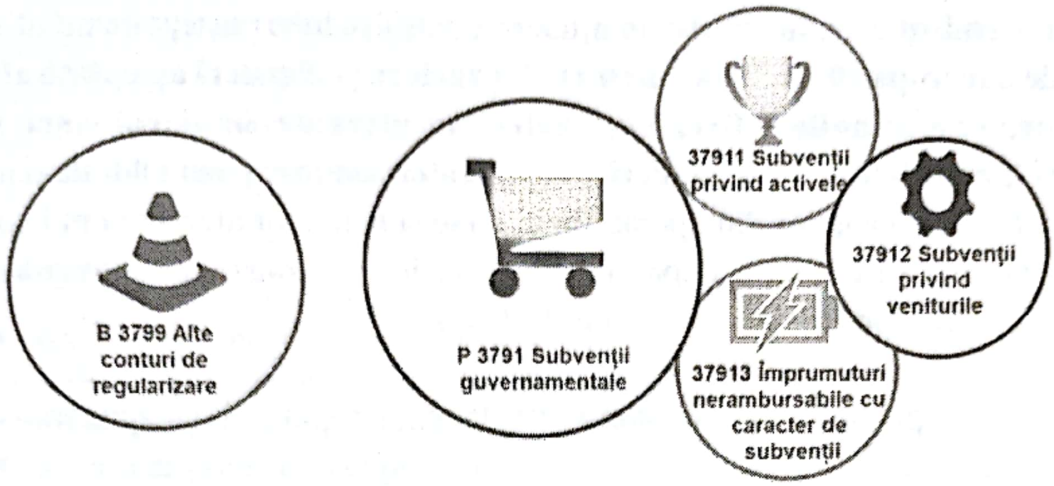

Figura nr. 8.11. *Conturile de subvenții guvernamentale la instituțiile de credit*

Aceste conturi reflectă sumele alocate reprezentând subvenții aferente activelor și subvențiile aferente veniturilor și împrumuturile nerambursabile cu caracter de subvenții. Alte operațiuni de regularizat sunt cele care nu se regăsesc în conturile 375-378.

8.7. Contabilitatea activelor financiare restante și depreciate și a ajustărilor pentru depreciere și pierderi așteptate aferente titlurilor, operațiunilor diverse și activelor aferente unui contract și alte ajustări

Activele restante și cele depreciate se reflectă distinct în contabilitatea instituțiilor de credit. În cazul clasei 3, este vorba despre grupa **38 „Active financiare restante și active financiare depreciate".** Astfel, titlurile și alte active financiare și creanțele din operațiuni diverse, inclusiv dobânzile și sumele de amortizat aferente, care înregistrează restanțe, dar nu sunt depreciate, se evidențiază în contul 381 „Active financiare restante nedepreciate", cele pentru care riscul de credit a crescut semnificativ de la recunoașterea inițială, dar nu sunt depreciate 382 „Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ", cele care sunt depreciate la data raportării se evidențiază în contul 383 „Active financiare depreciate la data raportării", iar cele care au fost depreciate la momentul recunoașterii inițiale se evidențiază în contul 384 „Active financiare depreciate la recunoașterea inițială". Potrivit Ordinului BNR nr. 27/2010, activele aferente unui contract, inclusiv dobânzile și sumele de amortizat aferente, pentru care se aplică abordarea simplificată, se evidențiază în contul 385 „Active aferente unui contract – abordarea simplificată". Regulile aplicabile grupelor similare din clasele 1, 2 și 4 (grupele 18, 28 și 48) sunt valabile și pentru conturile din grupa 38.

Scanned with OKEN Scanner

În cazul în care se constituie ajustări pentru pierderi așteptate se utilizează conturile din grupa 39 **„Ajustări pentru depreciere și pierderi așteptate aferente titlurilor, operațiunilor diverse și activelor aferente unui contract și alte ajustări”.** Ajustările pentru pierderi așteptate aferente instrumentelor de datorie la cost amortizat, creanțelor din operațiuni diverse și activelor aferente unui contract, precum și ajustările pentru deprecierea stocurilor se constituie și regularizează similar prevederilor discutate la clasele 1, 2 și 4.

Aplicație privind activele depreciate la data raportării și ajustările pentru pierderi așteptate

Reflectați în contabilitatea instituției de credit următoarele operațiuni:

a) O instituție de credit deține active financiare depreciate la data raportării, de natura creanțelor, în valoare de 10.000 lei pentru care sunt constituite ajustări în valoare de 10.000 lei. Pentru recuperarea creanțelor se execută silit debitorii prin preluare de bunuri în valoare de 10.000 lei.

Rezolvare

- preluarea bunurilor prin executare silită:

1	3612	=	767	10.000

- anularea ajustării rămase fără obiect:

2	39222	=	3831	10.000

b) O instituție de credit deține active financiare depreciate la data raportării, de natura creanțelor, în valoare de 10.000 lei pentru care nu sunt constituite ajustări. Pentru recuperarea creanțelor se execută silit debitorii prin preluare de bunuri în valoare de 10.000 lei.

Rezolvare

- preluarea bunurilor prin executare silită:

1	3612	=	767	10.000

- scoaterea din evidență a creanțelor depreciate pentru care nu sunt constituite ajustări:

2	668	=	3831	10.000

Scanned with OKEN Scanner

c) O instituție de credit deține active financiare depreciate la data raportării, de natura creanțelor, în valoare de 10.000 lei pentru care sunt constituite ajustări în valoare de 9.000 lei. Pentru recuperarea creanțelor se execută silit debitorii prin preluare de bunuri în valoare de 10.000 lei.

Rezolvare

- preluarea bunurilor prin executare silită:

1	3612	=	767	10.000

- scoaterea din evidență a creanțelor depreciate pentru care nu sunt constituite ajustări:

2	668	=	3831	1.000

- anularea ajustării rămase fără obiect:

3	39222	=	3831	9.000

d) O instituție de credit deține active financiare depreciate la data raportării, de natura creanțelor, în valoare de 10.000 lei pentru care sunt constituite ajustări în valoare de 10.000 lei. Pentru recuperarea creanțelor se execută silit debitorii prin preluare de bunuri în valoare de 5.000 lei.

Rezolvare

- preluarea bunurilor prin executare silită:

1	3612	=	767	5.000

- utilizare ajustare și scoatere din evidență a restului de creanțe depreciate:

2	39222	=	3831	5.000

- anularea ajustării rămase fără obiect pentru activele recuperate:

3	39222	=	3831	5.000

e) O instituție de credit deține active financiare depreciate la data raportării, de natura creanțelor, în valoare de 10.000 lei pentru care sunt constituite ajustări în valoare de 9.000 lei. Pentru recuperarea creanțelor se execută silit debitorii prin preluare de bunuri în valoare de 5.000 lei.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

- preluarea bunurilor prin executare silită:

1	3612	=	767	5.000

- anularea ajustării rămase fără obiect pentru partea acoperită de bunurile executate:

2	39222	=	3831	5.000

- scoaterea din evidență a creanțelor depreciate pentru care nu sunt constituite ajustări și utilizarea restului din ajustări:

3	%	=	3831	5.000
	668			1.000
	39222			4.000

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul 9
Tratamente contabile privind deprecierea activelor financiare

Acest capitol exemplifică, într-o încercare de clarificare, regulile contabile referitoare la deprecierea activelor financiare pe care le aplică instituțiile de credit. Acestea sunt valabile pentru toate tipurile de active financiare deținute de aceste instituții, motiv pentru care vor fi ilustrate cu ajutorul conturilor din clasele 1-4 din planul de conturi.

9.1. Deprecierea activelor financiare – abordarea generală

Instituțiile de credit aplică pentru stabilirea, calcularea și înregistrarea contabilă a deprecierii activelor financiare prevederile *IFRS 9 „Instrumente financiare"*. Acest standard a introdus un model de depreciere bazat pe ***pierderile din credit așteptate*** (PCA).

Pierderea din credit este diferența dintre toate fluxurile de trezorerie datorate unei entități, conform contractului, și toate fluxurile de trezorerie pe care entitatea se așteaptă să le primească (cu alte cuvinte, toate *deficitele de numerar*), actualizate la rata inițială a dobânzii efective (sau la rata dobânzii efective ajustată la credit pentru activele financiare depreciate achiziționate sau emise). *Pierderea din credit așteptată* este media pierderilor din credit ponderată cu riscurile respective de neîndeplinire a obligațiilor, adică valoarea actualizată a tuturor deficitelor de numerar.

Pentru calculul pierderii din credit așteptate se parcurg două etape.

Etapa 1: se determină pierderile din credit ca valoare prezentă a deficitelor de numerar conform formulelor nr. 9.1 și nr. 9.2.

Deficite de numerar = Fluxuri de trezorerie contractuale – Fluxuri de trezorerie așteptate a fi încasate (9.1)

Pierderi din credit = Valoarea prezentă a deficitelor de numerar (9.2)

Pierderile așteptate sunt recunoscute chiar dacă instituția preconizează să încaseze întreaga sumă, dar la o data ulterioară celei contractuale, deoarece în calcularea pierderii din credit se iau în considerare atât suma, cât și momentul (*timing-ul*) plăților.

Etapa a 2-a: se multiplică pierderile din credit calculate la etapa 1 cu probabilitățile de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) ce pot apărea, conform relației nr. 9.3.

$$\text{Pierderi din credit așteptate} = \Sigma\text{Pierderi din credit} \times \%\text{ probabilitate de } default \quad (9.3)$$

Conform IFRS 9, par. B5.5.37, nu există o definiție standard a riscului de neîndeplinire a obligațiilor (*default*), instituția de credit trebuind să aplice o definiție compatibilă cu cea utilizată în scopul gestiunii interne a riscului de credit și care să ia în considerare indicatori calitativi, precum convențiile financiare, atunci când este necesar. Regula este, însă, să se presupună că nu se poate vorbi despre neîndeplinirea obligațiilor (*default*) dacă activul este restant de mai puțin de 90 de zile.

Începând cu IFRS 9, pentru activele financiare deținute se aplică o ***abordare generală*** a deprecierii, cu unele excepții. Aceasta abordare reprezintă un demers în trei etape, care urmărește eventuala deteriorare a riscului de credit, concretizată în *creșterea semnificativă a acestuia* (vezi figura nr. 9.1).

În primul stadiu, sunt încadrate activele financiare considerate „sănătoase" din punct de vedere financiar, adică cele ce sunt așteptate a se comporta normal, prin respectarea clauzelor contractuale. Pentru aceste active nu există indicii ale creșterii riscului de credit. Cu toate acestea, se recunosc, la sfârșitul perioadei de raportare, *pierderi așteptate pe 12 luni*[268], pentru care se constituie ajustări. Pierderile din credit așteptate se actualizează la data raportării, și nu la data neîndeplinirii preconizate a obligațiilor sau la o altă dată, utilizându-se rata dobânzii efective determinată la recunoașterea inițială sau o aproximare a acesteia.

[268] Pierderile așteptate pe 12 luni reprezintă o simplificare în termenii raportului cost-beneficiu față de cerințele aplicabile pentru calcularea pierderilor preconizate pe durata de viață. Recunoașterea lor conduce la supraestimarea PCA și subestimarea valorii contabile a activelor financiare, dar aproximează în mod rezonabil impactul riscului de credit asupra ratei efective a dobânzii (***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, p. 7).

Scanned with OKEN Scanner

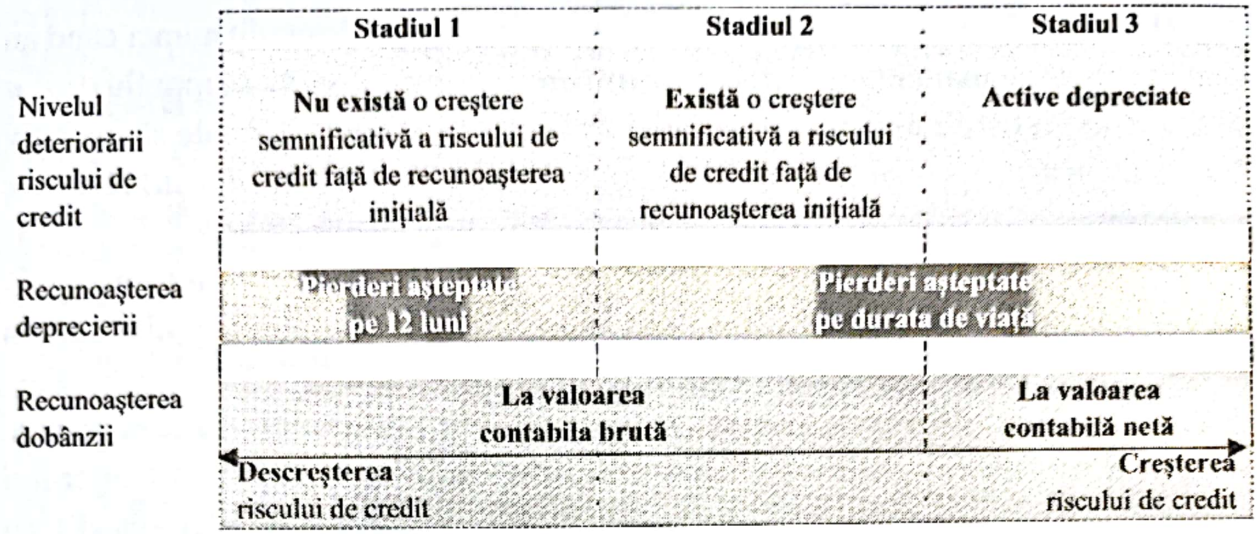

Sursa: Prelucrare după ***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, p. 5.

Figura nr. 9.1. *Abordarea generală a deprecierii conform IFRS 9*

În stadiul al doilea se clasifică activele financiare pentru care se constată o creștere semnificativă a riscului de credit. Aceasta nu echivalează cu transferarea instrumentelor financiare la active depreciate, dar presupune calcularea și înregistrarea de *pierderi din credit pe durata de viață*, ceea ce conduce la creșterea mărimii ajustării constituite. Pierderile din credit așteptate care rezultă din toate posibilele evenimente de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) pe durata de viață preconizată a unui instrument financiar se numesc *pierderi din credit așteptate pe durata de viață a activului financiar*. Partea din acestea care reprezintă pierderile din credit așteptate ce rezultă din evenimentele de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) aferente unui instrument financiar care pot apărea în termen de 12 luni de la data raportării reprezintă *pierderile din credit așteptate pe 12 luni*.

În cel de-al treilea stadiu, activele sunt considerate depreciate pentru că evenimentele de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) au avut deja loc. Se recunosc *pierderi din credit pe durata de viață* iar, în cazul instrumentelor financiare purtătoare de dobândă, aceasta se calculează, spre deosebire de etapele anterioare, la *valoarea contabilă netă*, respectiv la cea diminuată cu ajustările constituite. În cazul activelor financiare depreciate la data raportării, dar care nu sunt active depreciate la achiziție sau emitere, entitatea evaluează pierderile din credit așteptate ca diferența dintre valoarea contabilă brută a activelor și valoarea actualizată a fluxurilor de trezorerie viitoare estimate, actualizate la rata inițială a dobânzii efective. Orice ajustare este recunoscută în profit sau pierdere ca un câștig sau o pierdere din depreciere.

Scanned with OKEN Scanner

Un activ financiar este *depreciat* ca urmare a riscului de credit atunci când au avut loc unul sau mai multe *evenimente care au un impact negativ* asupra fluxurilor de numerar viitoare estimate ale activului financiar respectiv. Dovezile că un activ financiar este depreciat includ date observabile cu privire la următoarele evenimente:

a) dificultatea financiară semnificativă a emitentului sau a debitorului;
b) o încălcare a contractului, de exemplu, neîndeplinirea obligațiilor sau un eveniment care determină nerambursarea la scadență;
c) creditorul (creditorii) debitorului, din motive economice sau contractuale legate de dificultățile financiare ale debitorului, i-a(u) acordat debitorului una sau mai multe concesii pe care altminteri creditorul (creditorii) nu le-ar lua în considerare;
d) devine probabil că debitorul va intra în faliment sau în altă formă de reorganizare financiară;
e) dispariția unei piețe active pentru acel activ financiar din cauza dificultăților financiare; sau
f) achiziționarea sau emiterea unui activ financiar cu o reducere semnificativă care reflectă pierderile din credit suportate.

În cazul în care nu este posibilă identificarea unui singur eveniment distinctiv se ia în calcul efectul combinat al mai multor evenimente care ar fi putut cauza deprecierea activelor financiare.

În general, mutarea instrumentelor în funcție de evoluția riscului de credit are loc dinspre stadiul 1 către stadiul al 3-lea. Mișcarea inversă (de la 3 înspre 1) este mai rară și mai greu de justificat.

Aplicații pentru abordarea generală[269]

1. O instituție de credit „A" îi acordă unei companii „B" un credit la termen pe 1 ianuarie N, cu valoarea principalului de 500.000 lei, o rată a dobânzii de 10% și cu dobânda plătibilă lunar. Scadența principalului este pe 31 decembrie N+2. Creditul este garantat cu active fixe ale lui „B". Situația creditului în primii săi trei ani de viață, prin prisma modelului de depreciere, este redată în tabelul nr. 9.1.

[269] Exemplele sunt adaptate după ***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, p. 9 și după ***, *Need to know. IFRS 9 Financial Instruments. Impairment of Financial Assets*, BDO, 2014, p. 11.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 9.1. *Aplicarea abordării generale a deprecierii conform IFRS 9*

Stadiul 1 – 31 decembrie N	Stadiul 2 – 31 decembrie N+1	Stadiul 3 – 31 decembrie N+2
Riscul de credit nu s-a deteriorat. „A" estimează o probabilitate de neîndeplinire a obligațiilor pentru următoarele 12 luni de 15%.	„A" stabilește că riscul de credit a crescut semnificativ, pe baza următoarelor informații: ▪ scăderea semnificativă a veniturilor lui „B"; ▪ modificări adverse importante în condițiile economice ca urmare a schimbărilor tehnologice ce reduc cererea pentru anumite produse; ▪ unele plăți de dobândă au fost făcute cu întârziere în timpul anului, deși nu există sume neachitate.	„A" decide că are un credit depreciat față de „B" ca urmare a dovezilor: ▪ „B" are dificultăți financiare importante, fiind în insolvență; ▪ plățile lunare de dobândă de-a lungul anului nu au fost efectuate; ▪ garanția și-a redus semnificativ valoarea.
„A" calculează pierderi din credit de 60.000 lei în caz de neîndeplinire a obligațiilor (prin actualizarea deficitelor de numerar așteptate pe durata de viață, dacă neîndeplinirea obligațiilor se produce în următoarele 12 luni. Pentru acest calcul se utilizează experiența trecută, actualizată la condițiile curente și informații previzionale).	„A" estimează că probabilitatea de neîndeplinire a obligațiilor pe durata de viață rămasă este de 60% iar PCA sunt de 120.000 lei.	Valoarea prezentă estimată a colateralului pe care „A" se așteaptă să o recupereze (mai puțin costurile asociate) este de 400.000 lei. Valoarea sumelor de recuperat este compusă din principal și dobânda pe un an: 500.000 + 50.000 lei.
PCA pentru 12 luni: 15% x 60.000 lei = 9.000 lei Venitul din dobânzi pentru exercițiul N, calculat pe baza costului amortizat înainte de ajustările pentru pierderi (valoarea brută): 10% * 500.000 lei = 50.000 lei.	PCA pe durata de viață: 60% x 120.000 ei = 72.000 lei Aceasta este ajustarea totală ce include ajustarea deja constituită de 9.000 lei, deci este nevoie de o ajustare suplimentară de 63.000 lei Venitul din dobânzi pentru exercițiul N, calculat pe baza costului amortizat înainte de ajustările pentru pierderi (valoarea brută): 10% * 500.000 lei = 50.000 lei.	PCA pe durata de viață: 550.000 – 400.000 = 150.000 lei Ajustarea trebuie să sporească cu 78.000 lei (150.000-72.000) Venitul din dobânzi pentru exercițiul N, calculat pe baza costului amortizat diminuat cu ajustările pentru pierderi (valoarea netă): 10% * (550.000 -150.000) = 40.000 lei.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

Reflectarea în contabilitate a operațiunilor din cei trei ani este prezentată în cele ce urmează.

Exercițiul N

- acordarea creditului:

1	2091	=	2511	500.000

- constituirea ajustării pentru pierderi pe 12 luni:

2	6621	=	2911	9.000

- dobânda pentru primul an:

3	20971/2511	=	70218	50.000

Exercițiul N+1

- transferul la credite pentru care a crescut semnificativ riscul de credite:

4	2821	=	2091	500.000

- dobânda pentru anul al 2-lea:

5	28271/2511	=	70218	50.000

- anularea ajustării pentru 12 luni și constituirea ajustării pe durata de viață de 72.000 lei (efectul net asupra rezultatului este o pierdere de 63.000 lei):

6	2911	=	7621	9.000
7	6622		29121	72.000

Exercițiul N+2

- transferul la credite depreciate:

8	2831	=	2821	500.000

- dobânda pentru anul al 3-lea:

9	28371/2511	=	7028	40.000

- anularea ajustării anterioare și constituirea ajustării pe durata de viață de 150.000 lei (efectul net asupra rezultatului este o pierdere de 78.000 lei):

10	29121	=	7622	72.000
11	6623		29122	150.000

Scanned with OKEN Scanner

2. Instituția de credit „A" acordă un credit pentru finanțarea unor echipamente de 15.000 lei companiei „B" pe o perioadă de 5 ani, cu o dobândă de 15% și negarantat. La sfârșitul primului an, probabilitatea de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) pentru următoarele 12 luni este de 3%, cu o pierdere de 100%. La finele celui de-al 2-lea an, compania „B" este așteptată să aibă probleme de cash flow din cauza deteriorării condițiilor economice, ceea ce îi va cauza, probabil, încălcarea clauzelor contractuale cu instituția „A". Probabilitatea de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) pe perioada rămasă este de 25%. La sfârșitul celui de-al 3-lea an, compania „B" încalcă termenii contractuali iar „A" estimează o probabilitate de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) de 55%. Situația creditului bancar de la recunoașterea sa inițială până la sfârșitul anului al treilea este redată în tabelul nr. 9.2.

Tabelul nr. 9.2. *Aplicarea modelului general de depreciere*

Perioada	Stadiu	Valoarea contabilă brută (lei)	Ajustarea pentru pierdere (lei)	Venitul din dobânzi (lei)
Recunoașterea inițială	1	15.000	-	-
31 decembrie N	1	15.000	3% x 15.000 = 450	15% x 15.000= 2.250
31 decembrie N+1	2	15.000	25% x 15.000 = 3.750	15% x 15.000= 2.250
31 decembrie N+2	3	15.000	55% x 15.000 = 8.250	15% x (15.000-8.250) = 1.012,50

Rezolvare

Exercițiul N

- acordarea creditului pe 1 ianuarie N:

1	2052	=	2511	15.000

- înregistrarea dobânzii anuale la 31 decembrie N:

2	20571	=	70216	2.250

- înregistrarea, la 31 decembrie N, a pierderii din credit așteptate (PCA) pe 12 luni:

3	6621	=	2911	450

Exercițiul N+1

- încasarea dobânzii anuale la 1 ianuarie N+1:

4	2511	=	20571	2.250

Scanned with OKEN Scanner

- la 31 decembrie N+1, transferul creditului la active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ:

6	2821	=	2052	15.000

- înregistrarea dobânzii anuale la 31 decembrie N+1:

7	28271	=	70216	2.250

- trecerea la etapa a 2-a a abordării generale impune anularea ajustării pentru PCA pe 12 luni și înregistrarea ajustării corespunzătoare pentru întreaga durată de viață:

8	2911	=	7621	450
9	6622	=	29121	3.750

Exercițiul N+2

- încasarea dobânzii anuale la 1 ianuarie N+2:

10	2511	=	28271	2.250

- la 31 decembrie N+2, transferul creditului la active financiare depreciate:

11	2831	=	2821	15.000

- înregistrarea dobânzii anuale la 31 decembrie N+2:

12	28371	=	7028	1.012,50

- trecerea la etapa a 3-a a abordării generale impune anularea ajustării pentru activele cu risc de credit semnificativ crescut și înlocuirea sa cu cea aferentă activelor depreciate la data raportării, ceea ce conduce la un efect net asupra rezultatului de -4.500 lei (venituri de 3.750 lei și cheltuieli de 8.250 lei):

13	29121	=	7622	3.750
14	6623	=	29122	8.250

Abordarea generală are particularități date de tipul activului financiar pentru care se aplică modelul de depreciere. După cum a fost discutat deja, activele financiare pot fi grupate în:

1) instrumente de datorie;
2) instrumente de capitaluri proprii;
3) creanțe (în special, din leasing).

Scanned with OKEN Scanner

În legătură cu deprecierea acestora se aplică următoarele reguli:

a) instrumentele de datorie se testează pentru depreciere dacă sunt evaluate la *cost amortizat sau la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global*. ***Nu*** se vorbește despre depreciere pentru activele de acest tip care sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere;

b) instrumentele de capitaluri proprii ***nu*** sunt testate pentru depreciere, indiferent dacă sunt evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere, respectiv prin alte elemente ale rezultatului global;

c) în cazul creanțelor din leasing, deși acestea fac obiectul *IFSR 16 „Leasing"*, testarea pentru depreciere se face de către locator conform prevederilor IFSR 9, pe baza abordării simplificate.

O entitate trebuie să recunoască o ajustare pentru pierdere aferentă pierderilor din credit așteptate și pentru *angajamente de creditare* și *contracte de garanție financiară*.

Deoarece exemplele anterioare au prezentat cazul unor active financiare evaluate la cost amortizat, sunt ilustrate în continuare și activele evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global.

Aplicație pentru calculul și înregistrarea deprecierii la un instrument de datorie evaluat la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global[270]

Un instrument de datorie (obligațiuni) evaluat la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global are, la data de 1 ianuarie N, o valoare justă inițială de 20.000 lei, o rată contractuală a dobânzii (egală cu rata efectivă) de 10% și o scadență de 10 ani. Activul nu era depreciat la recunoașterea inițială. La 31 decembrie N, valoarea justă a instrumentului este de 18.500 lei, ca rezultat al creșterii dobânzii pe piață. Nu se observă o creștere semnificativă a riscului de credit față de recunoașterea inițială. Se calculează o pierdere din credit așteptată pentru 12 luni de 900 lei. La 31 decembrie N+1, valoarea justă este de 18.000 lei, scăderea fiind cauzată tot de creșterea ratei dobânzii pe piață. Nici acum nu se constată o creștere semnificativă a riscului de credit iar pierderea din credit pentru 12 luni devine 1.200 lei. Pe data de 31 ianuarie N+2, instituția de credit vinde instrumentul la valoarea sa justă de 18.000 lei. Pentru simplificare, exemplul ignoră înregistrarea dobânzii anuale.

---

[270] Adaptare după IASB, *IFRS 9 – Implementation Guideline Simplified with Illustrative Examples*, November 2017, par. IE 78-81, exemplul 13.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

Exercițiul N

- achiziția activului, la 1 ianuarie N:

1	3032	=	333/1111/121	20.000

- modificarea valorii juste la 31 decembrie N:

2	5222	=	3032	1.500

- înregistrarea ajustării pentru pierderi pe 12 luni, la 31 decembrie N[271]:

3	66311	=	52231	900

Exercițiul N+1

- modificarea valorii juste la 31 decembrie N+1:

4	5222	=	3032	500

- suplimentarea ajustării pentru pierderi pe 12 luni, la 31 decembrie N+1 (1.200 lei -900 lei)[272]:

5	66311	=	52231	300

- vânzarea activului în pierdere[273]:

	%	=	%	20.000	20.000
6	333/1111/121		3032	18.000	18.000
	6033		5222	800	2.000
	52231			1.200	

Ajustarea pentru pierdere este o cifră cumulativă a cărei modificare (creștere sau scădere) de la o perioadă de raportare la alta se înregistrează în contul de profit și pierdere. Prezentarea informațiilor despre pierderile din credit așteptate în situațiile financiare depinde de tipul instrumentului financiar depreciat și se realizează potrivit regulilor din figura nr. 9.2.

---

[271] La prima dată de raportare (31 decembrie N), diferențele din modificarea valorii juste, nete de deprecieri cumulate, aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global reprezintă pierderi de 600 lei (Sfd al contului 522).

[272] La cea de-a doua dată de raportare (31 decembrie N+1), diferențele din modificarea valorii juste, nete de deprecieri cumulate, aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global reprezintă pierderi de 800 lei (Sfd al contului 522).

[273] La data vânzării, pierderea amânată, recunoscută anterior în alte elemente ale rezultatului global (Sfd al contului 522) se transferă asupra contului de rezultate.

Scanned with OKEN Scanner

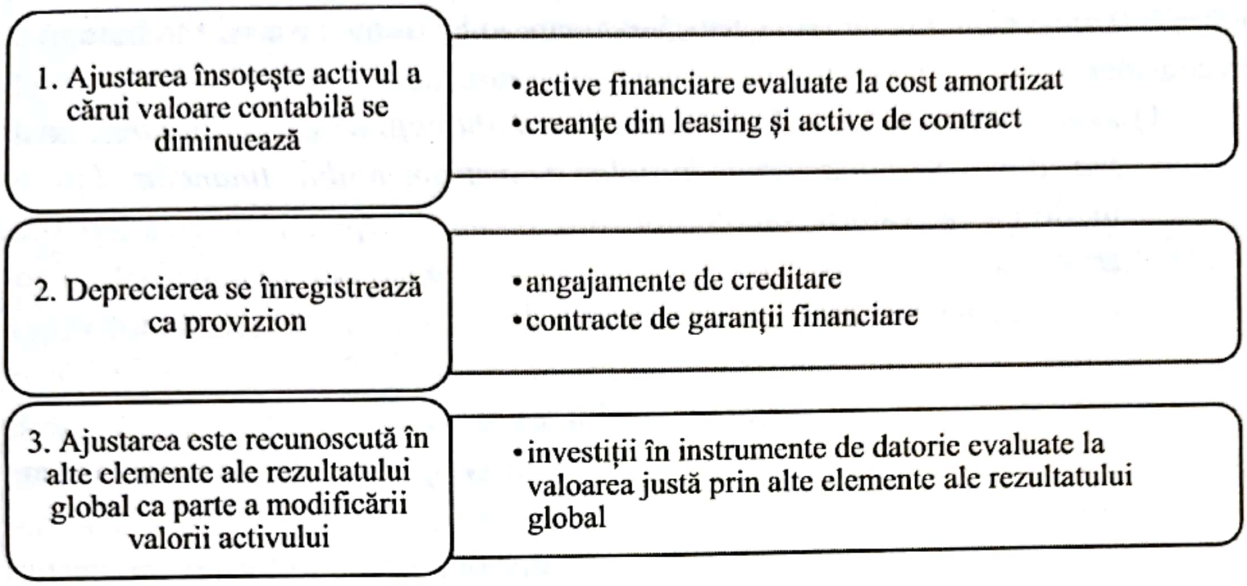

Figura nr. 9.2. *Prezentarea informațiilor despre deprecierea activelor financiare în situațiile financiare*

Conform IFRS 9, în cazul activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global, ajustarea pentru pierdere trebuie să fie recunoscută în alte elemente ale rezultatului global și nu trebuie să reducă valoarea contabilă a activului financiar în situația poziției financiare, deoarece la stabilirea acesteia se iau în considerare și estimările legate de depreciere. Totuși, pentru a putea recunoaște în contul de profit și pierdere modificările ajustării, conform prevederilor *IFRS 7 „Instrumente financiare: informații de furnizat"*, este necesară înregistrarea separată a ajustărilor.

În legătură cu figura nr. 9.2, se impun câteva precizări legate de particularitățile contabilității instituțiilor de credit:

- ajustările pentru pierderi așteptate (cazul 1) se înregistrează în conturi din grupele 19, 29, 39 și 49, în funcție de tipul activului financiar evaluat;
- provizioanele (cazul 2) se reflectă prin contul de pasiv ***551 „Provizioane pentru angajamente de creditare, garanții financiare și alte angajamente date"***;
- ajustările aferente activelor evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global (cazul 3) sunt contabilizate prin contul bifuncțional *5223 „Deprecieri cumulate aferente instrumentelor de datorie și creditelor și creanțelor"*.

La fiecare dată de raportare, instituția de credit trebuie să evalueze dacă riscul de credit pentru un instrument financiar a crescut semnificativ după recunoașterea

Scanned with OKEN Scanner

inițială. Atunci când efectuează această evaluare, o instituție de credit trebuie să ia în considerare trei factori[274]:

1) *modificarea riscului de neîndeplinire a obligațiilor (default) care a avut loc după recunoașterea inițială a instrumentului financiar* (și nu modificarea valorii pierderilor din credit așteptate). Pentru aceasta, entitatea compară riscul de neîndeplinire a obligațiilor aferente instrumentului financiar la data raportării cu cel de la data recunoașterii inițiale;
2) *durata de viață a instrumentului financiar*[275]. Perioada maximă care trebuie luată în considerare la evaluarea pierderilor din credit preconizate este perioada contractuală maximă (inclusiv opțiunile de extindere) în care entitatea este expusă la riscul de credit;
3) *informații rezonabile și justificabile*, disponibile fără eforturi sau costuri nejustificate, care indică creșteri semnificative ale riscului de credit după recunoașterea inițială.

Măsura în care este necesar raționamentul pentru estimarea pierderilor din credit așteptate depinde de disponibilitatea unor informații detaliate. Pe măsură ce perioada care face obiectul previziunilor crește, disponibilitatea informațiilor detaliate scade, iar exercitarea raționamentului este în mai mare măsură necesară pentru a estima pierderile din credit preconizate. Totuși, această estimare nu trebuie să fie una detaliată pentru perioadele îndepărtate din viitor; pentru astfel de perioade, o entitate poate extrapola previziuni pe baza informațiilor detaliate pe care le are la dispoziție.

Există mai multe ***metode de determinare a pierderilor din credit așteptate*** dintre care enumerăm:

a) metoda probabilității de neîndeplinire a obligațiilor (default).

Aplicație pentru metoda probabilității de neîndeplinire a obligațiilor (*default*)[276]

Pe 1 ianuarie N, o instituție de credit acordă un credit cu valoarea nominală de 500.000 lei, pe o perioadă de 7 ani, care este garantat cu o proprietate având valoarea prezentă, la 31 decembrie N, de 350.000 lei (valoare determinată după

[274] IASB, *IFRS 9 „Instrumente financiare"*, par. 5.5.12, disponibil la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2067&from=EN, accesat la data de 2.12.2022.
[275] Riscul de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) aferent unor instrumente financiare care au un risc de credit comparabil este cu atât mai mare cu cât durata de viață preconizată a instrumentului este mai îndelungată. Riscul de *default* pe durata de viață preconizată scade, de obicei, pe măsură ce trece timpul, dacă riscul de credit rămâne neschimbat, iar instrumentul financiar se apropie de scadență.
[276] Exemplul este adaptat după ***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, p. 9.

Scanned with OKEN Scanner

luarea în considerare a valorii de vânzare forțată a garanției și actualizarea fluxurilor de trezorerie obținute la vânzarea sa). Nu există costuri de tranzacționare și rata dobânzii este fixă, de 14%.

Rezolvare

Pierderea așteptată în cazul neîndeplinirii obligațiilor este: [(500.000 – 350.000)/500.000] × 100 = 30%.

Aceasta reprezintă pierderea estimată din valoarea brută a creditului în caz de *default*. Probabilitatea de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) pe 12 luni, conform estimărilor managementului, este de 0,12975% iar pentru întreaga durată de viață este de 0,90825%. Calculul pierderii din credit așteptate este ilustrat în tabelul nr. 9.3.

Tabelul nr. 9.3. *Calculul pierderilor din credit așteptate prin metoda probabilității de neîndeplinire a obligațiilor (default)*

An	Probabilitatea de default cumulată (%)	Probabilitatea de default marginală (%)	Pierdere din default (%)	Fluxuri contractuale (lei)	Deficitul de numerar x probabilitatea de default (lei)	Rata efectivă a dobânzii (%)	Pierderile așteptate marginale actualizate - 12 luni (lei)
1	2	3	4	5	6=3*4*5	7	8=6/(1+14%)^n
1	0,12975	0,12975	30	500.000	194,63	14	170,73
2	0,25950	0,12975	30	500.000	194,63	14	149,76
3	0,38925	0,12975	30	500.000	194,63	14	131,37
4	0,51900	0,12975	30	500.000	194,63	14	115,23
5	0,64875	0,12975	30	500.000	194,63	14	101,08
6	0,77850	0,12975	30	500.000	194,63	14	88,67
7	0,90825	0,12975	30	500.000	194,63	14	77,78
Pierderi din credit așteptate pe durata de viață							834,61

b) *metoda ratei pierderilor din credit*. Această metodă se poate folosi doar dacă instituția de credit poate identifica separat modificările diverselor informații utilizate în estimarea pierderii din credit așteptate.

Aplicație pentru metoda ratei pierderilor din credite[277]

O instituție de credit are un portofoliu de 250 de credite cu valoarea contabilă brută de 300.000 lei. La recunoașterea inițială, portofoliul este împărțit în 2 grupe de debitori (A și B), in funcție de caracteristicile de credit comune:

[277] Exemplul este adaptat după ***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, pp. 29-31 și IASB, *IFRS 9 – Implementation Guideline Simplified with Illustrative Examples*, November 2017, par. IE 53-57, exemplul 9.

Scanned with OKEN Scanner

- grupa A conține 125 de credite cu valoarea unitară de 1.000 lei/debitor și o valoare brută totală de 125.000 lei;
- grupa B conține tot 125 de credite cu valoarea unitară de 1.400 lei/debitor și valoarea brută totală de 175.000 lei.

Exemplul ignoră costurile de tranzacționare, opțiunile, primele sau discounturile, precum și comisioanele apărute. Rata istorică de pierdere pentru creditele din grupa A este de 3,75%, bazată pe 5 situații de neîndeplinire a obligațiilor de plată (adică, 5 *default*uri) iar pentru B, 2,75%, respectiv 4 defaulturi.

Pierderile din credit așteptate se calculează pe baza ratelor istorice, conform tabelului nr. 9.4.

Tabelul nr. 9.4. *Calculul pierderilor din credit așteptate la prima dată de raportare*

Grupa	Număr de clienți	Valoare brută pe client (lei)	Total valoare brută (lei)	Număr de *default*uri așteptate	Valoarea brută estimată a creditelor ce vor intra în *default* (lei)	Valoarea prezentă a pierderii observate (lei)	Rata pierderilor din credite (%)
1	2	3	4=2*3	5	6=3*5	7	8=(7/4)*100
A	125	1.000	125.000	5	5.000	4.687,5	3,75
B	125	1.400	175.000	4	5.600	4.812,5	2,75

Rezolvare

Din tabelul nr. 9.4 se observă că valoarea prezentă a pierderii din credit observate pe client este pierderea istorică pe client:

Grupa A: 4.687,5 /5.000 × 1.000 = 937,5 lei

Grupa B: 4.812,5 / 4.600 × 1.400 = 1.203,13 lei

Ajustarea pentru 12 luni este: 125.000 × 3,75% + 175.000 × 2,75% = 9.500 lei

Pe baza condițiilor economice prezente și previzionate, instituția de credit se așteaptă la o creștere a defaulturilor în următoarele 12 luni față de rata istorică la data raportării. Se estimează 6 defaulturi în grupa A și 6 în B, la aceeași valoare prezentă a pierderilor din credit pe client (937,5 lei/client A și 1.203,13 lei/client B). Această creștere a numărului cazurilor de neîndeplinire a obligațiilor de plată nu reprezintă o creștere semnificativă a riscului de credit față de recunoașterea inițială, motiv pentru care se constituie ajustare tot pentru 12 luni. Situația este redată in tabelul nr. 9.5.

Scanned with OKEN Scanner

Tabel nr. 9.5. *Calculul pierderilor din credit așteptate la a doua dată de raportare*

Grupa	Număr de clienți	Valoare brută pe client (lei)	Total valoare brută (lei)	Număr de defaulturi așteptate	Valoarea brută estimată a creditelor ce vor intra în default (lei)	Valoarea prezentă a pierderii observate (lei)	Rata de pierdere (%)
1	2	3	4=2*3	5	6=3*5	7	8=(7/4)*100
A	125	1.000	125.000	6	6.000	5.625	4,50
B	125	1.400	175.000	6	7.000	5.156,25	2,95

Instituția de credit folosește rate de pierdere de 4,5% și 2,95% pentru a estima pierderea așteptată pe 12 luni la noile credite acordate în grupele A și B pentru care riscul de credit nu a crescut semnificativ de la recunoașterea inițială. Prin urmare, dacă noi credite de 80.000 lei sunt acordate în anul curent pentru fiecare grupă, ajustarea pentru pierderi pe 12 luni la acestea va fi de: 80.000 lei × 4,5% + 80.000 lei × 2,95% = 3.600 + 2.360 = 5.960 lei.

c) *abordarea simplificată, de tipul matricei de determinare a provizioanelor, aplicabilă creanțelor comerciale.* La instituții de credit nu se folosește abordarea simplificată pentru credite, ci pentru alte active financiare de tipul creanțelor din leasing, din închirieri sau din servicii de consultanță, care pot fi considerate creanțe comerciale. Matricea de determinare a provizioanelor constă în calcularea pierderii din credit așteptate prin aplicarea procentului ratei de *default* asupra unui grup de active financiare. Pentru aceasta se parcurg mai multe etape[278]:

c1. *gruparea activelor financiare*, ce presupune segmentarea lor în funcție de caracteristicile comune precum tipul de produs, regiunea geografică, moneda, ratingul clienților, tipul de dealer sau canalul de distribuție, adică în *funcție de factorii care afectează încasarea creanțelor*;

c2. *calcularea ratelor de neîndeplinire a obligațiilor de plată (default)* în funcție de experiența trecută și ajustarea lor pe baza informațiilor previzionale. Informațiile istorice trebuie analizate pe o perioadă de timp adecvată, care să nu fie nici prea scurtă (pentru că ar genera erori de omisiune), dar nici prea lungă (întrucât piața se schimbă rapid). Probabil, o perioadă de 1 sau 2 ani este de luat în considerare. Odată aleasă perioada, aceasta se împarte în intervale de încasare în funcție

[278] Mahutova, S., *How to calculate bad-debt provision under IFRS 9*, disponibil la https://www.ifrsbox.com/how-to-calculate-bad-debt-provision-under-ifrs-9/, accesat la data de 14.03.2019.

Scanned with OKEN Scanner

de practica din domeniu și pentru fiecare interval se determină o rată de *default*. Informațiile previzionale se referă, în general la factori macroeconomici precum rata șomajului, prețul imobiliarelor, rata inflației sau evoluția PIB;

c3. *încorporarea informației previzionale în evaluarea deprecierii*, ce se face destul de simplu în cazul unei relații liniare între factorii macroeconomici și evoluția încasării creanțelor, și prin apelul la modelare (simulări Monte Carlo sau alte metode) în situația unei relații neliniare.

Aplicație pentru metoda matricei de determinare a provizioanelor

O instituție de credit grupează creanțele sale comerciale pe categoriile de vârstă din tabelul nr. 9.6.

Tabelul nr. 9.6. *Gruparea creanțelor din exercițiul financiar N-1 pe scadențe – etapa 1*

Scadența (zile)	Suma încasată (lei)	Suma încasată cumulat (lei)	Suma neîncasată (lei)
1	2	3	4= 90.000 lei-col. 3
0-30	65.350	65.350	24.650
31-60	11.450	76.800	13.200
61-180	5.200	82.000	8.000
181-360	3.500	85.500	4.500
>360	4.500 (nerecuperați)*	85.500	4.500 (nerecuperați)
Total	90.000	-	-

*sumă aflată în *default*.

Aplicați etapele specifice abordării simplificate și înregistrați ajustările pentru pierderi așteptate.

Rezolvare

Calculul ratelor de neîndeplinire a obligațiilor (*default*) istorice se face în tabelul nr. 9.7.

Tabelul nr. 9.7. *Calculul ratelor de default istorice – etapa a 2-a*

Scadența (zile) (la începutul intervalului)	Suma neîncasată (lei)	Pierdere (lei)*	Rata de default (%)
1	2	3	4= (3/2)*100
0-30	90.000	4.500	5
31-60	24.650	4.500	18,26
61-180	13.200	4.500	34,09
181-360	8.000	4.500	56,25
>360	4.500	4.500	100

*pierderea este peste tot de 4.500 lei deoarece aceste creanțe erau nerecuperate în fiecare etapă din durata lor de viață.

Scanned with OKEN Scanner

Informațiile previzionale despre rata șomajului indică o creștere a acesteia de 1% în N+1, ceea ce generează pierderi din neîndeplinirea obligațiilor de 10% (relația este liniară). Pierderea de 4.500 lei crește cu 10% ajungând la 4.950 lei. Modificările generate de această informație sunt reflectate în tabelul nr. 9.8.

Tabel nr. 9.8. *Încorporarea informației previzionale – etapa a 3-a*

Scadența (zile) (la începutul intervalului)	Suma neîncasată (lei)	Pierdere (lei)*	Rata de default (%)
1	2	3	4= (3/2)*100
0-30	90.000	4.950	5,50
31-60	24.650	4.950	20,08
61-180	13.200	4.950	37,50
181-360	8.000	4.950	61,88

Ultimul pas este aplicarea ratelor de *default* nou calculate la portofoliul curent de creanțe (din exercițiul N), conform tabelului nr. 9.9.

Tabel nr. 9.9. *Calculul pierderilor din credit așteptate*

Scadența (zile)	Suma de încasat (lei)	Rata de default (%)	Pierderea din credit (lei)
1	2	3	4= (3/2)*100
0-30	80.000	5,50	4.400
31-60	35.000	20,08	7.028
61-180	28.000	37,50	10.500
181-360	17.000	61,88	10.519,6
>360	10.000	100	10.000
Total	170.000		42.447,6

Articolele contabile care reflectă constituirea ajustărilor pentru pierderi așteptate calculate anterior sunt:

- adoptarea abordării simplificate:

1	2851/3851	=	2xx/3xx	170.000

- constituirea ajustărilor pentru durata de viață:

2	6624/66324	=	29223/39223	42.447,60

Atunci când evaluează pierderile din credit preconizate, o entitate nu trebuie neapărat să identifice fiecare scenariu posibil. Cu toate acestea, se iau în considerare cel puțin *două scenarii* la estimarea pierderilor:

Scanned with OKEN Scanner

1) posibilitatea ca pierderea din credit să se producă, chiar dacă aceasta este foarte scăzută;
2) posibilitatea ca pierderea din credit să nu se producă.

La fiecare dată de raportare, entitatea trebuie să evalueze ajustarea pentru pierdere aferentă unui instrument financiar la o valoare egală cu valoarea *pierderilor din credit așteptate pe durata de viață* în cazul în care ***riscul de credit*** aferent respectivului instrument financiar ***a crescut semnificativ*** *după recunoașterea inițială*. Dacă riscul de credit ***nu*** a crescut semnificativ după recunoașterea inițială, entitate evaluează ajustarea pentru pierdere la o valoare egală cu *pierderile din credit așteptate pe 12 luni*.

Aplicație pentru evaluarea creșterii semnificative a riscului de credit[279]

Instituția de credit „X" acordă un credit companiei „Y" care este foarte îndatorată potrivit indicatorilor săi financiari (rata îndatorării), ceea ce îi asociază un risc de credit ridicat. Totuși, „Y" are previziuni pozitive pentru veniturile și fluxurile sale de trezorerie, ceea ce face probabilă îndeplinirea obligațiilor sale contractuale pe durata creditului. În acest context, instituția consideră că nu acordă un credit deja depreciat, în ciuda riscului de credit de la recunoașterea inițială. Pentru perioada următoare, „X" se bazează în evaluarea riscului de credit pe următoarele informații obținute fără costuri și eforturi deosebite:

- o scădere a economiei a afectat vânzările anticipate, în ciuda investițiilor suplimentare în stocuri;
- un nou competitor al firmei a apărut pe piață și s-a dezvoltat foarte bine datorită folosirii unei noi tehnologii ce satisface nevoile clienților;
- „Y" are emise obligațiuni care se tranzacționează și al căror risc de credit a crescut de-a lungul anului;
- „X" se așteaptă ca economia să intre în recesiune, ceea ce va afecta și mai mult veniturile lui „Y";
- rata îndatorării lui „Y" a crescut pentru că a fost nevoită să folosească facilități de credit suplimentare și este pe punctul de a nu-și îndeplini obligațiile contractuale la creditul luat de la „X". Aceasta ar putea conduce la restructurarea creditului și renegocierea clauzelor contractuale;
- o creștere a riscului de credit evaluat de departamentul de risc al lui „X" este așteptată, deși această ipoteză nu este încă confirmată.

[279] Exemplul este adaptat după IASB, *IFRS 9 – Implementation Guideline Simplified with Illustrative Examples*, November 2017, par. IE 7-11, exemplul 1.

Scanned with OKEN Scanner

Rezolvare

„X" stabilește că riscul de credit pentru creditul acordat lui „Y" a crescut semnificativ față de recunoașterea inițială. Ratingul de credit este doar unul dintre factorii folosiți în evaluarea creșterii riscului de credit. Aceasta înseamnă că, deși instituția nu a scăzut ratingul de credit al lui „Y", asta nu o împiedică să concluzioneze că riscul de credit a crescut pe baza celorlalți factori. În consecință, „X" calculează și înregistrează pierderi din credit așteptate pe durata de viață a creditului.

Faptul că un activ are inițial un risc de credit ridicat nu îl face automat un activ depreciat. Mutarea în stadiul al 2-lea se face dacă apare o creștere semnificativă față de recunoașterea inițială. Totuși, probabilitatea de neîndeplinire a obligațiilor folosită în calculele pentru 12 luni poate fi mai ridicată pentru asemenea credite decât pentru altele având un risc de credit mai scăzut și aflându-se tot în stadiul 1 al abordării generale.

O entitate evaluează pierderile din credit așteptate aferente unui instrument financiar astfel încât să reflecte:

a) o valoare imparțială și ponderată cu probabilitățile, ce este determinată prin evaluarea unei serii de rezultate posibile;
b) valoarea-timp a banilor; și
c) informații rezonabile și justificabile, disponibile fără costuri sau eforturi nejustificate la data de raportare privind evenimentele trecute, condițiile actuale și previziunile condițiilor economice viitoare.

Cu toate acestea, în cazul în care nu sunt disponibile informații care au un caracter previzional mai pronunțat decât statutul de restant[280] (fie la nivel individual, fie colectiv) fără costuri sau eforturi nejustificate, entitatea poate utiliza informații despre elemente nerambursate la scadență pentru a determina dacă au existat creșteri semnificative ale riscului de credit după recunoașterea inițială. Indiferent de modul în care o entitate evaluează creșterile semnificative ale riscului de credit, există o *prezumție relativă* potrivit căreia riscul de credit pentru un activ financiar a *crescut semnificativ după recunoașterea inițială atunci când plățile contractuale sunt restante de mai mult de 30 de zile* (vezi figura nr. 9.3).

În general, se preconizează că pierderile de credit anticipate pe durata de viață sunt recunoscute ***înainte*** ca un instrument financiar să devină restant, deoarece riscul de credit crește în mod semnificativ sau sunt observați alți factori specifici debitorului care denotă o rămânere în urmă (de exemplu, o modificare sau o restructurare).

---

[280] Potrivit IFRS 9, un activ financiar este restant atunci când partenerul nu a efectuat o plată la scadența sa contractuală.

Scanned with OKEN Scanner

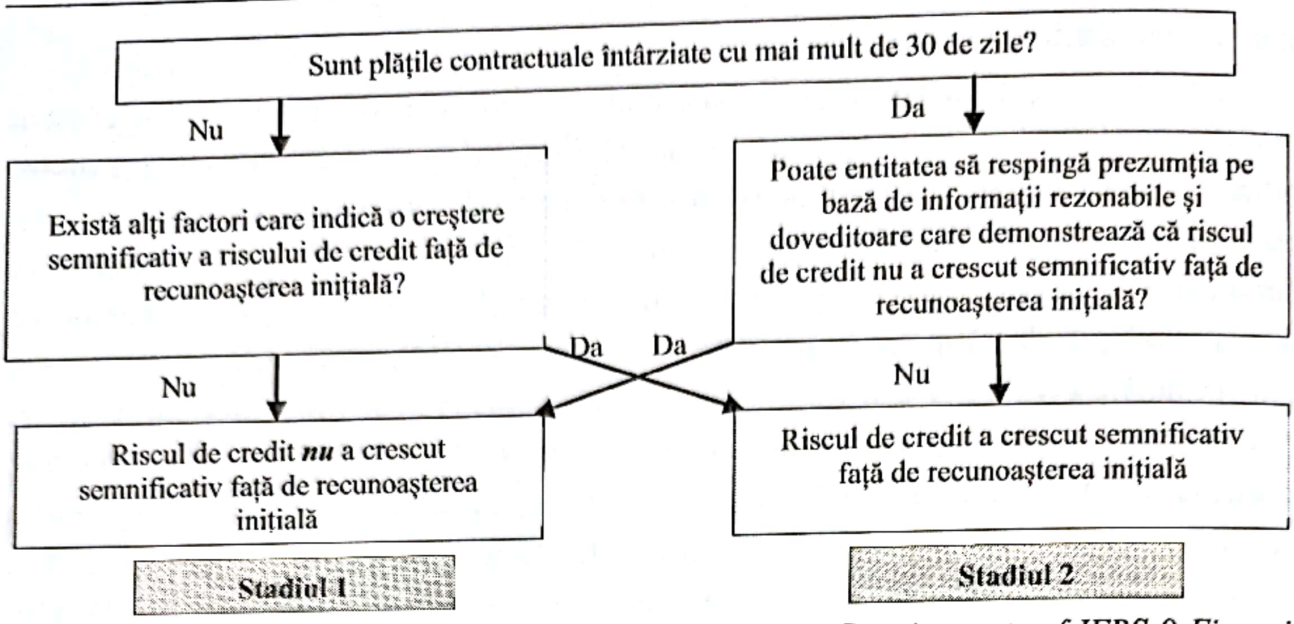

Sursa: prelucrare după ***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, p. 25.

Figura nr. 9.3. *Aplicarea prezumției relative privind creșterea riscului de credit*

Este posibil ca entitatea să nu fie în măsură să identifice modificările semnificative ale riscului de credit pentru instrumentele financiare individuale înainte ca instrumentul financiar să devină restant. Acesta ar putea fi cazul creditelor de retail, pentru care nu există sau există puține informații actualizate privind riscul de credit care să poată fi obținute și monitorizate în mod obișnuit în legătură cu un instrument individual înainte de momentul în care un client încalcă termenii contractuali.

În unele cazuri, entitatea nu deține informații rezonabile și justificabile, disponibile fără costuri sau eforturi nejustificate, pentru a evalua pierderile din credit așteptate pe durata de viață la nivel de instrument individual. În acest caz, pierderile din credit așteptate pe durata de viață trebuie să fie recunoscute la ***nivel colectiv***. Pentru a determina creșterile semnificative ale riscului de credit și a recunoaște o ajustare pentru pierdere la nivel colectiv, o entitate poate să grupeze instrumentele financiare pe baza unor caracteristici de risc de credit comune, cu obiectivul de a facilita o analiză care permite identificarea în timp util a creșterilor semnificative ale riscului de credit.

Aplicații pentru calculul ajustărilor la nivel individual și colectiv[281]

1) O instituție de credit „A" are un portofoliu de credite ipotecare pe proprietăți rezidențiale în regiunea „Y" în care imobiliarele depind foarte mult de

[281] Exemplele sunt adaptate după IASB, *IFRS 9 –Implementation Guideline Simplified with Illustrative Examples*, November 2017, par. IE 38-39, exemplul 5 și ***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, pp. 51-52.

Scanned with OKEN Scanner

producția și exportul de piese de schimb pentru autovehicule. Recent, piața acestor piese de schimb a cunoscut un declin semnificativ, drept urmare „A" se așteaptă să crească rata șomajului și, deci, riscul de neîndeplinire a obligațiilor pentru debitorii angajați în acest sector, chiar dacă nu există depășiri ale termenelor de plată. Informații rezonabile și doveditoare care să permită a evalua dacă riscul de credit a crescut semnificativ față de recunoașterea inițială pentru fiecare credit ipotecar în parte nu sunt încă disponibile. Prin urmare, „A" nu poate evalua riscul de credit individual și o face în mod colectiv, prin gruparea creditelor ipotecare în funcție de sectorul de activitate (deoarece acestea au caracteristici comune privind riscul de credit) pentru a identifica debitorii care depind de sectorul pieselor de schimb (fie că sunt angajați, fie că au afaceri cu acesta). Se stabilește că riscul de credit a crescut semnificativ pe acest segment din portofoliul de credite ipotecare și este recunoscută o ajustare pentru pierdere pe durata de viață. Totuși, „A" continuă să recunoască o ajustare pentru 12 luni pentru noile credite acordate debitorilor care depind de piața pieselor de schimb deoarece acestea nu au înregistrat o creștere semnificativă a riscului de credit față de recunoașterea inițială.

2) Instituția de credit „Z" are un portofoliu omogen de credite ipotecare cu rată variabilă a dobânzii, într-o anumită regiune. Conform experienței trecute, dacă are loc o creștere a ratei dobânzii, cresc situațiile de neîndeplinire a obligațiilor de plată la credite similare în acea zonă. Mai exact, o creștere de 0,75% a ratei dobânzii conduce la o creștere de 10% a riscului de credit la portofoliul de credite cu rată variabilă. Nu se pot identifica sub-segmente în portofoliul de credite ipotecare la care se așteaptă să crească semnificativ riscul de credite. Prin urmare, se evaluează întregul portofoliu și se recunoaște o ajustare pe durata de viață pentru 10% din acestea și o ajustare pe 12 luni pentru 90% din portofoliu.

3) La 31 decembrie N, instituția de credit are următoarea situație a creditelor ipotecare ce au caracteristici comune (provin din aceeași zonă geografică și sunt garantate – vezi tabelul nr. 9.10). Instituția folosește prezumția relativă că o depășire a scadenței cu 30 zile înseamnă creșterea semnificativă a riscului de credit, iar creditele cu peste 90 zile întârziere se consideră depreciate. Unele credite au rate de dobândă fixă, altele variabilă. Unele dintre ele sunt urmărite colectiv (grupele A și B), iar altele sunt analizate individual. Pierderile în caz de default pentru toate creditele sunt de 30%. Probabilitatea de default pe durata de viață este de 100% la credite depreciate și de 6,5% la cele nedepreciate.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 9.10. *Situația creditelor ipotecare*

Structura creditelor	Valoarea contabilă brută (lei) – credite curente	Întârziere 30 zile (lei)	Întârziere 60 zile (lei)	Întârziere 90 zile (lei)	Informații suplimentare	Valoarea prezentă a fluxurilor și sumele recuperate din garanții (lei)
Grupa A – rate fixe	14.000.000	750.000	1.000.000	1.250.000	Probabilitatea de default pe 12 luni este de 3%.	
Grupa B – rate variabile	7.000.000	280.000	420.000	700.000	O creștere așteptată de 1% a ratei dobânzii pe piață duce la o creștere de 10% a riscului de credit. Probabilitate de default pe 12 luni 1,5%.	
Total A+B	21.000.000	1.030.000	1.420.000	1.950.000		
Creditul 1 – rată fixă	500.000			200.000	Probabilitatea de default pe 12 luni este de 3%. Clientul a intrat în procedura de faliment.	450.000 (100% probabilitate de default)
Creditul 2 – rată fixă	375.000				Probabilitatea de default pe 12 luni este de 3%.	
Creditul 3 – rată fixă	300.000				Probabilitatea de default pe 12 luni este de 3%. Clientul a încălcat câteva clauze contractuale și a fost arestat pentru delapidare.	300.000
Creditul 4 – rată fixă	125.000		125.000		Probabilitatea de default pe 12 luni este de 3%. Clientul și-a pierdut recent slujba din cauza recesiunii economice și i s-a oferit o scutire de plăți.	92.500 (100% probabilitate de default)

Scanned with OKEN Scanner

Calculul ajustărilor pentru fiecare tip de credit ipotecar este ilustrat în tabelul nr. 9.11.

Tabelul nr. 9.11. *Calculul ajustării pentru pierderea din credit așteptată*

Credit	Suma (lei)	Stadiul	Explicația	Acțiune conform IFRS 9	Ajustarea (lei)
1	500.000	3	Creditul este depreciat pentru că este o întârziere de peste 90 zile și clientul este în faliment	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe durata de viață	(500.000-450.000) x 100% = 50.000
2	375.000	1	Nu există o creștere semnificativă a riscului de credit	Se transferă în grupa A	
3	300.000	2	Creștere semnificativă a riscului de credit	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe durata de viață	300.000-300.000 = 0
4	125.000	3	Creditul este depreciat pentru că este o întârziere de 60 zile și există și alte evenimente cu potențial de risc	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe durata de viață	(125.000-92.500) x 100% = 32.500
A	14.000.000 +375.000= 14.375.000	1	Nu sunt întârzieri și nu există indicii despre o creștere semnificativă a riscului de credit	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe 12 luni	14.375.000 x 30% x 3% = 129.375
A	750.000 (30 zile) + 1.000.000 (60 zile) = 1.750.000	2	Întârzieri de peste 30 zile și o creștere semnificativă a riscului de credit	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe durata de viață	1.750.000 x 30% x 6,5% = 34.125
A	1.250.000 (90 zile)	3	Creditele sunt depreciate	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe durata de viață	1.250.000 x 30% x 100% = 375.000
B	7.000.000 x 90%= 630.000 (neafectate de creșterea ratei dobânzii)	1	Nu sunt întârzieri și nu există indicii despre o creștere semnificativă a riscului de credit	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe 12 luni	6.300.000 x 30% x 1,5% = 28.350
B	280.000 (30 zile) + 420.000 (60 zile) + 10%x7.000.000 (afectate de creșterea ratei dobânzii)= 1.400.000	2	Creștere semnificativă a riscului de credit (întârzieri + creșterea ratei pe piață ce afectează creditele cu dobândă variabilă)	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe durata de viață	1.400.000 x 30% x 100% = 27.300
B	700.000 (90 zile)	3	Creditele sunt depreciate	Se recunoaște pierdere din credit așteptată pe durata de viață	700.000 x 30% x 100% = 210.000

Scanned with OKEN Scanner

Reflectarea în contabilitate a creditelor ipotecare și a ajustărilor constituite este următoarea:

- transferul creditului 1 la credite depreciate la data raportării:

1	2831	=	20611	500.000

- constituire ajustări pe durata de viață:

2	6623	=	29122	50.000

- transferul creditului 3 la credite pentru care riscul de credit a crescut semnificativ:

3	2821	=	20611	300.000

- nu este nevoie să se constituie ajustări datorită garanției ce acoperă în totalitate valoarea plăților;
- transferul creditului 4 la credite depreciate la data raportării:

4	2831	=	20611	125.000

- constituire ajustări pe durata de viață:

5	6623	=	29122	32.500

- la creditele curente din grupa A nu se face nicio înregistrare, acestea rămân înregistrate pe contul 20611 „Credite ipotecare";
- se constituie ajustări pentru pierderi din credite pe 12 luni:

6	6621	=	2921	129.375

- creditele din grupa A cu întârzieri de sub 90 zile se transferă la credite pentru care riscul de credit a crescut semnificativ:

7	2821	=	20611	1.750.000

- se constituie ajustări pe durata de viață:

8	6622	=	29221	34.125

- creditele din grupa A cu întârzieri peste 90 zile se transferă la depreciate la data raportării:

9	2831	=	20611	1.250.000

- constituire ajustări pe durata de viață:

10	6623	=	29222	375.000

Scanned with OKEN Scanner

Reflectarea în contabilitate a creditelor ipotecare și a ajustărilor constituite este următoarea:

- transferul creditului 1 la credite depreciate la data raportării:

1	2831	=	20611	500.000

- constituire ajustări pe durata de viață:

2	6623	=	29122	50.000

- transferul creditului 3 la credite pentru care riscul de credit a crescut semnificativ:

3	2821	=	20611	300.000

- nu este nevoie să se constituie ajustări datorită garanției ce acoperă în totalitate valoarea plăților;
- transferul creditului 4 la credite depreciate la data raportării:

4	2831	=	20611	125.000

- constituire ajustări pe durata de viață:

5	6623	=	29122	32.500

- la creditele curente din grupa A nu se face nicio înregistrare, acestea rămân înregistrate pe contul 20611 „Credite ipotecare";
- se constituie ajustări pentru pierderi din credite pe 12 luni:

6	6621	=	2921	129.375

- creditele din grupa A cu întârzieri de sub 90 zile se transferă la credite pentru care riscul de credit a crescut semnificativ:

7	2821	=	20611	1.750.000

- se constituie ajustări pe durata de viață:

8	6622	=	29221	34.125

- creditele din grupa A cu întârzieri peste 90 zile se transferă la depreciate la data raportării:

9	2831	=	20611	1.250.000

- constituire ajustări pe durata de viață:

10	6623	=	29222	375.000

Scanned with OKEN Scanner

- la creditele curente din grupa B nu se face nicio înregistrare, acestea rămân înregistrate pe contul 20611 „Credite ipotecare";
- se constituie ajustări pentru pierderi din credite pe 12 luni:

11	6621	=	2921	28.350

- creditele din grupa B cu întârzieri de sub 90 zile se transferă la credite pentru care riscul de credit a crescut semnificativ:

12	2821	=	20611	1.400.000

- se constituie ajustări pe durata de viață:

13	6622	=	29221	27.300

- creditele din grupa B cu întârzieri peste 90 zile se transferă la depreciate la data raportării:

14	2831	=	20611	700.000

- constituire ajustări pe durata de viață:

15	6623	=	29222	210.000

Așadar, evaluarea măsurii în care pierderile din credit așteptate pe durata de viață ar trebui să fie recunoscute se bazează pe creșteri semnificative ale probabilității sau ale riscului de neîndeplinire a obligațiilor după recunoașterea inițială (indiferent dacă prețul unui instrument financiar a fost recalculat pentru a reflecta o creștere a riscului de credit), și nu pe dovezi că un activ financiar este depreciat la data raportării sau pe neîndeplinirea efectivă a obligațiilor. În general, va exista o creștere semnificativă a riscului de credit înainte ca un activ financiar să devină depreciat sau să aibă loc o neîndeplinire efectivă a obligațiilor.

Riscul de credit pentru un instrument financiar este considerat scăzut dacă instrumentul financiar are un risc scăzut de neîndeplinire a obligațiilor, debitorul are o bună capacitate de respectare a obligațiilor sale contractuale privind fluxurile de trezorerie pe termen scurt, iar modificările defavorabile ale condițiilor economice și comerciale pe termen mediu ar putea reduce capacitatea debitorului de a-și îndeplini obligațiile contractuale privind fluxurile de trezorerie, dar nu este inevitabil să se întâmple acest lucru. Pentru a determina dacă un instrument financiar are un risc de credit scăzut, o entitate poate utiliza ratingurile sale interne de risc de credit sau alte metodologii care sunt compatibile cu o definiție a riscului de credit scăzut înțeleasă la nivel global și care iau în considerare riscurile și tipul de instrumente financiare evaluate.

Scanned with OKEN Scanner

9.2. Excepții de la abordarea generală a deprecierii

Acestea se referă la:

a) activele financiare achiziționate sau emise, depreciate ca urmare a riscului de credit;

b) abordarea simplificată pentru creanțele comerciale, activele aferente contractului și creanțele din leasing.

a) ***Activele depreciate la achiziție sau emitere*** sunt activele cu risc de credit ridicat (de exemplu, obligațiuni de tip *junk*) sau activele financiare rezultate din renegocierea sau modificarea fluxurilor de trezorerie contractuale ale unui activ existent care este derecunoscut. Pentru ca un activ să fie depreciat la recunoașterea sa inițială, evenimentul care declanșează pierderea trebuie să aibă loc chiar în acel moment. Un exemplu este crearea unui instrument financiar prin modificarea substanțială a unei datorii aflate în dificultate care conduce la anularea activului financiar inițial. În acest caz, modificarea poate fi considerată un eveniment generator de pierderi la recunoașterea inițială. Totuși, concesiile oferite debitorilor (de exemplu, plăți doar de dobândă, extinderea perioadei de finanțare, scutirea de anumite plăți etc.) nu indică neapărat că activul este depreciat. Analiza trebuie să ia în considerare factori specifici și contextul, inclusiv motivele acordării de concesii, pentru a se stabili dacă activul este depreciat.

Diferențele dintre abordarea generală și cea referitoare la activele cumpărate sau emise depreciate la data recunoașterii inițiale sunt redate în tabelul nr. 9.12.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 9.12. *Diferențe față de abordarea generală – cazul activelor depreciate la achiziție sau emitere*

Principalele diferențe	Active depreciate la achiziție sau emitere	Abordarea generală
Impactul deteriorării riscului de credit de la recunoașterea inițială	Nu există un asemenea impact. Modificările pierderilor din credit așteptate pe durata de viață se recunosc întotdeauna, iar dobânda este calculată pe bază netă.	Alegerea între pierderile din credit așteptate pe 12 luni și pe durata de viață, respectiv calcularea dobânzii pe bază brută sau netă, depinde de nivelul deteriorării riscului de credit față de recunoașterea inițială.
Recunoașterea deprecierii	Prețul de cumpărare sau valoarea justă la recunoașterea inițială includ pierderile din credit așteptate. Prin urmare, ajustarea pentru pierdere constă doar în modificarea pe întreaga durată de viață a pierderii din credit așteptate față de recunoașterea inițială, și nu în valoarea pierderii din credit așteptate totale.	Ajustarea pentru pierdere se bazează pe pierderile din credit așteptate totale la fiecare dată de raportare mai degrabă decât pe modificări ale pierderii din credit așteptate față de recunoașterea inițială.
Recunoașterea dobânzii	Se utilizează rata efectivă a dobânzii ajustată la credit care este aplicată la costul amortizat (valoarea netă obținută după scăderea ajustării pentru depreciere). Când se calculează această rată ce actualizează fluxurile viitoare de trezorerie așteptate la costul amortizat, entitatea estimează fluxurile luând în considerare termenii contractuali ai activului financiar (opțiuni de plată în avans, opțiuni call etc.), inclusiv pierderilor din credit așteptate.	Se folosește rata efectivă inițială care se aplică la valoarea contabilă brută sau la costul amortizat (valoarea netă) în funcție de existența sau nu a unei deprecieri. Când se calculează această rată ce actualizează fluxurile viitoare la valoarea brută, entitatea estimează fluxurile luând în considerare toate condițiile contractuale, fără a ține seama de pierderile din credit așteptate.
Rata de actualizare folosită la calcularea pierderilor din credit așteptate	Rata efectivă ajustată la credit calculată la recunoașterea inițială	Rata efectivă calculată la recunoașterea inițială

Scanned with OKEN Scanner

Este important de precizat că tratamentul contabil al acestor active financiare este similar celui aplicabil activelor depreciate din stadiul 3 al abordării generale, cu două excepții:

- rata dobânzii se calculează special la recunoașterea inițială și ia în considerare pierderile din credit așteptate;
- ajustarea pentru depreciere se bazează pe modificările pierderilor din credit așteptate și nu pe pierderile din credit așteptate totale.

Aplicație pentru active depreciate la achiziție sau emitere[282]

O instituție de credit cumpără un credit cu durata rămasă de 5 ani pentru suma de 5.525.000 lei și costuri de tranzacționare de 15.000 lei. Valoarea principalului este de 6.500.000 lei și dobânda anuală este de 15%. Creditul este depreciat și, prin urmare, instituția nu se așteaptă să recupereze toate fluxurile de trezorerie contractuale, ci suma de 585.000 lei din dobânda anuală de 975.000 lei și 6.175.000 lei din valoarea principalului de 6.500.000 lei (respectiv, 585.000 lei anual și 6.760.000 lei în ultimul an).

Rezolvare

Rata efectivă a dobânzii ajustată la credit se calculează la recunoașterea inițială, pe baza costului amortizat, după luarea în considerare a pierderii din credit așteptate. Aceasta este rata care actualizează fluxurile așteptate de 5.540.000 lei (costul inițial plus costuri de tranzacționare) și se determină după formula nr. 9.4.

$$5.540.000 = 585.000/(1+y) + 585.000/(1+y)^2 + 585.000/(1+y)^3 + 585.000/(1+y)^4 + 6.760.000/(1+y)^5 \quad (9.4)$$

Rezolvând ecuația nr. 9.4, rezultă că y = 12,35%. Dacă creditul nu ar fi fost depreciat, rata efectivă a dobânzii ar fi fost bazată pe fluxurile contractuale. De exemplu, pentru o dobândă anuală de 975.000 lei și o valoare a principalului de 6.500.000 lei, rata efectivă a dobânzii ar fi de 19,93%, conform relației nr. 9.5.

$$5.540.000 = 975.000/(1+y) + 975.000/(1+y)^2 + 975.000/(1+y)^3 + 975.000/(1+y)^4 + 7.475.000/(1+y)^5 \quad (9.5)$$

Costul amortizat al creditului se calculează în tabelul nr. 9.13.

[282] Exemplul este adaptat după ***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, pp. 15-17.

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul nr. 9.13. *Calculul costului amortizat*

An	Cost amortizat inițial	Venit din dobânzi	Dobânda încasată	Amortizare	Cost amortizat final
1	2	3=12,35% * 2	4= 585.000	5=3 – 4	6 = 2+ 5
1	5.540.000	684.190	585.000	99.190	5.639.190
2	5.639.190	696.440	585.000	111.440	5.750.630
3	5.750.630	710.203	585.000	125.203	5.875.833
4	5.875.833	725.665	585.000	140.665	6.016.498
5	6.016.498	743.038	585.000	158.502*	6.175.000

*Este nevoie de o rotunjire de 464 lei pentru ca, în final, costul amortizat să fie 6.175.000 lei.

La sfârșitul anului al 2-lea, instituția se așteaptă să recupereze în întregime principalul creditului, de 6.500.000 lei, la scadența acestuia.

Instituția înregistrează următoarele operațiuni:

- recunoașterea inițială a creditului depreciat[283], inclusiv a costurilor de tranzacționare, care se includ în valoarea de intrare:

1	2841	=	% 2511 299	6.500.000 5.540.000 960.000

- înregistrarea venitului din dobânzi și amortizarea[284], la sfârșitul primului an[285]:

2	% 28471 299	=	7027	684.190 585.000 99.190

- încasarea dobânzii la începutul anului următor:

3	2511	=	28471	585.000

[283] Potrivit Ordinului BNR nr. 27/2010, pct. 67, alin. 5, în cazul activelor financiare depreciate la momentul recunoașterii inițiale, diferența dintre valoarea contractuală a acestora și valoarea la care trebuie recunoscute inițial în contabilitate, se înregistrează în conturile de „Alte ajustări". Această abordare diferă de interpretările IFRS 9 conform cărora nu se recunoaște depreciere la momentul recunoașterii inițiale, deși pierderile din credit așteptate sunt reflectate în valoarea justă a activului și luate în considerare la calcularea ratei efective a dobânzii ajustate la credit.

[284] În logica costului amortizat, după natură, acest venit este similar celui din dobânzi, motiv pentru care este inclus în coloana 2 a tabelului nr. 9.13. Întrucât amortizarea afectează contul de ajustări (299), se poate însă reflecta și pe contul corespunzător de venituri 7629 „Venituri din alte ajustări".

[285] Valoarea din bilanț a creditului la sfârșitul primului an este de 5.639.190 lei, ceea ce reprezintă costul amortizat obținut prin scăderea din valoarea de intrare de 6.500.000 lei a soldului contului 299, de 860.810 lei.

Scanned with OKEN Scanner

- înregistrarea venitului din dobânzi și amortizarea, la sfârșitul celui de-al 2-lea an[286]:

4	% 28471 299	=	7027	696.440 585.000 111.440

Modificarea așteptărilor privind suma recuperată la scadență necesită actualizarea noilor fluxuri de trezorerie folosind rata efectivă ajustată la credit de 12,35% în vederea determinării costului amortizat (vezi relația de calcul nr 9.6).

$$585.000/(1+0,1235) + 585.000/(1+0,1235)^2 + 7.085.000/(1+0,1235)^3 = 5.980.131 \quad (9.6)$$

Prin urmare, la sfârșitul anului 2, instituția recunoaște o modificare favorabilă a pierderii din credit așteptate de 5.980.131 – 5.750.630 = 229.501 lei:

5	2913	=	7625	229.501

- încasarea dobânzii aferente anului 2 la începutul anului următor:

6	2511	=	28471	585.000

Costul amortizat trebuie recalculat cu această ocazie conform datelor din tabelul nr. 9.14.

Tabelul nr. 9.14. *Calculul costului amortizat*

An	Cost amortizat inițial	Venit din dobânzi	Dobânda încasată	Amortizare	Cost amotizat final
1	2	3=12,35% * 2	4= 585.000	5=3 – 4	6 = 2+ 5
1	5.980.131	738.546	585.000	153.546	6.133.677
2	6.133.677	757.509	585.000	172.509	6.306.186
3	6.306.186	778.814	585.000	193.814	6.500.000

- înregistrarea venitului din dobânzi și amortizarea, la sfârșitul celui de-al 3-lea an:

7	% 28471 299	=	7027	738.546 585.000 153.546

- încasarea dobânzii aferente anului 3 la începutul anului următor:

8	2511	=	28471	585.000

[286] Valoarea din bilanț a creditului la sfârșitul anului 2 este de 5.750.630 lei, ceea ce reprezintă costul amortizat obținut prin scăderea din valoarea de intrare de 6.500.000 lei a soldului contului 299 de 749.370 lei.

Scanned with OKEN Scanner

- înregistrarea venitului din dobânzi și amortizarea, la sfârșitul celui de-al 4-lea an:

9	% 28471 299	=	7027	757.509 585.000 172.509

- încasarea dobânzii aferente anului 4 la începutul anului următor:

10	2511	=	28471	585.000

- înregistrarea venitului din dobânzi și amortizarea, la sfârșitul celui de-al 5-lea an:

11	% 28471 299	=	7027	778.814 585.000 193.814

- încasarea dobânzii aferente anului 5 la începutul anului următor:

12	2511	=	28471	585.000

Presupunem că la scadență instituția primește de la debitor suma de 5.850.000 lei. Diferența de 650.000 lei până la valoarea principalului de 6.500.000 lei este o modificare nefavorabilă a pierderii din credit așteptate pe durata de viață.

13	% 2511 299 6625	=	% 2841 2913	6.729.501 5.850.000 229.501 650.000	6.729.501 6.500.000 229.501

b) ***Abordarea simplificată*** pentru creanțe comerciale și din leasing și active aferente contractului este fie una obligatorie, fie o alegere a politicii contabile, potrivit prevederilor IFRS 9 (vezi tabelul nr. 9.15).

Tabelul nr. 9.15. *Diferențe față de abordarea generală – cazul abordării simplificate*

Abordarea simplificată este obligatorie	Abordarea simplificată este o alegere de politică contabilă
Este instrumentul o creanță comercială sau un activ aferent contractului fără o componentă de finanțare semnificativă (conform *IFRS 15 "Venituri din contracte cu clienții"*) sau entitatea utilizează avantajul pentru facilitatea aplicării în practică pentru contracte finalizate sub un an? Dacă ***da***, ajustarea este estimată obligatoriu pe întreaga durată de viață.	Este instrumentul o creanță ce decurge dintr-un contract de leasing (conform IFRS 16) sau o creanță comercială sau un activ aferent contractului cu o componentă de finanțare semnificativă iar entitatea alege să recunoască întotdeauna pierderea din credite așteptată pe întreaga durată de viață? Dacă da, entitatea alege ca parte a politicilor sale contabile să estimeze pierderile din credite pe durata de viață. Dacă nu face această alegere, entitatea aplică pentru aceste active abordarea generală.

Scanned with OKEN Scanner

Trebuie subliniat că abordarea simplificată elimină nevoia de a calcula deprecierea pentru 12 luni (nu se recunoaşte decât cea pe durata de viaţă) şi de a evalua deteriorarea riscului de credit faţă de recunoaşterea iniţială. Prin urmare, activele financiare cărora li se aplică sunt încadrate doar în stadiile 2 şi/sau 3 din abordarea generală.

9.3. Cazuri speciale de depreciere

Aceste cazuri se referă la regulile de depreciere aplicabile în cazul modificării fluxurilor contractuale şi la deprecierea elementelor extrabilanţiere de tipul angajamentelor de creditare şi garanţiilor financiare.

În unele situaţii, *renegocierea sau modificarea fluxurilor de trezorerie* contractuale ale unui activ financiar poate duce la derecunoaşterea activului financiar existent. Atunci când modificarea unui activ financiar are drept rezultat derecunoaşterea activului financiar existent şi recunoaşterea ulterioară a activului financiar modificat, activul modificat este considerat un activ financiar „nou". În consecinţă, la aplicarea dispoziţiilor privind deprecierea în cazul activului financiar modificat, data modificării trebuie să fie considerată *data recunoaşterii iniţiale* a activului financiar respectiv. De regulă, aceasta înseamnă ca ajustarea pentru pierdere este evaluată la o valoare egală cu pierderile din credit preconizate pe 12 luni, până când sunt îndeplinite cerinţele pentru recunoaşterea pierderilor din credit aşteptate pe durata de viaţă. Cu toate acestea, în unele circumstanţe neobişnuite, ca urmare a unei modificări care are drept rezultat derecunoaşterea activului financiar iniţial, ar putea exista dovezi că activul financiar modificat era depreciat la recunoaşterea iniţială şi, prin urmare, activul financiar ar trebui să fie recunoscut drept activ financiar emis depreciat. Regulile enunţate sunt sistematizate în figura nr. 9.4.

Aplicaţie pentru aplicarea regulilor de depreciere la modificarea fluxurilor contractuale[287]

Instituţia de credit acordă un credit de 50.000 lei pentru finanţarea operaţiunilor de comerţ exterior pe o perioadă de 5 ani, la o rata a dobânzii plătită anual de 10%. Principalul se restituie integral la scadenţă iar rata efectivă a dobânzii la acordare este de 10%. La sfârşitul primului an se constituie o ajustare pentru pierderi aşteptate pe 12 luni de 1.250 lei deoarece nu se constată o creştere

[287] Exemplul este adaptat după IASB, *IFRS 9 – Implementation Guideline Simplified with Illustrative Examples*, November 2017, par. IE 78-81, exemplul 11.

Scanned with OKEN Scanner

semnificativă a riscului de credit. În cel de-al doilea an, riscul de credit a crescut semnificativ față de recunoașterea inițială, ceea ce face necesară înregistrarea unei ajustări pe durata de viață de 2.500 lei, generându-se o cheltuială în contul de profit și pierdere de 1.250 lei. La sfârșitul anului 3, se constată că debitorul trece prin dificultăți financiare, ceea ce determină instituția de credit să modifice fluxurile contractuale prin extinderea duratei creditului cu 1 an și renunțarea la dobânda de încasat. Prin urmare, mai sunt 3 ani de credit, iar modificarea survenită nu a condus la anularea recunoașterii creditului inițial. Comparând riscul de credit al activului financiar modificat cu cel original, se constată că activul nu este depreciat, dar riscul de credit a crescut semnificativ. Este necesar să se constituie o ajustare pe durata de viață cu o valoare actualizată de 3.000 lei, ceea ce presupune înregistrarea unei cheltuieli în contul de profit și pierdere de 500 lei.

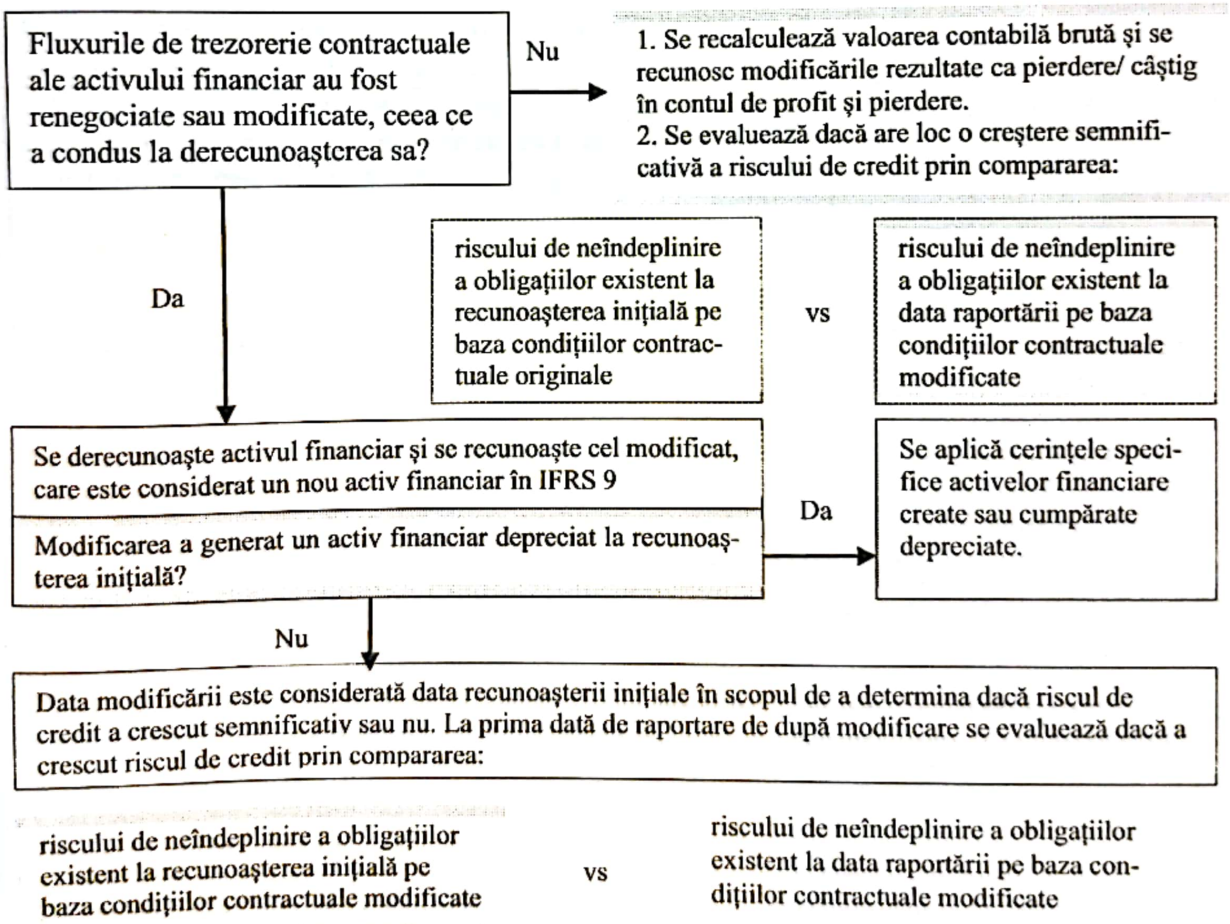

Sursa: prelucrare după: ***, *An Overview of the Impairment Requirements of IFRS 9 Financial Instruments*, MNP LLP, 2017, p. 43.

Figura nr. 9.4. *Reguli de depreciere la modificarea fluxurilor de trezorerie contractuale*

Scanned with OKEN Scanner

Prin urmare, modificarea fluxurilor contractuale a avut următoarele consecințe:

- instituția de credit a recalculat valoarea contabilă a creditului (cu principalul de 50.000 lei, scadent peste 3 ani, la o rată efectivă a dobânzii aferentă creditului inițial de 10%) la valoarea prezentă de 37.565 lei (50.000 × 0,7513 – factorul de actualizare);
- diferența dintre valoarea contabilă brută recalculată și cea inițială de 12.435 lei (50.000 – 37.565) este recunoscută ca o pierdere din modificare ce este compensată de valoarea contabilă brută originală.

Rezolvare

Calculele sunt redate în tabelul nr. 9.16.

Tabelul nr. 9.16. *Determinarea ajustării pentru pierderile din credit așteptate dacă se modifică fluxurile contractuale*

An	Valoare contabilă brută inițială	Pierderea din depreciere	Pierderea din credite modificată	Venitul din dobânzi	Fluxul de trezorerie	Valoarea contabilă brută finală	Ajustarea pentru pierdere	Cost amortizat la finele perioadei
1	2	3	4	5= 2*10%	6	7=2+4+5-6	8	9=7-8
1	50.000	(1.250)		5.000	5.000	50.000	1.250	48.750
2	50.000	(1.250)		5.000	5.000	50.000	2.500	47.500
3	50.000	(500)	(12.435)	5.000	5.000	37.565	3.000	34.565

Înregistrările contabile sunt:

Exercițiul N

- acordarea creditului:

1	2042	=	2511	50.000

- încasarea dobânzii la sfârșitul primului an:

2	2511	=	70215	5.000

- constituirea ajustării pentru 12 luni:

3	6621	=	2911	1.250

Exercițiul N+1

- încasarea dobânzii la sfârșitul anului al doilea:

4	2511	=	70215	5.000

Scanned with OKEN Scanner

- transferul creditului la active pentru care riscul de credit a crescut semnificativ:

5	2821	=	2042	50.000

- constituire ajustare pe durata de viață în valoare totală de 2.500 lei:

6	%	=	29121	2.500
	6622			1.250
	2911			1.250

Exercițiul N+2

- încasarea dobânzii la sfârșitul anului al treilea:

7	2511	=	70215	5.000

- constituire ajustare pe durata de viață:

8	6622	=	29121	500

- modificarea costului amortizat al creditului:

9	6628	=	2821	12.435

În anul al 4-lea, debitorul are rezultate financiare mai bune decât cele preconizate, prognoza se îmbunătățește și toate informațiile rezonabile disponibile fără costuri și eforturi deosebite arată o scădere a riscului de credit. Prin urmare, instituția stabilește că riscul de credit nu a crescut semnificativ față de recunoașterea inițială iar ajustarea pentru pierdere trebuie să fie din nou pentru 12 luni și să aibă valoarea de 1.500 lei.

- se anulează ajustarea pentru pierderi așteptate pe durata de viață în valoare totală de 3.000 lei prin transfer la venituri în sumă de 1.500 lei și restul prin transfer asupra contului de ajustări pentru 12 luni:

10	29121	=	%	3.000
			7622	1.500
			2911	1.500

- se transferă creditul de la active cu riscul de credit crescut la activele originale:

11	2042	=	2821	37.565

- venitul din dobânzi pentru anul al 4-lea, chiar dacă nu se încasează propriu-zis dobânda în acest an, provine din amortizarea pierderii rezultate din

Scanned with OKEN Scanner

modificarea fluxurilor contractuale și se calculează prin aplicarea ratei efective a dobânzii de 10% la valoarea contabilă brută de 37.565 lei:

12	2042	=	70215	3.756,5

Dacă situația financiară a debitorului continua să fie bună, în următorii doi ani se va amortiza în totalitate pierderea din modificarea fluxurilor de trezorerie iar valoarea contabilă brută va redeveni 50.000 lei, cât se va încasa la scadența contractuală (de exemplu, în anul următor venitul din dobânzi va fi de 10% × [37.565 + 3.756,5] = 4.132,15 lei).

Deprecierea se calculează și pentru *elemente extrabilanțiere* cum ar fi *angajamentele de creditare și garanțiile financiare*. Angajamentele de creditare se referă la carduri credit, facilități overdraft, linii de credit etc. Chiar dacă acestea sunt elemente în afara bilanțului, deprecierea lor se determină după același model aplicat creditelor (adică, elementelor bilanțiere), ceea ce aduce raportarea financiară mai aproape de practicile de management al riscului de credit. Consecința este înregistrarea de provizioane suplimentare pentru sumele aprobate, dar netrase.

Aplicație pentru facilități overdraft[288]

Pe 30 iunie N, instituția de credit „A" aprobă un total de 1.500.000 lei facilități de credit care nu au fost încă folosite (trase). Din acestea, 1.200.000 lei sunt incluse în stadiul 1 (fără creștere semnificativă a riscului de credit) iar 300.000 lei în stadiul 2 (se așteaptă folosirea acestor facilități cu o probabilitate de default de 20%). La cele aflate în stadiul 1, suma de 750.000 lei se așteaptă să fie trasă în următoarele 12 luni, cu o probabilitate de *default* de 10% pentru următoarele 12 luni.

Rezolvare

	Pierdere așteptată din credit		
Stadiul 1	750.000 × 10% = 75.000 lei	}	Total provizioane
Stadiul 2	300.000 × 20% = 60.000 lei		135.000 lei

Deci, instituția recunoaște provizioane de 135.000 lei pentru partea netrasă din facilitățile overdraft. Acest provizion se prezintă de sine stătător în bilanțul instituției și nu se scade dintr-un activ (care e în afara bilanțului), ca în cazul ajustărilor pentru pierderi așteptate.

[288] Exemplul este adaptat după ***, *Need to know. IFRS 9 Financial Instruments. Impairment of Financial Assets*, BDO, 2014, p. 26.

Scanned with OKEN Scanner

- angajamentele de creditare figurează pe contul de activ 903 „Angajamente de creditare în favoarea clientelei":

1	903	=	999	1.500.000

- provizioanele pentru pierderi așteptate pe12 luni:

2	6651	=	55121	75.000

- provizioane pentru pierderi așteptate pe durata de viață:

3	6651	=	55122	60.000

Aplicație pentru facilități revolving cu componente trase[289]

Instituția de credit „A" acordă carduri de credit clienților săi pe care le poate anula cu o notificare de o zi. Evaluarea deprecierii se face pe bază colectivă și nu se monitorizează riscul de credit al fiecărui client până când acesta nu face o plată. Riscul e monitorizat pe întreaga facilitate și nu pe componenta trasă sau netrasă. La sfârșitul exercițiului N, portofoliul de carduri de credit avea un sold de 80.000 lei și un sold netras disponibil de 20.000 lei. Instituția stabilește o durată de viață pentru portofoliu de 24 de luni, perioadă pentru care se așteaptă să fie expusă la riscul de credit. 25% din portofoliu a înregistrat o creștere a riscului de credit față de recunoașterea inițială.

Rezolvare

- soldul acestor facilități aflate în stadiul 2 pentru care ar trebui recunoscute pierderi așteptate pe durata de viață este de 25% × 80.000 lei = 20.000 lei;
- partea netrasă pentru aceste carduri este de 25% × 20.000 lei = 5.000 lei;
- soldul facilităților de credit aflate în stadiul 1 pentru care ar trebui recunoscute pierderi așteptate pe 12 luni este de 75% × 80.000 lei = 60.000 lei;
- partea netrasă pentru aceste carduri este de 75% × 20.000 lei = 15.000 lei.

Instituția de credit ia în considerare și tragerile viitoare așteptate pe durata de viață a portofoliului (cele 24 de luni) și estimează care este valoarea expunerii la neîndeplinirea obligațiilor de plată (*default*).

[289] Exemplul este adaptat după IASB, *IFRS 9 – Implementation Guideline Simplified with Illustrative Examples*, November 2017, par. IE 58-65, exemplul 10 și urmărește să răspundă la întrebarea: cum se determină perioada de expunere la riscul de credit pentru angajamente de creditare cu componentă trasă și netrasă?

Scanned with OKEN Scanner

Astfel:

- se stabilește că tragerile așteptate până la *default* pentru cardurile din stadiul 1 sunt de 8.000 lei iar pentru cele din stadiul 2 de 3.000 lei;
- expunerea la *default* la cardurile de credit din stadiul 1 este de 60.000 + 8.000 = 68.000 lei iar pentru cardurile din stadiul 2 este de 20.000 + 3.000 = 23.000 lei.

Expunerile la *default* și durata de viață calculate de instituție se folosesc la determinarea pierderilor din credit așteptate pe 12 luni și pe durata de viață pentru portofoliul de carduri de credit.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie selectivă

Cărți și articole

Albu, N., Albu C.N., Bunea, Ş., Calu, D.A., Gîrbină, M.M., *A story about IAS/IFRS implementation in Romania. An institutional and structural theory perspective*, Journal of Accounting in Emerging Economies, Vol. 1, No. 1, 2011, pp. 76-100

Arteta, C.Ó., Kose, M. A., Stocker, M., Taskin, T., *Negative interest rate policies: Sources and implications*, Working Paper, No. 1609, 2016, Koç University-TÜSİAD Economic Research Forum (ERF), Istanbul, disponibil la https://www.econstor.eu/bitstream/10419/166733/1/872344843.pdf

Barbu, V., *Scrisoarea de garanție bancară instrument de plată – titlu executoriu*, Revista Universul Juridic, nr. 2, februarie 2017, pp. 65-73, disponibil la https://www.universuljuridic.ro/wp-content/uploads/2017/03/04_Revista_Universul_Juridic_nr_02-2017_PAGINAT_BT_V_Barbu.pdf

Bâtcă-Dumitru, G.C., Popa, A.F., Sahlian, D.N., Șendroiu, C., Vuță, M., 2021. *Contabilitate-instrument de business pentru manageri*, Editura Universitară, București

Berheci, I, Haliga, I., 2011. *Contabilitatea instituțiilor de credit*, Editura Universității „Al. I. Cuza", Iași

Berheci, I., 2003. *Contabilitatea societăților bancare*, Editura Sedcom Libris, Iași

Berheci, M., *Valorificarea raportărilor financiare. Sinteze contabile: teorie, analize, studii de caz*, Editura CECCAR, București, 2010

Bizon, M., *IFRS 16 – noua viziune contabilă internațională asupra leasingului*, Revista Finanțe Publice, Contabilitate, Nr. 4/2018

Căpraru, B., 2010. *Activitatea bancară. Sisteme, operațiuni și practici*, Editura C.H. Beck, București

Dedu, V., Enciu, A., 2014. *Contabilitate bancară*, ediția a 3-a, Editura Economică, București

Doroş, A., 2013. *Contabilitatea instituțiilor de credit conformă cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară*, Editura Universitară, București

Georgescu, E.I., Istrate, C., Huian, M.C., Afrăsinei, M.B., 2019. *Reorganizarea societăților – abordări contabile și juridice*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași

Horngren, C.T., Sundem, G.L., Elliot, J.A., Philbrick, D., 2014. *Introduction to Financial Accounting*, 11th edition, Pearson

Huian, M.C., 2012. *Accounting for financial assets and financial liabilities according to IFRS 9*, Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași. Seria Științe economice

Huian, M.C., 2013. *Contabilitatea activelor și datoriilor financiare la societățile comerciale*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași

Huian, M.C., 2008. *Instrumente financiare: tratamente și opțiuni contabile*, Editura CECCAR, București

PLANUL DE CONTURI APLICABIL INSTITUȚIILOR DE CREDIT[1]

CLASA 1 - OPERAȚIUNI DE TREZORERIE ȘI OPERAȚIUNI INTERBANCARE

Grupa 10 - CASA ȘI ALTE VALORI
A 101 - Casa
A 102 - Numerar în ATM-uri și ASV-uri
A 109 - Alte valori

Grupa 11 - DECONTĂRI CU BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI
A 111 - Cont curent și depozite la Banca Națională a României
  A 1111 - Cont curent la Banca Națională a României
  A 1112 - Depozite la vedere la Banca Națională a României
  A 1113 - Depozite la termen la Banca Națională a României
  A 1114 - Depozite colaterale la Banca Națională a României
  A 1115 - Depozite la Banca Națională a României rambursabile după notificare
P 112 - Împrumuturi de refinanțare de la Banca Națională a României
  P 1121 - Împrumuturi colateralizate cu active eligibile pentru garantare
  P 1122 - Împrumuturi lombard
  P 1123 - Alte împrumuturi
B 117 - Creanțe atașate, datorii atașate și sume de amortizat
  B 1171 - Creanțe atașate și sume de amortizat
    A 11711 - Creanțe atașate
    B 11712 - Sume de amortizat
  B 1172 - Datorii atașate și sume de amortizat
    P 11721 - Datorii atașate
    B 11722 - Sume de amortizat

Grupa 12 - CONTURI DE CORESPONDENT
A 121 - Conturi de corespondent la instituții de credit (nostro)
P 122 - Conturi de corespondent ale instituțiilor de credit (loro)
B 127 - Creanțe și datorii atașate
  A 1271 - Creanțe atașate
  P 1272 - Datorii atașate

Grupa 13 - DEPOZITE INTERBANCARE
B 131 - Depozite la instituții de credit
  A 1311 - Depozite la vedere la instituții de credit
  A 1312 - Depozite la termen la instituții de credit
  A 1313 - Depozite colaterale la instituții de credit
  A 1314 - Depozite la instituții de credit rambursabile după notificare
  B 1317 - Creanțe atașate și sume de amortizat
    A 13171 - Creanțe atașate
    B 13172 - Sume de amortizat
B 132 - Depozite ale instituțiilor de credit
  P 1321 - Depozite la vedere ale instituțiilor de credit
  P 1322 - Depozite la termen ale instituțiilor de credit
  P 1323 - Depozite colaterale ale instituțiilor de credit
  P 1324 - Depozite ale instituțiilor de credit rambursabile după notificare
  B 1327 - Datorii atașate și sume de amortizat
    P 13271 - Datorii atașate
    B 13272 - Sume de amortizat

Grupa 14 - CREDITE ȘI ÎMPRUMUTURI INTERBANCARE
B 141 - Credite acordate instituțiilor de credit
  A 1411 - Credite de pe o zi pe alta acordate instituțiilor de credit
  A 1412 - Credite la termen acordate instituțiilor de credit
  B 1417 - Creanțe atașate și sume de amortizat
    A 14171 - Creanțe atașate
    B 14172 - Sume de amortizat
B 142 - Împrumuturi primite de la instituții de credit
  P 1421 - Împrumuturi de pe o zi pe alta primite de la instituții de credit
  P 1422 - Împrumuturi la termen primite de la instituții de credit
  B 1427 - Datorii atașate și sume de amortizat
    P 14271 - Datorii atașate
    B 14272 - Sume de amortizat

---

[1] *** Ordinul BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu IFRS, republicat în Monitorul Oficial al României nr. 96/2020, cu modificările și completările ulterioare.

Scanned with OKEN Scanner

Grupa 15 - ACORDURI DE RĂSCUMPĂRARE ŞI TITLURI DATE SAU LUATE CU ÎMPRUMUT

B 151 - Operaţiuni repo şi titluri date cu împrumut
P 1511 - Operaţiuni repo de pe o zi pe alta
P 1512 - Operaţiuni repo la termen
P 1513 - Titluri date cu împrumut de pe o zi pe alta
P 1514 - Titluri date cu împrumut la termen
B 1517 - Datorii ataşate şi sume de amortizat
P 15171 - Datorii ataşate
B 15172 - Sume de amortizat
B 152 - Operaţiuni reverse repo şi titluri luate cu împrumut
A 1521 - Operaţiuni reverse repo de pe o zi pe alta
A 1522 - Operaţiuni reverse repo la termen
A 1523 - Titluri luate cu împrumut de pe o zi pe alta
A 1524 - Titluri luate cu împrumut la termen
B 1527 - Creanţe ataşate şi sume de amortizat
A 15271 - Creanţe ataşate
B 15272 - Sume de amortizat

Grupa 16 - VALORI DE RECUPERAT ŞI ALTE SUME DATORATE

B 161 - Valori de recuperat
A 1611 - Valori de recuperat
B 1617 - Creanţe ataşate şi sume de amortizat
A 16171 - Creanţe ataşate
B 16172 - Sume de amortizat
B 162 - Alte sume datorate
P 1621 - Alte sume datorate
B 1627 - Datorii ataşate şi sume de amortizat
P 16271 - Datorii ataşate
B 16272 - Sume de amortizat
B 163 - Dobânzi care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective
A 1631 - Dobânzi de încasat
P 1632 - Dobânzi de plătit

Grupa 17 - OPERAŢIUNI ÎNTRE ORGANIZAŢIILE COOPERATISTE DE CREDIT DIN CADRUL REŢELEI

B 171 - Conturi curente
A 1711 - Cont curent la casa centrală
P 1712 - Conturi curente ale cooperativelor de credit afiliate
B 1717 - Creanţe şi datorii ataşate
A 17171 - Creanţe ataşate
P 17172 - Datorii ataşate
B 173 - Depozite între organizaţiile cooperatiste de credit din cadrul reţelei
B 1731 - Depozite la casa centrală
A 17311 - Depozite la vedere la casa centrală
A 17312 - Depozite la termen la casa centrală
A 17313 - Depozite colaterale la casa centrală
A 17314 - Depozite la casa centrală rambursabile după notificare
B 17317 - Creanţe ataşate şi sume de amortizat
B 1732 - Depozite ale cooperativelor de credit afiliate
P 17321 - Depozite la vedere ale cooperativelor de credit afiliate
P 17322 - Depozite la termen ale cooperativelor de credit afiliate
P 17323 - Depozite colaterale ale cooperativelor de credit afiliate
P 17324 - Depozite ale cooperativelor de credit afiliate rambursabile după notificare
B 17327 - Datorii ataşate şi sume de amortizat
B 174 - Credite şi împrumuturi între organizaţiile cooperatiste de credit din cadrul reţelei
B 1741 - Credite acordate organizaţiilor cooperatiste de credit din cadrul reţelei
A 17411 - Credite de pe o zi pe alta acordate organizaţiilor cooperatiste de credit din cadrul reţelei
A 17412 - Credite la termen acordate organizaţiilor cooperatiste de credit din cadrul reţelei
B 17417 - Creanţe ataşate şi sume de amortizat
B 1742 - Împrumuturi primite de la organizaţiile cooperatiste de credit din cadrul reţelei
P 17421 - Împrumuturi de pe o zi pe alta primite de la organizaţiile cooperatiste de credit din cadrul reţelei
P 17422 - Împrumuturi la termen primite de la organizaţiile cooperatiste de credit din cadrul reţelei
B 17427 - Datorii ataşate şi sume de amortizat
B 176 - Valori de recuperat şi alte sume datorate organizaţiilor cooperatiste de credit din cadrul reţelei
B 1761 - Valori de recuperat de la organizaţiile cooperatiste de credit din cadrul reţelei
A 17611 - Valori de recuperat
B 17617 - Creanţe ataşate şi sume de amortizat
B 1762 - Alte sume datorate organizaţiilor cooperatiste de credit din cadrul reţelei
P 17621 - Alte sume datorate
B 17627 - Datorii ataşate şi sume de amortizat
B 178 - Active financiare restante şi active financiare depreciate privind operaţiunile cu organizaţiile cooperatiste de credit din cadrul reţelei
B 1781 - Active financiare restante
A 17811 - Active financiare restante
B 17817 - Creanţe ataşate şi sume de amortizat
B 1782 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
A 17821 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ

Scanned with OKEN Scanner

B 17827 - Creanțe atașate și sume de amortizat
B 1783 - Active financiare depreciate la data raportării
A 17831 - Active financiare depreciate la data raportării
B 17837 - Creanțe atașate și sume de amortizat
B 1784 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 17841 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 17847 - Creanțe atașate și sume de amortizat

Grupa 18 - ACTIVE FINANCIARE RESTANTE ȘI ACTIVE FINANCIARE DEPRECIATE

B 181 - Active financiare restante
A 1811 - Active financiare restante
B 1817 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 18171 - Creanțe atașate
B 18172 - Sume de amortizat
B 182 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
A 1821 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
B 1827 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 18271 - Creanțe atașate
B 18272 - Sume de amortizat
B 183 - Active financiare depreciate la data raportării
A 1831 - Active financiare depreciate la data raportării
B 1837 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 18371 - Creanțe atașate
B 18372 - Sume de amortizat
B 184 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 1841 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 1847 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 18471 - Creanțe atașate
B 18472 - Sume de amortizat

Grupa 19 - AJUSTĂRI PENTRU PIERDERI AȘTEPTATE AFERENTE CREANȚELOR DIN OPERAȚIUNI DE TREZORERIE ȘI INTERBANCARE ȘI ALTE AJUSTĂRI

B 191 - Ajustări pentru pierderi așteptate calculate la nivel individual
P 1911 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 1912 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 19121 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 19122 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
B 1913 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 192 - Ajustări pentru pierderi așteptate calculate la nivel colectiv
P 1921 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 1922 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 19221 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 19222 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
B 1923 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
P 197 - Ajustări pentru dobânzi aferente creanțelor depreciate
B 199 - Alte ajustări

CLASA 2 - OPERAȚIUNI CU CLIENTELA ȘI OPERAȚIUNI ÎNTRE INSTITUȚIILE FINANCIARE NEBANCARE ȘI INSTITUȚIILE DE CREDIT

Grupa 20 - CREDITE ACORDATE CLIENTELEI

B 201 - Creanțe comerciale
A 2011 - Creanțe comerciale
A 20111 - Scont
A 20112 - Factoring cu recurs
A 20113 - Forfetare
A 20114 - Factoring fără recurs
A 20119 - Alte creanțe comerciale
B 2017 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 20171 - Creanțe atașate
B 20172 - Sume de amortizat
B 202 - Credite de trezorerie
A 2021 - Credite de trezorerie
A 20211 - Utilizări din deschideri de credite permanente
A 20212 - Credit global de exploatare
A 20213 - Diferențe de rambursat legate de utilizarea cardurilor
A 20219 - Alte credite de trezorerie
B 2027 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 20271 - Creanțe atașate
B 20272 - Sume de amortizat
B 203 - Credite de consum și vânzări în rate
A 2031 - Credite de consum

Scanned with OKEN Scanner

A 20311 - Credite de consum pentru nevoi personale
A 20312 - Credite de consum pentru achiziționarea de bunuri
A 2032 - Vânzări în rate
B 2037 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 20371 - Creanțe atașate
B 20372 - Sume de amortizat
B 204 - Credite pentru finanțarea operațiunilor de comerț exterior
A 2041 - Credite pentru import
A 2042 - Credite pentru export
B 2047 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 20471 - Creanțe atașate
B 20472 - Sume de amortizat
B 205 - Credite pentru finanțarea stocurilor și pentru echipamente
A 2051 - Credite pentru finanțarea stocurilor
A 2052 - Credite pentru echipamente
B 2057 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 20571 - Creanțe atașate
B 20572 - Sume de amortizat
B 206 - Credite pentru investiții imobiliare
A 2061 - Credite pentru investiții imobiliare
A 20611 - Credite ipotecare
A 20619 - Alte credite pentru investiții imobiliare
B 2067 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 20671 - Creanțe atașate
B 20672 - Sume de amortizat
B 209 - Alte credite acordate clientelei
A 2091 - Alte credite acordate clientelei
B 2097 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 20971 - Creanțe atașate
B 20972 - Sume de amortizat

Grupa 23 - CREDITE ȘI ÎMPRUMUTURI PRIVIND INSTITUȚIILE FINANCIARE
B 231 - Credite acordate instituțiilor financiare
A 2311 - Credite de pe o zi pe alta acordate instituțiilor financiare
A 2312 - Credite la termen acordate instituțiilor financiare
B 2317 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 23171 - Creanțe atașate
B 23172 - Sume de amortizat
B 232 - Împrumuturi primite de la instituțiile financiare
P 2321 - Împrumuturi de pe o zi pe alta de la instituțiile financiare
P 2322 - Împrumuturi la termen de la instituțiile financiare
B 2327 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 23271 - Datorii atașate
B 23272 - Sume de amortizat

Grupa 24 - ACORDURI DE RĂSCUMPĂRARE ȘI TITLURI DATE SAU LUATE CU ÎMPRUMUT
B 241 - Operațiuni repo și titluri date cu împrumut
P 2411 - Operațiuni repo de pe o zi pe alta
P 2412 - Operațiuni repo la termen
P 2413 - Titluri date cu împrumut de pe o zi pe alta
P 2414 - Titluri date cu împrumut la termen
B 2417 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 24171 - Datorii atașate
B 24172 - Sume de amortizat
B 243 - Operațiuni reverse repo și titluri luate cu împrumut
A 2431 - Operațiuni reverse repo de pe o zi pe alta
A 2432 - Operațiuni reverse repo la termen
A 2433 - Titluri luate cu împrumut de pe o zi pe alta
A 2434 - Titluri luate cu împrumut la termen
B 2437 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 24371 - Creanțe atașate
B 24372 - Sume de amortizat

Grupa 25 - CONTURILE CLIENTELEI
B 251 - Conturi curente, conturi de monedă eletronică și conturi de plăți
B 2511 - Conturi curente
P 2512 Conturi de monedă electronică*
B 2513 Conturi de plăți*
B 2517 - Creanțe atașate, datorii atașate și sume de amortizat
B 25171 - Creanțe atașate și sume de amortizat
B 25172 - Datorii atașate și sume de amortizat
B 253 - Conturi de depozite
P 2531 - Depozite la vedere
P 2532 - Depozite la termen
P 2533 - Depozite colaterale
P 25331 - Depozite pentru deschiderea de acreditive
P 25332 - Depozite pentru emiterea de scrisori de garanție
P 25333 - Depozite pentru cecuri certificate

Scanned with OKEN Scanner

P 25335 - Depozite pentru garanții gestionari
P 25336 - Alte depozite colaterale
P 2534 - Depozite rambursabile după notificare
B 2537 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 25371 - Datorii atașate
B 25372 - Sume de amortizat
B 254 - Certificate de depozit, carnete și librete de economii
P 2541 - Certificate de depozit
P 2542 - Carnete și librete de economii
B 2547 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 25471 - Datorii atașate
B 25472 - Sume de amortizat

Grupa 26 - VALORI DE RECUPERAT ȘI ALTE SUME DATORATE
B 261 - Valori de recuperat
A 2611 - Valori de recuperat
B 2617 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 26171 - Creanțe atașate
B 26172 - Sume de amortizat
B 262 - Alte sume datorate
P 2621 - Alte sume datorate
P 2622 - Avansuri primite de la clienți
B 2627 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 26271 - Datorii atașate
B 26272 - Sume de amortizat
B 263 - Dobânzi care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective
A 2631 - Dobânzi de încasat
P 2632 - Dobânzi de plătit

*Grupa 27 OPERAȚIUNI ÎNTRE INSTITUȚIILE FINANCIARE NEBANCARE ȘI INSTITUȚIILE DE CREDIT**
B 271 - Conturi curente la instituții de credit
B 2711 - Conturi curente la instituții de credit
B 2717 - Creanțe atașate, datorii atașate și sume de amortizat
B 27171 - Creanțe atașate și sume de amortizat
B 27172 - Datorii atașate și sume de amortizat
B 272 - Depozite constituite la instituții de credit
A 2721 - Depozite la vedere la instituții de credit
A 2722 - Depozite la termen la instituții de credit
A 2723 - Depozite colaterale la instituții de credit
B 2727 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 27271 - Creanțe atașate
B 27272 - Sume de amortizat
B 273 - Credite acordate instituțiilor de credit
A 2731 - Credite de pe o zi pe alta acordate instituțiilor de credit
A 2732 - Credite la termen acordate instituțiilor de credit
B 2737 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 27371 - Creanțe atașate
B 27372 - Sume de amortizat
B 274 - Împrumuturi primite de la instituții de credit
P 2741 - Împrumuturi de pe o zi pe alta primite de la instituții de credit
P 2742 - Împrumuturi la termen primite de la instituții de credit
B 2747 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 27471 - Datorii atașate
B 27472 - Sume de amortizat
B 275 - Operațiuni repo și titluri date cu împrumut instituțiilor de credit
P 2751 - Operațiuni repo de pe o zi pe alta cu instituții de credit
P 2752 - Operațiuni repo la termen cu instituții de credit
P 2753 - Titluri date cu împrumut de pe o zi pe alta instituțiilor de credit
P 2754 - Titluri date cu împrumut la termen instituțiilor de credit
B 2757 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 27571 - Datorii atașate
B 27572 - Sume de amortizat
B 276 - Operațiuni reverse repo și titluri luate cu împrumut de la instituții de credit
A 2761 - Operațiuni reverse repo de pe o zi pe alta cu instituții de credit
A 2762 - Operațiuni reverse repo la termen cu instituții de credit
A 2763 - Titluri luate cu împrumut de pe o zi pe alta de la instituții de credit
A 2764 - Titluri luate cu împrumut la termen de la instituții de credit
B 2767 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 27671 - Creanțe atașate
B 27672 - Sume de amortizat
B 277 - Valori de recuperat de la instituții de credit
A 2771 - Valori de recuperat de la instituții de credit
B 2777 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 27771 - Creanțe atașate
B 27772 - Sume de amortizat
B 278 - Alte sume datorate instituțiilor de credit
P 2781 - Alte sume datorate instituțiilor de credit

Scanned with OKEN Scanner

B 2787 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 27871 - Datorii atașate
B 27872 - Sume de amortizat

Grupa 28 - ACTIVE FINANCIARE ȘI ACTIVE FINANCIARE DEPRECIATE
B 281 - Active financiare restante
A 2811 - Active financiare restante
B 2817 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 28171 - Creanțe atașate
B 28172 - Sume de amortizat
B 282 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
A 2821 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
B 2827 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 28271 - Creanțe atașate
B 28272 - Sume de amortizat
B 283 - Active financiare depreciate la data raportării
A 2831 - Active financiare depreciate la data raportării
B 2837 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 28371 - Creanțe atașate
B 28372 - Sume de amortizat
B 284 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 2841 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 2847 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 28471 - Creanțe atașate
B 28472 - Sume de amortizat
B 285 - Creanțe comerciale - abordarea simplificată
A 2851 - Creanțe comerciale
B 2857 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 28571 - Creanțe atașate
B 28572 - Sume de amortizat

Grupa 29 - AJUSTĂRI PENTRU PIERDERI AȘTEPTATE AFERENTE CREANȚELOR DIN OPERAȚIUNI CU CLIENTELA ȘI DIN OPERAȚIUNI ÎNTRE INSTITUȚIILE FINANCIARE NEBANCARE ȘI INSTITUȚIILE DE CREDIT ȘI ALTE AJUSTĂRI
B 291 - Ajustări pentru pierderi așteptate calculate la nivel individual
P 2911 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 2912 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 29121 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 29122 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
P 29123 - Pierderi așteptate aferente creanțelor comerciale - abordarea simplificată
B 2913 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 292 - Ajustări pentru pierderi așteptate calculate la nivel colectiv
P 2921 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 2922 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 29221 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 29222 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
P 29223 - Pierderi așteptate aferente creanțelor comerciale abordarea simplificată
B 2923 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
P 297 - Ajustări pentru dobânzi aferente creanțelor depreciate
B 299 - Alte ajustări

CLASA 3 - OPERAȚIUNI CU TITLURI ȘI OPERAȚIUNI DIVERSE

Grupa 30 - OPERAȚIUNI CU TITLURI ȘI ALTE INSTRUMENTE FINANCIARE
B 301 - Active și datorii financiare deținute în vederea tranzacționării
A 3011 - Active financiare deținute în vederea tranzacționării
A 30111 - Instrumente de capitaluri proprii
A 30112 - Instrumente de datorie
A 30113 - Credite și creanțe
P 3012 - Datorii financiare deținute în vederea tranzacționării
P 30121 - Poziții scurte
P 30122 - Depozite
P 30123 - Datorii constituite prin titluri
P 30129 - Alte datorii financiare
B 302 - Active și datorii financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
A 3021 - Active financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
A 30212 - Instrumente de datorie
A 30213 - Credite și creanțe
P 3022 - Datorii financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
P 30221 - Depozite
P 30222 - Datorii constituite prin titluri
P 30229 - Alte datorii financiare
A 303 - Active financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
A 3031 - Instrumente de capitaluri proprii

Scanned with OKEN Scanner

A 3032 - Instrumente de datorie
A 3033 - Credite și creanțe
A 3037 - Creanțe atașate
A 304 - Instrumente de datorie la cost amortizat
A 3041 - Instrumente de datorie
A 3047 - Creanțe atașate
A 305 - Active financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere
A 3051 - Instrumente de capitaluri proprii
A 3052 - Instrumente de datorie
A 3053 - Credite și creanțe

Grupa 31 - INSTRUMENTE DERIVATE
B 311 - Instrumente derivate deținute în vederea tranzacționării
B 3111 - Instrumente derivate pe rata dobânzii
B 31111 - Swap pe rata dobânzii
B 31112 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31113 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31114 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31115 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3112 - Instrumente derivate pe instrumente de capitaluri proprii
B 31121 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31122 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31123 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31124 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3113 - Instrumente derivate pe cursul de schimb
B 31131 - Operațiuni ferme de schimb la termen
B 31132 - Swap financiar de valute
B 31133 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31134 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31135 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31136 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3114 - Instrumente derivate pe riscul de credit
B 31141 - Credit default swap
B 31142 - Credit spread option
B 31143 - Total return swap
B 31144 - Alte instrumente
B 3115 - Instrumente derivate pe mărfuri
B 3116 - Alte instrumente derivate
B 312 - Instrumente derivate de acoperire a valorii juste
B 3121 - Instrumente derivate pe rata dobânzii
B 31211 - Swap pe rata dobânzii
B 31212 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31213 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31214 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31215 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3122 - Instrumente derivate pe instrumente de capitaluri proprii
B 31221 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31222 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31223 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31224 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3123 - Instrumente derivate pe cursul de schimb
B 31231 - Operațiuni ferme de schimb la termen
B 31232 - Swap financiar de valute
B 31233 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31234 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31235 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31236 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3124 - Instrumente derivate pe riscul de credit
B 31241 - Credit default swap
B 31242 - Credit spread option
B 31243 - Total return swap
B 31244 - Alte instrumente
B 3125 - Instrumente derivate pe mărfuri
B 3126 - Alte instrumente derivate
B 313 - Instrumente derivate de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate
B 3131 - Instrumente derivate pe rata dobânzii
B 31311 - Swap pe rata dobânzii
B 31312 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31313 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31314 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31315 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3132 - Instrumente derivate pe instrumente de capitaluri proprii
B 31321 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31322 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31323 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31324 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3133 - Instrumente derivate pe cursul de schimb

Scanned with OKEN Scanner

B 31331 - Operațiuni ferme de schimb la termen
B 31332 - Swap financiar de valute
B 31333 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
B 31334 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
B 31335 - Opțiuni pe piețe organizate
B 31336 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 3134 - Instrumente derivate pe riscul de credit
B 31341 - Credit default swap
B 31342 - Credit spread option
B 31343 - Total return swap
B 31344 - Alte instrumente
B 3135 - Instrumente derivate pe mărfuri
B 3136 - Alte instrumente derivate
B 314 - Instrumente derivate de acoperire a valorii juste a unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii
B 315 - Instrumente derivate de acoperire a fluxurilor de trezorerie aferente unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii
B 316 - Modificări de valoare justă aferente elementelor acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a valorii juste a unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii

Grupa 32 - DATORII CONSTITUITE PRIN TITLURI
B 321 - Certificate de depozit
P 3211 - Certificate de depozit
B 3217 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 32171 - Datorii atașate
B 32172 - Sume de amortizat
B 322 - Carnete și librete de economii
P 3221 - Carnete și librete de economii
B 3227 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 32271 - Datorii atașate
B 32272 - Sume de amortizat
B 325 - Obligațiuni
P 3251 - Obligațiuni
B 3257 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 32571 - Datorii atașate
B 32572 - Sume de amortizat
B 326 - Alte datorii constituite prin titluri
P 3261 - Alte datorii constituite prin titluri
B 3267 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 32671 - Datorii atașate
B 32672 - Sume de amortizat

Grupa 33 - CONTURI DE DECONTARE PRIVIND OPERAȚIUNILE CU TITLURI
P 331 - Conturile instituțiilor de credit
P 332 - Conturile organismelor de plasament colectiv de valori mobiliare (OPCVM)
B 333 - Conturile societăților de bursă
P 334 - Conturile altor instituții financiare
P 335 - Conturile clientelei
B 336 - Alte conturi de decontare privind operațiunile cu titluri
P 3361 - Alte sume de plătit privind operațiunile cu titluri
A 3362 - Alte sume de încasat privind operațiunile cu titluri
B 337 - Creanțe și datorii atașate
A 3371 - Creanțe atașate
P 3372 - Datorii atașate

Grupa 34 - DECONTĂRI INTRABANCARE ȘI ÎNTRE ORGANIZAȚIILE COOPERATISTE DE CREDIT DIN CADRUL REȚELEI, DECONTĂRI ÎNTRE INSTITUȚIA FINANCIARĂ NEBANCARĂ ȘI SUBUNITĂȚI
B 341 - Decontări intrabancare
B 342 - Decontări între organizațiile cooperatiste de credit din cadrul rețelei
B 343 - Decontări între instituția financiară nebancară și subunități*

Grupa 35 - DEBITORI ȘI CREDITORI
B 351 - Beneficii ale angajaților
P 3511 - Indemnizații și salarii datorate
P 3512 - Absențe pe termen scurt compensate
P 3513 - Participarea angajaților la profit și prime de plătit
P 3514 - Beneficii nemonetare
P 35141 - Angajați ajutoare materiale datorate
P 35149 - Alte beneficii nemonetare
A 3515 - Avansuri acordate angajaților
P 3516 - Beneficii ale angajaților neridicate
P 3517 - Rețineri din salarii datorate terților
P 3518 - Alte beneficii ale angajaților
P 35181 - Beneficii postangajare
P 35182 - Alte beneficii pe termen lung ale angajaților
P 35183 - Beneficii pentru terminarea contractului de muncă
B 3519 - Alte datorii și creanțe în legătură cu angajații

Scanned with OKEN Scanner

P 35191 - Alte datorii în legătură cu angajații
A 35192 - Alte creanțe în legătură cu angajații
B 352 - Asigurări sociale, protecția socială și conturi asimilate
B 3521 - Asigurări sociale
B 35211 - Contribuția unității la asigurările sociale
B 35212 - Contribuția angajaților la asigurările sociale
B 35213 - Contribuția angajaților pentru asigurările sociale de sănătate
B 35214 - Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate
B 3522 - Ajutor de șomaj
B 35221 - Contribuția unității la fondul de șomaj
B 35222 - Contribuția angajaților la fondul de șomaj
B 3526 - Alte datorii și creanțe sociale
P 35261 - Alte datorii sociale
A 35262 - Alte creanțe sociale
B 353 - Bugetul statului, fonduri speciale și conturi asimilate
B 3531 - Impozitul pe profit
B 35311 - Impozitul pe profit curent
B 35312 - Impozitul pe profit amânat
B 3532 - Taxa pe valoarea adăugată
P 35323 - TVA de plată
A 35324 - TVA de recuperat
A 35326 - TVA deductibilă
P 35327 - TVA colectată
B 35328 - TVA neexigibilă
B 3533 - Impozitul pe venituri de natura salariilor
A 3534 - Subvenții guvernamentale de primit
B 3536 - Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate
B 3538 - Fonduri speciale - taxe și vărsăminte asimilate
B 3539 - Alte datorii și creanțe cu bugetul statului
P 35391 - Alte datorii față de bugetul statului
A 35392 - Alte creanțe privind bugetul statului
P 354 - Dividende de plată
B 355 - Debitori diverși
A 3551 - Depozite de garanții vărsate
A 35511 - Depozite aferente operațiunilor pe piețele organizate de instrumente derivate
A 35512 - Depozite aferente altor operațiuni cu instrumente derivate
A 35516 - Alte depozite
A 3552 - Debitori din avansuri spre decontare
A 3553 - Creanțe reprezentând dividende repartizate în cursul exercițiului financiar
A 3556 - Alți debitori diverși
B 3557 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 35571 - Creanțe atașate
B 35572 - Sume de amortizat
B 356 - Creditori diverși
P 3561 - Depozite de garanții pentru leasing
P 3562 - Alte depozite de garanții primite
P 3566 - Alți creditori diverși
B 3567 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 35671 - Datorii atașate
B 35672 - Sume de amortizat
B 357 - Decontări din operațiuni în asocieri în participație
A 3571 - Creanțe din operațiuni în asocieri în participație
P 3572 - Datorii din operațiuni în asocieri în participație
B 358 - Împrumuturi primite de instituțiile financiare nebancare de la acționari și alte împrumuturi*
P 3581 - Împrumuturi primite de la acționari
P 3582 - Alte împrumuturi
B 3587 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 35871 - Datorii atașate
B 35872 - Sume de amortizat

Grupa 36 - CONTURI DE STOCURI ȘI ASIMILATE
A 361 - Active deținute în vederea vânzării
A 3611 - Valori din aur, metale și pietre prețioase
A 3612 - Alte active deținute în vederea vânzării
A 3613 - Bunuri la valoarea justă
A 362 - Materiale și alte consumabile
A 3621 - Materiale
A 3622 - Alte consumabile
A 363 - Active imobilizate deținute în vederea vânzării

Grupa 37 - CONTURI DE REGULARIZARE
A 371 - Valori primite la încasare
B 372 - Conturi de ajustare
B 3721 - Poziție de schimb
B 3722 - Contravaloarea poziției de schimb
B 3723 - Conturi de ajustare valută
B 3729 - Conturi de ajustare privind alte elemente din afara bilanțului
A 375 - Cheltuieli înregistrate în avans

Scanned with OKEN Scanner

P 376 - Venituri înregistrate în avans
P 377 - Cheltuieli de plătit
A 378 - Venituri de primit
B 379 - Subvenții guvernamentale și alte conturi de regularizare
P 3791 - Subvenții guvernamentale
P 37911 - Subvenții privind activele
P 37912 - Subvenții privind veniturile
P 37913 - Împrumuturi nerambursabile cu caracter de subvenții
B 3799 - Alte conturi de regularizare

Grupa 38 - ACTIVE FINANCIARE RESTANTE ȘI ACTIVE FINANCIARE DEPRECIATE
B 381 - Active financiare restante
A 3811 - Active financiare restante
B 3817 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 38171 - Creanțe atașate
B 38172 - Sume de amortizat
B 382 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
A 3821 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
B 3827 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 38271 - Creanțe atașate
B 38272 - Sume de amortizat
B 383 - Active financiare depreciate la data raportării
A 3831 - Active financiare depreciate la data raportării
B 3837 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 38371 - Creanțe atașate
B 38372 - Sume de amortizat
B 384 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 3841 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 3847 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 38471 - Creanțe atașate
B 38472 - Sume de amortizat
B 385 - Active aferente unui contract - abordarea simplificată
A 3851 - Active aferente unui contract
B 3857 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 38571 - Creanțe atașate
B 38572 - Sume de amortizat
A 386 - Creanțe comerciale din operațiuni diverse - abordarea simplificată
A 3861 - Creanțe comerciale din operațiuni diverse
B 3867 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 38671 - Creanțe atașate
B 38672 - Sume de amortizat

Grupa 39 - AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIERE ȘI PIERDERI AȘTEPTATE AFERENTE TITLURILOR, OPERAȚIUNILOR DIVERSE ȘI ACTIVELOR AFERENTE UNUI CONTRACT ȘI ALTE AJUSTĂRI
B 391 - Ajustări pentru pierderi așteptate aferente instrumentelor de datorie la cost amortizat
P 3911 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 3912 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 39121 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 39122 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
B 3913 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 392 - Ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni diverse și activelor aferente unui contract și alte ajustări
P 3921 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 3922 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 39221 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 39222 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
P 39223 - Pierderi așteptate privind activele aferente unui contract abordarea simplificată
P 39224 - Pierderi așteptate aferente creanțelor comerciale din operațiuni diverse - abordarea simplificată
P 3927 - Ajustări pentru dobânzi aferente creanțelor depreciate
B 3929 - Alte ajustări
B 3923 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
P 393 - Ajustări pentru deprecierea stocurilor și activelor asimilate

CLASA 4 - ACTIVE IMOBILIZATE

Grupa 40 - CREDITE SUBORDONATE
A 401 - Credite subordonate la termen
A 402 - Credite subordonate pe durată nedeterminată
B 407 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 4071 - Creanțe atașate
B 4072 - Sume de amortizat
P 408 - Dobânzi de plătit care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective

Scanned with OKEN Scanner

Grupa 41 - TITLURI DE PARTICIPARE DEȚINUTE ÎN FILIALE, ÎN ENTITĂȚI ASOCIATE ȘI ÎN ENTITĂȚI CONTROLATE ÎN COMUN

A 411 - Titluri contabilizate la cost
- A 4111 - Titluri de participare deținute în filiale
- A 4112 - Titluri de participare deținute în entități asociate
- A 4113 - Titluri de participare deținute în entități controlate în comun

A 412 - Titluri evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
- A 4121 - Titluri de participare deținute în filiale
- A 4122 - Titluri de participare deținute în entități asociate
- A 4123 - Titluri de participare deținute în entități controlate în comun

A 413 - Titluri evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
- A 4131 - Titluri de participare deținute în filiale
- A 4132 - Titluri de participare deținute în entități asociate
- A 4133 - Titluri de participare deținute în entități controlate în comun

Grupa 42 - DOTĂRI PENTRU UNITĂȚILE PROPRII DIN STRĂINĂTATE

A 421 - Dotări pentru unitățile proprii din străinătate

Grupa 43 - IMOBILIZĂRI ÎN CURS

A 431 - Imobilizări necorporale în curs

A 432 - Imobilizări corporale în curs
- A 4321 - Amenajări de terenuri și construcții
- A 4322 - Instalații tehnice și mijloace de transport
- A 4323 - Alte imobilizări corporale

Grupa 44 - IMOBILIZĂRI NECORPORALE, CORPORALE ȘI ACTIVE REPREZENTÂND DREPTUL DE UTILIZARE

A 441 - Imobilizări necorporale
- A 4411 - Fondul comercial
- A 4419 - Alte imobilizări necorporale

A 442 - Imobilizări corporale
- A 4421 - Terenuri și amenajări de terenuri
  - A 44211 - Terenuri
  - A 44212 - Amenajări de terenuri
- A 4422 - Construcții
- A 4423 - Instalații tehnice și mijloace de transport
- A 4424 - Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale
- A 4425 - Investiții imobiliare

A 443 - Active reprezentând dreptul de utilizare

Grupa 46 - AMORTIZĂRI PRIVIND IMOBILIZĂRILE

P 461 - Amortizări privind imobilizările necorporale și corporale
- P 4611 - Amortizarea imobilizărilor necorporale
- P 4612 - Amortizarea imobilizărilor corporale
  - P 46121 - Amortizarea amenajărilor de terenuri
  - P 46122 - Amortizarea construcțiilor
  - P 46123 - Amortizarea instalațiilor tehnice și mijloacelor de transport
  - P 46124 - Amortizarea altor active corporale (mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale)
  - P 46125 - Amortizarea investițiilor imobiliare

P 462 Amortizarea activelor reprezentând dreptul de utilizare

Grupa 47 - LEASING

B 471 - Creanțe din operațiuni de leasing financiar
- A 4711 - Creanțe din operațiuni de leasing financiar cu imobilizări necorporale
- A 4712 - Creanțe din operațiuni de leasing financiar cu imobilizări corporale
- A 4713 - Creanțe din operațiuni de leasing financiar cu alte active
- B 4717 - Creanțe atașate și sume de amortizat
  - A 47171 - Creanțe atașate
  - B 47172 - Sume de amortizat

B 472 - Datorii din operațiuni de leasing
- P 4721 - Datorii din operațiuni de leasing cu imobilizări necorporale
- P 4722 - Datorii din operațiuni de leasing cu imobilizări corporale
- P 4723 - Datorii din operațiuni de leasing cu alte active
- B 4727 - Datorii atașate și sume de amortizat
  - P 47271 - Datorii atașate
  - B 47272 - Sume de amortizat

B 473 - Dobânzi care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective
- A 4731 - Dobânzi de încasat
- P 4732 - Dobânzi de plătit

Grupa 48 - ACTIVE FINANCIARE RESTANTE ȘI ACTIVE FINANCIARE DEPRECIATE

B 481 - Active financiare restante
- A 4811 - Active financiare restante
- B 4817 - Creanțe atașate și sume de amortizat
  - A 48171 - Creanțe atașate
  - B 48172 - Sume de amortizat

B 482 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
- A 4821 - Active financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ

Scanned with OKEN Scanner

B 4827 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 48271 - Creanțe atașate
B 48272 - Sume de amortizat
B 483 - Active financiare depreciate la data raportării
A 4831 - Active financiare depreciate la data raportării
B 4837 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 48371 - Creanțe atașate
B 48372 - Sume de amortizat
B 484 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 4841 - Active financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 4847 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 48471 - Creanțe atașate
B 48472 - Sume de amortizat
B 485 - Creanțe din operațiuni de leasing financiar abordarea simplificată
A 4851 - Creanțe din operațiuni de leasing financiar
B 4857 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 48571 - Creanțe atașate
B 48572 - Sume de amortizat

Grupa 49 - AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIERE ȘI PIERDERI AȘTEPTATE AFERENTE ACTIVELOR IMOBILIZATE ȘI ALTE AJUSTĂRI

P 491 - Ajustări pentru deprecierea titlurilor de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun
P 492 - Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor și activelor reprezentând dreptul de utilizare
P 4921 - Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor în curs
P 49211 - Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor necorporale în curs
P 49212 - Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor corporale în curs
P 4922 - Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor necorporale
P 49221 - Ajustări pentru deprecierea fondului comercial
P 49222 - Ajustări pentru deprecierea altor imobilizări necorporale
P 4923 - Ajustări pentru deprecierea imobilizărilor corporale
P 49231 - Ajustări pentru deprecierea terenurilor și amenajărilor de terenuri
P 49232 - Ajustări pentru deprecierea construcțiilor
P 49233 - Ajustări pentru deprecierea instalațiilor tehnice și mijloacelor de transport
P 49234 - Ajustări pentru deprecierea altor active corporale (mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale)
P 49235 - Ajustări pentru deprecierea investițiilor imobiliare
P 4924 - Ajustări pentru deprecierea activelor reprezentând dreptul de utilizare

B 493 - Ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar, calculate la nivel individual, și alte ajustări
P 4931 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 4932 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 49321 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 49322 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
P 49323 - Pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar - abordarea simplificată
B 4933 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
P 4937 - Ajustări pentru dobânzi aferente creanțelor depreciate
B 4939 - Alte ajustări
B 494 - Ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar, calculate la nivel colectiv
P 4941 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 4942 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 49421 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 49422 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
P 49423 - Pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar - abordarea simplificată
B 4943 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 495 - Ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din active imobilizate, calculate la nivel individual, și alte ajustări
P 4951 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 4952 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 49521 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 49522 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
B 4953 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
P 4957 - Ajustări pentru dobânzi aferente creanțelor depreciate
B 4959 - Alte ajustări
B 496 - Ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din active imobilizate, calculate la nivel colectiv
P 4961 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 4962 - Pierderi așteptate pe durata de viață

Scanned with OKEN Scanner

P 49621 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 49622 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
B 4963 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială

CLASA 5 - CAPITALURI PROPRII, ASIMILATE ȘI PROVIZIOANE

Grupa 50 - CAPITAL
P 501 - Capital social
P 5011 - Capital subscris nevărsat
P 5012 - Capital subscris vărsat
P 502 - Elemente asimilate capitalului
A 503 - Acțiuni proprii
B 504 - Ajustări ale capitalului social/capitalului de dotare
B 508 - Acționari sau asociați

Grupa 51 - PRIME DE CAPITAL ȘI REZERVE
P 511 - Prime de capital
P 5111 - Prime de emisiune
P 5112 - Prime de fuziune
P 5113 - Prime de aport
P 5114 - Prime de conversie a obligațiunilor în acțiuni
P 5119 - Alte prime
P 512 - Rezerve legale
P 5121 - Rezerve legale din profitul determinat înainte de deducerea impozitului pe profit
P 5122 - Rezerve legale din profitul determinat după deducerea impozitului pe profit
P 513 - Rezerve statutare sau contractuale
P 514 - Rezerve pentru riscuri bancare
P 5141 - Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul determinat înainte de deducerea impozitului pe profit
P 5142 - Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul determinat după deducerea impozitului pe profit
P 5143 - Rezerva reprezentând fondul pentru riscuri bancare generale
P 516 - Rezerve din reevaluarea imobilizărilor
P 5161 - Rezerve din reevaluarea imobilizărilor necorporale
P 5162 - Rezerve din reevaluarea imobilizărilor corporale
P 5163 - Rezerve din reevaluarea activelor reprezentând dreptul de utilizare
P 517 - Rezerve specifice organizațiilor cooperatiste de credit
P 5171 - Rezerva de întrajutorare
P 5172 - Rezerva mutuală de garantare
P 51721 - Rezerva mutuală de garantare constituită din profitul casei centrale determinat înainte de deducerea impozitului pe profit
P 51722 - Rezerva mutuală de garantare constituită din cotizațiile cooperativelor de credit afiliate
P 519 - Alte rezerve

Grupa 52 - ALTE CONTURI DE CAPITALURI PROPRII
B 521 - Diferențe de curs valutar aferente activelor financiare nemonetare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
B 522 - Diferențe din modificarea valorii juste, nete de deprecieri cumulate, aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
B 5221 - Diferențe din modificarea valorii juste aferente instrumentelor de capitaluri proprii
B 5222 - Diferențe din modificarea valorii juste aferente instrumentelor de datorie și creditelor și creanțelor
B 5223 - Deprecieri cumulate aferente instrumentelor de datorie și creditelor și creanțelor
P 52231 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 52232 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
P 52233 - Pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
B 52234 - Modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
B 523 - Diferențe privind contabilitatea de acoperire
B 5231 - Diferențe privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate (partea eficientă)
B 5232 - Diferențe privind instrumentele de acoperire a instrumentelor de capitaluri proprii
B 5233 - Diferențe privind instrumentele de capitaluri proprii acoperite
B 5234 - Diferențe privind instrumentele de acoperire (elemente nedesemnate)
B 524 - Impozit pe profit curent și impozit pe profit amânat
B 5241 - Impozit pe profit curent
B 5242 - Impozit pe profit amânat
B 525 - Beneficii acordate angajaților sub forma instrumentelor de capitaluri proprii
B 526 - Diferențe aferente activelor imobilizate deținute în vederea vânzării
P 527 - Componenta de capitaluri proprii a instrumentelor financiare compuse
B 528 - Diferențe din modificarea valorii juste, datorate riscului propriu de credit, aferente datoriilor financiare
B 529 - Alte conturi de capitaluri proprii
A 5291 - Alte elemente de capitaluri proprii rezultate în urma fuziunii
B 5292 - Alte conturi de capitaluri proprii

Scanned with OKEN Scanner

Grupa 53 - DATORII SUBORDONATE

P 531 - Datorii subordonate la termen
P 5311 - Titluri subordonate la termen
P 5312 - Împrumuturi subordonate la termen
P 532 - Datorii subordonate pe durată nedeterminată
P 5321 - Titluri subordonate pe durată nedeterminată
P 5322 - Împrumuturi subordonate pe durată nedeterminată
B 537 - Datorii atașate și sume de amortizat
P 5371 - Datorii atașate
B 5372 - Sume de amortizat
A 538 - Dobânzi de încasat care rezultă dintr-o rată negativă a dobânzii efective

Grupa 55 - PROVIZIOANE

P 551 - Provizioane pentru angajamente de creditare, garanții financiare și alte angajamente date
P 5511 - Provizioane pentru angajamente de creditare date, calculate la nivel individual
P 55111 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 55112 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 5512 - Provizioane pentru angajamente de creditare date, calculate la nivel colectiv
P 55121 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 55122 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 5513 - Provizioane pentru garanții financiare date, calculate la nivel individual
P 55131 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 55132 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 5514 - Provizioane pentru garanții financiare date, calculate la nivel colectiv
P 55141 - Pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
P 55142 - Pierderi așteptate pe durata de viață
P 5515 - Provizioane pentru alte angajamente date
P 5516 - Alte provizioane pentru garanții financiare date
P 552 - Provizioane pentru beneficiile angajaților
P 5521 - Provizioane pentru beneficii ale angajaților sub forma absențelor compensate pe termen scurt
P 5522 - Provizioane pentru participarea angajaților la profit și prime de plătit
P 5523 - Provizioane pentru pensii și alte obligații similare
P 5525 - Provizioane pentru alte beneficii postangajare
P 5526 - Provizioane pentru alte beneficii pe termen lung ale angajaților
P 5527 - Provizioane pentru beneficii ale angajaților la terminarea contractului de muncă
P 5529 - Provizioane pentru alte beneficii ale angajaților
P 553 - Provizioane pentru litigii
P 554 - Provizioane pentru restructurare
P 555 - Provizioane pentru dezafectarea imobilizărilor corporale și alte acțiuni similare legate de acestea
P 559 - Alte provizioane

Grupa 58 - REZULTATUL REPORTAT

B 581 - Rezultatul reportat
B 5811 - Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat, respectiv pierderea neacoperită
B 5812 - Rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima dată a IFRS, mai puțin IAS 29
B 5813 - Rezultatul reportat provenit din adoptarea pentru prima dată a IAS 29
B 5814 - Rezultatul reportat provenit din corectarea erorilor
B 5815 - Rezultatul reportat provenit din modificările politicilor contabile
B 5816 - Rezultatul reportat reprezentând surplusul realizat din rezerve din reevaluare
B 5817 - Rezultatul reportat provenit din implementarea IFRS ca bază a contabilității
B 58171 - Rezultatul reportat din provizioane specifice
B 58172 - Rezultatul reportat provenit din alte ajustări, mai puțin ajustarea la inflație
B 58173 - Rezultatul reportat provenit din aplicarea IAS 29
B 58174 - Rezultatul reportat din provizioane specifice constituite de instituțiile financiare nebancare*
B 5818 - Rezultatul reportat provenit din trecerea instituțiilor financiare nebancare la aplicarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene*

Grupa 59 - REZULTATUL EXERCIȚIULUI FINANCIAR

B 591 - Profit sau pierdere
A 592 - Repartizarea profitului

CLASA 6 - CHELTUIELI

Grupa 60 - CHELTUIELI DE EXPLOATARE

A 601 - Cheltuieli cu operațiunile de trezorerie și operațiunile interbancare
A 6011 - Dobânzi la Banca Națională a României
A 6012 - Dobânzi la conturile de corespondent
A 6013 - Dobânzi la depozitele instituțiilor de credit
A 60131 - Dobânzi la depozitele la vedere
A 60132 - Dobânzi la depozitele la termen
A 60133 - Dobânzi la depozitele colaterale
A 60134 - Dobânzi la depozitele rambursabile după notificare
A 6014 - Dobânzi la împrumuturile de la instituții de credit
A 60141 - Dobânzi la împrumuturile de pe o zi pe alta
A 60142 - Dobânzi la împrumuturile la termen
A 6015 - Dobânzi la operațiunile repo și titlurile date cu împrumut
A 60151 - Dobânzi la operațiunile repo de pe o zi pe alta
A 60152 - Dobânzi la operațiunile repo la termen
A 60153 - Dobânzi la titlurile date cu împrumut de pe o zi pe alta

Scanned with OKEN Scanner

A 60154 - Dobânzi la titlurile date cu împrumut la termen
A 6016 - Cheltuieli cu operațiunile organizațiilor cooperatiste de credit din cadrul rețelei
A 60161 - Dobânzi la conturile curente ale cooperativelor de credit afiliate
A 60162 - Dobânzi la depozitele cooperativelor de credit afiliate
A 60163 - Dobânzi la împrumuturile de la organizațiile cooperatiste de credit din cadrul rețelei
A 60164 - Dobânzi privind alte sume datorate organizațiilor cooperatiste de credit din cadrul rețelei
A 60169 - Comisioane
A 6017 - Alte cheltuieli cu dobânzile
A 6019 - Comisioane
A 602 - Cheltuieli cu operațiunile cu clientela
A 6022 - Dobânzi la împrumuturile primite de la instituții financiare
A 60221 - Dobânzi la împrumuturile de pe o zi pe alta
A 60222 - Dobânzi la împrumuturile la termen
A 6023 - Dobânzi la operațiunile repo și titlurile date cu împrumut
A 60231 - Dobânzi la operațiunile repo de pe o zi pe alta
A 60232 - Dobânzi la operațiunile repo la termen
A 60233 - Dobânzi la titlurile date cu împrumut de pe o zi pe alta
A 60234 - Dobânzi la titlurile date cu împrumut la termen
A 6024 - Dobânzi la conturile clientelei
A 60241 - Dobânzi la conturile curente
A 60242 - Dobânzi la conturile de plăți*
A 6025 - Dobânzi la conturile de depozite
A 60251 - Dobânzi la depozitele la vedere
A 60252 - Dobânzi la depozitele la termen
A 60253 - Dobânzi la depozitele colaterale
A 60254 - Dobânzi la depozitele rambursabile după notificare
A 6026 - Dobânzi la certificatele de depozit, cametele și libretele de economii
A 6027 - Alte cheltuieli cu dobânzile
A 6029 - Comisioane
A 603 - Cheltuieli privind operațiunile cu titluri și alte instrumente financiare
A 6031 - Pierderi aferente activelor și datoriilor financiare deținute în vederea tranzacționării
A 60311 - Pierderi din evaluarea și cesiunea activelor financiare deținute în vederea tranzacționării
A 60312 - Pierderi din evaluarea și cesiunea datoriilor financiare deținute în vederea tranzacționării
A 60313 - Costuri de tranzacționare
A 6032 - Pierderi aferente activelor și datoriilor financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
A 60321 - Pierderi din evaluarea și cesiunea activelor financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
A 60322 - Pierderi din evaluarea și cesiunea datoriilor financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
A 60323 - Costuri de tranzacționare
A 6033 - Pierderi din cesiunea activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
A 6034 - Pierderi din cesiunea instrumentelor de datorie la cost amortizat
A 6035 - Pierderi aferente activelor financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere
A 60351 - Pierderi din evaluarea și cesiunea activelor financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere
A 60352 - Costuri de tranzacționare
A 6036 - Cheltuieli privind datorii constituite prin titluri
A 60361 - Dobânzi privind certificatele de depozit
A 60362 - Dobânzi privind cametele și libretele de economii
A 60363 - Dobânzi privind obligațiunile
A 60364 - Dobânzi privind alte datorii constituite prin titluri
A 6037 - Cheltuieli diverse privind operațiunile cu titluri și alte instrumente financiare
A 6039 - Comisioane
A 604 - Cheltuieli cu operațiunile de leasing
A 6041 - Dobânzi aferente datoriilor din operațiuni de leasing
A 6042 - Cheltuieli cu chiriile
A 6043 - Alte cheltuieli cu dobânzile
A 6049 - Comisioane
A 605 - Cheltuieli privind datoriile subordonate, creditele subordonate și titlurile contabilizate la cost
A 6051 - Cheltuieli privind datoriile subordonate la termen
A 6052 - Cheltuieli privind datoriile subordonate pe durată nedeterminată
A 6053 - Alte cheltuieli cu dobânzile
A 6055 - Pierderi din cesiunea titlurilor contabilizate la cost
A 6059 - Comisioane
A 606 - Cheltuieli privind operațiunile de schimb
A 6061 - Cheltuieli din diferențe de curs valutar aferente tranzacțiilor în valută
A 6069 - Comisioane
A 607 - Cheltuieli privind operațiunile în afara bilanțului și operațiunile cu instrumente derivate
A 6071 - Cheltuieli cu angajamentele de creditare
A 60711 - Cheltuieli cu angajamentele de creditare primite de la instituții de credit
A 60712 - Cheltuieli cu angajamentele de creditare primite de la clientelă
A 6072 - Cheltuieli cu garanțiile financiare

Scanned with OKEN Scanner

A 60721 - Cheltuieli cu garanțiile financiare primite de la instituții de credit
A 60722 - Cheltuieli cu garanțiile financiare primite de la clientelă
A 6074 - Cheltuieli privind operațiunile cu instrumente derivate deținute în vederea tranzacționării
A 60741 - Pierderi privind instrumentele derivate pe rata dobânzii
A 60742 - Pierderi privind instrumentele derivate pe instrumente de capitaluri proprii
A 60743 - Pierderi privind instrumentele derivate pe cursul de schimb
A 60744 - Pierderi privind instrumentele derivate pe riscul de credit
A 60745 - Pierderi privind instrumentele derivate pe mărfuri
A 60746 - Pierderi privind alte instrumente derivate
A 60747 - Pierderi privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate (partea ineficientă)
A 60749 - Costuri de tranzacționare
A 6075 - Pierderi privind contabilitatea de acoperire
A 60751 - Pierderi privind instrumentele de acoperire a valorii juste
A 60752 - Pierderi privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate
A 60753 - Pierderi privind instrumentele acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a valorii juste
A 6076 - Cheltuieli cu dobânzile aferente instrumentelor derivate desemnate ca instrumente de acoperire a riscului de rată a dobânzii
A 6077 - Cheltuieli cu alte angajamente primite
A 608 - Cheltuieli cu prestațiile de servicii financiare
A 6081 - Cheltuieli cu mijloacele de plată
A 6087 - Alte cheltuieli cu prestațiile de servicii financiare
A 609 - Alte cheltuieli de exploatare

Grupa 61 - CHELTUIELI CU ANGAJAȚII
A 611 - Cheltuieli cu beneficiile angajaților
A 6111 - Cheltuieli cu indemnizații și salarii
A 6112 - Cheltuieli cu absențele pe termen scurt compensate
A 6113 - Cheltuieli cu prime reprezentând participarea angajaților la profit și alte sume similare
A 6114 - Cheltuieli cu beneficiile nemonetare
A 61141 - Cheltuieli cu tichetele de masă acordate angajaților
A 61149 - Alte cheltuieli privind beneficiile nemonetare
A 6115 - Cheltuieli cu beneficiile angajaților sub forma plăților pe bază de acțiuni
A 6116 - Cheltuieli cu alte beneficii ale angajaților
A 61161 - Cheltuieli cu beneficiile postangajare
A 61162 - Cheltuieli cu alte beneficii pe termen lung ale angajaților
A 61163 - Cheltuieli cu beneficiile pentru terminarea contractului de muncă
A 612 - Cheltuieli privind asigurările și protecția socială
A 6121 - Contribuția unității la asigurările sociale
A 6122 - Contribuția unității pentru ajutorul de șomaj
A 6123 - Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate
A 6127 - Alte cheltuieli privind asigurările și protecția socială
A 617 - Alte cheltuieli privind angajații

Grupa 62 - CHELTUIELI CU ALTE IMPOZITE, TAXE ȘI VĂRSĂMINTE ASIMILATE
A 621 - Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate

Grupa 63 - CHELTUIELI CU STOCURILE, LUCRĂRILE ȘI SERVICIILE EXECUTATE DE TERȚI
A 631 - Cheltuieli cu activele deținute în vederea vânzării
A 6311 - Cheltuieli cu activele vândute
A 6312 - Pierderi din reevaluarea și cesiunea bunurilor evaluate la valoarea justă
A 632 - Cheltuieli cu materialele și alte consumabile
A 633 - Cheltuieli cu active imobilizate deținute în vederea vânzării
A 634 - Cheltuieli cu lucrările și serviciile executate de terți
A 6341 - Cheltuieli de întreținere și reparații
A 6342 - Cheltuieli privind energia și apa
A 6343 - Cheltuieli poștale și taxe de telecomunicații
A 6344 - Cheltuieli cu colaboratorii și de intermediere
A 6345 - Cheltuieli cu deplasări, detașări, transferări și transportul angajaților și bunurilor
A 6347 - Alte cheltuieli cu lucrările și serviciile executate de terți
A 63471 - Cheltuieli cu primele de asigurare
A 63479 - Alte cheltuieli
A 635 - Cheltuieli de protocol, reclamă și publicitate

Grupa 64 - CHELTUIELI DIVERSE DE EXPLOATARE
A 641 - Cota - parte din cheltuielile sediului social
A 644 - Cheltuieli din investiții imobiliare
A 646 - Cheltuieli din cedarea și casarea imobilizărilor
A 6461 - Cheltuieli din cedarea și casarea imobilizărilor necorporale
A 6462 - Cheltuieli din cedarea și casarea imobilizărilor corporale
A 647 - Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor
A 6471 - Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor necorporale
A 6472 - Cheltuieli din reevaluarea imobilizărilor corporale
A 6473 - Cheltuieli din reevaluarea activelor reprezentând dreptul de utilizare
A 649 - Alte cheltuieli diverse din exploatare
A 6491 - Despăgubiri, amenzi și penalități

Scanned with OKEN Scanner

A 6492 - Donații și subvenții acordate
A 6493 - Cheltuieli privind sponsorizările
A 6495 - Dobânzi la împrumuturile primite de instituțiile financiare nebancare de la acționari și la alte împrumuturi*
A 64951 - Dobânzi la împrumuturile primite de la acționari
A 64952 - Dobânzi la alte împrumuturi primite
A 6496 - Cheltuieli privind calamitățile și alte evenimente similare
A 6497 - Alte cheltuieli diverse din exploatare

Grupa 65 - CHELTUIELI CU AMORTIZĂRILE PRIVIND IMOBILIZĂRILE NECORPORALE ȘI CORPORALE ȘI ACTIVELE REPREZENTÂND DREPTUL DE UTILIZARE
A 651 - Cheltuieli cu amortizările imobilizărilor necorporale
A 652 - Cheltuieli cu amortizările imobilizărilor corporale
A 653 - Cheltuieli cu amortizarea activelor reprezentând dreptul de utilizare

Grupa 66 - CHELTUIELI CU AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIERE, PIERDERI AȘTEPTATE, PROVIZIOANE, PIERDERI DIN CREANȚE, MODIFICĂRI ALE FLUXURILOR DE TREZORERIE CONTRACTUALE ȘI ALTE AJUSTĂRI
A 661 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de trezorerie și interbancare, pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări
A 6611 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
A 6612 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
A 6613 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
A 6615 - Cheltuieli cu modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 6617 - Cheltuieli cu ajustări pentru dobânzi calculate aferente creanțelor depreciate
A 6618 - Pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale
A 6619 - Cheltuieli cu alte ajustări
A 662 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni cu clientela și operațiuni între instituțiile financiare nebancare și instituțiile de credit, pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări
A 6621 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
A 6622 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
A 6623 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
A 6624 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor comerciale abordarea simplificată
A 6625 - Cheltuieli cu modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 6627 - Cheltuieli cu ajustări pentru dobânzi calculate aferente creanțelor depreciate
A 6628 - Pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale
A 6629 - Cheltuieli cu alte ajustări
A 663 - Cheltuieli cu ajustări pentru depreciere și pierderi așteptate aferente titlurilor, operațiunilor diverse și activelor aferente unui contract, pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări
A 6631 - Cheltuieli cu pierderi așteptate aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global și instrumentelor de datorie la cost amortizat și pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale
A 66311 - Cheltuieli cu pierderi așteptate aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
A 66312 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente instrumentelor de datorie la cost amortizat
A 66318 - Pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale
A 6632 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni diverse și activelor aferente unui contract, pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări
A 66321 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni diverse și activelor aferente unui contract
A 66324 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate privind activele aferente unui contract - abordarea simplificată
A 66327 - Cheltuieli cu ajustări pentru dobânzi calculate aferente creanțelor depreciate
A 66328 - Pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale
A 66329 - Cheltuieli cu alte ajustări
A 6633 - Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea stocurilor și a activelor asimilate
A 664 - Cheltuieli cu ajustări pentru depreciere și pierderi așteptate aferente activelor imobilizate, pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări
A 6641 - Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea titlurilor de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun
A 6642 - Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea imobilizărilor și activelor reprezentând dreptul de utilizare
A 66421 - Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea imobilizărilor în curs
A 66422 - Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea imobilizărilor necorporale
A 66423 - Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea imobilizărilor corporale
A 66424 - Cheltuieli cu ajustări pentru deprecierea activelor reprezentând dreptul de utilizare

Scanned with OKEN Scanner

A 6643 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar, pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări
A 66431 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
A 66432 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
A 66433 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
A 66434 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar - abordarea simplificată
A 66435 - Cheltuieli cu modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 66437 - Cheltuieli cu ajustări pentru dobânzi calculate aferente creanțelor depreciate
A 66438 - Pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale
A 66439 - Cheltuieli cu alte ajustări
A 6644 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din active imobilizate, pierderi din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări
A 66441 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate pe următoarele 12 luni
A 66442 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ
A 66443 - Cheltuieli cu ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării
A 66445 - Cheltuieli cu modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială
A 66447 - Cheltuieli cu ajustări pentru dobânzi calculate aferente creanțelor depreciate
A 66448 - Pierderi din modificări ale fluxurilor trezorerie contractuale
A 66449 - Cheltuieli cu alte ajustări
A 665 - Cheltuieli cu provizioane
A 6651 - Cheltuieli cu provizioane pentru angajamente de creditare, garanții financiare și alte angajamente date
A 6652 - Cheltuieli cu provizioane pentru beneficiile angajaților
A 66521 - Cheltuieli cu provizioane pentru beneficii ale angajaților sub forma absențelor compensate pe termen scurt
A 66522 - Cheltuieli cu provizioane pentru participarea angajaților la profit și prime de plătit
A 66523 - Cheltuieli cu provizioane pentru pensii și alte obligații similare
A 66525 - Cheltuieli cu provizioane pentru alte beneficii postangajare
A 66526 - Cheltuieli cu provizioane pentru alte beneficii pe termen lung ale angajaților
A 66527 - Cheltuieli cu provizioane pentru beneficii ale angajaților la terminarea contractului de muncă
A 66529 - Cheltuieli cu provizioane pentru alte beneficii ale angajaților
A 6653 - Cheltuieli cu provizioane pentru litigii
A 6654 - Cheltuieli cu provizioane pentru restructurare
A 6655 - Cheltuieli cu provizioane pentru dezafectarea imobilizărilor corporale și alte acțiuni similare legate de acestea
A 6657 - Cheltuieli privind actualizarea provizioanelor
A 6659 - Cheltuieli cu alte provizioane
A 668 - Pierderi din creanțe neacoperite cu ajustări pentru pierderi așteptate

*Grupa 67 CHELTUIELI DIN OPERAȚIUNI ÎNTRE INSTITUȚIILE FINANCIARE NEBANCARE ȘI INSTITUȚIILE DE CREDIT**
A 671 - Dobânzi la conturile curente
A 672 - Dobânzi la împrumuturile primite de la instituții de credit
A 6721 - Dobânzi la împrumuturile de pe o zi pe alta
A 6722 - Dobânzi la împrumuturile la termen
A 673 - Dobânzi la operațiunile repo și titlurile date cu împrumut
A 6731 - Dobânzi la operațiunile repo de pe o zi pe alta
A 6732 - Dobânzi la operațiunile repo la termen
A 6733 - Dobânzi la titlurile date cu împrumut de pe o zi pe alta
A 6734 - Dobânzi la titlurile date cu împrumut la termen
A 674 - Dobânzi privind alte sume datorate instituțiilor de credit
A 679 - Comisioane

Grupa 68 - CHELTUIELI DIN AJUSTAREA LA INFLAȚIE
A 681 - Cheltuieli cu ajustarea la inflație

Grupa 69 - CHELTUIELI CU IMPOZITUL PE PROFIT
A 691 - Cheltuieli cu impozitul pe profit curent
A 692 - Cheltuieli cu impozitul pe profit amânat

CLASA 7 - VENITURI

Grupa 70 - VENITURI DIN ACTIVITATEA DE EXPLOATARE
P 701 - Venituri din operațiunile de trezorerie și operațiunile interbancare
P 7011 - Dobânzi de la Banca Națională a României
P 7012 - Dobânzi de la conturile de corespondent
P 7013 - Dobânzi de la conturile de depozite la instituții de credit
P 70131 - Dobânzi de la depozitele la vedere
P 70132 - Dobânzi de la depozitele la termen
P 70133 - Dobânzi de la depozitele colaterale

Scanned with OKEN Scanner

P 70134 - Dobânzi de la depozitele rambursabile după notificare
P 7014 - Dobânzi de la creditele acordate instituțiilor de credit
P 70141 - Dobânzi de la creditele de pe o zi pe alta
P 70142 - Dobânzi de la creditele la termen
P 7015 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo și titlurile luate cu împrumut
P 70151 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo de pe o zi pe alta
P 70152 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo la termen
P 70153 - Dobânzi de la titlurile luate cu împrumut de pe o zi pe alta
P 70154 - Dobânzi de la titlurile luate cu împrumut la termen
P 7016 - Venituri din operațiunile cu organizațiile cooperatiste de credit din cadrul rețelei
P 70161 - Dobânzi de la contul curent la casa centrală
P 70162 - Dobânzi de la depozitele la casa centrală
P 70163 - Dobânzi de la creditele acordate organizațiilor cooperatiste de credit din cadrul rețelei
P 70164 - Dobânzi privind valorile de recuperat de la organizațiile cooperatiste de credit din cadrul rețelei
P 70168 - Dobânzi din active financiare depreciate privind operațiunile cu organizațiile cooperatiste de credit din cadrul rețelei
P 70169 - Comisioane
P 7017 - Alte venituri din dobânzi
P 7018 - Dobânzi din active financiare depreciate
P 7019 - Comisioane
P 702 - Venituri din operațiunile cu clientela
P 7021 - Dobânzi de la creanțe comerciale și credite acordate clientelei
P 70211 - Dobânzi de la operațiunile de scont, forfetare și alte creanțe comerciale
P 70212 - Dobânzi de la operațiunile de factoring
P 70213 - Dobânzi de la creditele de trezorerie
P 70214 - Dobânzi de la creditele de consum și vânzări în rate
P 70215 - Dobânzi de la creditele pentru finanțarea operațiunilor de comerț exterior
P 70216 - Dobânzi de la creditele pentru finanțarea stocurilor și pentru echipamente
P 70217 - Dobânzi de la creditele pentru investiții imobiliare
P 70218 - Dobânzi de la alte credite acordate clientelei
P 7022 - Dobânzi de la creditele acordate instituțiilor financiare
P 70221 - Dobânzi de la creditele de pe o zi pe alta
P 70222 - Dobânzi de la creditele la termen
P 7023 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo și titlurile luate cu împrumut
P 70231 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo de pe o zi pe alta
P 70232 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo la termen
P 70233 - Dobânzi de la titlurile luate cu împrumut de pe o zi pe alta
P 70234 - Dobânzi de la titlurile luate cu împrumut la termen
P 7024 - Dobânzi de la conturile clientelei
P 70241 - Dobânzi la conturile curente
P 70242 - Dobânzi la conturile de plăți*
P 7027 - Alte venituri din dobânzi
P 7028 - Dobânzi din active financiare depreciate
P 7029 - Comisioane
P 703 - Venituri din operațiunile cu titluri și alte instrumente financiare
P 7031 - Câștiguri aferente activelor și datoriilor financiare deținute în vederea tranzacționării
P 70311 - Câștiguri din evaluarea și cesiunea activelor financiare deținute în vederea tranzacționării
P 70312 - Câștiguri din evaluarea și cesiunea datoriilor financiare deținute în vederea tranzacționării
P 7032 - Câștiguri aferente activelor și datoriilor financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
P 70321 - Câștiguri din evaluarea și cesiunea activelor financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
P 70322 - Câștiguri din evaluarea și cesiunea datoriilor financiare desemnate ca fiind evaluate la valoarea justă prin profit sau pierdere
P 7033 - Venituri aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global
P 70331 - Dobânzi
P 70333 - Dividende și venituri asimilate
P 70336 - Câștiguri din cesiune
P 7034 - Venituri aferente instrumentelor de datorie la cost amortizat
P 70341 - Dobânzi
P 70342 - Câștiguri din cesiune
P 7035 - Câștiguri din evaluarea și cesiunea activelor financiare evaluate obligatoriu la valoarea justă prin profit sau pierdere
P 7036 - Venituri din datorii constituite prin titluri
P 7037 - Venituri diverse din operațiunile cu titluri și alte instrumente financiare
P 7038 - Dobânzi din active financiare depreciate
P 7039 - Comisioane
P 704 - Venituri din operațiunile de leasing
P 7041 - Dobânzi aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar
P 7042 - Venituri din chirii
P 7043 - Alte venituri din dobânzi
P 7045 - Alte venituri din operațiunile de leasing
P 7048 - Dobânzi din active financiare depreciate
P 7049 - Comisioane

Scanned with OKEN Scanner

P 705 - Venituri din credite subordonate, datorii subordonate și titluri contabilizate la cost
P 7051 - Dobânzi de la creditele subordonate la termen
P 7052 - Dobânzi de la creditele subordonate pe durată nedeterminată
P 7053 - Alte venituri din dobânzi
P 7054 - Venituri din dividende aferente titlurilor contabilizate la cost
P 7055 - Câștiguri din cesiunea titlurilor contabilizate la cost
P 7058 - Dobânzi din active financiare depreciate
P 7059 - Comisioane
P 706 - Venituri din operațiunile de schimb
P 7061 - Venituri din diferențe de curs valutar aferente tranzacțiilor în valută
P 7069 - Comisioane
P 707 - Venituri din operațiunile în afara bilanțului și operațiunile cu instrumente derivate
P 7071 - Venituri din angajamentele de creditare
P 70711 - Venituri din angajamentele de creditare în favoarea instituțiilor de credit
P 70712 - Venituri din angajamentele de creditare în favoarea clientelei
P 7072 - Venituri din garanțiile financiare
P 70721 - Venituri din garanțiile financiare în favoarea instituțiilor de credit
P 70722 - Venituri din garanțiile financiare în favoarea clientelei
P 7074 - Venituri privind operațiunile cu instrumente derivate deținute în vederea tranzacționării
P 70741 - Câștiguri privind instrumentele derivate pe rata dobânzii
P 70742 - Câștiguri privind instrumentele derivate pe instrumente de capitaluri proprii
P 70743 - Câștiguri privind instrumentele derivate pe cursul de schimb
P 70744 - Câștiguri privind instrumentele derivate pe riscul de credit
P 70745 - Câștiguri privind instrumentele derivate pe mărfuri
P 70746 - Câștiguri privind alte instrumente derivate
P 70747 - Câștiguri privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate (partea ineficientă)
P 70749 - Comisioane
P 7075 - Câștiguri privind contabilitatea de acoperire
P 70751 - Câștiguri privind instrumentele de acoperire a valorii juste
P 70752 - Câștiguri privind instrumentele de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate
P 70753 - Câștiguri privind instrumentele acoperite în cadrul unei operațiuni de acoperire a valorii juste
P 7076 - Venituri din dobânzi aferente instrumentelor derivate desemnate ca instrumente de acoperire a riscului de rată a dobânzii
P 7077 - Venituri din alte angajamente date
P 708 - Venituri din prestațiile de servicii financiare
P 7081 - Comisioane privind titlurile gestionate sau în depozit
P 7082 - Comisioane privind operațiunile cu titluri efectuate în contul clientelei
P 7083 - Comisioane din activitățile de asistență și consultanță
P 70831 - Comisioane din activitățile de asistență și consultanță pentru persoane fizice
P 70832 - Comisioane din activitățile de asistență și consultanță pentru persoane juridice
P 70839 - Alte comisioane
P 7085 - Venituri privind mijloacele de plată
P 7087 - Alte venituri din prestațiile de servicii financiare
P 709 - Alte venituri din activitatea de exploatare

Grupa 74 - VENITURI DIVERSE DIN EXPLOATARE
P 741 - Cota - parte din cheltuielile sediului social
P 742 - Câștiguri din reevaluarea și cesiunea bunurilor evaluate la valoarea justă
P 744 - Venituri din investiții imobiliare
P 746 - Venituri din cedarea și casarea imobilizărilor
P 7461 - Venituri din cedarea și casarea imobilizărilor necorporale
P 7462 - Venituri din cedarea și casarea imobilizărilor corporale
P 747 - Venituri din reevaluarea imobilizărilor
P 7471 - Venituri din reevaluarea imobilizărilor necorporale
P 7472 - Venituri din reevaluarea imobilizărilor corporale
P 7473 - Venituri din reevaluarea activelor reprezentând dreptul de utilizare
P 748 - Venituri accesorii
P 7481 - Venituri din alte activități
P 7489 - Alte venituri accesorii
P 74891 - Venituri din operațiuni de intermediere în domeniul asigurărilor
P 74899 - Venituri accesorii diverse
P 749 - Alte venituri diverse din exploatare
P 7492 - Cota - parte din subvenții aferente activelor trecută la venituri
P 7493 - Venituri din subvenții privind veniturile
P 74931 - Venituri din subvenții pentru activitatea de exploatare
P 74932 - Venituri din subvenții pentru stocuri
P 74933 - Venituri din subvenții pentru plata angajaților
P 74934 - Venituri din subvenții pentru asigurări și protecția socială
P 74935 - Venituri din subvenții pentru alte cheltuieli de exploatare
P 74936 - Venituri din subvenții aferente altor venituri
P 7494 - Venituri din producția de imobilizări
P 7495 - Venituri privind bunurile mobile și imobile provenite din stingerea creanțelor
P 7496 - Venituri din subvenții pentru evenimente extraordinare și altele similare
P 7499 - Alte venituri
P 74991 - Venituri din despăgubiri, amenzi și penalități
P 74992 - Venituri din donații
P 74997 - Alte venituri diverse din exploatare

Scanned with OKEN Scanner

Grupa 76 - VENITURI DIN AJUSTĂRI PENTRU DEPRECIERE, PIERDERI AȘTEPTATE, PROVIZIOANE, RECUPERĂRI DE CREANȚE, CÂȘTIGURI DIN MODIFICĂRI ALE FLUXURILOR DE TREZORERIE CONTRACTUALE ȘI ALTE AJUSTĂRI

P 761 Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de trezorerie și interbancare, câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări

P 7611 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate pe următoarele 12 luni

P 7612 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ

P 7613 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării

P 7615 - Venituri din modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială

P 7618 - Câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale

P 7619 - Venituri din alte ajustări

P 762 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni cu clientela și operațiuni între instituțiile financiare nebancare și instituțiile de credit, câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări

P 7621 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate pe următoarele 12 luni

P 7622 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ

P 7623 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării

P 7624 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor comerciale - abordarea simplificată

P 7625 - Venituri din modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială

P 7628 - Câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale

P 7629 - Venituri din alte ajustări

P 763 - Venituri din ajustări pentru depreciere și pierderi așteptate aferente titlurilor, operațiunilor diverse și activelor aferente unui contract, câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări

P 7631 - Venituri din pierderi așteptate aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global și instrumentelor de datorie la cost amortizat și câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale

P 76311 - Venituri din reluarea pierderilor așteptate aferente activelor financiare evaluate la valoarea justă prin alte elemente ale rezultatului global

P 76318 - Câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale

P 76312 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente instrumentelor de datorie la cost amortizat

P 7632 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni diverse și activelor aferente unui contract, câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări

P 76321 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni diverse și activelor aferente unui contract

P 76324 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate privind activele aferente unui contract - abordarea simplificată;

P 76328 - Câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale

P 76329 - Venituri din alte ajustări

P 7633 - Venituri din ajustări pentru deprecierea stocurilor și a activelor asimilate

P 764 - Venituri din ajustări pentru depreciere și pierderi așteptate aferente activelor imobilizate, câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări

P 7641 - Venituri din ajustări pentru deprecierea titlurilor de participare deținute în filiale, în entități asociate și în entități controlate în comun

P 7642 - Venituri din ajustări pentru deprecierea imobilizărilor și activelor reprezentând dreptul de utilizare

P 76421 - Venituri din ajustări pentru deprecierea imobilizărilor în curs

P 76422 - Venituri din ajustări pentru deprecierea imobilizărilor necorporale

P 76423 - Venituri din ajustări pentru deprecierea imobilizărilor corporale

P 76424 - Venituri din ajustări pentru deprecierea activelor reprezentând dreptul de utilizare

P 7643 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar, câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări

P 76431 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate pe următoarele 12 luni

P 76432 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ

P 76433 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării

P 76434 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din operațiuni de leasing financiar - abordarea simplificată

P 76435 - Venituri din modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială

P 76438 - Câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale

P 76439 - Venituri din alte ajustări

P 7644 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente creanțelor din active imobilizate, câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale și alte ajustări

P 76441 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate pe următoarele 12 luni

P 76442 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare pentru care riscul de credit a crescut semnificativ

P 76443 - Venituri din ajustări pentru pierderi așteptate aferente activelor financiare depreciate la data raportării

P 76445 - Venituri din modificări ale pierderilor așteptate aferente activelor financiare depreciate la recunoașterea inițială

P 76448 - Câștiguri din modificări ale fluxurilor de trezorerie contractuale

Scanned with OKEN Scanner

P 76449 - Venituri din alte ajustări
P 765 - Venituri din provizioane
P 7651 - Venituri din provizioane pentru angajamente de creditare, garanții financiare și alte angajamente date
P 7652 - Venituri din provizioane pentru beneficiile angajaților
P 76521 - Venituri din provizioane pentru beneficii ale angajaților sub forma absențelor compensate pe termen scurt
P 76522 - Venituri din provizioane pentru participarea angajaților la profit și prime de plătit
P 76523 - Venituri din provizioane pentru pensii și alte obligații similare
P 76525 - Venituri din provizioane pentru alte beneficii postangajare
P 76526 - Venituri din provizioane pentru alte beneficii pe termen lung ale angajaților
P 76527 - Venituri din provizioane pentru beneficii ale angajaților la terminarea contractului de muncă
P 76529 - Venituri din provizioane pentru alte beneficii ale angajaților
P 7653 - Venituri din provizioane pentru litigii
P 7654 - Venituri din provizioane pentru restructurare
P 7655 - Venituri din provizioane pentru dezafectarea imobilizărilor corporale și alte acțiuni similare legate de acestea
P 7659 - Venituri din alte provizioane
P 767 - Venituri din recuperări de creanțe

*Grupa 77 - VENITURI DIN OPERAȚIUNI ÎNTRE INSTITUȚIILE FINANCIARE NEBANCARE ȘI INSTITUȚIILE DE CREDIT**
P 771 - Dobânzi de la conturile curente
P 772 - Dobânzi de la depozitele constituite la instituții de credit
P 7721 - Dobânzi de la depozitele la vedere
P 7722 - Dobânzi de la depozitele la termen
P 7723 - Dobânzi de la depozitele colaterale
P 773 - Dobânzi de la creditele acordate instituțiilor de credit
P 7731 - Dobânzi de la creditele de pe o zi pe alta
P 7732 - Dobânzi de la creditele la termen
P 774 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo și titlurile luate cu împrumut
P 7741 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo de pe o zi pe alta
P 7742 - Dobânzi de la operațiunile reverse repo la termen
P 7743 - Dobânzi de la titlurile luate cu împrumut de pe o zi pe alta
P 7744 - Dobânzi de la titlurile luate cu împrumut la termen
P 775 - Dobânzi privind valorile de recuperat de la instituții de credit
P 779 – Comisioane

Grupa 78 - VENITURI DIN AJUSTAREA LA INFLAȚIE
P 781 - Venituri din ajustarea la inflație

Grupa 79 - VENITURI DIN IMPOZITUL PE PROFIT AMÂNAT
P 791 - Venituri din impozitul pe profit amânat

CLASA 9 - OPERAȚIUNI ÎN AFARA BILANȚULUI

Grupa 90 - ANGAJAMENTE DE CREDITARE
A 901 - Angajamente în favoarea instituțiilor de credit
P 902 - Angajamente primite de la instituții de credit
A 903 - Angajamente în favoarea clientelei
P 904 - Angajamente primite de la clientelă

Grupa 91 - GARANȚII FINANCIARE
A 911 - Garanții date instituțiilor de credit
P 912 - Garanții primite de la instituții de credit
A 913 - Garanții date pentru clientelă
P 914 - Garanții primite de la clientelă

Grupa 92 - ANGAJAMENTE PRIVIND TITLURILE ȘI ALTE ACTIVE FINANCIARE
A 921 - Titluri și alte active financiare de primit
P 922 - Titluri și alte active financiare de livrat

Grupa 93 - OPERAȚIUNI DE SCHIMB LA VEDERE
B 931 - Operațiuni de schimb la vedere
A 9311 - Lei cumpărați și încă neprimiți
A 9312 - Valută cumpărată și încă neprimită
P 9313 - Lei vânduți și încă nelivrați
P 9314 - Valută vândută și încă nelivrată

Grupa 94 - CONTURI DE AJUSTARE VALUTĂ ÎN AFARA BILANȚULUI
B 941 - Poziție de schimb
B 942 - Contravaloarea poziției de schimb
B 943 - Conturi de ajustare valută
Grupa 95 - INSTRUMENTE DERIVATE
B 951 - Instrumente derivate deținute în vederea tranzacționării
A 9511 - Instrumente derivate pe rata dobânzii
A 95111 - Swap pe rata dobânzii
A 95112 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
A 95113 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95114 - Opțiuni pe piețe organizate

Scanned with OKEN Scanner

A 95115 - Alte instrumente pe piețe organizate
A 9512 - Instrumente derivate pe instrumente de capitaluri proprii
A 95121 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
A 95122 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95123 - Opțiuni pe piețe organizate
A 95124 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 9513 - Operațiuni ferme de schimb la termen
A 95131 - Lei de primit contra valută de livrat
P 95132 - Valută de livrat contra lei de primit
A 95133 - Valută de primit contra lei de livrat
P 95134 - Lei de livrat contra valută de primit
A 95135 - Valută de primit contra valută de livrat
P 95136 - Valută de livrat contra valută de primit
B 9514 - Swap financiar de valute
A 95141 - Lei de primit contra valută de livrat
P 95142 - Valută de livrat contra lei de primit
A 95143 - Valută de primit contra lei de livrat
P 95144 - Lei de livrat contra valută de primit
A 95145 - Valută de primit contra valută de livrat
P 95146 - Valută de livrat contra valută de primit
A 9515 - Alte instrumente derivate pe cursul de schimb
A 95151 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
A 95152 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95153 - Opțiuni pe piețe organizate
A 95154 - Alte instrumente pe piețe organizate
A 9516 - Instrumente derivate pe riscul de credit
A 95161 - Credit default swap
A 95162 - Credit spread option
A 95163 - Total return swap
A 95164 - Alte instrumente
A 9517 - Instrumente derivate pe mărfuri
A 9518 - Alte instrumente derivate
B 952 - Instrumente derivate de acoperire a valorii juste
A 9521 - Instrumente derivate pe rata dobânzii
A 95211 - Swap pe rata dobânzii
A 95212 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
A 95213 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95214 - Opțiuni pe piețe organizate
A 95215 - Alte instrumente pe piețe organizate
A 9522 - Instrumente derivate pe instrumente de capitaluri proprii
A 95221 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
A 95222 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95223 - Opțiuni pe piețe organizate
A 95224 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 9523 - Operațiuni ferme de schimb la termen
A 95231 - Lei de primit contra valută de livrat
P 95232 - Valută de livrat contra lei de primit
A 95233 - Valută de primit contra lei de livrat
P 95234 - Lei de livrat contra valută de primit
A 95235 - Valută de primit contra valută de livrat
P 95236 - Valută de livrat contra valută de primit
B 9524 - Swap financiar de valute
A 95241 - Lei de primit contra valută de livrat
P 95242 - Valută de livrat contra lei de primit
A 95243 - Valută de primit contra lei de livrat
P 95244 - Lei de livrat contra valută de primit
A 95245 - Valută de primit contra valută de livrat
P 95246 - Valută de livrat contra valută de primit
A 9525 - Alte instrumente derivate pe cursul de schimb
A 95251 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
A 95252 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95253 - Opțiuni pe piețe organizate
A 95254 - Alte instrumente pe piețe organizate
A 9526 - Instrumente derivate pe riscul de credit
A 95261 - Credit default swap
A 95262 - Credit spread option
A 95263 - Total return swap
A 95264 - Alte instrumente
A 9527 - Instrumente derivate pe mărfuri
A 9528 - Alte instrumente derivate
B 953 - Instrumente derivate de acoperire a fluxurilor de trezorerie și a investițiilor nete într-o operațiune din străinătate
A 9531 - Instrumente derivate pe rata dobânzii
A 95311 - Swap pe rata dobânzii
A 95312 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
A 95313 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95314 - Opțiuni pe piețe organizate
A 95315 - Alte instrumente pe piețe organizate
A 9532 - Instrumente derivate pe instrumente de capitaluri proprii
A 95321 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere

Scanned with OKEN Scanner

A 95322 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95323 - Opțiuni pe piețe organizate
A 95324 - Alte instrumente pe piețe organizate
B 9533 - Operațiuni ferme de schimb la termen
A 95331 - Lei de primit contra valută de livrat
P 95332 - Valută de livrat contra lei de primit
A 95333 - Valută de primit contra lei de livrat
P 95334 - Lei de livrat contra valută de primit
A 95335 - Valută de primit contra valută de livrat
P 95336 - Valută de livrat contra valută de primit
B 9534 - Swap financiar de valute
A 95341 - Lei de primit contra valută de livrat
P 95342 - Valută de livrat contra lei de primit
A 95343 - Valută de primit contra lei de livrat
P 95344 - Lei de livrat contra valută de primit
A 95345 - Valută de primit contra valută de livrat
P 95346 - Valută de livrat contra valută de primit
A 9535 - Alte instrumente derivate pe cursul de schimb
A 95351 - Opțiuni pe piețe la buna înțelegere
A 95352 - Alte instrumente pe piețe la buna înțelegere
A 95353 - Opțiuni pe piețe organizate
A 95354 - Alte instrumente pe piețe organizate
A 9536 - Instrumente derivate pe riscul de credit
A 95361 - Credit default swap
A 95362 - Credit spread option
A 95363 - Total return swap
A 95364 - Alte instrumente
A 9537 - Instrumente derivate pe mărfuri
A 9538 - Alte instrumente derivate
A 954 - Instrumente derivate de acoperire a valorii juste a unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii
A 955 - Instrumente derivate de acoperire a fluxurilor de trezorerie aferente unui portofoliu împotriva riscului de rată a dobânzii

Grupa 96 - GARANȚII REALE
P 961 - Garanții reale primite
P 9611 - Ipoteci imobiliare
P 9612 - Gajuri cu deposedare
P 9613 - Gajuri fără deposedare
P 9619 - Alte garanții primite
A 962 - Garanții reale date
A 9621 - Ipoteci imobiliare
A 9622 - Gajuri cu deposedare
A 9623 - Gajuri fără deposedare
A 9629 - Alte garanții date

Grupa 97 - ALTE ANGAJAMENTE
A 971 - Alte angajamente date
P 972 - Alte angajamente primite

Grupa 98 - ANGAJAMENTE ÎNDOIELNICE
A 981 - Angajamente îndoielnice
A 9811 - Angajamente de creditare
A 9812 - Garanții financiare
A 9819 - Alte angajamente date

Grupa 99 - ALTE CONTURI ÎN AFARA BILANȚULUI
P 991 - Bunuri luate cu chirie
P 992 - Valori primite în păstrare sau custodie
A 993 - Alte active contingente
P 994 - Alte datorii contingente
P 995 - Filtre prudențiale
A 996 - Active financiare nerecuperabile
A 9961 - Credite nerecuperabile
A 99611 - Credite nerecuperabile
A 99612 - Creanțe atașate și sume de amortizat aferente creditelor nerecuperabile
A 99617 - Creanțe atașate și sume de amortizat
A 9962 - Alte active financiare nerecuperabile
A 99621 - Alte active financiare nerecuperabile
A 99622 - Creanțe atașate și sume de amortizat aferente altor active financiare nerecuperabile
A 99627 - Creanțe atașate și sume de amortizat.
B 998 - Alte conturi în afara bilanțului
P 9981 - Alte valori primite
A 9982 - Alte valori date
B 9989 - Conturi diverse în afara bilanțului
B 999 – Contrapartida

*Conturi folosite doar de instituțiile financiare nebancare.

Scanned with OKEN Scanner

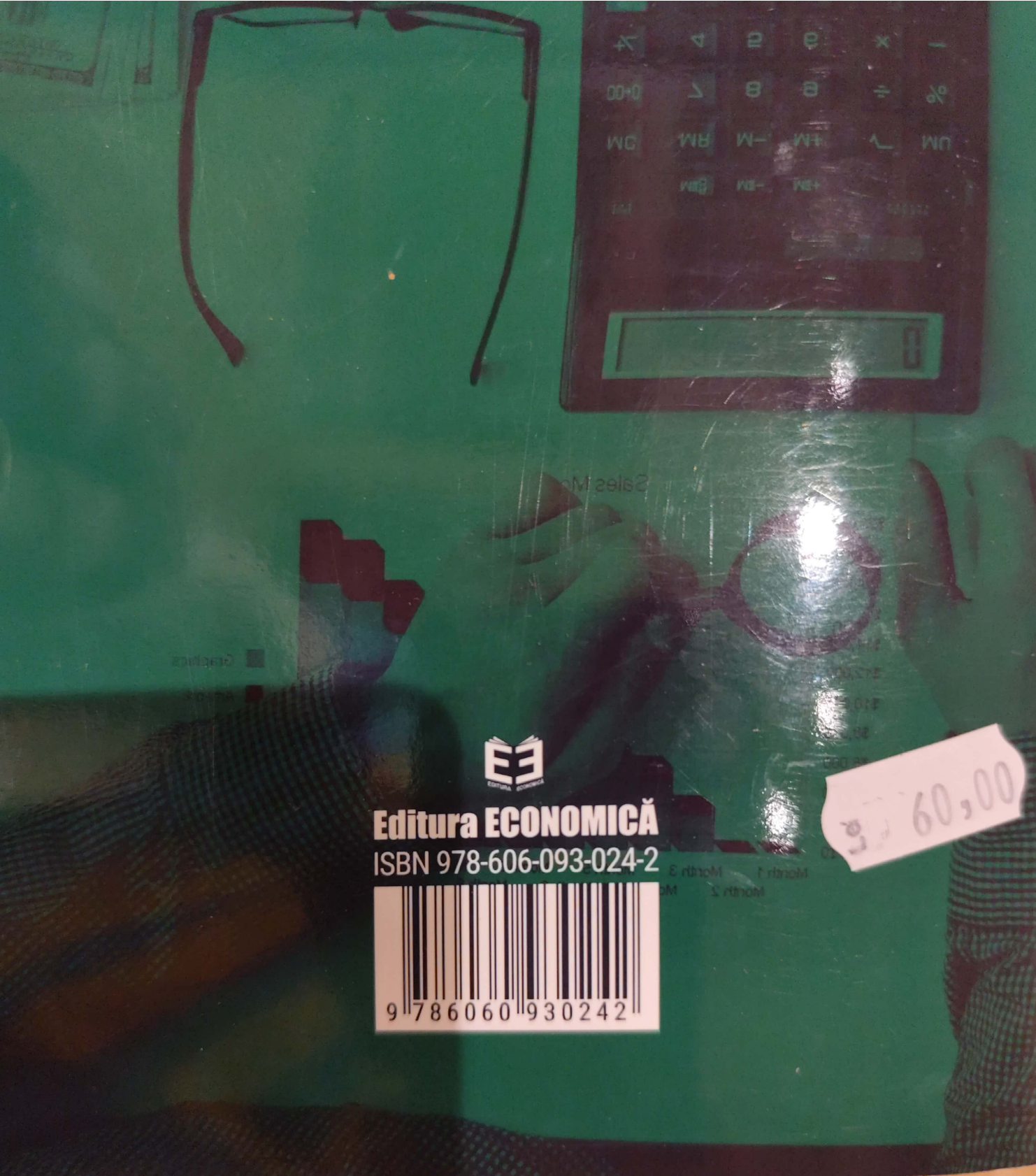

Editura ECONOMICĂ
ISBN 978-606-093-024-2

60,00